

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

NEFİSE-İ UHREVİYYE

(1b/68b)

GİRİŞ - İNCELEME - METİN - DİZİNLER - TIPKIBASIM

Mohd MANAZİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mehmet YASTI

Konya-2020

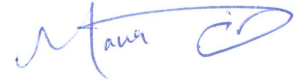
 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mohd MANAZİR		
	Numarası	17810701002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
	Tezin Adı	<i>Neftse-i Uşreviyye (1b/68b) Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım</i>		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mohd MANAZİR

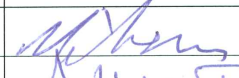

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mohd MANAZİR
	Numarası	17810701002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet YASTI
	Tezin Adı	<i>Nefise-i Uhreviyye (1b/68b) Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım</i>

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Nefise-i Uhreviyye (1b/68b) Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım* başlıklı bu çalışma 03/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç. Dr.	Mehmet YASTI	
2	Prof. Dr.	Abdurrahman ÖZKAN	
3	Prof. Dr.	Mustafa TOKER	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mohd MANAZİR		
	Numarası	17810701002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet YASTI		
Tezin Adı	Nefîse-i Uhreviyye (1b/68b) Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım			

Araştırmamıza konu olan *Nefîse-i Uhreviyye* adlı eser Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait halk kitleleri için yazılan fikhî bir eserdir. Klasik Osmanlı Türkçesi XVI. yüzyıldan başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eder. Bu dönem dudak uyumu sürecinin başladığı ve önemli ölçüde gelişme gösterdiği bir devredir. Bu devre özellikle Türkçenin ses uyumları başta olmak üzere ses ve şekil bilgisindeki gelişmeleri ve değişimleri göstermesi açısından önemlidir. Çalışmamızda toplam 125 varaktan oluşan yazmanın 1b/-68b arasındaki varakları incelenmiştir. Çalışmamız “Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım” bölümlerinden oluşmuştur. Giriş kısmında eserin mütercimi ve nüshaları hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme kısmında eserde tespit edilen belli başlı imla özellikleri ve şekil bilgisi yer almıştır. Çalışmanın metin bölümünde, 1b/68b varakları arası transkripsiyon işaretleriyle Latin harflerine aktarılmıştır. Dizin bölümü, kelimeler ve ekler dizini olmak üzere iki alt başlıktan oluşmuştur. Kelimeler dizininde eserde geçen kelimeler, özel adlar ve tamlamalar alfabetik verilmiştir. Ekler dizininde metnimizde geçen tüm yapım ve çekim ekleri alfabetik sırayla yer alınmıştır. Aynı kelime tabanına birden çok fazla gelen eklerin sayısı parantez içinde verilmiştir. Son bölümde, Tıpkıbasım ve sonuç kısmı yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Nefîse-i Uhreviyye, Klasik Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, İmlâ özellikleri ve şekil bilgisi

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	--	---

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Mohd MANAZİR		
	Student Number	17810701002		
	Department	Turkish Language and Literature		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	x	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Mehmet YASTI		
	Title of the Thesis/Dissertation	Nefise-i Uḡreviyye (1b/68b) Introduction - Review - Text - Index - Facsimile		

The work named *Nefise-i Uḡreviyye*, which is the subject of our research, is a fiqh work written for the masses belonging to Classical Ottoman Turkish period. Classical Ottoman Turkish starts from XVI. Century up to the midst of XIX. Century. This period is a period in which lip adaptation process began and improved significantly. This period is especially important in terms of showing the developments and changes in the sound and morphology, especially the sound harmonies of Turkish. In this study, the leaflets between 1b and 68b of a total of 125 leaves were examined. Our study consists of the sections of “Introduction - Review - Text - Index - Facsimile”. In the section of introduction, information about the translator and copies of the work is given. In the section of review, the main spelling features and morphology determined in the work are included. In the section of test of the study, the leaflets between 1b and 68b are transcribed to Latin letters. In the section of index consists of two subheadings as the words and the index of suffixes. In this section, the words, proper names and propositional phrases are given in the alphabetical order. In the index of suffixes, derivational affixes and inflectional suffixes in the text are in alphabetical order. The number of suffixes that appear more than one tot the same word base is given in parentheses. There are the sections of facsimile and conclusion in the last section.

Key Words: Nefise-i Uḡreviyye, Classical Ottoman Turkish, Old Anatolian Turkish, Spelling features and morphology

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iv
KISALTMALAR	vi
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ	vii
GİRİŞ	1
I. Eserin Mütercimi ve Hayatı	1
II. Eserin Yazılış Tarihi ve Yazılış Sebebi.....	2
III. Eserin Özellikleri	8
IV. Eserde Geçen Şahıs Adları	9
V. Eserin Nüshaları	11
VI. Eserin Yurt Dışında Olan Nüshaları.....	12
VII. Mütercimin Diğer Eserleri	12
VIII. Eserin Dili ve Konusu	13
I. BÖLÜM.....	14
1. İNCELEME	14
1.1. Yazmanın Yazım Özellikleri.....	14
1.2. Ünlülerin İmlası	15
1.2.1. /a/ ünlüsünün imlası	15
1.2.2. /e/ ünlüsünün imlası	16
1.2.3. /ı/, /i/ ünlülerinin imlası	16
1.2.4. /o/, /ö/ ünlülerinin imlası	17
1.2.5. /u/, /ü/ ünlülerinin imlası	17
1.3. Ünsüzlerin İmlası	17
1.3.1. /c/, /ç/ ünsüzünün imlası	18
1.3.2. /c/ ile yazılmış kelimeler.....	18
1.3.3. /p/ ünsüzünün imlası	18
1.3.4. /ñ/ ünsüzünün imlası	19
1.3.5. /t/ ünsüzünün imlası	19
1.3.6. /s/ ünsüzünün yazılışı.....	19
1.4. Şeddenin Kullanımı	20
1.4.1. Arapça asıllı kelimelerde şedde	20
II. BÖLÜM	21
2. Şekil Bilgisi.....	21
2.1 Yapım ekleri	21
2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	21
2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri	22

2.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri	22
2.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	23
2.2. Çekim Ekleri.....	24
2.2.1. İsim Çekim Ekleri	24
2.2.2. Çokluk Eki	24
2.2.3. İyelik Ekleri	24
2.3. Hâl Ekleri	26
2.3.1. Yalın hâli	26
2.3.2. Yönelme Hâli	26
2.3.3. Bulunma Hâli	26
2.3.4. Ayrılma Hâli	26
2.3.5. İlgi Hâli	27
2.3.6. Yön Gösterme Hâli	27
2.3.7. Vasıta Hâli	27
2.3.8. Eşitlik Hâli	27
2.3.9. Soru Eki	28
2.4. Kip Ekleri	28
2.4.1. Bildirme Kipleri	28
2.4.2. Geniş Zaman	28
2.4.4. Gelecek Zaman	29
2.4.5. Görülen Geçmiş Zaman	29
2.4.6. Öğrenilen Geçmiş Zaman	30
2.5. Tasarlama Kipleri.....	30
2.5.1. Emir Kipi	30
2.5.2. Şart Kipi	31
2.5.3. İstek eki	32
2.5.4. Gereklik eki	32
2.6. Sıfat-Fiiller.....	33
2.6.1. -AcAK	33
2.6.2. -An	33
2.6.3. -Ar	33
2.6.4. -dUK	33
2.6.5. -mAz	34
2.6.6. -mİş	34
2.7. Zarf-Fiiller	34
2.7.1. -A	34
2.7.2. -ArAK	34
2.7.3. -dUKÇA	34
2.7.4. -dUKdA	34
2.7.5. -ı / -u	35
2.7.6. -IncA	35
2.7.7. -Up	35
2.7.8. -ken	35
2.7.9. -mAdAn /-mAdIn	35
2.7.10. -mAKdA	36

2.7.11. -mAzdAn	36
III. BÖLÜM.....	37
METİN.....	37
IV. BÖLÜM	98
DİZİNLER.....	98
1. KELİMELEK DİZİNİ.....	98
2. EKLER DİZİNİ.....	379
V. BÖLÜM.....	417
SONUÇ.....	417
KAYNAKÇA.....	419
TIPKIBASIM.....	422
ÖZ GEÇMİŞ	561

ÖN SÖZ

Çalışmamıza konu olan *Nefîse-i Uhreviyye* adlı eser Klasik Osmanlı Türkçesi Dönemine ait halk kitleleri için sade dille yazılmış fıkıhla ilgili bir eserdir. Klasik Osmanlı Türkçesi, XVI. yüzyıldan başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden bir devredir. Bu dönem dudak uyumu sürecinin başladığı ve önemli ölçüde gelişme gösterdiği bir devredir. Bu devre özellikle Türkçenin ses uyumları başta olmak üzere ses ve şekil bilgisindeki gelişmeleri ve değişimleri göstermesi açısından önemlidir.

Klasik Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılan bu dönemde imlanın kalıplaşmış olması yönünden Eski Anadolu Türkçesinden farklılık arz etmektedir. Türkçenin fonetik, morfolojik gelişiminin ve söz varlığındaki değişimlerin seyrinin aydınlatılabilmesi için bu saha ve dönemlerde kaleme alınmış olan eserlerin ayrıntısıyla ele alınıp dil hususiyetlerinin ortaya konulması gereklidir.

Bu amaçla 17. yüzyılda yazıldığı düşünülmekte olan ve Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletindeki Rampur Raza Kütüphanesi 73-1970 numarada kayıtlı, ilm-i tevhīd, ilm-i namāz, ilm-i savm, ilm-i hayz gibi İslam dininin meselelerinin ele alındığı *Nefîse-i Uhreviyye* adlı yazma eserin 1b/68b varakları incelenerek dil hususiyetleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız, “*Giriş - İnceleme (İmlā ve Şekil Bilgisi) Metin - Dizinler - Tıpkıbasım*” bölümlerinden oluşmuştur.

Giriş bölümünde, eserin mütercimi ve eserde yer alan otuz altı bap hakkında kısa bilgi verilmiş, daha sonra üzerinde çalışılan eserin konusu, nüshaları, dili ve eserde geçen şahıs adlarının listesi verilmiştir.

İnceleme bölümünde, eserde tespit edilen belli başlı dikkati çeken imla özellikleri ve şekil bilgisi üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın *metin* bölümünde, 1b/68b varakları arası transkripsiyon işaretleriyle Latin harflerine aktarılmıştır. Derkenarlar, hadis ve Kur'an ayetleri italik olarak gösterilmiştir. Metin içinde Arap harfleriyle yazılan Hadis, Kur'an ayetleri ve Arapça-Farsça ibarelerin anlamları dipnotlarda verilmiş, daha sonra ayetlerin Kur'an-ı Kerim'deki yerleri gösterilmiştir. Metnin kolay anlaşılabilmesi için nokta (.), virgül (,), iki nokta (:) işaretleri kullanılmıştır. Metinde okunamayan yerler (...) üç nokta ile verilmiştir. Yazmanın hasar görmüş kısımlarının

tamirinde, Veliyyüddin Koleksiyonu V1383 Beyazıt Kütüphanesi'nde kayıtlı olan yazmadan yararlanılmıştır. Çalışmamızda toplam 125 varaktan oluşan yazmanın 1b/-68b arasındaki varakları incelenmiştir. Eserin ilk sayfası 13 diğer sayfaları 19 satırdır. Eserde 3. sayfadan sonra iki sayfa yanlış numaralandırılmıştır. Biz konuya bağlı olarak sayfaları tekrardan düzenledik. Metinde cim (ج) ve be (ب) harfleri ile yazılan Türkçe kelimeler Türkiye Türkçesindeki ç ve p harfleriyle karşılanmıştır.

Dizin bölümü, kelimeler ve ekler dizini olmak üzere iki alt başlıktan oluşmuştur. Kelimeler dizininde eserde geçen kelimeler, özel adlar ve tamlamalar alfabetik olarak verilmiştir. Arapça kelimeler (Ar.) ve Farsça kelimeler (Far.) şeklinde kısaltılmıştır. Çekim eklerinin gösteriminde fiilse (-); isimse (+) işareti kullanılmıştır. Türkçe eklerle genişleyen yabancı kelimeler için herhangi bir işaret kullanılmamıştır. -mA-, -mA, -mAK yapım ekini alan şekiller için ayrıca madde başı açılmamış, bu ekleri alan kelimeler ilgili kelimelerin altında gösterilmiştir. Birleşik isimler madde başı, eyle-, it-, kıl-, ol- gibi fiillerle yapılan birleşik fiiller iç madde şeklinde gösterilmiştir. Birden çok şekilli kelimeler ayrı madde halinde verilmiş ve birbirinine bk. (bakınız) kısaltmasıyla gönderme yapılmıştır.

Ekler dizininde metnimizde geçen tüm yapım ve çekim ekleri alfabetik sırayla yer almıştır. Aynı kelime tabanına birden çok fazla gelen eklerin sayısı parantez içinde verilmiştir.

Sonuç, kısmında çalışmamızla ilgili genel değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda tıpkıbasım verilerek araştırmacıların daha sağlıklı bir değerlendirme yapmalarına imkân sunulmuştur.

Çalışma, dönemin dil özelliklerini belirlemede yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı gibi günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan tartışmalı meseleler; abdestin geçersiz olma durumları, teyemmüm, oruç ve bunlara benzer konularda geniş kitlelere dinî katkı sunacak niteliktedir.

Çalışmamda bana gösterdiği tüm yardımları için danışmanım Doç. Dr. Mehmet YASTI başta olmak üzere birçok konuda kendisinden istifade ettiğim ve örnek aldığım Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Hayatım boyunca maddî ve manevî desteklerini esirgemeyen aileme, hocalarıma ve dostlarıma şükranlarımı sunarım.

Mohd MANAZİR

Konya-2020

KISALTMALAR

a.	: Ayet
Ar.	: Arapça
bel.	: Belirtme hâli eki
bk.	: Bakınız
ea.	: Eser adı
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
H.	: Hicri
Hz.	: Hazret
iy.	: İyelik eki
ka.	: Kişi adı
s.	: Sayfa
TDK	:Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
ya.	: Yer adı

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

a	ا / ه	ñ	ك
ā	ا / آ	o	ا / او / و
b/p	ب	ö	ا / او / و
c/ç	ج	p	پ
ç	چ	r	ر
d	د	s	س
ḍ	ض	ş	ص
e	ا / ه	š	ث
f	ف	t	ت
g	ك	ţ	ط
ġ	غ	u	ا / او / و
h	ه	ū	ا / او / و
ḥ	ح	ü	ا / او / و
ḫ	خ	v	و
ı	ي / ای	y	ی
i	ي / ای	z	ز
ī	ي / ای	ž	ض
k	ك	ẓ	ظ
ķ	ق	ẕ	ذ
l	ل	‘	ع
m	م	’	ء
n	ن		

GİRİŞ

I. Eserin Mütercimi ve Hayatı

Eserin mütercimi *Muhammed ibni Dervîş İbrâhîm el-Gülşenî ibni el-merhûm Şeyh Muhammed el-Muḥliş Bikāmî*'dir. İbrâhîm Gülşenî, ilim irfanın zirvesine ulaşmış birisi olarak bizzat kendisinin öğretim ve kadılık dışında çeşitli görevlerde bulunduğunu *Nefîse-i Uhreviyye*'nin başlangıcında ifade etmiştir.

Gülşenî tarikatının kurucusu olarak bilinen İbrâhîm Gülşenî'nin doğum yeriyle ilgili iki görüş karşımıza çıkmaktadır. Birinci görüşe göre Diyarbakır, ikinci görüşe göre Azerbaycan'ın Amid kasabasında dünyaya geldiği belirtilmektedir. Ancak Diyarbakır'da babasının türbesi olduğundan dolayı birinci görüşün daha isabetli olduğu görülmektedir. Doğum yeri gibi doğum tarihi de kesin olarak bilinmemektedir. Menâkıb-i İbrâhîm Gülşenî'de 940/1534 yılında vefat ettiği kaydedilmiştir. Fakat doğum tarihi hiçbir yerde saraheten gösterilmemiştir. İlm u irşad ile uğraşan bir ailenin çocuğu olarak gözlerini açan İbrâhîm Gülşenî'nin babası Şeyh Muhammed el-Âmidî, büyük bir fıkık âlimiydi. Fıkıh, kelam ve mantık dallarında çok değerli çalışmaları bulunurken dedesi, Mevlânâ İbrâhîm'in de Fekkül-Muḡlak adlı fikhî eseri bulunmaktadır. Annesi, Hediyyetullâh da ibadete düşkün ve dünya ziynetlerinden uzak bir hayat yaşayan kadındı. Gülşenî iki yaşında babasını kaybetikten sonra amcası Seyid Ali'nin himayesine girmiştir. İlk tahsil ve terbiyeyi amcasından alan İbrâhîm Gülşenî daha sonra zamanın en büyük âlimleri Uzun Hasan'ın Kazaskeri Mevlânâ Hasan Çelebi, Kadı Hasan ve onun dedesi Ömer Rüşenî' ile tanışmış ve vecd, hâl, ledün ilimleri tahsil etmiştir. Ömer Rüşenî ölümüne az süre kala tüm müridlerini toplayarak kendisinden sonra tarîkatın başına İbrâhîm Gülşenî'yi halife tayin etmiştir (Akpınar, 2004: 29-35) Arapçaya hakim, Fars edebiyatının inceliklerine vakıf olan İbrâhîm Gülşenî, çok sağlam ve akıcı üslupla Türkçeyi kullanarak bizlere birçok eser armağan etmiştir. İbrâhîm Gülşenî'nin Türkçe Divanı'nda, Yunus ile Nesîmî'nin tesiri sıklıkla hissedilmektedir. Gülşenî'nin şiirleri pek çok şaire ilham kaynağı olduğu kadar nesir eserlerinin de din ve kültürümüze büyük bir katkısı olduğu düşünülmektedir (Konur, 1998: 176-179).

II. Eserin Yazılış Tarihi ve Yazılış Sebebi

Nefīse-i Uhreviyye, İbrâhîm Gülşenî tarafından *Şalât-ı Mes'ûdî* adlı Farsça fıkıh kitabından Türkçeye yapılan bir tercümedir. Yurt içinde ve yurt dışında tercümenin on bir yazması bulunmaktadır. İbrâhîm Gülşenî, hayatı boyunca farklı görevlerde bulunduğu için uhrevî ibadetlerle ilgili çok şey yazamadığını söyler. Ancak herkese faydası dokunacak bir çalışması olma hasretinde olan İbrâhîm Gülşenî, fıkha dair bir çalışma onun elinden çıkacağına inanır. Kendisi bu eserin başlangıcında şöyle söyler: “*Ol cihetden 'ibādât-ı mahşûş (3) ve bir te'lîf-i şerîf destres olmak tahassüründe iken bir 'azîz-i muhterem yedinde Şalât-ı (4) Mes'ûdî nāmında 'ibādât-ı mütekeffil bir kitāb Celilü'l-kadre nā'il olup lâkin (5) 'arāyis-i mesā'ili hallele-i Fārisiyye ile pūşide olmağla hüsn-i cemāl eşhāb-ı (6) kemāl-i zāhir ve hüveydā ve nefāis-i fevā'idī Fārisiden olmayan ricāl ve nisāya (7) nā-peydā olduğu muḳarrer olduğu ecden 'abd-i fakīr ol muḳaddere-i dūşizeyi (8) Türkiḫil 'atlerle ārāste ve Rūmī kisvetlerle pīrāste idüp Nefīse-i Uhreviyye tesmiyesiyle be-nām kılındı.*” (2a)

İncelememize konu olan eseri, Hindistan'ın Rampur Raja Kütüphanesi'nin el yazması bölümünden temin ettik. Eserin ilk sayfasında dört Mayıs 1970 yılında Abdu'l-Hüseyn Lucknowî tarafından Kütüphaneye satıldığı kaydedilmiştir. Ancak araştırmalarımızda Abdu'l-Hüseyn Lucknowî diye bir isme rastlanmamıştır. İbrâhîm Gülşenî gibi biz de bu eserin fıkıhın tatbikatına dair önemli metinlerden biri olduğu fikrindeyiz. 68 varak ve otuz altı baptan oluşan bu eser, fıkıh kitapları içinde önemli bir yere sahiptir. Çalıştığımız eserde iki yüz yetmiş mesele bulunmaktadır. Genellikle her meselede ehl-i sünnet'in ihtilaflı görüşleri yer almıştır. Okuyucular tarafından daha kolay anlaşılması için sırasıyla her bölüm aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

Muḳaddime-i kitāb (2a/13-5b/9)

Bu bapta İslam'ın özü, temel şartından ve tevhid ilminden söz edilmiştir. Tevhid ilmi eserde şöyle anlatılmıştır. *Ma'lûm ola ki 'ilm-i tevḫîdi (17) te'allûm farzudur ki Ḥaḳ sübhānehû ve ta'ālā birdür, şerîki ve nazîri yokdur (18). Zāt-ı şerîfine lāyık olmayan şifatlardan münezzehdür. Tevlîd ve tevellüdi (19) küfv ve mişli yokdur...* (2a) Daha sonra ilk peygamber Hazreti Âdem ve son Hazreti Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ve peygamberlere indirilen kitaplara ve meleklere inanmak her Müslüman üzerine farz ve vacip olduğu söylenmiştir. Peygamberlerden sonra dört halifenin hilafet zamanı dışında aşere-i mübeşşere denen (dünyadayken cennetle müjdelenmiş) sahabelerin listesi verilmiştir. En son Mutezile ve

Murcie gibi batıl mezheplerin imana karşı fikirleri ve ehl-i sünnet tarafından onlara verilen cevaplar yer almıştır.

Bāb-ı evvel šalāt beyānındadır (5b/9-10a/2)

Bu bap içinde namaz konusu yer almaktadır. Bilindiği gibi imandan sonra en elzem ve kulluk görevini ifade eden amel namazdır. Namazla ilgili bir çok ayet ve hadis mevcuttur. Yüce Allah da namazı sevip çok defa zikretmiştir. Namazsız hayat düşünülmez, tıpkı başsız bir cesedin kıyamı tasavvur edilmediği gibi. Doğru olan her mezhep tartışmasız namazın farz olduğunu kabul etmektedir. Eserde şöyle beyan edilmiştir *Ve icmā'-ı ümmet hiç bir kimesne farziyet-i šalātı inkār itmez meger kāfir (13) ola. Haq sübhānehū ve ta'ālā namāzı imān diyü zikr itmişdür (6a/14)*

Bāb şürūṭu's-şalāt (10a/3-12b/12)

Bu bap, namazın içinde ve dışındaki 12 meseleyi kapsamaktadır. Namazla ilgili ihtilafli meselerlerde imamlar, birbirlerine ayet ve hadislerle cevap vermişlerdir. *Ḳa'de itmek İmām-ı A'zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf yanlarında vācibdür (2). Ve İmām-ı Muḥammed ve İmām-ı Züfer ve İmām-ı Şāfi'ī rahimehumu'llāhu katında farzdur (12a/3)*

Bābu's-selām (12b/12-13b/5)

Bu bapta selamlaşma ve onun faziletlerinden bahsedilmiştir. Selam yedi şekildir. Ve her şekil ayrıntılı anlatılmıştır. *Ammā selām-ı sünnet oldur ki ehl-i İslām birbirine virdüğü selām (18). Ve selām-ı vācib, namāzdan ḥurūc selāmıdır. Ve selām-ı nisyān, ki (19) dört rek'at namāzuñ şef'-i evvelinde nisyānen selām virmekdür (12b)*

Bāb sünnetler beyānındadır (13b/5-17b/16)

Bu bap içinde namazın sünnetleri yer almaktadır. Namazda elleri kaldırmak ve bağlamak, sübhaneke okumak, *veledallinden* sonra âmîn demek ve bunlara benzer konulara yer verilmiştir. *Ettehiyyâtdan soñra şalavāt duā'sı İmām-ı (14) Şāfi'ī katında farz ve 'ulemā-i ḥanefiyye katında sünnetdür (17b)*

Bāb fī ef'ālī'l-mekrūha fī's-şalāt (17b/17-20b/6)

Bu bap namaz içinde hoş görülmeven ve beğenilmeyen şeyler mesela, namaz kılarken sağa sola bakmak, ibrişim libasıyla namaz kılmak vb. konuları ihtiva etmektedir. *Namāzda*

tesbîhâtı (14) parmakla hesâb etmek İmâm-ı A'zam katında mekrûhdur. İmâmeyn (15) katında mekrûh degildir (20/a)

Bâb fi't-ṭahâret (20b/7-22a/7)

Bu bapta tuvalet adabıyla ilgili meseleler zikredilmiştir. *Ḳazâ-yı ḥâcet itmekde sünnet (18) oldur ki ibtidâ e'vûz ve besmele okuyup ba'dehü kirâmen kâtibîn (19) meleklerine vedâ' idüp ba'dehü sol ayağını evvel ḥelâya... (21b)*

Bâb fi's-sünen fi'l-vuḏū (22a/8-22b/11)

Bu bapta abdest alırken uyulması gereken edepler ve abdest sırasında okunacak dualar ile beraber abdestte tertibin şart olup olmadığı gibi konular işlenmiştir. *Elüñ ve ayağüñ parmağları arasını ḥilâllamak (2) sünnetdür. Ve parmağında yüzük var ise taḥrîk etmek sünnetdür (22b)*

Bâb fi luzūmu'l-ğusl (22b/12-23b/17)

Beş maḥalde ğusl etmek farzdur. Cimâ' ve düş (14) azmak ve inzâl olmak ve ḥayz ve nifâs... (22) hallerde boy abdesti almanın şart, vacip ya da sünnet mi olduğu ve bu konularda imamların ihtilaflarının neler olduğu bu bahiste işlenmiştir.

Bâbu'l-ğusl li'l-ḥayz (23b/18-24a/15)

Bu bapta düzenli veya düzensiz adet gören kadınların adet sırasında dikkat etmesi gereken hususlar tafsilatıyla beyan edilmiştir. *Mes'ele, ḥatunuñ (9) ḥayz 'âdeti on günden nokṣân olup pâk olduğda (10) ğusl itmedin... (24)*

Bâb fi süneni'l-ğusl (24a/16-28a/9)

Bu bada guslün sünnetleri, müstehabları ve hamama girme edepleri izâh edilmiştir. *Rûz-ı (17) 'îd, ğusl etmek sünnetdür. Ve ğusl-ı 'Arefe ve rûz-ı 'Âşûre (18) ve ḥacda iḥrâm için ğusl sünnetdür... (24)*

Bâbu'l-ḳay (28a/10-29a/6)

Bu bapta soru ve cevap şeklinde bazı önemli meseleler aydınlatılmıştır. Mesela, kusmak abdesti ve orucu bozar mı, bozmaz mı? gibi sorular rivayetlerle açıklanmıştır. *Ve mi'deden (3) balğam çıksa eger ağız ṭolusı yoğ-ısa bi'l-ittifâḳ bozmaz. Eger (4) ağız... (28b)*

Bābu'l-ma'zūr (29a/6-29b/4)

Bu bapta özür sahibinin ibadetine kolaylık sağlamak için önemli birkaç meseleler zikredilmiştir. *Ve bayram namāzı için ābdest alsa (3) öyle namāzını ol ābdest ile kılar. Ba'zılar katında... (29)*

Bābu'l(5)-ḥayz (29b/4-31a/14)

Bu bapta kadınların adet günlerinin başlangıç ve bitiş zamanlarında imamların ihtilafları ve delilleri yer almaktadır. *Muṭallaḳanuñ 'iddeti (10) ḥayz ile olsa İmām-ı A'zam hazretlerine göre altmış (11) gün lāzımdır ki... (31a)*

Bābu'l-cimā' ve'l-mülā'abe (31a/15-32a/4)

Bu bap, karı koca ilişkileri ve onların dikkat etmesi gereken dinî ve şer'î hükümler detaylıca anlatılmıştır. *Ḥayz ve nifās (16) hālinde döşegi ayırmak lāzım olmaz. Zīrā... (31b)*

Bāb aḥkāmı'l-ḥayz (32a/4-34b/7)

Bu bapta dinî vecibelere muhatap olan kızların özel günlerinde bilinmesi gereken dinî meselelerle ilgili tüm soruların cevabı yer almaktadır. *Mes'ele, dem-i istiḥāzanuñ (15) hükmi sâ'ir şāhib-i 'özü hükmi gibidir. Her vakt ābdest alup (34a)*

Bābu'n-nifās (34b/8-35b/9)

Bu bapta doğumdan sonra gelen kanla ilgili imamların ve müctehitlerin ortaya koyduğu görüşler yer almaktadır. Aynı zamanda nifaslı kadınlar için bazı özel hükümler de bulunmaktadır. *Mes'ele, bir nā-bālig kız ibtidā ḥāmil olup toğurduḳda çok (5) zamān kanı kesilmese e'imme-i Hanefiyye katında... (35a)*

Bābu'l-incās (35b/9-38a/3)

Necaste-i galīze ve hafife ve onun miktarı ile ilgili özellikle Hanefî ve Şâfî mezheplerinin çok farklı görüşleri vardır. İşte bu bapta her iki mezhep ayet ve hadis ile kendi görüşlerini güçlendirmeye çalışmıştır. *Mes'ele, necāset-i galīze dökmege (4) kalın olsa vezni dirhemdür. Ammā ince yaşşı olsa (5) el ayası ḳadardur. Ammā... (36a)*

Bāb fī nevāḳızı'l-vuḳū (38a/4-40a/11)

Bu bapta abdestin geçersiz olma durumları anlatılmıştır. *Mes'ele, bir kimesne ābdest alup mestlerini giydükden soñra (3) ba'dü naḳẓı'l-vuẓū' tekrār ābdest alup mestleri üzerine (4) mesh itdükden soñra... (40a)*

Bābu'l-ḥadeṣ fi'ş-ṣalāt (40a/12-41b/4)

Namaz kılarken hades vāki olsa imamın durumu müktedīye göre daha farklı olduğu için bu bap özellikle imamlar için önemlidir. *Mes'ele, şāhib-i 'öẓr olan (4) kimesne mübtelā olduğu 'öẓrden ḡayrı ḥadeṣ için ābdest (5) almak... (39a)*

Bābu'l-miyāh (41b/4-44b/5)

Bir suya fare, tavuk, koyun gibi hayvanlar düşse ya da nehir ve havuzlarda necaset olsa, o sulardan içmek, hamur yoğurmak veya herhangi bir iş için öyle suların istimali meşru olur mu? Böyle soruların cevabı bu bapta verilmiştir. *Bir şu kuyusına ayakyolu ḳarīb ise ba'zılar beṣ zīrā'dur (2) ve ba'zılar yedi zīrā'da şu kuyusına... (42b)*

Bābu't-teyemmüm (44b/6-47b/19)

Abdest için yetecek kadar su bulunmadığı takdirde teyemmüm alınır fakat o teyemmümle kaç namaz kılınabilir ya da ne zamana kadar geçerli olabilir bu ve buna benzer konular bu bapta işlenmiştir. *Mes'ele, eger teyemmüm idüp namāza şürū' itdükde serāb (14) görüp şu ḳanni-le gitdükde serāb olduğu müte'ayyin olsa... (47b)*

Bāb fī ṭahāreti'l-arḳ (48a/6-51b/3)

Namazın kabul olması için namazın şartlarının yerine getirilmesinin yanında namaz kılınacak yerin temiz olması gerekir. Bu konunun yanında hangi yerlerde namazın eda etmenin yasak olduğuna dair meslemler bu bapta zikredilmiştir. *Mezāristānda namāz ḳılmaḳda kerāhet (19) vardur eger mezāristān içinde mescid olsa. Eger mezāristāndan [49b] (1) muḳddem binā olunmuş ise kerāhet yokdur soñradan mezāristān (2) içinde binā olındısa kerāhet vardur. Sebeb budur... (49b)*

Bāb fī's-süneni'r-revātib (51b/4-53b/10)

Sabah namazının sünneti, fazilet bakımından diğer vaktin sünnetlerine göre daha sevaplıdır ve kılınması gereken bir sünnettir. Farzdan önce ya da sonra, dolayısıyla bu babın asıl konusu sabah sünnetidir. *Mes'ele, şabāḥ namāzına mescide varduḳda cemā'at (12) farzına ḳā'im olmuşlar... (52a)*

Bāb müfsidātu'ş-şalāt (53b/11-56b/12)

Namazı geçersiz hâle getiren sebepler; kahkaha, ağız dolusu kusmak veya namaz içinde konuşmak vb. meselelerde imamların görüşleri ayet ve hadislerle ayrıntılı olarak anlatılmıştır. *Namāz içinde az ve çok söz (12) söylemek namāzı bozar. İmām-ı Şāfi'î hazretleri az söz ile (13) namāz bozulmaz dir...(54a)*

Bābu'l-ezān (56b/13-60a/1)

Bu bapta ezanın öneminden söz edilmiştir. Müslümanların meskûn olduğu yerde ezanın okunması şarttır, yoksa orada yaşayan herkes günahkâr olur. Ezan dışında ikāmet ve ikāmetin usûlleri ve namazdayken secde-i tilāvetin eda edilmesiyle ilgili imamların ihtilaflarının yer aldığı bir bapıdır. *Ezān, ibtidā-i İslāmda yoğdı. Namāz vaktinde (2) eşhāb-ı güzīn cem' olmasına bir tedbīr müşavere... (57a)*

Bāb fī iştibāhi'l-Kıble kâzihān (60a/2-61a/17)

Namazın geçerli olması için kıbleye doğru yönelmek şarttır. Fakat sahrada veya yolculuk yaparken kıbleyi öğrenme imkânı yoksa ve kişi taharrî edip namaz kıldıktan sonra yanlış taharrî ettiğini fark ederse, o durumlarda namazı geçerli olur mu olmaz mı? Bu bapta böyle meseleler açıklanmıştır.

Bābu'n-nezr (61a/18-62a/18)

Mes'ele, hasta (15) olan kimesneye nezr eylese ki eğer kıyāmen bir rek'at namāza (16) kıdrūm olur bir dirhem şadağa vireyüm. Eger iki rek'ate (17) iktidārum olursa iki dirhem şadağa vireyüm... (61b) gibi adaklarda bulunursa bu konudaki dinî hükümler nelerdir? Bunların işlendiği bir bapıdır.

Bābu'l-imāmet (62a/19-67b/4)

Bu bapta özellikle müktedî ve imamların bilmesi gereken bazı meseleler vardır. Bu meselelerde dört imamların farklı görüşleri bulunmaktadır. *Mes'ele, üç (4) şaf cemā'at olsa orta şafda olan cemā'atün libāslarında (5) yāhūd mekânlarında necāset olsa āhīr şafda olanların iktidāsı... (63b)*

Bābu'l-mahzūrāt (67b/5-68b/19)

Namaz kılan birinin önünden geçmekle ilgili hadis ve meseleler bu bapta mevcuttur. *Mes'ele, namāzda olan ādumuñ önünden geçmek (13) ne mertebe mesāfa gerekdür. Ebū Bekir Buḥārī ḥazretleri secde idecek...* (67b) Babın en sonunda farz namazlarında imama sonradan yetişen birisi için önemli birkaç mesele de zikredilmiştir.

III. Eserin Özellikleri

Üzerinde çalıştığımız eser *Nefīse-i Uhreviyye, Salat-ı Mesudî* adlı Farsça eserden Türkçeye tercüme edilmiştir. Eser, Hindistan'ın Rampur Raja Kütüphanesi'nin 73-1970 numarasında kayıtlıdır. Harekesiz nesih ile yazılmıştır. Yazmanın ön kapağında 1907'de Abdu'l-Hüseyn Luknowî'den satın alındığı ve eserin elden ele bu kütüphaneye ulaştığı bilgileri verilmiştir. Yazmanın boyutları 21x24cm'dir. Yazma, karton kapaklı ve koyu renklidir. Eserde kırmızı mürekkeple yazılan konu başlıklarını biz koyu olarak yazdık. Esere ait katalog bilgisi şu şekildedir:

Bulunduğu yer: Catalog of Turkish Manuscripts, Rampur Raza Library, Ministry of Culture, Government of India

Sr. No & Subject: 73

Acc. No: 1970

Title of Work : Nafisay-i-Akhruye

Author: Muhammad bin Ibrahim Al-Gulshani

Script: Nasih

Size:21x14cm

No. of Folios: 125

Lines: 19

IV. Eserde Geçen Şahıs Adları

Eserde Peygamber Efendimiz başta olmak üzere 73 şahıs adı bulunmaktadır.

1. ‘Abdu’llāh bin Cezī	32. Һazret-i ‘Āiše
2. ‘Abdu’llāh ibni ‘Abbās	33. Һazret-i ‘Amr bin Ka‘b
3. ‘Abdu’llāh ibni Mektūm	34. Һazret-i Ebū Bekr
4. ‘Abdu’llāh Kirāmī	35. Һazret-i Cebrā’īl
5. ‘Abdu’r-raḥmān	36. Һazret-i Enes bin Mālik
6. ‘Abdu’r-raḥmān Selmā	37. Һazret-i Һavvā
7. ‘Adnān bin Mālik	38. Һazret-i İmām-ı Kerḫī
8. ‘Alī	39. Һazret-i İmām-ı Şāfi’ī
9. ‘Alī Asbīcānī	40. Һuzeyfe el-Yamānī
10. ‘Āmir bin Rabī‘a	41. İbrāhīm el-Gülşenī
11. ‘Ammār ibni Yāsir bin	42. İmām-ı Acel Seraḫşī
12. Dāūd eṭ-Ṭayī	43. İmām-ı Aḫmed Һanbel
13. Ebū Bekir bin el-Faḫl el-Buḫārī	44. İmām-ı A‘zam
14. Ebū Ca‘fer	45. İmām-ı Ebū Bekir İskāf
15. Ebū Ca‘fer İştroşī	46. İmām-ı Ebū Yūsuf
16. Ebū Cehil	47. İmām-ı Faḫrdan
17. Ebū Eyyūp Ensārī	48. İmām-ı Hişām
18. Ebū Hüreyre	49. İmām-ı İsmā’il Zāhid
19. Ebū Maḫzūre	50. İmām-ı Muḫammed
20. Ebū Mutī‘	51. İmām-ı Muḫammed bin el- Һasen
21. Ebū Naşr	52. İmām-ı Ṭaḫāwī
22. Ebū Sa‘īd	53. İmām-ı Züfer
23. Ebū Süleymān	54. Mu‘āz ibni Cebel
24. Ebū ‘Ubeyde-i Cerrāḫ	55. Muḫammed bin el- Һasen eş-Şeybānī
25. Ebu’l-Ḥasen Rustegfenī	56. Muḫammed bin Selmā Elbelḫī
26. Ebu’l-Kāsim Şafār	57. Mūsā ‘aleyhi’s-selām
27. Ebu’l-leyṣ	58. Nūḫ ibni Meryem el-Cām‘
28. Esed bin ‘Amr	59. ‘Oşmān
29. Fir‘avn	60. ‘Ömer
30. Һamne bint-i Caḫş	61. Rāfi‘ bin Һadīc
31. Һasan bin Ziyād	

62. Sa‘d
63. Sa‘īd
64. Selmān fārsī
65. Şevbān
66. Şeddād bin Hüküm
67. Şeyh Ebū Manşūri Māturīdī
68. Şeyhü’l- İslām Burhāne’d-dīn
69. Şeyü’l-İslām Havhir Zāde
70. Übey bin Ka‘b
71. Ya‘kūb
72. Zāhid Zondusti
73. Zübeyr

V. Eserin Nüshaları

Nefīse-i Uhreviyye'nin Türkiye'de 6, yurt dışında Almanya'da 2, Kahire'de 2 ve Hindistan'da 1 olmak üzere toplam 11 nüshası tespit edilmiştir. Nüshalara ait bilgilere Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nden ulaşılmıştır. Bizim çalıştığımız nüsha Hindistan'ın Rampur Raza Kütüphanesi 73-1970'de kayıtlı olan nüshasıdır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi İbrâhîm Efendi Koleksiyonu 00334 numarada kayıtlı olan yazma 19 satır, 148 yapraktan oluşmaktadır. H. 1190 yılında ta'lik ile yazılmış olan eser harekesizdir. Eserin boyutları 200x113, 151x55 mm'dir. Eserin konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

2. Süleymaniye Kütüphanesi Tırnovalı Koleksiyonu 00699'da kayıtlı olan yazma H. 1138'de ta'likle istinsah edilmiştir. Yazma boyutları 211x151, 147x87 mm'dir. 79 yaprak ve 23 satırdan oluşan yazmanın diğer nüshalardan farkı ilk iki sayfasında Peygamber Efendimize salat ü selam gönderilmesidir. Yazmadaki bazı Arapça kelimelerin altı kırmızı mürekkeple çizilmiş, bazı yerlerde imam, peygamber ve meseleler de kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

3. Yazma Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 00979'da kayıtlıdır. Kataloğda bu eser 127 yaprak olduğu ve her sayfada 13 satır olduğu kaydedilmiştir. Ancak incelediğimizde bu eserin ilk sayfasında 14 ve diğerlerinde 21 satır olduğu görülmüştür. Bu eserin diğer nüshalardan farkı başlığıdır. Bu başlık şöyledir: *Nefīse-i Uhreviyye ez tercüme-i Salât-ı Mesudî*. Harekeli olan eserin istinsah tarihi 1136/1724'dür. Eserin boyutları 185x140, 160x67 mm'dir ve yazı türü nesihtir. Başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış ve bazı Arapça kelimelerin açıklaması sayfa kenarlarında verilmiştir.

4. Yazma, Beyazıt Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi Koleksiyonu V1382'de kayıtlıdır. Eserin boyutları 251x120-155x65mm'dir. Yazma 107 yaprak ve 21 satırdan ibarettir.

5. Veliyyüddin Koleksiyonu V1383 Beyazıt Kütüphanesi'nde kayıtlı olan bu yazma, ta'lik ile yazılmıştır. Eserin boyutları 195x125-135x65mm'dir. Hattatı Kasabzâde Ahmet'tir. Eser 108 yapraktan ibaret olup her sayfada 19 satır vardır. Konu başlıkları ve bazı Arapça kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

6. Yazma, 1285/1878 tarihinde istinsah edilmiş gösterilen eser DVD 554 numarasında 06 Milli Kütüphanesi Ankara'da bulunmaktadır.

VI. Eserin Yurt Dışında Olan Nüshaları

Yurt dışında olan nüsha bilgilerine dipnotta gösterdiğimiz adresten ulaştık.¹

1. Yazma, Almanya'nın Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, arşiv no: Ms.or.oct 2258 Sttaatsbibliothek, Berlin'de kayıtlıdır.

2. Eserin bir diğer nüshası ise Lale Mehmed Hıfzî tarafından 1202/1787'de istinsah edilmiştir. Eser Ms.or.oct. 3702 Koleksiyonu Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalarında bulunmaktadır.

3. Yazma, Fıkhi Hanefi Türkî Talat 78 Kahire-Mısır Koleksiyonu, Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazma katalogunda bulunmaktadır.

4. Hattat Memhet Zühdi tarafından istinsah edilmiştir, arşiv no: Fıkhi Türkî Talat 29 Kahire-Mısır Koleksiyonu Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazma katalogundan bulunmaktadır.

VII. Mütercimin Diğer Eserleri

İbrâhîm Gülşenî'nin manzum ve mensur eserlerinin sayısının yirmiye ulaştığı söylenir ancak eserlerinin bir kısmının hâlâ temize çekilmemiştir ve müsvedde hâlinededir (Akpınar, 2004: 39-51). Gülşeninin eserleri aşağıda verilmiştir.

Arapça Divânı

Gülşenî'nin günümüze ulaşan Arapça on bin beyitlik eseri ibn-i Fârız'ın Kaside-i Tâiyye'sine nazire olarak yazılmıştır. Eserde peygamber, cennet, mirâc ve tasavvufî kavramlar gibi birçok farklı konular işlenmiştir (Akpınar, 2004:45).

Farsça Divânı

Ma'nevî:

Ma'nevi, Mevlânâ Celaleddin'in Mesnevîsine nazire olarak yazılmış kırk bin beyitten oluşan bir eserdir. Eser İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Farsça, 1233 numarada kayıtlıdır (Akpınar, 2004:46).

Kenzü'l-Cevher:

¹ <http://www.yazmalar.gov.tr/katalog-tarama> (erişim tarihi 18-11-2019).

Bu divân Mevlânâ'nın Divan-ı Kebirî'nin tarzında yazılmıştır. Eserde Mevlânâ, Hafız'ın ve Yunus'un tesiri büyük ölçüde hissedilmiştir (Akpınar, 2004:46).

Türkçe Eserler

Dîvân:

Yirmi dört binden fazla beyti ihtiva eden bu eser dil bakımından büyük bir önem arz etmektedir. Bu eserde namaz, zikir, aşk dışında tarikat, kalender gibi konular işlenmiştir (Akpınar, 2004:41).

Raz-nâme:

Bu eser tasavvuf üzerine yazılmıştır. Eserde naat ve münacaat dışında dört halifenin menakiplarıyla beraber ahlaki ve padişah medhiyyesi gibi konular yer almaktadır. Eserin tam adı Raznâme-i Mevlânâ Gülşenî'dir (Akpınar, 2004:44).

Pend-nâme:

Bu eserde menfilik hakimdir. Nelerin kötü olduğunu ve yapılmaması gerektiğine dair bilgiler dikkatimizi çekmektedir (Akpınar, 2004:42).

Çoban-nâme:

Bir çoban ile Hz. Musâ arasında geçen diyalogları içine alan bir eserdir (Akpınar, 2004: 44).

Tahkikat-ı Güleşnî:

Mensur bir eserdir. Tasavvufî konular üzerinde duran bu eserde yer yer Mevlânâ ve Attar'ın beyitleri şerh edilmiştir (Akpınar, 2004: 44-45).

VIII. Eserin Dili ve Konusu

İslam dininde fıkıh ilminin büyük bir önemi vardır. Fert ve toplumun ilişkilerinin ahlaki ve hukukî yönlerini bütünüyle kuşatan *Nefîse-i Uhreviyye* adlı eser halka dinî kaide ve kanunları öğretmek amacıyla kaleme alınmıştır. Eserde Arapça-Farsça tamlamalar fazla kullanılmıştır. Metnin tek zorlayıcı kısmı harekesiz olmasıdır.

I. BÖLÜM

1. İNCELEME

Dil, bir milletin var olmasında ve varlığını sürdürebilmesinde çok önemli bir rol oynar. Bu yüzden her devirde ve her millette edipler, şairler ve dilciler kendi dillerini muhafaza etmek için titizli çalışmalar yapmış ve hâlâ yapmaya devam etmektedirler. Çünkü bir milletin tarihi hakkında bize en doğru ve en sağlıklı bilgi veren dildir. Ve dil bir milletin dünya görüşünü yansıtır. Bundan dolayı dil çalışmaları hayatımızda kültür tarihi gibi önemli yer tutmaktadır. Buna nazaran sürekli Türk dilinin tarihi gramerinin ortaya çıkarılabilmesi için belli dönem, belli şahıs ya da eserlerin dili üzerine yeni çalışmalar yapmayı ihtiyaç duyuyoruz (Yastı, 2005: 9).

16-19. yüzyıllar Batı Türkçesinin gelişim seyri açısından önemlidir. Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak imla kalıplaşmış yazılı metinlerde kullanılan dil, konuşma dilinden uzaklaşmıştır. Türkçenin fonetik, morfolojik gelişiminin ve sözvarlığındaki değişmelerin seyrinin aydınlatılabilmesi için bu saha ve dönemlerde yapılmış eserlerin ayrıntısıyla ele alınıp dil hususiyetlerinin ortaya konulması gerekmektedir. “Batı Oğuz Türkçesinin en az incelenmiş tarihi devrelerinden biri de Orta Osmanlıca diye bilinen bilhassa 17. yüzyılı içine alan ve 18. yüzyılın sonlarında bittiği kabul edilen devredir. Bu devrenin en karakteristik hususiyeti, Eski Anadolu Türkçesi devresindeki fonolojik yapı ile STT (standart Türkiye Türkçesi) arasında bir geçiş devresi niteliği taşımasıdır” (Develi, 1995: 3). Bu çalışmada 17. yüzyıllarda yazılan ve 125 varaktan oluşan *Nefîse-i Uhreviyye* adlı eserin 1b/68b varakları arası incelenmiştir. Çalışmamızla, yukarıda mezkur devrenin fonolojik, morfolojik ve söz varlığını *Nefîse-i Uhreviyye* adlı eserden yola çıkarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1. Yazmanın Yazım Özellikleri

Çalışmamıza konu olan *Nefîse-i Uhreviyye*, birkaç kelime dışında harekesiz nesih ile yazılmıştır. Eser hem Uygur imla özelliği hem de Arap-Fars imla özelliği taşımaktadır. Arapça-Farsça tamlamaları secde-i sehv 12a/13 (سجده سهو) ādāb-ı su’āl 5a/12 (آداب سوال) ‘aşere-i mübeşşere 3/3 (عشرة مبشرة) gibi birkaç örnekte işaret ve hareke kullanılmıştır. Metinde harekeli yazılan kelimeler şunlardır.

cenābet 26a/10

جَنَابَت

havl 9b/8

حَوْل

havfı 46b/18	خَوْفِي	kıyām 3a/17	قِيَامٌ
mekşe sen sebeb	مَكْنَه سَن سَبَب	öpmesine 56b/9	اُؤْمَسِيْنَه
45a/1			
dereke-i esfel 4b/1	دَرَكَ اَسْفَل	alana 13b/5	الَانَه
biķaderihi 3b/12	بِقَدْرَه	peltek 63a/3	پَلْتَكْ
kene 29a/5	كَنَه	bidāyeti 2a/19	بِدَايَتِي

1.2. Ünlülerin İmlası

Metnimizin bu bölümde kelime tabanında ve eklerde bulunan ünlülerin yazılışları belirgin farklılıkları haricinde çok ayrıntıya girmeden ele alınmıştır. Metinde aynı kelimenin farklı yazılışları da görülür. Bir kelime, bir yerde ünlü harfi ile yazılırken başka bir yerde ünlü kullanılmadan yazılmıştır. Ünlülerin dışında ünsüzlerin yazılışında da farklı harflerin kullanılmasına metnin imlasında sıkça rastlanır.

1.2.1. /a/ ünlüsünün imlası

Metnimizde /a/ ünlüsü kelime başında ve içinde elifle (ا), bazı kelimelerde de medli elif (آ); kelime sonunda ise elif (إ) ve he (ه) ile gösterilmiştir. Metindeki bazı örnekler aşağıdadır.

alana 13b/5	الانه	alı virecek 25b/1	اليويره جك
anlara 13b/2	انلره	bağla 15b/13	باغلا
başsuz 6a/9	باشسز	ķarnı 15a/16	قارنے
ķızarsa 29a/4	قزارسه	vardur 2b/3	واردر
yaşına 8a/13	ياشنه	anı 5a/18	انی
aña30b/15	اكا	saña 18a/3	سكا
yanında 9b/8	ياننده	yaşında 9b/6	ياشنده
başķa 19a/3	باشķه در		

Metinde medli elif (آ) ile yazılmış Türkçe kelimeler şunlardır:

açduķda 26b/2	آچدķده	açık 19b/14	آچķ
açup 17b/3	آچوب	adlu 54b/14	آدلو
aķır 14a/16-19	آķر	aķız 36b/4-7	آķز
aķızlarına 42b/12	آķزlrنه	aķ 3a/18	آķ
aķan 26b/8	آķن	aķandan 26b/4	آķاندن
aķar 41b/7	آķار	aķıdup 26b/6	آķیدوب

akıtmak 19b/4	آقیتمك	aķsa 41b/9	آقسه
aķsırdı 54b/2	آقسردى	aķup 26b/2	آقوب
al 43b/13	آل	alın 21a/13	آلن
alnına 19b/3	آلننه	alnından 19b/4	آلنندن
alnını 17b/1-7	آلننى	alsa 31b/1-5	آلسه
alsañ 43a/7	آلسك	altı 32a/13	آلتى
alup 14b/12	آلوب	anda 25b/19	آنده
andan 47a/17	آندن	aşaga 19b/4	آشاغه
aşagdan 19b/5	آشاغدن	ardlarında 16a/13	آردلرنده
ata 59b/17	آته	ay 30a/5	آى
ayda 32a/14	آيده	ayaqların 21b/19	آياقلرن
ayırtlamak 27a/6	آيرتلمق	ayırmaq 31b/16	آيرماق
ayrup 17b/3-4	آيروب	ayru 31b/18	آيرو

1.2.2. /e/ ünlüsünün imlası

Çalıştığımız metinde /e/ ünlüsü kelime başında elif (ا), kelime ortasında he (ه) ve işaretersiz olarak, kelime sonunda he (ه) kullanılarak gösterilmiştir. Metindeki örneklerin bazıları aşağıdadır.

eger 5a/8	اكر	ekmege 24b/18	اكمكه
eyleseler 64a/9	ايلسeler	kimesne 3a/7	كمسنه
itmek 40a/16	ايتمك	üzere 3a/6	ازره
igne 29a/2	ايكنه	üzeredür 21a/7	ازره در
böyle 19a/2	بويله	gerek 13a/17	كرك
itmek 4a/14	ايتمامك		

1.2.3. /ı/, /i/ ünlülerinin imlası

/ı/, /i/ kelime başında elif-ye (ى-ا) veya elif (ا), kelime ortasında ye (ى) ve işaretersiz ve kelime sonunda ye (ى) ile karşılanmıştır. Metinde tespit edilen örneklerin bazıları şunlardır.

bizi 3b/19	بىزى	ısıcak 46b/10	ايسجق
idüp 2a/8	ايدوب	iki 3a/12	ايكي
iken 2a/3	ايكن	incü 19b/15	انجو

itmekle 4a/13	ایتمکله	kiminüñ 3a/18	کیمینک
yaşında 8a/15	یاشنده	görilür 6a/18	کوریلور
dağı 6b/9	دخی		

1.2.4. /o/, /ö/ ünlülerinin imlası

Metnimizde /o/, /ö/ ünlüleri kelime başında elif-vav (و), kelime içinde vav (و) ile gösterilmiştir. Kullanma örneklerin bazıları.

bölükde 19b/14	بلوکده	çok 5b/17	چوق
gördüm 6b/6	کوردم	olındı 7b/8	اولندی
olur 3b/10	اولور	otuz 3a/10	اوتوز
öñine 17a/2	اوکنه	öyle 9a/11	اویله
yoğdur 2a/19	یوقدر	pişürdüm 38a/19	پشوردم
şöyle 17b/4	شویله	şoñra 7a/3	صکره
öyle 9b/2	اویله		

1.2.5. /u/, /ü/ ünlülerinin imlası

Metinde /u/, /ü/ ünlüleri kelime başında elif-vav (و), kelime içinde vav (و) ve işaretli olarak gösterilmiştir. Metnin bazı örnekleri şunlardır.

büyük 18b/3	بیوک	düşüp 42b/7	دوشوب
gelüp 4b/6	کلوب	üç 6b/16	اوج
üstinde 17a/1	اوستنده	üzerine 2a/15	اوزرینه
diyü 30b/4	دیو	uyhu 27b/13	اویخو
küçük 29a/6	کوچک	üçüncü 14b/17	اوجنجی

1.3. Ünsüzlerin İmlası

Türkçedeki p, ç, g, sesleri Arap alfabesine karşılık bulamadığı için Arap harfleriye yazılmış metinlerinde bu seslerin fonetiğini tespit etmek oldukça zordur (Şahin, 2018: 39). /ç/ ünsüzü için bazı metinlerde çim (چ), bazı metinlerde de cim (ج) kullanılmıştır. *Nefîse-i Uhreviyye*’de çift kullanım yaygındır. Metnimizde bazı sözcüklerin hem cim (ج) hem de çim (چ) ile kullanımı da mevcuttur.

1.3.1. /c/, /ç/ ünsüzünün imlası

Metinde sesin ç (چ) “ç” ile yazılmış örneklerinden bazıları.

birçok 16a/14	بر چوق	çok 5b/17	چوق
çokdur 5b/15	چوقدر	kaçan 3b/5	قچن
geçmekde 25a/17	کچمکده	şaçından 36a/13	صاچندن
açup 17b/3	اچوب	geçmekde 63b/15	کچمکده

1.3.2. /c/ ile yazılmış kelimeler

Sesin cim (ج) “ç” ile yazıldığı örneklerin bazıları.

ağaç 58b/18	اچاج	birkaç 8b/7 (8)	بر قاج
çok 4a/15	جوق	içinde 25a/19, 26b/13	ایچنده
içine 38b/7	ایچنه	içmek 58b/1	اچمک
kaç 30b/17	قاج	şaç 36a/12-17	صاچ
üç 6b/16	اوج		

1.3.3. /p/ ünsüzünün imlası

Metinde sesin pe (پ) “p” ile yazıldığı örneklerinden bazıları.

çıplakdur 19a/12 (4)	چپلاقدر	kapalı 26b/1	قبالو
kapar 16b/1	قپار	kapusından 66b/17	قبوسندن
öpmesine 56b/9	اوپمسنه	parçalarını 45b/15	پارچه لرینی
parçası 26b/17	پارچه سی	parçasıyla 22a/3	پارچه سیله
parmaklar 14b/6	پارماقلا	pek 17a/4	پک
pekligi 42b/3	پکلکی	topuk 21b/15	طپوک
topuğuna 40a/5	طپو غنه		

söz konusu sesin be (ب) “p” ile yazıldığı bazı örnekleri.

birinç 20a/2	برنج	çıplak 14b/6-8, 39a/15	جبلق
kapusunda 65b/14	قبوسنده	kapusını 16b/1	قبوسنی
kapuların 16b/2	قبولرین	parmaklarını 17b/10	بارماقلا رینی

Metinde Zarf-fiil eki (Up) be (ب) harfiyle yazılmıştır ancak okunurken /p/ sesiyle okunmuştur.

olup 1b/6	اولوب	gidüp28b/11	کیدوب
söyleyüp 8b/3	سویلیوب	içüp 28b/7	ایجوب
idüp 2a/8	ایدوب	gelüp 128b/13	کلوب

1.3.4. /ñ/ ünsüzünün imlası

Metnimizde /ñ/ ünsüzü tamamen kef (ك) ile gösterilmiştir. Tespit edilen örnekler şu şekildedir:

beñzer 20a/5	بکزر	cümleñüze 47b/16	جمله کزه
kimesnenüñ 21a/1	کمسنه نک	şoñra 7a/3	صکره
yalñız 7b/19	یالکز	şoñra mı 67a/9	صکره می

1.3.5. /t/ ünsüzünün imlası

Çalıştığımız metinde ön seste kalın ünlülü *Tañrı* 18a/4, *Tatār* 62b/3, *tozlan-*, 47a/17, *tuzda* 46a/3 ince ünlü ile *teri* 36b/17, *tükür*-18a/8, *tükürüklerini* 36b/9, *Türk* 62b/3, *Türkī* 2a/8, kelimeleri te (ت) ile bunların dışında t ile başlayan Türkçe kelimelerin hepsi kalın ünlülü olup tı (ط) ile yazılmıştır: *ıaml-*, *ıap-*, *ıara-*, *ıaşı*, *ıaşı-*, *ıaşıra*, *ıavuk*, *ıayan-*, *ıırnak*, *ıoğ-*, *ıoğur-*, *ıolu*, *ıoprak*, *ıokuz*, *ıopuk* vd.

1.3.6. /s/ ünsüzünün yazılışı

Üzerinde çalıştığımız metinde /s/ ünsüzü kelime başında ve içinde ince ünlülü kelimelerde sin (س), kalın ünlülü kelimelerde sad (ص) ile karşılanmıştır.

Sad (ص) ile yazılmış kelimeler şunlardır:

şıa, şağ, şakalı, şar-, şarı, şarık, şarın-, ısıır-, ışlan-, ışlat-, ısığır, şıva-, şırma, şıva-, şok-
şokaş, şol, şoruş-, şovuk, şoy-, şoñ, şoñra, şula-, şu, şusuz

Sin (س) ile yazılmış örnekler aşağıdadır:

sekiz, seksen, sen, sene, sev-, issi, silk-, siñek, siz, söyle-, söyleş- söz, sülük, sümükür-
sümük, süpür-, sür-

Metinde aşağıdaki örnekler sad (ص) ile yazılması gerektiği hâlde sın (س) ile yazılmıştır.

ısıcak, sakız, sakısı, saña

1.4. Şeddenin Kullanımı

Şedde, Arap yazısında aynı cinsin ikiz ünsüzü göstermek amacıyla kullanılan bir işarettir. Bu işaret metnimizde Türkçe kelime tabanında yan yana bulunan ikiz ünsüzü kelime tabanın son sesi ile ek başındaki aynı cins ünsüzü göstermek için şedde kullanılmıştır. Şeddeli kullanılmış Türkçe kelimeler bazen tek bazen iki harfle gösterilmiştir.

1.4.1. Arapça asıllı kelimelerde şedde

Metinde Arapça-Farsça kelimelerin çoğu seddeli kullanılmıştır. Örnekler şu şekildedir.

جَدَّة	cedde 32a/15
أَمَّا	ammā 1b/4 (180)
فِي الدَّارَيْنِ	fi'd-dāreyn 1b/4
مُحَمَّد	Muḥammed 1b/9
مُزَّع	müvezzi' 1b/10
مُسَوِّد	müsevvid 1b/10
دُنْيَوِيَّة	dünyeviyye 1b/12
أَيَّام	eyyām 1b/9
مُبَيِّض	mübeyyiz 1b/10

Metinde aşağıdaki Türkçe asıllı kelimeler seddeli kullanılmıştır.

eller 26b/3	الَّـر	elli altı 30b/18	الَّى التَّى
ellerini 17b/1	الَّـرِينِى		

II. BÖLÜM

2. Şekil Bilgisi

2.1 Yapım ekleri

Eklendiği kelimelerin kök ve gövdelerinden farklı ve yeni bir anlam oluşturan eklere yapım ekleri denilir. Türkçede dört çeşit yapım eki bulunmaktadır. Metinde karşılaşılan isim ve fiil yapım eklerinin birçoğu günümüzde de sıklıkla kullanılmaktadır. Metnimizde tespit edilmiş yapım ekleri aşağıda gösterilmiştir.

2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

{+an} oğlan 34b/15 (2), oğlanlara 50b/16, oğlancuk 50b/17, oğlanların 20b/18

{+ar} birer 19a/16 (5), üçer 17a/4 (4), on beşer 31a/11 (2) *bk. +şar*

{+ca} akça 61b/1, akçası 24a/1 (3), akçasını 46b/6

{+cak} ısıcak 46b/10 (2)

{+cık / +cuk} azacık 43a/8, oğlancuk 50b/17

{+daş} karındaşım 5a/19, karındaşının 50b/19

{+II / +IU} âbdestli iken 27a/12, adlu 54b/14, dürlü 27b/2, dürlüdür 43a/5, harfli 54b/5 (2), hayrludur 7b/17 (5), kapalı 26b/1, kıymetli 55b/6, kirli ise 51b/4, kumlu 48a/19, köylü 27a/6, örtlü 50b/3 (2), saçallıların 20b/18, sevâblı 19a/19, şehirli ise 27a/6 (2) şübheli 26b/7, yüklü 63b/13

{+Ilk / +IUk} âbdestlik 47b/16, cennetliktür 5a/19, karanlık 19a/8, kekeligi 63a/3, pekligi 42b/3, şâdılık 55a/15, yaşlık 21b/7 (3), yıllık 14b/18 (3) kuşluk 18b/1, kuşlukda 18b/3, sarhoşluk 20b/11

{+II} kıızıldur 30a/17, yeşil 30a/18 (2)

{+IncI+UncI} altıncı 33b/18, birinci 34a/1, dördüncü 20b/9 (3), dördüncide 53b/8 (2), ikinci 14b/16 (7), ikincide 57a/14, on birinci 33b/19 (2) üçüncü 14b/17 (6), üçüncide 53b/8 (2)

{+ka} başka 19a/3, başkadur 19a/3

{+kak} erkek 24b/8 (2)

{+mış} altmış 31a/10 (3)

{+sUz} ābdestsüz 19a/17, anlarsuz 10a/4, başsuz 6a/9, izinsüz 9b/19, 10a/2, kaçdsuz 40a/15, kılsuz 48b/18, meyvesüz 62a/7, namāzsuz 6a/9, pālānsuz 37a/16, şusuz 44b/11 (2), sünnetsüz 39b/5, tekbīrsüz 8a/6

{+şar} ikişer 19a/18 *bk. +ar*

{+un} boyunu 22a/13 (2)

{+z} beñzer 20a/5 (3), yalnız 7b/19 (4)

2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

{+A-} beñzer 20a/5 (3), diledi 4b/17 (4), dilerse 3a/15 (5), düzelmek 22a/12, gözedüp 66b/6, kanayup 40b/8, oynamak 17b/19

{+ar-} ağardığı 51b/10

{+ı-} kaçımağla 56a/2

{+kür-} sümkürmek 18a/8, tükürmek 18a/8, tükürüklerini 36b/9

{+IA-} atlamak 63b/14, bağlamayup 15a/12, derledükde 36b/17 (2), gölgelensem 7b/7, hılállamak 22a/12 (2), ısladup 21a/11 (4), söylemek 4a/13 (2), söylemeye 22a/2 (2), söylerler idi 37a/13, şulamağa 62a/10, tozlanursa 47a/17, yuvarlanur 45b/3, yuvarlanursın 45b/4 *vb.*

{+sır-} aksırdukdā 40b/4

{+te-} istedikde 40b/14 (3), istemedüñ 18a/13, isterse 40b/17, istersen 50b/7, istese 35a/19

2.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

{-a} yaķası 18b/5 (2)

{-ak} dudağı 18a/16, dudağını 21a/5, dudaķda 51a/10, kuraķdur 62a/9, yumuşadı 14b/3, yumuşadına 42b/3, yumuşak 48a/19, yumuşaklarına 14a/14

{-an } yalan 4a/13

{-gü } örgülerini 36a/16

{-(i)n} yakın 4b/18 (2)

{-I / -U} çıkıda 33a/17, derisini 38b/11, kapularını 16b/2, kapusından 66b/17, koyudur 30a/17, kurı 39a/11, kuru 37b/11, örtü 51a/11, şarı 30a/18 (2), takı 20a/1 vb.

{-(i)r} ağır 14a/16 (3)

{-k} otlakla 22a/4, oynak 21b/16

{-(I)K / -(U)K} açık 14b/7 (7), bölüğü 19b/15 (5), bulaşık 25a/13, eksik 32a/19 (7), eksikdür 32b/6, oynak 21b/16, şarık 25a/6, şovuk idi 45b/13 (3) vb.

{+ku} uykunun 27b/5, uykusudur 28a/8

{-mA} doğma 22b/12, dönmeyi 67b/1, gelmesine 44b/17, kılınmada 53a/11, olmada 62a/15, olması 46a/16, olmasına 18b/2 (5), olmasında 42a/9, olmasını 28a/18 (2), öpmesine 56b/9

{-mAK} akıtmak 19b/4, bakmak 17a/2, çağırmak 25a/5, demek 16b/11 (7), egmek 17a/8, kaldurmağıla 23a/2, kılmaga 17b/16 (2), okumamaga 55a/9, olmağa 6b/4 (6), olınmağa 14a/17, yapışmağıla 27a/13, yaykanmağıla 43b/18 (3), yumak 19b/6 (6) vb.

{-mur} yağmur 41b/9 (2)

{-su} yatsu namāzı 53a/13, yatsu namāzını 6b/5 (6), yatsu namāzının 11a/2 (2)

2.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

{-ar-} çıkar 50b/7, çıkardı 7a/5, çıkardukda 39b/2, çıkarmağa 42b/5, çıkarsa 28b/16 (4), çıkarup 25b/3 (2), kızardı 38b/1, kızarsa 29a/4, koparmak lāzım 27a/5, koparılmış çiçek 27a/3

{-dUr-} aldurup 65a/2, bildürdüğü 3b/19, kaldurdukda 14b/6 (3), karışdurup 39b/13, kıldurmak 62b/4, öldürdi 56a/1, yapışdurmak 26a/12, uyandurdılar 27b/9 vb.

{-Ur-} doğurdi 32a/13, doğurdukda 34b/8 (2), doğursa 38a/5, düşürse 34b/15 (3), pişürseler 38b/6, pişürdüm 38a/19, toğuran 34b/13 vb.

{-(I)I / -(U)I-} açılmaya 41b/15, bozulmak 40a/19, görilse 30b/6, katılsa 43a/8 (3), kesilmese 29a/8 (2), kesilse 34a/5, kılurken 18b/3, koyulup 14a/19, virildi 4b/18 (4), yayılmayup 29a/3, yazılan 55a/7 vb.

{-mA-} açılmaya 41b/15, bilmeye 4b/14, dökmeye 42b/14, gelmeye 25a/13, görmesün 19a/9, itmedise 68b/8, kılmam 19a/3, kılmamak 3a/14 (3), okumamağa 55a/9, olmasa 8b/12 (19), oturmayup 27b/12, örtmeye 21a/5, söylemeye 22a/2 (2), uyumamak 14b/16, varmadı 7b/5, virmediler 75a/5, yunmayınca 37b/13 vb.

{-(I)n- / -n-} alınan 42b/7, bulına 41a/2, dokınmadın 26a/7, görince 45a/13, ıslansa 21b/8 (3), kılınsa 12a/3 (2), okınan 2b/11, okınur 8b/19 (2), okunur 68a/18, olınmak 19a/14, olınmamak 19a/14, şarınmak 25a/6, yuvarlanursın 45b/4 vb.

{-(I)ş / -(U)ş-} bulaşduğı 38b/11, dokuşup 40b/8, dolaşur 38b/19, irişirse 50b/4, karışdurup 39b/13, şoruşmakda 51a/19, söyleşmege 44b/19, ulaşdurdı 66b/18, yapışmağla 27a/13, yitişürse 41a/8 vb.

{-(I)t- / -(U)t-} akıdup 26b/6 (2), gözedüp 66b/6, korkutdılar 62a/1, okutmak lâzımdur 56b/15, uzatmak 20b/19 vb.

{-y-} koyup 11b/17 (6), koyulup 14a/19

2.2. Çekim Ekleri

2.2.1. İsim Çekim Ekleri

2.2.2. Çokluk Eki

Nesnenin sayısının birden fazla olduğunu belirten +lAr eki eskiden beri kullanıla gelmiştir (Ergin, 2013: 220). “+lAr eki, EAT’de isimleri çokluk hâle getirmekten ziyade, ‘topluluk veya bir sınıfa ait olanların bütünü’ anlamında kategori göstermektedir” (Gülsevin, 2017: 17). Metnimizde çokluk ifadesini karşılamak için +lAr eki kullanılmıştır.

{+lAr} anlara 13b/2 (3), bunlara 20a/5 (3), cāriyeler 50b/4, dirsekler 21a/6, emşâllar 57a/12, ezānlar 8b/19, hatunlar 30b/16, kâfirler 4b/6, karılar 50b/18, muḳtedîlere 59b/4, parmaklar 14b/6, sünnetler 13b/5 (2), yerler 16b/3, zenlere 13a/12 vb.

2.2.3. İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik ekleri Türkiye Türkçesindeki bazı fonetik değişikliklerden dolayı farklıdır. Türkiye Türkçesindeki küçük ünlü uyumu EAT’de tam gelimemiş, bu dönemde bir kısmı sadece ‘düz ünlü’ bir kısmı ise ‘yuvarlak ünlü’ ile kalıplaşmıştır (Gülsevin, 2017:21). Metindeki iyelik ekleri aşağıda gösterilmiştir.

teklik birinci şahıs çekimi

{+(U)m}

ābdest+ü+m 27b/10, günler+ü+m+i 34a/1, hāne+m+de 18a/13, iktidār+ü+m 61b/17, kul+u+m 14b/2 (2), kadr+ü+m 61b/16 (3), nezr+ü+m 61b/2, sebeb+ü+m+le 45a/4, sünnet+ü+m 14b/14 (2), tuhr+u+m+ı 34a/13, ‘özü+ü+m 63a/6, vālid+ü+m+ün 44b/15

teklik ikinci şahıs çekimi**{+(U)ñ}**

‘amel+ü+ñ+dür 14b/4, hāl+ü+ñ 45a/2, namāz+u+ñ+ı 54b/4

teklik üçüncü şahıs çekimi**{+I / sI}**

ābdest+i 27a/17 (36), baş+ı 28a/5 (6), cümle+si 2b/6 (7), emr+i 7b/9, hibe+si 47b/18, mes’ele+si 6b/4 (2), rızā+sı 23b/13, tevbe+si 4b/8 (2), tolu+sı 28a/13, ziyāde+si 17a/4 (5), vb.

çokluk birinci şahıs çekimi**{+(U)mUz}**

ağz+u+muz+a 65a/13, delīl+ü+müz 9b/11 (2), e’imme+müz 65a/10, hāl+ü+müz 44b/18, imān+u+muz 2b/3 (3), kuşūr+u+muz+la 6a/3, ‘ulemā+muz 14a/13 (7), vb.

çokluk ikinci şahıs çekimi**{+(U)ñUz}**

cümle+ñüz+e 47b/16, dīn+ü+ñüz+ün 6a/7, emīr+ü+ñüz 45b/9, kademler+ü+ñüz 37a/19, kangi+ñuz+dur 6b/8, namāz+u+ñuz+ı 63a/6, şalāt+u+ñuz 61a/16

çokluk üçüncü şahıs çekimi**{+lArI}**

ābdest+leri 54a/6, ayak+ları+n+a 51a/2 (2), ayak+ları+n+da 37a/16, bahş+leri 11b/5, didük+leri 29a/5, ma’lūm+ları idi 48a/17 (2), namāz+ları 41a/11 (3), rivāyet+leri 14a/13, zincifre+leri 19b/12, vb.

2.3. Hâl Ekleri

Hâl ekleri, sık sık kullanılan ve cümlelerin anlamını etkileyen isim çekimi ekleridir. Eğer bir cümlede geçen hâl eklerinden biri asıl fonksiyonu ile anlaşılmazsa o cümleye verilen anlam doğru olmaz (Gülsevin, 2017: 25). Türkiye Türkçesindeki başlıca isim çekimi ekleri şunlardır:

2.3.1. Yalın hâli

İsmin hiçbir çekim eki almamış ve nesne görevinde kullanılmamış şeklindeki eke denir (Korkmaz, 2017: 112).

baş 40b/8 (2), ben 6b/9 (8), bez 18a/6 (4) vb.

2.3.2. Yönelme Hâli

Yönelme hâli, kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendisine doğru yaklaştığını ve yöneldiğini anlatmak için kullanılmaktadır (Ergin, 2013: 233). Metnimizde yönelme hâli eki +A ile gösterilmiştir.

âbdeste 27b/2 (9), beden-i insāna 38a/3, cennete 3b/10 (4), hatunlara 13a/11 (4), kıyāma 11a/13, şaflara 41a/14, za‘f-ı başara 39a/1 vb.

2.3.3. Bulunma Hâli

Bulunma hâli, bir eylemin oluş ve kılışını bildirir. Bu ek, kullanıldığı fiilin manasına uygun olarak çeşitli hususî ifadeler içinde görünür (Ergin, 2013: 234). Metnimizde bulunma hâli eki hep +dA kullanılmıştır.

âdestde 19b/3 (4), balgamda 28b/17 (2), dirhemde 19b/18, ezān-ı şerīfde 57b/3, hammāmda 26a/13 (4), kapusunda 65b/14, mekānda 40b/17 (2), nifāsda 35a/19, üçincide 53b/8 (2), zirā‘da 42b/2, zulmetde 60b/16 vb.

Metnimizde bir yerde +da yönelme hâli işlevinde kullanılmıştır: imāmda niyyet lāzımdur 67a/10

2.3.4. Ayrılma Hâli

Ayrılma hâli, Kelime gruplarında ve cümlede fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığını ifade etmek için isim ayrılma hâlinde bulunur (Ergin 2013: 235). Metnimizde ayrılma hâli eki +dAn şeklinde kullanılmıştır.

‘adl-i Hâkdan 11b/10, bid‘atdan 20b/7, ğurūbdan 10b/19 (2), kebā’irden 2b/14, lūleden 26b/4 (2), şoldan 3b/1, ‘uzvdan 56a/14, yaradan 38a/10, zevceden 9a/14 (2) vb.

2.3.5. İlgi Hâli

İlgi hâli, iki ismin birbirine olan sahipliğini ve bağını gösteren bir ektir. Bu ek diğer hâl ekleri gibi ismi fiile değil isme bağlar (Korkmaz, 2017: 112). Metnimizde İlgi hâli eki, +(U)ñ /n(U)ñ kef (ك) ile gösterilmiştir, fakat bir örnekte +n (ن) kullanılmıştır.

âbdestüñ 22a/8 (3), başuñ 21a/16, cihetüñ 60a/13, dīvāruñ 18a/11, fercinüñ 39a/19, kıavmüñ 45b/7, kelbüñ 18a/10, muhsinüñ 5b/4, yirüñ 42b/3, zevcenüñ 24a/6 vb.

Metnin bir örneğinde ilgi hâli için +n (ن) kullanılmıştır.

şahşın 7b/10

2.3.6. Yön Gösterme Hâli

Yön gösterme hâli, kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi yönünde yapıldığını göstermek için kullanılan bir ektir (Ergin, 2013: 241). Metnimizde yön gösterme eklerinden +ra +ArU/ ekleri kullanılmıştır.

içerü 49b/10 (2), içerüsünde 5a/7, şöñra 7a/3 (89), taşra 5a/16 (24), taşrada 25b/1 (5), taşradan 41a/16 (3), yukarı 14a/10, yukarı 15a/13 (4)

2.3.7. Vasıta Hâli

Vasıta hâli, bir eylemin ne zaman, nasıl ve ne ile yapıldığını göstermek için kullanılmaktadır. Bu ekin asıl fonksiyonu “vasıta”dır (Ergin, 2013: 237). Metnimizde vasıta hâli eki için +ile, +la ve +n kullanılmıştır.

âbdest ile 28a/4 (3), anuñla 19a/7 (9), bülend âvâz ile 5a/13, hadîs-i şerîf ile 11b/8 (2), kıanla 39b/4, rü’yâ ile 2b/16, ücret ile 62b/16, teyemmümle 47b/15, ziyâdesi-le 36b/3 vb.

+n Türkçede güzün, kışın, yazın mislerinde kalıplaşmış olarak görülen bu ekin örnekleri metnimizde de rastlanmıştır. içün 5a/12 (43), içündür 16a/3 (7), içün mi 16a/2 (3)

2.3.8. Eşitlik Hâli

Eşitlik hâli, fiildeki oluş veya yapılış tarzını ifade etmek için kullanılan bir ektir. Bu ekin temel fonksiyonu “benzerlik” ifade etmesinden dolayı bu eke benzerlik de denilebilir (Ergin, 2013: 239). Metnimizde eşitlik hâli eki için +cA eki kullanılmıştır.

ardınca 5a/10, kavlince 18b/8 (27), kavllerince 52a/2 (2)

2.3.9. Soru Eki

Soru eki, hem isilere hem fiillere gelen çekim ekidir. Metnimizde soru eki *mU* şeklindedir.

bilmez misin 45b/5, bozıldı mı 27b/10, cā'iz midür 18b/10 (4), olunur mı 9a/3, olur mı 7a/15 (11), şalāta mı 45a/9, sene midür 67b/9, şöñra mı 67a/9, sünnet midür 16a/2 (2), tahārete mi 45a/9, vāķi' midür 54a/17 vb.

2.4. Kip Ekleri

2.4.1. Bildirme Kipleri

Üzerinde çalıştığımız metinde şimdiki zaman hariç bildirme kiplerinin hepsine örnekler vardır.

2.4.2. Geniş Zaman

Geniş zaman kipi, geçmiş zamanla şimdiki zamanı kapsayan ve gelecek zamanı da içine alan bir ektir. Bu ekle bir fiilin her zaman ortaya çıktığı veya çıkacağı söylenebilir (Ergin, 2013: 291). Metinde tespit edilen çekim ekleri şunlardır:

birinci teklik şahıs çekimi

bağarum 18a/3, iderüm 62a/3

teklik ikinci şahıs çekimi

ararsın 18a/4, bakarsın 18a/3, bilmez misin 45b/5, girmezsın 49b/11

teklik üçüncü şahıs çekimi

açar 16b/2, açar 40b/6, batarken 59a/12, biterken 31a/8, bozar 27b/4 (12), gider 20b/4, giderken 13b/1 (6), girer 24b/7, görülür 6a/18, görünür 45b/19, görür 5a/8, içerse 29a/4, ider 3a/16 (89), kapar 16b/1, sıvarken 18a/12, silerken 18a/11 vb.

çokluk birinci şahıs çekimi

girmeüz 49b/12, gitmeüz 18b10, virürüz 37b/9

çokluk üçüncü şahıs çekimi

içerlerse 22b/5, giderler 4a/19, giderlerse 62b/9, iderler 6b/7 (5), olurlar 8a/18, virürler 54a/19 vb.

2.4.4. Gelecek Zaman

Gelecek zaman, bir hareketin gelecek zamanda gerçekleşeceğini bildirmektedir (Ergin 2013: 302). Metnimizde gelecek zaman kipinin *-acak* ekiyle çekimlenmiş tek örneği üçüncü şahısta bulunmaktadır.

idecekdür 11b/18

2.4.5. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman, bir hareketin göz önünde yapıldığını yani konuşanın şuurunda işin tamamlanmasını bildirmektedir. Görülen geçmiş zaman eki EAT’de *dI-*, *dU* şekli görünmektedir. Osmanlı Türkçesinin sonlarında konsonant ve ünlü uyumlarına girerek *t’li* şekiller kullanılmıştır (Ergin 2013: 298-299). Metnimizde *t’li* herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

teklik birinci şahıs çekimi

bağışladım 47b/17, bıraktım 31b/18, didüm 7b/1 (2), eyledüm 34a/13, gördüm 6b/6 (2), işitdüm 64b/17, pişürdüm 38a/19, uyurdum 27b/9, virdüm 7a/18 vb.

teklik ikinci şahıs çekimi

eyledün 18a/7, iderdün 14b/4, istemedün 18a/13, itdün 45b/12 (4), olduñ 45a/1

teklik üçüncü şahıs çekimi

aksırdı 54b/2, buldı 66b/17, gitdi 5a/9, itmedise 68b/8, kaldı 44b/15 (2), olmadı 51b/14 (2), uçdı 18a/12, varmadı 7b/5 vb.

çokluk birinci şahıs çekimi

getürdük 2b/4, itdük 61a/15, kılduk 61a/13, olduk 61a/6

çokluk üçüncü şahıs çekimi

bağladılar 38b/13, buyurdılar 5a/3 (66), buyurmadılar 38b/2, dimediler 57b/14, eylediler 45a/8 (3), geldiler 4b/4, komadılar 57a/5, itmediler 54a/19, uyandurdılar 27b/9, virmediler 75a/5 vb.

2.4.6. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki, bir hareketin insan şuuru ve bilgisi dışında gerçekleştiğinde o olayı anlatmak için öğrenilen geçmiş zaman kullanılır (Ergin 2013: 300). Metinde tespit edilen öğrenilen geçmiş zaman çekimi örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

teklik üçüncü şahıs çekimi

buyurmuşdur 8a/3 (3), dimiş 12a/8 (4), itmişdür 6a/13 (8), oturmuş 13b/1, virmişdür 4a/5 (3), yazmışdur 18b/4, yazılmışdur 12b/7 (2) vb.

teklik ikinci şahıs çekimi

olmuşsın 45b/14

çokluk birinc şahıs çekimi

itmişüz 61a/15

çokluk üçüncü şahıs çekimi

bulmuşlar 49a/16, buyurmuşlar 18a/2 (5), dimişlerdür 10b/5 (3), göndermişler idi 45b/8, itmişler ise 61a/1, olmuşlar 6b/7 (2), virmişler 22b/16 (3) vb.

2.5. Tasarlama Kipleri

2.5.1. Emir Kipi

Emir kipi, bir hareketin emirle ifade ettiğini gösteren bu kip, şekil bildiren eklerdendir. Tasarlama kipleri çatısı altında yer alan emir kipinin diğer fiil çekimlerinden farklı, bu kipte her şahsın ayrı eki mevcuttur (Ergin, 2013: 304). Metnimizde emir çekimi şu şekilde yapılmıştır.

teklik birinci şahıs çekimi

itmeyeyüm 64a/8 (2), kılayum 61b/5, kılmayayum 64a/17, vireyüm 47b/8 (5)

teklik ikinci şahıs çekimi

olmañ 62a/2

teklik üçüncü şahıs çekimi

görmesün 19a/9, kalmasun 45a/5, olmasun 46a/7, olsun 23a/10 (7),

çokluk birinci şahıs çekimi

dutalum 6a/3, gidelüm 44b/13, idelüm 62a/2, yaçalum 57a/4

2.5.2. Şart Kipi

Şart eki, fiil kök ve gövdelerine şart eki eklenerek yapılmaktadır. Tasarlama kipleri içerisinde yer alan bu kipte fiil şarta bağlandığından dolayı hiçbir hüküm ifade etmez (Ergin 2013: 309). Metnimizde şart eki -sA olarak kullanılmıştır.

teklik birinci şahıs çekimi

gölgelensem 7b/7, itsem 45b/13

teklik ikinci şahıs çekimi

alsañ 41b/14 (2), istersen 50b/7, kosañ 17a/8, uyursan 27b/11

teklik üçüncü şahıs çekimi

alsa 29a/19 (9), eylese 4b/8 (44), farz ise 55b/11 (2), gālib ise 28b/18 (4), geçerse 34a/1 (3), görünse 18b/6 (2), hılāfda ise 49b/19, unutsa 21a/19 (2), bulmasa 46b/3 (2), bilmezlerse 60b/18, itmese 11b/10 (4), olmazsa 6a/19 (4), olunmazsa 48b/3, virmese 47b/8, yitişmese 52b/13 vb.

çokluk birinci şahıs çekimi

disek 37b/8

çokluk ikinci şahıs çekimi

varırsañız 25b/19

çokluk üçüncü şahıs çekimi

bozsalar 50a/1, çekseler 44a/14, diseler 44a/17, eyleseler 64a/9, kılsalar 18b/4 (2), olsalar 64b/11, virseler 8b/11 (3), virmeseler 46b/8, yaqsalar 49a/14 vb.

2.5.3. İstek eki

İstek eki dilek bildiren bir ektir. Bu ek sadece şekil ifade eder. Metnimizde istek eki aşağıda gösterilmiştir.

teklik ikinci şahıs çekimi

bulasın 14b/15, idesin 7a/18, oturasıñ 27b/12 yatasın 27b/13

teklik üçüncü şahıs çekimi

açılmaya 41b/15, aқа 48b/17, çıқа 22a/7 (3), döne 67b/3, dura 66a/15 (3), eyleye 20a/19 (7), geçe 63b/13 (3), ide 5a/1 (16), қaldura 30b/13, olmaya 13a/19 (6), örtmeye 21a/5, söylemeye 22a/2 (2), vire 6a/15 (2), yata 28a/5, yayқaya 26a/2 (5) vb.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

götüreler 48b/3, ideler idi 28a/5, ideler idi 5a/14, қoyalar 62b/9, тапalar 50a/6, uralar 18a/6

2.5.4. Gereklik eki

Gereklilik eki, günümüze kadar -gereklik, gerekirlilik, gerekmelik- gibi çeşitli terimler ile ifade edilmiştir. Tasarlama kipleri içerisindeki bu kipte bir oluşu ve kılışın yapılması gerek olduğunu bildirmektedir. Bugün bu kip -mAlI ile gösterilmektedir (Korkmaz, 2017: 613). Gereklilik eki -malı, -meli'nin bulunmadığı eski devirlerde gereklik ifadesini karşılamak için gerek kelimesinden istifade edilmiştir (Ergin 2013, 313). Metnimizde -mAk gerek, -mAk gerekdür, -mAK lâzımdur ve gerekdür kullanılmıştır.

-mAK gerekdür

almaq gerekdür 42b/10, berāber gerekdür 15a/6, dimek gerekdür 17a/12 (4), dutmaq gerekdür 18b/11, içmek gerekdür 22b/6, қılınmamaқ gerekdür 51b/8, virmek gerekdür 13a/16 (3), yazılmaq gerekdür 38a/6 vb.

-mAK lâzımdur

ayırmaq lâzım 31b/16, ayırtlamaқ lâzımdur 27a/6 (2), bilmek lâzım 2b/8 (2), yayқamaқ lâzımdur 26b/12 (3), yayқанmaқ lâzımdur 21b/17, yumaқ lâzımdur 27a/4 (2) vb.

2.6. Sıfat-Fiiller

Sıfat-fiiller, nesnelerin hareket vasıflarını karşılayan fiil şekilleridir. Hareket ve zaman kavramını taşıyan sıfat-fiillerin bir tarafı ad, diğer tarafı fiil olduğu için, kısaca *isim fiil* de diyebiliriz (Ergin, 2013: 333). Metinde sıfat-fiiller örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

2.6.1. -AcAK

Gelecek zaman ifade eden bu ek en çok kullanılan sıfat-fiil eklerindenden biridir.

diyecek (kadar) 67a/19, düşecek (mertebe) 27b/7, geçecek (yol) 25a/17, gelecek (cum'aya dek) 53b/3 (2), gelecek (hâli) 49b/17, kılacak (kadar) 29a/7, varacak (mağalde) 56a/15 vb.

2.6.2. -An

Eski Türkçede *-gan*, *-gen* şeklinde olan sıfat-fiil eki, bugün Türkiye Türkçesinde *-an*, *-en* olarak kullanılmaktadır. Metnimizde *-An* ile yapılmış sıfat-fiil kullanılmıştır. Metnin bazı örnekleri şunlardır:

ağan 26b/8 (9), gelen 8b/3 (4), kesen 26a/11, olanların 63a/4 (4), olunan 11b/7 (4), olmayan 2a/6 (8), olmayandır 30a/9, olmayanı 14a/1, oturan 58b/10, tapan 20a/12, viren 8b/4, virene 13b/4, yazılan 55a/7 vb.

2.6.3. -Ar

Geniş zaman ifade eden ve nâdir kullanılan sıfat-fiil ekidir. En çok kullanılan sıfat-fiil eki *-an*, *-en* şeklindedir.

ağar şu 44a/5, ağar şudan 44a/7, ağar şuya 41b/7, gezer makûlesi 23b/17, kılar gördi 49a/18, tapan yokdur 50a/7

2.6.4. -dUK

Sıfat-fiiller içinde çok kullanılan eklerdendir. Bu ek genellikle iyelik eki olarak kullanılır.

ağardığı 51b/10, aldığı 41b/16, didüğünü 4b/14, gönderdiği 2b/9, kaldırdığı 30b/15, kıldığı 6b/10 (3), olduğunu 8b/15 (4), oturduğu 27b/6, öğrendiği 65b/8, tayıldığı 20b/12, virdiği 12b/17, yaykardığı 42a/8, yaykardıkları 42a/10 vb.

2.6.5.- mAz

Eskiden günümüze kadar sıklıkla kullanıla gelen bir sıfat-fiil ekidir. Eserde üç yerde bu ekin kullanımına rastlanmıştır.

ağmaz havzuñ 41b/12, bilmez bizi 3b/19, bilmezlikle 48a/13, olmaz her yir 58b/4

2.6.6. -mİş

Sıklıkla kullanılan sıfat-fiil eklerinden biridir.

bozulmuş olur 39b/2, çıkmış ola 36a/18, itmemiş olur 49a/13 (2), koparılmış çiçek 27a/3, olmamış olur 66b/5, olmuş buldı 51a/18, otlamış ola 30b/3, yazılmış ola 25b/11 vb.

2.7. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller, hareket hâli belirten zamana ve şahsa bağlanan, hal ve durum bildirme niteliğini taşıyan kelimelere zarf-fiil diyoruz. (Ergin, 2013: 338). Metinde karşılaşılan zarf ekleri aşağıda gösterilmiştir.

2.7.1. -A

Bu ek genellikle tekrar gruplarında kullanılan bir zarf-fiil ekidir. Bugün bu zarf-fiil eki tek başına kullanılmaz ancak eski Türkçede tek olarak kullanılmış örnekleri bulunmaktadır. Metnimizde tespit edilen -A zarf-fiil aşağıda gösterilmiştir:

bilemedi 61a/12, bulamayup 39a/10 (3), idemez 32b/7 (4), kılamaz 29b/4, kılamazlar 8a/10, olamaz 30a/14, varamaz 31b/2

2.7.2. -ArAK

Bu ek de en çok kullanılan zarf-fiilerden biridir. Metnimizde dört yerde bu ekin örnekleri tespit edilmiştir.

iderek 64a/10 (3), olarak 1b/11

2.7.3. -dUKça

itmedükçe 4a/6 (3), olmadukça 8a/10 (4), yumadukça 38a/4

2.7.4. -dUkdA

açdukda 26b/2, çıkdukda 22a/7, çıkardukda 39b/2, derledükde 36b/17 (2), didükde 6b/12 (12), doğdukda 29a/16, girdükde 26a/5, itdükde 4b/7 (18), kurudukda 37b/16 (2), okudukda

55a/14, oturduḡda 22a/2 (3), taṣduḡda 26b/9, toḡurduḡda 35a/4, varduḡda 8a/14 (7), virdükde 8b/11, virildükde 5a/2 vb.

2.7.5. -ı / -u

Bu ek de eskiden beri kullanılmıṣtır. Bugün bu ekler daha çok birleşik fiillerde görölmektedir.

alı-virecek 25b/1, daḡı 6a/7 (47), diyü 4a/5 (56)

2.7.6. -İncA

Bu ek bir hareketin hâlini ifade etmekle beraber hareketin gerçekleştiḡi zamanı da yakalamaktadır. Dolayısıyla bu zarf-fiil, hâl zarfı olduḡu gibi zaman zarfı olarak da kullanılmaktadır.

bilince 50b/11, dökince 44a/11, dökülince 62a/11, gelmeyince 8a/11, görince 45a/13, görmeyince 31b/1 (2), idince 22a/1, ḡalınca 51a/11, olınca 21b/13, olıncadur 10b/17 (3), olmayınca 6b/2 (3), varınca 20b/17 (17), varıncadur 21a/6, yumayınca 37b/15, yunmayınca 37b/13

2.7.7. -Up

Bu ek eksiden beri kullanılagelmiṣtir. Osmanlı Türkçesinde bir müddet genellikle *-up*, *-üp* kullanılmıṣtır, daha sonra ünlü uyumuna girmiṣtir.

aldurup 65a/2, batup 29a/2, boşaldup 38b/7 (2), ḡoyulup 14a/19, olmayup 28a/16 (14), olup 1b/6 (57), uyuyup 28a/10, varup 6b/6 (8), virilüp 4b/17, yayılmayup 29a/3 vb.

2.7.8. -ken

Ek fiilin zarf-fiil eki *-ken* bitişik ve ayrı olmak üzere iki kullanım metnizimizde mevcuttur. Bu ek de hal zarfı olduḡu gibi zaman zarfı olarak da bilinmektedir.

aḡarken 29a/9 (2), baḡı iken 9a/12, giderken 13b/1 (6), ḡā' iz iken 37a/3, içinde iken 60a/16, münḡaṡı iken 39a/5, namāzda iken 54b/2 (6), secdede iken 17b/5, yoḡ iken 2b/2 (2) vb.

2.7.9. -mAdAn /-mAdIn

Menfilik ifade eden bir ektir. Eski Türkçede ve bir süre Anadolu Türkçesinde *-mAdIn* şekli kullanılmıṣtır. Eserde her iki şekil yani *-mAdAn*, *-mAdIn* zarf-fiil örneklerine rastlanmıṣtır.

almanın 65a/3, çıkmadın 28b/13, dokunmadın 26a/7, dökmeden 42a/10, gitmeden 42b/12, görmedin 35b/9, itmedin 23a/11 (9), kalmadın 32a/6, kılmadan 28a/1, kılmadın 14b/16, okumadan 65a/14, olmadın 22b/14 (2), yaykamadın 24b/18

2.7.10. -mAKdA

bağlamakda 15a/10, durmakda 66b/12, geçmekde 25a/17 (2), girmekde 25/16 (4), görmekde 50b/10, itmekde 21b/17 (3), kesmekde 27a/10, kılmakda 26a/13 (4), olunmakda 56b/17, şoruşmakda 51a/19, taşınmakda 20a/3

2.7.11. -mAzdAn

doğmazdan evvelce 33b/2

III. BÖLÜM

METİN

[1b] Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (1-2-3) الحمد لله الذى اعزّ الفقه والفقهاء و اذلّ الجهل والجهلاء (1-2-3) والصلوة والسلام على رسوله محمد نشر العلم و حتّ الناس بقوله العلماء ورثة الانبيا وعلى اله واصحابه الذين هم عظماء (4) **Ammā ba'dū** şerefü'l-insān fi'd-dāreyn ve neyl-i derecāti'l-kemāl (5) المجتهدين و كبراء الاتقيا (5) fi'l-kevneyn ba'dū tezkiyeti'l-bāṭin bi'l-aḳā'idi'l-İslāmiyyet a'māl-i şāliḥ-i (6) dīniyye ile zāhirī taḥliye olup ve mütekeffil-i beyne'l-ūlūm 'ilm-i fikh-ı şerīf (7) olduğu 'indi ūlū'l-ebşār zāhir ve āşikārdur. Binā'en 'alā zālik. Bu 'abd-i (8) fakīr, kem-i bizā'a ve ḳalīlū'l-istiṭā'a Muhammed ibni Dervīş İbrāhīm el-Gülşenī İbn'l(9)-merḥūm Şeyḥ Muhammed el-Muḥliş Bikāmī, eyyām-ı şabādan fikh-ı şerīfe sā'ī olup (10) kāh muḥākemedde kitābet ü niyābet ve kāh ḥizmet-i fetvāda müvezzi' ve mübeyyiz (11) ve müsevvid olarak emānet-i fetvā ile müsta'id olmağla kütüb-i fikhīyye (12) tettebbu'-ı müstev'ib-i evḳāt olmuş idi. Lākin ekşer istiftā-i mu'āmelāt-ı dünyeviyye (13) mesā'ilinden olmağla 'ibādāt-ı uḥreviyye-i fuşūl ve ebvāb-ı ṭāḳ-ı nisyāna mevzū [2a] (1) ve ol ṭarafa tevcīh-i nāzar nādirū'l-vuḳū' olup faraza 'ibādāta müte'allik mes'ele (2) su'ālinde bilā-mürāca'atın cevāb müyesser olmaz idi. Ol cihetden 'ibādāt-ı maḥşūş (3) ve bir te'līf-i şerīf destres olmak taḥassürinde iken bir 'azīz-i muḥterem yedinde **Şalāt-ı (4) Mes'ūdī** nāmında 'ibādāt-ı mütekeffil bir kitāb Celīlū'l-ḳadre nā'il olup lākin (5) 'arāyis-i mesā'ili ḥallele-i Fārisīyye ile pūşide olmağla ḥüsn-i cemāl eşḥāb-ı (6) kemāl-i zāhir ve hüveydā ve nefāis-i fevā'idī Fārisiden olmayan ricāl ve nisāya (7) nā-peydā olduğu muḳarrer olduğu eclden 'abd-i fakīr ol muḥaddere-i dūşizeyi (8) Türkī ḥil'atlerle ārāste ve Rūmī kisvetlerle pīrāste idüp **Nefīse-i (9-10-11-12) Uḥreviyye** tesmiyesiyle be-nām kılındı ve küntü eselu'l-lāhu in yuveffiknī le itmāmihī inneḥū ḳarībūn mücīb 'aleyhi teve'kkeltü ve ileyhi unīb²

Muḳaddime-i kitāb: Ḥaḳ sübhānehū ve ta'ālā Ḳur'ān-ı Kerīimde *hel yestevi'l-lezine ya 'lemūne ve 'l-lezine lā ya 'lemūn*³ (13-14) buyurup mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem *medḥe 'ālimūn ve zemme cāhilūn şudūdu'n-nās şifātānī 'ālimūn ve mute'allimun ve sāirū'n-nās hemecūn lā ḥayra fīhim*⁴ buyurmuşlard tergīben *uṭlebū'l-ilm veleḳ bi's-ş in*⁵. Pes ṭaleb-i 'ilm-i (15) şerīf müslim ve müsleme üzerine vācibdür. Ve 'ilm-i nāfi' dördtür: 'İlm-i (16) tevḥīd ve 'ilm-i namāz ve 'ilm-i şavm ve 'ilm-i ḥayzdur. Ma'lūm ola ki: 'İlm-i tevḥīdi (17) te'allūm

² Bu kitabın tamamlanmasını Allah'tan niyaz ediyorum. Şüphesiz O tevekkül edene yakındır ve geri dönüş O'nadır. Dua

³ "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Zümer 9. a.

⁴ Bu söz metinde hadis olarak ifade edilmiştir, hadis kitaplarında bu söze tesadüf edilmemiştir.

⁵ "İlim Çin'de de olsa ilmi arayın" Hadis

farzıdır ki: Hâk sübhānehū ve ta‘ālā birdür, şerīki ve nazīri yokdur (18). Zāt-ı şerīfine lāyık olmayan şıfatlardan münezzehdür. Tevlīd ve tevellüdi (19) küfv ve mişli yokdur, oldur ki bidāyeti yok, āhirdür ki nihāyeti yok. **[2b]** (1) Zāhirdür ki şek ve şübheden berī, bātındur ki çün ve çerādan ‘ārī (2) ve mekāndan münezzeh. ‘Ālem yoğken ol var idi. Kādīm ve kādirdür. Ve her (3) şıfat ki zāt-ı şerīfine lāyıkıdır. Ol şıfatına ĩmānumuz vardır. Ve enbiyā (4) ve rüsul zāt-ı şerīfini tavşīf itdügi şıfatlarına kezālik ĩmān getürdük (5). Ve şān-ı şerīfine lāyık olmayan şıfatlardan bīzāruz. Ve cümle ferīştelere (6) ĩmānumuz vardır. Cümlesi, Allāhuñ kulu ve maḥlūkıdır. Ve şağīre ve kebīre (7) günāhlardan ma‘şūmlardur. Ve ba‘zınuñ ba‘z-ı āhır üzerine fazīleti (8) vardır. Ve bize anlaruñ miqdārını ve keyfiyyetlerini ve isimlerini bilmek (9) lāzım degildir. Ve Hâk ta‘ālā enbiyā-yı kirāmına gönderdügi kitāblar ḥaḳdır (10). Ve kelām-ı kādīm olduğı cihetden birbirinden farkı yokdur. Ancak biz Kır‘ān-ı (11) Kerīm ile ‘amele me’ mūruz ve sā’irleruñ ‘ameli mensūḥ olmuştur. Okınan (12) Kır‘ān, kelām-ı ḥaḳdır. Ve maḥlūk degildir. Ve muşḥaf ve ḥattı ve kāğıd maḥlūkıdır (13). Ve cümle Peyğamberān Allāhuñ maḥlūkı ve kulu ve muṭī’ ve me’ mūrıdır. Ve (14) şağāir ve kebā’irden ma‘şūmlardur. Ba‘zı nebī ve ba‘zı mürseldür. Nebī (15) oldur ki: Vahy yā ilḥām yāḥūd cānib-i ğaybından bir şadā ile yāḥūd (16) rü’yā ile me’ mūrıdır. Mürsel oldur ki: ḥazret-i Cebrā’ıl vahy getürür (17-18) ve ba‘zı ba‘zı üzerine efdaldur. *Kemā kālellāhu te‘ālā tilke’r-rūsulu faḍḍalnā ba‘dahum ‘alā ba‘d⁶ el-āyet*. Ve enbiyā ve rüsul ḥazretānuñ ‘adedi (19) ve keyfiyyeti ve esāmisi bilinmege ihtiyāc yokdur. Ve evveli, ḥazret-i Ādem **[3a]** (1) ve āhiri, faḥr-ı ‘ālem Muḥammeddür ve şalavātu’llāhi ‘aleyhim ecma’ın. Ve mefḥar-ı ‘ālem Muḥammed (2) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, cümle enbiyā ve rüsuluñ efdalıdır. Ve eşḥāb-ı kirāmından (3) cennet ile mev’ūd olan ‘aşere-i mübeşşere ki: ḥazret-i Ebū Bekir ve ‘Ömer ve ‘Osmān (4) ve ‘Alī ve Ebū ‘Ubeyde-i Cerrāḥ ve ‘Abdu’r-raḥmān ve Sa’d ve Sa’īd ve Talḥa ve Zübeyr (5) ḥazretleridür rıdvānu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhim ecma’ın. Ve ba‘de vefāt-ı mihter-i (6) ‘ālem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, ḥaḳ üzere ḥalīfe ḥazret-i Ebū Bekir şıddīkdür (7). Zamān-ı sa‘ādetinde kendüden efdal kimesne yokdur. Ba‘dehu emīrū’l-müminīn (8) ḥazret-i ‘Ömerdür. Ba‘dehu ḥazret-i ‘Osmān. Ve ba‘dehu ḥazret-i ‘Alī rıdvānu(9)’llāhi ta‘ālā ‘aleyhim ecma’ın. Her biri ‘aşrında ḥalīfe bi’l-ḥaḳdır. Ve (10) kendüden efdal kimesne yokdur. Zamān-ı ḥilāfetleri otuz yıldur: (11) İki yıl, ḥazret-i Ebū Bekr, on yıl, ḥazret-i ‘Ömer, on iki yıl, ḥazret-i (12) ‘Osmān, ḥazret-i ‘Alī altı yıl ḥalīfe olmuştur rıdvānu(13)’llāhi ta‘ālā ‘aleyhim ecma’ın.

Su’āl-i Kābr, ḥaḳdır. Mü’minān cihet-i kerāmetinden (14) ve küffār cihet-i ‘uḳūbetinden. Ve ‘azāb-ı kābr küffāra elbette muḳarrerdür (15). ‘Āşiyān kābza-ı ḳudret-i İlāhiyyede, dilerse

⁶ “Biz onların bazısını, bazısından üstün kıldık.” Bakara 253. a.

fazlından ‘afv ile (16) mu‘āmele ider, dilerse ‘adlı-la ‘uķūbet ider, ḥāṣā zulm itmez (17). Ve kabrdan kıyām ḥaķdur. *Kemā ḳālellāhu te ‘ālā efelā ya ‘lemu izā bu ‘ṣira mā fi ‘l-kabū*⁷ (18) ve yüzleri kiminūñ aķ kiminūñ ḳaradur. Ve mīzān (19) ḥaķdur. *Ḳavluhū te ‘ālā fe emmā men ṣeķulet mevāzīnuhū*⁸ el-āyet. [3b] Ve berāt-i a ‘māl ḥaķdur. Mü’minlere ṣağ elinden ve kāfirlere ṣoldan ve münāfiķlara (2) zahrından virilür. Ve ṣefā‘at maķāmında emr-i Ḥaķ ile mihter-i ‘ālem (3) ‘aleyhi’s-selāmuñ ṣefā‘ati ḥaķdur. Ve ṣırāt ve ḥavz-ı kevṣer ve (4-5) cennet ve cehennem ḥaķdur. Ḳaçan āyet-i cehennem ki *ḳavluhū te ‘ālā ve-in minkum illā vāriduhā kāne ‘alā rabbike ḥatmen maķḍiyyā*⁹ el-āyet nāzil oldu. Mihter-i (6) ‘ālem ve eṣḥāb-ı muḥterem mağmūm oldılar ve girye ve zārī ḳıldılar. Ba‘dehū (7) āyet-i kerīme *ṣumme nune ‘c-ci ‘l-lzine ‘t-teķav ve nezeru ‘z-zālimīne fīhā cisiyyā*¹⁰ el-āyet (8) nāzil olduķda mütesellī oldılar. Ve mihter-i ‘ālem ṣalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (9) buyurur: Cennetūñ bahāṣı ve kilīdi lā-ilāhe illa ‘l-lāhudur. Ve bir müslim ḥālīṣen (10) ve muḥliṣen lā-ilāhe illa ‘l-lāh Muḥammedü’r-resūlu ‘l-lāh dise, cennete dāḥil olur (11). Ve cennete duḥūl faẓl-ı Ḥaķķ ile olur, tā‘at ile olmaz. Lākin (12) tā‘atuñ ecir cennetde olur biķaderihi *ḳavluhū te ‘ālā cezāen bimā kānū ya ‘melūn*¹¹ (13) Ve cennetde derecāt muķarrerdür.

Ve didār-ı Ḥaķ ta ‘ālā bī-ṣūn (14) ve bī-ṣiğūne cennetde mü’minīne be-ṭarīķi ‘l-kirāma müyesser olmak muķarrerdür (15). Ve nīk ü bed taķdīr-i İlāhī ile vücuda gelür lākin ihtiyār ḳulūndur (16). Ḳul fā‘il-i muḥtārdur. Mecbūr degildür. İṣi, tā‘at olsa taķdīr-i (17) Ḥaķ ve kendi ihtiyāri ve rızā-yı Ḥaķ ile olur. İṣi, ma‘ṣiyet (18) olsa taķdīr-i Ḥaķ ve kendi ihtiyāri ve bilā-rızā-yı Ḥaķ olur. Ve Ḥaķ ta ‘ālā (19) bilmez bizi bildürdüğü ḳadardur ki ḥālīķdür maḥlūķ degildür. Rāzıķdur [4a] (1) merzūķ degildür. Āmirdür me’mūr degildür. Nāḥīdür münḥī degildür. Ol ḳādir ve (2) bizler ‘ācizlerüz.

Ve nefis-i ĩmān, ziyāde ve noķṣān ḳabūl itmez. Bizüm ĩmānumuz ve cümle (3) enbiyā ĩmānı berāberdür. Lākin nūr-ı ĩmān mütefāvitdür. **İmān**, lisānla iķrār, ḳalb ile (4) taṣdīķdür. İķrār bī-taṣdīķ ĩmān olmaz. Ammā taṣdīķ bī-iķrār (5) ĩmān mudur ĩmām-ı A ‘zam ḥazretleri, ‘inda’llāh ĩmāndur diyü. Ve Şeyḫ Ebū (6) Maṣūri Mātūrīdī fetvā virmişdür. Gerçi ĩmāndur lākin iķrār itmedükçe (7) ĩmānına ḥūkm olunmaz. Ḳavl-i eṣaḥ bunlardır. Ammā ‘Abdu’llāh Kirāmī iķrār (8) olduķda taṣdīķe ḥācet yokdur, dir. Ve Ḥavāric ‘abd günāḥ itse (9) kāfir olur, dir. Ve Mürcie ḥabīs-i ĩmān var iken ma‘ṣiyet-i zebān (10) olmaz, dir. Ve Mu‘tezile kebīre ile ĩmān zā‘il olur

⁷ “Bilmez mi kabirdekiler dıṣarı ḳıkdıkları” Adiyat 1. a.

⁸ “Fakat artık kimin tartıları ağır gelirse.” Kariyet 6. a.

⁹ “İçinizden, oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu kesinleşmiş bir hükümdür.” Meryem 71.a.

¹⁰ “Sonra biz, Allah’tan sakınanları kurtarız. Zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakırız.” Meryem 72.a.

¹¹ “Yapmakta olduklarına karşılık, orada sürekli kalacaklar.” Ahkaf 14. a.

ve küfr gelmez. Lâkin (11) düzaḥda mü'ebbed alır. Menzile beyne'l menzileteyn işbât ider. Bu mezheblerüñ (12) cümlesi bâtıldır. Ehl-i sünnet ve cemâ'at mezhebi oldur ki: 'Abd günâh (13) itmekle kâfir olmaz. Günâh-ı kebâ'irler: Yalan söylemek ve ğiybet ve ḥarâm yimek (14) ve zinâ itmek ve zulm itmek ve namâzı kılmamak ve Ḥadan ḥavf itmemek (15). Ve çok adam vardır ki îmânını zâyi' ider, kendünüñ ḥaberi yokdur (16). İmâm-ı A'zam ḥazretleri buyurur ki: İmânuñ zâyi' olduğı vat ḥâl-i niza'da (17) zâhir olur. Vat-i niza'da cümle küffâr îmâna gelür. Lâkin îmânı (18) ye'sdür, fâ'ide virmez. Ma'lûm ola ki ba'zı îmân dünyâ ve âḥiretde (19) fâ'ide virür. Ol mü'minlerdür ki îmân ile gideler. Ba'zı dünyâda fâ'ide [4b] (1) ider âḥiretde itmez. Münâfıklarüñ îmânı gibi. Âḥiretde mekânları dereke-i (2) esfel olur *kemâ alellâhu te'âlâ inne'l-munâfikiñe fî'd-dereki'l esfeli mine'n-nâr*¹² (3) el-âyet. Ve ba'zı dünyâda fâ'ide virmez, âḥiretde fâ'ide virür. İmân-ı (4) Seḥḥâre-i Fir'avn gibi. Mu'cize-i Mûsâ 'aleyhi's-selâmı görüp îmâna geldiler (5). Fir'avn anları helâk itdi cennete girdiler. Ve ba'zı ne dünyâda ve ne (6) âḥiretde fâ'ide ider, îmân-ı ye's gibi. Kâfirler vat-i niza'da 'azâbı müşâhede (7) itdükde îmâna gelürler, fâ'ide virmez. Ammâ evvelden mü'min olup vat-i niza'da (8) 'azâbı müşâhede itdükde günâhlarına tevbe eylese, tevbesi mabûl olur (9). Zîrâ evvelden îmânı vardır. Her kimesne ki: Ḥa ta'âlânüñ ḥarâm itdüğü eşyâyı (10) ḥarâm duta. Ve ḥelâl itdüğünü ḥelâl duta. Ol kişi mü'mindür. Ol (11) kimesne ki muallid ola, ya'nî âḥirden mesmû'î ola ki her kim kelime-i şehâdeti (12) söyleye müslim olur diyü. Ve müslim olmak niyyeti-le kelime-i şehâdeti getüre (13) ol muallid müslim olur. Ammâ bir kimesne ki talîd ile kelime-i şehâdeti (14) getüre ve niyyeti olmaya ve ne didüğünü bilmeye, îmân olmaz.

Laṭife-i Celîle: (15) Bir gün mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mescid-i şerîfde idi, bir civân (16) ḥûb rû A'râbî bâb-ı mescide gelüp selâm virdi ve duḥûle destür (17) diledi. İzin virilüp mescid-i şerîfe girdi ve tekrâr destür diledi ki (18) şâḥib-i sa'âdete yakın gele, tekrâr izin virildi. Yakın gele ki tekrâr (19) oturmağa destür diledi. İzin virildi ki mihter-i 'âlemüñ mübârek [5a] (1) dizleri urbına âdâb ile oturdı. Tekrâr destür diledi ki bir su'al ide (2). İzin virildükde su'al eyledi ki: Yâ mihter-i 'âlem, îmân nedür İslâm nedür (3) iḥsân nedür buyurdılar ki: İmân, Allâhı bir bilüp melâ'ikelerine (4) ve kitâblarına ve resûllerine ve yevm-i âḥirete ve ḥayr ve şerr Allâhuñ tadîriyle (5) olduğına inanmadur. Ve İslâm, kelimeteyn şehâdeteyn ve iâmet-i (6) şalât ve îtâ'-i zekât ve şavm-ı şehir-i Ramazân ve istiṭâ'atı olana (7) ḥac itmekdür. Ve iḥsân, Ḥa sübhânehü ve ta'âlâyâ 'ibâdeti görür gibi itmekdür (8). Eger 'abd görmez yine ol görür. Ol civân cevâbını alup gitmege destür (9) aldı ve gitdi, mihter-i 'âlem şalla'llâhu

¹² "Muhakkak ki, münâfıklar, ateşin en aşağı tabakasındadırlar." Nisa 145. a.

‘aleyhi ve sellem eşhâbdan birine (10) buyurdılar ki sâ’ili girü çağıra. ‘Acâle ardınca cüst ü cü oldu (11) nâ-bûd ve nâ-peydâ oldu. Buyurdılar ki: Ol sâ’il birâder-i emcedüm Cebrâ’îl idi (12) size âdâb-ı su’âl ta’lîm itmek için geldi. Zîrâ ol vaktde İslâma (13) gelenler bî-edebâne Hâzretüñ yanına girüp ve bülend âvâz ile müşkillerin (14) su’âl ideler idi. Ve mezheb-i ehl-i sünnetde melâ’ikeyi görmek (15) câ’izdür. **Bir gün** ‘Abdu’llâh ibni ‘Abbâs rażıya’llâhu ‘anhümâ pederiyle meclis-i (16) fahr-ı ‘âlemde idiler. Taşra çıkdıklarında pederine Hâzretüñ yanında olan (17) kim idi didi. Pederi kimesne yoğ-idi diyüp nizâ’a düşdiler (18). Bi’l-âhire ‘Abbâs hâzrete girüp su’âl itdükde oğluñ anı görmiş mi (19). İmdi oğluña müjde eyle cennetliktür ol qarındaşum Cebrâ’îl idi [5b] (1) diyü buyurdılar. Ma’lûm oldu ki melâ’ikeyi insân görmek câ’iz (2) imiş. **Mihter-i ‘âlem** şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem hâzret-i ‘Alîye hitâb buyurdılar ki: (3) Yâ ‘Alî ‘alâmet-i İslâm, namâz ve şavm ve şadaqadur. Ve buyurdılar ki: Müslim (4) oldur ki elinden ve dilinden müslimîn sâlim ola. Ve muhsinüñ ‘alâmeti (5) tâ’at ve mahârimden ictinâb ve sâ’ile ihsân ve şadaqa. Ve buyurdılar ki: (6) ‘İnda’llâh efđal a’mâl devletde tevâzu’ ve kudretde ‘afv ve kılletde saħî (7) olmağ. Ve ‘atâ bigayri’l-minneti ve naşihatü beyne’l-‘adâveti. Ve muhsin olanlara (8) Qur’ân-ı Kerîmde *inne rahmeti’l-lâhi karîbün mine’l-muhsinîn*¹³ va’d-i kerîmiyle müjdeler (9) olmuştur.

Bâb-ı evvel şalât beyânındadır: Şalât, âyet (10) ve hadîs ve icmâ’ ile farzdur. Âyât-ı kerîme bir maħalde *ellezîne yu’minüne bi’l-ğaybi ve yuķîmüne’s-şalâte*¹⁴ (11) bir maħalde *aķîmu’s-şalâte ve âtu’z-zekât*¹⁵ (12) ve bir maħalde *aķîmu’s-şalâte velâ tekûnû mine’l-muşriķîn*¹⁶ ve bir maħalde *aķîmu’s-şalâte lidulûki’s-şemsi*¹⁷ (13) Ve bir maħalde *aķîmu’s-şalâte tarafeyi’n-nehâri ve zulefen mine’l-leyl*¹⁸ (14) Ve bir maħalde *aķîmu’s-şalâte lizikri*¹⁹ âyât-ı namâz Qur’ân-ı Kerîmde (15) gâyet çokdur. Hattâ *aķîmu’s-şalâte lizikri*²⁰ ma’nâsını (16) mihter-i ‘âlem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemden su’âl itdüklerinde buyurdılar ki: (17) Qur’ân-ı Kerîmde âyât-ı şalavâtiyyeden çok bir ‘ibâdet-i zikri yokdur (18). Hâzret-i ‘Âişe rażıya’llâhu ‘anhâ zikr-i hâzret-i Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm (19) ile zikr-i şalât Qur’ân-ı Kerîmde keşîr olduğu hikmetinden su’âl itdüklerinde [6a] (1) buyurdılar ki *men eħabbe şeyen ekşere zekerehu*²¹ ya’nî kişi sevdüklerini çok (2) zikr ider. Çünkü Cenâb-ı Hâğ kemâl-i ‘aẓîmetiyle namâzı sevüp çok

¹³ “Şüphesiz, Allah’ın rahmeti iyilik edenlere çok yakındır.” A’raf 56. a.

¹⁴ “Onlar gaybe inanırlar, namazı dostdoğru kılarlar.” Bakara 3. a.

¹⁵ “Ve namazı kılın ve zekâtı verin.” Bakara 43. a.

¹⁶ “Namaz kılın ve şirk edenlerden olmayın.” Rum 31. a.

¹⁷ “Güneşin ortasını aşamasından namaz kıl.” İsrâ 78. a.

¹⁸ “Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl!” Hud 114. a.

¹⁹ “Ve beni anmak için namaz kıl!” Taha 14. a.

²⁰ “Ve beni anmak için namaz kıl!” Taha 14. a.

²¹ “İnsan sevdiği şeyi daha çok zikir eder.” Hadis

zıkr (3) itmiş. Biz ‘aciz ve kuşurumuzla dost dutalum ki tā kıyāmetde va‘de-yi kerīmeleri-le (4) müşerref ve mükerrerem ola ve zāt-ı şe‘nehu’llāhu ta‘ālā.

Ve şalāt hakkında olan (5-6) eḥādīs-i şerīfe *kāle’n-nebiyyü ‘aleyhi’s-selām eşşalātu imādü’d-dīn femen aḳāmahā aḳāme’d-dīn ve men terekehā tereke’d-dīn*²². Bir maḥalde (7) daḥı namāz dīnün yüzidür. İmdi dīniñüzün yüzini qara itmekden ḥazer (8) idün. Ve bir maḥalde daḥı namāz dīnün vechi ve re’si meşābesindedür. İmdi (9) namāzsuz dīn ḳā’im olmaz. Başsuz cesedün kıyāmı mutaşavver degildür (10). Ve bir maḥalde daḥı *eşşalātu mi’rāc-i ümmeti*²³ buyurdılar. Ve bir maḥalde *eşşalātu nūr*²⁴ (11) diyü buyurdılar. Ve bir maḥalde ‘ilm-i imān, namāzdur diyü buyurdılar (12).

Ve icmā’-ı ümmet hīç bir kimesne farziyet-i şalāti inkār itmez meger kāfir (13) ola. Ḥaḳ sübhānehü ve ta‘ālā namāzı imān diyü zıkr itmişdür (14). *Keḳavliḥi te ‘ālā ve mā kāna ‘l-lāhu liyuḍi’ a imānekum*²⁵ eger bir zimmi şā’im (15) ola yā zekāt vire yā ḥac ve ḡazāya vara İslāmına ḥükm olunmaz ve cizyesi (16) sāḳıṭ olmaz. Ammā cemā‘at ile namāz kılsa İslāmına ḥükm olunur (17) ve cizyesi sāḳıṭ olur. İmdi namāz şe‘ā’ir-i İslāmiyyedendür (18). Rūz-ı kıyāmet, ibtidā şalātuñ ḥesābı görilür. Eger şalāti maḳbūl (19) oldisa necāt muḳarrer. Ve eger olmazsa ḥüsrān muḳarrer. Ve İmām-ı A‘zam **[6b]** (1) ḥazretleri buyurdi ki: Bir şaḡīr bālīg olsa ibtidā üzerine farz olan (2) namāzdur. Zīrā mālī olmayınca zekāt ve ḥac farz olmaz ve şehir-i Ramazān (3) gelmeyince şavm farz olmaz. İmām-ı Muḥammed bin el- Ḥasen buyurdi ki: İbtidā-i (4) fıkhiyye olmağa sebep bir namāz mes’elesi oldı. Ḥāl-i şığārumda bir gice (5) yatsu namāzını kıldum. Şabāḥa ḳarīb bālīg oldum. Ve ḡusl idüp (6) İmām-ı A‘zam ḥazretleri mescid-i şerīfine varup gördüm. İmām-ı Ebū Yūsuf (7) vesā’ir şāḳirdleri ḥalḳa olmışlar, ictihād-i mesā’il iderler. Ebū Ḥanīfe (8) ḳanğıñuzdur diyü su’āl itdüm. İmām-ı Ebū Yūsuf, āzār idüp bī-edeplik (9) itme diyü ḥazret-i imāmı işāret itdi. Ben daḥı yā imām bir şaḡīr (10) yatsu namāzını kılop şabāḥa ḳarīb bālīg olsa kılduğı yatsu (11) namāzını ḳazā lāzım olur mı. Buyurdılar ki: Evvel kılduğı tetavvu’dur, (12) ḳazā lāzımdur didükde, ben daḥı ḳazā itdüm. ḥazret-i imām göz (13) kıyruğı-la bāḳup, İmām-ı Ebū Yūsufa bu tāze zeyrek olur. Muḳtedā-yı (14) nās olmağa isti’dādı var diyü baña ḥüsn-i nazar buyurdılar. Ol nazar (15) berekātiyle menāşīb-ı ‘āliye şāḥibi oldum diyü iftiḥār itdi (16). **Ḥazret-i İmām-ı A‘zam** eşḡāb-ı ḡüzīninden üç zāt-ı muḥtereme (17) yitişmişdür. ḥazret-i Enes bin Mālīk ve Rāfi‘ bin Ḥadīc ve ‘Abdu’llāh (18) bin Cezī

²² “Namaz dinin direğidir, kim ki namazı kılsa dinini muhafaza eder; kim ki namazı kılmayıp, terk ederse, dinini yıkmış olur.” Hadis

²³ “Namaz mü’minin miracıdır.” Hadis

²⁴ “Namaz nurdur.” Hadis

²⁵ “Allah sizin imanınızı asla zayıf edecek degildir.” Bakara 143. a.

rıdvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'ın. Ve on şakirdi vardır (19). İmām-ı Ebū Yūsuf el-Ğādī ve Muḥammed bin el- Ḥasen eş-Şeybānī ve Dāvūd eṭ-Ṭāyī [7a] (1) ve Ğādī ve Nūḥ ibni Meryem el-Cāmī ve Esed bin 'Amr, Ya'kūb ve Ḥasen bin (2) Ziyād ve İmām-ı Züfer ve Mālik raḥimehu'llāhu 'aleyhim ecma'ın. ḥazret-i İmām-ı (3) A'zam yatsu namāzını edādan soñra sağ cānibine ṭayanup müşkilāt-ı (4) dīniyyeden su'aller irād, ba'dehū şol tarafına dönüp cevāblar iḥzār (5) iderdi. Şabāḥ Kūfe Cāmii şerīfine derse çıkardı. Sağ cānibine (6) eşḥāb-ı tefsīr ve şol tarafına erbāb-ı ḥadīs ve miyān-ı ḥalkada şakird-i (7) mezbūrün oturup ḥazret-i İmām bir mes'ele irād iderdi. Eşḥāb-ı (8) tefsīr, Ğur'an-ı 'azīmu's-şāna taṭbīk ve erbāb-ı ḥadīs, eḥādīs-i şerīfeye (9) ve kübrā-yı şakirdān ictihād idüp āyet ve ḥadīs ve icmā' ile (10) ḥazret-i İmām mes'ele vaż' idüp cümle tekbīr getirürler idi ki (11) ehl-i Kūfe işidüp yine İmām bir mes'ele vaż' itdi dirlerdi (12). **Ḥazret-i İmām-ı Şāfi'ī** raḥimehu'llāh buyurdılar ki: Cümle ehl-i ümmet-i Muḥammed *sünnet ve cemā'at olan* İmām-ı (13) A'zamuñ 'iyālidür. Ve ibni Şerīḥ buyurur ki: Bir gün bir Şāfi'ī (14) mezheb, ḥazret-i İmāma ta'n itdi. Ḥazret-i Şāfi'ī āzār (15) idüp ol 'azīze ta'n olur mı ki mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (16) mu'cizāt-ıla ḥaqqında sirāc-ı ümmetī didi.

Fā'id: Bir gün bir kimesne ḥazret-i İmām-ı (17) A'zama su'al itdi ki yā imām ḥiç vāki' oldı mı ki vaż' itdüğün (18) mes'elede ḥaṭā idesin. Buyurdılar ki: Bir cevāb virdüm andan ḥavfdayım ki (19) bir ḥatun ḥāmile fevt olup cenīn ḥareket itmiş. Meyyitüñ şol [7b] (1) cānibin yarup iḥrāc idüñ didüm. Bilmem nice oldı ol cevābdan (2) ḥavfdayım didükde ol kimesne ḳalkup elin öpdı ve ḥiç ḥavf (3) itme ol cenīn benüm didi. **Zühd-i İmām-ı A'zam** ol mertebede idi ki (4) bir gün şahrāda ziyāde germiyet havāda bulındı. Ol ḥavālīnde bir şecer-i (5) sāyedār var idi ki herkes anda meḳş iderdi. Altına varmadı (6). Su'al itdiler ki: Yā İmām, niçün şecer sāyesine gelmezsiñiz. Buyurdılar ki: (7) Şāḥib-i şecer medyūnumdur sāye-i şecerinde gölgelensem ribā olur diyü buyurdılar (8). **Su'al** olındı ki Ebū Ḥanīfe ḥazretleri ictihād-ı mesā'il itdi (9). Ğazā ḳabūl itmedi. Ma'hāzā ictihād emri ziyāde müşkildür tā ḳiyāmet (10) 'amel olunur. Ğazā şaḥşın beynindedür. **Cevāb** virildi ki: (11) ḥazret-i İmāma ḳazā teklīfi iden Mañşūr Davāṭḳī idi. Ḥalīfe-i (12) ber-ḥaḳ degildür diyü ḳazāsını ḳabūl itmedi.

Fezā'il-i şalāt: (13) Mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdılar ki: Her kāruñ āfātı (14) vardır. Dīn-i mübeyyinüñ āfeti terk-i şalātdur. Enes bin Mālik raḳıya'llāhu (15) buyururlar ki: Beş vaḳt namāzı cemā'atle edā idene her gün biñ (16) şehīd şevābı virilür. Ve ibtidā-yı namāzda tekbīr-i iftitāḥ dünyā (17) ve māfīḥādan ḥayrludur. **Mes'ele**, mezheb-i ehl-i sünnet ve (18) cemā'at oldur ki: Namāzuñ bināsı ef'āl ile ezḳār üzerinedür, (19) yalnız ef'āl üzerinedür diyen mezheb bāṭıldur. Zīrā Ğur'an-ı [8a] (1) Mecīdde *ḳad efleḥa men tezekkā* ve

*zekera'sme rabbihi feşallā*²⁶ ve *rabbeke fekebbir*²⁷ (2) buyurulmuşdur. Mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem *lā šalāte illā bi'l-kırā'te*²⁸ (3) buyurmuşdur ve *fakraū mā teye's-sera mine'l-Kur'an*²⁹ el-āyet (4). Müfessirīn ittifāk üzere bu emr, kırā't-ı šalāt hakkında. Zīrā (5) namāzdan ğayrı maħalde kırā't-ı Kur'an farz degildir. Ve eşhāb-ı (6) ğüzīn rıdvānu'llāhi 'aleyhim ecma'in tekbīrsüz ve kırā'etsiz namāz (7) kılmadılar. İmdi Kur'an ve hadīs ve icmā' ile binā'-i namāz hem (8) ef'al ve hem ezkāz üzerinedür. **Mes'ele**, namāz mü'min ve 'āqıl (9) ve bālīğ ve pāk üzerine farzdur. Hā'iz ve nüfesā ve nā-pāk üzerlerine (10) degildir. Ya'nī hā'iz ve nüfesā ve cünüb pāk olmadukça namāz kılamazlar (11). Ve dīvāneye 'āqıl gelmeyince farz olmaz. Ve hā'iz ve nüfesā ve dīvāneye (12) kazā lāzım olmaz. Cünüb namāza ehldür lākin ğusl itmege (13) mevķūfdur. Şīğār üzerine farz degildir lākin yedi yaşına (14) vardukda müsteħabdur. Hadīs-i şerīf vārid olmuşdur ki yedi (15) yaşında namāza emir idüñ. On yaşına vardukda ğarb ile (16) tehdīd idüñ ki bülūğına dek 'ādet idine. Zīrā ğayr ve şer (17) nefsüñ 'ādeti-ledür. Egerçi bülūğa dek terk-i šalāt için şīğāra (18) 'azāb olmaz lākin pederi ve māderi ğünāhkār olurlar. **Mes'ele**, (19) aħkām-ı şere' üç şey üzerine dāirdür: 'Aql, semā', İslām. **[8b]** (1) Eger kāfir İslāma gelse ve evāmir-i İslāmı yirine getürmese (2) e'imme-i şülüş kavlerinde kazā lāzım dār-ı ğarbde gelmez. İmām-ı Züfer katında lāzımdur. Eger (3) kimesne dār-ı ğarbde İslāma gelen bu müslime evāmir-i İslāmı söyleyüp (4) ol yirine getürmese İmām-ı A'zamā ğöre ol ğaber viren 'adl (5) ise kazā lāzım olur, degil ise olmaz. Ammā İmāmeyn ğöre 'adl-i (6) ğayr 'adl-i kazā lāzım olur. İmām-ı A'zamuñ aşlı şāhid ve muħbiri (7) 'adl olmadukça kavline i'tibār olunmaz, fā'ide-i ğilāf birkaç mes'elede (8) zāhirdür. Meşelā, şefī'a bey'ī menzilden ğaber virilse şefī' sūkūt (9) idüp ba'dehū da'vā eylese muħbiri 'adl ise bi'l-ittifāk mesmū'a (10) olmaz. 'Adl degil ise İmām-ı A'zam katında mesmū'a ve İmāmeyn katında (11) mesmū'a olmaz. Ve bir kimesne bālīga kıızını ere virdükde kıza ğaber (12) virseler kıız sūkūt idüp ba'dehū rāziye olmasa muħbir 'adl ise (13) bi'l-ittifāk rücū'a kādire olmaz. 'Adl degilse İmām-ı A'zam katında (14) rücū'a kādire olur. İmāmeyn kavlerinde olmaz. Kezālik vekīlūñ (15) 'azlini ğaber virseler veyāħūd 'abdına erş lāzım olduğını (16) ğaber virseler de āzād eylese bunlar daħı ihtilāfīdür. Ħasen (17) bin Ziyād raħimehu'llāhu dār-ı İslāmda İslāma geleni dār-ı ğarbde İslāma (18) gelene kıyās itmiş. Lākin zāhir rivāyet üzere kıyās olunmaz. Zīrā (19) dār-ı İslāmda ezānlar okınur ve cemā'atle namāz kılınur ve şavm **[9a]** (1) ve ğac ve cihād olur bunları eşitdür. Pes kazā-yı evāmir üzerine (2) lāzım olur. **Mes'ele**, bir kāfire

²⁶ “Gerçekten de kurtulur, murada erer kendini temizleyen, Rabinin ismini zikredip de O'na kulluk etmiştir.” A'la 14-15. a.

²⁷ “Rabbini tekbir et.” (yücelt). Müddesir 3. a.

²⁸ “Kıraetsiz namaz olmaz.” Hadis

²⁹ “O halde Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun.” Muzzemmil 20. a.

āhirette küfri için ‘uķūbet olındukda (3) terk-i evāmir için daķı ‘uķūbet olunur mı İmām-ı Şāfi’ī katında (4) olunur. Zīrā ‘ameli ĩmāndan cūzdür, dir. Ammā ‘ulemā-i Hānefiyye ĩmān (5) aşıldır. ‘Amel fer‘dür. Aşl olmayan yirde fer‘ mutaşavver degildür (6). **Mes’ele**, bir müslim ve’l-‘iyāzū-bi’llāh mürted olsa İmām-ı Şāfi’ī hāzretleri (7) katında ‘ameli ĥabṭ ve zāyi’ olmaz meger ol ĥālde fevt olsa (8-9) ve *men yertedid minkum ‘an dīnihi feyemut ve huve kāfirun feulā’ike ĥabiṭat a‘māluhum fī’-d-dünyā vel’āhīrat*³⁰. Ammā ‘ulemā-i Hānefiyye katında (10) mürted olduķı gibi a‘māli ĥabṭ olur ve *men yekfur bi’l-ĩmāni feķad ĥabiṭa ‘ameluhu*³¹ (11) el-āyet.

Fā’ide: Bu ĥilāf şemeresi oldur ki öyle (12) namāzını kıldukdan soñra mürted olsa, henüz vaķt-i namāz bāķī iken (13) İslāma gelse İmām-ı Şāfi’īye göre öyle namāzını tekrār kılmak lāzım (14) olmaz. Ve ‘ulemā-i Hānefiyyeye göre lāzım olur. **Mes’ele**, eger zevceden (15) kelime-i küfr şādır olsa tecdīd-i ĩmān eylese mehrisi ile tecdīd-i (16) nikāh cebr olunur. Eger bir kimesne kelime-i küfri bilüp ve kaşdı (17) yoğ-iken nā-gāh sehven tekellüm eylese kāfir olmaz. **Mes’ele**, ĥā’iz ve nüfesā (18) öyle namāzı kılınmak mümkin olduķı vaķtde pāk olsa yāḥūd (19) sabī bālīg olsa yā mecnūn ‘aklı gelse veya kāfir ol vaķtde İslāma **[9b]** (1) gelse üzerlerine każası lāzım olmaz ĥilāfen li’ş-Şāfi’ī. Zīrā (2) mezḥeb-i Şāfi’īde öyle ile ikindi namāzını cem‘ mağrib ile (3) ‘iṣāyı cem‘ cā’izdür. Ammā ‘ulemā-i Hānefiyye ‘Arafātdan ģayrı maḥalde tecvīz (4) itmezler. **Mes’ele**, ‘alāmet-i bülūğ-ı nisvān dördtür: Ḥayz, ihtilām, (5) ḥaml, ḥavl, ve ‘alāmet-i bülūğ-ı ricāl üçdür: İhtilām ve zevcesi (6) ḥāmil olmaķ. Ve ḥavl, şağire tokuz yaşında bālīga oldum diyü ikrār (7) eylese taşdıķ olunur. Şağir on iki yaşında taşdıķ olunur (8). İmām-ı A‘zam yanında ḥavl ile on sekiz yaşında ve İmāmeyn yanında (9) on beş yaşında bülūğ sābit olur. **Mes’ele**, şağirüñ İslāmı (10) şaḥīḥdür. Küfri şaḥīḥ degildür. İmām-ı Şāfi’ī katında ikisi de şaḥīḥ (11) olmaz. Bizüm delīlimüz, ḥāzret-i ‘Alī rażıya’llāhu ‘anhu yedi yaşında İslāma (12) geldi. İslām şağir ḥaķķında nef‘dür mu‘teberdür. Küfr zarardır mu‘teber (13) degildür. İmām-ı A‘zamdan İmām-ı Ebū Yūsuf rivāyeti üzere küfri de mu‘teberdür (14). Eger şağir zevcesine ṭalāk virse şaḥīḥ olmaz. Ve kılını āzād (15) itse şaḥīḥ olmaz. Ve eger yemīn itse ve ḥāniş olsa keffāret lāzım (16) olmaz. Ammā ef‘ālī mu‘teberdür. Eger bir kimesneyi ḍarb ve ḳatl itse diyet (17) lāzım olur. Ve şağirüñ mālından zekāt olmaz (18). Ammā İmām-ı Şāfi’ī katında zekāt lāzım olur. Ve şağiri menziline (19) götürüp velīsi izinsüz istiḥdām cā’iz degildür. Bir ḥizmet buyurulsa **[10a]** (1) ol ḥizmet eşnāsında helāk olsa diyet lāzım olur mı ve

³⁰ “Sizden kim dininden döner kafir olarak ölürsse, onların yaptıkları iyi işler dünyada da ahirette de boşa gitmiştir.” Bakara 217. a.

³¹ “Kime (İslami hükümlere) inanmayı kabul etmezse, onun ameli boşa gitmiştir.” Maide 5. a.

velîsi (2) izinsüz istiḥdām olınsa ücret lâzım olur. Velîsi olmasa (3) kâdî olur. Ve'llāhu te'ālā a'lem.

Bāb şürūṭu's-şalāt: (4) Namāzda on iki mes'ele vardır. Anlarsuz namāz olmaz (5). Yedisi namāzuñ ḥāricinde ve beşi dāḥilindedür. Ḥāricinde olan, (6) ābdest ve pāk mekân ve pāk cāme ve vakt ve niyyet ve Kıbleye teveccüh (7) ve tekbîr-i iftitāḥ. Ammā İmām-ı Şāfi'î katında tekbîr-i iftitāḥ dāḥil-i (8) şalavātdadır. Ve dāḥil-i şalavātda olan beş erkāndur. Kıyām ve kırā'at (9) ve rükū' ve secde ka'de-i āḥırde miqdār-ı teşehhüd oturmak. Āyet-i (10) vuzū *ḳavluḥū te'ālā yā eyyuhā'l-lezīne āmenū izā kumtum ilā's-şalāti*³² (11-12) ve ḥadīs-i vuzū *ḳale'n-nebiyyū 'aleyhi's-selām lā yaḳbelū'l-lāhu's-şalātū illā bi't-ṭuhur velā şalāta lemen lā vuzū lehu ve'l-vuzū miftaḥu's-şalāt*³³ (13) **Ve āyet** pāk-ı mekân *ḳavluḥū te'ālā in ṭahhirā beytiye li't-ṭāifine ve'l-ākifine ve'r-rukki's-sucūd*³⁴ (14) egerçi bu āyet-i kerīme, Kā'be-i (15) Mükerreme ḥaḳkındadır. Lākin cümle-i zemīn mesācid-i ḥukmī şāmildür (16). **Ve ḥadīs-i şerīf** *ce'altū'l-arṣa mesciden ve ṭuhūren*³⁵ buyurulmuşdur (17-18). Ve āyet pāk-ı cāme ve *ṣiyābeke feṭahhir*³⁶ **Ve āyet-i** vakt *aḳīmi's-şalāta lidulūki's-şemsi ilā ḡaseki'l-leyli*³⁷. **Ve ḥadīs-i** vakt (19) *ḳavluḥū 'aleyhi's-selām mā faẓle's-şalāta 'inda mevāḳiteḥā*³⁸ **Ve āyet** teveccüh-i Kıble **[10b]** *ḳavluḥū te'ālā fevelli vecheke şeṭra'l-mescidi'l-ḥarām*³⁹ (1-2). *Veḳale'n-nebiyyū 'aleyhi's-selām ṭahhir nefsi ke kemā emera'l-lāhu te'ālā ve'stakbel'l-kible*⁴⁰ **Ve āyet-i** (3) niyyet *vemā umirū illā liya'bud'l-lāhe muḥlisīne lehu'd-dīne*⁴¹ (4). Müfessirīn ihlāşdan murād niyyetdür tā niyyet olmaya ihlāş olmaz (5-6) dimişlerdür. **Ve āyet-i** tekbîr *ḳavluḥū te'ālā ve rabbeke fekebbir*⁴² ve *ḳavluḥū te'ālā ve zekeresme rabbiḥi feşallā*⁴³ *vekālā 'aleyhi's-selām tekbiretū'l-ülā ḥayrum mine'd-dünyā ve mā fihā*⁴⁴ (7) **Ve dāḥil namāzda** beş erkān ki evveli, kıyāmdur. Āyet-i (8-9) kerīmesi *ḳavluḥū te'ālā vekūmū li'l-lāhi ḳānitīn*⁴⁵ **Ve āyet-i** kırā'at *faḳraū mā teye's-sera*

³² “Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman” Maide 6. a.

³³ “Allah abdestsiz insanın namazını kabul etmez, abdest olmayan insanın namazı yok ve abdest namazın anahtarıdır.” Hadis

³⁴ “Tavaf edenler kendini ibadete verenler, ruku ve secde edenler için evimi (Kabe'yi) temiz tutun.” Bakara 125. a.

³⁵ “Bütün yeryüzü ve tüm toprak üstü bana mescid kılındı.” Hadis

³⁶ “Ve elbiseni temiz tut.” Muddessir 4. a.

³⁷ “Gündüzün güneş dönüp gecenin karanlığı bastırincaya kadar (belli vakitlerde) namaz kıl.” İsrā 78. a.

³⁸ “Vaktinde kılınan namaz Allah katında, tüm amellerden efzaldır.” Hadis

³⁹ “Şimdi yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir.” Bakara 144. a.

⁴⁰ “Nefsini temiz et, Kible'ye dön Alla'ın emrettiği gibi.” Hadis

⁴¹ “Halbuki onlara, Allah'a kulluk etmeleri, Hanıfler olarak O'na yürekten inanıp boyun eğmeleri emredilmiştir.” Beyyine 5. a.

⁴² “Rabbini tekbir et (yücelt).” Muddessir 3. a.

⁴³ “Rabbini adını anıp namaz kılan.” A'la 15. a.

⁴⁴ “Tekbir-i ulā dünya ve dünya içinde olan her şeyden daha efzaldır” Hadis

⁴⁵ “Allah'a gönül boyun eğerek namaza durun.” Bakara 238. a.

*mine'l-kur-ân*⁴⁶ *veḳale'n-nebiyyü 'aleyhi's-selām lā ṣalāte illā bi'-ḳırāte*⁴⁷ (10-11) **Ve āyet-i rükū'** ve sücūd *ḳavluḥū te'ālā yā eyyuhā'l-lezīne āmenū'rke'ū ve'scudū va'budū rabbekum*⁴⁸ (12) *veḳālā 'aleyhi's-selām eza secede'l-müimin secede küllü uzvu minhu felyüveccih minhu a'zāeyhi nehve'l-ḳible mestetā*⁴⁹ (13-14) **Ḳa'de-i āḫire** *ḳavluḥū te'ālā vekīl'ḳ'udū me'a'-lḳā'idīn*⁵⁰ *veḳālā 'aleyhi's-selām ezā refe'at re'süke min's-secdeti'l-āhire ve ḳadet ḳader't-teṣahhud faḳat temmet ṣalāt*⁵¹ (15) Vakt-i namāz-ı fecr, şubḥ-ı şādık (16) evvelinden tülū'-ı şemse dekdür. Ve vakt-i zuhr, zevālinden her şeyüñ (17) gölgesi iki kendi kadar olıncadır, zāhir rivāyet budur. Ve bir rivāyetde (18) ancak mişli kadar olıncadır. Ve vakt-i 'aşr, āḫir zuhrdan ğurūb-ı şem (19) vaktine dekdür. Ve vakt-i mağrib, ğurūbdan ğaybūbet-i şafaḳa dekdür. **[11a]** (1) İmām-ı A'zam katında beyāz şafaḳ ve İmāmeyn katında kırmızı şafaḳ ğāib (2) olıncadır. Ve yatsu namāzınıñ vakti, kırmızı şafaḳ ğāib olduğundan (3) tülū'-ı fecre dekdür. Ve güneş doğarken ve vakt-i zevālde ve ğurūb iderken (4) namāz kılmak cā'iz degildir. Ve evḳāt-ı şalāt ḥuşuşında ricāl ve nisā (5) müsāvīdür. Lākin nisāya müsteḥab olan ricāl cemā'atle kılduklarından (6) soñra kılmakdur. Ve tülū'-ı fecrden tülū'-ı şemse dek ve vakt-i 'aşrdan (7) ğurūba dek ve ğurūbdan şalāt-ı mağribi edāya dek nāfile namāz kılmak (8) mekrūhdur. **Ve arz-**ı mağşūbda namāz kılmak mekrūhdur. Ve āzādsız ḳul (9) imām olsa iḳtidā idüp namāz kılmak mekrūhdur.

Ta'dīl-i erkān: İmām-ı (10) Şāfi'ī ve İmām-ı Ebū Yūsuf katında tuma'nīnetle olur ve hem farzdur. Tuma'nīnet (11) rükū'dan ḳıyām-ı tām idüp meḳṣ ve kezālik secdeden ḳa'deye meḳṣ (12) itmek. İmāmeyn-i mezkūreyīn katında farzdur. Ammā İmām-ı A'zam ve İmām-ı (13) Muḥammed ḫazretleri katında ta'dīl-i erkān ve rükū'dan ḳıyāma ḳarīb (14) bilā-meḳṣ ve secdeden ḳa'deye ḳarīb bilā-meḳṣ ta'dīl-i erkāndur (15). İmām-ı Şāfi'ī ve İmām-ı Ebū Yūsuf katında tārik-i farzı terk itmiş olur (16). Ve İmām-ı A'zam ve İmām-ı Muḥammed katında vācibi terk itmiş olur (17). İmām-ı Şāfi'ī ve İmām-ı Ebū Yūsuf ta'dīl-i erkān farz olduğına delīlleri (18) bir gün bir A'rābī mescid-i Resūlū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemde namāz kıllup (19) ta'dīl-i erkāna ri'āyet itmedi, ḫazret-i 'aleyhi's-selām *ḳum faşıl*⁵² **[11b]** (1) buyurdılar. Eger farz olmasa buyurmazlar idi dirler. Ve İmām-ı A'zam ile (2) İmām-ı Muḥammedüñ delīlleri bir gün bir A'rābī daḫl bu resme namāz kıldı (3). Eşḫābdan biri daḫl

⁴⁶ “Kıraetsiz namaz olmaz.” Hadis

⁴⁷ “Rabbini tekbir et, (yücelt).” Müddesir 3. a.

⁴⁸ “Ey inananlar, rüku edin, secde edin, kulluk edin, Rabbinize ibadet edin.” Hac 77. a.

⁴⁹ “Mümin secde ettiği zaman tüm uzvu secde eder, pes yeterince Kabe'nin bulunduğu cihete teveccüh etsin.” Hadis

⁵⁰ “Oturun, oturan acizlerle beraber.” Tevbe 46. a.

⁵¹ “Başımı secde-i ahirden kaldırdıktan ve teşehhüd miktarı oturduktan sonra namazın tamam olur.” Hadis

⁵² “Kalk, tekrar namaz kıl.” Hadis

itdi, Һazret-i ‘aleyhi’s-selām namāza ta‘n (4) itmeñ diyü buyurdılar. Ma‘lüm oldu ki farz degil imiş.

Kā‘ide-i (5) uşūliyye: İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Muḥammedüñ uşūl üzere bahşleri oldu ki (6) rükū‘ ve sücūd āyet ile farzdur. Ta‘dīl-i erkān, ḥadīs-i şerīfden aḥz (7) olunur. Zikr olınan iki ḥadīs-i şerīf birbirine münākız vāķi‘ oldu (8). Ḥadīs-i şerīf ile āyet-i kerīme üzerine ziyāde lāzım gelür. İmdi (9) ta‘dīl-i erkān vācibdür. Her kim ta‘dīl-i erkāna ri‘āyet iderse (10) āḥiretde ‘adl-i Ḥaḳdan emīn olur ve her kim ki ri‘āyet itmese (11) emīn olmaz. Ma‘lüm ola ki ḥāk üzerine secde efḍaldur (12). Ve müttakīler ḥāk-i pāke secde idüp nāşiyesinde olan eşer-i ḥākī (13) silmezler, teberrüken cebhelerinde eşeri bākī kalur. Ḥattā eşḥābdan ‘Abdu’llāh (14) ibni ‘Ömer ve faḳīh-i ümmet ‘Abdu’llāh ibni Mes‘ūd rıdvānu’llāhi ‘aleyhim ecma‘īn (15) sefer-i deryā idüp sefīneye girdüklerinde bir miḳdār toprak alup namāz (16) kılduklarında ol toprak üzerine secde iderler idi. Su‘āl idenlere (17) Ḥaḳ Ta‘ālā bizi toprakdan ḥaḳ idüp ve āḥir toprağa koyup ve yine (18) toprakdan iḥrāc idecekdür, dirler idi.

Fī'l-ka‘detü'l-ülā: (19) Dört rek‘at sünnet veyāḥūd tetavvu‘ kılındıḳda iki rek‘atde [12a] (1) ka‘de itmek İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf yanlarında vācibdür (2). Ve İmām-ı Muḥammed ve İmām-ı Züfer ve İmām-ı Şāfi‘ī raḥimehumu’llāhu ḳatında farzdur (3). İmām-ı A‘zam ḥazretlerinüñ delīli eger dört rek‘at farz kılinsa (4) ve bir ka‘de olınsa namāz dürüst olurdu. İmdi sünnet ve (5) tetavvu‘da ka‘de-i ülā farz olsa bir ka‘de ile dürüst olmamaḳ (6) lāzım gelür ve sünneti farz üzerine tercīḥ lāzım gelür. Ḥazret-i (7) İmām-ı Kerḫī raḥimehu’llāhu dört rek‘at farzda ka‘de-i ülā sünnetdür (8) dimiş, bu sünnet vācib ma‘nāsınadır. Zīrā fuḳahā vācib diyüp (9) farz murād iderler. Meşelā, şaḡīr bālīg olsa üzerine namāz vācib (10) olur, dirler. Farz ma‘nāsınadır. İmdi bu sünnet de vācib ma‘nāsınadır (11).

Fī secdetü’s-sehv: Her sünnet ki erkān-ı şalātuñ bir rüknine muzāf (12) olur. Rükū‘da yāḥūd secdede olan tesbīḥāt gibi terk olınsa (13) secde-i sehv lāzım gelmez. Ammā şalātuñ küllīsine muzāf olsa (14) ka‘de-i ülā gibi terk olınsa secde-i sehv lāzım olur. Ebū Ca‘fer (15) raḥimehu’llāhu buyururlar ki ka‘de-i āḥire farzdur lāzım gelür ki ka‘de-i (16) ülā vācib ola. Dört rek‘at farzuñ şef‘-i āḥirinde fātiḥa (17) oḳumaḳ İmām-ı A‘zam ḥazretlerinden bir rivāyetde vācibdür bir rivāyetde (18) sünnetdür. Ve ḥazret-i İmām-ı ‘Alī ve ‘Abdu’llāh ibni Mes‘ūd raḫıya’llāhu (19) ‘anhümādan rivāyet olındı ki anlar şef‘-i āḥirinde fātiḥa be-tarīķı’t- [12b] (1)tesbīḥ oḳurlardı. Bu rivāyet İmām-ı A‘zam ḥazretlerine vāşıl (2) olduḳda buyurdılar ki: Muşallī dilerse fātiḥa oḳur dilerse (3) tesbīḥ oḳur dilerse sükūt ider. Ve İmām-ı Muḥammed daḫı bu ḳavli (4) aḥz itmişdür. Ve secde-i tilāvet vācibdür. Ve du‘ā’-ı ḳunūtda (5) eşḥāb iḥtilāf itmişler. Ba‘zılar Ḳur‘āndan iki süredür dimişler (6). Ḥazret-i ‘Amr bin Ka‘b raḫıya’llāhu

‘anhümā Qur’āndan iki sūre olmak (7) üzere ‘Abdu’llāh ibni Mes‘ūd ḥazretleri muṣḥaf-ı şerīfde yazılmışdır (8). Hattā İmām-ı Muḥammed ḥazretleri ḥā’iz ve nüfesāya okumak cā’iz degildür (9) diyü buyurmuşdır. Ammā zāhir rivāyetde Qur’ān degildür. Ve tekbīrāt-ı (10) ‘id vācibdür. Ve ettehiyyātü okumak ka‘de-i āḥīrde vācibdür (11). Ve selām ile namāzdan ḥurūc vācibdür. Bu mezkūrātı terk (12) ile secde-i sehv lāzım gelür.

Bābu’s-selām: (13) Selām yedi nev’dür: Selām-ı kıra‘et *ḳavluḥū te ‘ālā selāmūn ḳavlen min rabbin raḥīm*⁵³ (14) selām-ı kerāmet, leyl-i mi‘rācda mihter-i ‘ālem şalla’llāhu (15-16) ‘aleyhi ve selleme virildi ki *esselāmü ‘aleyke eyyühe’n-nebiyyü ve raḥmetullāhi ve berekātüh selām-ı tahiyyāt esselāmü ‘aleynā ve ‘alā ibādī’l-lahi’s-sālihīn*⁵⁴ (17). Ammā selām-ı sünnet oldur ki ehl-i İslām birbirine virdügi selām (18). Ve selām-ı vācib, namāzdan ḥurūc selāmıdır. Ve selām-ı nisyān, ki (19) dört rek‘at namāzuñ şef‘-i evvelinde nisyānen selām virmekdür. **[13a]** (1) Biri de selām-ı nāsīdür ki şalāt-ı zuhrı edā iderken cum‘a namāzı (2) kıyās idüp ḳaşden ikide selām virmek gibi. Yāḥūd şalāt-ı (3) maḡrib edā iderken yatsu namāzınuñ soñ sünneti zan idüp ḳaşden (4) selām virmek gibi. Selām-ı nisyānda ‘amel-i keşir olmaduḳça namāz bozulmaz (5). Ammā selām-ı nāsīde bozulur. Ve nāsa selām virmek ḥaḳḳında (6) mihter-i ‘ālem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyururlar ki *iṭ‘amū eṭṭām vefṣu’s-selām ve sellu li’l-erḥām ve şallu bi’l-leyl ve’n-nās bināmin tedḥulu’l-cennete bi’s-selām*⁵⁵ (8). Ve bir maḥalde buyurdılar ki: Nāsuñ (9) baḥīli selāmı buḥl idendür. Ve yine buyurur ki *esselām şümme’l-keḷām şümme’t-tevfīk şümme’t-ṭarīk*⁵⁶ (10). Kāfire selām virmek lāyık degildür (11). Ve nā-maḥrem ḥatunlara selām virmek lāyık degildür. Ammā (12) pīr zenlere iki taraftan şehvet mutaşavver olmaduḳı taḳdīrce (13) selāmda be’s yokdur. **Ve sünnet** oldur ki kebīrler şaḡīrlere (14) selām vire. Mihter-i ‘ālem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem eşḥāba selām (15) virirdi. Eşḥāb te‘eddüb idüp muḳaddem selām virmezler idi (16). Ve gelen tevaḳḳuf idene selām virmek gerekdür. Ve selām āşināya (17) maḥşuş degildür. Ehl-i İslāmdan olduḳdan soñra gerek āşinā (18) ve gerek bī-gāne selām virmek gerekdür. Ḥadīs-i şerīf vārid (19) olmuşdur ki āḥir zamānda selām āşināya olur bī-gāneye olmaya. **[13b]** (1) Ve bir kimesne bir yola giderken bir cemā‘at-ı müslimi oturmuş (2) göre anlara selām virmek gerekdür. Ve bir ḥadīs-i şerīfde (3) daḥı bir mü‘min şabāḥ ḳalḳup

⁵³ “Onlara merhametli Rabbinin söylediği selâmdır.” Yasin 58. a.

⁵⁴ Ey Nebi ! Allah’ın selam , rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Selam ver, selâm bizlere ve Allah’ın sâlih kullarına olsun. Ettehiyyatü Duası

⁵⁵ “Selamı yayınız, yemek yediriniz, akrabalarınızla alakanızı ve onlara yardımınızı devam ettiriniz. İnsanlar uyurken siz namaz kılmız. Bu sayede selametle cennete girersiniz.” Hadis

⁵⁶ “Öce selam sonra kelam sonra dost sonra yol arkadaşı.” Hadis

bir kimesneye selām virse (4) bir kul āzād itmiş kadar şevāba nā'il olur. Ve selām virene (5) yigirmi şevāb ve alana on şevāb yazılır.

Bāb sünnetler beyānındadır: (6) Ma'lūm ola ki sünnet terki-le secde-i sehiv vācib olmaz (7) ammā kaşden terk eylese günāhkār olur. Mihter-i 'ālem şalla'llāhu (8-9) 'aleyhi ve sellem buyururlar ki *men ecāba sünneti fehuve 'inde 'l-lāhi min 'el-fāyizīn ve men tereke sünneti fehuve mine 'l-hāsirīn*⁵⁷ (10-11-12). Qavluhū 'aleyhi 's-selām men aẓhara 'alā sünneti ekreme 'l-lāhu te 'ālā bi erbe kerāmātin elmuhibbe fi 'l-kulūbi 'l-berere ve 'l-haybete min kulūbi 'l-facere vessata fi 'l- 'ayişe ve 'ş-şāf'ate fi 'd-dīn⁵⁸ (13). Mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūñ sünnetlerini her kim bilür ve 'amel ider mü'min (14) ve sünnī olur. Ve her kim īmān getirür lākin 'amel itmez mü'min-i (15) 'āşī olur. Ve her kim sünnetdür lākin 'ameli benüm üzerüme lāzım (16) degildür, dir mübtedi'dür. Ve her kim aşlını inkār ider kāfir (17) olur. Zīrā Hazret üzerine hāşā haṭā isnād itmiş (18) olur. Ve her kim sünnet ki eşḥāb-ı güzīn rıdvānu'llāhi ta'ālā (19) 'aleyhim ecma'īn ittifāḳ itmişlerdür inkārı küfrdür ve ittifāḳları [14a] (1) olmayanı inkār iden mübtedi'dür. Sünnet iki nev'dür: Bir nev'i, (2) 'āmili şevāb-ı 'azīme nā'il olur ve 'amel itmeyen günāhkār olur (3). Ezān ve ikāmet ve cemā'ate huzūr gibi ve rüzmerre kılınan (4) sünnetler gibi. Ve bir nev'i, 'amel iden şevāba nā'il olur terk (5) iden günāhkār olmaz. Namāz-ı duḥā ve ikindi sünneti ve mağrib (6) namāzdan soñra kılınan vesā'ir tetāvvu' şalāt ve şavm (7) ve şadaқа gibi. Ve ricāla maḥşuş olan ef'āl-i şalāt (8) nisā hakkında bid'at olur kezālik nisāya maḥşuş ef'āl-i (9) şalāt ricāl hakkında bid'atdur. Namāzda tekbīr-i iftitāḥda (10) ellerin kaldurmak sünnetdür. Qavl-i Tāvūsda başdan yukarı (11) ve qavl-ı Mālikde başa berāber ve qavl-ı Şāfi'ide ketfiye berāber kaldurmakdur (12). Ammā mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden hazret-i 'Āişe (13) ve Enes bin Mālik rażıya'llāhu 'anhümā rivāyetleri üzere bizüm 'ulemāmuz (14) katında kulakların yumuşaklarına berāber kaldurmakdur. Ve ḥadīs-i (15) şerīfde vārid olmışdur ki rüz-ı kıyāmet birinüñ 'ameli mīzāne (16) koyup ḥayrı nāķış ve günāhı ağır gelmekle cehenneme emr (17) olunmışken tekrār 'avdetine ve tekrār a'mālī vezn olınmağa (18) fermān olunduğda mānend-i kūh bir beyāz bulut şevābı tarafına (19) koyulup şevābı ağır gelmekle cennete emr olunduğda ol mübārek [14b] (1) münācāta başlayup yā erḥame'r-rāḥimīn, bu merḥamet baña kaṅğı (2) 'amelümdendür didükde nidā geldi ki yā kulum sen namāzuñ tekbīr-i evvelinde (3) ellerüñ kulağüñ yumuşağı berāberine dek kaldurup namāza (4) şürü' iderdüñ, ol beyāz bulut ol 'amelüñdür. Şeyḫü'l-(5) İslām Burhāne'd-dīn buyurur ki: Her

⁵⁷ “Benim sünnetimi kabul edenler Allah yanına kazanmış olur ve sünnetimi terk edenler noksanda olur.” Hadis

⁵⁸ “Kim sünnetimi muhafaza ederse Allah ona dört hususiyet ikram eder: İyiliklerin kalbinde muhabbet, kötülüklerin kalbinde korku, rızıkında genişlik ve dinde itibar sahibi olur.” Hadis

emr-i ma'rûf idenüñ (6) şevâbı ol kadardur. Ve el kaldurdukda çıplak ve parmaklar (7) açık ve elüñ ayası Kible tarafına olmak lâzımdur. Ve hadîs-i (8) şerîfde vâkı' olmuşdur ki üç maħalde çıplak el kalduran (9) Hâk ta'âlâ yanında 'azîz olur. Evvelâ, tekbîr-i iftitâhda, (10) sâniyen, du'âda, sâlişen, muşâfaħa itmekle. Ve muşâfaħa haħkında hadîs-i (11) şerîf vârid olmuşdur. İki mü'min birbirine râst gelüp (12) ve elin eline alup taħrîk itdükde ikisinüñ daħı günâhları (13) ħazân yaprağı gibi dökilür. Mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (14) Ebû Hüreyre rażıya'llâhu 'anhunuñ elini dutup yâ Ebâ Hüreyre üç sünnetüm (15) vardır. Anları elden koma tâ iki cihânda sa'âdet bulasın. (16) Evvel, namâz-ı duħâ, ikinci, vitr namâzını kılmadın uyumamak, (17) üçüncü, eyyâm-ı beyzi şâ'im olmak. Yâ Ebâ Hüreyre eyyâm-ı beyzüñ (18) evvelki şavmı biñ yıllık 'ibâdet kadar ve ikinci şavmı iki (19) biñ yıllık 'ibâdet kadar ve üçüncü şavmı üç biñ yıllık **[15a]** (1) 'ibâdet itmiş kadar şevâbı vardır, defter-i a'mâline yazılır diyü (2) buyurdılar. **Mes'ele**, İmâm-ı Ebû Yûsuf raħimehu'llâhu kavlinde elleri (3) tekbîr ile berâber ve me'an kaldurmak gerekdür. Ĥazret-i (4) İmâm-ı A'zam ve Muhammed raħimehu'llâhu kavllerinde evvel ellerin (5) kaldurup ba'dehü tekbîr itmek gerekdür. İmâm-ı Ebû Yûsuf (6) çünkü ikisi de namâza şürü'dadur berâber gerekdür, dir (7). İmâmeyn ĥazretleri el kaldurmak mâsiva'llâhı nefy ve terkdür (8). Ve tekbîr Cenâb-ı Hâkķı işbâtdur. Evvel nefy soñra işbât (9) gerekdür. Nitekim kelime-i şehâdetde *lâ İlâhe nefy, illâ Allâh* (10) işbâtdur. **Mes'ele**, ba'de't-tekbîr el bağlamakda ihtilâf (11) vâkı' oldu. İmâm-ı Şâfi'î gögsine kodı. Ve İmâm-ı Evzâ'î (12) bağlamayup irsâli ihtiyâr itdi. İmâm-ı Mâlik göbek (13) maħallinden yukarı kodı. Ammâ 'ulemâ-i Ĥanefiyye ricâlde göbek (14) altına ve nisâda gögse bağlamak ihtiyâr itdiler. İbtidâ'-i (15) İslâmda ĥazret-i Ebû Bekir rażıya'llâhu 'anhu gögüse ve ĥazret-i (16) 'Ömer karnı üstine ve ĥazret-i 'Osmân göbek üstine (17) ĥazret-i 'Alî rażıya'llâhu 'aleyhim ecma'în irsâl ihtiyâr (18) itmişler. Ve her biri bir niyyet ile itmişler. Meşelâ, ĥazret-i (19) Ebû Bekir İmânımı ĥıfz eyle yâ Rabbî münâcâtı-la gögsine ve ĥazret-i **[15b]** (1) 'Ömer yâ Rabbî karnımı ĥarâmdan ĥıfz eyle diyü. Ve ĥazret-i 'Osmân (2) göbegini ĥarâmdan ĥıfz niyyeti-le. Ve ĥazret-i 'Alî faẓl-ı (3) Hâkķa tevekkül ma'nâsına irsâl eyledi. E'imme-i Ĥanefiyye raħimehumu'(4)llâhu mihter-i â'lem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden (5-6) *selâsüm min süneni'l-mürselîn t'acil'l-ifṭâr ve te'hîri's-suhûr ve vaẓi'l-yemin 'ala's-şimâl taḥte's-surre fi's-şalât*⁵⁹. Ĥadîs-i şerîfine (7) imtişâl *taḥte's-surre* bağlamak ihtiyâr itmişlerdür (8). **Mes'ele**, namâzda el bağlamak İmâm-ı A'zam ve Ebû Yûsuf (9) kavllerinde kıyâm içün sünnetdür. İmâm-ı Muhammed katında (10) kırâ'at içün sünnetdür. Pes İmâmeyn ĥazretleri (11) sübhâneke kırâ'at inde ve kavme-i rükû'da ve kunût (12) du'â'sında ve cenâze namâzında ve tekbîrât-ı 'idde (13) el bağlar. İmâm-ı

⁵⁹ “Üç şey Peygamber Efendimizin sünnetidir; Oruç açmakta acele etmek, sahur yemeğini geciktirmek ve namaz kılarken ellerini göbek altına bağlamak.” Hadis

Muhammed kırā'at-ı Kur'ān yokdur diyü (14) bağlamaz. **Mes'ele**, namāzda *innī veccehtu vecchiye*⁶⁰ (15) āyet-i kerīmesini İmām-ı Şāfi'î tekbīrden soñra (16) okur. İmām-ı Ebū Yūsuf tekbīrden evvel okur. İmām-ı (17) A'zam ve İmām-ı Muhammed okumak lāzım degildür, dirler (18). Ammā **sübḥāneke** okumak icmā'en (19) sünnetdür, zāhir rivāyet üzere *ve celle senāüke*⁶¹ lāzım **[16a]** (1) degildür. **Mes'ele**, e'üzü okumak sünnetdür lākin namāz için (2) sünnet midür yohsa kırā'at için mi ihtilāf olındı (3). İmāmeyn ḥazretleri kırā'at içündür ḥattā imāma iktidā iden (4) okumak lāzım degildür, dirler. Ammā İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri (5) okumak lāzımdur, dir. **Mes'ele**, besmele namāzda İmām-ı (6) Şāfi'î katında farzdur ve İmām-ı Mālik katında müsteḥabdur (7) ve Ḥanefiyye katında sünnetdür, delīl Şāfi'î ibni Cevzī rivāyet (8) itdi ki ḥadīşdür. Mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem namāzda (9) besmeleyi cehren okurlardı. Eger farz olmasa okumazlardı, (10) delīli İmām-ı Mālik ḥazret-i 'Āişe raḥīya'llāhu 'anhādan rivāyet (11) buyurdılar ki mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem namāzda besmele (12) okumazlar idi. Ve bizüm delīlümüz, Enes Bin Mālik ḥazretleri buyurdılar ki: (13) Faḥr-ı 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ve eşḥāb-ı güzīn ardlarında (14) birçok namāz kıldum. Cümlesi cehriyyede besmeleyi ḥafī (15) ve fātiḥayı cehr ile okurlardı. İmdi sünnetdür (16). **Mes'ele**, İmām-ı Şāfi'î raḥimehu'llāhu katında besmele-i şerīfe fātiḥa (17) süresindedür. Fātiḥa sekiz āyetdür. Ammā 'ulemā-ı Ḥanefiyye katında (18) fātiḥadan degildür ve fātiḥa yedi āyetdür. Mihter-i 'ālem şalla'llāhu (19) 'aleyhi ve sellemden rivāyet olındı ki fātiḥa yedi āyetdür. Her kim **[16b]** (1) okur ise ḥazret-i Ḥaḳ yedi cehennem kapusını üzerine kapar (2) ve yedi endāmını āteşden ḥıfz ider ve cennet kapularını açar (3) ve yedi gökler ve yedi yirler kadar sevāb virür. Ve İmām-ı Şāfi'î (4) katında besmele her sūre evvelinde bir āyetdür. Ve bizüm 'ulemāmuz katında (5) bütün āyet degildür belki *innehu min suleymāne ve innehu*⁶² ile tamām (6) bir āyetdür. Eger bütün bir āyet olsa her sūre bir āyet ziyāde (7) olmak lāzım gelürdi. Meşelā, sūre-i kevşer üç āyetdür: Dört (8) olmak lāzım gelürdi. Ve sūre-i felāḳ beş āyetdür, altı olurdu (9). Her sūreyi birbirinden faşl için yazılmışdur. Ve bi'l-ittifāḳ (10) Kur'ān-ı 'Azīmdendür. **Mes'ele**, *veleḍḍallīnden* soñra (11) āmīn demek sünnetdür hem imām hem kavım demek lāzımdur (12-13-14). *Ḳavluḥū 'aleyhi's-selām ezā kāle'l-imām veleḍḍallīnden ḳulū āmīn feinne'l-imām yaḳūluḥa ve'l-melāiketü yaḳulūn femen vāfaḳa temineḥü bi temine'l-melāiketi gaḑereleḥü*⁶³. **Mes'ele**, kıyāmda iken (15) iki ayaḡuñ mā-beyni dört parmak olmak sünnetdür ve secde (16) maḥalline nazar sünnetdür. İbtidā-i İslāmda faḥr-ı kā'ināt 'aleyhi's-

⁶⁰ "Muhakkak ki, ben yüzümü Allah'a döndürdüm." En'am s, 79. a.

⁶¹ Senin adın mubarektir. Cenaze namazında okunan sübhāneke duası

⁶² "O, Gerçekten de Süleyman'dan geliyor gerçekten o." Neml 30. a.

⁶³ "İmam āmin dediği zaman siz de āmin deyin, Zira melekler aynı anda āmin, demeye muvaffak olan bir kimsenin geçmiş küçük günahları bağışlanır." Hadis

selām (17) āsmāna nāzır ve Һazret-i Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selāma muntazır idi (18). Ba‘dehū *kaḍ eḫḫa’l-mu’minun, ellezīne hum fī ṣalātihim ḥāṣi’ūn*⁶⁴ (19) āyet-i kerīmesi nāzil olduḡda maḥall-i secdeye nāzır oldılar. **[17a]** (1) Ve rükū‘da ayağı üstinde ve secdede burnı ucına ve ka‘dede (2) öñine bakmak sünnetdür. Ve selāmda omuzlarına naẓar kezālİK (3) sünnetdür. Ve tekbīrāt-ı rükū‘ ve sücüd sünnetdür. Ve tesbīḫāt (4) sünnetdür. Ziyādesi yedi kere pek azı üçer kerre dimekdür (5). Ve rükū‘da arḡasını düzetmek sünnetdür. Һazret-i ‘Āiše (6) raḡıya’llāhu ‘anhā rivāyet ider. Mihter-i ‘ālem ṣalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (7) rükū‘da iken mübārek arḡaları üzere ṭolu kāse ile şu (8) ḡosañ dökölmez idi. Ve rükū‘da başını aṣağı egmek ve yukaru (9) ḡaldurmak mekrūhdur. Ve rükū‘dan ḡalḡduḡda *semi’a’l-lāhu limen ḡamideh, rabbenā leke’l-ḡamd*⁶⁵ (10) demek sünnetdür. Ve imām *semi’a’l-lāhu limen ḡamideh* (11) didükde cemā‘at *rabbenā leke’l-ḡamd* demek İmām-ı A‘zam (12) ḡatında lāzımdur. İmāmeyn imām ikisini daḡı demek (13) gerekdür, dirler. İmām-ı A‘zam Һazretleri buyururlar ki: Mihter-i ‘ālem (14) ṣalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem izḡār-yı kısmet buyurmuşlardır. *Ḳālā ‘aleyhi’s-selām ezā kabberel-imām fekebberü ve ezā kare feinsetü ve ezā ḡāl’l-imām semi’a’l-lāhu limen ḡamideh ḡulū rabbenā leke’l-ḡamd*⁶⁶ (17). Münferiden namāz ḡılur (18). İmām-ı A‘zam ḡatında birini ve İmāmeyn ḡatında ikisini demek (19) gerekdür. **Mes’ele**, secdeye varduḡda ibtidā dizlerini **[17b]** (1) zemīne vaẓ‘ ba‘dehū ellerini ba‘dehū burnını ba‘dehū alnını ḡomaḡ (2) sünnetdür. Ve elleri ḡollarına berāber ḡoyup ve ḡolların (3) aḡup ve ḡarnını dizlerinden yukaru ayrup ve dizlerin (4) sāḡlarından ayrup ve miyānını yüksek dutmak şöyle ki (5) mihter-i ‘ālem ṣalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem secdede iken mübārek ḡarnları (6) altından ḡuzu geḡerdi ve bu şıfāt üzerine secde itmek (7) sünnetdür. Ve secdeden başın ḡaldurduḡda ibtidā alnını ba‘dehū (8) burnını ba‘dehū ellerini ba‘dehū dizlerini ḡaldurmak sünnetdür (9). **Mes’ele**, ka‘dede ṣol ayağı üzerine oturup ve saḡ (10) ayaḡınıñ parmaḡlarını diküp oturmak sünnetdür. **Mes’ele**, (11) etteḡıyyātü lillāhi veṣṣalavātü el-āḡır iki vāv ile oḡumak (12) ‘ulemā-i Ḥanefiyye ḡatında sünnetdür. İmām-ı Mālik ḡatında bir vāv (13) oḡınur. Etteḡıyyātdan ṣoñra ṣalavāt duā’sı İmām-ı (14) Şāfi’ī ḡatında farẓ ve ‘ulemā-i Ḥanefiyye ḡatında sünnetdür. **Mes’ele**, (15) selām-ı ibtidā saḡ ṭarfına yüz döndürmek sünnetdür. Ve farẓdan (16) ṣoñra sünnet var ise ‘acāleten sünneti ḡılmaḡa ḡalḡmak sünnetdür, (17) yoḡ-ısa du‘āya ṣürü‘ sünnetdür.

⁶⁴ “Gerçekten mu’minler kurtuluşa ermişir. Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler.” Mu’minun 1-2. a.

⁶⁵ Allah kendine hamd edeni iştir, Rabbımız hamd sanadır.” Rükû tesbihi.

⁶⁶ “İmam tekbir alınca, siz de tekbir alın. O, okuyunca siz susun. İmam *veleddalin* deyince siz amin deyin İmam *sema’llahü limen hamide* deyince, siz de *rabbenā lekel hamd* deyin.” Hadis

Bāb fī ef‘ālī’l-mekrūha (18) fi’ş-şalāt: Namāzda ‘abeş-i evzā’ ve eşvābını düzetmek mekrūhdur (19) ve lihye ve parmaklarıyla oynamak mekrūhdur. Ve şağa ve şola nazar [18a] (1) mekrūhdur. Mihter-i ‘ālem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden rivāyet olunur ki (2) buyurmuşlar ki: Bir kimesne namāzda şağ ve şola nazar ide, Cenāb-ı ‘izzetden (3) nidā gele. Yā kulum ben saña baqarum sen kime bakarsın. Ba‘dehū bir dahı bakarsa (4) tekrār hıtab gele ki benden gayrı Tañrı mı ararsın. Ve eger bir dahı (5) bakarsa melā’ikeye emir olına ki namāzını yüzine uruñ diyü ol namāzı (6) eski bez gibi yüzine uralar ve ol namāz beddu‘ā ider ki ħor (7) ve maħrūm olasın ki beni ħor ve maħrūm eyledüñ. **Mes’ele**, mescid-i (8) şerīfe tükürmek ve sümükürmek mekrūhdur.

Hikāyet (9) olunur. Bir mescid-i şerīf dīvārına bir kelb işerken bir kāfir görüp (10) kelbi taş ile urdı ve dīvār hāne-i Ĥudādur diyü kelbūñ (11) murdārını silerken dīvārūñ şıvası ħopdı. Ol kāfir çamur (12) peydā idüp şıvarken başından şapkası havāya uçdı ve bir nidā (13) geldi ki sen benüm hānemde murdār şey olduğını istemedüñ, ben dahı (14) senüñ başuñda şapka olduğını revā görmem, ol sâ‘at İslāma (15) geldi. **Mes’ele**, mescidde esnemek gelse elin ağzına dutmak sünnetdür (16). Eger namāzda esnemek gelse el ħomağdan dudağı diş ile dutmak (17) evlādur. Ma‘lūm ola ki enbiyāda üç şey olmaz. Biri, esnemek (18) ve biri, kaħkaħa ve biri, ihtilām. Bunlar çok ta‘ām yimekten olur (19). Ve çok yimek ħarāmdur. Enbiyā ħazeratı sağıre ve kebīreden ma‘şūmlardur. [18b] (1) **Mes’ele**, orta kuşluk namāz kılmak ba‘zılar ħatında mekrūhdur (2). Ammā Şeyhü’l-İslām Burhāne’d-dīn el-Murğayānī kerāhet olmasına (3) zāhibdür. Zīrā çok büyük kimesneler orta kuşlukda namāz kılrken (4) gördüm diyü yazmışdur. **Mes’ele**, gömlekle namāz kılsalar eger (5) yağası dar olursa kerāhet yokdur. Ammā yağası bol olup (6) rükū‘da ‘avret yiri görünse mekrūhdur, meger şakalı ħaba (7) olup setr iderse kerāhet yokdur. Şeyhü’l-İslām Burhāne(8)’d-dīn ħavlince kendi ‘avret yiri kendiye nazar-ı ‘avret degildür (9). **Mes’ele**, ‘Abdu’llāh bin ‘Ömer ħazretlerine su‘āl itdiler ki bir şevb ile (10) namāz cā’iz midür. Buyurdılar bir şevb bile bāzāra gider misiñiz (11). Anlar gitmezüz didiler. İmdi namāzı bāzār üzerine ‘azīz dutmak (12) gerekdür buyurdılar.

Laṭīfe: Eşhābdan Şevbān rażıya’llāhu ‘anhu (13) ħazret şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden su‘āl itdi ki bir şevb ile (14) namāz cā’iz midür laṭīfe idüp buyurdılar ki: Saña şevbān (15) gerekdür, ya’nī sâ’ire cā’izdür lākin senüñ lağabuñ Şevbāndur (16) iki şevb gerekdür. Ĥoca İmām, Minhācda buyurur ki: İki şevbi (17) olan bir şevb ile namāz kılmak cefādur. İki şevb ile kılmak (18) def-i cefādur. Üç ile kılmak fī’l-i kirāmdur. **Mes’ele**, İmām-ı (19) A‘zam ħazretlerine bir sâ’il su‘āl eyledi ki benüm üzerümde olan [19a] (1) bir ħat sâde ile namāz cā’iz midür buyurdılar ki: Cā’izdür. Sâ’il (2) didi ki: Yā siz böyle şevb ile namāz kılar mısın didi.

Buyurdılar ki: (3) Ben kılmam. Pes ma'lûm oldu ki fetvâ başka takvâ başkadur (4). **Mes'ele**, rivâyet olunur ki eşhâb-ı güzîn rıdvānu'llâhi 'aleyhim (5) ecma'in ğazâda kâfirleri dutup İslâm 'arz iderlerdi (6) gelmezse evvel soyup ba'dehû başını kesüp soñra eşvâbını giyüp (7) anuñla namâz kıllurlar idi. **Mes'ele**, 'avratlar ince ve bir kat (8) libâs ile namâz kılmak câ'iz degildir, tenhâ ve karanlık yirde olursa da (9). Zîrâ anlar örtmek namâz içündür yoñsa kimesne görmesün deyi (10) degildir. Hâdîs-i şerîfde *lena'l-lâhu el-'ariyât*⁶⁷ buyurulmuşdur (11). Egerçi bir kat dar ve ince libâsı şüreten vardur ammâ ma'nen (12) çıplakdur. **Mes'ele**, ibrişim libâsı-la namâz mekrûhdur. Ve altun (13) yüzük yâhûd altun zihgîr ve kaţîfe kavuk namâzda terk (14) olunmak tâ'at-ı ri'âyetdür terk olunmamak 'ucb ve kibrdür. **Mes'ele**, (15) mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem bir kere âbdest alup a'zâ'ların (16) birer kere gusl itdiler ve eşhâb-ı güzîne buyurdılar ki: Hâk (17) sübhânehu ve ta'âlâ böyle âbdestsüz namâzı kabûl itmez. Ve bir def'a (18) dahı ikişer kere gusl ile âbdest alup buyurdılar ki: Böyle (19) âbdest evvelkiden şevâblıdur. Ve bir def'a dahı üçer kere gusl **[19b]** (1) itdiler ve buyurdılar ki: Bu âbdest benüm sünnetüm ve enbiyâ-ı kirâmuñ (2) sünnetleridür. Bundan ziyâde iden zâlim ve günâhkâr olur (3). **Mes'ele**, âbdestde yüzün yaykarken şuyı ibtidâ alnına koyup (4) alnından aşğa akıtmak sünnetdür çeñesine koyup elile (5) aşğdan yukarı götürmek hilâf-ı sünnetdür. Ve ayaklarda (6) sünnet, ibtidâ parmakların Ba'dehû ökçesin yumak sünnetdür (7). Evvel ökçesin Ba'dehû parmakların yumak hilâf-ı sünnetdür (8). Ve âbdestde şunuñ seyelânı lâzımdur guslde kezâlik (9). Ammâ Ebû Yûsuf hâzretleri eger ten üzerine şu yağ gibi (10) durursa seyelân lâzım degildir. **Mes'ele**, ricâla harîr (11) libâsı harâmdur ammâ döşenmek harâm degildir. Ancak Ebû Yûsuf (12) hâzretlerinden bir rivâyetde ol dahı harâmdur. Ferâce, zincifreleri (13) ve cübbe ve destârda şırmalar dört parmak kadardan ziyâdesi (14) harâmdur zâhir rivâyetde açık parmak ki arşunuñ dört bölükde (15) bir bölüğü olur, dağıya kenârda incü olsa anuñla namâz (16) mekrûhdur. Ammâ Şeyhü'l-İslâm Burhâne'd-dîn Hidâyede (17) be's yokdur, dimiş. Ve gümüş ve yüzük bir dirhemden ziyâdesi (18) harâmdur. Bir dirhemde halîfe ve sultân ve kâdî vesâ'ir (19) mühre muhtâc olan kimesnelere be's yokdur lâkin yüzük kaşı **[20a]** (1) kenefde gerekdür tâ ki zînet için olmaya. Yüzük kaşı 'akîk (2) gerek âhen ve pirinç ve kalay ve bakır mekrûhdur. Nisâ-i tâ'ifesine (3) altun bilezik ve halhal taşınmağda be's yokdur, lâkin havl-i (4) kâmil olduğda zekâtı vâcib olur. **Mes'ele**, altun ve gümüşden (5) tabak ve ğaddâre ve şem'dân bunlara beñzer şeylere mâlik olmağ (6) izhâr-ı ni'met için olursa be's yokdur, eger tefâhur için (7) olursa isti'mâli harâmdur. Ve ehl-i zimmet kâselerinden (8) ta'âm yimek eger kitâbî iseler be's yokdur ve eger kitâbî degil ise (9) câ'iz degildir. Yıldıza

⁶⁷ “Giyinmiş hâlde çıplak olan kadınlara Allah lanet etti.” Hadis

taþanlaruñ kâselerinde ta‘âm yimek (10) İmâm-ı A‘zam hazretleri katında be’s yokdur. İmâmeyn câ’iz (11) degildir, dirler. Ve Kitâbiyyeyi tezevvüc câ’izdür ve Mecûsiyi câ’iz (12) degildir. Lâkin yıldıza taþan İmâm-ı A‘zam hazretleri katında (13) câ’iz, İmâmeyn katında câ’iz degildir. **Mes’ele**, namâzda tesbîhâtı (14) parmakla hesâb itmek İmâm-ı A‘zam katında mekrûhdur. İmâmeyn (15) katında mekrûh degildir. **Mes’ele**, naķz-ı vuzû takâzâsıla (16) namâza şürû‘ mekrûhdur. Eger namâzda zuhûr iderse İmâm-ı (17) Faḥrdan rivâyet olunur e‘üzü billâhi mine’s-şeytâni’r-racîm (18) hâtırna getüre zâ’il olur. Şeyḥü’l-İslâm Burhâne’d-dîn (19) bir rivâyet ider ki namâzı bozup tecdîd-i vuzû eyleye. *Zîrâ lâ şalâte illâ bi-hużûri’l-kalbi*⁶⁸ **[20b]** (1) vârid olmuştur. **Mes’ele**, âdâba ri‘âyet (2) lâzımdur. *Zîrâ âdâb*, sünnetüñ kâlâ’sıdur. Ve sünnet, vâcibüñ (3) vâcib, farzuñ ve farz İmânuñ kal’asıdur. Şeytân âdâba (4) zafer bulsa İmân bulınca gider. Mezheb-i Hanefîde âdâb (5) ve sünnet ve vâcib ve farz bu dördüñ cümlesi ‘ibâdetdür (6). Ammâ Şâfi‘îde ‘ibâdet ancak farz ve sünnetdür.

Bâb (7) fi’t-ṭahâret: Ṭahâret, dört nev’dür: Evvel, küfr ve bid‘atdan (8) ṭahâret. İkinci, fesâd ve ma‘şiyetden ṭahâret. Üçüncü, (9) cenâbetden ṭahâret. Dördüncü, âbdest almak ṭahâretidür (10). **Mes’ele**, ḥadeş, iki nev’dür: Ḥükmî ve ḥaķîķî. Ḥükmî oldur ki (11) mest ve sarḥoşluk ve bî-hoş olmak ve kâḥkaha ile gülmek (12) ve yatup uyumak yâḥûd tayanup uyumak şöyle ki (13) tayanuğı zâ’il olsa sâķıt olmak mertebesinde uyumak (14). Ve ḥadeş-i ḥaķîķî, bevl ve gâ’it ve ḥûn ve kay-yı müfriṭ ve maķ‘addan (15) riḥ çıķmak. **Mes’ele**, âbdestde farz dördtür: Üçi, ğusl (16) biri, mesh. Ve her ‘uzvuñ ḥaddi vardur. Yüzüñ ḥaddi kıl (17) biten yirlerden çeñe altına ve kulaķ diblerine varınca nisânuñ (18) ve tâze oĝlanlaruñ ḥaddidür. Ammâ şaķallıların şaķalını yayķamak (19) kifâyet ider. Ve bıyıķları kırķmak sünnetdür ve uzatmak bid‘atdur. **[21a]** (1) Ve âşârda vârid olmuştur ki bıyıķları uzun olan kimesnenüñ (2) tevbesi aĝzından çıķup ‘Arş-ı a‘lâya gitmez bıyıķları (3) ḥicâb olur. İmâm-ı A‘zam hazretleri katında bıyıķlaruñ (4) ḥaddi tırnaķla dutmak mümkün olmaya. İmâmeyn hazretleri (5) buyururlar ki: Alt dudaĝını örtmeye. **Mes’ele**, elleri yayķamak (6) ḥaddi dirseklere varıncadur. Eşâḥ kavlı dirsekler dâḥil olmak (7) üzeredür. İmâm-ı Züfer hazretleri dâḥil degildir, dir. Ve başa mesh (8) itmek farzdur. İmâm-ı Mâlik hazretleri bütün lâzımdur, dir (9). E’imme-i Hanefiyye dört bölükde biri kifâyet ider, dirler. İmâm-ı Hişâm, (10) hazret-i İmâm-ı A‘zam ve İmâm-ı Yûsufdan rivâyet ider ki (11) üç parmaķların ışladup başa vaż‘ ve ḳaldursa kifâyet (12) ider. Nevâdir ibni Semâ‘da bir parmaĝın üç kerre ışladup (13) üç tarafına ḳosa kifâyet ider. İmâm-ı Ṭahâvî alın ḳadar (14) ışlanmak lâzımdur dir. Ve ḥoca Muḥammed Belḥî rivâyet ider ki (15) bir parmaĝı bütün ışladup dört tarafını başa sürmek (16) kifâyet ider, ammâ Ḳarârdada

⁶⁸ “Namaz ancak kalb huzuru ile olur” Hadis

eşah kavlı başuñ dört bölükde (17) bir bölügi ıslanmak, ya'nî yaş parmak dokunmak lâzımdur (18). **Mes'ele**, e'imme-i Hanefiyye katında âbdestde tertîb şart degildir (19). Meselâ, ayakların yaykarken başına meshi unutsa sonra başına **[21b]** (1) mesh itse câ'izdür. Ammâ İmâm-ı Şâfi'î katında tertîb şartdur (2) câ'iz olmaz. Âbdest alup Ba'dehû tırâş olsa başınuñ (3) meshine zarar virmez. Ve başına mesh itmege unutsa Ba'dehû (4) yağmür yağup başınuñ dört bölükde bir bölügi yaş olsa (5) mesh makâmına kâ'im olur. Mezheb-i Şafi'ide olmaz. Nisâ-ı (6) tâ'ifesi başına dulbend bağlayup dülbend üzerine (7) mesh itse eger dulbenden yaşlık geçüp başınuñ kılları (8) ıslansa câ'izdür. Ve meshde sünnet oldur ki sağ (9) elinüñ üç parmaklarını sol elinüñ üç parmaklarını (10) ısladup ve alnı tarafından başa vaz' ve eñse tarafına dek (11) sürmek ve şalavât parmakların kulaqlarına sürüp (12) ve yaş iken eli üstinine boynuna sürmek sünnetdür, böyle (13) olunca hem farz mesh hem sünnetler yirinde olur. **Mes'ele**, (14) ayakları yaykamak farzdur. Kâ'beye varınca ki ökçedür lâkin (15) ökçe topuk ma'nâsınadır ki ayağıñ oynak yirinde taşra (16) çıkmış kemiklerdür. Anlar dañı yaykanmak eşah kavlı üzere anları da (17) yaykanmak lâzımdur. **Mes'ele**, kazâ-yı hâcet itmekde sünnet (18) oldur ki ibtidâ e'vûz ve besmele okuyup ba'dehû kirâmen kâtibîn (19) meleklerine vedâ' idüp ba'dehû sol ayağını evvel helâya **[22a]** (1) koyup sağını sonra koya. Ve kazâ-yı hâcet idince söz (2) söylemeye. Ve oturdukda sol ayağını yek başa. Ve istincâyı (3) taş yâhüd toprak parçasıyla ide. Kemik ile yâhüd (4) otlakla itmeye veyâhüd bez pâresiyle ide. İmâm-ı Şâfi'î (5) hazretleri katında 'aded şartdur, ya'nî üç taş ile. Ammâ (6) bizüm 'ulemâmuz katında pâk olmak şartdur ve 'aded şart degildir. Ve taşra (7) çıkdukda sağ-la çıka. Ve hazret-i Hâlika hamd ü şenâ eyleye (8)

Bâb fi's-sünen fi'l-vuzû: Âbdestüñ sünnetleri: Besmele (9) ve niyyet ve tertîb ve başı bütün mesh ve ağız ve burnı yumak (10) ya'nî istinşâk sünnetdür. Ve misvâk isti'mâli sünnet-i (11) mü'kkededür. Misvâk hakkında ehâdis-i şerife çokdur. Ve (12) şakalı hilâllamak ya'nî parmaklarıyla şakalı düzelmek (13) ve taramak sünnetdür. Ve kulaqları ve boynı mesh sünnetdür. Ve (14) bir rivâyetde boynı mesh müstehabdur. Ve vuzûda sağ eli (15) kullanmak sünnetdür, isti'mâl-i misvâk gibi. Ve ağız ve burun (16) ve şakalı hilâl itmek gibi. Cümlesi sağ eli-le itmek (17) sünnetdür. Ve nisâ-i tâ'ifesine sakız çignmek misvâk makâmında (18) olur. Ve her 'uzvı bir def'a yumak farz ve üç def'a yumak (19) sünnetdür. Ve istincâ ve istibrâyı ve ayakları sol eli-le yumak **[22b]** (1) sünnetdür. Elüñ ve ayağıñ parmağları arasını hilâllamak (2) sünnetdür. Ve parmağında yüzük var ise tahrik itmek sünnetdür (3). Ve âbdest tamâmında şifâ içün üç yudum şu içmek sünnetdür (4). Hâdis-i şerif vârid olmışdur ki zemzemi ve vuzûdan (5) sonra üç yudum suyu her ne niyyet ile içlerse hâşıl olur, (6) lâkin ayağ üstinde içmek gerekdir. Ve âbdest (7) duâ'ların okumak sünnetdür. Eger bilmezse her 'uzva kelime-i (8) şehâdet kifâyet

ider ve badü'l-ferāğ Kibleye durup (9-10) *sübḥāneke 'l-lāhümme ve bi ḥamdike eşhedü en lā ilāhe illa 'l-lāhu vaḥdehū lā şerīke leh*⁶⁹ (11) okumak sünnetdür. Eşerde vārid olmuştur ki her kim bu duā'yı ol vaktde okursa (12) anadan doğma günāhlardan pāk olur.

Bab fī luzūmu'l-ğusl: (13) Beş maḥalde ğusl itmek farzdur. Cimā' ve düş (14) azmak ve inzāl olmak ve ḥayḡ ve nifās. İnzāl olmadın (15) iltikā-ı ḥatneynde eşḥāb ihtilāf itmişler. Ḥazret-i (16) Ömer ve ḥazret-i 'Āişe raḡıya'llāh 'anhümā vācib olmasına fetvā (17) virmişler. **Mes'ele**, insāndan nāzil olan şu (18) üç gūnedür. Mezi, vedi, meni, mezi oldur ki (19) cimā' ḥatıra geldükde nāzil olur. Vedi bevlden sonra [23a] (1) nāzil olur. Bunlar için ğusl lāzım olmaz. Ammā meni nüzüli (2) eger ağır yük kaldurmağıla ve bir yüksek yirden düşmekle (3) nāzil olursa 'ulemā-i Ḥanefiyye katında ğusl lāzım olmaz (4). İmām-ı Şāfi'ī ḥazretleri katında olur. Ve İmām-ı Ebū Yūsuf (5) ḥazretleri buyururlar ki eger meni şehvet ve def' ile nāzil (6) olursa ğusl farz olur eger şehvet ile (7) maḥallinden kopup şehvet münkaṭi' olduğda sonra bilā-def'in (8) nāzil olursa olmaz diyü. Ammā İmām-ı A'zam ve İmām-ı (9) Muḥammed ḥazretleri şehvetle maḥallinden kopduktan sonra (10) ḥurūc ne şekil olursa olsun ğusl vācib olur, (11) dir. **Mes'ele**, cimā' dan sonra tebevvl itmedin ğusl (12) idüp ba'dehū baḡıyye meni nāzil olsa İmām-ı Ebū Yūsuf (13) ḥazretleri katında tekrār ğusl lāzım olmaz. İmāmeyn (14) ḥazretleri katında tekrār ğusl lāzımdur. **Mes'ele**, (15) bir ḥatunuñ düşi azup lākin meni zāhir olmasa (16) İmām-ı A'zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri katında ğusl (17) lāzım olmaz. Ammā İmām-ı Muḥammed ḥazretleri cā'izdür ki rahminde (18) kala ğusl lāzımdur, dir. **Mes'ele**, er ve 'avrat bir yirde (19) yatarlarken mā-beynlerinde meni bulınsa meniye nazar olunur. [23b] (1) Eger beyāz ise ere ğusl lāzım olur eger şarıya mā'il (2) ise 'avrata lāzım olur ve eger renginden ma'lūm (3) olmazsa İmām-ı Faḡr Zāhid kavlinde ikisine de lāzım (4) olur. **Mes'ele**, eger bir ḥayvāna idḡāl idüp inzāl (5) olsa ğusl lāzım olur. Şā'im ise kaḡā lāzım olur (6). Şāfi'ī ḥazretleri kaḡā ve keffāret lāzım olur, dir (7). İmām-ı Şāfi'ī ḥazretleri katında ḥayvāna vaṭı' itmek (8) zinādur, aḡkām-ı zinā icrā olunur. Eger livāṭa itse (9) fā'il ve mef'üle ğusl vācib olur. Şā'im ise (10) hem kaḡā hem keffāret lāzım olur. **Mes'ele**, menkūḡasıla (11) cimā' da meniye taşra dökmek cā'iz degildür meger zevce (12) rāziye ola. Ammā eger cāriyesi olursa be's yokdur (13). Eger ümmü veled ise yine rızāsı lāzımdur. Eger āḡirüñ (14) cāriyesi ise meni zıyā'ında efendinüñ rızāsı gerek (15) ba'zılar ol daḡı sā'ir ḡurre gibidür dimişler. Cāriyesiyle (16) cem' olup cāriye veled getürdükde nefy-i veled itmek (17) eger cāriye bāzārda gezer maḡūlesi olursa be's yokdur (18). Ammā taşra çıkmazsa cā'iz degildür.

⁶⁹ Allah'im! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Ben inanır ve inandığımı bildiririm ki Sen'den başka İlāh yoktur ve Senin ortağı yoktur. Dua

Bābu'l-ğusl li'l-hayz: (19) Hayzdan pāk olan hatuna ğusl itmek farzdur [24a] (1) lākin hammām akçası Ebu'l-leyīs hazretleri katında nafaķaya (2) kıyāsen zevc üzerinedür. 'Ulemā'-ı Hānafiyyeden ba'zıları (3) zevce üzerinedür, dirler. Ebu'l-Hasen Rustegfenī der ki eger (4) hatunuñ 'ādet-i hayzı on günden eksik ise zevc (5) üzerinedür. Zīrā kendi cimā' i içün lāzımdur. Eger on gün (6) ise zevce üzerinedür. Zīrā zevcenüñ 'iyādeti içündür (7). Ba'zılar vuzū şuyı nafaķya mülhākdür, zevc üzerinedür (8). Ğusl-i mü'ennesi zevceye lāzımdur, dirler. **Mes'ele**, hatunuñ (9) hayz 'ādeti on günden nokşān olup pāk olduğda (10) ğusl itmedin cimā' itmek olmaz. Eger on günde pāk (11) olsa kable'l-ğusl cimā' itmek cā'izdür lākin müsteħab (12) olan ğusl itmekdür. **Mes'ele**, on günden nokşān-ı (13) 'ādeti olan hatun 'ādeti günleri tamāmında pāk olsa (14) ğuslde 'acele itmeyüp ikindi namāzı qarīb olduğda ğusl (15) idüp öyle namāzını edā ide. Eger namāzdan şöıra yine görse (16) on güne dek hayzdur.

Bāb fī süneni'l-ğusl: Rüz-ı (17) 'id, ğusl itmek sünnetdür. Ve ğusl-ı 'Arefe ve rüz-ı 'Aşüre (18) ve hacda ihrām içün ğusl sünnetdür. Cum'a ğuslı İmām-ı (19) Mālik hazretleri katında vācibdür. Hānafiyye katında sünnetdür. [24b] (1) Cum'a günü ğuslde ihtilāf itmişlerdür ki ğusl cum'a günü içün mi (2) sünnetdür yohsa cum'a namāzı içün mi. İmām-ı Ebū Yūsuf (3) hazretleri katında cum'a namāzı içün sünnetdür. Hasen (4) bin Ziyād rivāyeti üzere cum'a günü içündür. **Mes'ele**, cum'a (5) ğuslı, hatunlara da sünnet midür Hasan bin Ziyād kavli üzere (6) sünnetdür. **Mes'ele**, ğusl-ı müsteħab oldur ki bir şaġir on (7) beş yaşına varduķda bülüg hükmine girer, ğusl itmek müsteħabdur (8). İki şaġir biri erkek ve biri dişi nikāh ile duhūl (9) vāķi' olsa ikisi de ğusl itmek, eger biri bāliğ olsa (10) bāliğe ğusl farz ve nā-bāliğe müsteħabdur. Eger biri 'ākıl (11) ve biri dīvāne olsa 'ākile farz dīvāneye ğusl lāzım (12) degil. Eger zevc müslem zevce Naşrāniyye yāhūd Yahūdiyye olsa (13) müsleme farz zevceye lāzım degildür lākin zevc ğusl (14) eyle diyü emir ider. Ve berāt gicesi ğusl itmek ve ğassāl-i (15) meyyit ba'dehū ğusl itmek ve hacāmat iden ğusl itmek (16) müsteħabdur. **Mes'ele**, cünüb te'hīr-i ğusl itse bir zamāna dek ki (17) vaķt-i namāz geķe günāhkār olur. Cünüb ta'ām yimek ellerin (18) ve aķızın yayķasa cā'izdür, ellerin yayķamadın ekmege yapışmak (19) ekmeği ħor görmekdür *leķavlihi 'aleyhi 's-selām ekremū el-ħubz feinne 'l-ħubz bereketu 's-semā ve 'l-arz.*⁷⁰ [25a] (1) Her kimse ne ki ekmek ħurdesini (2) yirden kıldurup ve besmele ile ekl eylese Hāķ ta'ālā cehennem (3) ateşinden emīn ider diyü hadīs-i şerīf vardır. **Mes'ele**, (4) ekmek ħurdesini ayaġ altına dökmeķ ve namāzını bī-vaķt (5) kılamak ve anasını babasını adı-la çağırmaķ ve otururken (6) şarık şarınmaķ ve ayaġ üstinde don giymeķ ve eşik (7) üstine oturmaķ ve gice ħāne süpürmeķ, şarımsaķ (8) ve şoġan kabuġı yakmaķ ve gice çıplak taşra çıķmaķ (9) ħuşuşen

⁷⁰ Bu söz metinde hadis olarak ifade edilmiştir, hadis kitaplarında bu söze tesadüf edilmemiştir.

çehârşenbih gicesi. Bunların cümlesi insânı (10) fakîr ider. **fâ'ide:** Eşerde vârid olmuştur ki bir kimesne (11) çehârşenbih gicesi çıplak taşra çıka arkasına (12) bir dîv binüp şöyle 'aklı zâ'il ola ki irtesi ahşâma dek (13) 'aklı başına gelmeye. Âbdest şuyı dökdüğü yire ve bulaşık (14) şuyı dökdüğü yire tebevül itmek fakr îrâş ider diyü (15) eşer vardır ihtirâz lâzımdır. **Mes'ele,** cünüb, mescid-i şerîfe (16) girmek câ'iz degildir. Ammâ İmâm-ı Şâfi'î kavli üzere eger mescid-i (17) şerîfde herkes geçecek yol var ise geçmekde be's (18) yokdur, dir. Lâkin Hânefiyye katında câ'iz degildir. Eger (19) mescid-i şerîf içinde şu olup gayrı yirde olmasa. **[25b]** (1) Eger şuyı alı virecek adam bulunursa taşrada gûsl (2) ide eger yoğ-ısa teyemmüm idüp gire. Ammâ eger havz ise şuyı (3) taşra çıkarmak mümkün ise çıkarup gûsl ide. **Mes'ele,** (4) eger mescid-i şerîfde ihtilâm olsa taşra karîb ise çıka (5) bir miqdâr ba'îd ise teyemmüm idüp Ba'dehû çıka. Kâfir, mescide (6) girmek Şâfi'î katında câ'iz degildir. E'imme-i Hânefiyyenün (7) cevâza delîlleri, mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem zamân-ı sa'âdetlerinde (8) küfre mescid-i şerîfde kendüye gelürler idi men' buyurmazlar (9) idi. **Mes'ele,** cünüb, besmele okumak Kûr'ân niyyeti-le câ'iz (10) degildir. Ammâ her kâra ibtidâda du'â ve bereket niyyeti-le be's yokdur (11). Her şeydeki besmele veyâhüd bir âyet yazılmış ola cünüb (12) ol şey'e yapışmak câ'iz degildir, meger gîlâf yâhüd bir zarf (13) ile ola. **Mes'ele,** gûslde ve vuzûda şuyı isrâf itmek (14) câ'iz degildir, eger Fırât ve Dicle şuyı olursa da (15).

Fâ'ide: Hoca Ebu'l-Hasen Rustegfiniden su'âl itdiler ki hammâma (16) girmekde sünnet nicedür beyân idün. Buyurdılar ki: Mihter-i 'âlem (17) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hammâma girmede, sünnet nice beyân (18) olunur. Hattâ bir gün eşhâba buyurdılar ki 'Acem dîyârına (19) varırsanız anda hammâm dirler bir beyt vardır. Ol beyt şeytândur **[26a]** (1) ki girmekde keşf-i 'avret itmekden ihtirâz idün. **Mes'ele,** (2) hammâma girmekde âdâb oldur ki ellerin taşrada yaykaya tâ ki (3) cünüb iken yaş peştemâla yapışmaya. Zîrâ peştemâl murdâr olur (4). Ve şabâh namâzından evvel gir ki şabâh namâzı terk olunmaya (5). Hammâma girdükde eger dellâk var ise dellâk ellerine şu koyup (6) yaykaya, Ba'dehû kendi gûsl ide. Dellâk yoğ-ısa taşuñ (7) kenârından dutup şuya dokınmadın alup ağzını evvel (8) pâk ide, ba'dehû ağzından ellerine döküp ellerin yaykaya, ba'dehû (9) endâmını yaykaya. Eger ustura dutunursa evvel gûsl ide, ba'dehû (10) dutına. Zîrâ eşerde vârid olmuştur ki cenâbet ustura dutunup (11) yâhüd tırnak kesen kimseneye ol kıllar ve tırnaklar haşm (12) olur. Ve dellâka nazar-yı harâm olan yirlere yapışdurmak harâmdur (13). Ve hammâmda Kûr'ân okumak ve namâz kılmakda ba'zılar tereddüd itdiler (14). Ammâ zâhir rivâyetde setr-i 'avret idüp ve pâk yirinde (15) Kûr'ân ve namâz câ'izdür. Hoca İmâm-ı İsmâ'il Zâhid hammâmda (16) dellâklarla cemâ'at olup namâz

kıldardı. Ve ihtiyâr (17) Şeyhü'l-İslâm Burhâne'd-dîn oldur ki bir pāk peştemāl (18) kuşanup ve bir pāk peştemāl örtinüp hammāmda namāz kılmak (19) cā'izdür kerāhet yokdur, dir. **Mes'ele**, hammāmda kurna [26b] (1) tolu pāk şu olsa ammā lüle kapalı olsa eger lüleyi (2) açdukdā az akup yāhūd muntazır kimesne olsa kurnada olan (3) pāk şu ile tahāret cā'izdür. Lākin eller ve taş pāk (4) olmağa muhtācdur, böyle olmazsa lüleden akandan tahāret (5) evlādur. Eger kurnada olan şuda şübhe olsa lüleyi (6) akıdup ve üç taş suyu kurnadan taşra dökdükde (7) şübhe kalmaz. Ammā kurnada olan şübhelī şudan bir taş (8) alup lüle altına dutup lüleden akan şu taşdan (9) taşdukdā taşda olan şu pāk olur mı ihtilāf (10) itmişlerdür. Faķīh Ebū Ca'fer hāzretleri pāk olur, dir. Ammā (11) zāhir rivāyet üzere pāk olmaz. **Mes'ele**, hammām ferşinde (12) āb-ı müsta'mel var ise ayakları taşrada yaykamaķ lāzımdur (13). Na'leyn ile olduķda hammām içinde yaykamaķ cā'izdür (14). Ammā ibtidā na'leyni yaykamaķ lāzımdur. Na'leyni pāk itmedin (15) girse üzerine şu dökdükde ayakların tahrik ide ki (16) tabanı altına şu gire ol zamān pāk olur. **Mes'ele**, (17) cünübün dişi arasında et parçası yāhūd ğayrı bir şey (18) olsa Şeddād bin Hüküm kavlince nohud kadar olsa altını (19) yaykamaķ lāzımdur, ol kadar yoğ-ısa 'avfdur. Ammā Hüsāme'd-dîn [27a] (1) kavlince diş arasında 'avfdur. Diş etlerinde ise her ne (2) kadar şağır olursa altına şu vāşıl olmaķ lāzımdur, dir (3). Eger cünübün vücūdında koparılmış çiçek gibi ve şu kabarcığı gibi (4) şey olsa ğusl iderken üsti kopsa altını yumaķ (5) lāzımdur. Eger kopmazsa koparmaķ lāzım degildür. Ve eger tırnaķ arasında (6) kir pas olsa eger şehirli ise ayırtlamaķ lāzımdur köylü rençber (7) ise lāzım degildür faķīh Ebu'l-leyīs rahimehu'llāhu fark yokdur, dir (8). Zīrā çok şehirli rençber maķūle görülmüşdür ki tırnaķları (9) toprak olmuşdur ayırtlamaķ lāzımdur. **Fā'ide**: Ba'zılar cum'a ırte ğünü (10) vesā'ir ğicelerde tırnaķ kesmekde kerāhet vardur lākin haberde (11) vārid olmuşdur ki her ğün tırnaķ kesmek cā'izdür lākin cum'a (12) ğün kesmek cümleden hayrludur. **Mes'ele**, ābdestli iken kendinün (13) ud yirine yapışmağla ābdest bozulmaz mā-dām ki bir yaşlık (14) müşāhede olunmaya. hāzret-i 'Alī rażıya'llāhu 'anhudan su'āl (15) olındukda sā'ir a'zādan farkı yokdur buyurdılar. Ve zevce (16) ve cāriyesiyle mulā'abe itse yāhūd öpse eger bir yaşlık (17) müşāhede iderse ābdesti bozılır veillā bozulmaz. **Mes'ele**, (18) namāzda kaķkaķa ile ğülse namāzı ve ābdesti bozılır. Cenāze (19) namāzında namāzı bozılır, ābdesti bozulmaz. Ve şağır namāzda [27b] (1) kaķkaķa eylese namāzı bozılır ābdesti bozulmaz. Ğülmek üç (2) dürlü olur: Biri tebessümdür, ne namāza ve ne ābdeste zarar itmez (3). Ve biri dıĥkdur, namāz bozılır ābdest bozulmaz. Ve biri (4) kaķkaķadur hem namāzı hem ābdesti bozar. **Mes'ele**, İmām-ı (5) Mālik hāzretleri katında uyķunun kalīli ve keşiri ābdesti (6) bozar. 'Ulemā'-i Hānefiyye katında oturduğı yerde uyumaķ ābdesti (7) bozmaz meger düşecek mertebe olursa bozar. Huzeyfe hāzretleri (8) rażıya'llāhu 'anhudan rivāyetdür ki bir ğün mescid-i Resūl'llāh şalla'llāhu (9) 'aleyhi

ve'sellemde uyurdum, mübârek elleri-le uyandurdılar (10) Resûlu'llâh eytdi ki âbdestüm bozuldı mı buyurdılar ki mâ-dâm (11) oturağ yiri üstinde oturup uyursan âbdestün (12) bozulmaz. Ve eger berâber oturmayup bir tarafa mâ'il oturasın (13) yâhûd bir yana yatasın âbdestün bozulur.

Fâ'ide: Uyhu (14) on bir ne'vdür: Hâb-ı fakr, hâb-ı sünnet, hâb-ı bid'at (15) hâb-ı ğaflet ve hâb-ı 'uķûbet, hâb-ı 'âdet, hâb-ı (16) 'ibâdet, hâb-ı kerâmet, hâb-ı ğarâmet, hâb-ı rahmet, hâb-ı (17) nedâmet. Pes hâb-ı fakr, şabâh namâzı 'akabinde uyumağ (18). Hâb-ı sünnet, kabl-ı zevâl uyumağ ki kaylûle budur. Hâb-ı (19) bid'at, öyle namâzından sonra uyumağ. Ve hâb-ı ğaflet, **[28a]** (1) ikinci namâzından sonra uyumağ. Ve hâb-ı 'uķûbet namâzı (2) kılmadan uyumağ. Ve hâb-ı 'âdet yine öyleden sonra 'âdet (3) idüp uyumağ ki bid'atdur. Hâb-ı 'ibâdet, yatsu namâzını (4) kılop âbdest ile uyumağ. Her kimesne ki hâb-ı 'ibâdete (5) yata melâ'ike başı ucında 'ibâdet ideler. Hâb-ı kerâmet, (6) namâz secdesinde uyumağ. Hağ Celle ve 'alâ 'azameti-le yâ melâ'iketi (7) *unzerû ila 'âbdi cesedehü fî hizmeti ve rûhuhu 'indî*⁷¹ Hâb-ı (8) rahmet, hastaların uykusıdır. Hâb-ı ğarâmet, çok (9) uyumağ. Hâb-ı nedâmet, şabâha karîb uyanup tekrâr (10) uyuyup, şabâh namâzını kılmamağ.

Bâbu'l-kay: İmâm-ı (11) Züfer rahimehu'llâhu yanında kumağ gerek az ve gerek çok âbdesti bozar (12). İmâm-ı Şâfi'î hâzretleri az ve çok bozmaz. Bizüm 'ulemâmuz katında (13) ağız tolusu bozar azı bozmaz. Ağız tolusu oldur ki söz (14) söylemege kudreti olmaya. Ammâ az az çıkup cem' olsa eger (15) sebeb bir ve meclis bir ise bozar. Eger başka başka olursa (16) bozmaz. Eger sebeb bir olmayup meclis bir olsa İmâm-ı Ebü Yûsuf (17) hâzretleri katında bozar. Ve İmâm-ı Muḥammed hâzretleri katında (18) bozmaz. İmâm-ı Muḥammed hâzretleri sebebüñ bir olmasını i'tibâr (19) ider. İmâm-ı Ebü Yûsuf hâzretleri meclisüñ bir olmasını i'tibâr ider. **[28b]** (1) **Mes'ele**, eger burundan sümükde kan 'alâmeti olsa (2) Şeyhü'l-İslâm Burhâne'd-dîn bozmaz, zîrâ 'afvdur, dir. Ve mi'deden (3) balğam çıkısa eger ağız tolusu yoğunısa bi'l-ittifâğ bozmaz. Eger (4) ağız tolusu olursa İmâm-ı Ebü Yûsuf hâzretleri kavlince (5) bozar. İmâmeyn hâzerâtı bozmaz dirler. Ve eger kan 'alâmeti olsa (6) İmâm-ı Muḥammed hâzretleri 'afvdur, dir. İmâmeyn bozar, dirler. **Mes'ele**, (7) şerâb içup kay itse İmâm-ı Faḥr Zâhid kavli üzere eger (8) ağız tolusu ise âbdesti bozar eksik ise bozmaz. Lâkin (9) libâsına dirhemden ziyâde bulaşursa namâz câ'iz olmaz. (10) **Mes'ele**, eger şâ'im kussa ağız tolusu olursa da hemân (11) taşra gidüp girü dönmezse şavm fâsid olmaz. Ammâ (12) ba'zı taşra ba'zı boğazından aşağı giderse bi'l-ittifâğ (13) şavmı fâsid olur. Ve eger ağzına gelüp taşra çıkmadın

⁷¹ "Kuluma bak beden ibadetimde ve ruhu da bende" Hadis

(14) girü giderse İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri ḳavlince şavmı (15) fāsīd olur. İmām-ı Muḥammed ḥazretleri taşra çıkmazsa fāsīd (16) olmazdır. Ammā ağız tolusu olmayup taşra çıkarsa (17) şavm bi'l-ittifāḳ fāsīd olmaz. Eger balğamda ḥumret görünse (18) ḡālib içindür ḥükme-i balğam ḡālib ise ābdeste zarar virmez (19). Kan ḡālib ise zarar virür. Eger berāber ise istiḥsānen **[29a]** (1) ābdesti bozılır. **Mes'ele**, bir kimesnenün bir yirine diken yāḥūd (2) igne batup kan çıkşa etrāfına sirāyet iderse ābdesti (3) bozılır etrāfına yayılmayup ḳabarup durursa bozulmaz (4). Eger siñek ḳonup kanını içerse siñek kızarsa bile ābdesti (5) bozulmaz. Ammā kene didükleri ḥayvān şoksa eger büyük (6) ise bozulur küçük ise siñek gibidür.

Bābu'l-ma'zūr: (7) Bir cerāḥatdan dā'imā kan aḳsa bir vakt namāz kılaceḳ ḳadar (8) vakt kesilmese şāḥib-i 'özü olur. Her vaktde ābdest alup (9) aḳarken namāz kılar. İmām-ı Mālik ve İmām-ı Şāfi 'ī ḳatında ābdesti (10) bozulmaz. Eger cerāḥat üzerine bir ḳat bez bağlayup ol (11) bez üzeri ıslansa ābdesti bozulmaz ammā iki ḳat bez (12) olsa bozılır. Ve şāḥib-i 'özrünün ābdesti vakti (13) ḥurūc-ı-la bozılır. İmām-ı A'zam ve İmām-ı Muḥammed ḥazretleri (14) ḥurūc vakti i'tibār itmişlerdür. Ve İmām-ı Ebū Yūsuf ve İmām-ı (15) Züfer ḥazretleri duḥūl vakti i'tibār itmişler. Meşelā, şāḥib-i 'özü (16) şabāḥ namāzını kılop güneş doğduḳda İmām-ı A'zam ve İmām-ı (17) Muḥammed ḥazretleri ḳatında ābdesti bozılır. İmāme'ye göre (18) bozulmaz. Ol ābdest ile duḥā namāzını kılar ve duḥā için (19) ābdest alsa İmām-ı A'zam ve İmām-ı Muḥammede göre öyle namāzını **[29b]** (1) kılar. İmāme'ye göre ābdesti bozılır elyevm fetvā İmām-ı A'zam (2) ve İmām-ı Muḥammed ḳavli-ledür. Ve bayram namāzı için ābdest alsa (3) öyle namāzını ol ābdest ile kılar. Ba'zılar ḳatında (4) bayram namāzının vakt-i mu'ayyeni vardır kılamaz dirlər.

Bābu'l (5)-ḥayz: 'İlm-i ḥayzı bilmek ve öğrenmek āyet ve ḥadīş ile (6-7) farzdur *ḳū enfusekum ve ehlīkum nāran*⁷² ve ḥadīş *kullukum rāyi' ve kullukum mes'ūlun en rāyi'tihim*⁷³ (8) 'ayāl ve ehl-i insānün ra'yyetidür öğretmek lāzımdır. Sā'ir aḥvāl ḳıyāmetde herkesün (9) nefsine su'āl olunur ammā ḥayz hem zevceden hem zevceden (10) su'āl olunur çok vakt olur ki ḥā'iz pāk oldum (11) zan ider zevci vaṭi' ider ikisi de günāḥkār olur. İbtidā (12) ḥayz gören ḥazret-i Ḥavvādur. Ma'lūm ola ki ḥayz (13) nisāda güzeldür 'ayb degildür belki görmemek 'aybdur. Üç (14) dem-i nisā, üç nev'dür: İkisi şāḥīḥdür. Biri fāsiddür. Beş (15) altı yaşında kız görse fāsiddür eyyām-i bülūḡda görse (16) şāḥīḥdür. Ekser-i ḥayz ki on gündür. On günden ziyāde de (17) görse fāsiddür. Dem-i nifās kırk günden ziyāde olsa (18) fāsiddür. Ḥāmili görse Ḥanefiyye ḳatında fāsīd, Şāfi 'ī (19) ḳatında şāḥīḥdür. **Mes'ele**, eḳall-ı ḥayz, İmām-ı A'zam ve

⁷² "Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun." Tahrir 6. a.

⁷³ "Hepiniz çobansınız; hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz." Hadis

İmām-ı Muhammed [30a] (1) hâzretleri kavllerinde üç gün üç gice ve ekşeri on gün (2) on gicedür. İmām-ı Ebū Yūsuf hâzretleri kavlince semîne ise (3) eķallı iki bûķûķ gündür dir. Ve iki hayzûñ mâ-beyninde ve eķall-ı (4) tuhr on beş gün ve on beş gicedür. Ekşer tuhrda ihtilâf (5) itmişlerdür. Ba‘zılar iki ay ve ba‘zılar dört ay ba‘zılar (6) altı ay dimişlerdür. **Mes’ele**, tuhr altı nev’dür: Tuhr-ı tavîl ve tuhr-ı (7) şahîh ve tuhr-ı dürüst ve tuhr-ı fâsid ve tuhr-ı nâķış ve tuhr-ı (8) muhtelif. Tuhr-ı tavîl, altı ay ve ziyâde. Tuhr-ı şahîh, ‘âdet-i müteğayyir (9) olmayandır. Ve tuhr-ı dürüst on beş gün ve on beş gicedür (10). Ve ‘âdet-i müteğayyir olan tuhr-ı muhtelifdür. Tuhr-ı fâsid, dem-i sâ’il (11) şâhibindedür ki kan akarken namâz kılar. Tuhr-ı nâķış (12) on beş günden nâķış olandır. İmdi ma‘lûm ola ki (13) tuhr-ı tavîl ve tuhr-ı nâķış ve tuhr-ı fâsid şâhiblerinde naşb-ı (14) ‘âdet olamaz. Zîrâ her hayza iki tuhr-ı dürüst şartdır (15). Biri evvelinde biri âhîrinde. **Mes’ele**, ma‘lûm ola ki İmām-ı (16) Şâfi’î hâzretleri kavlince hayzûñ rengi ikidür: Siyâhdur (17) ve kıızıldur issi ve koyudur. Ammâ e’imme-i Hânefiyye yanlarında (18) rengi altı gûnedür: Siyâh, sürh, şarı, yeşil, bulanık (19) ve beş renk ile maḥlûṭ ya’nî her birinden denk olmak. Bu altı [30b] (1) gûne dem-i ‘âdeti içinde görse hayzdur. Hoca Ebū Naşr (2) Belḥîden su’âl itdiler ki yeşil hayz olur mı evvel cevâb (3) virdiler ki meger ol ḥatun ot otlamış ola soñra (4) hayz günlerinde gördise hayzdur, diyü cevâb virmişdür (5). Şarı demde ihtilâf itmişlerdür. İmām hoca Ebū (6) Mañşûr Mâtûrîdî buyurmuşdur ki hayz eyyâmında görölürse (7) hayzdur âḥîr günde hayz degildür. Hâzret-i ‘Âişe rażıya’llâhu (8) ‘anhâdan rivâyet olındı ki nisvân-ı ‘Arab bizlerini ḥuzûrına (9) getürüp gösterdükde elvân görüp cümlesini hayzdur didiler (10). **Mes’ele**, nisâ tâ’ifesine lâzımdur ki âḥîr âdet-i hayzında (11) bir vaķt-i mu’ayyende meşelâ, güneş doğrken yâḥûd vaķt-i (12) zevâlde yâḥûd gurûbda bez dutına ve bir vaķt-i mu’ayyende (13) kıldura. Eger eşer-i dem görölürse hayzdur görmezse (14) tuhrdur. İ’tibâr-ı tuhr, bez kıoduğı vaķtden ve i’tibâr-ı (15) hayz, bezi kıaldurduğı vaķtdendür aña göre namâz (16) ve şavmdan ihtiyât eyleye. **Mes’ele**, ḥatunlar hayzdan (17) kıalmak kaç yaşında olur ihtilâf itmişlerdür. Eşah (18) kavî elli altı yaşında kıalur. Eger zevci talâķ virirse (19) ‘iddeti eyyâm ile olur. Eger ‘iddetinden soñra zevc-i âḥîre varup [31a] (1) ba‘deḥû dem görölürse lâkin elvân muhtelif olsa hayz degildür (2). Eger ḥâliş kan görölürse hayzdur. **Mes’ele**, bir ḥatun (3) tuhr-yı vaķtinde namâz kılarırken hayz görmek ḥiss eylese (4) ba‘deḥû bezine bakup eşer görölürse İmām-ı A‘zam ve Ebū Yūsuf (5) hâzretleri bezde eşer zâḥîr olduğı vaķti i’tibâr idüp (6) namâzı şahîhdür, dir. İmām-ı Muhammed hâzretleri ḥiss (7) itdüğü vaķtden i’tibâr idüp ol namâz şahîh degildür, dir (8). Şâime ise gün biterken ḥiss eylese İmām-ı Muhammede göre (9) fâsid, İmāme-yne göre şahîhdür. **Mes’ele**, muṭallaķanuñ ‘iddeti (10) hayz ile olsa İmām-ı A‘zam hâzretlerine göre altmış (11) gün lâzımdur ki iki tuhr on beşer günden otuz gün ve (12) üç hayzûñ ekşeri ki otuz günden altmış otuz gün olur (13). Ammâ İmāme-yne

hazretlerine göre otuz toktuz gün olur ki (14) iki tuhr on beşer günden otuz gün    ekall-ı hayz üçer (15) günden toktuz gün olur.

B bu'l-cim  ve'l-m l 'abe (16): Cim 'uç ve mul 'abe  able'l-cim 'uç bey nındadır ki eger cim ' hürmeti (17) 'ib d  arafından olmayup H     arafından ise hayz gibi (18) nif s gibi cim ' har m, mul 'abe c 'izdür. Eger 'ib d  arafından (19) har m oldısa zıhar ve  avm ve i'tik f gibi mul 'abe de har mdur. **[31b]** (1) **Mes'ele**, istibr  ki bir adam c riye alsa t  bir hayz görmeyince (2) yanına varamaz. L kin istibr da ihtil f olunmı dur  m m-ı (3) A'zam ve  m m-ı Mu ammed   b t melik i  in l zımdur, dirler. Ve  m m-ı (4) Eb  Y suf fer  -ı rah m i   nd r, dir. Semer-i hil f ol mes'elede (5) z hir olur ki bir kimesne bir  atundan c riye alsa y   d (6)  a ıyyden ya'n   adımdan y   d 'inn n kimesneden y   d (7) bir  a  irden alsa  m m-ı Eb  Y su hazretlerine göre istibr  (8) l zım gelmez. Z r  fer  -ı rah m z hird r. Amm   m meyn hazretlerine (9) göre l zımdur. Z r    b t melik vardır. **Mes'ele**, h 'iz (10) ile cima' iden hel ldur dise el-'iy zubi'll h k fir olur (11). Eger har mdur diyü varsa g n hk r olur.  m m-ı   fi'  hazretleri (12) eger har mdur diyü vardısa ibtid -ı hayzda ise iki d n r (13) ve   ir hayzda ise bir d n r  ada a l zım gelir, dir. E'imme-i (14) H nefiyye bu g n h  ada a ile s  ıt olmaz belki tevbe (15) ve isti f r l zımdur, dirle. **Mes'ele**, hayz ve nif s (16) h linded    e i ayırm  l zım olmaz. Z r  ' det-i Cuh ddur (17).  azret-i '   e ra ıya'll hu 'anh dan riv yet olunur. Bir gün (18) mihter-i ' lem şalla'll hu 'aleyhi ve sellemden ayru bır  dum rız  (19) buyurdılar. **Mes'ele**, h 'iz mu  af-ı  er fe yapı mak c 'iz **[32a]** (1) degildür me er  il f ile ola. Ve mescid-i  er fe girmek ve mescid (2) damına    mak c 'iz degildür. Ve    ra olan nam zg hlar da mescid (3) gibidür.  m m Burh ne'd-d n buyururlar ki nam zg hda nam z (4) kılınurken c 'iz degildür ba'deh  be's yokdur.

B b a   m 'l-hayz: (5) Bir  atun ikinci va tine dört rek'at nam z kılacak va t (6)  almanın h 'iz olsa ol g n   öyle nam zını  az  (7) l zım gelmez. Ve bir  atun ev  t-ı  amse  alav tından birini (8) ed  iderken h 'iz olsa ol nam zı  az  l zım gelmez (9) amm  e er  az  iderken h 'iz olsa  az  ider ve n file de (10) böyledür  az  ider. **Mes'ele**, on ya ında  ız ibtid -i dem (11) görse e er    gün    gice tam mına dek görürse hayzdur (12). H k yet olunur ki  oca Eb  Mut 'nu   ızı toktuz ya ında (13) hayz görüp ere viridi. Altı ayda bir  ız do urdu. Ol  ızı da (14) toktuz ya ında ere virildiler. Altı ayda veledi geldi on (15) toktuz ya ında cedde oldu. Bir  ız toktuz ya ında ibtid -i (16) dem görse    güne dek nam zı terk ider. E er hayz ise (17) febih  e er degil ise n -b li d r üzerine nam z farz olmamı dur (18). Toktuz ya ında  ız ibtid -i dem görüp    gün    giceden (19) bir s 'at eksik görse ba'deh  bir s 'atden    ra yine **[32b]** (1) bir s 'at dem görse hayzdur. N -b li   ız ibtid  bir s 'at (2) dem görüp ba'deh 

kesülüp üç gün ve üç giceden eksik (3) zamānda görmese ba‘dehū yine bir sā‘at görse İmām-ı Ebū Yūsuf (4) hayz dur, dir. İmāmeyn hāzretleri degildür, dirler. İbtidā bir gün (5) dem görse iki gün görmese yine bir gün dem görse bu dört (6) gün de hayz dur. Zīrā görmediği üç günden eksikdür. İki (7) hayz beynini tuhr üç gün olmadukça faşl idemez. **Mes’ele**, (8) ibtidā bir gün dem görse ve üç gün görmese ve yine iki gün (9) görse bu günlerün altısı da hayz dur. Zīrā tuhr ile hayz (10) berāber oldu. Hayz olmak gālib olur. Zīrā hürmetle hıl (11) berāber olsa hürmet gālib olur. **Mes’ele**, üç gün dem (12) görse beş gün görmese ve yine bir gün görse evvelki üç (13) gün hayz dur. Eger bir gün görse ve beş gün görmese (14) sonra üç gün dahı görse sonra gördüğü üç gün hayz dur (15). Eger üç gün görse ve altı gün görmese ve sonra üç (16) gün dahı görse evvelki üç gün hayz dur sonra gördüğü (17) istiḥāza olur. **Mes’ele**, bir ḥatunun ‘ādeti on gün (18) olsa on bir gün dem görse onı hayz ve biri istiḥāzadur (19). Eger ‘ādeti on günden eksik olsa lākin on gün dem **[33a]** (1) görse ziyādesi de hayz dur. Eger on günü tecāvüz eylese (2) ‘ādet-yi hayz dur, ziyādesi istiḥāzadur. **Mes’ele**, ibtidā (3) on dört gün dem görse on dört gün görmese sonra (4) dā‘imā dem seyelān eylese münkaṭi‘ olmasa bu dem ile (5) bu tuhrun ikisi de fāsiddür. Evvel on gün hayz dur, (6) mā-‘adā on sekiz gün ile iki gün dahı evvel istimrārdan (7) olup tuhrdan ‘ad olunur ba‘dehū on günü hayz (8) ve yigirmi günü tuhr olmak üzere ḥesāb olunur ol (9) iki gün dahı namāzını kılar sonra on gün kılmaz ve (10) yigirmi gün kılar. Eger on beş gün görse on dört (11) gün görmese on günü hayz on tokuz gün tuhrdur (12). Bir gün dahı istimrārdan zam olunur yigirmi gün tuhr olur (13) ba‘dehū on gün hayz ve yigirmi gün tuhr olmak üzere ḥesāb (14) olunur. **Mes’ele**, hayz gören ḥatun dāḥiline çıkı dutınsa (15) gicenün ibtidāsında sonra nā‘ime olup şabāḥ kalkdukda (16) çıkıya nazar idüp beyāz bulsa yatsu namāzını kaza (17) ider. Ammā çıkıda yaş bulsa hayz dur kaza itmez (18). Eger çıkıyı dāḥiline kosa ḥāric tarafı yaş bulsa hayz (19) degildür. Eger ḥārice koyup taraf-ı dāḥili yaş bulsa hayz dur. **[33b]** (1) **Mes’ele**, bir ḥatun güneş doğarken dem görse sonra dördüncü (2) gün güneş doğmazdan evvelce dem görse bu üç gün hayz dur (3). Zīrā tuhr eksik olmağa kāsır olup cümle hayz ḥesāb (4) olunur. Ammā dördüncü gün güneş doğdukdan sonra dem görse (5) cümlesi tuhrdur hayz degildür. Zīrā tuhr üç gün tamāmdur (6) fāşıl olmağa ḥāşıldur. **Mes’ele**, İmām-ı A‘zam ve İmām-ı (7) Muḥammed hāzretleri katında ibtidā‘en dem gören ḥatun hakkında (8) naşb-ı ‘ādet bir def‘a ile olmaz tekrār bir dahı olmağa (9) muḥtācdur. Ba‘zılar katında bir def‘a da naşb-ı ‘ādet olur (10). Naşb-ı ‘ādet bilinmek lāzımdur. Ḥuşuşen istimrār-ı deme (11) mübtelā olan ḥatunlara bilmek elzemdür. **Mes’ele**, bir ḥatun (12) ibtidā bir gün görse ve bir gün görmese bir ay tamāmına dek (13) bu ḥālet üzere olsa İmām-ı Ebū Yūsuf hāzretleri katında (14) on gün hayz dur ve yigirmi günü tuhrdur. İmām-ı Muḥammed hāzretleri (15) katında tokuz günü hayz dur yigirmi bir günü tuhrdur (16). Zīrā İmām-ı Muḥammed katında

hayzuñ iki tarafı da dem ile olmağdur (17). İmām-ı Yūsuf hazretleri tuhrı-ladur, dir. **Mes'ele**, 'ādeti (18) beş gün görmek olan altıncı gün dem görse on (19) güne dek şabr ider eger on gün görse hayz dur. Eger on **[34a]** (1) birinci güne geçerse hayz değil istihāzadur. Beş günün (2) şalātını kazā ider. E'imme-i Belh rahimehumu'llāhu şabrı tecvīz itmezler (3) hemān beş gün 'ādeti geçdükde iğtisāl ve şalāt ile emr (4) iderler. **Mes'ele**, 'ādeti on günden eksik olan hatun (5) 'ādetini tamām itmedin dem kesilse 'ādeti günine varınca (6) āhir vaktde namāzını kılar lākin zevci ihtiyāten cimā' itmez (7). Ammā 'ādeti güninde dem münkaṭi' olsa gusl ider. Her (8) āhir vaktde on güne dek namāzını kılar ve cimā'da (9) be's yokdur. Zīrā 'ādeti tahāretine zāhiren delīldür. **Mes'ele**, (10) bir hatun hayz vaktini ve tuhrını zāyi' idüp istimrār kılmak (11) lāzım olur. Hattā eşhābdan Hamne bint-i Caḥş mihter-i 'ālem şalla'llāhu (12) 'ālyehi ve'ssellemden su'āl eytdi ki: Yā Resūlu'llāh görme günlerümi (13) ve tuhrımı zāyi' eyledüm ve istimrār-ı deme mübtelā oldum (14). Buyurdılar ki: Her farza gusl idüp namāz kıl. **Mes'ele**, dem-i istihāzanuñ (15) hükmi sā'ir şāhib-i 'özü hükmi gibidür. Her vakt ābdest alup (16) namāzını kılar ve şavma zarar vırmez ve cimā'a māni' olmaz. Zīrā (17) hayz gibi rahmden gelmez belki 'ırktan hāşıl olur. Aḳup (18) yire tamlarken dem-i istihāza ile namāz kılmak cā'izdür şāhib-i 'özü (19) gibidür. **Mes'ele**, bir hatunuñ hamlı zāhir olduğdan sonra dem **[34b]** (1) görse hazret-i Şāfi'ī hayz dur. Ammā E'imme-i Hanefiyye katında (2) hayz degildür istihāzadur. Her vaktde ābdest alup namāzını (3) kılar. **Mes'ele**, on gün hayz gören hatun ile kable'l-gusl (4) cimā' itmekde be's yokdur. Ammā 'ādeti toḳuz gün olsa (5) sekiz günde münkaṭi' olsa vaṭi' ya'nī cimā' mekrūhdur. 'Ādeti (6) günine varınca eger 'ādeti sekiz gün olsa yedi günde yāhūd (7) altı günde münkaṭi' olsa sekiz güne varınca cimā' itmek (8) mekrūhdur.

Bābu'n-nifās: Nifās: Bir hatun doğurduḳda (9) akan kana dirler. Eḳallı için hadd yokdur ekseri kırk gündür (10). Bu dem-i nifās hayz gibi şalāt ve şavmı ve cimā'ı ve istimtā'ı (11) men' ider sonra şavmı kazā ider şalātı itmez. Kırk günü (12) tecāvüz iden kan istihāzadur. Şalāt ve şavm ve cimā' men' (13) itmez. **Mes'ele**, ikiz toḳuran hatunuñ ibtidā doğandan hesab (14) olunur. Ammā 'iddeti münkaṭiye olmak sonra toḳandan hesab (15) olunur. Bir hatun oḳlan düşürse nazar olunur. Eger (16) elleri veyāhūd ayakları veyāhūd parmakları veyāhūd (17) tırnakları veyāhūd kılları zāhir olmuş ise akan kan (18) dem-i nifāsdur. **Mes'ele**, bir hatun doğurduḳda on beş gün (19) kan aḳsa ve on beş gün münkaṭi' olsa ve on gün **[35a]** (1) kan görse İmām-ı A'zam hazretleri katında kırk günde (2) nifāsdur. İmāmeyn hazretleri on beş gün ki evvel görmişdi (3) nifāsdur ve on beş gün pākdur ve on gün hayz dur, dirler (4). **Mes'ele**, bir nā-bāliḡ kız ibtidā hāmil olup toḳurduḳda çok (5) zamān kanı kesilmese e'imme-i Hanefiyye katında kırk günü nifāsdur (6) ba'dehū yigirmi günü tuhr ve on günü hayz dur. **Mes'ele**, (7) bir

cāriye mālîkinden hāmîl olup oğlan düşürse (8) eger elleri yāhūd ayakları zāhir olmayup a'zāsından (9) biri müt'eayyin degilse akan kan nifās degildür ve ümmü veled (10) olmaz. Eger müt'eayyin ise nifāsdur ve kendi ümmü veled olur (11). Eger ol düşürdüğü veledde nazar itmedin defn idüp ma'lûm (12) olmasa ve müstemirren kan akısa on gün hayz olmak (13) üzere şabr ider sonra yigirmi gün şek üzere her vaktde (14) âbdest alup namâzını kılar. Ve on gün yine hayz olmak (15) üzere şabr ider. Kırk gün tamâm olduğda sonra gısl (16) idüp yigirmi gün namâzını kılar. Ve on gün hayz olmak (17) üzere şabr ider tâ Hâk Sübhānehû ve ta'ālā şifâ virüp kanı (18) münkaṭi' olunca. Bu vech üzere 'amel ider. **Mes'ele**, hayz (19) ve nifāsda olan hatun 'ibâdet itmek istese *elḥamdüli 'l-lāhi 'l-lezî 'alā külli ḥāl estağfiru 'l-lāh min külli zenb*⁷⁴ [35b] (1) zikrine meşğûl ola (2). Hâk Sübhānehû ve ta'ālā berâtine 'ibâdet yazup dūzah 'azâbından (3) emîn ider. Eger hayzı tamâmından sonra gısl idüp iki rek'at (4) namâz kılsa ve her rek'atde bir fâtiha ve üç ihlâş okusa (5) Hâk ta'ālā cümle günâhların bağışlayup ve hayz âhîrine varınca (6) üzerine günâh yazılmayup ve âhîr hayzdan muḥkaddim fevt olursa (7) şehîd şevâbına nâ'il ola diyü eşer vardır. Şeyhü'l-İslâm (8) Burhâne'd-dîn ḥadîs rivâyet ider ki: Bir kız bîkr olup erkek (9) görmedin fevt olsa şehîd olur.

Bâbu'l-incās: (10) Şalâtde beden ve cāme pāk olmak farzdur. Lâkin (11) dirhem miḳdârından az olsa ma'fuvvdür. İmâm-ı Şâfi'î ḥazretleri (12) katında az olursa da namâz câ'iz olmaz, dir. Dirhemüñ (13) miḳdârında ihtilâf itmişler. Eşah kavlı el ayası kadardur (14). Necâsetüñ ba'zı libâsda ve ba'zı bedende olsa dirhem (15) miḳdârı olur mı olmaz mı diyü ikisi bir yire cem' etmek İmâm-ı (16) A'zam ve İmâm-ı Ebû Yûsuf ḥazretleri kavllerinde lâzım degildür (17). Bir yirde dirhem miḳdârı olmayınca namâz fâsid olmaz. Eger (18) necâset-i ḡalîze ile hafîf olsa ḥukm ḡalibüñdür kanḡısı (19) ziyâde ise âhîri aña tâbi' olur. Eger berâber ise hoca [36a] (1) İmâm Zâhid ḡalîze aşl ve hafîfe aña tâbi' olur, dir. Ammâ (2) Şeyhü'l-İslâm Burhâne'd-dîn kavlince ḡalîze ile hafîfe (3) cem' olsa hafîfe olur. **Mes'ele**, necâset-i ḡalîze dökmege (4) kalın olsa vezni dirhemdür. Ammâ ince yaşsı olsa (5) el ayası kadardur. Ammâ necâset-i hafîfede ihtilâf itmişlerdür (6). İmâm-ı A'zam ḥazretlerinden su'âl itmişler. İki def'a cevâb (7) virmemiş. Üçüncü def'ada rub'-ı şevb diyü cevâb virmişler (8). 'Irâk meşâyihî bu cevâbdan murâdları ḥâl-i zarûret dimekdür (9) dimişler. Ya'nî ḡayrı setr-i 'avret idecek şevb olmasa (10) dimekdür. İmâm-ı Ebû Yûsuf ḥazretleri tûl ve 'arza bir zirâ' (11) dimiş. Ve İmâm-ı Muḥammed ḥazretleri tûl ve 'arza ayak kadar dimiş (12). **Mes'ele**, saç ḥakkında İmâm-ı Şâfi'î ḥazretleri buyurmuşlar ki (13) insân saçından bir adamuñ üzerinde üç kıl olsa (14) namâzı ifsâd ider. İmâm-ı Muḥammed ḥazretleri bir dirhem olmayınca (15) zarar virmez, dir. Ammâ İmâm-

⁷⁴ Her türlü hal için Allah'a hamd olsun, yaptığım tüm günahlar için Allah'tan af diliyorum. Dua

1 A'zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri (16) ḥatunların 'āriyeti örgülerini mülāḥaza idüp 'āriyet-i (17) saç ile namāz kılmakda be's yokdur, dir mes'alesi 'Ūyūnu'l(18)-Mesā'ildedür. **Mes'ele**, insānuñ dişi ki çıkmış ola İmām (19) Muḥammed ḥazretleri bir dirhem var ise namāz cā'iz degildür, dir. **[36b]** (1) Ammā İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri fark itmişdür. Eger kendi (2) dişi ise ne miqdār olursa olsun cā'izdür. Eger (3) āḥir kimsenenüñ dişi bir dirhemden ziyādesi-le namāz (4) cā'iz olmaz, dir. **Mes'ele**, ağız ve burun ve kulağdan akan (5) şular zāhir rivāyet üzere pākdur. Zīrā mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi (6) ve sellemden rivāyet vardur ki eşḥābdan 'Ammār binYasir ḥazretleri (7) ḥaḳḳında buyurmışlar ki: Yā 'Ammār ağız burun ve kulağ şuları (8) pākdur. Ve hem eşḥāb-ı güzīn rıdvānu'llāhi 'aleyhim ema'īn (9) tükürüklerini ve sümüklerini namāz kılarken silüp yine namāz (10) kılardı ve ḥazret-i 'aleyhi's-selām görürler ve men' itmezlerdi (11) **Mes'ele**, uyurken insānuñ ağızından akan şu ḥaḳḳında Ebū Naşr (12) Cem'u'l-Cevāmi' kitābında necis olmak üzere rivāyet itmiş lākin (13) zāhir rivāyetde pākdur. Ebu'l-leyīs ḥazretleride pāk olmasına (14) zāhib olmuşdur. Ḥattā Tuḥfetü'l-Mulūk kitābında nā'imüñ ağızından (15) akan şu ve ipek kurdınuñ suyu ve balık kanı pāk olmak (16) üzeredür. Ya'nī bunlardan libāsına bulaşsa namāz cā'izdür (17). **Mes'ele**, cünüb adamuñ 'arāḳı ya'nī derledükde teri ve kezālik ḥayz (18) ḥatunuñ teri ve nüfesānuñ teri pākdur. Ve kāfirüñ teri eger (19) üzerinde necis yoğ-ısa pākdur. Eşḥāb-ı güzīn raḳıya'llāhu ta'ālā **[37a]** (1) 'aleyhim ecma'īn gāḥice derleyüp libāsları ıslanurdı (2) ve namāz kılarlar idi men' olinmazlar idi. Ve ḥazret-i 'Āişe raḳıya'llāhu (3) 'anhā ḥā'iz iken derlerdi ve teri mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi (4) ve sellemüñ vücūd-ı şerīflerine işābet ve sirāyet iderdi anuñla namāz (5) kılarlar idi. Ḥā'izüñ teri pāk olduğu şüretde cünübüñ (6) öli bi't-tarīḳ ki eger cünüb bir miqdār şu ile gıslitse (7) pāk olur. Ammā ḥā'iz ḥayzı ḥālinde deryālara girse pāk (8) olmaz. **Mes'ele**, eşek derledükde terinden bir adama bulaşsa (9) pākdur. Zīrā mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemüñ Ḥayber gāzasından (10) getürdükleri Ya'fūr nām ḥimār ki şikātdan mervīdür ki ḥazret-i (11) 'aleyhi's-selām eşḥāb-ı güzīn ḥazerātından birini da'vet etmek (12) murād şerīfleri olsa yanlarında kimsene bulunmasa Ya'fūra (13) söylerler idi. Ya'fūr varup ḥücreci penceresinden başını (14) şokardı ma'lūm olurdı ki da'vete gelmişdür. Bir gün (15) 'acāleten bir yire girmek murād şerīfleri olup lākin pālānı olmamağla (16) pālānsuz binüp 'acāleten revān oldılar mübārek ayaklarında (17) na'leyn olmamağla ol ḥimāruñ terinden mübārek kademleri (18) derledi yaş oldu. Namāz kılmak lāzım geldükde eşḥāb (19) buyurdılar ḥimāruñ terinden mübārek kademlerünüñ derleyüp **[37b]** (1) yaş olmuş. Buyurdılar ki: Leyse bi-şey. Pes ma'lūm oldu ki (2) pākdur. **Mes'ele**, bir kimsene istincā idüp lākin elinde rā'iḥa (3) kalsa Ebū'l-leyīs Kebīrdan bir rivāyet izālesi lāzım olmak üzeredür (4) ammā zāhir rivāyet üzere zarar yokdur. **Mes'ele**, menī ḥaḳḳında (5) İmām-ı Şāfi'ī ḥazretleri yaşı ve kurası pāk olmak üzeredür (6).

Ammā e'imme-i Hanefiyye katında ikisi de necisdür ancak kûrusunı (7) ovmağ ile pāk olur. İmām-ı Şāfi'î hâzretleri buyurdılar ki (8) eger menîye nâ-pāk disek enbiyâ ve evliyâ andan mahlûkdur anlara (9) şe'n lâzım gelür. Cevâb virürüz ki ol vech-i i'tibâr (10) yokdur. Zîrâ Fir'avn ve Nemrûd ve Şeddâd dahı andan mahlûkdur (11). **Mes'ele**, menî bulaşdığı şevb iki kat olsa ve kuru (12) olsa ovmağla evvelki kat pāk olur. İkinci kat (13) için hoca İmām Zâhid bevl hükmindedür yunmayınca (14) pāk olmaz diyü. İmām-ı Muhammed hâzretleri eger mücessem olup (15) kûrudisa ovmağ ile pāk olur. Ammā yaş olsa yumayınca (16) pāk olmaz, dir. Menî kûrudukda şöıra tekrâr işlansa (17) İmām-ı A'zam hâzretleri yunmağa muhtâc olur dirler (18). **Mes'ele**, eger insânun boynına menî bulaşsa libâs gibi (19) ovmağ ile pāk olmaz yumağa muhtâcdur. Zîrâ beden-i insân [38a] (1) şevb gibi degildür. Harâret ile harâb ider menînün kûrusı (2) libâsda olmağla pāk olduğı hâzret-i 'Âişe rażıya'llâhu 'anhâ (3) rivâyeti-ledür. Eger ol rivâyet olmasa libâs da beden-i insâna kıyâs (4) ile yumadukça pāk olmaz idi.

Bâb fî nevâkızı'l-vuzû': (5) bir hatun meyyit doğursa bir ad konup üzerine bir mîkdâr (6) şu döküp ve bir yire şarup defn itmek gerekdür. Namâzı *cenâze bâbına yazılmağ gerekdür* (7) kılınmaz. Ve bir kimse aña vâriş olmaz ve ol kimseye vâriş olmaz (8). Ammâ doğduğı vâkt nefes olsa ve ağlasa sâ'ir büyük adam (9) gibidür. Sünnet üzerine defn olunur. **Mes'ele**, bir kimsenün vücûdında (10) yara olup ol yaradan cerâhat görinüp lâkin akmağa (11) kuvveti olmasa âbdesti bozmaz. Lâkin ol cerâhat bir şevba bulaşsa (12) necis i'tibâr olunur mı ihtilâf olunmışdur. Lâkin necis olmamak (13) ihtiyâr olunmışdur. Zîrâ her şey ki hâdeş olmaya necis olmaz (14). İmām-ı Ebû Yûsuf hâzretleri kavli böyledür. Ammâ İmām-ı Muhammed (15) gerçi hâdeş degildür lâkin necisdür, dir. Eger ol cerâhatdan (16) kurt çıkşa yâhûd et pâre düşse âbdesti bozulmaz (17). **Mes'ele**, koyun etinün kanı ve cigerinün kanı necis degildür (18) pâkdur. hâzret-i 'Âişe rażıya'llâhu 'anhâdan rivâyet olunur ki (19) bir gün etli şorba pişürdüm etün kanı şorbanun levnini [38b] (1) bozdı ya'nî kızardı ve ekl itdüm. Mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi (2) ve sellem hâzır idi beni men' buyurmadılar. Ma'lûm oldu ki etün (3) kanı pâkdur. Lâkin koyunun zekerini ve huşyeteynini ve şikembesini (4) ve bu mağûleleri yimek mekrûhdur. Ve rivâyet olındı ki hîç bir (5) Peyğamber şikembesini ekl buyurmamışlardır. Ammâ çünkü pāk şu ile (6) yaykayup pişürseler pāk olur. Şeyhü'l-İslâm Burhâne'd-dîn (7) buyurur ki eger şikembeyi boşaldup kûrudukdan şöıra içine (8) yağ kosalara ol yağ şikembe pāk olur. Koyunun boğazlanırken (9) akan kanı necisdür harâmdur ve zehresi öd dirler harâmdur (10). Ve kavuğı ve öd içinde olan şu necisdür harâmdur. Ammâ ödüñ (11) suyu boşaldup derisini isti'mâl câ'izdür hattâ hâzret-i (12) Ömer rażıya'llâhu 'anhunun mübârek parmağı mecrûh olduğda ödi (13) pāk idüp parmağına bağladılar üzerine mesh buyururlar idi. (14) Ve İmām Ebu'l-Leyîş bu

su'āl üzere 'amele fetvā virmişdür (15) **Mes'ele**, maḳ'addan rīḥ yāḥūd kurt yāḥūd tāş çıkısa (16) ābdesti bozar. Lākin rīḥ ferc-i nisvāndan ve zekerden çıkısa (17) bozmaz. Balgamda ḳan olsa ḥukm ḡālibūndür ḳan ḡālib olsa (18) yāḥūd müsāvī olsa bozar. Ve şar'a zaḥmetinden ḡaşy gelse (19) yāḥūd sarhoş olup ayaḡı dolaşur olsa yāḥūd **[39a]** (1) cünün gelse ābdesti bozılır. Gözinde remed olup za'f-ı başara (2) mübtelā olmaḡla dā'imā gözinden yaş aḡsa şāḥib-i 'özü olur (3). Her vaḳt ābdeste muḥtāc olur. **Mes'ele**, şāḥib-i 'özü olan (4) kimesne mübtelā olduḡı 'özüden ḡayrı ḥadeş için ābdest (5) almaḡ murād itdükde ol 'özüñ ḳanı münḳaṭı' iken ābdest (6) aldıḡdan şoñra 'özü-i mezbūruñ ḳanı seyelān ise ābdesti (7) bozılır tekrār ābdeste muḥtāc olur. **Mes'ele**, ābdeste şürü' (8) idüp ellerin ve aḡzın ve burnın ve yüzün yayḡarken ābdesti (9) bozulsa tekrār ibtidādan başlamaḡa muḥtāc olur evvelki ābdesti (10) tekmīl itmek olmaz. **Mes'ele**, bir kimesne şu bulamayup ḡar ile (11) ābdest alsa ammā ḡar erigen olmayup ḡurı olsa cā'iz (12) olmaz taḡātur itmedükçe olmaz. **Mes'ele**, bir kimesne ḡurūc-ı bevlden (13) ihtirāz idüp zekerine pamuḡ şoḡsa ol pamuḡun iç taraḡı (14) yaş olmaḡ zarar virmez mā-dām ki taşra taraḡından yaş zāḥir (15) olmaya ābdesti bozulmaz. **Mes'ele**, bir kimesne zekeri çıplaḡ (16) zevcesi fercine münteşir olduḡı ḡâlde doḡınsa e'imme (17) ihtilāf itmişler. Ba'zılar ābdesti mücerred doḡınmaḡla bozulmaz (18) dirler. Ammā eşaḡ ḡavl bozılır. **Mes'ele**, bir ḡatun parmaḡını (19) fercinüñ dāḡiline şoḡup ba'dü ihrāc eylese ābdesti **[39b]** (1) bozılır. Zīrā elbetde yaş çıkar, kezālik fercine bir şey şoḡup (2) çıkardukda yaş olsa ābdesti bozulmuş olur. **Mes'ele**, (3) bir kimesne ḡulaḡı içine yaḡ akıdıp yine ḡulaḡından yāḥūd (4) burnından gelse ābdesti bozulmaz meḡer ḡanla ḡarışmamış (5) ola. Bir kimsene sūnnetsüz olsa zekerinden bevl ḡatresi sūnnet (6) ḡılāfında ḡalup taşra çıkırsa ābdesti bozılır. Nisānuñ (7) ferc-i dāḡilinden bevl, ferc-i ḡāricine çıkup taşra çıkırsa (8) ābdesti bozılır. Lākin ricāluñ zekeri içine bevl nüzül idüp (9) taşra çıkırsa ābdesti bozulmaz. **Mes'ele**, bir kimesne 'ilāc (10) için şāf dutınup bir taraḡı taşrada ḡalup ihrāc (11) itdükde eḡer yaş bulınsa ābdesti bozılır eḡer ḡoduḡı gibi (12) çıkırsa bozulmaz. Eḡer bir meyveyi ısırdukda diş yirinde ḡan (13) görse yāḥūd dişi ḡilāl ile ḡarışdurup ḡilāl (14) ucında ḡan görse ābdesti bozulmaz. Zīrā dem-i sā'il degildür (15). **Mes'ele**, bir kimesne zevcesini öpse yāḥūd eli-le memesini (16) ve göḡisini oḡşasa ābdesti bozulmaz meḡer meẓī ḡāşıl olup (17) zekerinde yaş bula. Maḡremlerini mes ile ābdest bozulmaz (18). **Mes'ele**, bir kimesnenüñ bedenine kene didükleri böcek yapışup (19) ḡanını emse ve ḡan ile dolsa eḡer büyük ise ābdesti **[40a]** (1) bozılır sūlūk gibidür. Eḡer küçük ise bozmaz siñek gibidür (2). **Mes'ele**, bir kimesne ābdest alup mestlerini giydükden şoñra (3) ba'dü naḡzı'l-vuzū' tekrār ābdest alup mestleri üzerine (4) mesh itdükden şoñra mestleri bol olmaḡla ayaḡından (5) çıkısa İmām-ı A'zam ḡavlince ol kimesnenüñ ayaḡı topuḡına dek (6) çıkırsa meshi bāṭıl olur. İmām-ı Ebū Yūsuf ḡazretleri ḡavlince (7) ayaḡının üstinüñ çoḡı mest

içinde bulınsa âbdesti (8) bozulmaz. İmām-ı Muhammed Һazretleri kavlince maҺall-i mestde üç parmak (9) kadar mest içinde bulınsa meshi bāṭıl olmaz. Eger bir ayağınıñ (10) mesti mesh bāṭıl olacağ mertebe çıksa yalnız ol ayağı ğusl (11) ile olmaz belki ikisinde çıkarup ğusle muhtācdur. İmām-ı (12) Züfer bir ayağ kifāyet ider, dir.

Bābu'l-Һadeṣ fi'ş-şalāt: (13) Bir kimesne namāza şürū' itdükte Һadeṣ vāķi' olsa eger kaşden (14) vāķi' olursa âbdest alup binā itmek ya'nī namāzı kalduđı (15) yirden tamām itmek cā'iz olmaz. Ammā kaşdsuz nā-gahānī zuhūr (16) iderse binā ider. Lākin aşlen tekellüm itmemek lāzımdur. Eger bir yirinden (17) kan zuhūr itdi zan idüp namāzı bozduđda aşlı olmaduđı (18) zāhir olmasa binā cā'iz degildür tekrār şürū' gerekdür. **Mes'ele,** (19) namāz içinde âbdest bozulmađ iki nev'dür: Biri semāvī ve biri, [40b] (1) sebeb-i semāvī oldur ki namāz içinde burnından kan gelür (2) yāhūd ağız tolusı kusmađ yāhūd bilā-kaşd rīḥ nā-gahānī (3) vāķi' olur. Bunlarda binā itmek cā'izdür. Ammā sebebi ki biri taş (4) atup başına dođunup kan zuhūr ider yāhūd aksırduđda (5) rīḥ nā-gahānī zuhūr ider yāhūd biri yarasına dođunup (6) kan akar. Bunlarda binā itmek cā'iz olmaz. İmām-ı Ebū Yūsuf (7) Һazretleri bunlarda da binā cā'izdür, dir. **Mes'ele,** bir kimesne (8) burunı kanayup âbdeste giderken biri-le baş dođuşup (9) kan ziyāde aksa binā cā'iz olmaz. Eger mescid içinde şu (10) var iken mescidden taşra havz yāhūd çeşmeden âbdest (11) alsa binā cā'iz olmaz. Eger istibrā yāhūd istincā iderse (12) İmām-ı Ebū Yūsuf rivāyetinde binā cā'izdür. Zāhir rivāyetde (13) 'amel-i keşirdür binā idemez. **Mes'ele,** namāz içinde Һadeṣ vāķi' olup (14) tecdīd-i vuzū ve namāzı binā itmek istedükte yine evvelki (15) yirinde itmām itmedükte ihtilāf itmişler. Ba'zılar evvelki maħalde (16) gerekdür tā kim bir namāz iki maħalde olmaya. Ba'zılar huşuşen (17) Ebū Süleymān Cüzcanī muħabbirdür ne mekānda isterse ol (18) maħalde binā ider, dir. **Mes'ele,** namāz içinde Һadeṣ vāķi' olup (19) binā itmek lāzım geldükte kaṅğı rek'atinde vāķi' oldısa [41a] (1) ol rüknden bināya ibtidā lāzımdur. Bir rüknden bir rükne intikāl (2) tahāret-i kāmile ile bulına. **Mes'ele,** imāma namāz içinde Һadeṣ (3) vāķi' olsa Hākim Celīl, Ebū ⁷⁵Eşmādan rivāyet ider ki hilāfetine (4) imām cemā'atden birini ta'yīn itmek lāzımdur, dir. Ammā Ḥasen (5) bin Ziyād, İmām-ı A'zam Һazretlerinden rivāyet ider ki (6) imāmuñ ta'yinine ḥācet yođdur. Cemā'atden biri bilā- (7)ta'yīn ḥalīfe olur. Ve imāmuñ namāzını itmām (8) ider. Âbdest alup yine namāza yitişürse ḥalīfeye muḳtedī (9) olur. **Mes'ele,** imāma Һadeṣ vāķi' olduđda cemā'atden (10) birine yā fülān gel ḥalīfe ol dise Ebū ⁷⁶Eşmā rivāyeti üzere (11) cümle cemā'atüñ namāzları bozulur. Ḥasan

⁷⁵ metinde: عصمن

⁷⁶ metinde: عصم

bin ziyād rivāyeti (12) üzere imāmuñ bozılır binā idemez cemā‘atüñ namāzlarına (13) zarar gelmez. **Mes’ele**, imāma ḥadeş vāki‘ olduğda mescidden taşrada (14) olan şufüfdan ki mescid içinde olan şaflara muttaşıl (15) birini ḥalīfe ta‘yīn eylese İmām-ı Muḥammed ḳavli üzere şaḥīḥdür (16). İmāmeyn ḥazretleri taşradan içerüye ḥalīfe itmek cā‘iz (17) degildür dirler. **Mes’ele**, miḥrābda imāma ḥadeş vāki‘ olduğdan (18) soñra ḥalīfe itmek üzere iken birkaç kimesneler bilmeyup (19) ol ḥalde imāma iktidā itseler İmām-ı Züfer cā‘iz olmaz. **[41b]** (1) Zīrā imāmuñ ābdesti yoḳdur, dir. Ammā sā‘ir e‘imme şaḥīḥdür (2) ḥükmen namāzdadur, dirler. **Mes’ele**, nisvān daḥı ricāl gibi (3) namāz içinde ḥadeş vāki‘ olduğda tekellüm itmedin bir tenhā (4) yirde tecdīd-i vuzū‘ idüp binā itmek cā‘izdür.

Bābu’l (5)-miyāh: Fevā‘id-i Zāhriyyede yazar ki seyl-i şuyı-la ābdest (6) almak toprak ile mahlūt olsa şu ḡālib ise cā‘izdür (7). Toprak ḡālib ise degildür. Eger bir kimesne akar şuya tebevül (8) eylese altı yanından ābdest almak cā‘izdür. Ammā aḳmasa (9) cā‘iz degildür. Eger yağmur şuyı saḳfdan oluḳ ile aḳsa (10) lākin saḳf üzerinde ḳazūrāt müteferriḳa olup oluḳ (11) başında olmasa ol şudan ābdest almak cā‘izdür (12). Ve aḳmaz ḥavzuñ on zīrā‘ tūlı on zīrā‘ ‘arzı (13) olsa ābdest almak cā‘izdür. Ḥavz-ı mezbūruñ ‘umḳında (14) ihtilāf itdiler. Eşāḥ ḳavl avuḳuñla şu alsañ dibi (15) açılmaya. Eger üzerinde necāset olmayup şevbi yayḳaşalar (16) ol şu müsta‘mel olmaz. Ve şaḡīrūñ ābdest aldığı şuda (17) ihtilaf itmişler şaḥīḥ oldur ki mā’-i müsta‘meldür (18). Tıraş olan kimsene başını yayḳasa ol şu mā’-i müsta‘mel (19) olmaz. **Mes’ele**, Ḥulāşada yazar ki ḥavz-ı kebīrdan **[42a]** (1) ābdest almak nehirden ābdest almakdan ḥayrludur. Zīrā (2) Mu‘tezilīñ ḥavz-ı kebīrdan ābdest almaḡı cā‘iz görmezler anlara (3) raḡmen ḥayrludur. Ḥammām ḳurnaları bir tarafından lūlesinden (4) aḳup bir tarafından taşra dökülürken pākdur ābdest (5) ve ḡusl cā‘izdür. Şu iki şeyle mā’-i müsta‘mel olur: Biri, (6) ḥadeş izāle olınan şu mā’-i müsta‘mel olur. Biri, daḥı (7) ‘ibādet ve taḳarrüb niyyeti-le ābdest alınan şu mā’-i (8) müsta‘meldür. A‘zā-ı vuzūdan ḡayrı ‘uzvı yayḳaduḡı (9) şu mā’-i müsta‘mel olmasında ihtilāf olınmışdır (10). Bedenden ḡayrı pāk şahn ve pāk şevb yayḳaduḡları (11) şu ile ābdest almak cā‘izdür. Ve mā’-i müsta‘mel içmek (12) mekrūhdur. Mā’-i cārīde necāset olsa mā-dām ki ta‘mı (13) ve levni ve rā‘ihāsı müteḡayyir olmaya ābdest almak cā‘izdür (14). **Mes’ele**, Ḳāzīḥānda mestūrdur ki ḥavz-ı mudevvir olsa (15) etrāfı kırk sekiz zīrā‘ olursa ḥavz-ı kebīrdür. Böyle (16) ḥavzuñ bir maḥallinden bir kimesne ābdest aldūḡdan soñra (17) yine ol maḥallinden āḥir kimesne daḥı ābdest almak cā‘izdür (18). Bu şudan ābdest almak istedikde bir müslem, alma necisdür, dise (19) almak cā‘iz degildür. Eger ol müslem ‘adl ve mu‘temedün ‘aleyh ise. **[42b]** (1) Bir şu ḳuyusına ayakyolu ḳarīb ise ba‘zılar beş zīrā‘dur (2) ve ba‘zılar yedi zīrā‘da şu ḳuyusına kārız şuyı te’sīr (3) ider, dirler. Ammā eşāḥ ḳavl yirūñ pekligi ve

yumuşaklığına (4) göredür fetvâ dahı bu kavlı üzerinedür. Bir adam şu (5) kuyusına kofa çıkarmağa girse yâhūd harâret-i havâda (6) tebrîd için girüp çıkup vücudı pāk olsa ol (7) kuyudan âbdest almak câ'izdür ammâ bir koyun düşüp (8) hayyen çıkırsa üzerinde necâset olmasa teskîn-i kalb (9) için ol kuyudan yigirmi kofa şu döküp soñra âbdest (10) almak gerekdür dökmeden âbdest almak da câ'izdür. Bir şu kuyusına (11) eti ekl olınan hayvânât deve ve şığır ve koyun ve tavuk (12) ve sâ'ir me'kul kuşlar düşüp ağızlarına şu gitmeden (13) hayyen ihrâc olınsa teskîn-i kalb için yigirmi kofa (14) şu döküp âbdest almak câ'izdür dökme de be's (15) yokdur. Bir şu kuyusına fare düşüp helâk olmuş (16) ihrâc olınsa yigirmi kofa şu dökmekle tâhir olur (17). **Mes'ele**, Mi'râcu'd-Dirâya kitâbda mâ'-i müsta'mel tâhirdür (18) lâkin añunla âbdest almak ve gısl itmek câ'iz degıldür. Mâ'-i (19) müsta'meli içmek harâm degil mekrûhdur ve añunla hamîri yoğurmak [43a] (1) câ'izdür. İmâm-ı A'zam ve İmâm-ı Ebü Yûsuf hazretleri buyururlar ki (2) bir mescid-i şerîfüñ içinde âbdest almağa ta'yîn olınmış (3) maħal olmasa ol mescid içinde âbdest almak mekrûhdur (4). İmâm-ı Muhammed hazretleri kavlince câ'izdür be's yokdur. **Mes'ele**, (5) Fetvâ-i Kâ'idıyyede mâ'-i müsta'mel mâ'-i tâhir iki dürlü (6) olur: Biri, tahûrdan tenzîl olunur ki bir pāk şu ile (7) âbdest alsañ ol mâ'-i müsta'mel tâhirdür lâkin tahûrdan (8) tenzîl olınmışdur bu şudan bir pāk şuya katılrsa azacı (9) olursa o pāk şuyı kendi hükmine kurnadan âbdest (10) almak câ'iz olmaz. Biri de aşlında tâhirdür, tahûr degıldür (11) sirke gibi ve gül şuyı gibi. Bir tahûr şuya katılrsa (12) gâlib olmazsa mâ'-i tahûra zarar virmez añunla âbdest (13) almak câ'izdür ve meger gâlib ola ol vaktde hüküm gâlibüñdür (14). **Mes'ele**, havz-ı kebîr on zirâ' tûl ve on zirâ' 'arzı (15) olandur. Ebü'l-Hasen el Kerhî rivâyeti üzere bir tarafını tahrîk (16) itdükde taraf-ı âhîr hareket itmeye. Ebü Bekir bin el-Fazl (17) el-Buhârîden havz-ı kebîr sekiz zirâ' tûl ve sekiz zirâ' (18) 'arzı olsa âbdest almak câ'iz midür. Buyurmuşlar ki: (19) Bin el-İmâm ve'l-Ananîde men' itmem. **Mes'ele**, âb-ı muqayyed lehü [43b] (1) âbdest almak câ'iz olmaz. Ol dahı iki nev'dür: Bir nev'i, (2) kendi nefsinde muqayyeddür, meyveden çıkan şular gibi (3) ve karbuz şuyı ve bunlara beñzer şulardur. Bir nev'i, dahı (4) 'amelîdür, şorba ve hoşab şuları gibi. Bunlar pāk şuya (5) katılrsa hüküm gâlibüñdür. Hurma şuyında ihtilâf olınmışdur (6). Bir hadîs-i şerîf rivâyet olınmışdur ki *eṭṭamru ṭayyibetün ve māuhā tahûrun*⁷⁷ (7). İmâm-ı Ebü Yûsuf hazretleri buyurdılar ki bu hadîs-i şerîf (8) teyemmüm âyeti nâzil olmadın vârid olmışdur âyet-i teyemmüm bu hadîs-i (9) şerîfi nesh itmişdür. İmâm-ı A'zam hazretlerinden biri su'âl (10) itdi ki mâ'-i tahûr ile maħlûṭ hurma şuyum var lâkin (11) mâ'-i tahûr gâlibdür. Buyurdılar ki: Âbdest al. Biri dahı (12) su'âl itdi ki kañısı gâlibdür bilmem. Buyurdılar hem âbdest (13) al hem teyemmüm eyle. Biri dahı

⁷⁷ "Hurma paktur ve suyu da paktur." Hadis

su'âl itdi ki maḥlūt şuyum var (14) lâkin ḥurma şuyı ḡālibdür. Buyurdılar ki: Teyemmüm eyle. Ammâ eger (15) ḥurma şuyı müskir oldısa bi'l-icmâ' ḥarâmdur. **Mes'ele**, (16) bi'l-ittifâk pāk ve ṭahūr olan şu ile pāk şevb yayḳamaḡla (17) yāḥūd meyve üzerine dōkmekle yāḥūd ṭa'ām bulaşıḡı (18) yayḳanmaḡla yāḥūd oluḡlarda pāk olan ṭopraq (19) yayḳanmaḡla zarar virmez pākdur âbdest almak cā'izdür. Bir adam **[44a]** (1) âbdesti var iken tekrâr âbdest alsa ol şuda ihtilâf (2) itmişler. Bizüm 'ulemāmuz ol daḡı müsta'meldür egerçi iskāt-ı farz (3) içün degildür. Lâkin 'ibâdet-i ḳurbet niyyeti-ledür mâ'-i müsta'mel (4) olur, ol şu ile âbdest almak cā'iz olmaz. **Mes'ele**, (5) bir ḥavz-ı kebîr ve bir ibriḳ pāk şu ve bir aḳar şu olsa ḳaḡısından (6) âbdest almak evlâdur. Eger 'ulemâdan ise ḥavzdan, 'âbid ve zāhid (7) ise ibriḳden, 'avâmdan ise aḳar şudan âbdest almak evlâdur (8). **Mes'ele**, birḳaç kimsene yolda giderken bir şuya râst gelüp (9) ol şu cümlesine âbdeste kifâyet itmez ancak içmege kifâyet (10) ider içüp teyemmüm itmek gerekdür. **Mes'ele**, bir şu ḳuyusına fâre (11) düşüp helâk olsa yigirmi ḳofa şu dōkince pāk (12) olur. Eger biri şu ḳuyusına tebevvl eylese yāḥūd ḥamr (13) dōkse yāḥūd ḳan dōkse İmâm-ı A'zamdan iki rivâyet (14) vardur. Biri, üç yüz ḳofa şu çekseler pāk olur küllîsini (15) iḥrâc lâzımdur. Lâkin üç yüz ḳofa kül ḥükminindedür. Eşâḡ rivâyet (16) oldur ki: İki şu aḡvâlini bilür kimesne ḳuyunuñ şuyını taḡmîn (17) idüp ol miḳdâr şu çekmekle pāk olur diseler diyü ḡaberleri-le (18) ol miḳdâr şu çekilse pāk olur. Eger gögercin ḳuyuya (19) düşüp helâk olsa otuz ḳofa şu çekilse pāk olur. **[44b]** (1) Eger kedi düşüp ölse kırḳ ḳofa şu çekmekle pāk olur (2). **Mes'ele**, tavuḡ gögercin gibidür. Fâre ile gögercin mâ-beyninde (3) olan ḡayvân fâre gibidür. Yigirmi ḳofa, on ḳofa, istiḡbâb (4) otuz ḳofa olur. Tavuḡ ile ḳoyun beyninde olan tavuḡ (5) gibidür. Kırḳ ḳofa vâcib, yigirmi ḳofa istiḡbâb ve altmış ḳofa olur (6).

Bābu't-teyemmüm: Teyemmüm, Ḳur'ân ve ḡadîs ile meşrû' olmışdur Ḳur'ân-ı (7) Kerîm *ḳavluḡu te'ālâ evlāmestumu'n-nisâ felem tecidü mâen feteyemmümü şa'iden tayyiben*⁷⁸ *ce'altü'l-arza mesciden ṭahûren aynemâ edrekteni ş-şalâti teyemmetü ve şalleytü*⁷⁹ (9) bu âyet-i kerîmenüñ (10) sebep-i nüzulî ḡazevâtuñ birinde fetḡ ve nuşret ile 'avdet buyurup (11) bir şusuz şaḡrâda indiler. Eşḡâb-ı ḡüzîn rıdvānu'llāḡi ta'ālâ (12) 'aleyhim ecma'în buyurdılar ki: Yâ Resûlu'llāḡ bu şaḡrâda şu yokdur (13) şu olan maḡalle gidelüm didüklerinde göç itmek fermân buyurdılar (14). Ol vaktde ḡazret-i 'Âişe raḡıya'llāḡu 'anhâ yâ Resûlu'llāḡ (15) vâlidümüñ falân şey evvelki ḳonaḡda ḳaldı didükde miḡter-i 'âlem (16) şalla'llāḡu 'aleyhi ve sellem eşḡâbdan iki 'azîzi gönderdiler (17) ve anlaruñ gelmesine tevaḡḳuf buyurdılar. Lâkin

⁷⁸ “Kadınlara dokunup da su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin.” Nisa 43. a.

⁷⁹ “Bütün yeryüzü ve tüm toprak üstü bana mescid kılındı, pes namaz vakti gelince teyemmüm ettim ve namaz kıldım.” Hadis

vaqt-i şalât geçmege az zamân (18) kaldı hattâ eşhâb nice olur hâlümüz, şu yok, vaqt karîb (19) idi diyü söyleşmege başladılar. Hâzret-i Ebâ Bekir rażıya'llâhu'anhu [45a] (1) hâzret-i 'Âişe haymesine girüp bu mekşe sen sebeb olduñ, (2) vaqt geçerse kıyâmetde hâlün nice olur diyü sitem buyurdıklarında (3) hâzret-i 'Âişe rażıya'llâhu 'anhâ muẓtaribe olup gözleri (4) yaşla dolup İlâh Sen bir sebeb halk eyle benüm sebebümle namâz girü (5) kalmasun diyü girye ve zârî ile münâcât itdükde Cebra'îl-i emîn (6) 'aleyhis's-selâm gelüp teyemmüm âyetini getürdi. Mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi (7) ve sellem eşhâba okuyup cümle eşhâb-ı güzîn şâd olup fi'l-hâl (8) teyemmüm idüp namâz edâ eylediler. **Mes'ele**, teyemmümde niyyet şartdur. Lâkin (9) ihtilâf itmişlerdür ki tahârete mi niyyet gerek yoħsa şalâta mı (10). İmâm-ı Ebû Yûsuf hâzretleri tahârete niyyet gerekdür, dir. İmâm-ı A'zam (11) ve İmâm-ı Muħammed hâzretleri namâza niyyet gerekdür, dir. Ve şalât niyyeti-le teyemmüm (12) itse farz ve sünnet ve tetavvu'vâtuñ cümlesini kılar tâ şu bulınca (13) yâhûd hâdeş vâki' olunca. Teyemmüm iden kimesne şuyı görince teyemmümü bâtıl (14) olur. Zîrâ teyemmüm şudan bedeldür. Aşl mevcûd olduĸda bedelün (15) i'tibârı kalmaz. **Mes'ele**, cenâbet hakkında teyemmüm itmekde ihtilâf (16) olunmuş. hâzret-i 'Ömer ve 'Abdu'llâh bin Mes'ûd rażıya'llâhu 'anhümâ cenâbet (17) teyemmüm ile çıkmaz dimişler. Ammâ zâhîr rivâyet üzere cenâbet içindür (18) teyemmüm olur. Mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem eşhâb-i güzînine teyemmümü (19) ta'lîm buyurdılar ki: İki darbdur. Biri, yüze ve biri, iki ellere [45b] (1) ve buyurdılar ki hem hâdeş içün ve hem cenâbet içün. Ve bir hadîs-i (2) şerîfde dahı eşhâbdan 'Ammâr ibni Yâsir rażıya'llâhu 'anhu gördiler ki (3) topraĸa yuvarlanur. Yâ Yâsir saña ne hâl oldu ki himâr gibi topraĸa (4) yuvarlanursın. Yâsir didi ki: Yâ Resûlu'llâh cenâbet oldum. Buyurdılar (5) bilmez misin ki teyemmüm iki darbdur. Biri, yüze bir, iki ele. Hem hâdeş (6) içün hem cenâbet içün. Ve bu bâbda eħâdîs-i şahîhha çoktur (7). **Mes'ele**, mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem bir kavmün üzerine 'Amr bin (8) 'Âşî emîr naşb idüp bir yire göndermişler idi. Varup geldükde (9) hâzret-i 'aleyhi's-selâm ol kavme su'âl buyurdılar ki emîrünüñ (10) 'Amr nice idi. Ol kavm şikâyet gûne yâ Resûlu'llâh bir gün bize (11) cenâbet imâmet eyledi. hâzret-i 'aleyhi's-selâm da'vet idüp (12) niçün böyle kabâhat itdün didükde yâ Resûlu'llâh havâ ĸâyet de (13) şovuk idi teyemmüm eyledüm. Eger ĸusl itsem helâk muħarrer idi didükde (14) yâ 'Amr faķîh olmışsın diyü buyurdılar. **Mes'ele**, dîvârda teyemmüm (15) eger toz var ise câ'izdür. Eger saķsı parçalarını döküp teyemmüm (16) itseler câ'izdür. İmâm-ı A'zam hâzretlerinden rivâyetdür ki eczâ-i (17) arz her ne olursa câ'izdür. Kireç ve alçı ve zirniħ ve sürme taş (18) ĸurdesi ve bunlara beñzer ne var ise teyemmüm câ'izdür. Altun ve ĸümüş (19) tibri İmâm-ı A'zam hâzretleri aşlına göre câ'iz olmak görünür. [46a] (1) Ammâ İmâm-ı Acel Serahşî câ'iz degildür. Zîrâ altun ve ĸümüş arzda (2) emânetdür, eczâ'-i arzdan degildür. Zîrâ nemek ki ta'âma

kodukları (3) tuzda ihtilâf itmişler. Şuda hâşıl olanda cā'iz degil (4) kūhī olanda cā'izdür, dirler. Sā'ir sebzevât üzerinde toz var ise (5) cā'izdür yoğ-ısa degildür. **Mes'ele**, bir gün İmām-ı A'zam hazretleri (6) teyemmüm dersini nakl iderler idi. İmām-ı Ebū Yūsuf hazretleri yâ imām (7) bize göster yalnız süm'le olmasun diyü buyurdılar. Hazret-i (8) İmām iki kolların dirseklerine dek şıvadı ve ellerin yire (9) urdı ve silkdi ve yüzine sürdi. Ba'dü bir def'a dağı (10) ellerin yire urdı ve silkdi ve mübarek şol elinüñ üç (11) parmağını sağ elinüñ arkasına vaz' ve dirsekine varınca sürdi (12). Dirsekten dutup iki parmağı-la aşağıya dek indirüp (13) ba'dehü sağ eli-le şol eline dağı öyle idüp sünnet üzere (14) teyemmüm böyledür diyü buyurdılar, isti'âbda ihtilâf olınmışdur. İmām-ı (15) A'zam hazretlerinden şart olması rivâyet olınmışdur ve kezâlik (16) eli dokunmak kifâyet ider mi yoğsa toprak dağı dokunmak (17) lâzım midür. İmām-ı Şâfi'î hazretleri katında toprağı dokunmak (18) lâzımdur. 'Ulemâ'-i Hanefiyye kavlerinde el dokunmak kâfidür. **Mes'ele**, (19) İmām-ı Şâfi'î hazretleri katında Şehristânda teyemmüm cā'iz olmaz. **[46b]** Ammâ bizüm 'ulemâmuz katında cā'izdür. Huşûşen bedeli olmayan namâzlarda (2) şalât-ı cenâze gibi ve şalât-ı 'id gibi. Eger Şehristânda kış günü (3) cenâbet olsa ve hammâm akçası bulamasa İmām-ı A'zam (4) hazretleri kavlince teyemmüm cā'iz olur. Ammâ imâmeyn hazretleri bu mertebe (5) ile tecvîz itmezler. Ba'z meşâyih eger hammâm akçası ziyâde ise (6) tecvîz ider, sehl ise itmez. Ve ba'z meşâyih eger hammâm akçasını (7) peşin isterlerse teyemmüm ider, eger sonra taleb iderlerse teyemmüm (8) itmez. **Mes'ele**, eger bir sdsını habs itseler ve şu virmeseler (9) teyemmüm idüp namâz kılsa halâş olduğda ol namâzı kıyâsen (10) kazâ itmez istihsânen kazâ ider. Hasta olan kimseneye ısıcağ (11) şu zarar ise şovuk şu ile âbdest eyle. Eger şovuk zarar ise (12) ısıcağ şu ile âbdest eyle. Eger ikisi de zarar ise teyemmüm ider (13). Eger hasta hareket tahârete kudreti yoğ-ısa ve hareketden marâzı (14) ziyâde olursa teyemmüm ider. Eger bedeninde cerâhat olsa gısl (15) iktizâ itdükde şu cerâhate zarar ise sağ yirin yayğar (16) ve cerâhate mesh ider. Eger meseh kâbil olmayup cerâhat vücūdunuñ (17) çoğında olsa teyemmüm ider. **Mes'ele**, şahrâda ne miqdâr yirde (18) şu olsa teyemmüm cā'iz olur. Eger cân havfı yâhūd māl havfı (19) olursa her ne kadar karîb olsa teyemmüm cā'izdür. Eger cân ve māl **[47a]** (1) havfı yoğ-ısa bir mîl kadar yir olmağa muhtâcdur ki teyemmüm cā'iz (2) ola. Hasan bin Ziyâd hazretlerinden rivâyet var ki şu önünde (3) olursa iki mîl ve ardında olursa bir mîl yirde teyemmüm cā'iz (4) olur. Ammâ zâhir rivâyetde fark yokdur. Önünde olsun ardında (5) olsun bir mîl yirde teyemmüm cā'izdür. **Mes'ele**, vakt-i evvelde şu (6) bulamayup teyemmüm ile namâzı edâ itdükden sonra vakt-i âhirde şu (7) bulsa 'ulemâ-i Hanefiyye katında namâzı i'âde itmez. İmām-ı Mâlik (8) hazretleri katında i'âde lâzımdur. **Mes'ele**, mütevađđinüñ teyemmüm iden (9) kimseneye iktidâsı İmām-ı A'zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf hazretleri (10) katında cā'izdür. İmām-ı Muhammed hazretleri

katında degildir. Eger (11) mütevaḍḍī müteyemmime iktidā idüp imām ile namāz kılariken imāmuñ (12) ardından şu görse İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf katında namāzı (13) fāsīd olur. İmām-ı Züfer raḥimehu’llāhu katında olmaz. **Mes’ele**, (14) eger şahrāda şu bulmayup ve zemīn balçık olsa şöyle teyemmüm idecek (15) yir bulmasa ḥazret-i ‘Ömer raḥīya’llāhu ‘anhu ḥazretlerinden rivāyet olındı ki (16) kendi libāsında yāḥūd bārgir pālānında bir kuru yir olup (17) tozlanursa andan teyemmüm eyleye. İmām-ı A‘zam ḥazretleri balçıkda (18) teyemmümi tecvīz itmişler. İmām-ı Ebū Yūsuf ve İmām-ı Muḥammed ḥazretleri bir pāre (19) balçığı üzerine sürüp kurudukda teyemmüm eyleye, dir. ve bir kireç [47b] (1) üzerinde birkaç kerre teyemmüm itmek cā’izdür şu gibi degildir ki (2) müsta‘mel ola. Ve teyemmüm iderken ḥadeş vāḳi’ olsa tekrār teyemmüme (3) muḥtācdur. **Mes’ele**, eger teyemmüm idüp şahrāda dābbe üzerinde (4) giderken nevm ğalebe idüp uyurken bir şuya rāst gelüp (5) geçdükden soñra uyansa İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Muḥammed ḥazretleri (6) katında teyemmümi bāṭıl olur. İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri katında bāṭıl (7) olmaz. **Mes’ele**, eger teyemmüm idüp namāza şürü’ itdükde bir kimsene, (8) gel saña şu vireyüm ābdest diyüp ol daḥı vardukda virmese (9) yāḥūd şuyı dökse tekrār teyemmüm idüp namāzı edā ider. Eger müteyemmim bir (10) miḳdār şu bulup ābdest almak istedükde bir sehīl maḥalle (11) şu vefā itmese eger farz olduğı üzere ābdest ḥarç itdise (12) teyemmümi bāṭıl olmaz. Eger sünnet üzerine aldısı bāṭıl olur (13). **Mes’ele**, eger teyemmüm idüp namāza şürü’ itdükde serāb (14) görüp şu zanni-le gitdükde serāb olduğı müte‘ayyin olsa (15) namāzı bozulup lākin teyemmümi bozulmaz. Ve bir cemā‘at teyemmümle namāz (16) kılariken bir kimsene bir ābdestlik kadar şu götürüp cümleñüze (17) bağışladum dise hīç birinüñ namāzı bozulmaz. Zīrā İmām-ı A‘zam (18) ḥazretlerine göre müşā‘ olan şeyüñ hibesi şaḥīḥ degildir (19). İmāme-yne göre egerçi şaḥīḥdür lākin her birine ābdeste [48a] (1) kifāyet idecek kadar düşmez. Ammā hibe diyüp bu şuyı (2) size ibāḥa itdüm dise cümlesinüñ namāzı bozulur. Zīrā hīç (3) biri āḥirinden terciḥ olunmaz. **Mes’ele**, eger cünüb olsa ve ancak (4) ābdeste kifāyet idecek şu bulinsa e‘imme-i ḥanafīyye katında ol (5) şunuñ vücūd-la teyemmüm itmek cā’izdür. Ğusle kifāyet itmedükçe (6) ol şunuñ vücūd ve ‘ademi berāberdür.

Bāb fī ṭahāreti’l-arz: (7) Namāz edā olınan maḥal pāk olmak lāzımdur. Qur’ān-ı Kerīm ve eḥādīs-i (8) şerīfe ile şābitdür. Qur’ān-ı Kerīmde (9) *in tahhirā beytiye li’t-ṭāifine ve l-‘ākifine ve r-rukkei’s-sucūd*⁸⁰ (9). Egerçi bu āyet-i kerīme Kā‘be-i Mükerrrem ḥaḳkındadır (10) lākin cümle mesācid bu ḥükmdē dāḥıldır. Ḥādīs-i şerīf *ḳavluḥū ‘aleyhi’s-selām ce‘altü’l-arza*

⁸⁰ Evimizi tavaf edenler, ibadet için orada kalanlar, namaz kılanlar için orayı (mescidi) temiz tutun.” Bakara 125. a.

*mesciden tahūren aynemā edrekteni 'ş-şalātı teyemmetü ve şalleytü*⁸¹ (12). **Mes'ele**, zemīn yaykanmağla pāk olur (13). Bir A'rābī bilmezlikle mescid-i Resūl'llāhu şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūn (14) bir gūşesine tebevūl itdi. Eşhāb-ı güzīn gördiler. A'rābīye (15) hucūm itdiler. Hāzret şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem men' idüp (16) yaykamağla emr eyledi. Sebeb bu idi ki A'rābī nev müslim idi (17). Reddet ihtimālī var idi. Ve yaykamağla pāk olduğu ma'lūmları (18) idi. Ve ol maḥal üç def'a yaykadılar ve gülāb dökdiler (19). **Mes'ele**, eger zemīn yumuşak ve kumlu olup şuyı cezb [48b] (1) iderse üç def'a şu dökmekle pāk olur. Eger seḥt (2) olup şu geçmezse 'acele ile lāzım ise kazup altını (3) üstine götüreler. Eger 'acele olunmazsa kurumağla pāk (4) olur. Eger maḥall-i қа' de ve maḥall-i secde pāk olup etrāfī (5) necāset olsa öyle maḥalde namāz mekrūhdur. **Mes'ele**, (6) bir adam şahrāda namāz kılariken secde itdükde ma'lūm olsa ki (7) maḥall-i secde nā-pākdur ol secdeyi pāk yirde қаzā itmek (8) İmām-ı Ebū Yūsuf ḥāzretleri katında cā'izdür. İmām-ı A'zam (9) ve İmām-ı Muḥammed ḥāzretleri katında cā'iz degildir. **Mes'ele**, eger (10) secdeye vardukda ma'lūm olsa ki maḥall-i secde nā-pākdur (11) eteklerini secde maḥalline çeküp üzerine secde eylemek İmām (12) 'Alī Asbīcānī kavli üzere cā'iz olur. Lākin zāhir rivāyet (13) üzere cā'iz degildir. Eger zemīn üzerinde otlar nā-pāk olsa (14) zemīn gibi kurumağla pāk olur mı İmām Asbīcānī cevābında (15) eger otlar yolunmağla kābil degil ise zemīne tābī' olup (16) kurumağla pāk olur. Ammā zāhir rivāyet üzere farkı yokdur (17) pāk olmaz meger yağmur yağa yāḥūd üzerinden şu aḳa ol (18) zamān pāk olur. **Mes'ele**, postinūn kılsuz taraḫı nā-pāk (19) olsa post taraḫında namāz kılmak İmām ebu'l-Ḥasen Rūsteġfenī [49a] (1) kavlinde cā'izdür. Ammā zāhir rivāyet üzere her şey ki iki kat (2) olmaya cā'iz degildir. Meşelā bir seccāde ki iki kat olmak mümkün (3) ola bir katı nā-pāk olsa pāk taraḫından namāz kılmak cā'izdür (4). Ammā bir kat olup bir taraḫı nā-pāk olsa döndürüp pāk (5) taraḫında namāz cā'iz degildir. Eger bir libāsuñ bir taraḫı nā-pāk (6) olsa eger astarı dikilmiş ise bir kat ḥükminde pāk (7) taraḫında namāz cā'iz olmaz. Eger dikilmedise cā'izdür. İki kat (8) ḥükminde pāk. **Mes'ele**, eger seccādenūñ secde maḥalli-le қа' de (9) maḥalli pāk olup ancak қарın gelecek maḥalde miḳdār-i dirhem (10) necāset olsa üzerinde namāz kılmak cā'izdür. Zīrā қарını (11) zemīne döşemek lāzım degildir. Maḥall-i secde ve қа' de pāk olduğda (12) namāz cā'izdür.

Faṣl: der meḳān-ı namāz-ı Kā'be Mükerreme saḳafī üzere (13) namāz kılmak mekrūhdur. Zīrā edebe ri'āyet itmemiş olur. **Mes'ele**, (14) bir külḥanda necāset yaḳsalar ol külḥanuñ mescid ile mā-beyninde (15) iki dīvār olsa namāz cā'izdür. Bir dīvār ise mekrūhdur (16).

⁸¹ "Bütün yeryüzü ve tüm toprak üstü bana mescid kılındı, pes namaz vakti gelince teyemmüm ettim ve namaz kıldım." Hadis

Ḥammām içinde namāzda ba‘zılar kerāhet bulmuşlar. Ammā Zāhid (17) Zondusti ḥammām içinde dellāklarla cemā‘at olup namāz (18) kılar gördi. **Mes’ele**, mezāristānda namāz kılmaḳda kerāhet (19) vardır eger mezāristān içinde mescid olsa. Eger mezāristāndan **[49b]** (1) muḳddem binā olunmuş ise kerāhet yokdur soñradan mezāristān (2) içinde binā olındısa kerāhet vardır. Sebeb budur ki (3) tā‘ife-i Yahūd mezāristān-ı enbiyā ‘aleyhi’s-selām dā‘iresini (4) Kible ittiḥād itdiler. **Mes’ele**, ṭarīḳ-i ‘ām üzerinde namāz kılmaḳda (5) kerāhet vardır. Zīrā cümle-i mü‘minān ve küfrüñ ḥaḳları te‘alluḳ (6) itmişdür. Eger ṭarīḳ-ı ḥāş olup bir müslümānuñ mülki ise (7) be’s yokdur. Bir menzilde ki kelb ola yāḥūd şüretler ola (8) yāḥūd şerāb ve ālāt-i lehv ola ol menzilde namāz kılmaḳ (9) mekrūhdur. Eşerde vārid olmuş ki bir gün ḥazret-i Cembrā‘īl (10) Emīn, ḥazret şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme geldi ve iḳerü girmede (11). Buyurdılar ki niçün girmezsin. Buyurdi ki... şüret (12) var. Biz şüret ve kelb olan maḥalle girmezüz, meger... (13) ḥazret-i ‘aleyhi’s-selāma bir perde dikmişdi ol perdede (14) şüret var idi. Bir rivāyetde Necāşiden bir ḳalkān hediye (15) gelmişdi, anda şüret var idi. Anları bertaraf eylediler (16) andan soñra girdi. İmām-ı Seraḥsī buyurur ki şüret secde (17) yirinde olmayup ayaḡ altına gelecek ḥālice ve kilīm ve döşme (18) maḳūlesinde olsa be’s yokdur. Eger şüret dīvārda (19) ise Kible tarafında olmayup ḥilāfında ise be’s yokdur. **[50a]** (1) Eger şüretüñ yüzini bozsalar be’s yokdur. Ve eger siñek ḳadar (2) ve arı ḳadar küçük olsa be’s yokdur. Zīrā Ebū Hüreyre raḳıya’llāhu (3) ‘anhunuñ yüzüñde bir meges şüreti var idi. Ve Enes Bin Mālik (4) raḳıya’llāhun ‘anhunuñ yüzüñde bir arı şüreti var idi. **Mes’ele**, (5) āteşe ḳarşu namāz kılmaḳ mekrūhdur. Mūma ḳarşu cā’izdür (6). Ve ḳandīl ve ḳerāḡ da böyledür. Zīrā āteşe ṭapalar ammā mūma (7) ve ḳandīl ve ḳerāḡa ṭapar yokdur. Eger āteş ‘alevli olmayup kömür (8) olsa be’s yokdur.

Faşl fī setr’l-‘avret: Maḥall-i ‘avretüñ (9) ne miḳdārı açık olsa namāza... İmām-ı A‘zam ḥazretleri (10) dört bölükde bir bölüki açık olsa cā’iz olmaz. İmām-ı Ebū Yūsuf (11) ḥazretleri nişfi, dir fetvā İmām-ı A‘zama göredür. Ve ricāluñ (12) göbegi ‘avret degildür. Zīrā ḥazret şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (13) İmām-ı Ḥasan ve İmām-ı Ḥüseyn raḳıya’llāhu ‘anhümānuñ göbeklerini (14) açup öperler idi. Göbekden aşaḡı ‘avret-i ḥafīfedür, (15) tā ‘avret-i ḡalīzeyeye varınca. Ve andan dizlere varınca. Bu maḥallerüñ (16) dört bölükde bir bölügi açık olsa namāz cā’iz olmaz. Zeker (17) ve ḥuşyeteyn ve maḳ‘ad ‘avret-i ḡalīzedür. Nisvānuñ yüzi ve (18) elinüñ ve ayakları ‘avret degildür sā‘iri ‘avretdür. Elinüñ üstinde (19) iḥtilāf vardır. İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri ‘avret degildür dir. **[50b]** (1) Lākin zāhir rivāyetde ‘avretdür. İmdi nisvān tekbire el ḳaldurduḳda (2) gerekdür ki elinüñ ve ayaḡnuñ üstlerini örte. **Mes’ele**, murāhıḳa (3) olan kıza münāsib olan başı örtülü namāz kıla. Zīrā namāz (4) içinde bülūḡa irişirse namāzı

fâsîd olmaya. Âzâdsız câriyeler (5) başı açık kalmak gerektür. Zîrâ hâzret-i 'Ömer ra'zıya'llâhu kendi (6) câriyesini gördi ki başı örtülü namâz kılar. Buyurdılar ki (7) yaşmağı çıkar haremî olmak istersen. Bir câriye birkaç namâzı (8) başı açık kılop soñra ma'lûmı olur ki beş gün mu'kaddem (9) âzâd olmuş. Eşâh kavlı oldur ki beş günlük namâzını kazâ ide (10). **Mes'ele**, nisvân, nisvânun göbeline varınca görmekte bilâ şehvet be's (11) yokdur. Ve şahid olduğu 'avratı 'ilm-i şer'î ile bilince nazarda (12) be's yokdur. Şehvet-i ihtimâli var ise câ'iz degildir. Ricâl (13) ricâluñ şehveti hâtarı yoğ-ısa göbeline dek nazarda be's (14) yokdur. Eger 'avret yirinde cerâhat olsa kâdr-ı ce'hâcet (15) nazarda be's yokdur. Hamri içmek hâram olduğu gibi hamrile hûkne (16) idüp dökinmek hâramdur. Nevresîde tâze oğlanlara nazar (17) itmek câ'iz olmaz meger iki üç yaşında ola. Küçük oğlancuk, (18) karılar hammâmına girmekte be's yokdur. Lâkin küçük kızlar hammâmına (19) girmek câ'iz degildir. **Mes'ele**, kişi anasınun ve kız karındaşınun [51a] (1) ve 'amme ve hâlasınun zînet ma'hallerine baş ve sîne ve ellerine (2) ve ayaklarına nazar itmek câ'izdür. Ve ma'lûm ola ki nazar câ'iz (3) olan ma'hallerine yapışmak da câ'izdür. Câriyenun ma'halle-i zîneti başı (4) ve sînesi ve elleri ve ayakları dizlerine varınca bi-lâ şehvet (5) nazar câ'izdür. Sâ'ir a'zâsına ne nazar ve ne yapışmak câ'iz degildir (6). Dellâklar insânun göbekden dizlerine varınca kese sürmek (7) câ'iz degildir. Zevce, zevcesinun ve zevce, zevcenun her birine nazar (8) câ'izdür lâkin edeb degildir, meger cimâ'a hırş ziyâde ve rağbet (9) ekşer olsun diyü nazar iderse câ'izdür. **Mes'ele**, nisvân evinden (10) taşra şokağda gezmek lâıyık degildir meger hâceti ola, ol (11) vakt kalınca örtü ve yaşmak örtinüp gide. Ve ayaklarına (12) mest giyüp ayakları görünmeye. Ve eline bir 'aşâ ile ve başını (13) aşâğa egüp kocağarı heybetine gire. Ve yolda nâ-mahrem (14) kimesneye selâm vermeye. Ve genç hatunlara selâm vermek (15) câ'iz degildir, meger kocağarı olursa be's yokdur (16). **Mes'ele**, kocağarılarla hâl hâtır şoruşmakda be's yokdur (17). hâzret-i Ebû Bekir Şiddîk ra'zıya'llâhu 'anhu kendi kabîlesine (18) vardı. Anasını fevt olmuş buldı. Komsı kocağarılarla (19) esenleşdi.

Fa'ıl fi'l-libâs: Pâk libâs giymek farzdur. [51b] (1) Âyet ile sâbitdür. *Veşiyâbeke fetahhir*⁸². Eger pâzârdan (2) bir libâs alsa pâk mudur diyü su'âl itmek kıyâsen şartdur, istihsânen (3) degildir. Ve eger beyâz ise yaykamak lâzım degildir. Eger (4) kirli ise yaykaya, ba'dehû anuñla namâz kıla.

Bâb fi's-süneni'r-revâtib: (5) Şabâh namâzınun iki rek'at sünnetini sâ'ir sünnetlerden mü'ekkeddür (6). Hâdîs-i şerîf vardır. *Rek'ate'l-fecre hayrum mine'd-dünyâ ve mâfihâ*⁸³ Vesâ'ir (7) sünnetleri otururken kılmak câ'izdür. Ammâ şabâh (8) sünneti bi-lâ 'özl

⁸² "Elbiseni temiz tut." Muddessir s, 4. a.

⁸³ "Sabah namazının iki rekat sünneti, dünya ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır." Hadis

kılınmamak gerektir. Kā'ime kılmak gerektir. Ve farz (9) vaktine karīb kılmak müstehabdur. Kāḍī İmām Zāhid buyurur ki (10) şabāḥ yiri ağardığı gibi kılmak zülmetden ḥulāṣa-ı şükrāne (11) olur, hemān kılmak gerektir. **Mes'ele**, fecr tāli' olmak zan (12) idüp sünneti kılsa, sonra müte'ayyin olsa ki henüz tāli' (13) olmamış, tekrār kılmak lāzımdur. Muakaddem kıldığı kifāyet itmez (14). Ammā fecr tāli' olmadı zanni-le tetavvū'en taḥiyyet-i mescid kılsa, (15) sonra zāhir olsa ki fecr tāli' olmamış şabāḥ sünneti yerine (16) durur, tekrār kılmaya ḥācet yokdur. Eger fecr tāli' olmak (17) ze'mi-le dört rek'at tetavvū'en kılsa, sonra zāhir olsa ki fecr tāli' (18) olmuşdur. Eger her iki rek'atde de ka'de itdise (19) iki rek'ati şabāḥ sünneti yerine durur. Eger bir ka'de ile **[52a]** (1) kıldısa İmām-ı Muḥammed ḥazretleri kavlince cā'iz olmaz. İmām-ı A'zam (2) ve İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri kavllerince cā'iz olur. Lākin şabāḥ (3) sünneti maḳāmına kā'im olmaz. **Mes'ele**, şabāḥ namāzının sünnetini (4) kendi menzilinde kılmak evlādur. Şeyḥu'l-İslām Burhāne'd-dīn (5) buyururlar ki: Cümle sünnetleri ve tetavvū'vātī menzilinde kılmak evlādur (6) *ḳavluḥū 'aleyhi's-selām lā ṣalāta fi'l-mescid ille'l-mektūba*⁸⁴. Eger mescidde (7) kılmak iktizā iderse farz mescid içerüsünde edā olunursa (8) ol sünneti taşrasında kıla. Eger mescidün taşrası yoğ-ısa (9) āḥir şafda bir direk ardında kıla. Şafların ortasında kılmak (10) ziyāde mekrūhdur. Halkın namāzını müteşevviş itmekdür, ḡāyet ḥazer (11) lāzımdur. **Mes'ele**, şabāḥ namāzına mescide varduḳda cemā'at (12) farzına kā'im olmuşlar. Eger evvelki rek'at ise sünnete şürū' (13) ide. Eger ikinci rek'at ise farzına şürū' ide. Ba'de'l-farz (14) e'imme-i Ḥanefiyye katında sünnet kılınmaz, güneş doğduḳdan sonra (15) ḳazā iderse olur. İmām-ı Muḥammed ḥazretleri katında şabāḥ (16) sünneti maḳāmına kā'im olur. İmāmeyn katında olmaz. Eger imāmı (17) ka'dede bulsa İmām-ı Muḥammede göre sünneti kılar ve farzı münferiden (18) kılar. İmām-ı A'zam ve Ebū Yūsuf ḥazretlerine göre farza (19) iktidā ider, cemā'at sevābı için sünneti ḳazā itmez. İmām-ı **[52b]** (1) Muḥammed ḥazretleri şabāḥ namāzının sünneti ḳazā olunur, dir. Zīrā (2) mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem vādī-i şeytānda ḥābda idiler (3). Güneş doğdı. Buyurdılar. Ezan okınup ikāmet ile şabāḥ (4) namāzını ve sünnetini ḳazā itdiler. **Mes'ele**, öyle namāzından muakaddem dört (5) rek'at tetavvū' kılsa öyle sünneti maḳāmına durmaḳda ihtilāf (6) itdiler. İmām şader durur dir. Hoca İmām-ı Seraḥsī buyururlar ki: (7) Her sünnet vakti ki tetavvū' kılmak cā'iz olmaya ol maḥalde kılınan (8) namāza tetavvū' demek laḡvdur. Şabāḥ namāzı gibi ol sünnet olur (9). Ammā öyle namāzında maḥall-i sünnetinde tetavvū' kılmak cā'izdür. Sünnet (10) maḳāmına kā'im olur. Eger öyle namāzının sünnete şürū' (11) itdükde farza ḳāmet olsa İmām-ı Muḥammede göre sünneti tamām (12) ider ḳaṭ' itmez. İmām-ı Ebū Yūsufa göre ikiside

⁸⁴ "Mescitte sadece farz namāzı kılınır (sünnet namazları evde kılıp gelmek de sünnettir)." Hadis

selām (13) virür. **Mes’ele**, eger öyle namāzı sünnetine yitişmese farzı (14) edā itdükden şöña Cāmi’ü’s-Şağîr rivāyeti üzere evvel dört (15) rek’atı şöña iki rek’atı kılar. İmām-ı Ebū Yūsufdan iki (16) rivāyet var. Biri evvel iki rek’atı ba’dehū dört rek’atı kılar (17). Ve bir rivāyetde evvel dördü ba’dehū ikiyi kılar. Eger evvel (18) iki rek’atı kılsa şöña dört rek’ate hemān öyle namāzı (19) sünneti diyü niyyet ider. Ba’zılar kazāya niyyet ider dirler. **[53a]** (1) Lākin eşah kavli evvlkidür. **Mes’ele**, cum’a sünnetleri ‘Abdu’llāh bin (2) Mesū’d hazretleri razıya’llāhu ‘anhu kavli üzere sekiz rek’atdür (3). Dördü evvel, dördü şöña. Ve bu kavli İmām-ı A’zam ve Muhammed-ı (4) hazretleri aḥz itmişlerdür. Emīrū’l-mü’minīn hazret-i ‘Ömer ve (5) hazret-i ‘Alī razıya’llāhu ‘anhümā kavlleri üzere on rek’atdür. Dört evvel, altı (6) şöña. İmām-ı Ebū Yūsuf bu kavli aḥz itmişdür. Lākin farz-ı cum’adan (7) şöña evvel iki rek’at hazret-i ‘Ömer razıya’llāhu ‘anhu kavlidür, ba’dehū (8) dört rek’at kılınur. Farz-ı cum’adan şöña dört rek’at, (9) ba’dehū iki kılınmak hazret-i ‘Alī razıya’llāh ‘anhu kavlidür. Zīrā (10) ḥadīs-i şerīf vārid olmuşdur ki farzdan şöña farz gibi (11) teṭavvu’ kılınmada. Eger cum’a farzından şöña evvel iki rek’at (12) kılınsa, bu ḥadīs-i şerīf muḥālif olur. Ve bu kavle göre yatsu (13) namāzı farzından şöña iki rek’at kılmak lāzım gelür. Lākin (14) ḥadīs-i şerīf var ki her kim yatsu farzından şöña dört rek’at (15) sünnet kılsa, Ḥaḳ ta’ālā Leyle-i ḳadir şevābı virür. **Mes’ele**, cum’a (16) namāzınuñ evvel ve āḥirde dört rek’at sünnetlerine cum’a sünneti (17) diyü niyyet olunur. Lākin iki rek’ate İmām-ı Ebū Yūsuf kavlince (18) sünnet-i cum’a diyü niyyet olunur. Lākin eşah kavli sünnet vaktine (19) diyü niyyet olına. Ve İmām-ı Faḥr Zāhidden rivāyet olunur ki her kim **[53b]** (1) bu iki rek’at namāzuñ her rek’atında bir sūre fātiḥa ve üç (2) iḥlās-ı şerīf ve birer mu’avezzeteyn okusa Ḥaḳ sübhānehū (3) ve ta’ālā ol kimseneye ehl ü evlād ve ‘ayālī-le gelecek (4) cum’aya dek kendi ḥıfz ve amānında her āfetden emīn eyler (5). **Mes’ele**, sünnetlerde Ḳur’ān-ı Kerīmden her ne okunsa olur. Lākin (6) eşerde vārid olmuşdur ki bir adam öyle namāzınuñ dört rek’at (7) sünnetde *ḳul yā eyyühe’l-kāfirūn*⁸⁵ ve bir rek’atında *ḳul huva’l-lāhu eḥadun*⁸⁶ ve (8) üçüncide *ḳul e’üzü birabbi’l-felak*⁸⁷ ve dördüncide *ḳul e’üzü birabbi’n-nās*⁸⁸ (9) sūrelerin okusa dört belādan emīn olur (10). Ḳulunç ve şaḳīḳa ve diş aḡrısı ve arḳa aḡrısından emīn ola (11).

Bāb müfsidātu’ş-şalāt: Şalāt fāsīd olan ve olmayan (12) vucūh dördtür: Evvelki, hem şalāt fāsīd olur hem ṭahāret (13). Ḳahḳaha ve şalāt içinde iḥtilām ve ‘amden ḥadeş. İkinci, ne (14) namāz fāsīd olur ne ṭahāret. Tebessüm ve nisyānen selām ve ‘amel-i (15) sehl ve ḥadeş zan-

⁸⁵ “De ki: “Ey inkarcılar.” Kafirun 1. a.

⁸⁶ “De ki: O, Allah’tır, tektir” İhlas 1. a.

⁸⁷ “De ki: Yaratılıp vücuda getirilen şeylerin Rabbine sığınırım.” Felak 1. a.

⁸⁸ “De ki: İnsanların Rabbine sığınırım.” Nas 1. a.

le yüz döndürmek. Bunlar mā-dām ki (16) mescid içinde ola yāhūd şahrāda şaflar beyninde ola (17) namāzı ve tahāreti ifsād itmez. Ve üçüncü vech, tahāret fāsīd (18) olur, namāz fāsīd olmaz. Ya'nī ābdest alınıp kaldığı (19) yirden binā olunur. Burun kanı ve ağız tolusu kusmak ve nā-gahān [54a] (1) rīh çıkmak. Dördüncü oldur ki namāz fāsīd olur, tahāret olmaz (2). Kelām-ı dünyā söylemek ve bir şey taleb etmek ve 'amel-i keşir ve yola (3) gitmek. **Mes'ele**, cemā'atle namāz kılariken cümlesi kākaka (4) eylese, eger imām muḳaddem soñra cemā'at iderse imāmuñ hem (5) ābdesti ve hem namāz bozılır, cemā'atüñ ancak namāzı bozılır, (6) ābdestleri bozulmaz. Nā-bālig olan namāz içinde kākaka eylese (7) İmām Ṭahāvī ābdesti ve namāzı bozılır, dir. Ebū Sa'īd Belhī (8) namāzı bozılır, ābdesti bozulmaz. Zīrā mükellef degildir dir (9). Eger namāz içinde uyurken kākaka eylese namāzı bozılır, (10) ābdesti bozulmaz. Eger cenāze namāzında kākaka eylese namāzı (11) bozılır, ābdesti bozulmaz. **Mes'ele**, namāz içinde az ve çok söz (12) söylemek namāzı bozar. İmām-ı Şāfi'ī ḥazretleri az söz ile (13) namāz bozulmaz dir. Delīli oldur ki bir gün mihter-i 'ālem şalla'llāhu (14) 'aleyhi ve sellem dört rek'at namāza şürü' idüp ikide selām (15) virdi, eşḫāb-ı güzīn i'lām itdiler. ḥazret-i 'aleyhi's-selām (16) yanlarında olan ḥazret-i Ebū Bekir ve 'Ömer raḫıya'llāhu 'anhümādan (17) su'al buyurdılar ki bunların didüğü gibi vāḫi' midür anlar (18) daḫı vāḫi'dür didüklerinde kākup iki rek'at daḫı kıldılar (19) ve tahrīme itmediler. Bizüm 'ulemāmuz cevāb virürler ki bu vaḫ'a ibtidā-i [54b] (1) İslāmda idi, soñra namāzda tekellüm ḥarām oldu. Ve ḥazret (2) Mu'āviye namāzda iken biri aḫsırdı, ben yerḥamükellāh didüm. Ba'de(3)'ş-şalāt ḥazret-i 'aleyhi's-selām buyurdılar ki: Yā Mu'āviye (4) namāzuñı i'āde eyle, Ḥaḫ ta'ālā namāzda kelām-ı insānı ḥarām (5) itmişdür. **Mes'ele**, üç harfli kelām-ı nās İmām-ı A'zam ve İmām-ı (6) Muḥammed ḥazretleri katında namāzı ifsād ider. İmām-ı Ebū Yūsuf (7) ḥazretleri itmez dir. İki harfli kelām daḫı tām olduğı āyet-i (8) kerīme ile şābitdür. *Keḫavliḫ te 'ālā felā teḫul lehumā uffin*⁸⁹ ve bir gün (9) ğazā mālını kısmet iderlerken ḥazret İmām-i Hüseyin şabī idi (10) māl-ı ğazādan bir ḫurma alup ağızına ḫodı. Ḥazret 'aleyhi(11)'s-selām mübārek parmağı-la ağızından çıkarup kiḫ kiḫ diyü (12) buyurdılar. İmdi iki harf da kelām-ı tāmdu. **Mes'ele**, eger biri (13) aḫsırsa namāz içinde biri yerḥamükellāh dise (14) namāzı fāsīd olur. Eger namāz içinde Yahyā adlu kimesneye (15) ḫaḫ idüp *Yā Yahyā ḫuḫi'l-kitāb*⁹⁰ āyetini okusa namāzı (16) fāsīd olur. Namāzda olduğıñı iḫbār ile şalāt fāsīd (17) olmaz. Bir gün ḥazret-i 'Alī mescid-i Resūlu'llāh ṭaşrasına geldükde (18) ḥazret-i 'aleyhi's-selām cehrile Ḳur'ān-ı Kerīm tilāvet idüp (19) ya'nī şalātda olduḫlarını iḫbār itmişler. Bu miḫdār ile [55a] (1) namāz fāsīd olmaz. Eger bir ḫālimüñ fevti iḫbār olındukda namāzda (2) olan kimesne elḫamdülillāh dise, İmām-ı A'zam ve İmām-ı

⁸⁹ "Onlara öf bile deme." İsra 23. a.

⁹⁰ "Ey Yahya! Kitabı tut!" Meryem 12. a.

Muhammed hażretleri (3) katında namāzı fāsīd olur. İmām-ı Ebū Yūsuf hażretleri katında (4) olmaz. Namāz içinde aķsırup elḥamdülillāh dise, zāhir rivāyet üzere (5) namāzı fāsīd olmaz. Zīrā cevāb degildür. Ba‘zılar fāsīd olur (6) dirler. **Mes’ele**, eger namāz içinde öñine bir mektüb kıosalar (7) lisānen bir şey söylemeyüp ancak yazılan ma‘lūmı olsa, (8) ba‘zılar namāzı fāsīd olur dirler. Ol mes’eleye kıyās (9) iderler ki bir kimesne fūlān şahsuñ mektübını okumamağa yemīn (10) itse, öñine kıosalar içinde olan ma‘lūmı olduķda (11) ḥāniṣ olur dirler. Ammā zāhir rivāyet oldur ki bu mes’eleye (12) kıyās olunmaz. Ve namāzı bu mertebe ile fāsīd olmaz. Zīrā (13) kıalbe lāyiḥ olan şeyler namāzı ifsād itse namāz kıılmamak (14) müte‘assir olurdu. Ve eger imām rahmet āyetleri okuduķda (15) muķtedī ṣādıķ ızḥār idüp yāḥūd ‘azāb āyetinde (16) teessüf ızḥār itse yāḥūd girye itse ammā ızḥār (17) itmese namāzı fāsīd olmaz. Ammā ızḥār iki ḥarfle olsa (18) İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Muhammed katında namāzı fāsīd olur. İmām-ı (19) Ebū Yūsuf hażretleri katında olmaz. **Mes’ele**, ḥasta olup [55b] (1) namāzda zaḥmet-i müṣted olduķda yā Rabb yāḥūd yā rabbenā dise (2) İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Muhammed kıavllerinde namāzı fāsīd olur (3). İmām-ı Ebū Yūsuf hażretleri kıavlinde olmaz. **Mes’ele**, bir kimesne (4) namāzda iken bir şeyi alup götürseler ol şey için (5) namāzı bozmaq cā‘iz olur mı bu mes’eledde fetvā öyledür ki (6) eger bir dirhem kııymetli şey ise bozmaq cā‘izdür, ammā taķvā (7) yolında dünyā şey için namāz bozmaq cā‘iz olmaz. Ammā bir kimsene (8) şuya yāḥūd ateşe düşüp helāk olmak ihtimāli (9) ğālib olsa namāzı bozup ol kimesneyi taḥlīṣ evlādur (10) **Mes’ele**, eger bir kimesne namāzda iken anası yāḥūd babası (11) da‘vet itse eger farz ise bi’l-ittifāķ namāzı bozmaz (12). Eger namāzda itdüğün bilürler ise teṭavvu‘ namāzını da bozmaz (13). Eger bilmezler ise teṭavvu‘ bozup fi’l-ḥāl icābet ider soñra (14) i‘āde ider. **Mes’ele**, namāz içinde yılan görse urup (15) öldürse namāzı fāsīd olmaz *uķtelū el-esvedeyn veleṣ küntüm fi’ş-ṣalātı*⁹¹ (6) ḥadıṣ-i şerīfi delīldür. Ḥattā İmām-ı A‘zam (17) hażretleri cemā‘atle namāz kıılarken saķf-ı mescid-i şerīfdan (18) bir büyük yılan düşdi. Cemā‘at-i cümle firār itdiler. Ḥażret (19) İmām ‘aleyhi’r-raḥma namāzı bozmayup her rüknde yılanı urdu. [56a] (1) Namāz tamām olınca yılanı öldürdi. Ve namāzda üç def‘a (2) bir maḥallini kıaşımağla namāz fāsīd olur. Ammā zāhir rivāyet (3) üzere bozulmaz. **Mes’ele**, namāzı ifsād iden ‘amel-i keşiri (4) İmām-ı Zāhid Faḥr şöyle ta‘rīf ider ki: Namāzda olmayan bir adam (5) ‘ameline baķduķda bu adam namāzda degildür diyü ḥükm eyleye. Şeyḥü’l(6)-İslām Burḥāne’d-dīn buyururlar ki yakīnen ḥükm lāzım degildür (7) belki zan gelse namāzı fāsīd olur. Ve eger bir el ile ‘amel iderse (8) fāsīd olmaz. İki el ile ‘amel iderse destārını şarmak (9) ve kıuşak kıuşanmak ve yayı çekilmek gibi. Ve eger bir el ile olacak (10) işi iki el ile eylese. Meşelā, başından destārı düşse (11) iki elile alsa başına kıosa ve

⁹¹ “Namazda bile olsan iki siyah (yılanı ve akrebi) öldür.” Hadis

iki elile eteklerin düşürse (12) ve kuşağını çözse namāzı fāsīd olmaz. **Mes'ele**, eger namāz (13) içinde bir libāsını çıkarmak yāhūd giymek murād eylese İmām-ı Muḥammed (14) ḥazretleri buyur ki her 'uẓvundan bir rükn tamāmında iderse (15) namāzı fāsīd olmaz. Meşelā, kıyāmdan rükū'a varacak maḥalde (16) bir yeñini ve rükū' tamāmında bir yeñini ve secde maḥallinde birini çıkarsa (17) yāhūd giyse namāzı fāsīd olmaz. Eger namāzda bir şayd gelse (18) tāş ile yāhūd yanında olan çomak ile ursa namāzı (19) fāsīd olmaz. Eger ok ile ursa fāsīd olur. Ammā Şeyḫü'l-İslām [56b] (1) Burhāne'd-dīn ihtiyār idüp namāzda şayd urmak kesbdür (2) cā'iz degildür dir. **Mes'ele**, bir kimesne zevcesini ṭalāk-ı ric'ī (3) ile taṭlīk eylese namāzda iken zevcesi çıplak yanına (4) gelüp fercine nazar eylese İmām Bekr bin Faẓl Buḥārī ḳavlince (5) ric'at sâbit olup namāzı fāsīd olur. Şeyḫü'l-İslām (6) 'Alī Asībicāi Mebsût kitâbında rec'at sâbit olur. Ammā namāz fāsīd (7) olmaz dir. **Mes'ele**, eger zevcesini ṭalāk-ı rec'ī ile (8) boşasa namāzda iken zevcesi gelüp ol kimesneyi öpse (9) ric'at sâbit olur. Ammā eger öpmesine ol kimesne rāzī degil (10) ise namāzı fāsīd olmaz, rāzī ise fāsīd olur. **Mes'ele**, (11) namāzda bir şey ekl itse namāzı fāsīd olur. Ammā dişleri arasında (12) olan şey ekl itse eger noḥūd kadar olursa namāzı fāsīd (13) olur. Eger şağīr ise fāsīd olmaz.

Bābu'l-ezān: Ezān-ı (14) şerīf şî'ār-ı İslām ve sünnet-i mü'ekkededür. Bir belde-i İslāmda ezān (15) okunmasa sultān-ı İslām üzerine okutmak lâzımdur. 'İnād (16) ve muḥālefet iderlerse ḳıtāl itmek cā'izdür. Eger Yahūd ve Naşārādan (17) biri ezān okusa İslāmına ḥükm olunmaḳda taḥarrī olunur. Eger (18) ezān vakti olup Kıbleye ḳarşu durup okudı ise İslāmına (19) ḥükm olunur. Eger ezān vakti olmayup ve Kıbleye ḳarşu değılse ḥükm [57a] (1) olunmaz.

Fā'ide: Ezān, ibtidā-i İslāmda yoğıdı. Namāz vaktinde (2) eşḫāb-ı güzīn cem' olmasına bir tedbīr müşāvere olınduḳda ba'zılar (3) nākūs çalmak ve tahta ḳaḳmak sevḳ itdiler. Mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve's-sellem (4) küfr 'ādetidür diyü rāzī olmadılar. Ve ba'zılar āteş yaḳalum diyüp (5) āteş-perestāne teşebbüh lâzım gelür diyü rızā virmediler. Bir ḳarār ḳomadılar (6). Ol gice eşḫāb-ı güzīnden on yedi kimesne vāḳı'alarında gördiler ki (7) gökden iki melek nāzil olup biri ezān ve biri iḳāmet okudı (8). Şabāḥ mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyi ve sellemuñ ... cem' olup (9) rü'yalarını naḳl itdiler. Buyurdılar ki Bilāl raẓıya'llāhu 'anhunuñ (10) nefesi ziyādedur. Aña ta'līm idüñ diyü fermān itdiler. Ammā Ca'fer (11) Şādık raẓıya'llāhu 'anhu buyururlar ki mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem leyl-i mi'rācda (12) Cebrā'il-i emīn ezān okudı ve cümle enbiyālar cem' oldılar ve ḥazret (13) 'aleyhi's-selām imāmet idüp iki rek'at namāz ḳıldılar. Evvelki rek'atde (14) sūre elem neşrāḥ ve ikincide elem tere keyfe okudılar. Andan soñra muntaẓır-ı (15) vehy oldılar, tā mi'rāc zāhir oldı. Ezān-ı şerīf, Bilāla ta'līm olunur (16) sünnet-i mü'ekkede oldı.

Faṣl-ı mi'râc: Mi'râc hâtemü'l-enbiyâ şalla'llâhu (17) 'aleyhi ve sellem mescid-i Akşâya dek Qur'an ile sâbitdür. Münkiri kâfir (18) olur. Mescid-i Akşâdan 'âlem-i bâlâya 'urûc eḥādîs-i şaḥîha ile sâbitdür (19). Münkiri mübtedi' olur. Ve mi'râc ıbtidâ' taşdîk iden ḥazret-i [57b] (1) Ebû Bekir şiddîkdür. Ve ıbtidâ tekzîb iden Ebû Cehl 'aleyhi'l-la'nedür (2). Her kim taşdîk iderse Ebû Bekir ile ḥaşr olur. Tekzîb iden el-'ayâzü(3)bi'llâh Ebû Cehl ile ḥaşr olunur. **Mes'ele**, ezân-ı şerîfde olan (4) zıkr Hakk-ı münâcâtdur. Ve ğayrısı nidâ-ı halkdur. Şeyhü'l-İslâm Ebu'l Kâsım (5) Şafâr buyurur ki: Ḥayye 'ale's-şalât ve ḥayyele'l-felâh nidâ-yı namâzda (6) mâ-'adâsı münâcâtdur. Ammâ zâhir rivâyet evvelinden âḥirine varınca (7) ezân-ı namâzdur. Ezân tercî' itmek ya'nî şehâdeteynün birini pest (8) ve birini bülend itmek 'ulemâ-yı Ḥanefiyye katında câ'iz degildir. İmâm-ı Şâfi'î (9) ḥazretleri Ebû Maḥzûre tercî' iderdi câ'izdür, dir. 'Ulemâ'-yı Ḥanefiyye (10) cevâb virürler ki Ebû Maḥzûre Mekke'de mü'ezzin idi. Medîneye (11) hicretde nev müslimlerden hicâb idüp tercî' iderdi, sonra (12) ḥazret-i 'aleyhi's-selâm kulağına yapuşup lutf-ıla şokdı (13) ve buyurdılar ki: Yâ Ebâ Maḥzûre ezânı bülend okı yoḥsa tercî' (14) ile dimediler. **Mes'ele**, ezân-ı şerîfe ta'zîm lâzımdur otururken (15) işiden kıyâm itmek ve kâ'im iken oturmak gibi. Ve ḥadîs-i şerîf (16) vârid olmuştur ki ezâna cevâb mü'ezzin Allâhü ekber didükde ol (17) daḥı Allâhü ekber diye. Ve dünyâ kelâmı söylemeye. Zîrâ va'id vardır (18). *Ḳavluḥü 'aleyhi's-selâm men tekelleme 'inde'l-ezân ḥayife 'aleyhi min zevâli'l-îmân*⁹² (9). Çün mü'ezzin *ḥayye ale's-şalâh*⁹³ diye cevâbı *lâ ḥavle velâ kuvvete*⁹⁴ [58a] (1) lâzım olmaz kelâm-ı ḥaḳîkî degildir. **Mes'ele**, secde-i tilâvet Ḥanefiyye (2) katında vâcib ve ḥazret-i Şâfi'î katında sünnetdür. Zîrâ İmâm-ı (3) Şâfi'î ḥazretleri katında 'ibâdet ikidür. Farzdur ve sünnetdür (4). Ammâ 'ulemâ-i Ḥanefiyye katında dördür. farz, vâcib, sünnet, tetavvu' ammâ (5) Şâfi'î katında on beş âyetde İmâm-ı Mâlik katında on bir yirde (6) 'ulemâ-i Ḥanefiyyede on dört âyetde ve namâzınuñ şürûṭı secde-i (7) tilâvet de şartdur. Evvelen ṭahâret ve pâk-ı şevb ve pâk-ı mekân (8) ve istiḳbâl-ı Kible ve niyyet. **Mes'ele**, secde-i tilâvet İmâm-ı Şâfi'î (9) katında kıyâm ve tekbîr ve niyyet ve secde ve ka'de ve selâm iledür (10) ḳavl-ı Mâlik niyyet ve secde ve ka'de ve selâm e'imme-i Ḥanefiyye katında (11) niyyet ve secde ammâ kıyâm müsteḥabdur. **Mes'ele**, eger âyet bir ve mekân (12) bir olsa da birkaç kere okunsa bir secde lâzım olur 'Abu'r-raḥmân (13) Selmâ ki ḥazret-i İmâm-ı Ḥasan İmâm-ı Hüseyinün ḥocalarıdır raḫıya'llâhu (14) 'aleyhim secde-i âyeti birkaç kere tekrâr itdükde bir secde iderler (15) eger âyet-i secde kırâ'at olınup secde olduğdan sonra ol (16) meclisde ol âyet-i kerîme tekrâr tilâvet olınsa tekrâr secde (17) lâzım olmaz ammâ meclis mütebeddil olursa tekrâr secde

⁹² "Ezan esnasında konuşanın imanı zayi olma ihtimalı vardır" Hadis

⁹³ Haydi namaza. Ezan duası

⁹⁴ Güç ve kuvvet ancak Allah'a mahsustur. İstiğfar duası

vācib (18) olur. **Mes'ele**, meclis mütebeddil olmak fi'l-i kalīl ile olmaz kıyām (19) gibi ve bir ḥaṭv gibi ve iki ḥaṭv gibi ve bir loḳma ekl itmek gibi **[58b]** (1) ve şu içmek gibi ve selām virmek ve selām almak... (2) ve oturmak ve bir yirde ṭayanmak ve etegini düşürmek ve uyumak ve (3) bunların emsāli fi'l-i kalīl ile meclis mütebeddil olmaz. **Mes'ele**, (4) menzil, bir mekân ḥükmünden olmaz her yiri bir mekân ḥükmindedir (5) meselen ḥāne içinde okunsa ba'dehū şuffesinde okunsa (6) ba'dehū şaḥnesinde okunsa başka başka secde lāzım olur (7). Eger bir kimesne bir ḥānede otururken āḥir kimesne gelüp secde (8) āyeti okusa ve ṭaşra çıkup tekrār okusa ve içerü girüp (9) tekrār okusa tilāvet idene her biri için secde vācib (10) olur ammā ḥānede oturan kimesneye bir secde vācib olur (11) **Mes'ele**, şaḥrāda... yāḥūd ikinci ḥarman dövse (12) ve āyet-i secde okunsa ba'zılar mekân-ı vāḥid ḥükmindedir, dirler (13) ammā zāḥir rivāyetde şaḥrā bir mekân ḥükmünde olmaz her bir kırā'at (14) için bir secde vācib olur. Eger bir ağacın bir dalında bir (15) okusa sonra āḥir dalında bir daḥı okusa eger dallar şaḡir (16) ise bir dāl ḥükmindedir eger kebīr olup birinde okuyup inüp (17) āḥirine binüp tekrār okusa tekrār secde vācib olur (18) ammā zāḥir rivāyet ağaç bir olduğda bir mekân ḥükmindedir (19). **Mes'ele**, bir cemā'at otururken biri Qur'ān tilāvet idüp **[59a]** (1) secde āyeti geldükde eger cemā'atın bir maşlaḥatleri olup (2) ol maşlaḥate meşḡul iseler secde-i āyeti ihfā ile okuya (3). Eger cehrī-le okuyup cümlesine secde vācib olduğda ol (4) maşlaḥatlerini gördükden sonra secde itseler edā olur (5) kaḡā olmaz. **Mes'ele**, namāz secdesi ve secde-i sehv ve secde-i (6) tilāvet bunlar 'ibādetdür ammā şükr 'ibādeti midür İmām-ı A'zam (7) kavli üzere 'ibādet degildür. İmām-ı Muḥammed kavli üzere 'ibādetdür (8). İmām-ı Ebū Yūsufdan iki rivāyet var: Biri, İmām-ı A'zama göre (9) biri, İmām-ı Muḥammede göre. Eger bir kimesne secde-i şükr murād eylese (10) bir āyet-i secde okuyup secde ide ol vaḡt bi'l-ittifāḡ 'ibādet (11) olur. **Mes'ele**, vaḡt-i mekrūḡ güneş doğarken yāḥūd (12) vaḡt-i zevāl yāḥūd güneş batarken secde āyeti okusa vaḡt-i (13) müsteḡabda secde ider. Ammā vaḡt-i müsteḡabda okusa vaḡt-i (14) mekrūḡda secde cā'iz olmaz, vaḡt-i mekrūḡda okuyup vaḡt-i (15) müsteḡabda secde itmeyüp bir vaḡt-i mekrūḡ daḥı geldükde secde (16) eylese İmām-ı Züfer katında vācib olmuş olmaz 'ulemā-i Ḥanefiyye (17) katında olur. **Mes'ele**, namāzda dört rek'at āyet-i secde-i (18) muḡtelife okusa dört secde vācib olur. Ammā bir āyet-i (19) secdeyi dört rek'atın her birinde tekrār eylese kıyāsa göre **[59b]** (1) İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretleri katında bir secde kifāyet ider, ammā (2) istiḡsāna göre İmām-ı Muḥammed ḥazretleri katında dört secde (3) vācib olur. **Mes'ele**, muḡtedī imāmun ardında āyet-i secde (4) okusa imāma vesā'ir muḡtedīlere secde İmām-ı Muḥammede göre vācib (5) olur, İmām-ı A'zam ḥazretleri kavlince vācib olmaz. Zīrā (6) muḡtedī āyet okumak bid'atdur. İmām-ı Muḥammed ḥazretleri istimā' (7) muḡarrer olunca secde lāzım olur, lākin namāz içinde olmaz namāzdan (8) sonra vācib olur, dir. İmām-ı Ebū

Yūsuf ḥazretleri bu mes'elede (9) İmām-ı A'zam ḥazretleri kavlini ihtiyār itmişdür. **Mes'ele**, namāzda (10) imām āyet-i secde okuduğunu tenhā münferiden namāz kılan istimā' (11) eylese secde vācib olur lākin namāzı itmāmdan sonra ider (12). Eger mes'eleye 'ālim olmağla namāz içinde secde itse İmām-ı (13) Muḥammedden rivāyet olunur ki namāzı fāsīd ola. Ammā zāhir rivāyet (14) üzere fāsīd olmaz ammā vācibi edā itmiş olmaz namāzdan sonra (15) secde ider. **Mes'ele**, at üzerinde āyet-i secde okusa atdan (16) inüp secde eylese cā'iz olur. Ammā yirde okusa ba'dehū (17) ata binüp secde eyles cā'iz olmaz. Ata binüp giderken āyet-i (18) secde okusa kaç kerre okursa ol kadar secde vācib (19) olur. Ammā sefīne ile giderken bir āyet-i secdeyi kaç kerre okusa **[60a]** (1) bir secde kifāyet ider. Ve'llāhu 'ālem biḥaḳīḳeti'l-ḥāl.

Bāb fī istibāhi'(2)l-Kıble Ḳaḍīḥān: Şahrāda namāz kılan taḥarrī itmeyüp Kıble budur (3) diyü bi-lā şek namāzı edā eylese ve ol mevzī'den gitse ḥaṭā (4) itdi mi itmedi mi ma'lūm olmasa namāzı cā'iz olur. Ammā Kıble (5) olmayup ḥaṭāsı mütebeyyin olsa i'āde lāzım olur. Eger Kıblede (6) şek eylese ve taḥarrī itmedin bir cihete kılsa Şemsü'l-e'imme es-Seraḥsī (7) kavlince ekser-i re'y-i Kıble olsa da namāzı fāsīd olur. Eger (8) Kıble olduğu müte'ayyin olursa cā'iz olur. Ammā taḥarrī (9) eylese ve kılsa işābeti zāhir olsa yāḥūd ekser-i re'y (10) olsa yāḥūd bir şey zāhir olmasa bi'l-ittifāḳ namāzı şaḥīḥ (11) olur. Bu şūretde ḥaṭāsı zāhir olsa da e'imme-i ḥaneffiye (12) katında namāzı şaḥīḥdür. Eger taḥarrī idüp kendüye bir cihet (13) müte'ayyin olduğdan sonra ol cihetüñ ḥilāfına dursa (14) sonra işābeti müte'ayyin olsa da namāzı fāsīd olur. İmām-ı (15) A'zam ḥazretleri... 'aleyhi'l-küfr diyü buyururlar. Ammā namāz (16) içinde iken Kıble müte'ayyin olursa ol cihete istikbāl (17) lāzım olur. **Mes'ele**, Kıblede şek idüp taḥarrī itmedin (18) bir cihete şürü' idüp namāz içinde ḥaṭāsı zāhir olsa (19) namāzı i'āde ider, eger sonra zāhir olursa zīrā **[60b]** (1) za'īf olur. Za'īf üzerine kavī binā olunmaz. Ammā namāzı (2) tamām itdükden sonra işābeti müte'ayyin olsa i'āde lāzım (3) olmaz. Eger taḥarrī idüp şürü' itdükde ḥaṭāsı zāhir (4) ve Kıble müte'ayyin olsa Kıbleye namāz içinde dönüp tamām ider (5). **Mes'ele**, Kıblede şek idüp ba'de't-taḥarrī bir rek'ati kılop (6) ikinci rek'ate şürü'da re'y-i cihet-i uḥrāya müteḥavvil olup ol cihete (7) iki rek'ati kılop, üçüncide yine müteḥavvil olup (8) cihet-i uḥrāya dönüp üçüncü rek'ati kılop ba'dehū (9) dördüncide yine müteḥavvili olup ḥaşıllı dört rek'ati (10) dört cihete kılsa İmām-ı Muḥammed ḥazretleri katında namāzı şaḥīḥ (11) olur. **Mes'ele**, eger şahrāda olmayup bir mescide dāḥil (12) olsa lākin mescidde miḥrāb olmamağla taḥarrī idüp bir ciheti (13) kıyāsa eger işābet itdisse namāzı şaḥīḥ olur, ḥaṭāsı (14) zāhir olursa i'āde lāzım olur, taḥarrī fā'ide itmez. Zīrā (15) ehinden su'āle ḳādirdür su'āl mümkün olan yirde taḥarrī (16) kel'ademdür.

Ve fî kitâbi'd-dürer: Gice zulmetde imâm bir cihete (17) taḥarrî idüp cemâ'at başka başka birer cihete taḥarrî ile kılsalar (18) eger imâma taḳaddüm itmeyüp imâma muḥâlefetlerini bilmezlerse namâzları (19) şaḥîḥ olur. Eger muḥâlefet ma'lûm olursa yâḥûd imâma **[61a]** (1) taḳaddüm itmemişler ise şaḥîḥ olmaz.

Ve fî Mi'râci'd-dirâya: Bir kimesne (2) 'adüvden yâḥûd arslandan ḥavf idüp Kıbleden ḡayrı (3) cihete müteveccih olup namâz kılsa namâzı câ'iz. Zîrâ muşallî (4) Cenâb-ı Ḥaḳḳa 'ibâdet ider, ma'bûda iḳbâl lâzım. Ma'bûd cihetden (5) münezzeh olup teveccüh-i muḥâl olmaḡla Kâ'be-i Mükerreme cihetine teveccühe (6) me'mûr olduk. Yoḡsa Kâ'beye 'ibâdet için degil ḥattâ (7) bir kimesne Kâ'beye 'ibâdet için secde eylese kāfir olur (8). İmdi ḥavf tārî olduğda Kâ'beye teveccüh 'özü-i müteḥakkıḳ olur (9) ḳanḡı cihete teveccühe ḳâdir olursa ol cihete teveccüh ider (10). **Mes'ele,** eşḡâb-ı güzînden 'Âmir bin Rabî'a bir rivâyetde 'Abdu'llâh (11) ibni Ömer raḡıya'llâhu 'anhü buyururlar ki mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (12) ile bir muzlim gicede bir maḡalde idik. Kıbleyi kimse bilemedi. Her (13) birimiz bir taraḡa namâz kılduḡ. Her birimizün önünde birer taş var (14) idi. Şabâḡ olduğda ma'lûmumuz oldu ki cümle ḥilâf-ı Kıbleye (15) teveccüh itmişüz. Ḥazret 'aleyhi's-selâma i'lâm itdük. Ol (16) vaḳt *fe eynemâ tuvellü*⁹⁵ âyet-i kerîmesi nâzil oldu. İmdi şalâtuñuz (17) tamâm oldu buyurdılar. Ve bir rivâyetde *lâ i'âde aleyküm*⁹⁶ buyurdılar (18) Allâhu 'âlem.

Bâbu'n-nezr: Tâ'ata nezr itmek bi'l-ittifâḳ (19) şaḥîḥdür. Ma'siyete nezr bi'l-ittifâḳ şaḥîḥ olmaz. Bir kimesne **[61b]** (1) fülân maḡalde fülân gün fülân kimesneye fülân ḳadar aḳça (2) nezrüm olsun diyüp bunlardan birine muḥâlefet itse (3) İmâm-ı Züfer ḳavlince nezri yirine getürmüş olmaz. Sâ'ir (4) 'ulemâ-i Ḥanefiyye ḳatında yirine getürmüş olur. **Mes'ele,** bir rek'at (5) namâz kılayum diyü nezr eylese İmâm-ı Züfer ḳatında şaḥîḥ olmaz (6). Sâ'ir 'ulemâ-i Ḥanefiyye ḳatında şaḥîḥ olur. Ancaḳ iki rek'at (7) lâzım olur. Eger üç rek'at namâza nezr eylese İmâm-ı Züfer (8) ḳatında iki rek'at vâcib olur. Sâ'ir e'imme ḳatında dört (9) rek'at vâcib olur. **Mes'ele,** eger iki ḳa'de ve bir selâm (10) ile dört rek'ate nezr idüp iki ḳa'de ve iki selâm (11) ile dört rek'at kılsa bi'l-ittifâḳ nezri yirine (12) getürmüş olmaz. Eger iki ḳa'de ve iki selâm ile dört (13) rek'ate nezr eylese iki ḳa'de ve bir selâm ile dört rek'at (14) namâz kılsa nezri yirine getürmüş olmaz. **Mes'ele,** ḡasta (15) olan kimesneye nezr eylese ki eger kıyâm en bir rek'at namâza (16) ḳadrüm olur bir dirhem şadaḳa vireyüm. Eger iki rek'ate (17) iḳtidârüm olursa iki dirhem şadaḳa vireyüm. Eger üç (18) rek'ate ḳadrüm olursa üç dirhem şadaḳa vireyüm. Eger (19) dört rek'ate ḳadrüm olursa dört dirhem şadaḳa vireyüm **[62a]** (1) kelâmiyle ḳorḳutdılar,

⁹⁵ "Artık nereye dönerseniz." Bakara 115. a.

⁹⁶ "Tekrar kılmanıza gerek yok" Hadis

durmaduk. Emr olursa bunları mescidünden (2) tardı idelüm. Nidâ gelür ki: Yâ melâ'iketümüz muhtarib olmañ ben anlaruñ (3) üzerine taraf-ı şarkdan Türk ve Tatâr 'askeri musallaṭ iderüm. Anları (4) kendi menzillerinden iḥrâc ider. **Mes'ele**, mescid-i şerîfe ağaç (5) dikmek ve zîrâ'at itmek câ'iz degildir, kiliseye teşebbüh (6) lâzım gelür. Ba'zılar meyve ağacı dikmek câ'iz degildir. Meyve (7) zamânı meyvesine gelürler, hûremt-i mescid itmezler. Ammâ meyvesüz (8) olursa eger şu dökmege muhtâc ise câ'iz degildir. Ve Semerkand (9) arzı gibi ki kuraḡdur şusuz ağaç olmaz. Ammâ eger Buḡara arzı (10) gibi ise be's yokdur. Zîrâ şulamaḡa ḡâcet yokdur. Ağaca (11) şu dökülince mescid şerîfe... gelür ḡarâbına sebep olur. **Mes'ele**, (12) mescid şerîf ki her vakt içinde cemâ'at ile namâz edâ olunur, anda (13) bey' ü şîrâ' ve cünüb ve ḡâ'iz ve nüfesâ girmek câ'iz degildir. Ammâ mescid-i (14) ribâṭ ve mescid-i medrese ve ḡânḡâḡ ve bunlaruñ emṡâli ki içinde (15) cemâ'at ile her vakt namâz kılınmaz bunlar olmada be's yokdur. **Fâ'ide**: (16) Eşerde vârid olmuşdur ki ezân ile ikâmet beyninde olan du'â elbetde (17) maḡbûldur *leḡavliḡ 'aleyhi's-selâm yâ 'Alî 'aleyke bi'd-du'âyen el-ezân ve'l-ikâmet fe innehe lâ tereddü*⁹⁷ Ve'llâhu a'lem (19).

Bâbu'l-imâmet: Ehl-i sünnet ve cemâ'at mezhebinde imâmet şartdur. Mu'tezilîn ḡatından [62b] (1) şart degildir. İmâm-ı Muḡammed ḡazretleri imâmdan murâd ḡalîfe ve sultân (2) olmaḡdur, dir. Zîrâ tenfîz-i aḡkâm ve ikâmet-i ḡudûd ve ḡıfz-ı serḡad (3) ve nuşret-i İslâm lâzımdur, 'ale'l-ḡuşûş şalât-ı cum'a ve 'ideyn ve (4) terâvîḡ kıldurmak için imâm lâzımdur. Mülḡidler dirler ki imâm ma'sûm (5) gerekdür ve ḡazret-i 'Alî raḡıya'llâhu 'anhu evlâdından gerekdür. Ammâ mezheb-i (6) ehl-i sünnet ve cemâ'at oldur ki imâm ma'sûm şart degildir *şallû ḡalfe külli berrin ve fâcirin*⁹⁸ (7) ḡadîş şaḡıḡdur. **Mes'ele**, sünnet oldur ki imâm (8) bir işe gitdükde mü'ezzin ḡalîfe ola. Ve mü'ezzin gitdükde imâm ḡalîfe (9) ola. İksi giderlerse yirlerine birer ḡalîfe koyalar. Miḡter-i 'âlem şalla'llâhu (10) 'aleyhi ve sellem bir def'a 'Adnân bin Mâliki ve bir def'a 'Abdu'r-raḡmân ibni 'Avfı (11) ve bir def'a 'Abdu'llâḡ ibni Mektûmi ḡalîfe itdiler. **Mes'ele**, imâmete (12) ehl-i aḡra' olandur. Eger berâber ise esenn olandur. Eger berâber ise (13) ḡüsn-i ḡulḡ şaḡıbidür. Eger berâber ise sîmâsında eşer-i şâliḡ ziyâde (14) olandur. Eger berâber ise 'ilmi ziyâde olandur. Ve imâmetinde kerâḡat olan (15) sekiz kimesnedür: 'Abd-ı a'mâ ve veled-i zinâ ve 'Arab-ı câḡil ve yek dest (16) ve ücret ile imâmet eden ve mübtedi' ve fâsiḡ. Bunlaruñ ardında namâz (17) câ'iz lâkin kerâḡet var. İmâm-ı A'zam ḡazretlerinden rivâyet olındı ki (18) Râfızî ve Mücesseme ardında namâz câ'iz degildir. Ve İmâm-ı Muḡammed ḡazretleri (19) Cebrî ve Ḳaderî ardında namâz câ'iz degildir. İmâm-ı

⁹⁷ "Ya Alî, iki vakit (Ezan ile kamet) arasında yapılan dua geri çevirilmaz." Hadis

⁹⁸ "Her salih ve facir arkasında namaz kılınız!" Hadis

Mâlik hazretleri **[63a]** (1) fâsık ardında namâz câ'iz olmaz dir. Lâkin zâhir rivâyet fâsık ardında (2) namâz câ'izdür *leḳavliḥi 'aleyhi's-selâm şallū ḫalfe külli berrin ve fâcirin*⁹⁹. **Mes'ele**, (3) peltek ve kekeligi ardından kendi gibilerün namâzı câ'izdür ve kanbur olup (4) kıyâm-ı rükû' gibi olanların ve şâhib-i 'özl olanların kendi gibilere (5) imâmeti câ'izdür. Eger birkaç gün nâsa imâmet idüp (6) sonra namâzuñuzu i'ade idün benüm 'özlüm var idi dirse, eger (7) şâlih adam ise i'ade olunur. Bir ğarż-ı mebnî ise olunmaz. Eger (8) kâfir idüm dirse hîç 'ameli olunmaz. Küfri söyledüğü vakıtden (9) sâbit olur. **Mes'ele**, üç şey mâ-beyninde olsa iktidâ şâhiḥ (10) olmaz ırmağ, yol ve şaf-ı nisvân. Ammâ dīvâr, Ḥasan bin Ziyâd (11) rivâyeti üzere iktidâyı münâfidür. Ammâ zâhir rivâyet üzere imâmuñ (12) ḫâli müte'ayyin ise mâni' olmaz. İmâm makşûrede muḳtedîdiler âḫir (13) maḥallerde mâ-beyninde dīvârlar olsa mâ-dâm ki imâmuñ ḫâli (14) ma'lûmdur iktidâ câ'izdür. Bir kimesne civâr-ı msecide olup (15) ḫânesinden msecide ve pencere açup iktidâ eylese İmâm-ı Şâfi'î (16) hazretleri tecvîz itmez, imâm ile muḳtedî bir mekânda olmak (17) lâzımdur, dir. Ammâ e'imme -i Ḥanefiyye katında câ'izdür ittiḥâd-ı mekân lâzım (18) degildür, imâmuñ ḫâli müte'ayyin olduğda câ'izdür, dirler. **Mes'ele**, (19) eger imâm mescid içinde ve muḳtedî mescidün tamında olsa **[63b]** (1) eger pencereler olup imâmuñ ḫâli müte'ayyin olursa câ'izdür. İmâm-ı (2) Ebû Bekir İskâf imâma ḫadeş vâki' olsa istiḥlâf idemez (3) diyü tecvîz itmez. Ammâ zâhir rivâyet üzere câ'izdür. **Mes'ele**, üç (4) şaf cemâ'at olsa orta şafda olan cemâ'atün libâslarında (5) yâḫûd mekânlarında necâset olsa âḫir şafda olanların iktidâsı (6) şâhiḥ olmaz. Ve şaflar beyninde bir şaf kadar ḫâlî bırakmak câ'iz (7) degildür. Ammâ ortada olan şafda iki kimsenün libâsı pâk (8) ve sâ'irün murdâr olsa girüde olan şafuñ iktidâsını İmâm-ı (9) A'zam ve İmâm-ı Muḫammed hazretleri katında münâfidür (10). İmâm-ı Ebû Yûsuf hazretleri katında câ'izdür (11) dir. Ammâ libâsı pâk üç adam olsa bi'l-ittifâk şaf-ı âḫirün (12) iktidâsı münâfi olmaz. **Mes'ele**, iktidâ-yı münâfi olan yol (13) ne miḳdâr gerekdür. İmâm-ı Taḫâvî kavlince otun yüklü bargîr geçe (14) ve İmâm-ı Seraḫsî kavlince 'araba geçe ve ırmağ atlamak mümkün olmaya, (15) geçmekde köpriye muḫtâc ola. Ammâ imâm ırmağın bir cânibinde (16) ve muḳtedîler bir cânibde ve orta yirde köpri olsa eger köpri üzerinden (17) bir adam iktidâ iderse bi'l-ittifâk câ'iz olmaz. İki adam iktidâ iderse (18) İmâm-ı Ebû Yûsuf hazretleri kavlince şâhiḥ ve İmâm-ı A'zam ve İmâm-ı (19) Muḫammed hazretleri katında şâhiḥ degildür. Ammâ üç adam olsa bi'l-ittifâk **[64a]** (1) şâhiḥdür. **Mes'ele**, bâğda yâḫûd şahrâda bir kebîr ḫavz olup bir (2) tarafında imâm ve bir tarafında cemâ'at durmak eger mâ-beyni ḫâlî komayup (3) şaflar iki taraftan muttaşıl olursa şâhiḥdür. **Mes'ele**, imâmete niyyet (4) şart olmasına İmâm Ebû Ḥafş Kebîr el-Buḫârî zâhib olmuştur. Ammâ zâhir (5)

⁹⁹ "Her salih ve facir arkasında namaz kılınız!" Hadis

rivāyet üzere şart degildir. Semere-i hilāf ol maḥalde zāhir olur ki (6) bir kimesne münferiden namāza şürū' ider bir āḥir kimesne gelür iktidā ider (7). İmām Buḥārīye göre şāḥiḥ olmaz, zāhir rivāyete göre şāḥiḥdür (8). **Mes'ele**, bir kimesne imāmet itmeyeyüm diyü yemīn itse münferiden namāz (9) kılariken bir cemā'at kendüye iktidā eyleseler eger şerā'it-i imāmeti (10) yirine getürüp rükū' ve sücüdı cemā'ate i'lām iderek namāzı (11) edā iderse ḥāniş olur. Eger muḳayyed olmayup kendi namāzını itmām (12) iderse ḥāniş olmaz. Ammā İmām-ı A'zamdan bir rivāyet var ki (13) iktidā ma'lūmı olduğu gibi namāzı bozarsa ḥāniş olmaz, bozmazsa (14) ḥāniş olur. Eger fülān kimesneyi iktidā itmeyeyüm diyü yemīn idüp (15) ba'dehū ḥātırdan gitmekle iktidā idüp fi'l-ḥāl ḥātırına gelüp (16) namāzı bozsa yine ḥāniş olur. Ammā fülān kimesnenün ardından (17) namāz kılmayayum diyü yemīn itse mücerred iktidā ile ḥāniş olmaz (18). Eger secde iderse ḥāniş olur. **Mes'ele**, imām-ı nisvān için (19) niyyet itmek şartdır. Eger imām-ı nisvāna niyyet itmese ba'de's-şürū' **[64b]** (1) bir ḥatun gelüp imāmuñ yanında iktidā eylese İmām-ı Züfer kavlince (2) cümledenün namāzı fāsıd olur. Ammā zāhir rivāyet üzere bir kimesnenün (3) namāzı fāsıd olmaz. Zīrā imāmuñ nisvāna imāmate niyyeti yokdur (4). Ammā imām niyyet eylese ve bir ḥatun gelüp cemā'atden birinün (5) yanında iktidā eylese hemān yanına durduğu kimesnenün şalātı (6) fāsıd olur. Eger şufūf ortasında iktidā iderse sağında (7) ve şolında ve ardında olan üç kimesnenün namāzı fāsıd (8) olur. Ve İmām-ı A'zam ve İmām-ı Muḥammed ḥazretlerinden bir rivāyet-i uḥrā (9) var ki āḥir şufūfa varınca muḥāzısında olan üçer adamuñ (10) namāzı fāsıd ola. **Mes'ele**, eger nisvān yüksek yirde ve ricāl (11) alçaḳda olsalar eger ricāl muḳaddem ve nisvān mu'aḥḥar ise cā'izdür (12) eger berāber iseler yāḥūd ricāl mu'aḥḥar ise ricāluñ namāzları (13) fāsıd olur. **Mes'ele**, eşḥāb-ı güzīnden Ḥuzeyfe el-Yamānī fevḳānīde (14) imāmet iderdi, Selmān Fārsī raḳıya'llāhu 'anhümā taḥtānīden (15) iktidā itdi, namāz tamām olduğda Ḥuzeyfe ḥazretleri, yā Selmān (16) taḥtānīden niçün iktidā itdün didükde buyurdular ki: Ben mihter-i (17) 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden cevāzını işitdüm. Ḥuzeyfa el-Yamānī (18) ḥazretleri vāfir du'a itdi ki şübhem idi ḥal itdün didi (19). Eger fevḳānīde imām ile bile üç adam olsa taḥtānī cemā'atün **[65a]** (1) bi'l-ittifāḳ iktidāları şāḥiḥdür. **Mes'ele**, şāfi'īnün Ḥanefīye iktidāsı (2) şāḥiḥdür. Ammā Ḥanefīnün Şāfi'īye iktidāsı eger ḳan aldurup yāḥūd (3) ḥacāmat idüp ābdest almadın imāmet iderse veyāḥūd (4) dirhemden ziyāde üzerinde menī var ise bunlar emşālī Ḥanefiyyede (5) namāz cā'iz olmayan. Ve Şāfi'īde cā'iz olan eşyānün biri (6) zāhir ise iktidā cā'iz olmaz. Ammā zāhir degil ise ḡālib-i ḥāl (7) olmaḳdur, iktidā cā'izdür. **Mes'ele**, imāmuñ ardında cemā'at (8) Ḳur'ān oḳumaḳ süre-i fātihadan ḡayrı ise bi'l-ittifāḳ cā'iz (9) degil. İmām-ı Şāfi'ī fātīḥa şerīfe oḳumaḳ cā'izdür dir,

delîli (10) *lā šalāta illā bi fatihati'l-kitābi*¹⁰⁰ hadîs-i şerîfdür. Lâkin bizüm e'immemüz (11) katında câ'iz degildür ki *men kâna lehu imām fe kırā'atu'l-imām lehu kırā'atun*¹⁰¹ (12) hadîs-i şerîfi-le. Ve Şemsü'l-e'imme es-Serahsî eşhâb-ı güzînden kırk (13) nefer-i 'azîzden rivâyet olunur ki buyurmuşlar ki ağzımuza âteş (14) almak evlâdur imâm ardından Kur'an okumadan. Ve Şeyhü'l-İslâm (15) Havâhir Zâde buyururlar ki eşhâb-ı güzînden seksen nefer kimesneden (16) rivâyet-i şahîhâ vardur ki imâm ardında Kur'an okuyup müşîr (17) olan âşim olur. Ve Sa'd ibni Vakqâş rivâyeti üzere ve hâzret-i (18) 'Âişe rażıya'llâhu 'anhümâdan rivâyet olındığı üzere namâz câ'iz (19) olmaz. **Mes'ele**, farz kılanı tetavvu' kılanuñ iktidâsı bi'l-ittifâk [65b] (1) şahîhdür. Ammâ tetavvu' kılanı müftarizüñ iktidâsı İmâm-ı Şâfi'î (2) rahimehu'llâhu katında câ'izdür ki Mu'âz ibni Cebel hâzretleri Resûl-ı Ekrem (3) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem ardında namâzını edâ itdükden sonra kendi (4) kabîlesine varup cemâ'atine imâm olurdu. Eger câ'iz olmasa (5) hâzret-i 'aleyhi's-selâm men' iderdi. Ammâ 'ulemâ-i Hânefiyye katında (6) müteavvu'a müftarizüñ iktidâsı şahîh degildür. Mu'âz rażıya'llâhu 'anhu (7) evvel hâzret-i 'aleyhi's-selâm ardında tetavvu' ve âdâb-ı şalâtı (8) öğrenmek için kılup ba'dehû cemâ'atine varup öğrendüğü gibi (9) imâmet iderdi. **Mes'ele**, imâm namâzda iken bir adam gelüp (10) eger farz ise imâma iktidâ itdüm sünnet ise itmedüm dise (11) ba'dehû farz olduğı ma'lûm olsa iktidâsı şahîh olmaz (12). Eger mü'ezzin gelmeyüp imâm mü'ezzinlik eylese kâmeti ne mahalde (13) itmek gerek Muhammed bin Selmâ el-Belhî buyurur ki imâm taşradan ikâmete (14) şürû' idüp mescid-i şerif kapusunda *hayye 'ale's-salâh* ve *hayye 'ale'l-felâh*¹⁰² (15) fıkralarını tamâm idüp bakîsini mihrâba varınca tamâm (16) ide. Ve imâm ikâmet iderek her şafa geldükde ol şaf ayağı (17) kalka tâ mihrâba varınca şaf-ı evvel kıyâm itmeye hattâ hadîs-i (18) şerîf vârid olmuşdur eşhâb-ı güzîne hitâben tâ beni mihrâbda (19) görmeyince kıyâm itmek diyü buyurdılar. **Mes'ele**, mü'ezzin kâmet [66a] (1) iderken imâm ne vaktde kıyâm itmek gerekdür. İmâm-ı A'zam ve İmâm-ı Muhammed (2) hâzretleri kavllerince hayyâle's-salâtda kıyâm ve kad kâmeti's-salâtda (3) şürû' itmek gerekdür. İmâm-ı Ebû Yûsuf hâzretleri (4) kavlince hayyâle's-salâtüñ evvelinde kıyâm ve tevaḥḫuf idüp kâmet (5) tamâm oldukça şürû' itmek gerekdür ki hâzret-i 'Alî rażıya'llâhu 'anhu (6) böyle iderdi ve buyururlardı ki şaflar bir hoş nızâmında olsun (7) diyüp ba'dehû tekbîr iderlerdi. **Mes'ele**, imâmdan gayrı cemâ'at (8) ancak bir kimsene olsa imâmuñ sağ cânibine durmak gerek ve ayak (9) parmakları imâmuñ ayağına ve ökcesine berâber olmak gerek, zâhir (10) rivâyet hemân berâber gerekdür. Mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem 'Abdu'llâh bin (11) 'Abbâs rażıya'llâhu 'anhümâ ile

¹⁰⁰ "Fatıha okumayanın namazı yoktur." Hadis

¹⁰¹ "Kimin imamı varsa, imamın okuyuşu o kimse için de okuyuştur." Hadis

¹⁰² Haydi namaza, haydi kurtuluşa. Ezan duası

namâzda hâzret-i ‘Abdu’llâh şâğ tarafına (12) işâret buyururlardı. Ol şol tarafına dururdu. Üç def‘a (13) ibrâmdan soñra şağa durdu. Ba‘de’s-salât hâzret ‘aleyhi’s-selâm, (14) yâ ‘Abdu’llâh niçün muhâlefet itdün didükde yâ Resûlu’llâh kimün (15) zâhrısı¹⁰³ vardır ki senün gibi sultân-ı enbiyânun şâğına dura (16) didükde hâzret-i ‘aleyhi’s-selâm du‘â idüp yâ ‘Abdu’llâh faķih (17) fi‘ddîn ol didi. Ol du‘â sebebi-le fikh-ı ‘aşr oldu. Ve üç (18) def‘a tefsîr-i Qur‘ânı hâzret-i ‘aleyhi’s-selâm öninde hâtm eyledi (19). **Mes’ele**, muķtedî tekbîr-i iftitâh ne zamân itmek gerekdür ki şevâbına **[66b]** (1) nâ’il ola. İmâm-ı A‘zam hâzretleri imâm ile berâberdür dir. İmāmeyn (2) hâzretleri imâm subhāneke okurken dirler. Ebū Ca‘fer İştroşî (3) imām sure-i fātihā okurken dir. Şeyhü’l-İslām ‘alā ‘ālim (4) evvel rek‘atde tekbîr evvel şevâbına nâ’il olur dir. Eger imāmdan evvel (5) tekbîr iderse imāmun namāzına dāhil olmamış olur. Eger ol hâlde (6) yine iktidā aḥvālın gözedüp okumazsa namāzı fāsîd olur (7). **Mes’ele**, mescid-i şerîfe varup cemā‘ati kıyāmda bulsa eger şaf-ı (8) evvelde ferce var ise ol ferceye dura, ol ferce için (9) vā‘d-ı kerīm vardır. Eger ferce yoğ-ısa taşradan gelecek var ise (10) sehl-i tevaḥḫuf idüp anuñla şaf-ı āḥîrde iktidā ide. Eger yoğ-ısa (11) bir ḥüsn-i ḥulḳ şāhibinün arasına dura. Kimseyi rencide itmeye (12). Yalnız şufûf-ı āḥirinde durmaḳada kerāhet vardır. Ḥadîs-i şerîfde (13) vārid olmışdur ki *lā şallū li’l-mafarr ḥalfē’s-sufuf*¹⁰⁴ bu ḥadîs-i şerîfi (14) İmām-ı Mālik ve İmām-ı Aḥmed Ḥanbel rahimehumu’llāhu temessük idüp namāzı (15) şāḥiḥ olmaz dirler. Lākin zāhir rivāyet üzere şāḥiḥdür. Zīrā hâzret-i (16) Ebū Bekir raḫıya’llāhu ‘anhu mescid-i şerîfe geldükde hâzret ‘aleyhi’s-selāmı (17) rükū‘da buldı hemān mescid-i şerîf kapusından ve rükū‘a varup (18) ba‘dehū yāb yāb kendüi şufūfa ulaşdırdı. Ba‘de’l-itmām (19) hâzret-i ‘aleyhi’s-selām buyurdılar ki *zādeke’l-lāhu ḥurşen*¹⁰⁵ eger namāzı **[67a]** (1) şāḥiḥ olmasa i‘āde ile emr iderler idi. **Mes’ele**, eger imām (2) rükū‘da iken muķtedî gelse imām rükū‘da eglenmek cā’iz (3) olmaz. İmām-ı A‘zam hâzretleri ḥaşyet-i küfr vardır dimiş. İmām-ı (4) Şa‘bî tesbîḥi ziyāde iderse be’s yokdur dir. İmām-ı Hişām, İmām-ı (5) Muḥammed hâzretlerinden rivāyet ider ki tasbîḥāt-ı ta‘zīm üzere meḳs (6) iderek iderse be’s yokdur dir. Faķih Ebu’l-leyīs eger kim idüğün (7) bilüp anuñ için meḳs iderse cā’iz olmaz. Eger bilmezse be’s (8) yokdur dir. **Mes’ele**, selāmı muķtedî imām ile berāber mi ider (9) soñra mı itmek gerekdür. İmām-ı A‘zam hâzretleri muḥayyerdür dir (10). İmāmeyn hâzretleri soñra gerekdür dirler. Selāmda imāmda (11) niyyet lāzımdur. Eger imām şağ tarafda ise şağa selāmda (12) imāma niyyet gerekdür, şol tarafda ise şola selāmda niyyet (13) gerekdür. Eger imāmun ardında ise İmām-ı Muḥammed hâzretleri her tarafa (14) niyyet gerekdür dir. İmām-ı A‘zam ve İmām-ı Ebū Yūsuf hâzretleri (15) şağa niyyet

¹⁰³ metinde: زهرسى

¹⁰⁴ “Tek başına son saflarda namaz kılmak caiz değildir.” Hadis

¹⁰⁵ “Allah isteğini artırdı.” Hadis

kifāyet ider dirler. **Mes'ele**, çün imām namāzı (16) edā ide mihrābda yüzini cemā'ate dönmek gerekdir. Zāhir rivāyet (17) hemān 'aḳab selāmda dönmek gerek. Hāzret-i 'Āiše rażıya'llāhu (18) 'anhādan rivāyet var ki hāzret-i 'aleyhi's-selām hemān *allāhumme ente's-selām ve minke's-selām*¹⁰⁶ (19) diyecek kadar meḳs buyurup **[67b]** (1) şöıra dönerlerdi. Eger imām dönmeyi ferāmūş iderse cemā'atden (2) imāma ḳarīb olan i'lām itmek gerek ki sünnet yirine gele. (3) İmām-ı Seraḫsī hāzretleri ḳavlince imām mihrāba arḳasına döne (4) Şeyḫü'l-İslām Hāvāhir Zāde ḳavlince münharif dönmek gerek. (5) Ve'llāhu a'lem bi's-şavāb.

Bābu'l-maḫzūrāt: Namāzda (6) olan kimesnenüñ öñinden geçmek işm-i 'azīmdür *leḳavliḥi 'aleyhi's-selām lev 'aleme'l-marrebīn yedi'l-muṣallā mā 'aleyhi mine'l-vizre tavaḳḳuf erb'eyīn*¹⁰⁷ (8) Ebū Eyyüb Ensārī rażıya'llāhu 'anhu bu ḥadīs-i şerīfde olan (9) erbe'yīn sene midür ay mıydı hafta mudur gün midür sā'at mudur (10) ma'lūm olmadı didükde, Übey bin Ka'b rażıya'llāhu 'anhu buyurdılar (11) namāzda olan kimesnenüñ öñinden geçmekden hemān yir altına geçmek (12) ḫayrludur dirler. **Mes'ele**, namāzda olan adamuñ öñinden geçmek (13) ne mertebe mesāfa gerekdir. Ebū Bekir Buḫārī hāzretleri secde idecek (14) yirden geçmek maḫzar-ı va'īd olur. Eger mesāfe ziyāde olursa (15) olmaz. Faḳīh Ebu'l-leyīs buyururlar ki eger ihtiyāt iderse iki şaf (16) kadar mesāfeden geçe, bu aḳvāl şahrāya göredür. Ammā mescid-i şerīfde (17) her ne maḫalden geçerse günāḫkār olur. Cum'a muṣallāsı mescid-i (18) şerīf ḥükmindedür. Lākin eger şaf-ı evvelde ferce olup şevābı (19) mülāḫazasıyla geçse be's yokdur. **Mes'ele**, namāzda olan **[68a]** (1) kimesnenüñ öñinden ḫimār yāḫūd kelb yāḫūd bir ḫatun (2) geçse Ebū Hüreyre rażıya'llāhu 'anhudan rivāyet var ki namāz fāsıd (3) ola. Lākin zāhir rivāyet fāsıd olmamaḳ üzeredür *leḳavliḥi 'aleyhi's-selām lā yaḳta'u's-şalāti marru şey*¹⁰⁸ (4) Ve hāzret-i Ebū Hüreyre rażıya'llāhu 'anhu (5) 'Irāḳa varup geldükde, hāzret-i 'Āiše rażıya'llāhu 'anhā ehl-i (6) 'Irāḳda ne söz var diyü su'āl buyurdıklarında, cevāb virdi ki (7) namāzda olan kimesnenüñ öñinden ḫimār yāḫūd kelb yāḫūd (8) ḫatun geçse namāz fāsıd olur dirler didükde hāzret-i (9) 'Āiše rażıya'llāhu 'anhā buyurdılar ki ehl-i 'Irāḳ ehl-i nifāḳdur, (10) sözleri merdūddur.

Fā'ide: Cum'a günde bir sā'at vardır ki (11) her ne içün du'ā olınsa müstecāb ola. Ammā ḳanḡı sā'at olduḡı (12) ma'lūm degildir. Ba'zılar cum'a namāzından şöıradur dirler (13). Ba'zılar şabāḫdan aḫşāma dek sā'at sā'at du'ā gerekdir ki (14) rāst gele. **Mes'ele**, İmām

¹⁰⁶ Allah'ım, Sen selamsın. Selamet de Sendendir. Namazdandan sonra okunan dua.

¹⁰⁷ "Namaz kılanın önünden geçen kimse üzerine ne kadar günah aldığı bilse onun önünden geçmektense kırk (bilmem şu kadar zaman yerinde) durmayı daha hayırlı bulur." Hadis

¹⁰⁸ "Namaz kılanın önünden bir şeyin geçmesi ile namaz bozulmaz." Hadis

namāza şürū' itdükden soñra muḳtedī (15) tekbīr idüp şürū' itdükde subḥāneke oḳumaḳ lāzım olur mı (16). Beş vech üzeredür: İmām kıyāmda ola ve namāz cehriyye olmaya (17) subḥāneke oḳur, cehriyye ise yāḥūd rükū'da ise oḳumaz (18). Eger secdede yā ḳa'dede ise ihtilāfıdır. Ba'zılar oḳunur (19) dir. Ba'zılar oḳunmaz dirler. Eger imām rükū'da olsa gelen **[68b]** (1) tekbīr ve iḳtidā idüp subḥāneke oḳurken imām rükū'dan ḳalksa (2) zāhir rivāyet üzere ol rek'ati idrāk itmemiş olur. İmāmı ḳa'dede (3) bulup tekbīr idüp otursa etteḥiyyāt oḳumaḳ lāzım olur mı (4). Eger oḳumaḡa başlamadı ise imām ile kıyām ider. Eger başladısa (5) İmām-ı Faḥr Zāhid ḳavlince tamām itmedin imām ile kıyām ider. Şeyḥü'(6)l-İslām Burhāne'd-dīn ḳavlince tamām ider. **Mes'ele**, eger imāmı ḳa'de-i (7) aḥirde bulsa tekbīr idüp oturduḡda imām selām virse (8) eger etteḥiyyāt oḳumaḡa şürū' itmedise oḳumaḳ lāzım degildür, şürū' (9) itdise ihtilāf-ı mezkūr üzeredür. **Mes'ele**, eger cemā'at keşīr olup (10) mescid teng olsa şaf-ı evvelde olanlaruñ arḳasına şaf-ı şānī secde (11) itmek ve şaf-ı şānī arḳasına şaf-ı şāliş tā āḥir şufūfa varınca (12) böyle itmek cā'izdür. ḥazret-i 'Ömer rażıya'llāhu 'anhu zamān-ı sa'ādetinde (13) vāḳi' olup eşḥāb-ı güzīn murād eylediler ki mescid-i şerīfi tevsī' iderler (14) keşret-i cemā'atdan ötüri ḥazret-i 'Ömer rażıya'llāhu 'anhu ben, ḥazretüñ binā (15) itdüḡi mescid-i şerīfi taḡayyüre rızā virmem birbiriñüzüñ arḳasına secde (16) idüñ didi. **Mes'ele**, eger mesbūk kendi mesbūkānasını itmāma (17) itdükde bir ḡayrı gelüp mesbūkā iḳtidā itse cā'iz olmaz. Mesbūkūñ (18) taḥrīmesi muḳtedī taḥrīmesidür. Ve muḳtedīye iḳtidā cā'iz degildür (19). Va'llāhu te'ālā a'lem.

IV. BÖLÜM

DİZİNLER

1. KELİMELER DİZİNİ

A

āb (Far.) Su.

ā.-ı müsta‘mel “kullanılmış su”
26b/12

ā.-ı muḳayyed lehū “bir yerde
muhafaza edilmiş su” 43a/1

‘**Abbās** (ka.) Resulullah Efendimizin
amcası, hazreti Abbas.

‘A. 5a/18

‘**abd** (Ar.) 1. Kul, bende.

‘a. 4a/8-12, 5a/8

‘a.-ı a‘mā “kör insan” 62b/15

‘a.-i faḳīr “bir kimsenin kendisi için
kullandığı tevazû sözü” 1b/7-8, 2a/7

2. Köle.

‘a.+na 8b/15

ābdest (Far.) Namaz, tilavet secdesi ya da
başka dinî bir amel işlemeyen önce
vücudun belirli uzuvlarını yıkamak
veya mesh etmek.

ā. 10a/6, 19a/19, 19b/1, 22b/3-6,
25a/13, 27a/13, 27b/3, 39a/17,
40a/19, 42a/4, 47b/8-11

ā.+de 19b/3-8, 20b/15, 21a/18

ā.+e 27b/2, 28b/18, 39a/3-7-7,
40b/8-9, 47b/19, 48a/4

ā.+i (bl.) 27b/4-5-6, 28a/11, 28b/8,
38b/16, 39a/9

ā.+i (iy.) 27a/17-18-19, 27b/1,
29a/1-2-4-9-11-12-17, 29b/1,
38a/11-16, 39a/1-6-8-15-17-19,
39b/2-4-6-8-9-11-14-16-19, 40a/7,
41b/1, 44a/1, 54a/5-7-8-10

ā.+ile 28a/4, 29a/18, 29b/3

ā.+leri 54a/6

ā.+üm 27b/10

ā.+üñ 22a/8, 27b/11-13

ā. al- “abdest almak” 43/11-13

-duğı 41b/16

-duḳdan 39a/6, 42a/16

-madın 65a/3

-mağa 43a/2

-mağı 42a/2	‘a.-i evzā ‘ “gereksiz haller” 17b/18
-mak 20b/9, 39a/4-5, 41b/6-8-11-13, 42a/1-11-13-17-18, 42b/7-10-14-18, 43a/3-10-13-18, 43b/1-19, 44a/4-6-7, 47b/10	‘ Abdu’llāh (ka.) Çok sayıda hadis rivayet eden ve meşhur fakihlerden biri <i>bk.</i> ‘ <i>Abdu’llāh bin ‘Abbās</i> .
-makdan 42a/1	‘A. 66a/14-16
-mak gerekdür 42b/10	‘ Abdu’llāh bin ‘Abbās (ka.) Hazreti Abdullah bin Abbas.
-sa 29a/19, 29b/2, 39a/11, 40b/11, 44a/1	‘A. 66a/10-11
-sañ 43a/7	‘ Abdu’llāh bin Cezi (Ar.) Bir kişi adı.
-up 19a/15-18, 21b/2, 29a/8, 34a/15, 34b/2, 35a/14, 40a/2-3-14, 41a/8	‘A. 6b/17-18
ā. alın- “abdest alınmak”	Abdu’llāh bin Mes’ūd (ka.) Hz. Muhammed’in müşaviri ve hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biridir <i>bk.</i> ‘ <i>Abdu’llāh ibni Mes’ūd</i> .
-an 42b/7	‘A. 45a/16, 53a/1-2
-up 53b/18	‘ Abdu’llāh bin ‘Ömer (ka.) Hz. Ömer’in oğlu olup büyük fıkıh ve hadis alimlerindendir, <i>bk.</i> ‘ <i>Abdu’llāh ibni ‘Ömer</i> .
ā. eyle- “abdest almak” 46b/11-12	‘A. 18b/9
ābdestli Abdest almış olan.	‘ Abdu’llāh ibni ‘Abbās (ka.) Resul-i Ekrem’in amcası hazret-i Abbas’ın oğludur <i>bk.</i> ‘ <i>Abdu’llāh bin ‘Abbās</i> .
ā. ken 27a/12	‘A. 5a/15
ābdestlik Abdeste yetecek miktar su.	
ā. 47b/16	
ābdestsüz Abdesti bulunmayan.	
ā. 19a/17	
‘ abeş (Ar.) Gereksiz, boş.	

‘Abdu’llāh ibni Mektūm (ka.) Gözleri görmeyen bir sahabedir. Asıl ismi Amr’dır, fakat Medine’de Abdullah diyorlardı. ‘A.+1 (bl.) 62b/11	‘ā. 44a/6 ‘acāle (Ar.) Çabucak, derhal. ‘a. 5a/10 ‘acāleten (Ar.) Acele ile, hemen. ‘a. 17b/16, 37a/15-16 ‘acele (Ar.) Hemen, derhal. ‘a.+ile 48b/2 ‘a. it- “çabuk davranmak” -meyüp 24a/14 ‘a. olun- “çabuk yapılmak” -mazsa 48b/3 ‘Acem (Ar.) Bedevî. ‘a. 25b/18 ‘āciz (Ar.) Güçsüz, kudretsiz, zayıf. ‘a. 6a/3 ‘ā.+lerüz 4a/2 aç- Açmak. a.-ar 16b/2 a.-duğda 26b/2 a.-up 17b/3, 50a/14, 63a/15 açık Açık, kapalı olmayan. a. 14b/7, 19b/14, 50a/9-10-16, 50b/5-8
‘Abdu’llāh ibni Mes‘ūd (ka.) Hz. Abdullah ibni Mesud. ‘A. 11b/14, 12a/18, 12b/7	
‘Abdu’llāh ibni ‘Ömer (ka.) Halife Hz. Ömer’in oğlu olup İslam’a büyük hizmetler yapan büyük sahabelerden biridir. ‘A. 11b/13-14, 61a/10-11	
‘Abdu’llāh Kirāmī (ka.) Bir kişi adı. ‘A. 4a/7	
‘Abdu’r-raḥmān (ka.) Abdurrahman bin Avf bk. Abdurrahman ibni avf. ‘A. 3a/4	
‘Abdu’r-raḥmān ibni ‘Avf (ka.) Cennetle müjdelenen on sahabeden biri. ‘A.+1 (bl.) 62b/10	
‘Abu’r-raḥmān Selmā (ka.) Hazreti İmam Hasan ile hazreti Hüseyin’nin hocaları. ‘A. 58a/12-13	
‘ābid (Ar.) İbadet eden, takva sahibi.	

açıl-	Açılmak.	beyne'l-‘a. “düşmanlık arasında”
	a.-maya 41b/15	5b/7
ad	Ad, isim.	Âdem (ka.) Hâzreti Âdem.
	a. 38a/5	Â. 2b/19
	d.+ı-la 25a/5	‘adem (Ar.) Yokluk.
‘ad (<Ar. ‘add) Sayma, itibar etme.		‘a.+i (iy.) 48a/6
	‘a. olun- “sayılmak”	‘adet (Ar.) Sayı, adet.
	-ur 33a/7	‘a. 22a/5-6
ādāb (Ar.)	Usûller, esaslar.	‘a.(d) +i (iy.) 2b/17-18
	ā. 20b/2-4, 26a/2	‘ādet (Ar.) 1. Alışkanlık, ādet.
	ā.+a 20b/1-3	‘ā.+i (iy.) 31b/17-19, 33b/17
	ā.+ile 5a/1	‘a.+idür 57a/4
	ā.-ı şalāt “namazın esasları” 65b/7	‘ā.+i-ledür 8a/17
	ā.-ı su’āl “soru sormanın usûlleri”	‘ā. it- “alışkanlık haline getirmek”
	5a/12	(d)-üp 28a/3
adam (Ar)	İnsanoğlu, beşer.	‘ā. idin- “alışkanlık haline getirmek”
	a. 4a/15, 25b/1, 31b/1, 38a/8, 42b/4,	-e 8a/16
	43b/19, 48b/6, 56a/4-5, 63b/11-17-	‘ā.-i Cuhūd “Yahudi alışkanlığı”
	17-19, 64b/19, 65b/9	+dur 31b/16
	a.+a 37a/8	2. Hayız kanı, aybaşı.
	a+ı (bl.) 46b/8	‘ā.+i (iy.) 24a/9-13, 32b/17-19,
	a. ise 63a/7	34a/3-4-5-7-9, 34b/4-5-6
	a+uñ 36a/13-17, 64b/9, 67b/12	‘ā.+ini 34a/5
‘adāvet (Ar.)	Düşmanlık.	

‘ā.-i ḥayẓ “hayız adeti”	‘adüvv (Ar.) Düşman.
+ı 24a/4	‘a.+den 61a/2
+ında 30b/10	āfāt (Ar.) Afetler, belalar.
‘ā.-yi ḥayẓ “hayız adeti”	ā.+ı (iy.) 7b/13
+dur 33a/2	āfet (Ar.) Felaket, müsibet
‘ā.-i müteğayyir “değişen adet”	ā.+den 53b/4
30a/8-10	ā.+i (iy.) 7b/14
‘adl (Ar.) 1. Adalet, tarafsızlık.	‘afv (Ar.) Bağışlama.
‘a. 42a/19	‘a. 5b/6
‘a.+ı-la 3a/16	‘a.+dur 26b/19, 27a/1, 28b/2-6
‘a. ol- “âdil olmak”	‘a.+ile 3a/15
-madukça 8b/7	‘ağaç Ağaç.
‘a.-i Ḥaḳ “Allah’ın adaleti”	a. 58b/18, 62a/9
+dan 11b/10	a.(c)+a 62a/10
2. Adaletli, haktan ayrılmayan.	a.(c)+ı (iy.) 62a/6
‘a. 8b/13	a.(c)+uñ 58b/14
‘a. ise 8b/4-5-9-10-12	a. dik- “ağaç dikmek”
‘a.-i ğayr “adaletli olmayan” 8b/5-6	-mek 62a/5-6
‘a.-i ḳazā “tekrarlamak” 8b/6	‘ağar- Sabah olmaya başlamak, şafak sökmek.
adlu Adlı.	a.-duğı 51b/10
a. 54b/14	ağır Ağır.
‘Adnān bin Mālīk (ka.) Bir kişi adı.	a. 23a/2
‘A.+i (bl.) 62b/10	

a. gel- “tartıda ağır olmak”	ā.+dür 2a/19
-mekle 14a/16-19	ā.+i (iy.)3a/1
ağız Ağız.	ā.+inde 30a/15
a. 22a/15, 28a/13-13, 28b/3-4-8-10-16, 36b/4-7, 40b/2, 53b/19	ā.+ine 35b/5, 57b/6
a.+ı (bl.) 22a/9	ka‘de-i ā. “namazın son oturuşu”
a.+ın 24b/18, 39a/8	10b/13-14, 12a/14
a.+ına 18a/15, 28b/13, 54b/10	+de 68b/6-7, 10a/9, 12b/10, 68b/7
a.+ından 21a/2, 26a/8, 36b/11-14, 54b/11	2. Başka, diğer.
a.+ını 26a/7	ā. 2b/7, 30b/7, 36b/3,4, 58b/7-15, 63a/12, 63b/5, 64a/6, 64b/9
a.+larına 42b/12	ā.+den 4b/11
a.+umuza 65a/13	ā.+e 30b/19
ağla- Ağlamak.	ā.+i (iy.) 35b/19
a.-sa 38a/8	ā.+inden 48a/3
ağrı Ağrı, acı.	ā.+ine 58b/17
a.+sı 53b/10	ā.+ün 23b/13
a.+sından 53b/10	aḥīr (Ar.) Son.
āhen (Far.) Demir.	şaf-ı a. “son saf”
ā. 20a/2	+ün 63b/11
āḥīr (Ar.) 1. Son, sonucu.	şef‘-i a. “son iki rekat”
ā. 10b/18, 11b/17, 13a/19, 30b/10, 31b/13, 34a/6-8, 5a/9, 68b/11	+de 12a/19
ā.+de 53a/16	+inde 12a/16

āḥiret (Ar.) Ölümden sonra gidilecek âlem, öbür dünya.

ā.+de 4a/18, 4b/1-1-3-6, 4b/2-6, 9a/2, 11b/10

yevm-i ā. “kıyamet günü”

+e 5a/4

aḥkām (Ar.) Hükümler, kanunlar.

a.-ı şerā‘ “İslam şerîâtının hükümleri” 8a/19

a.-ı zinā “zinanın hükümleri” 23b/8

aḥşām Akşam.

a.+a dek 25a/12, 68a/13

aḥvāl (Ar.) Hâller.

a. 29b/8

a.+in (bl.) 66b/6

a.+ini 44a/16

aḥz (Ar.) Alma, kabul etme.

a. it- “kabul etmek”

-mişdür 12b/4, 53a/6

-mişlerdür 53a/4

a. olın- “kabul etmek”

-ur 11b/6-7

aḥ Beyaz.

a. 3a/18

aḥ- Sızmak.

a.-a 48b/17

a.-an 26b/8, 34b/9-17, 35a/9, 36b/4-11-15, 38b/9

a.-andan 26b/4

a.-ar 40b/6

a.-arken 29a/9, 30a/11

a.-ar şu 44a/5

a.-ar şudan 44a/7

a.-ar şuya 41b/7

a.-mağa 38a/10

a.-masa 41b/8

a.-maz havzuñ 41b/12

a.-sa 29a/7, 34b/19, 35a/12, 39a/2, 40b/9, 41b/9

a.-up 26b/2, 34a/17, 42a/4

‘aḥab (Ar.) Hemen sonra.

‘a. 67a/17

‘a.+inde 27b/17

‘aḥā’id (Ar.) Bir dinin inanç ve itikatla ilgili esaslarını inceleyen ilim dalı.

bi’l-‘aḥā’idi’l-İslāmiyyeti “İslamî itikatla ilgili” 1b/5

aḥça Akçe, para.

a. 61b/1	a.-dı 54b/2
a.+sı 24a/1, 46b/3-5	a.-duğda 40b/4
a.+sını 46b/6	a.-sa 54b/13
akıt- Akıtmak, damlatmak.	a.-up 55a/4
a.(d)-up 26b/6, 39b/3	akvāl (Ar.) Sözlər.
a.-mağ 19b/4	a. 67b/16
‘aķīķ (Ar.) İçinde çeşitli renk halkaları bulunan kıymetli süs taşı.	al- 1. Almak.
‘a. 20a/1	a.-ana 13b/5
‘ākıl (Ar.) Akıllı, akı başına olan (kimse).	a.-dısı 47b/12
‘ā. 8a/8, 24b/10	a.-ma 42a/18
‘ā.+e 24b/11	a.-mağ 42a/19
‘aķl (Ar.) Akıl, us.	a.-sa 56a/11
‘a. 8a/19	a.-sañ 41b/14
‘a.+ı (iy.) 9a/19, 25a/12-13	a.-up 5a/8, 11b/15, 14b/12, 26a/7, 26b/8, 54b/10, 55b/4
‘a.+ı gel- “aklı başına gelmek”	2. Satın almak.
-meyince 8a/11	a.-sa 31b/5-7, 51b/2
-se 9a/19	a.-up 31b/1
ākra’ (Ar.) Kur'an-ı Kerim’i daha güzel okuyan.	3. Koymak.
ehl-i a. “Kur'an-ı Kerim’i daha güzel okuyan” 62b/12	a.-mağ 65a/14
akşır- Hapşirmek, alısrnak.	4. (Abdest) Almak.
	a.-duğı 41b/16
	a.-duğdan 39a/6, 42a/16

a.-madın 65a/3	‘a.-i bülûğ-ı nisvân “kadınların ergenliğe erişmelerinin belirtisi”
a.-mağa 43a/2	9b/4
a.-mağı 42a/2	‘a.-i bülûğ-ı ricāl “erkeklerin ergenliğe erişmelerinin belirtisi”
a.-mağ 20b/9, 39a/4-5, 41b/6-8-11-13, 42a/1-11-13-17-18, 42b/7-10-10-14-18, 43a/3-10-13-18, 43b/1-19, 44a/4-6-7, 47b/10	9b/5
a.-mağdan 42a/1	‘a.-i İslām “İslam’ın belirtisi” 5b/3
a.-sa 29a/19, 29b/2, 39a/11, 40b/11, 44a/1	ālāt-i lehv (Ar.) Oyuncak aletleri.
a.-sañ 43a/7	ā. 49b/8
a.-up 19a/15-18, 21b/2, 29a/8, 34a/15, 34b/2, 35a/14, 40a/2-3-14, 41a/8	alçak Yere yakın.
5 (Ateş) Almak, koymak.	a.+da 64b/11
a.-mağ 65a/13-14	alçı Beyaz toz, heykel veya duvar boyamak için kullanılır.
alı vir- (Tezlik fiili) “Hemen almak.”	a. 45b/17
a.-ecek 25b/1	aldur- (Kan) Vermek.
a’lā (Ar.) En yüksek, pek yüce.	a.-up 65a/2
‘Arş-ı a’. “Allah’ın tecelli ettiği ve tahtın bulunduğu en yüksek gök katı”	‘ ale’l-ḥuşûş (Ar.) Özellikle.
+ya 21a/2	‘a. 62b/3
‘ alāmet (Ar.) Belirti, vasıf.	‘ ālem (Ar.) Dünya.
‘a.+i (iy.) 5b/4, 28b/1-5	ā. 2b/2
	‘ā.-i bālā “göğün en yüksek katı”
	+ya 57a/18
	faḥr-ı ‘ā. “Hz. Muhammed” 3a/1
	meclis-i faḥr -ı ‘ā. “Hz. Muhammed’in meclisi”

+de idiler 5a/15-16	‘ Alī (ka.)	Peygamber	Efendimizin
mefhar-ı ‘ā. şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem “kâinâtın kendisiyle övündüğü Hz. Muhammed” 3a/1-2		amcasının oğlu,	damadı ve dördüncü halifedir.
‘ alevli Şule, alevli.		‘A. 3a/4, 5b/3	
‘a. 50a/7	‘ alim (Ar.)	İlim sahibi, bilici.	‘A.+ye 5b/2
‘ aleyhi’l-küfr (Ar.) Küfr üzerine olsun.		‘ā. ol- “bilmek”	
‘a. 60a/15		-mağla 59b/12	
‘ aleyhi’l-la’ne (Ar.) Üzerine Allah’ın laneti olsun.	‘ āliye (Ar.)	Yüce, ulu.	
‘a.+dür 57b/1		menāşib.-ı ‘ā. “yüce makam” 6b/15	
‘ aleyhi’s-selām (Ar.) “Selam onun üzerine olsun” manasında bir dua cümlesi.	Allāh (Ar.)	Allah, Tanrı.	
‘a. 16b/17, 45a/6, 49b/3		A.+ı (bl.) 5a/3	
alın Alın, nāsiye.		A.+uñ 2b/6-13, 5a/4	
a. 21a/13	Allāhu a’lem (Ar.)	En iyisini Allah bilir.	
a.+ı (iy.) 21b/10		A. 61a/17	
a.+ına 19b/3	alt	Alt.	
a.+ından 19b/4		a. 21a/5, 41b/8	
a.+ını 17b/1-7		a.+ına 7b/5, 15a/14, 20b/17, 25a/4, 26b/8-16, 27a/2, 49b/18, 67b/11	
alın- (Abdest) Alınmak, yapılmak.		a.+ından 17b/6	
a.-an 42b/7		a.+ını 26b/18, 27a/4, 48b/2	
a.-up 53b/18	altı	Altı (6).	

a. 3a/12, 16b/8, 29b/15, 30a/6-6-8-18-19, 32a/13-14-15, 34b/7, 53a/5	a.+da 53b/4
a.+sı 32b/9	‘ amden (Ar.) Kasten, bile bile.
altıncı Altıncı.	‘a. 53b/13
a. 33b/18	‘ amel (Ar.) 1. Amel, iş.
altmış Altmış (60).	‘a. 9a/5
a. 31a/10-12, 44b/5	‘a.+e 2b/10, 38b/14
altun Altın.	‘a.+i (iy.) 9a/4-7, 13b/15, 14a/15, 63a/8
a. 19a/12-13, 20a/3-4, 45b/18, 46a/1	‘a.+ine 56a/5
a‘mā (Ar.) Kör.	‘a.+ümdendür 14b/2
‘abd-ı a. “kör insan” 62b/15	‘a.+üñdür 14b/4
a‘māl (Ar.) Ameller, işler.	‘a. it- “amel etmek”
a. 5b/6	(d)-en 14a/4
a.+i (iy.) 9a/10, 14a/17	(d)-er 13b/13, 35a/18
a.-i şālih-i dīniyye “āhirete yarar dinî işler”	(d)-erse 56a/7-8
+ile 1b/5-6	-meyen 14a/2
berāt-i ‘a. “amellerin imtiyaz gösterdiği belge” 3b/1	-mez 13b/14
defter-i ‘a. “insanların iyi veya kötü, yaptıkları her şeyin kaydedildiği, ahirette ona göre muamele görecekları manevi hesap defteri”	‘a. olun- “amel yapılmak”
+ine 15a/1	-ur 7b/10
amān (Ar.) Emniyet, güven.	‘a.-i keşīr “namazdayken öyle hareketler yapmak ki dışarıdan onu gören bir kimse namazda olmadığından şüphe eder” 13a/4, 54a/2

+dür 40b/13	11-16, 20b/6-18, 21a/16, 21b/1,
+i (iy.) 56a/3	22a/5, 23a/1-8-17, 23b/12-18,
‘a.-i sehl “küçük iş, namaza zarar vermeyen bir iş” 53b/14-15	25a/16, 25b/2-10, 26a/14, 26b/1-7-10-14-19, 28a/14, 28b/11-16,
2. Hüküm, karar.	29a/5-11, 29b/9, 30a/17, 31a/13, 31b/8, 32a/9, 33a/17, 33b/4, 34a/7, 34b/4-14, 36a/1-4-5-15, 36b/1, 37a/7, 37b/4-6-15, 38a/8-14, 38b/5-10, 39a/11-18, 40a/15, 40b/3, 41a/4, 41b/1-8, 42b/3-7, 43b/14, 45a/17, 46a/1, 46b/1-4, 47a/4, 48a/1, 48b/16, 49a/1-4-16, 50a/6, 51b/7-14, 52b/9, 55a/11-16-17, 55b/6-7, 56a/2-19, 56b/6-9-11, 57a/10, 57b/6, 58a/4-4-11-17, 58b/10-13-18, 59a/6-13-18, 59b/1-13-14-16-19, 60a/4-8-15, 60b/1, 62a/7-9-13, 62b/5, 63a/10-11-17, 63b/3-7-11-15-19, 64a/4-12-16, 64b/2-4, 65a/6, 65b/1-5, 67b/16, 68a/11
‘a.+i (iy.) 2b/11	
‘amelī (Ar.) Uygulamaya dayalı.	
‘a.+dür 43b/4	
‘āmīl (Ar.) Amel eden, işleyen.	
‘ā. 14a/2	
āmīn (Ar.) Dualardan ve hayır temennīlerinden sonra, “Allah kabul etsin, öyle olsun!” anlamında kullanılan söz.	
ā. 16b/11	
āmīr (Ar.) Emreden, buyuran.	a. ba‘dū “bundan sonra” 1b/4
ā.+dür 4a/1	
‘Āmir bin Rabī‘a (ka.) Hanımıyla beraber Müslüman olan sahābī.	‘Ammār (ka.) Cennete çok arzu eden biridi bk. ‘Ammār ibni Yāsir.
‘Ā. 61a/10	‘A. 36b/7
ammā (Ar.) Fakat, ama, ancak.	‘Ammār bin Yāsir (ka.) Ammar bin Yasir.
a. 1b/4, 4a/4-7, 4b/7-13, 6a/16, 8b/5, 9a/4-8-9, 9b/3-16-18, 10a/7, 11a/12, 12a/13, 12b/9-17, 13a/5-11, 13b/7, 14a/12, 15a/13, 15b/18, 16a/4-17, 18b/2-5, 19a/11, 19b/9-	‘A. 36b/6
	‘Ammār ibni Yāsir (ka.) Ammar bin Yasir.
	‘A. 45b/2

‘amme (Ar.) Teyze.

‘a. 51a/1

‘Amr bin ‘Āṣ (ka.) İslamı kabul etmeden önce büyük bir tacir olarak bilinen kişi, aynı zamanda Mısır fatihi olarak da bilinir.

‘A. 45b/10-14

‘A.+ī (bl.) 45b/7-8

ana Anne.

a.+dan 22b/12

a.+sı 55b/10

a.+sını 25a/5, 51a/18

a.+sinuñ 50b/19

aña Ona.

a. 30b/15, 35b/19, 36a/1, 38a/7, 57a/10

ancaḵ Yalnız, sadece, ama.

a. 2b/10, 10b/18, 19b/11, 20b/6, 37b/6, 44a/9, 48a/3, 49a/9, 54a/5, 55a/7, 61b/6, 66a/8

anda Onda, orada.

a. 7b/5, 47a/17, 49b/15, 62a/12

andan Ondan.

a. 7a/18, 37b/8-10, 49b/16, 50a/15, 57a/14

anı Onu.

a. 5a/18

anlar Onlar.

a. 12a/19, 18b/11, 19a/9, 21b/16, 54a/17

a.+a 13b/2, 37b/8, 42a/2

a.+ı (bl.) 4b/5, 14b/15, 21b/16, 62a/4

a.+uñ 2b/8, 44b/17, 62a/2

anlarsuz Onlarsız.

a. 10a/4

anuñ Onun.

a.+la 19a/7, 19b/15, 37a/4, 42b/18-19, 43a/12, 51b/4, 66b/10, 67a/1

ara İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesafe.

a.+sına 66b/11

a.+sında 26b/17, 27a/1-5, 56b/11

a.+sını 22b/1

ara- Aramak.

a.-rsın 18a/4

‘araba (Ar.) İnsan ve yük taşıyan tekerli kara taşıtı.

‘a. 63b/14

A‘rābī (Ar.) Çölde yaşayan göçebe Arap.

a. 4b/16, 11a/18, 11b/2, 48a/13-16

a.+ye 48a/14

‘**Arafāt** (Ar.) Hacıların kurban bayramı arifesinde vakfeye durdukları mukaddes yer.

‘A.+dan 9b/3

‘**arak** (Ar.) Ter.

‘a.+ı (iy.) 36b/17

‘**Arap** (Ar.) Arap.

‘A.-ı cāhil “bedevî, köylü Arap”
62b/15

nisvān-ı ‘A. “Arap kadınları” 30b/8

ārāste (Far.) Süslenmiş.

ā. 2a/8

‘**arāyis** (Far.) Düğünler.

‘a.-i mesā’il “düğün meseleleri”

+i (iy.) 2a/5

arı Arı, Sokucu böcek.

a. 50a/1-4

‘**ārī** (Ar.) Berī, uzak.

‘ā. 2b/1

‘**āriyet** (Ar.) Ödünç.

‘ā.+ i (iy) 36a/16

‘ā.-i saç “takma saç”

+ile 36a/16-17

arğa 1. Sırt.

a. 53b/10

a.+ları 17a/7

a.+sını 17a/5

2. Arka yön.

a.+sına 25a/11, 46a/11, 67b/3,
68b/10-11-15

arşlan (Ar.) Aslan.

a.+dan 61a/2

‘**Arş** (Ar.) Göğün en yüksek katı.

‘A.-ı a‘lā “Allah’ın tecelli ettiği ve tahtın bulunduğu en yüksek gök katı”

+ya 21a/2

arşun (Far.) Eskiden kullanılan, 68 santimetreye eşit bir uzunluk ölçü birimi.

a.+uñ 19b/14

art Arkasında, hemen, aniden.

a.(d)+ılarında 16a/13

a.(d)+ınca 5a/10

a.(d)+ında 47a/3-4, 52a/9, 62b/16-19, 63a/1-1, 64a/16, 64b/7, 65a/7-15, 65b/3-7	‘ā. ol- “günahkar olmak” -ur 13b/15
a.(d)-ından 47a/12, 59b/3, 65a/14	mü’min-i ‘ā. “günahkar mümin” 13b/14-15
a.(d)+ında ise 67a/13	āsim (Ar.) Günahkar, suçlu.
arż (Ar.) Toprak, yeryüzü.	‘ā. ol- “suç işlemek” -ur 65a/17
a.+da 46a/1	
a.-ı mağşūb “sahibinden zorla alınmış toprak” +da 11a/8	‘Āşiyān (Ar.+Far.) Günahkârlar, isyan edenler. ‘ā. 3a/15
Buhāra a.+ı “Buhāra toprağı” 62a/9	‘asker (Ar.) Ordu, leşker.
Semerķand a.+ı “Semerkand toprağı” 62a/8	‘a.+i (iy.) 62a/3
‘arż (Ar.) 1. Davet etme, takdīm etme. ‘a. it- “davet etmek” (d)-erlerdi 19a/5 2. Genişlik. ‘a.+a 36a/10-11 ‘a.+ı (iy.) 41b/12, 43a/14-18	aşl (Ar.) 1. Gerçek, hakiki. a. 36a/1, 45a/14 a.+dur 9a/5 a.+ı (iy.) 8b/6, 40a/17 a.+ına 45b/19 a.+ında 43a/10 a. ol- “gerçek olmak” -mayan 9a/5 2. Temel, esas. a.+ını 13b/16
‘ašā (Ar.) Baston, uzun sopa. ‘a.+ile 51a/12	
āšār (Ar.) Eserler. ā.+da 21a/1	
‘āšī (Ar.) Günahkār, suçlu.	aşlā (Ar.) Kesinlikle, hiçbir şekilde.

a. 40a/16	ā.+dur 1b/7
āsmān (Far.) Gökyüzü, sema.	āşinā (Far.) Tanıdık.
ā.+a 16b/17	ā. 13a/17
‘aşr (Ar.) 1. Zaman, çağ.	ā.+ya 13a/16-19
‘a.+ında 3a/9	‘Āşüre (Ar.) Muharrem ayının onuncu günü.
2. İkinci vakti.	rūz-ı ‘Ā. “Muharrem ayının onuncu günü” 24a/17
vaqt-i ‘a. “ikinci vakti” 10b/18	
+dan 11a/6	at At.
astar (Far.) Kumaşlar veya eşyaların sağlamlığı için iç tarafına geçirilen ince bez.	a. 59b/15
a.+ı (iy.) 49a/6	a.+a 59b/17-17
a.+larsa 46b/7	a.+dan 59b/15
aşağa Alt taraf <i>bk. aşağı</i> .	at- Atmak.
a. 19b/4, 28b/12, 51a/13	a.-up 40b/4
a.+dan 19b/5	‘aṭā biğayri’l-minneti (Ar.) İstemeden verme, ihsan etme.
aşağı Aşağı, alt taraf <i>bk. aşağı</i> .	‘a. 5b/7
a. 17a/8, 50a/14	āteş (Far.) Ateş.
a.+ya dek 46a/12	ā. 57a/4
‘aşere (Ar.) On (10).	ā.+den 16b/2
‘a.-i mübeşşere “Hz. Muhammed tarafından cennetle müjdelenmiş olan on seçkin sahabe” 3a/3	ā.+e 50a/5-6, 55b/8
āşikār (Far.) Belli, bariz.	a.+inden 25a/3
	ā. al- “ateş koyma”
	-mak 65a/14

ā. yağ- “ateş yakmak”	‘a.-i ġalīze “örtülmesi lazım olan yer”
-alum 75a/4	
āteş-perestāne (Far.) Ateşe tapanlar.	+dür 50a/17
ā. 57a/5	+ye 50a/15
atla- Atlamak, geçmek.	‘a.-i ġafīfe “örtülmesi çok gerek olmayan yer”
a.-mağ 63b/14	+dür 50a/14
‘ avām (Ar.) Halk.	nażar-ı ‘a. “vücudun mahrem yerlerine bakma” 18b/8
‘a.+dan ise 44a/7	2. Cinsel organı.
āvāz (Far.) Ses.	‘a. 50b/14
bülend ā “yüksek ses”	avuç Elin iç kısmı.
+ile 5a/13	a.+la 41b/14
‘ avdet (Ar.) Dönüş, geri geliş.	ay Ay, mah.
‘a. 44b/10	a. 30a/5-5-6-8, 67b/9
‘a.+e 14a/17	a.+da 32a/13-14
‘ avrat (Ar.) Kadın.	aya Avuç içi.
‘a. 23a/18	a.+sı 14b/7, 35a/13, 36a/5
‘a.+a 23b/2	a.+ları 50a/18
‘a.+ı (bl.) 50b/11	‘ ayb (Ar.) Ayıp, utanç verici.
‘a.+lar 19a/7, 23a/18	‘a. 29b/13
‘ avret (Ar.) 1. Vücudun mahrem yerleri.	‘a.+dur 29b/13
‘a. 1 8b/6-8, 50a/12-18-19	ayak Ayak.
‘a.+dür 50b/1	

a. 22b/6, 25a/4-6, 36a/11, 40a/12, 49b/18, 66a/8	ā.-ı kerīme “kutsal ayetler” 5b/10, 10a/14-17-18
a.+(ğ)a 65b/16	ā.-ı namāz “namaz ayetleri” 5b/14
a.+(ğ)ı (bl.) 40a/10	ā.-ı şalavātiyye “namaz ayetleri”
a.+(ğ)ı (iy.) 17a/1, 17b/9, 38b/19, 40a/5	+den 5b/17
a.+(ğ)ına 66a/9	ā.-i vuzū “abdest ayetleri” 10a/9-10
a.+(ğ)ından 40a/4	āyet (Ar.) Kur’an surelerini oluşturan cümlelerden her biri, ayet.
a.+(ğ)ını 21b/19, 22a/2	ā. 5b/9, 7a/9, 10a/13-17-18-19, 11b/6, 16b/5-6-6, 25b/11, 29b/5, 58a/11, 59b/6
a.+(ğ)ınıñ 17b/10, 40a/7-9, 50b/2	ā.+de 55a/15, 58a/5-6
a.+(ğ)uñ 16b/15, 21b/15, 22b/1	ā.+dür 16a/17-18-19, 16b/4-6-7-8
a.+larda 19b/5	ā.+i (iy.) 43b/8, 58a/14, 58b/8, 59a/1-12
a.+ları 21b/14, 22a/19, 26b/12, 34b/16, 35/8, 51a/4-12	ā.+ile 11b/6, 51b/1
a.+ların (bl.) 21a/19, 26b/15	ā.+ini 45a/6, 54b/15, 59a/2
a.+larına 51a/2, 51a/11	ā.+leri 55a/14
a.+larında 37a/16	ā.-i cehennem “cehennem ile ilgili ayet” 3b/4-5
ayak yolu Abdesthane, helā.	ā.-i kerīme “kutsal ayet” 3b/7, 10a/14, 11b/8, 48a/9, 58a/16
a. 42b/1	+ile 54b/7-8
‘ayāl (Ar.) Hane halkı.	+nüñ 44b/9
‘a. 29b/8	
‘a.+i-le 53b/3	
āyāt (Ar.) Ayetler bk. āyet.	

+si 5b/15, 10b/8-9, 16b/19, 61a/16	ayru Ayır.
+sini 15b/15	a. 31b/18
ā.-i kırā' at "kirat ayeti" 10b/8-9	az Az, fazla olmayan.
ā.-i niyyet "niyyet ayeti" 10b/2-3	a. 26b/2, 28a/11-12, 35b/11-12, 44b/17, 54a/12
ā.-i rükū' "rükû ayeti" 10b/10-11	a.+1 (iy.) 17a/4
ā.-ı şalavātiyye "namaz ayeti"	a'zā' (Ar.) İnsan vücudunun organları.
+den 5b/17	a.+dan 27a/15
ā.-i secde "secde ayeti" 58a/15, 58b/12, 59a/10, 59b/3-10-15-17-18	a.+ların (bl.) 19a/15
+yi 59a/18-19, 59b/19	a.+sına 51a/5
ā.-i secde-i muhtelif "farklı secde ayeti" 59a/17-18	a.+sından 35a/8
ā.-i tekbir "tekbir ayeti" 10b/5-6	a.-ı vuzū "abdestte yıkanması gereken vücut organları"
ā.-i teyemmüm "teyemmüm ayeti" 43b/8	+dan 42a/8
ā.-i vakt "vakit ile ilgili ayet" 10a/17-18	'azāb (Ar.) Azap, işkence.
ā.-i vuzū "abdest ayeti" 10a/9-10	'a. 55a/15
ayır- Ayırmak, uzaklaştırmak.	'a.+1 (bl.) 4b/6-8
a.-mağ lāzım 31b/16	'a.+ından 35b/2
a.-up 17b/3-4	'a. ol- "azap olmak"
ayırtla- Temizlemek	-maz 8a/18
a.-mağ lāzımdır 27a/6-9	'a.-ı kabir "kabir azabı" 3a/14
	az az Az miktarda, azar azar.
	a. 28a/14

azacıḳ Çok az, pek az.

a. 43a/8

az çok Oldukça, bir parça.

a. 54a/11

āzād (Far.) Esir, köle veya cāriyeyi serbest bırakma.

ā. eyle- “serbest bırakmak”

-se 8b/16

ā. it- “serbest bırakmak”

-miş kadar 13b/4

-se 9b/15

ā. ol- “serbest olmak”

-miş 50b/9

āzādsız Hür olmayan.

ā. 11a/8, 50b/4

‘azamet (Ar.) Büyüklük, ululuk.

‘a.+i-ile 28a/6

āzār (Far.) İncitme.

ā. it- “incitmek”

(d)-üp 6b/8, 7a/15

‘Azīm (Ar.) Büyük, ulu.

Ḳur’ān-ı ‘A. “yüce Kur’an”

+dendür 16b/10

‘azīme (Ar.) Büyük ve fevkalāde.

ṣevāb-ı ‘a. “büyük sevap” 14a/2

‘azīmet (Ar.) Ulu, büyük.

kemāl-i ‘a. “kendisine ait tam kemal sıfatıyla”

+iyle 6a/2

‘azīmu’ş-şān (Ar.) Şanı yüce olan, pek değerli.

Ḳur’ān-ı ‘a. “şan ve şerefi büyük olan Kur’ân”

+a 7a/8

‘azīz (Ar.) 1. Değerli, kıymetli.

‘a. 18b/11

‘a.+e 7a/15

‘a. dut- “tercih vermek”

-maḳ gerekdür 18b/11-12

‘a. ol- “değerli olmak”

-ur 14b/9

‘a.-i muḫterem “değerli dost” 2a/3

2. Dost.

‘a.+i (bl.) 44b/16

‘azl (Ar.) Görevine son verme.

‘a.+ini 8b/15

B

- bāb** (Ar.) 1. Kapı.
- b.-1 mescid “mescidin kapısı”
- +e 4b/16
2. Bir kitabın bölümlerinden her biri, bap.
- b. 13b/5, 17b/17, 20b/6, 22a/8, 22b/12
- b.+da 45b/6
- b-1 evvel “birinci bap” 5b/9
- Bāb aḥkāmi’l-ḥayz** (Ar.) Hayızın hükümleri ile ilgili bap.
- B. 32a/4
- Bāb fī ef‘āl’il-mekrūha fi’ş-şalāt** (Ar.) Namazda mekruh olan amellerle ilgili bap.
- B. 17b/17-18
- Bāb fī iştibāhi’l-Kıble Kādīḥān** (Ar.) Kible ile ilgili bap.
- B. 60a/1-2
- Bāb fī nevākızı’l-vużū’** (Ar.) Abdesti bozan şeylerle ilgili bap.
- B. 38a/4
- Bāb fī sūneni’l-ğusl** (Ar.) Gusülde olan sünnetler ile ilgili bap.

B. 24a/16

Bāb fi’ṭ-ṭahāret (Ar.) Temizlik hakkında bap.

f. 20b/7

Bāb fi ṭahāreti’l-arz (Ar.) Zeminin temizliğiyle ilgili bap.

B. 48a/6

Bāb fi’s-sūnen fi’l-vużū (Ar.) Abdestin sünnetlerine dair bap.

B. 22a/8

Bāb fī’s-sūneni’r-revātib (Ar.) Vazîfelerde olan sünnetlere dair bir bap.

B. 51b/4

Bāb müfsidātu’ş-şalāt (Ar.) Namazı bozan şeyler ile ilgili bap.

B. 53b/11

Bāb şürūṭü’ş-şalāt (Ar.) Namazın şartlarını ihtiva eden bap.

B. 10a/3

baba Baba, peder.

b.+sı 55b/10

b.+sını 25a/5

Bābu’l-cimā‘ ve’l-mülā‘abe (Ar.) Cinsî münasebet.

- B. 31a/15
- Bābu'l-ezān** (Ar.) Ezanla ilgili bap.
- B. 56b/13
- Bābu'l-ğusl li'l-ḥayz** (Ar.) Ādetli kadınların gusül meselelerini anlatan bap.
- B. 23b/18
- Bābu'l-ḥadeş fi'ş-şalāt** (Ar.) Namaz esnasında abdestin geçersiz olmasıyla ilgili bap.
- B. 40a/12
- Bābu'l-ḥayz** (Ar.) Hayız ile ilgili bap.
- B. 29b/4-5
- Bābu'l-imāmet** (Ar.) İmamlık meselelerini kapsayan bap.
- B. 62a/19
- Bābu'l-incās** (Ar.) Pislikle ilgili bap.
- B. 35b/9
- Bābu'l-ḫay** (Ar.) Kusmak hakkında bap.
- B. 28a/10
- Bābu'l-maḥzūrāt** (Ar.) Dinde yasak edilmiş şeyleri kapsayan bap.
- B. 67b/5
- Bābu'l-ma'zūr** (Ar.) Şer'an mazur bulunanlarla ilgili bap.
- B. 29b/6
- Bābu'l-miyāh** (Ar.) Sular hakkında bap.
- B. 41b/4-5
- Bābu'n-nezr** (Ar.) Adakla ilgili bap.
- B. 61a/18
- Bābu'n-nifās** (Ar.) Yeni doğurmuş kadının hâli, loğusalık ile ilgili bap.
- B. 34b/8
- Bābu's-selām** (Ar.) Selamla ilgili bap.
- B. 12b/12
- Bābu't-teyemmüm** (Ar.) Teyemmüm hakkında bap.
- B. 44b/6
- ba'de** (Ar.) Sonra.
- b. 3a/5
- ba'de't tekbīr "tekbirden sonra" 15a/10
- ba'de't-taḥarrī "aradıktan sonra" 60b/5
- ba'de'ş-şalāt "namazdan sonra" 54b/2-3, 66a/13
- ba'de'ş-şürū' "başladıktan sonra" 64a/19

ba‘dehū (Ar.) Ondan sonra, daha sonra.

b. 3a/7-8-8, 3b/6, 7a/4, 8b/9-12,
15a/5, 16b/18, 17b/1-1-1-7-8-8,
18a/3, 19a/6, 19b/6-7, 21b/2-3-18-
19, 23a/12, 24b/15, 25b/5, 26a/6-8-
8-9, 31a/1-4, 32a/4-19, 32b/2-3-7,
33a/13, 35a/6, 46a/13, 51b/4,
52b/16-17, 53a/7-9, 58b/5-6,
59b/16, 60b/8, 64a/15, 65b/8-11,
66a/7, 66b/18

ba‘de’l-farz (Ar.) Farz namazından
sonra.

b. 52a/13

ba‘de’l-itmām (Ar.) Tamamladıktan
sonra.

b. 66b/18

ba‘dū (Ar.) Sonra, sonraki.

b. 1b/5, 39a/19, 40a/3, 46a/9

amā b “bundan sonra” 1b/4

badū’l-ferāğ (Ar.) Tamamladıktan
sonra.

b. 22b/8

bāğ (Far.) Bahçe.

b.+da 64a/1

bağışla- 1. Mağfiret etme, affetme.

b.-yup 35b/5

2. Hibe etmek, vermek.

b.-dum 47b/17

bağla- Bağlamak.

b.-dılar 38b/13

b.-mağ 15a/14, 15b/7-8

b.-mağda 15a/10

b.-mayup 15a/12

b.-maz 15b/14

b.-r 15b/13

b.-yup 21b/6, 29a/10

bahā (<Far. behā) Değer, kıymet.

b.+sı 3b/9

baḥīl (Ar.) Cimri.

b.+i (iy.) 13a/9

baḥs (Ar.) Üzerinde konuşulan,
tartışılan konu, mevzū.

b.+leri 11b/5

ba‘īd (Ar.) Uzak.

b. ise 25b/5

baḳ- Bakmak.

b.-arum 18a/3

b.-arsa 18a/3-5

b.-arsın 18a/3

b.-duḡda 56a/5	b. 8a/9
b.-maḡ 17a/2	b.+e 24b/10
b.-up 6b/13, 31a/4	b. ol- “bülüḡa ermek, ergenlik çaḡına girmek”
baḡır Bakır.	-dum 6b/5
b. 20a/2	-sa 6b/1-10, 9a/19, 12a/9, 24b/9
bāḡır (Ar.) Devamı, geri kalanı.	
b. iken 9a/12	bāliḡa (Ar.) Ergenlik çaḡına giren kız.
b.+sini 65b/15	b. 8b/11
2. Bir şeyin izi kalma.	b. ol- “ergenlik çaḡına girmek”
b. ḡal- “iz kalmak”	-dum 9b/6
-ur 11b/13	baña Bana.
baḡiyye (Ar.) Geri kalan kısmı.	b. 6b/14, 14b/1
b. 23a/12	bargīr (Far.) Yük taşıyan araba.
balçık Yapışkan çamur.	b. 63b/13
b. 47a/14	baş- Ayak üzerine vücûdun veya bacağıın aḡırlıḡını verecek şekilde oturmak.
b.+da 47a/17	b.-a 22a/2
b. (ḡ)+ı (iy.) 47a/19	baş Baş, kafa.
balḡam (Ar.) Sümük.	b. 40b/8, 51a/1
b. 28b/3	b.+a 14a/11, 21a/7-11-15, 21b/10
b.+da 28b/17, 38b/17	b.+dan 14a/10
balık Balık.	b.+ı (bl.) 22a/9
b. 36b/15	b.+ı (iy.) 28a/5, 50b/3-5-6-8, 51a/3
bāliḡ (Ar.) Bülüḡa ermiş, ergin.	

b.+ın (bl.) 17b/7	b.-up 29a/2
b.+ına 21a/19-19, 21b/3, 25a/13, 40b/4, 56a/11	2. (Güneş) Batmak.
b.+ında 41b/11	b.-arken 59a/12
b.+ından 18a/12, 56a/10	bāṭıl (Ar.) Doğru ve sahih olmayan.
b.+ını 17a/8, 19a/6, 41b/18, 51a/12	b.+dur 4a/12, 7b/19
b.+ınuñ 21b/2-4-7	b. ol- “geçersiz olmak”
b.+uñ 21a/16	-acak mertebe 40a/10
b.+uñda 21a/16	-maz 40a/9, 47b/6-12
başka Ayrı, başka.	-ur 40a/6, 45a/14, 47b/12
b. 19a/3	bāṭın (Ar.) Gizli, görünmeyen.
b.+dur 19a/3	b.+dur 2b/1
başka başka Farklı, aynı olmayan.	tezkiyeti'l-b. “batını temizleyip iyiliğini meydana çıkarmak” 1b/5
b. 28a/15, 58b/6, 60b/17	bayram Dinî anlam taşıyan kutsal gün.
başla- Başlamak.	b. namāzı “bayram namazı” 29b/2
b.-dılar 44b/19	+nuñ 29b/4
b.-dışa 68b/4	ba‘z (Ar.) Bazı bk. <i>ba‘zı</i> .
b.-madı ise 68b/4	b. 2b/17-18, 4a/18, 46b/5-6
b.-mağa 39a/9	bāzār (Far.) Pazar, alışveriş yeri.
b.-yup 14b/1	b. 18b/11
başsuz Başsız, kafasız.	b.+a 18b/10
b. 6a/9	b.+da 23b/17
bat- (İğne vb.) 1. Saplanmak, batmak.	

ba‘zı (Ar.) Bazı, bir kısım *bk. ba‘z*.

b. 2b/14-14-17-18, 4a/19, 4b/3-5,
28b/12-12, 35b/14-14

b.+lar 12b/5, 18b/1, 23b/15, 24a/7,
26a/13, 27a/9, 29b/3, 30a/5-5-5,
33b/9, 39a/17, 40b/15-16, 42b/1-2,
49a/16, 52b/19, 55a/5-8, 57a/2-4,
58b/12, 62a/6, 68a/12-13-18-19

b.+ları 24a/2

b.+nuñ 2b/7

b-ı āhır “diğerler” 2b/7

bed (Far.) Kötü, fena, çirkin.

nīk ü bed “iyi ve kötü” 3b/15

beddu‘ā (Far.+Ar.) Bir kimseye kötülük
dilemek için edilen dua.

b. 18a/6

b. it- “kötü dua etmek”

(d)-er 18a/6

bedel (Ar.) Bir şeyin yerini tutan.

b.+dür 45a/14

b.+i (iy.) 46b/1

b.+üñ 45a/14

beden (Ar.) İnsan vücudu.

b. 35b/10

b.+de 35b/14

b.+den 42a/10

b.+inde 46b/14

b.+ine 39b/18

b.-i insān “insan vücudu” 37b/19

+a 38a/3

belā (Ar.) Musibet, felaket.

b.+dan 52b/9

belde (Ar.) Memleket, diyar.

b.-i İslām “İslām memleketi”

+da 56b/14

belki (Ar.) Olsa olsa, ancak.

b. 16b/5, 29b/13, 31b/14, 34a/17,
40a/11, 56a/7

be-nām (Far.) Adlandırılma,
isimlendirilme.

b. kıılın- “adlandırılmak”

-dı 2a/9

ben Ben (Birinci teklik şahıs zamiri).

b. 6b/9-12, 18a/3-13, 19a/3, 62a/2,
64b/16, 68b/14

b.+den 18a/4

b.+i (bl.) 18a/7, 38b/2, 65b/18

b.+üm 7b/3, 13b/15, 18a/13,
18b/19, 19b/1, 45a/4, 63a/6

beñzer (Ar.) Eş, benzer.

b. 20a/5, 43b/3, 45b/18

berāber (Far.) 1. Aynı, eşit, bir tarzda.

b. 14a/11-11-14, 15a/3-6, 17b/2,
27b/12, 32b/10-11, 66a/9-10

b.+dür 4a/3, 48a/6, 66b/1

b.+ine dek 14b/3

b. ise 28b/19, 35b/19, 62b/12-12-
13-14

b. iseler 64b/12

b. mi 67a/8

berāt (<Ar. berāet) Kurtuluş vesîkası.

b.+ine 35b/2

b.-i a'māl "amellerin imtiyaz
gösterdiği belge" 3b/1

b. gicesi "Şaban ayının 14 ve 15
geceyi bağlayan af ve rahmet
gecesi" 24b/14

berekāt (Ar.) Bereketler, feyizler.

b. 25b/10

b.+iyle 6b/15

berī (Ar.) Temiz, ârî.

b. 2b/1

bertaraf (Far.) Ortadan kaldırma,
bir yana koyma.

b. eyle- "ortadan kaldırmak"

-diler 49a/15

be's (Ar.) 1. Sakınca, zarar.

b. 13a/13, 19b/17-19, 20a/3-6-8-10,
23b/12-17, 25a/17, 25b/10, 32a/4,
34a/9, 34b/4, 36a/17, 42b/14, 43a/4,
49b/7-18-19, 50a/1-2-8, 50b/10-12-
13-15-18, 51a/15-16, 62a/10-15,
67a/4-6-7, 67b/19

2. Faydasız.

b.+dür 4a/18

besmele (Ar.) Besmele.

b. 16a/5-11, 16b/4, 22a/8, 25b/9-11

b.+ile 25a/2

b.+yi 16a/9-14

b. oku- "besmele çekmek"

-up 21b/18

b.-i şerîfe "kutsal besmele" 16a/16

beş Beş (5).

b. 7b/15, 10a/8, 10b/7, 16b/8,
22b/13, 29b/14, 30a/19, 32b/12-13,
33b/18, 34a/1-3, 42b/1, 50b/8-9,
68a/16

b.+i (iy.) 10a/5

be-ṭarīḳi'l-kirāma (Ar.) Olağanüstü
hâl ve hareketiyle.

b. 3b/14	beyne'l-‘adāveti “düşmanlık arasında” 5b/7
bevl (Ar.) Sidik.	
b. 20b/14, 37b/13, 39b/5-7-8	beyne'l-‘ulūm “ilimler arasında” 1b/6
b.+den 22b/19	
beyān (Ar.) Açıklama, anlatma.	beyt (Ar.) Ev.
b.+ındadır 5b/9, 13b/5, 31a/16	b. 25b/19
b. it- “açıklamak”	bez 1. Kumaş parçası.
(d)-üñ 25b/16	b. 18a/6, 29a/10-11-11
b. olın- “açıklanmak”	b. pāre “kumaş parçası”
-ur 25b/17-18	+ile 22a/4
bey’ (Ar.) Satış.	2. Âdetli kadınların adet günlerinde kullandığı bez veya pamuk.
şefi’a b. “satıştan alınan belirli kâra hak eden” 8b/8	b. 30b/12-14
bey’ ü şirā’ “alım satım, alışveriş” 62a/13	b.+de 31a/5
beyāz (Ar.) Beyaz, ak.	b.+i (bl.) 30b/15
b. 11a/1, 14a/18, 14b/4, 33a/16	b.+ine 31a/4
b. ise 23b/1, 51b/3	bırak- 1. Yatmak.
beyn (Ar.) Ara, arasında.	b.-dum 31b/18
b.+inde 44b/4, 53b/16, 62a/16, 63b/6	2. (Boş) Bırakmak.
b.+indedür 7b/10	b.-mak 63b/6
b.+ini 32b/7	bıyık Bıyık.
	b.+ları (bl.) 20b/19
	b.+ları (iy.) 21a/1
	b.+laruñ 21a/3

bid'at (Ar.) Hz. Muhammed zamânında bulunmayıp sonradan ortaya konan hüküm ve âdet.

b. 14a/8

b.+dan 20b/7

b.+dur 14a/9, 20b/19, 28a/3, 59b/6

b. ol- “bidat olmak”

-ur 14a/8

bidāyet (Ar.) Başlangıç.

b.+i (iy.) 2a/19

bî-çigüne (Far.) Nasıl olduğu anlaşılmayan.

b. 3b/14

bî-çün (Far.) Hiçbir şeye benzemeyen.

b. 3b/13

bî-edebāne (Far.+Ar.)

Terbiyesizce.

b. 5a/13

bî-edeplik Edepsizlik.

b. 6b/8

b. it- “edepsizlik etmek”

-me 6/9

bî-gāne (Far.) Yabancı, aşına olmayan.

b. 13a/18

b.+ye 13a/19

bî-hoş (Far.) İyi ve hoş durumdaa olmayan kimse.

b. 20b/11

bî-ikrār (Far.+Ar.) Gizleme, îtiraf etmeme.

b 4a/4

bîkaderihi (Ar.) Allah'ın fazlıyla.

b. 3b/12

bî-taḡdīk (Far.+Ar.) Doğruluğunu kabul etmeme.

b. 4a/4

bî-vaḡt (Far.+Ar.) Vakitsiz.

b. 25a/4

bîkr (Ar.) Kızlık, bekâret.

b. ol- “evlenmemek”

-up 35b/8

bil- Bilmek *bk. bildür-*.

b.-emedi 61a/12

b.-ince 50b/11

b.-mek 29b/5, 33b/11

b.-mek lâzım 2b/8-9

b.-mem 7b/1, 43b/12

b.-meye 4b/14

b.-meyup 41a/18	Bilāl (ka.) Hz. Peygamber
b.-mez bizi 3b/19	Efendimiz'in ilk müezzini olan sahabe.
b.-mezler ise 55b/13	B. 57a/9
b.-mezlerse 60b/18	B.+e 57a/15
b.-mezlikle 48a/13	bildür- Bildirmek <i>bk. bil-</i> .
b.-mez misin 45b/5	b.-dügi kadardur 3b/19
b.-mezse 22b/7, 67a/7	bile bile, hem de.
b.-üp 5a/3, 9a/16, 67a/7	b. 18b/10, 64b/19
b.-ür 13b/13, 44a/16	bilezik Bilezik.
b.-ürler ise 55b/12	b. 20a/3
bilā (Ar.) Siz, meksizin, madan <i>vb.</i> anlamları karşılayan ön ek.	bilin- Bilinmek.
b-def'in "öteye etmeksizin" 23a/7	b.-mege 2b/19
b-kaşd "istemedен" 40b/2	b.-mek 33b/10
b-mekş "durmadan" 11a/14-14	Bi'l-āhire (Ar.) Sonra, daha sonra.
b-mürāca'at "araştırmaksızın" 2a/2	b. 5a/18
b-özr "özürsüz" 51b/8	bi'l-'akā'idi'l-İslāmiyyet (Ar.) İslāmī itikatla ilgili.
b-özr "özürsüz" 51b/8	b.1b/5
b-rizā-yı Hāk "Allah Te'âlâ'nın rızası olmaksızın" 3b/18	bi'l-icmā' (Ar.) Bir hususta ittifak etme, aynı görüşte birleşme.
b-şehvet "şehvet olamksızın" 50b/10, 51a/4	b. 43b/15
b-şek "şüphesiz" 60a/3	bi'l-ittifāk (Ar.) Braberce, ittifak ile.
b-ta'yīn "belirsiz" 41a/6-7	

b. 8b/9-13, 16b/9, 28b/3-12-17, 43b/16, 55b/11, 59a/10, 60a/10, 61a/18-19, 61b/11, 63b/11-17-19, 65a/1-8-19	(d)-er 40a/16-18 (d)-emez 40b/13, 41a/12 -mek 40a/14, 40b/3-6-14 19, 41b/4
biñ Bin (1000). b. 7b/15, 14b/18-19-19	b. olun- “bıraktığı yerden devam etmek”
bin- (Ağaca, ata vb.) Çıkmak. b.-üp 25a/12, 37a/16, 58b/17, 59b/17-17	-ur 53b/19
Bin el-İmām ve'l-Ananîde (ea.) Fıkha dair bir eser. B.+de 43a/19	Binā'en (Ar.) ...dendolayı, dayanarak. b 'alā zālik “buna dayanarak” 1b/7
binā' (Ar.) 1. Yapı. b.+sı 7b/18 b.-i namāz “namazın yapısı” 8a/7 b. it- “yapı yapmak” -dügi 68b/15 b. olun- “yapı yapılmak” -maz 60b/1 b.-ı namāz “namazın yapısı” 8a/7 2. Bıraktığı yerden devam etme. b. 40a/18, 40b/7-9-11-12, 49b/1-2 b.+ya 41a/1 b. it- “bıraktığı yerden devam etmek”	Bir 1. Bir, herhangi bir. b. 3b/9, 4b/15-15, 5a/15, 5b/10-11-12-12-13-14-17, 6a/5-6-8-10-10-11-14, 6b/1-4-9, 7a/7-11-11-13-16-18-19, 7b/4-4, 9a/2-6, 9b/19, 10b/17, 11a/18-18, 11b/2-2-15, 12a/11-17-17, 13a/8, 13b/1-1-2-3-3-4, 14a/1-4-18, 15a/18, 16b/4-6-6-6, 18a/9-9-9-12, 18b/19, 19b/12-15-17-18, 20a/19, 21a/12-15-17, 21b/4, 22a/14, 23a/2-15-18, 23b/4, 24b/6-18, 25a/12, 25b/5-11-12-18-19, 26a/17-18, 26b/7-17, 27a/13-16, 27b/8-12-13-14, 29a/1-7-10, 30b/11-12, 31a/2, 31b/1-1-5-7-13-17, 32a/5-7-13-15-19-19, 32b/1-1-3-4-5-8-12-12-13-17-18, 33a/12, 33b/1-8-8-9-11-12-12-12-15, 34a/10-19, 34b/8-15-18, 35a/4-7, 35b/4-8-15-17, 36a/10-13-14-19, 36b/3, 37a/6-8-14-15, 37b/3, 38a/5-

5-5-6-11-19, 38b/4, 39a/18, 39b/1-10-12, 40a/9-12-16, 40b/7-16, 41a/1-1, 41b/3, 42a/3-4-16-18, 42b/1-4-7-10-15-, 43a/2-6-8-11-15, 43b/1-3-6-19, 44a/5-5-5-8-10, 44b/11, 45a/4, 45b/1-5-7-8-10, 46a/5-9, 46b/8, 47a/1-3-5-16-18-19, 47b/4-9-10-15-16, 48a/13, 48b/6, 49a/4-5-5,14, 49b/6-7-14, 50a/3,4, 50b/7, 51b/2, 52b/17, 53b/6, 54a/2-13, 54b/8-17, 55a/1-7, 55b/4, 56a/2-4-13-16-17, 56b/11-14, 57a/2,5, 58b/2, 58b/4-4, 58b/7-14-14-19, 59a/1-15, 59b/19, 60a/6-10-12-18, 60b/11-12-16, 61a/10-12-12-17, 62b/8, 63b/15-16, 64a/1-2-6-9-12, 64b/1-4, 65b/9, 66a/6, 66b/11, 68a/1-10

b.+i (iy.) 3a/9, 11b/3, 13a/1, 15a/18, 18a/17-18-18, 20b/16, 21a/9, 24b/8-8-9-10-11, 27b/2-3-3, 29b/14, 30a/15-15, 32b/18 35a/9, 40b/3-5, 41a/6, 42a/5-6, 43a/6-10, 43b/9-11-12, 44a/12-14, 45a/19-19, 45b/5, 52b/16, 54b/2-12-13, 56b/17, 57a/7-7, 58b/19, 59a/8-9, 65a/5

b.+i (iy.)le 40b/8

b.+inde 44b/10, 58b/16

b.+inden 30a/19

b.+ine 5a/9, 41a/10, 61b/2

b.+ini 17a/18, 32a/7, 37a/11, 41a/2-15, 56a/16, 57b/7-8

b.+inüñ 14a/15, 47a/17, 64b/4

b. kimesne 4b/13, 6a/12, 7a/16, 8b/11, 9a/16, 13b/1, 18a/2, 25a/10, 31b/5, 37b/2, 39a/10-12-15, 39b/3-5-9-15, 40a/2-13, 40b/7, 41b/7, 42a/16, 47b/7-16, 55a/9, 55b/3-7-10, 56a/7-9-14, 56b/2, 58b/7, 59a/9, 61a/1-7-19, 63a/14, 64a/6-8, 66a/8

b. kimesnenüñ 29a/1, 39b/18, 64b/2

b. kimesneye 13b/3

b. kimse 38a/7

b. kimseye 38a/7

b. kimseneyi 9b/16

2. Tek, تنها, bir defa.

b. 5a/3, 6b/4, 12a/4-5, 19a/15-16-17-19, 22a/18, 28a/15-15-16-16-18-19, 58a/11-12, 58b/13-14-14-16-18-18, 62b/10-10-11, 63b/17

b.+dür 1b/17

3. Bir (sayı ismi).

b. 5a/1, 17b/12, 18a/3-4, 18b/9-10-13-17, 19a/1-7-11, 29a/7, 48a/14, 49a/2-3-4-6-15, 49b/9-13, 50a/10-16, 51a/12, 51b/19, 53b/1-7, 54b/10, 55a/6, 55b/6-18, 58a/14-19, 58b/9-10-13-15, 59a/10-18, 59b/1,

60a/1, 60b/5, 61b/4-9-13-15-16, 63b/6, 64a/1, 64b/8	b.-erken 31a/8
4. Aynı.	bi't-ṭarīḳ (Ar.) Usûl ile, yöntem ile.
b. 63a/16	b. 37a/6
birāder (Far.) Erkek kardeş.	biz Biz (birinci çokluk şahıs zamiri).
b.-i emced “şerefli ve şan sahibi erkek kareş”	b. 2b/11, 6a/3, 49b/12
+üm 5a/11	b.+e 2b/8-10, 45b/10, 46a/7
birçok Epeyce, oldukça çok.	b.+i (bl.) 3b/19, 11b/17
b. 16a/14	b.+ler 4a/1
birer Birer, her birine bir.	b.+lerini 30b/8
b. 19a/16, 53b/2, 60b/17, 61/13, 62b/9	b.+üm 4a/2, 9b/11, 14a/13, 16a/12, 16b/4, 22a/6, 28a/12, 44a/2, 46a/1, 54a/19, 65a/10
birbiri Birbiri.	biżā'a (Ar.) Bilgi sermāyesi.
b.+nden 2b/10, 16b/9	kem-i b. “eksik bilgi”1b/8
b.+ne 11b/7, 12b/17, 14b/11	bīzār (Far.) Usanmış, bıkmış.
b.+ñüzüñ 68b/15	b.+uz 2b/5
birinci Birinci.	boğaz Ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b. 34a/1	b.+ından 28b/12
birkaç Birkaç.	boğazlan- Kesilmek.
b. 8b/7, 41a/18, 44a/8, 47b/1, 50b/7, 58a/12-14, 63a/5	b.-urken 38b/8
bit- Bitmek, sona ermek.	bol Geniş.
b.-en 20b/17	b. 18b/5, 40a/4
	boş- Bir erkeğin karısıyla olan nikah bağını bozmak.

b.-sa 56b/8	bozul- (Abdest) Bozulmak, geçersiz olmak <i>bk. bozul-</i> .
boşalt Boşaltmak.	b.-d1 mı 27b/10
b.(d)-up 38b/7-11	b.-up 47b/15
boyun Boyun.	b.-ur 13a/5, 27a/17-18-19, 27b/1-3, 29a/1-3-12-13-17, 29b/1, 39a/1-18, 39b/1-6-8-11, 40a/1-11-12, 48a/2, 54a/5-5-7-8-9-10
b.+1 (bl.) 22a/13-14	
b.+ına 37b/18	
b.+nuna 21b/12	
boz- 1. Bozmak.	bozul- (Abdest) Bozulmak, geçersiz olmak <i>bk. bozul-</i> .
b.-d1 38b/1	b.-mağ 40a/19
2. Geçersiz hale getirmek.	b.-maz 13a/4, 27a/13-17, 27b/1 3, 27b/12, 29a/3-5-10-11-18, 38a/16, 39a/15-17, 39b/4-9-12-14-16-17, 40a/8, 47b/15-17, 54a/6-8-10-11-13, 56a/3
b.-ar 27b/4-6-7, 28a/11-13-17, 28b/5-6-8, 38b/16-18, 54a/12	b.-m1ş olur 39b/2
b.-arsa 64a/13	b.-ur 27b/13, 29b/6
b.-duğda 40a/17	
b.-mağ 55b/5-6-7	
b.-mayup 55b/19	böcek Böcek.
b.-maz 27b/7, 28a/12-13-16-17, 28b/2-3-5-8, 38a/11, 38b/17, 40a/1, 55b/12	b. 39b/18
b.-mazsa 64a/13	bölük Bölünmüş bir şeyin parçaları.
b.-sa 64a/16	b.+de 19b/14, 21a/9-16, 21b/4, 50a/10-16
b.-salar 50a/1	b.(g)+i (iy.) 19b/15, 21a/17, 21b/4, 50a/10-16
b.-up 20a/19, 55b/9-13	böyle Bunun gibi, buna benzer.

b. 19a/2-17-18, 21b/12, 26b/4,
42a/15, 45b/12, 46a/14, 66a/6,
68b/12

b.+dür 32a/10, 38a/14, 50a/6

bu Bu (işaret zamiri).

b. 6b/13, 9a/11, 17b/6, 22b/11,
30a/19, 31b/14, 32b/5-9, 33b/2-13,
34b/10, 35a/18, 38b/4-14, 43a/8,
50a/15, 56a/5

b.+dur 10b/17, 20b/5, 27b/18,
49b/2, 60a/2

b. idi 48a/16

b.+ndan 19b/2

2 Bu (işaret sıfatı).

b. 1b/7, 4a/11, 8a/4, 8b/3, 10a/14,
11b/2, 12a/8-10, 12b/1-3-11, 14b/1,
19b/1, 33a/4-5, 36a/8, 42a/18,
42b/4, 43b/7-8, 44b/9-12, 45a/1,
45b/6, 46b/4, 48a/1-9-10, 53a/3-6-
11-12, 53b/1, 54a/19, 54b/19,
55a/11-12, 55b/5, 59b/8, 60a/11,
64b/13, 67b/8-16

Buḥāra (ya.) Özbekistan sınırları
içerisinde bir yer.

B. arz+ı “Buhara toprağı” 62a/9

buhl (Ar.) Cimrilik, pintlik.

b. it- “cimrilik etmek”

(d)-endür 13a/9

bul- 1. Bulmak, elde etmek.

b.-amayup 39a/10, 47a/6-14

b.-asın 14b/15

b.-masa 46b/3, 47a/15

b.-sa 47a/7, 66b/7

b.-up 47b/10

2. Görmek.

b.-a 39b/17

b.-dı 66b/17

b.-mışlar 49a/16

b.-sa 33a/16-17-18-19

3. Katılmak.

b.-sa 52a/17, 68b/7

b.-up 68b/3

bulanık Kapalı renk.

b. 30a/18

bulaş- Bulaşmak, Geçmek.

b.-dığı 38b/11

b.-sa 36b/16, 37a/8-18, 38a/11

b.-ursa 28b/9

bulaşık Bulaşık.

b. 25a/13

b. (g)+ı (iy.) 43b/17	b.+ı (bl.) 22a/9
bulm- Bulunmak.	b.+ı (iy.) 17a/1, 40b/8
b.-a 41a/2	b.+ın (bl.) 39a/8
b.-ca 20b/4, 45a/12	b.+ından 39b/4, 40b/1
b.-dı 7b/4	b.+ını 17b/1-8
b.-masa 37a/12	buyur- 1. Buyurmak, söylemek <i>bk.</i>
b.-sa 23a/19, 40a/7-9, 48a/4	<i>buyurul-</i> .
b.-ursa 25b/1, 39b/11	b.-dı 6b/1-3, 49b/11
bulut Bulut.	b.-dılar 5a/3-10-11, 5b/2-3-5-16,
b. 14a/18, 14b/4	6a/1-11-11, 6b/11, 7a/12-18, 7b/6-
bunlar Bunlar.	7-13, 12b/2, 13a/8, 15a/2, 16a/11-
b. 8b/16, 18a/18, 23a/1, 43b/4,	12, 18b/10-12-14, 19a/1-2-16-18,
53b/15, 59a/6, 62a/15, 65a/4	19b/1, 25b/16-18, 27a/15, 27b/10,
b.+a 20a/5, 43b/3, 45b/18	34a/14, 37a/19, 37b/1-7, 43b/7-11-
b.+da 40b/3-6-7	12-14, 44b/12-13-17, 45a/19,
b.+dan 36b/16, 61b/2	45b/1-4-9-14, 46a/7-14, 49b/11,
b.+dur 4a/7	50b/6, 52b/3, 54a/17, 54b/3-12,
b.+ı (bl.) 9a/2, 62a/1	57a/9, 57b/13, 61a/17-17, 64b/16,
b.+uñ 25a/9, 54a/17, 58b/3, 62a/14,	65b/19, 66b/19, 67b/10, 68a/9
62b/16	b.-duklarında 45a/2, 68a/6
burun Burun.	b.-mazlar idi 11b/1, 25b/8-9
b. 22a/15, 53b/19, 36b/4-7	b.-mışdur 8a/3, 12b/9, 30b/6
b.+dan 28b/1, 40b/1	b.-mışlar 18a/2, 36a/12, 36b/6,
	43a/18, 65a/13
	b.-mışlardır 2a/14, 17a/14
	b.-up 2a/13-13, 44b/10, 68a/19

b.-ur 3b/9, 4a/16, 7a/13, 13a/6-9,
14b/5, 18b/16, 38b/7, 49b/16,
51b/9, 57b/5, 65b/13

b.-urlar 7b/15, 12a/14, 13a/6, 13b/8-
9, 17a/13, 21a/5, 23a/5, 32a/3,
37b/7, 43a/1, 43b/7, 52a/5, 52b/6,
56a/6-14, 57a/11, 60a/15, 61a/11,
65a/14

b.-urlardı 66a/6-12

b.-urlar idi 38b/13

2. Hoş görüp kabul etmek.

b.-dılar 31b/19

buyurul- 1. Buyurulmak *bk. buyur-*.

b.-mışdır 8a/1, 10a/16, 19a/10

2. Çalışmak.

b.-sa 9b/19

bülend (Far.) Yüksek.

b. it- “yükselmek”

-mek 57b/8

b. āvāz “yüksek ses”

+ile 5a/13

bülüg (Ar.) Ergenlik çağı, baliğ olma.

b. 9b/9, 24b/7

b.+a 50b/4

b.+a dek 8a/17

b.+ma dek 8a/16

‘alāmet-i b-ı nisvān “kadınların
ergenliğe erişmelerinin belirtisi”
9b/4

‘alāmet-i b-ı ricāl “erkeklerin
ergenliğe erişmelerinin belirtisi”
9b/5

bütün Bütün, hepsi.

b. 16b/5-6, 21a/8-15, 22a/9

büyük 1. Büyük, kocaman.

b. 38a/8, 55b/18

b. ise 29b/6, 39a/19

2. Bilgili insan.

b. 18b/3

C

Ca’fer Şadık (ka.) Ehl-i Beyt’ten olup
on iki imamın altıncısıdır.

C. 57a/10-11

cā’iz (Ar.) Yapılmasında sakınca
bulunmayan.

c. 9b/19, 11a/4, 12b/8, 19a/8, 20a/9-
10-11-13-13, 23b/11, 23b/18,
25a/16-18, 25b/6-9-12-14, 28b/9,
31b/19, 32a/2-4, 35b/12, 36a/19,
40a/18, 41a/16, 41b/9, 42a/2-19,
42b/18, 46a/1-3, 48b/9-13, 49a/2-5,

50b/12-19, 51a/5-7-15, 56b/2,
57b/8, 61a/3, 62a/5-6-8-13, 62b/17,
62b/18-19, 63b/6-8, 65a/11, 68b/18

c.+dür 5a/15, 9b/3, 10b/4-15,
18b/15, 19a/1, 20a/11, 21b/1-8,
23a/17, 24a/11-18, 26a/15-19,
26b/3-13, 27a/11, 31a/18, 34a/18,
36b/2-16-11, 40b/3-7-12, 41b/4-6-
8-11-13, 42a/5-11-13-17, 42b/7-10-
14, 43a/1-4-13, 43b/19, 45b/15-16-
17-18, 46a/4-5, 46b/1-19, 47a/5-10,
47b/1, 48a/5, 48b/8, 49a/1-3-7-10-
12-15, 50a/5, 51a/2-3-5-8-9, 51b/7,
52b/9, 55b/6, 56b/16, 57b/9, 63a/2-
5-14, 63a/17-18, 63b/1, 63b/3-10,
64b/11, 65a/7-9, 65b/2, 68b/12

c. imiş 5b/1-2

c. midür 18b/10-14, 19a/1, 43a/18

c. ol- “yapılmasında sakınca
bulunmamak” 45b/19

-a 47a/2

-an 51a/3, 65a/5

-masa 65b/4

-maya 52b/7

-mayan 65a/5

-maz 21b/2, 36b/4, 39a/12,
40a/15, 40b/6-9-11, 41a/19,
43a/10, 43b/1, 44a/4,
46a/19, 49a/7, 50a/10-16-

17, 51a/1, 55b/7, 59a/14,
59b/17, 63a/1, 63b/17,
65a/6-18, 67a/3-7, 68b/17

-ur 46b/4-18, 47a/4, 48b/12,
52a/2, 59b/15, 60a/4-8

-ur mı 55b/5

cāme (Far.) Elbise.

c. 10a/6, 35b/10

pāk-ı c. “temiz elbise” 10a/17-18

Cāmi‘ ü’s-Şağîr (ea.) 10.000 civarında
hadis-i şerifi ihtiva eden meşhur
hadis kitaplarından biridir.
Celâleddin es-Suyutî tarafından
tasnif edilmiştir.

C. 52b/14

cān (Far.) İnsan hayatı.

c. 46b/18-9

cānib (Ar.) Yön, taraf.

c.+de 63b/16

c.+in (bl.) 7b/1

c.+inde 63b/15

c.+ine 7a/3-5, 66a/8

c.-i gayb “Allah tarafından”

+ından 2b/15

cāriye (Ar.) Para ile satın alınmış ve üzerinde sahibinin her türlü hakka bulunduğu kız.

c. 23b/16-17, 31b/1-5, 35a/7, 50b/7

c.+ler 50b/4

c.+nüñ 51a/3

c.+si 23b/12-14

c.+siyle 23b/15, 27a/16

c.+sini 50b/6

cebhe (Ar.) Alın.

c.+lerinde 11b/13

cebr (Ar.) Lazım olma.

c. olun- “lazım olmak”

-ur 9a/16

Cebrā’īl (Ar.) Allah’ın vahyini Peygamberlere ulaştıran melek.

C. idi 5a/11-19

Cebrā’īl-i emīn (Ar.) Vahiy meleği Hz. Cebrail aleyhisselam.

C. 45a/5, 57a/12

Cebri (Ar.) İnsan iradesini inkār eden batıl bir mezhebe inanan kimse.

C. 62b/19

cedde (Ar.) Babaaanne, nine.

c. ol- “babaaanne olmak”

-dı 32a/15

cefā (Ar.) Sıkıntı, eziyet.

c.+dur 18b/17

def’-i c. “sıkıntıyı kaldırma”

+dur 18b/18

cehennem (Ar.) Cehennem.

c. 3b/4-5, 16b/1, 25a/2

c.+e 14a/16

āyet-i c. “cehennem ile ilgili ayet”

3b/4-5

cehr (Ar.) Yüksek sesle okuma.

c.+ile 16a/15

cehren (Ar.) Yüksek sesle, alenen.

c. 16a/9

cehrī (Ar.) Açıkça ve yüksek sesle.

c.+le 54b/18, 59a/3

cehriyye (Ar.) Alenen, yüksek sesle.

c. 68a/16

c.+de 16a/14

c. ise 68a/17

Celīlū’l-ḳadr (Ar.) Yüce Allah.

C.+e 2a/4

cem' (Ar.) 1. İki namazı bir vakitte kılmak.

c. 9b/2-3

2. Çiftleşme, cinsel ilişkide bulunma.

c. ol- "çiftleşmek, cinsel ilişkide bulunmak"

-up 23b/16

3. Toplamak, bir araya gelemek.

c. it- "toplamak"

-mek 35b/15

c. ol- "toplanmak"

-dılar 57a/12

-masına 57a/2

-sa 28a/14, 36a/3

-up 57a/8

cemā'at (Ar.) 1. Bir imama uyup namaz kılan müslümanların bütünü.

c. 6a/16, 17a/11, 26a/16, 47b/15, 49a/17, 52a/11-19, 54a/4, 58b/19, 63b/4, 64a/1-9, 65a/7, 66a/7, 68b/9

c.+den 41a/4-6-9, 64b/4, 67b/1

c.+e 14a/3, 64a/10, 67a/16

c.+i (bl.) 66b/7

c.+ile 6a/16, 62a/12-15

c.+ine 65b/4-8

c.+le 7b/15, 8b/19, 11a/5, 54a/3, 55b/17

c.+ün 41a/11-12, 54a/5, 59a/1, 63b/4, 64b/19

c.-i cümle "tüm cemaat" 55b/18

ehl-i sünnet ve c. "Hz. Muhammed'in sünnetine aynen tabi olarak takip edenler" 4a/12, 62a/19

2. Bir yerde toplanmış insan kalabalığı.

c.-ı müslim "Müslüman topluluğu"

+i (bl.) 13b/1

Cemāl (Ar.) Güzellik, güzel yüz.

hüsni c. "güzel yüz" 2a/5

Cem'u'l-Cevāmi' (ea.) Taceddin es-Sübkî tarafından kaleme alınmış fikhî eser.

C. 36b/12

Cenāb (Ar) Saygı ve tázim olarak isim başına kullanılan söz.

C.-ı Hakk "Allah Te'âlâ" 6a/2

+a 61a/4

+ı (bl.) 15a/8

C.-ı 'izzet "Allah Te'âlâ"

+den 18a/2	c.+dür 5a/19
cenābet (Ar.) Cünüp olma durumu.	cerāḥat (Ar.) Yara, irin.
c. 26a/10, 45a/15-16-17, 45b/1-6-11	c. 29a/10, 38a/11, 46b/14-16, 50b/14
c.+den 20b/9	c.+dan 29a/7, 38a/10-15
c. ol- “güsle hacet olmak”	c.+e 46b/15-16
-dum 45b/4	cesed (Ar.) Vücut, beden.
-sa 46b/3	c.+üñ 6a/9
cenāze (Ar.) Gömülmek üzere hazırlanmış cesed.	cevāb (Ar.) Cevap.
c. Bāb “cenaze ile ilgili bap”	c. 2a/2, 55a/5, 57b/16
+ına 38a/6	c.+dan 7b/1, 36a/8
c. namāzı “cenaze namazı”	c.+ında 48b/14
+nda 15b/12, 27a/18, 54a/10	c.+ını 5a/8
cenīn (Ar.) Ana rahmindeki çocuk.	c.+lar 7a/4
c. 7a/19, 7b/3	c. vir- “cevap vermek”
cennet (Ar.) Cennet.	-di 68a/6
c. 3b/4-5, 16b/2	-diler 30b/2-3
c.+de 3b/12-13-14	-düm 7a/18
c.+e 3b/10-11, 4b/5, 14a/19	-memiş 36a/6-7
c.+ile 3a/3	-mişdür 30b/4
c.+üñ 3b/9, 6a/9	-mişler 36a/7
cennetlik Cennete girmeye lâyık olan.	-ürler 54a/19, 57bb/10
	-ürüz 37b/9

c. viril- “cevap verilmek”	c.+uñ 60a/13
-di 7b/10	c.-i teveccüh “yönelecek yer” 61a/5
cevāz (Ar.) İzin, müsaade.	c.-i uhrā “başka yön, diğer taraf”
c.+a 25b/7	+ya 60b/8
c.+ını 64b/17	re’yi c-i uhrā “başka bir cihete olan görüş”
cezb (Ar.) Çekip çıkarma. kendine çekme.	+ya 60b/6
c. it “çekip çıkarmak”	2. Sebep, neden, vesile.
(d)-erse 48b/1	c.+den 2a/2, 2b/10
ciger Ciğer.	c.-i ‘uḳūbet “ceza sebebiyle”
c.+inüñ 38a/17	+inden 3a/14
cihād (Ar.) Hak yolunda yapılan savaş, gazā.	c.-i kerāmet “Aallah’ın lütfu”
c. ol- “din uğrunda savaş yapmak”	+inden 3a/13
-ur 9a/1	cimā’ (Ar.) Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme.
cihān (Far.) Dünya, kâinat.	c. 22b/13-19, 31a/16-18, 34b/5-12
c.+da14b/15	c.+a 34a/16, 51a/8
cihet (Ar.) Yön, taraf.	c.+da 23b/11, 34a/8
c. 60a/12	c.+dan 23a/11
c.+den 61a/4	c.+ı (bl.) 34b/10
c.+e 60a/6-16-18, 60b/6-10-16-17, 61a/3-9-9	c.+ı (iy.) 24a/5
c.+i (bl.) 60b/12	c.+uñ 31a/16
c.+ine 61a/5	c. it- “çiftleşmek”

(d)-en 31b/10	+ndan 68a/12
-mek 24a/10-11, 34b/7	+nuñ 53a/15-16
-mekde 34b/4	c. sünnetleri “cuma namazının sünnetleri” 53a/1-11-15-16
-mez 34a/6	şalât-ı c. “cuma namazı” 62b/3
civān (Far.) Genç.	
c. 4b/15, 5a/8	cübbe (Ar.) Elbise üstüne giyilen uzun ve düğmesiz bir elbise türü.
civār (Ar.) Yakın yer, etraf.	c. 19b/13
c.-ı mscid “mescide yakın”	cümle (Ar.) Bütün, tüm, herkes.
+e 63a/14	c. 2b/5-13, 3a/2, 4a/2-17, 7a/10, 33b/3, 35b/5, 41a/11-17, 45a/7, 48a/10, 52a/5, 57a/12, 61a/14
cizye (Ar.) İslam devletlerinde Müslüman olmayandan alınan vergi.	c.+den 27a/12
c.+si 6a/15-17	c.+nüñ 64b/2
cum‘a (Ar.) Cuma günü.	c.+ñüze 47b/16
c. 27a/11	c.+si 2b/6, 4a/12, 16a/14, 20b/5, 22a/16, 25a/9, 33b/5, 54a/3
c.+ya dek 53b/4	c.+sine 44a/9, 59a/3
c. günü 24b/1-1-4, 68a/11	c.+sini 30b/9, 45a/12
c. irte “Cumartesi” 27a/9	c.+sinüñ 48a/2
c. ğuslı “Cuma namazı için alınmış gusül” 24a/18, 24b/4-5	c. ehl-i ümmet-i Muḥammed “Hz. Muhammed’in ümmeti” 7a/12
c. muşallâsı “cāmi avlusunda veya civārında cenāze namazlarının kılındığı yer” 67b/17	c.-i mü’minān “tüm müminler” 49b/5
c. namāzı “cuma namazı” 13a/1, 24b/2-3	c.-i zemīn “yeryüzü” 10a/15

cünüb (Ar.) İslam dinince boy abdesti almaya mecbur olan kimse.

c. 8a/10-12, 24b/16-17, 25a/15, 25b/9, 25b/11, 36b/17, 37a/6, 62a/13

c. iken 26a/3

c.+üñ 26b/17, 27a/3, 37a/5

c. ol- “cünüb olmak”

-sa 48a/3

cünūn (Ar.) Delilik.

c. gel- “delirmek”

-se 39a/1

cüst (Far.) Çabuk hareket etme.

cüst ü cū ol- “çabuk hareket etmek, kaybolmak”

-dı 5a/10

cüz (Ar.) Parça.

c.+dür 9a/4

Ç

çağır- Çağırarak, seslenmek.

ç.-a 5a/10

ç.-mağ 25a/5

çal- Vurarak ses çıkarmak.

ç.-mağ 57a/3

çamur Çamur.

ç. 18a/11

çehārşenbih (Far.) Çarşamba.

ç. 25a/9-11

çek- Çıkarmak.

ç.-mekle 44a/17, 44b/1

ç.-seler 44a/14

ç.-üp 48b/11

çekil- 1. Boşaltmak.

ç.-se 44a/18-19

2. (Yay) Çekilip uzatmak.

ç.-mek 56a/9

çeñe Çene.

ç.+sine 19b/4, 20b/17

çerāğ (Far.) Mum ve meşale gibi aydınlatma aleti.

ç. 50a/6

ç.+a 50a/7

çeşme (Far.) Bir kaynaktan gelip bir hazneden toplanan su.

ç.+den 40b/10

çık- 1. Çıkmak.

ç.-a 22a/7, 25a/11, 25b/4-5	ç.-duğda 39b/2
ç.-an 43b/2	ç.-mağa 42b/5
ç.-duğda 22a/7	ç.-mağ 25b/3, 56a/13
ç.-duğlarında 5a/16	ç.-sa 28b/16, 56a/16
ç.-madın 28b/13	ç.-up 25b/3, 54b/11
ç.-mağ 32a/2	çıkı Özel günlerinde kadınların kullandığı bez veya pamuk.
ç.-masa 39b/6-7-9	ç.+da 33a/17
ç.-mazsa 23b/18, 28b/15	ç.+ya 33a/16
ç.-miş kemiklerdür 21b/16	ç.+yı 33a/18
ç.-sa 28b/3, 29a/2, 38a/16, 38b/15-16, 40a/5-10, 42b/8	ç. dutın- “bez koymak”
ç.-up 21a/2, 28a/14, 39b/7, 40a/11, 42b/6, 58b/8	-sa 33a/14
2. Dolaşmak.	çıplak Çıplak, vücuda giyecek örtecek bir şey olmama durumu.
ç.-mağ 25a/8	ç. 14b/6-8, 25a/8-11, 39a/15, 56b/3
3. (Dış) Çıkmak.	ç.+dur 19a/12
ç.-miş ola 36a/18	çiçek Çiçek.
4. Arınmak.	ç. 27b/3
ç.-maz 45a/17	çign- (Sakız) Çiğnemek.
çıkar- Dışarıya atmak, çıkarmak.	ç. 22a/17
ç. 50b/7	çok Çok, az olmayan.
ç.-ar 39b/1	ç. 3a/15, 5b/17, 6a/1-2, 18a/18-19, 18b/3, 27a/8, 28a/8-11-12, 29b/10, 35a/4
ç.-arsa 39b/12, 40a/6	

ç.+dur 5b/15, 22a/11, 45b/6

ç. (ğ)+ı (iy.) 40a/7

ç. (ğ)+ında 46b/17

çomak Baş kısmı yuvarlak ağır sopa.

ç.+ile 56a/18

çöz- Bağlamış şeyi açıp tel tel ayırmak.

ç.-se 56a/12, 58b/11

çün (Far.) Niçin, nasıl.

çün ve çerā “nasıl, niçin”

+dan 2b/1

çün (Far.) Çünkü.

ç. 67a/15

çünkü Çünkü, şundan dolayı, zira.

ç. 6a/2, 15a/6, 38b/5

D

da Dahi, da/de, bile.

d. 4a/11-16-17-18, 4b/6 6a/7-8-10,
8b/16, 9b/10-13, 12a/10, 13a/5,
15a/6-6, 19a/8, 21b/16, 23b/3,
24b/5-9, 25b/14, 28b/10, 29b/11-
16, 31a/19, 32a/2-13, 32b/6-9,
33a/1-5, 33b/16, 34a/8, 35b/12,
36a/7, 36b/13, 37b/6, 38a/3, 40b/7,
42b/10-14, 43a/10, 45b/12, 46b/12,

50a/6, 51a/3, 51b/18, 54b/12,

55b/12, 58a/7-12, 60a/7-11

dābbe (Ar.) Hayvan.

d. 47b/3

dahı 1. Dahi, da/de, ayrıca.

d. 6a/7-10, 6b/9-12, 8b/16, 9a/3,
11b/2, 12b/3, 13b/2, 14b/12,
17a/12, 18a/3-13-4 19a/18-19,
19b/12, 21b/16, 23b/15, 32b/14-14,
33a/6-9-12, 33b/8-9 41b/2, 42a/6-
17, 42b/4, 43b/1-3-11-13, 44a/2,
45b/2, 46a/9-13, 46a/16, 47b/8,
54a/18, 54b/7, 57b/17, 58b/15,
59a/15, 60b/7-9

dahl (Ar.) Karışma.

d. it- “karışmak”

-di 11b/3

dāhil (Ar.) 1. Girme, içinde olma.

d. 10b/7, 21a/7

d.+dür 48a/10

d.+indedür 10a/5

d.+ine 39a/19

d. ol- “girmek”

-mak 21a/6

-mamış olur 66b/5

-ur 3b/10

d.-i şalavât “namazın içinde”	dar Geniş ve bol olmayan.
+da 10a/8	d. 18b/5, 19a/11
+dadur 10a/7-8	dār (Ar.) Ev, yer, mekan.
2. Dişilerde üreme organı, avret.	d.-ı harb “Müslüman idaresi altında olmayan ve her zaman harp sahası olabilecek yer”
d.+ine 33a/14-18	+de 8b/1-3-17
taraf-ı d. “iç kısmı”	d.-ı İslām “İslam’ın dinî hükümlerinin geçerli olduğu ülkeler”
+i (iy.) 333a/19	+da 8b/17-19
dā’imā (Ar.) Sürekli, her vakit.	ḍarb (Ar.) Vurma.
d. 29a/7, 33a/4, 39a/2	ḍ. 9b/16
dāir (Ar.) Konusunda, ait.	ḍ.+dur 45a/19, 45b/5
d.+dür 8a/19	ḍ.+ile 8a/15
dā’ire (Ar.) Büyük bir binanın bölündüğü kısımların her biri.	Dāvūd eṭ-Ṭāyī (ka.) Hz. İmam Azam Ebu Hanife’nin öğrencisi ve büyük takva sahibi biriydi.
d.+sini 49b/3	D. 6b/19
daḳıya İlaveten, ayrıca bundan başka.	da’vā (Ar.) İddia.
d. 19b/15	d. eyle- “iddia etmek”
dal Bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri.	-se 8b/9
d. 58b/16	da’vet (Ar.) Çağırma, davet etme.
d.+ında 58b/14-15	d. gel- “çağırmaya gelmek”
d.+lar 58b/15	-mişdür 37a/14
dam Çatı.	
d.+ma 32a/2	

d. it- “çağırmak”	d.-i a‘māl “İnsanların iyi veya kötü, yaptıkları her şeyin kaydedildiği, ahirette ona göre muamele görecekları manevi hesap defteri”
(d)-ip 45b/11	
-mek 37a/11	
-se 55b/11	+ine 15a/1
de- Demek <i>bk. di-</i>	degil Değil.
d.-r 24a/3	d. 34a/1, 42b/19, 46a/3, 56b/9, 61a/6, 65a/9
def‘ (Ar.) 1. Kovma.	
d-i cefā “sıkıntıyı defetme”	d.+dür 2b/9-12, 3b/16-19, 4a/1-1-1, 6a/9, 7b/12, 8a/5-10-13, 9a/5, 9b/10-13-19, 11a/4, 12b/8-9, 13a/10-11-17, 13b/16, 15b/17, 16a/1-4-18, 16b/5, 18b/8, 19a/8-10, 19b/10-11, 20a/9-11-12-13-15, 21a/7-18, 22a/6, 23b/11-18, 24b/12-13, 25a/16-18, 25b/6-10-12-14, 27a/5-7, 29b/13, 30b/7, 31a/1, 32a/1-2-4, 32b/4, 33a/19, 33b/5, 34b/2, 35a/9, 16, 36a/19, 38a/1-15-17, 39b/14, 40a/18, 41a/17, 41b/7-9, 42a/19, 42b/18, 43a/10, 44a/3, 46a/1-2-5, 47a/10, 47b/1-18, 48b/9-13, 49a/2-5-11, 50a/12-18-19, 50b/12-19, 51a/5-7-8-10-15, 51b/3-3, 54a/8, 55a/5, 56a/5-6, 56b/2, 57b/8, 58a/1, 59a/7, 62a/5-6-8-13, 62b/1-6-18-19, 63a/18, 63b/7-19, 64a/5, 65a/11, 65b/6, 68a/12, 68b/8-18
+dur 18b/18	
2. Öteye itme.	
d.+ile 23a/5	
def‘a (Ar.) Kez, kere.	
d. 19a/17-19, 22a/18-18, 33b/9, 36a/6-7, 46a/9, 48a/18, 48b/1, 56a/1, 62b/10-10-11, 66a/12-17	
d.+ile 33b/8	
defn (Ar.) Gömme.	
d. it- “gömmek”	
-mek gerekdür 38a/6	
(d)-üp 35a/1	
d. olın- “gömülmek”	
-ur 38a/9	
defter (Ar.) Hesap defteri.	d. imiş 11b/4

d. ise 8b/5-10 20a/8, 32a/17, 48b/15, 56b/10, 62a/5, 65a/6	d.-i ‘âdet “her ay kadınlara gelen kan”
d. miş ise 49a/6	+i (iy.) 30b/1
d. se 8b/13, 35a/9, 56b/19	d.-i istiḥāza “kadınlarda adet dışında hastalık veya başka bir sebep ile rahimden gelen kan”
delīl (Ar.) Kanıt, (Gerçeğe ulaştıran şey anlamında kelim ve fıkıhta kullanılan terim).	+ile 34a/18
d. 16a/7	+nuñ 34a/14
d.+dür 34a/9, 55b/16	d.-i nifās “yeni doğum yapan bir kadının rahimden gelen kan” 29b/17, 34b/10
d.+i (iy.) 12a/3, 16a/10, 54a/13, 65a/9	+dur 34b/1
d.+leri 11a/17, 11b/2, 25b/7	d.-i nisā “būluğa ermiş kadınlara her ay gelen kan, hayız” 29b/14
d.+ümüz 9b/11, 16a/12	d.-i sā’il “akan kan” 30a/10, 39b/14
dellāk (Ar.) Çarşı hamamında erkekleri yıkayan, keseleyen kimse, tellak.	2. Kan.
d. 26a/5-5-6, 51a/6	d.-i sā’il “akan kan” 39b/14
d.+a 26a/12	denk Aynı seviyede olma.
d.+larla 26a/16, 49a/17	d. ol- “aynı olmak”
dem (Ar.) 1. Hayız kanı.	-mak 30a/19
d. 31a/1, 32b/1-2-5-5-8-11-12-18-19, 33a/3-4, 33b/1-2-4-7-18, 34a/5-7-19	Der (Far.) İçine, içinde.
d.+de 30b/5	d meḳān-ı namāz-ı Kā’be Mükerrreme “Kabe Mükerrreme’de namaz” 49a/12
d.+ile 33a/4, 33b/16	derecāt (Ar.) Dereceler.

d. 1b/4, 3b/13	d. 62b/15
neyl-i derecāti'l-kemāl “derecelelerin mükemmelliğine ulaşma” 1b/4	destār (Far.) Sarık.
dereke (Ar.) 1. Aşağı derece, aşağı seviye.	d.+da19b/13
d. 4b/1	d.+ı 56a/10
2. Kenar.	d.+ını 56a/8
d. 5a/9	destres (Far.) Nâil olma, elde etme.
deri Deri, cilt.	d. ol- “nâil olmak”
d.+sini 38b/11	-mak 2a/3
derle- Terlemek.	destūr (Ar.) Müsāade, izin.
d.-di 37a/18	d. al- “izin almak, müsaade istemek”
d.-rdi 37a/3	-dı 5a/9
d.-dükde 36b/17, 37a/8	d. dile- “müsaade istemek”
d.-yüp 37a/1-19	-di 4b/17-17-19, 5a/1
ders (Ar.) Ders.	deve Deve.
d.+ini 46a/6	d. 42b/11
d.+e çıkar- “derse gitmek”	devlet (Ar.) Büyük makam ve mevki.
-dı 7a/5	d.+de 5b/6
deryā (Far.) Deniz.	deye Diye <i>bk. diyü.</i>
d.+lara 37a/7	d. 19a/9
sefer-i d. “denize yolculuk”	dıhk (Ar.) Gülme.
11b/15	d.+dur 27b/3
dest (Far.) El.	di- Demek, söylemek <i>bk. de-</i>

d.-di 5a/17, 7a/16, 7b/3, 19a/2-2,
45b/4, 64b/18, 66a/17, 68b/16

d.-diler 18b/11, 30b/9, 57b/13

d.-dügi 54a/17

d.-dügini 4b/14

d.-dükde 6b/12, 7b/2, 17a/11,
14b/2, 44b/15, 45b/12-13, 57b/16,
64b/16, 66a/14-16, 67b/10, 68a/8

d.-dükleri 29a/5, 39b/19

d.-düklerinde 44b/13, 54a/18

d.-düm 7b/1, 54b/2

d.-mediler 57b/14

d.-mek 16b/11-11, 17a/10-11,
52b/8

d.-mekdür 17a/4, 36a/8-10

d.-mek gerekdür 17a/12-13-18-19

d.-miş 12a/8, 19b/17, 36a/11, 67a/3

d.-mişler 12b/5, 23b/15, 36a/9,
45a/17

d.-mişlerdür 10b/5-6-6

d.-r 4a/8-9-10, 9a/4, 13b/16, 15a/6,
16a/5, 21a/7-8-14, 23a/11-18,
23b/6, 25a/18, 26a/19, 27a/2-7,
28b/2-6-16, 30a/3, 31a/6-7, 31b/4-
13, 32b/4, 33b/17, 34b/1, 35b/12,
36a/1-15-17-19, 36b/4, 37b/16,

38a/15, 40a/12, 40b/7-18, 41a/4,
41b/1, 45a/10-11, 50a/11-19,
52b/1-6, 54a/7-8-13, 54b/7, 56b/2-
7, 57b/9, 59b/8, 62b/2, 63a/17,
65a/9, 66b/1-3-4, 67a/6-8-9-14,
68a/19

d.-rlr 11b/1, 12a/10, 15b/17, 16a/4,
17a/13, 20a/11, 21a/9, 24a/3-8,
25b/19, 28b/5-6, 29/4, 31b/3-15,
32b/4, 34b/9, 35a/3, 37b/17, 38b/9,
39a/18, 41a/17, 41b/2, 42b/3, 46a/4,
47a/19, 52b/19, 55a/6-8-11, 58b/12,
62b/4, 63a/18, 66b/2-15, 67a/10-15,
67b/12, 68a/8-12-19

d.-rlrldi 7a/11

d.-rlrldi 11b/18

d.-se 3b/10, 31b/10, 41a/10, 42a/18,
47b/17, 48a/2, 55a/2-4, 54b/13,
55b/1, 63a/6-8, 65b/10

d.-sek 37b/8

d.-seler 44a/17

d.-ye 57b/17

d.-yecek kadar 67a/19

d.-yen 7b/19

d.-yüp 5a/17, 12a/8, 48a/1, 57a/4,
61b/2, 66a/7

dib

Dip, bir şeyin en aşağı ve iç kısmı.

d.+i (iy.) 41b/14

d.+lerine 20b/17	dīn (Ar.) İslâm.
Dicle (Ar.) Dicle nehri.	d. 6a/9
D. 25b/14	d.+ün 6a/7-8
dīdār (Far.) Tecelli, görünüş.	d.+üñüzüñ 6a/7
d.-ı Hâk ta'ālā "Cenabıhakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellisi" 3b/13	d-i mübeyyin "açıklayan din" +ün 7b/14
dik- 1. Duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.	dīnār (Ar.) Irak, İran, Tunus vb. gibi yerlerin bir para birimi. d. 31b/12-13
d.-üp 17b/10	dīniyye (Ar.) Dinla ilgili, dine ait.
2. Yırlıtmış kumaşı dikme.	a' māl -i şālīh-i d. "âhirete yarar dinî işler" +ile 1b/5-6
d.-mişdi 49b/13	müşkilât-ı d. "dinin zorlukları" +den 7a/3-4
3. (Ağaç) Dikmek.	direk dayanak, sütun. d. 52a/9
d.-mek 62a/5-6	dirhem (Ar.) Gümüşlü sikke. d. 35b/11-14-17, 36a/14-19, 55b/6, 61b/16-17-18-19
diken Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri ve sert batıcı çıkıntı.	d.+de 19b/18
d. 29a/1	d.+den 19b/17, 28b/9, 36b/3, 65a/4
dikil- Dikilmek.	d.+dür 36a/4
d.-miş ise 49a/7	d.+ün 35b/12
dil (Far.) Ağız.	
d.+inden 5b/4	
dile- Dilemek, istemek.	
d.-di 4b/19, 5a/1	
d.-rse 3a/15-16, 12b/2-2-3	

dirsek Dirsek.

d.+den 46a/12

d.+ine 46a/11

d.+ler 21a/6

d.+lere 21a/6

d.+lerine dek 46a/8

d.+da 45b/14

d.+da ise 49b/18

d.+ına 18a/9

d. ise 49a/15

d.+lar 63a/13

d.+uñ 18a/11

dış Dış.

d. 27a/1-1, 39b/12, 53b/10

d.+i (bl.) 39b/13

d.+i (iy.) 26b/17, 36a/18, 36b/2-3,
39b/13

d.+ile 18a/16

d. ise 36b/2

d.+leri 56b/11

dīyār (Ar.) Memleket, ülke.

d.+ına 25b/18

dīyet (Ar.) Kan parası.

d. 9b/16, 10a/1

dīyü Deyü *bk. deye.*d. 4a/5, 4b/12, 5b/1, 6a/11-13, 6b/8-
9-14-15, 7b/7-12, 9b/6, 11b/4,
12b/9, 15a/1, 15b/1-13, 18a/5-10,
18b/4, 23a/8, 24b/14, 25a/3-14,
30b/4, 31b/11-12, 35b/7-15, 36a/7,
37b/14, 44a/17, 44b/1, 45a/2-14,
46a/7, 51a/9, 51b/2, 52b/19, 53a/17-
18-19, 54b/11, 56a/5, 57a/4-5-10,
60a/3-15, 61b/5, 63b/3, 64a/8-14-
17, 65b/19, 68a/6**dīši** Kadın.

d. 24b/8

dīv (Far.) Şeytan ve cin.

d. 25a/12

dīvāne (Far.) Deli, mecnun.

d. 8a/11, 24b/11

d.+ye 8a/11, 24b/11

dīvār (Far.) Duvar.

d. 18a/10, 49a/15, 63a/10

diz Diz.

d.+lere 50a/15

d.+leri 5a/1

d.+lerin 17b/3

d.+lerinden 17b/3

d.+lerine 51a/4-6	d.-sa 39a/16
d.+lerini 17a/19, 17b/8	2. Yaramak, incitmek.
doğ- 1. Güneş doğmak.	d.-up 40b/4
d.-andan 34b/13	doğuş- Kafa kafaya vuruşmak.
d.-arken 11a/3, 30b/11, 33b/1, 59a/11	d.-up 40b/8
d.-dı 52b/3	dol- Dolu olmak, boş yeri kalmamak.
d.-duğı 38a/8	d.-sa 39b/19
d.-duğda 29a/16	d.-up 45a/4
d.-duğdan 33b/4, 52a/14	dolaş- Doğru düzgün yürümek.
d.-mazdan 33b/2	d.-ur olsa 38b/19
2. (Günah) İşlenmek.	don İç Çamaşırı.
d.-ma 22b/12	d. 25a/6
doğur- Çocuk dünyaya getirmek.	dost (Far.) Arkadaş.
d.-dı 32a/13	d. dut- “arkadaşlık kurmak”
d.-duğda 34b/8-18	-alum 6a/3
d.-sa 38a/5	dök- 1. Dökmek.
doğın- El sürmek, ellemek.	d.-di(g)i 25a/13-14
d.-madın 26a/7	d.-diler 48a/18
d.-mağla 39a/17	d.-dükde 26b/6-15
d.-mağ 46a/16-16-17-18	d.-meden 42a/10
d.-mağ lāzımdur 21a/17	d.-me(g)e 36a/3, 62a/8
d.-up 40b/5	d.-mek 25a/4
	d.-mekle 48b/1

d.-se 44a/13-13, 47b/9	d.-meyi 67b/1
d.-üp 45b/15	d.-mezse 28b/11
2. (Meniyi) Dışarı boşaltmak.	d.-üp 7a/4, 60b/4-8
d.-mek 23b/11	döndür- Döndürmek, çekip çevirmek.
d.-mekle 42b/16, 43b/17	d.-mek 17b/15, 53b/15
d.-mese 42b/14	d.-üp 49a/4
d.-ünce 44a/11	dördüncü Dördünü sırada olan.
d.-üp 42b/9-14	d. 20b/9, 33b/1-4, 54a/1
3. Ölüyü yıkamak.	d.+de 53b/8, 60b/9
d.-üp 38a/6	dört Dört (4).
dökil- (Günah) Dökülmek <i>bk. dökül-</i> .	d. 11b/19, 12a/3-7-16, 12b/19, 16b/7-15, 19b/13-14, 20b/7, 21a/9, 21b/4-15-16, 32a/5-5, 50a/10-16, 51b/17, 52b/4-14-16-18, 53a/5-8-8-14-16, 53b/6-9, 54a/14, 59a/17, 59b/2, 60b/9-10, 61b/8-10-11-12-13-19-19
d.-ür 14b/13	d.+dün 20b/5
dökin- Dökünmek.	d.+dür 2a/15, 9b/4, 20b/15, 58a/4
d.-mek 50b/16	d.(d)+ i (bl.) 52b/17
dökül- Dökülmek <i>bk. dökil-</i> .	d.(d)+ i (iy.) 53a/3-3
d.-ünce 62a/11	döşe- Sermek, yaymak.
d.-mez idi 17a/8	d.-mek 49a/11
d.-ürken 42a/4	döşek Yatak.
dön- Dönmek.	
d.-e 67b/3	
d.-erlerdi 67b/1	
d.-mek gerek 67a/17, 67b/4	
d.-mek gerekdür 67a/16	

d.(g)+i (bl.) 31b/16	+nda 15b/11-12
döşen- Serilmek, boydan boya yerleştirmek.	dudak Dudak.
d.-mek 19b/11	d.+da 51a/10
döşeme Tahta, mermer veya taş gibi çeşitli malzeme ile yapılmış taban örtüsü.	d.(ğ)+ı 18a/16
d. 49b/17	d.(ğ)+ını 21a/5
du‘ā (Ar.) Dua.	duḥā (Ar.) Kuşluk vakti.
d. 25b/10, 62a/16, 66a/17, 68a/13	d. 29a/18
d.+da 14b/10	ḍ. namāzı “kuşluk namazı” 29a/18
d.+ların (bl.) 22b/7	namāz-ı ḍ. “öğle namazı” 14a/5, 14b/16
d.+ya 17b/17	duḥūl (Ar.) Giriş, içeriye varma.
d.+yı 22b/11	d. 3b/11
d. it- “dua etmek”	d+e 4b/16
-di 64b/18	2. Başlama.
(d)-üp 66a/16	d. 29a/15
d. olın- “dua edilmek”	3. Cima etme, cinsel ilişkide bulunma.
-sa 68a/11	d. 24b/8
d.-ı ḵunūt “vitir namazının son rekatinde rükūya gitmeden önce okunan dua”	dulbend (Far.) Pamuk ipliğinden dokunmuş çok yumuşak ince bez, tülbent.
+da 12b/4	d. 21b/6-6
ḵ. du‘āsı “kunut duası”	d.+den 21b/7
	dur- 1. Durmak.

d.-maduḳ 62a/1

d.-up 22b/8, 56b/18

d.-urdu 66a/12

d.-ursa 19b/10, 29a/3

2. Geçerli olmak.

d.-maḳda 52b/5

d.-ur 51b/16-19, 52b/6

3. Namaz kılmak için kalkmak,
veya yan yana sıralamak.

d.-a 60a/13, 66a/15, 66b/8-10

d.-duḡı 64b/5

d.-maḳ 64a/2, 66a/8

d.-maḳda 66b/12

dūṣīze (Ar.) El değmemiş

muḥaddere-i d “dokunulmamış”

+yi 2a/7

dut- 1. Tutmak.

d.-maḳ 17b/4, 18a/16, 21a/4

d.-up 14b/14, 26a/7, 46a/12

2. Arkadaşlık kurmak.

d.-alum 6a/3

3. Kabul etmek.

d.-a 4b/10-10

4. Tercih etmek.

d.-maḳ gerekdür 18b/11-12

5. Esnerken elini ağzına koymak.

d.-maḳ 18a/15

6. Yakalamak, ele geçirmek.

d.-up 19a/5

dutın- 1. Vücuttaki fazla kılları tıraş etmek.

d.-a 26a/10

d.-up 26a/10

d.-ursa 26a/9

2. Adet günlerinde bez kullanmak,
koymak.

d.-sa 33a/14

3. İlaç sürmek.

d.-up 39b/10

dūzah (Ar.) Cehennem.

d. 35/2

d.+da 4a/11

dūnyā (Ar.) Dünya, kainat.

d. 4a/18, 55b/7, 57b/17

d.+da 4a/19, 4b/3-5

d ve māfīhā “dünya ve dünyanın
içinde olan her şey”

+dan 7b/16-17

d.-se 38a/16, 56a/10

dünyeviyye (Ar.) Dünyaya ait.

istiftā-ı m mu‘āmelāt -ı d. “dünyavî
muāmeleler hakkında fetva isteme”
1b/12

d.-üp 42b/7-12-15, 44a/11-19,
44b/1, 55b/8

2. Kafi gelmek.

d.-mez 48a/1

dürlü Çeşitli

d. 27b/2

d.+dür 43a/5

düşür- 1. (Çocuk) Düşürmek.

d.-dügi 35a/11

d.-se 34b/15, 35a/7

dürüst (Far.) Doğru, hatasız.

d. ol- “doğru olmak”

-mamağ 12a/5

-urdu 12a/4

2. Elbise vücuttan aşağı düşmek.

d.-mek 58b/2

d.-se 56a/11

düş İhtilâm olma, boy abdesti alması
gerekme.

d.+i (iy.) 23a/15

d. az- “boy abdesti alması
gerekmek”

düz-el- Düzelmek.

d.-mek 22a/12

düzet Düzetmek, düz haline getirmek.

d.-mek 17a/5, 17b/18

E

-mağ 22b/14

-up 23a/15

düş- 1. Bir yerden ayrılıp yukarıdan
aşağıya inme, sukut etme.

d.-di 55b/18

d.-ecek mertebe 27b/7

d.-mekle 23a/2

Ebā Hüreyre (ka.) Sahābeler arasında
en çok hadis rivayet eden bir sahābī
Hz. Ebu Hüreyre.

E. 14b/14-17

Ebā Maḥzūre (ka.) Mescid-i Haram'ın
müezzin sahābī.

E. 57b/13

ebşār (Ar.) Basīret, akl-ı selīm.

ūlū'l-e. "akıl sahipleri" 1b/7

Ebū 'Eşmā (k.a) Ebu Bekir'in kızı ve
Abdullah bin Zubeyr'in annesi.

E. 41a/10

E.+dan 41a/1

Ebū Bekir bin el-Faẓl el-Buḥārī (ka.)
İmām Buhārī.

E.+den 43a/16-17

Ebū Bekir (ka.) İslam'ın ilk halifesi
Hz. Ebu Bekir.

E.+ile 57b/2

Ebū Bekir Buḥārī (ka.) Sahih-ı
Buḥārī adıyla meşhur hadis kitabını
yazan İmām Buhārī.

E. 67b/13

Ebū Ca'fer (ka.) Resulullah sallallahu
aleyhi ve sellem'in amcasının oğlu.

E. 12a/14, 26b/10

Ebū Ca'fer İştroşī (k.a) Bir kişi adı.

E. 66b/3

Ebū Cehl (ka.) Hz. Muhammed ve
İslam'ın azılı düşmanlarından biri.

E. 57b/1

E.+ile 57b/3

Ebū Eyyūb Ensārī (ka.) Hicret

sırasında peygamber Efendimiz'i
Medine'de evine misafir eden
sahabe.

E. 67b/9

Ebū Ḥanīfe (ka.) Tam adı Ebu Hanife
Numan bin Sabittir. Hanife
mezhebinin kurucusu fıkıh ve hadis
bilginidir.

E. 6b/7, 7b/8

Ebū Hüreyre (ka.) Hz. Ebū Hüreyre.

E. 14b/14, 50a/2, 68a/1

Ebu'l-Ḥasen el Kerhī (ka.) İmām -ı
Azam'ın torunu İsmâil bin
Hammād'ın öğrencisidir.

E. 43a/15

Ebu'l-Ḥasen Rusteğfenī (ka.) Fıkıh
alimleri ve hadis-i şerif
bilginlerindendir.

E. 24a/3, 48b/19

E.+den 25b/15

Ebu'l-leyîş (ka.) Hanefî mezhebinin
meşhur müfessiri ve
alimlerindendir Ebu'l-leyîş es-
Semerkandī ismiyle bilinmektedir
bk. Ebū'l-leyîş Kebîr.

E. 24a/1, 27a/7, 36b/13, 38b/14,
67a/6, 67b/15

Ebū'l-leyṣ Kebīr (ka.)	Ebul Leyṣ.	müjdelenen on bahtiyâr sahabelerden biridir.
E.+den 37b/3		
Ebū Maḥzûre (ka.)	Mescid-i Haram'ın müezzin sahabe.	E. 3a/4
E. 57b/9-10		
Ebū Maṣṣūr Mâtûrîdî (ka.)	Mâtûrîdî mezhebinin kurucusu ve imamidir.	Ebū Yūsuf (ka.) Hz. İmam Ebu Yusuf.
E. 30b/5-6		E. 31a/4, 15b/8, 19b/9-11, 31a/4, 52a/18
Ebū Mutî (ka.)	Hz. İmam Ebu Hanife'nin öğrencisi, hadis ve fıkıh alimlerden biridir.	ebvāb (Ar.) Bir kitabın baplarından her biri, bap.
E.+nuñ 32a/12		e.-ı tāk-ı nisyāna mevzū ‘ ‘bahis konusu olan baplar’ 1b/13
Ebū Naşr Belhî (ka.)	Hadis ve fıkıh alimlerden biridir.	ecd (Ar.) Sebep.
E. 36b/11		e.+den 2a/7
E.+den 30b/1-2		ecr (Ar.) Sevap.
Ebū Sa'îd Belhî (ka.)	Ebū Maşer el- Belhî'nin öğrencisidir.	e.+i (iy.) 3b/12
E. 54a/7		eczā-i arz (Ar.) Zemin parçaları.
Ebū Süleymān Cūzcānî (ka.)	Hanefi mezhebinin fakihi ve hadis bilginidir.	e. 45b/16-17
E. 40b/17		e.+dan 56a/2
Ebū 'Ubeyde-i Cerrāh (ka.)	Dünyadayken cennetle	edā (Ar.) Namaz kılma.
		e.+dan 7a/3
		e.+ya dek 11a/7
		e. eyle- ‘ ‘namaz kılmak’
		-diler 45a/8
		-se 60a/3

e. it- “namaz kılmak”	e.-i şalât “namazın amelleri” 14a/7-8-9
(d)-e 24a/15, 67a/16	
(d)-ene 7b/15	efḏal (Ar.) Daha üstün, daha iyi.
(d)-er 47b/9	e. 3a/7-10, 5b/6
(d)-erken 13a/1-3, 32a/8	e.+dur 2b/17-18, 11b/11
(d)-erse 64a/11	e.+ıdur 3a/2
-dükden 47a/6, 52b/14, 65b/3	efendi Cariyeye sahip olan kimse.
-miş olmaz 59b/14	e.+nüñ 23b/14
e. ol- “tam vaktinde namaz kılmak”	eg- (Baş) Eğmek.
-ur 59a/4	e.-mek 17a/8
e. olun- “namaz kılınmak”	e.-üp 51a/13
-an 48a/7	eger (Far.) Eğer, şayet.
-ur 62a/12	e. 5a/8, 6a/14-18-19, 8b/1-2, 9a/14-16, 9b/14-15-16, 11b/1, 12a/3, 16a/9, 16b/6, 18a/4-16, 18b/4, 19b/9, 20a/6-8-8-16, 21b/7, 22b/7, 23a/2-5-6, 23b/1-1-2-4-8-12-13-13-17, 24a/3-5-10-15, 24b/9-10-12, 25a/16-18, 25b/1-2-4-14, 26a/5-9, 26b/1-5, 27a/3-5-5-6-16, 27b/12, 28a/14-15-16, 28b/1-3-3-5-7-10-13-17-19, 29a/4-5-10, 30b/13-18-19, 31a/1-16-18, 31b/11-12, 32a/9-11-16-17, 32b/13-15-19, 33a/1-10-18-19, 33b/19-19, 34b/6-15, 35a/8-10-11, 35b/3-17-19, 36b/1-2-18, 37a/6-14-18, 38a/3-15, 38b/7, 39b/11-11-12-19, 40a/1-9-13-16,
-ursa 52a/7	
edeb (Ar.) Ahlak ve terbiye kurallarına göre uyulması gereken esaslar.	
e. 51a/8	
e.+e 49a/13	
ef’āl (Ar.) Ameller, eylemler.	
e. 7b/19, 8a/8	
e.+i (iy.) 9b/16	
e+ile 7b/18	

40b/9-11, 41b/7-9-15, 42a/19,
43b/14, 44a/6-12-18, 44b/1,
45b/13-15-15, , 46b/2-5-6-7-8-11-
12-13-14-16-18-19, 47a/10-14,
47b/3-9-11-12-13, 48a/3-19, 48b/1-
3-4-9-13-15, 49a/5-7-8-19, 49b/6-
18, 50a/1-1-7, 50b/14, 51b/1-3-3-
16-18, 52a/6-8-12-13-16, 52b/10-
13-17, 54a/4-9-10-12, 55a/1-6-14,
55b/6-10-11-12-13, 56a/7-9-12-17-
19, 56b/7-9-12-13-16-17-19,
58a/11-15, 58b/7-14-15-16, 59a/1-
3-9, 59b/12, 60a/5-7-12-19, 60b/3-
11-13-18-19, 61b/7-9-12-15-16-17,
62a/8-9, 62b/12-12-13-13-14,
63a/5-6-7, 63a/19, 63b/1-16, 64a/2-
9-11-14-18-19, 64b/6-10-11-12-19,
65a/2-13, 65b/4-10-12, 66b/4-6-7-
9-10-19, 67a/1-6-7-11-13, 67b/1-
14-15, 68a/18-19, 68b/4-4-6-8-9-16

egerçi (Far.) Her ne kadar, ...ise de, gerçi.

e. 8a/17, 10a/14, 19a/11, 44a/2,
47b/19, 48a/9

eglen- Beklemek.

e.-mek 67a/2

eḥādīs (Ar.) Hadisler, Hz. Muhammed'

e.-i ṣaḥīḥha “doğru ve muteber
hadisler” 45b/6

+ile 57a/18

e.-i ṣerīfe “Hz. Peygamberin
hadisleri” 6a/5-6, 22a/11

+ye 7a/8

+ile 48a/7-8

ehl (Ar.) 1. Bir cemaata mensup olan.

e.+dür 8a/12

e.+inden 60b/15

c. ehl-i ümmet-i Muḥammed “Hz.
Muhammed’in ümmeti” 7a/12

e.-i aḳra’ “Kur'an-ı Kerim'i daha
güzel okuyan” 62b/12

e.-i 'Irāḳ “Iraklılar” 68a/9

+da 68a/5-6

e.-i İslām “Müslüman cemaatı”
12b/17

+dan 13a/17

e.-i Kūfe “Kufe şehrinde
yaşayanlar” 7a/11

e.-i nifāk “münafık”

+dur 68a/9

e.-i sünnet ve cemā'at “Hz.
Muhammed'in sünnetine aynen tabi
olarak takip edenler” bk. *ehlisünnet*.
4a/12, 62a/19

+de 5a/14

e.-i zimmet “İslam hukukuna göre yönetilen devletlerinde yaşayan gayrimüslimler” 20a/7

2. Sahip.

e.-i insān “aile sahibi”

+nuñ 29b/8

e. ü evlād “çoluk çocuk sahibi”
53b/3

e'imme (Ar.) İmamlar.

e. 39a/16, 41b/1, 61b/8

e.+müz 65a/10

e.-i Belh “Belh imamları” 34a/2

e.-i Haneḫiyye “hanefi imamlar”
15b/3, 21a/9-18, 30a/17, 31b/13-14,
34b/1, 35a/5, 37b/6, 48a/4, 52a/14,
58a/10, 60a/11, 63a/17

+nūñ 25b/6

e.-i sūlūs “üç imām” 8b/2

eḫall (Ar.) Daha az, en az.

e.+ı (iy.) 30a/3, 34b/9

e.-ı ḫayz “ḫayız en az süresi”
29b/19, 31a/14

e.-ı ṭuhr “ḫayızdan pak olmanın en az süresi” 30a/3-4

ekl (Ar.) Yemek yeme.

e. 38b/5

e. eyle- “yemek yemek”

-se 25a/2

e. it- “yemek yemek”

-mek 58a/19

-düm 38b/1

-se 56b/11-12

e. olın- “yenmek”

-an 42b/11

ekmek Ekmek, yiyecek gıda.

e. 25a/1-4

e.(g)+e 24b/18

e.(g)+i (bl.) 24b/19

ekşer (Ar.) En fazla, en çok.

e. 1b/12, 30a/4, 51a/9

e.+i (iy.) 30a/1, 31a/12, 34b/9

e.-i ḫayz “ḫayızın en fazla günü”
29b/16

e.-i re'y “çoğu görüş” 60a/9

e.-i re'y-i Kıble “Kıble'ye olan görüş” 60a/7-9

eksik Gereken şeyden daha az, tam olmayan.

e. 32a/19, 32b/2-19, 33b/3

e.+dür 32b/6	e.+leri (bl.) 15a/2, 17b/2, 21a/5, 34b/16, 35a/8, 51a/4
e. ise 24a/4, 28b/8	
e. ol- “tam olmamak”	e.+leri-le 27b/9
-an 34a/4	e.+lerin 26a/2-8, 46a/8-10
-mağla 33b/3	e.+lerine 26a/5-8, 51a/1
-sa 32b/19	e.+lerini 17b/2
el El	e.+lerüñ 14b/3
e. 14b/6-8, 15a/7-10, 15b/8-13-16, 35b/13, 36a/5, 45b/5, 50b/1	e.+üñ 14b/7, 22b/1
e.+den 14b/15	el-āyet (Ar.) Ayet.
e.+i (bl.) 21b/12, 22a/14	e. 2b/17-18, 3a/19, 3b/4-5-7, 4b/3, 8a/3, 9a/11, 44b/8
e.+i (iy.) 46a/16	elbetde (<Ar. elbette) Şüphesiz, muhakkak <i>bk. elbette.</i>
e.+i-le 22a/16-19, 39b/15, 46a/13, 56a/11-11	e. 39b/1, 62a/16
e.+in (bl.) 7b/2, 14a/10, 14b/12, 15a/4, 18a/15, 24b/17-18, 39a/8	elbette (Ar.) Şüphesiz, muhakkak <i>bk. elbetde.</i>
e.+inde 37b/2	e. 3a/14
e.+inden 3b/1, 5b/4	elḥamdülillāh (Ar.) “Alla’a şükrlere olasun” anlamında kullanılan söz.
e.+ine 14b/12, 46a/13, 51a/12	e. di- “elḥamdülillāh söylemek”
e.+ini 14b/14, 17b/1, 17b/8	-se 55a/2-4
e.+inüñ 21b/9-9, 46a/10-11, 50a/18-18, 50b/2	el-‘iyāzubi’llāh (Ar.) “Allah korusun, Allah’a sığınırız” anlamına gelen ifade.
e.+ler 26b/3	e. 31b/10, 57b/2
e.+lere 45a/19	

elli altı Elli altı (56).

e. 30b/18

e. it- “korumak”

(d)-er 25a/3, 35b/3

elvān (Ar.) Renkler.

e. 30b/9, 31a/1

e. ol- “güvenlik içinde olmak”

-a 53b/10

elyevm (Ar.) Günümüzde, bugünlerde.

e. 29b/1

-maz 11b/11

-ur 11b/10, 53b/9

elzem (Ar.) Pek lüzumlu.

e.+dür 33b/11

emir (<Ar.emr) Emretme, buyurma.

e. it- “emretmek”

emānet (Ar.) 1. Güvenilir bir kimseye ya da bir yerde bırakılan şey.

e.-i fetvā “fetva emaneti”

+ile 1b/11

(d)-er 24b/14

-dün 8a/15

2. Mahsul.

e.+dür 46a/2

emīr (Ar.) Başkan, reis.

e. 45b/8

e.+ünüz 45b/9

em- Emek.

e.-se 39b/19

emīrū’l-müminīn “mü’minlerin reisi” (halifeler için kullanılan unvan) 3a/7, 53a/4

emced (Ar.) Şerefli ve şan sahibi.

birāder-i e. “şerefli ve şan sahibi erkek kareş”.

+üm 5a/11

emr (Ar.) 1. Bir işin yapılması veya yapılmaması için kesin hüküm, buyruk.

e. 8a/4

e. eyle- “emretmek”

-di 48a/16

emīn (Ar.) Güvenlik içinde olma, koruma.

e. eyle- “korumak”

-r 53b/4

e. it- “emretmek”

(d)-erler 34a/4

(d)-erler idi 67a/1	+ına 2b/9
e. ol- “emretmek”	+uñ 19b/1
-ursa 62a/1	endām (Ar.) Vücut, beden.
e. olın- “emr edilmek”	e.+ını 26a/9
-a 18a/5	2. Kat.
-duğda 14a/19	e.+ını 16b/2
-mışken 14a/17	Enes bin Mālik (ka.) On yaşından beri Hz. Muhammed'e hizmet eden ve onun vefatına kadar yanından hiç ayrılmayan bir sahabelidir.
e-i Hāk “Allah’ın emri”	E. 7b/14, 14a/13, 16a/12, 50a/3
+ile 3b/2	eñse Boyun arka kısmı.
2. İş, amel.	e. 21b/10
e.+i (iy.) 7b/9	er Koca, eş.
e.-i ma‘rūf “dinde hoş görülen amel” 14b/5	e. 23a/18
emşāl (Ar.) Benzerler, eşler.	e.+e 23b/1
e. 2b/3-17-18, 3a/2, 4a/3, 18a/19, 37b/8	e.+e vir- “evlendirmek”
e.+i (iy.) 58b/3, 62a/14, 65a/4	-di 32a/13
e.+da 18a/17	-dükde 8b/11
e.+lar 57a/12	e.+e viril- “evlendirilmek”
enbiyā (Ar.) Nebiler, peygamberler.	-diler 32a/14
e. 2b/3-17-18, 3a/2, 4a/3, 18a/19	erbāb (Ar.) Bir işten iyi anlayalar, sahipler.
e.+da 18a/17	e.-ı ḥadīṣ “muhaddisinler” 7a/6-8
e.-yı kirām “şerefli ve ulu peygamberler”	

erbe‘yīn (Ar.) Kırk.

e. 67b/9

erḥame’r-rāḥimīn(Ar.)Merhametlilerin

en merhametlisi olan (Allah).

e. 14b/1

erigen Çabuk eriyip dağılan.

e. ol- “erip dağılmak”

-mayup 39a/11

erkān (Ar.) Rükünler.

e. 10b/7

e.+dür 10a/8

e.-ı şalāt “namazın rükünleri”

+uñ 12a/11

erkek Erkek.

e. 24b/8, 35b/8

erş Kan parası, diyet.

e. 8b/15

eşah (Ar.) En doğru, pek sahīh.

e. 4a/7, 21a/6-16, 21b/16, 30b/17,
35b/13, 39a/18, 41b/14, 42b/3,
44a/15, 50b/9, 53a/1-18

Ḳavl-i e. “en doğru söz” 4a/7

esāmī (Ar.) İsimler.

e.+isi 2b/19

Esed bin ‘Amr (ka.) İmam

Ebu

Hanīfe'nin talebelerindendir.

E.7a/1

esenn (Ar.) Yaşça daha büyük.

e. 62b/12

eşer (Ar.) 1. İz, nişan.

e. 31a/4-5

e.+i (iy.) 11b/13

e.-i dem “hayızın izi” 30b/13

e.-i ḥāk “toprağın izi”

+i (iy.) 11b/12

e.-i şālīḥ “güzel amellerin izi”
62b/13

2. Hadis kitabı.

e. 25a/15, 35b/7

e.+de 22b/11, 25a/10, 26a/10,
49b/9, 53b/6, 62a/16

esfel (Ar.) En aşağıda olan.

e. 4b/2

eşḥāb (Ar.) 1. Sahipler.

e.-ı kemāl-i zāhirī “zahirī
mükemmelliğin sahipleri” 2a/5-6

e.-ı tefsīr “Kur’an tefsircileri” 7a/6-
7-8

2. Hz. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş kimseler, sahābe.	esne- Esnemek.
e. 12b/5, 13a/15, 22b/15, 37a/18, 44b/18	e.-mek 18a/15-16-17
e.+a 13a/14, 25b/18, 45a/7	eşvāb (Ar.) Elbiseler.
e.+dan 5a/9, 11b/3-13, 18b/12, 34a/11, 36b/6, 44b/16, 45b/2	e.+ını 17b/18, 19a/6
e.-ı güzīn “seçkin sahabeler” 8a/5-6, 13b/18, 16a/13, 19a/4, 36b/8-19, 37a/11, 44b/11, 45a/7, 48a/14, 54a/15, 57a/2, 68b/13	eşek Kaba inatçı bir hayvan, eşek.
+den 57a/6, 61a/10, 64b/13, 65a/12,14	e. 37a/8
+e 19a/16, 45a/18, 65b/18	eşik Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.
+inden 6b/16	e. 25a/6
e.-ı kirām “şerefli sahabeler”	eşit Eşit, birbirinden fazla veya eksik olmayan, müsavi.
+ından 3a/2	e+dür 9a/1
e.-ı muhterem “değerli sahabeler” 3b/6	eşyā (Ar.) Şeyler.
esenleş- Veda etmek.	e.+nüñ 65a/5
e.-di 51a/19	e.+yı 4b/9
eski Eski.	et Et.
e. 18a/6	e. 26b/17, 38a/16
eşnā (A.) Sıra, an.	e.+i (iy.) 42b/11
e.+sında 10a/1	e.+inüñ 38a/17
	e.+lerinde ise 27a/1
	e.+üñ 38a/19, 38b/2
	etek Elbisenin belden aşağı kısmı.
	e.(g)+iñi 58b/2

e.+lerini 48b/11	terk-i e. “emirleri yerine getirmemek” 9a/3
e.+lerin 56a/11	
etli İçinde et bulunan.	evlād (Ar.) Birinin soyundan gelen kimseler, sülale.
e. 38a/19	e.+ından 62b/5
eṭrāf (Ar.) Yan, civar.	evliyā (Ar.) Veliler, Allah’ın seçkin ve has kulları.
e.+ı (iy.) 42a/15, 48b/4	e. 37b/8
e.+ına 29a/2-3	
etteḥiyyāt (Ar.) Ettehiyatü duası.	evvel (Ar.) 1. Önce, önceden.
e. 17b/11	e. 6b/11, 15a/4-8, 15b/16, 19a/6, 19b/7, 21b/19, 26a/4-7-9, 35a/2, 52b/14-16-17-17, 53a/3-5-7-11-16, 65b/7
e.+dan 17b/13	e.+den 4b/7-9
e. oku- “ettehiyat duasını okumak”	e.+inde 30a/15, 16b/4
-mağa 68b/4-8	e.+inden 10b/16, 57b/6
-mak 12b/10, 68b/3-8	2. Birinci, ilk.
e’üzü (Ar.) “Eüzü billahi mine’ş-şeytani’r-racim” duası.	e. 14b/16, 20b/7, 30b/2, 33a/5-6, 66b/4-4-4
e. 21b/18	e.+i (iy.) 2b/19, 10b/7
e. oku- “euz duasını okumak”	e.+inde 66a/4
-mak 16a/1	bāb-ı e. “birinci bap” 5b/9
ev Ev.	şef’-i e. “dört rekatli namazın ilk iki rekati”
e.+inden 51a/9	+inde 12b/19
evāmir (Ar.) Emirler, buyruklar.	
każā-yı e. “emirlerin kazası” 9a/1	

tekbīr-i e. “namaza başlarken söylenen ilk tekbir”	e.-mek 48b/11
+inde 14b/2	e.-r 53b/4
Evvelā (Ar.) Birinci.	e.-se 4b/8, 8b/9-16, 9a/15-17, 9b/7, 13b/7, 25a/2, 27b/1, 31a/3-8, 33a/1-4, 39a/19, 41a/15, 41b/8, 43b/13-14, 44a/12 54a/4-6-9-10, 56a/10-13, 59a/9-16-19, 59b/11-16-17, 60a/3-6, 61a/7, 61b/5-7-13-15, 63a/15, 64b/1-4-5
e. 14b/9	
evvelce Evvelce, önce.	e.-ye 20a/19, 22a/7, 47a/17-19, 56a/5
e. 33b/2	
evvelen (Ar.) İlk olarak, evvela.	
e. 58a/7	
evvelki Birinci.	eyt- Söylemek, anlatmak.
e. 14b/18, 32b/12-16, 37b/12, 39a/9, 40b/14-15, 44b/15, 52a/12, 53a/1, 53b/12, 57a/13	e.-di 27b/10, 34a/12
e.+den 19a/19	eyyām (Ar.) Günler.
	e.+ile 30b/19
evzāʿ (Ar.) Durumlar, haller.	e.-ı beyz “her arabi ayın on iki, on üç, on dört ve on beşinci günleri”
‘abeş-i e. “gereksiz haller” 17b/18	+i (iy.)14b/17
eyle- Yapmak, eylemek, etmek (yardımcı fiil).	+inde 30b/6
e. 5a/19, 15a/19, 15b/1, 24b/14, 45a/4, 46b/11-12, 54b/4	+ün 14b/17
e.-di 5a/2, 15b/3, 18b/19, 45b/11, 48a/16, 66a/18	e.-ı bülüg “ergenlik çağı”
e.-diler 45a/8, 49a/15, 68b/13	+da 29b/15
e.-düm 34a/13	e.-ı şabā “hoş ve latif rüzgarlı bir gün”
e.-dün 18a/7	+dan 1b/9
	ezān (Ar.) Ezan.

e. 14a/3, 56b/18-19, 57a/1-7, 57b/7

e.+a 57b/16

e.+1 (bl.) 57b/13

e.+ile 62a/16

e.+lar 8b/19

e.-1 namāz “namaz ezanı”

+dur 57b/7

e.-1 şerīf “kutsal ezan” 56b/13-14,
57a/15

+de 57b/3

+e 57b/14

ezkār (Ar.) Zikirler.

e. 7b/18, 8a/8

evāmīr (Ar.) Emirler, buyruklar.

e. 9a/1

e.-i İslām “dinî emirler”

+1 (bl.) 8b/1-3

evkāt (Ar.) Vakitler, zamanlar.

e.-1 ḥamse “beş vakit namaz” 32a/7

e.-i šalāt “namaz vakitleri” 11a/4

tettebbu‘-ı müstev‘ib-i e.
“zamanları kapsayan bir araştırma”
1b/12

evlā (Ar.) Daha uygun, daha iyi.

e.+dur 18a/17, 26b/5, 44a/6-7,
52a/4-5, 55b/9, 65a/14

F

fahṛ (Ar.) Övme, Övünme.

f.-1 ‘ālem “Peygamber Muhammed
alyehisselam” 3a/1

f.-1 ‘ālem ṣalla’llāhu ‘alyehi
ve’ssellem “alemin fahri Hz.
Muhammed” 16a/13

f.-1 kā’ināt ‘alyehi’s-selām
“kāinatın fahri Hz. Peygamber”
16b/16

meclis-i f.-1 ‘ālem “Hz.
Muhammed’in meclisi”

+de idiler 5a/15-16

fā’ide (Ar.) Fayda, yarar.

f. 7a/16, 9a/11, 25b/15, 27a/9,
27b/13, 57a/1, 62a/15, 68a/10

f.-i ḥilāf “yararına aykırı olarak”
8b/7

f. it- “yaramak”

(d)-er 4a/19, 4b/1-6

-mez 60b/14

f. vir- “yaramak”

-mez 4a/18, 4b/4-7

-ür 4a/19, 4b/3	f. 2a/1
fā'il (Ar.) Fiili işleyen, yapan.	fāre (Far.) Fare, mus.
f. 23b/9	f. 42b/15, 44a/10, 44b/3
f.-i muhtār “istediğini yapmakta serbest olan”	f.+ile 44b/2
+dur 3b/16	farq (Ar.) Ayrım, fark.
fakīh (Ar.) Fıkıh alimi.	f. 27a/7, 47a/4
f. 26b/10, 27a/7, 45b/14, 67a/6, 67b/15	f.+ı (iy.) 2b/10, 27a/15, 48b/16
f. ol- “fakīh olmak”	f. it- “ayrım yapmak”
-mışsun 45b/14	-mişdür 36b/1
f. fi'd-dīn “dinin fıkıh alimi”	Fārisī (Ar.) Farsça.
66a/16-17	nefāis-i fevā'idī F. “Farsçanın faydalı güzel bilgiler”
f.-i ümmet “ümmetin fakihi” (Hz. Abdullah ibni Mesud'un lakabıdır).	+den 2a/6
11b/14	Fārisiyye (Ar.) Farisī kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.
fakīr (Ar.) Yoksul, muhtaç.	hāllele-i F. “Farsça tasnifi”
f. it- “yoksulluk getirmek, muhtaç etmek”	+ile 2a/5
(d)-er 25a/10	farz (Ar.) İslam dininde yapılması gereken ibadetler.
'abd-i f. “bir kimsenin kendisi için kullandığı tevazu sözü” 1b/7-8, 2a/7	f. 8a/5-13, 11b/4, 12a/3-6-9-10, 16a/9, 17b/14, 20b/3-5-6, 20b/15, 21b/13, 22a/18, 24b/10-11-13, 45a/12, 47b/11, 51b/8, 53a/10, 58a/4, 65a/19
fakr (Ar.) Fakirlik, yoksulluk.	
f. 25a/14	
farāza (Ar.) Farzedelim ki, tutalım ki.	

f.+a 34a/14, 52a/18, 52b/11	+ı (iy.) 11a/15
f.+da 12a/7	farziyet (Ar.) İslâm dininde farz olan.
f.+dan 17b/15, 53a/10	f.-i şalât “nazamın farziyeti”
f.+dur 2a/17, 5b/10, 8a/9, 11a/10, 11b/6, 12a/2-14, 16a/6, 21a/8, 21b/14, 22b/13, 23b/19, 29b/6-7, 35b/10, 51a/19, 58a/3	+ı (bl.) 6a/12
f.+ı (bl.) 52a/17, 52b/13	fâsık (Ar.) Büyük günah işleyen kimse.
f.+ına 52a/12-13	f. 62b/16, 63a/1-1
f.+ından 53a/11-13-14	fâşıl (Ar.) Ayıran, bölen <i>bk. faşl.</i>
f. ise 55b/11, 65b/10	f. ol- “bölmek”
f.+uñ 12a/16, 20b/3	-mağa 33b/6
f. ol- “farz olmak”	fâsid (Ar.) Bozuk, batıl, geçersiz.
-an 6b/1	f. 29b/18, 31a/9, 35b/17
-dığı 65b/11	f.+dür 29b/14-15-17-18, 33a/5
-duğuna 11a/17	f. ol- “bozulmak”
-mamışdur 32a/17	-a 59b/13, 64b/10, 68a/3
-masa 11b/1	-an 53b/11
-maz 6b/2-3, 8a/11	-mamağ 68a/3
-sa 12a/5	-maya 50b/4
-ur 23a/6	-maz 28b/11-15-16-17, 53b/18, 54b/17, 55a/1-5-12-17, 55b/15, 56a/8-12-14-17-19, 56b/7-10-13, 59b/14, 64b/3
f.-ı cuma ‘ “cumanın farz namazı”	-ur 28b/13-15, 47a/13, 53b/12-14-18, 54a/1, 54b/14-16, 55a/3-5-8-18,
+dan 53a/6-8	
tārik-i f. “farz ibadetlerini bırakan”	

55b/2, 56a/2-7-19, 56b/5-10-11-13, 60a/7-14, 64b/2-6-8, 66b/6, 68a/8	+ndendür 16a/16-17
faşl (Ar.) 1. Ayrım yapma, <i>bk fāşıl</i> .	f. şerīfe “kutsal Fatiha suresi” 65a/9
f. 16b/9	fazīlet (Ar.) Değer ve üstünlük.
f. it- “ayrım yapmak”	f.+i (iy.) 2b/7
(d)-emez 32b/7	fazl (Ar.) Lütuf, kerem.
2. Bir kitabın baplerinden her biri.	f.+ından 3a/15
f. 49a/12	f.-ı Hakk “Allah’ın lütfu”
F fī’l-libās “elbise ile ilgili bap”	+a 15b/2-3
51a/19	+ile 3b/11
F fī setr’l- ‘avret “vücuttaki mahrem yerleri örtme ile ilgili bap” 50a/8	febiḥā (Ar.) Pek ala, en iyi.
F.-ı mi’rāc “miraçla ilgili bap”	f. 32a/17
57a/16	fecr (Ar.) Güneş doğmadan önce ortalığın ağarmaya başladığı vakit.
fātiḥa (Ar.) Kur’an-ı Kerim’in ilk suresinin adı, elham.	f. 51b/11-14-15-16-17
f. 12/19, 16a/17-18-19, 35b/3, 53b/1	ṭulū’-ı fecre dek. “fecd vaktine dek”
f.+dan 16a/18	+den11a/6
f.+yı 16a/15	+dür 11a/3
f. oku- “fatiha suresini okumak”	Vakt-i namāz-ı f. “sabah namaz vakti” 10b/15
-mak 12a/17	felak (Ar.) Felak suresi.
-r 12b/2	sūre-i f. “felak suresi” 16b/8
f. sūresi “fatih sūresi”	fer’ (Ar.) Asıl olmayan.
	f. 9a/5

f.+dür 9a/5	f. ol- “boş yer olmak”
Ferāce (Ar.) Kadıların giydiği mantoya benzer geniş yakalı üst giyeceği.	-up 67b/18
f. 19b/12	ferište (Ar.) Melek.
ferāğ-ı raḥm (Ar.) Rahmin temzilenmesi.	f.+lere 2b/5
f. 31b/4-8	fermān (Ar.) Emir, buyruk.
ferāmūş (Ar.) Unutma.	f. 44b/13
f. it- “unutmak”	f. it- “emretmek”
(d)-erse 67b/1	-diler 57a/10
ferc (Ar.) Dişilerde üreme organı, vulva.	f. olın- “emredilmek”
f.+ine 33a/14-18, 39a/16, 39b/1, 56b/4	-duğda 14a/18
f.+inüñ 39a/19	ferş (Far.) Zemin.
f.-i dāḥil “fercin iç tarafı”	f.+inde 26b/11
+inden 39b/7	fesād (Ar.) Ahlâksızlık.
f.-i ḥāric “fercin dış tarafı”	f. 20b/8
+ine 39b/7	feth (Ar.) Gālibiyet.
f.-i nisvān “kadın ferci”	f. 44b/10
+dan 38b/16	fetvā (Ar.) Sorunun şer’î cevabı.
ferce (Ar.) Boşluk, açıklık.	f. 19a/3, 29b/1, 42b/4, 50a/11
f. 66b/8-8-9	f. vir- “şer’î cevap vermek”
f.+ye 66b/8	-mişdür 4a/5, 38b/14
	-mişler 22b/16-17
	emānet-i f. “fetvā emaneti”
	+ile 1b/11

hizmet-i f. “fetvâ hizmeti”	fıkh (Ar.) İslam’ın bütün ameli, hükümlerini şer’î deliller ile açıklayan ilim.
+da 1b/10	f.-1 ‘aşr “zamanın fıkıhı” 66a/17
Fetvâ-i Kā’idiyye (ea.) Fetvâ kitabı.	f.-1 şerîf “kutsal fıkıh”
F.+de 43a/5	+e 1b/9
fevâ’idî (Ar.) Faydalı bilgiler.	‘ilm-i f-1 şerîf “kutsal fıkıhla ilgili ilim” 1b/6
nefâis-i f-i Fârisî “Farsçanın faydalı güzel bilgiler”	fıkhîyye (Ar.) Fıkhî kelimenin müennes şekli.
+den 2a/6	kütüb-i f. “fıkhî kitaplar” 1b/11
Fevâ’id-i Zahriyye (ea.) Bir kişinin eseri.	fıkra (Ar.) Anlamlı bir söz.
F. 41b/5	f.+larını 65b/15
fevt (Ar.) Ölüm, mevt.	Fırât (Ar.) Güneybatı Asya’nın en uzun ırmağı.
f.+i (iy.) 55a/1	F. 25b/14
f. ol- “ölmek”	fi’d-dâreyn (Ar.) Dünya ve âhiret.
-mış buldı 51a/18	f. 1b/4
-sa 9a/7, 35b/9	fi ef’âli’l-mekrûha fi’ş-şalât (Ar.) Namazada yapılan mekruh ameller.
-up 7a/19	f. 17b/17-18
-ursa 35b/6	fi kitâbı’d-dürer (ea.) Fıkıh meseleleri kapsayan bir eser.
fevķānî (Ar.) Üstte olan, yukarıda bulunan.	60b/16
f.+de 64b/13-19	
Fezâ’il-i şalât (Ar.) Namazın faziletleri.	
F. 7b/12	

fi Mi'rācu'd-Dirāya (ea.) Fıkıh

usulüne dair bir eser.

M. 42b/17

fi'l-hāl (Ar.) Hemen.

f. 45a/7, 55b/13, 64a/15

fi'l-i kalīl (Ar.) Küçük amel, iş.

f.+ile 58a/18, 58b/3

fi'l-keveyn (Ar.) Dünya ve ahiret.

f. 1b/5

Fi'l-ka'detü'l-ülā (Ar.) İkidenden fazla
rekatı bulunan namazların ikinci
rekatinde secdeden sonraki oturuşu,
yani ilk teşehhüd.

F. 11b/18

fi'l-i kirām (Ar.) Güzel ve şerefli
amel.

f. 18b/18

fi luzūmu'l-ğusl (Ar.) Gusül vacip olmanın
şartı.

f. 22b/12

firār (Ar.) Kaçış, kaçma.

f. it- "kaçmak"

-diler 55b/18

Fir'avn (ka.) Kendisinin Allah olduğunu
iddia eden meşhur bir kâfir.

F. 4b/5, 37b/10

Fī secdetü's-sehv (Ar.) Namaz

kılarken farzın ya da vacibin
gecikmesi veya terk etmesinden
dolayı namazın sonunda yapılan iki
secde.

F. 12a/11

Fi's-sünen fi'l-vuzū' (Ar.) Abdestte
olan sünnetler hakkında bap.

F. 22a/8

fuḫahā (Ar.) Fıkıh alimleri, fakihler.

f. 12a/8

fuşūl (Ar.) Bapler.

'ibādāt-ı uhreviyye-i f. "uhrevî
ibadetlerin bapleri" 1b/13

fülān (Ar.) Falan, filan

f. 41a/10, 44b/15, 55a/9, 61b/1-1-1-
1, 64a/14-16

G/Ġ

ğaddāre (Ar.) İki tarafı keskin geniş yüzlü
kısa bir kılıç.

ğ. 20a/5

gāhice (Far.) Bazan, bazı zaman.

g. 37a/1

gā'it, gā'itā (Ar.) İnsan dışkı.

ğ. 20b/14	ğarż (Ar.) Amaç, maksat.
ğalebe (Ar.) Galip gelme.	ğ.-ı mebnî “zarar verme amacı”
ğ. it- “gaplip gelmek”	g. ise 63a/7
(d)-üp 47b/4	ğassāl-i meyyit (Ar.) Ölü yıkayıcı.
ğālib (Ar.) Fazla, ziyade.	ğ. 24b/14-15
ğ. 28b/18, 38b/17	ğaşy (Ar.) Bayılma, kendinden geçm.
ğ.+dür 43b/11-12-14	ğ. gel- “bayılmak”
ğ. ise 28b/18-19, 41b/6-7	-se 38b/18
ğ.+üñdür 35b/19, 38b/17, 43a/13, 43b/5	ğayb (Ar.) Gözle görünmeyen, Allah.
ğ. ol- “fazla olmak”	cānıb-ı ğ. “Allah tarafından”
-a 43a/13	+ından 2b/15
-mazsa 43a/12	ğāyet (Ar.) Pek çok, çok fazla.
-sa 38b/17, 55b/9	ğ. 5b/15, 45b/12, 52a/10
-ur 32b/10-11	ğāib (Ar.) Görülmeyen, kaybolan.
ğ.-i hāl “fazla olma durumu” 65a/6	ğ. ol- “kaybolmak”
ğalīze (Ar.) Ağır necaset, kuru veya yaş pislik.	-dığından 11a/2
ğ. 36a/1	ğ. olın- “ortadan kaybolmak”
ğ.+ile 36a/2	-cadur11a/2
‘avret-i ğ. “örtülmesi lazım olan yer”	ğayrı (<Ar. ğayr) Başka, başkası, diğer.
+dür 50a/17	ğ. 8a/5, 9b/3, 18a/4, 25a/19, 26b/17, 36a/9, 39a/4, 42a/8-10, 61a/2, 66a/7, 68b/17
+ye 50a/15	ğ. ise 65a/8

ğ+sı 57b/4		g.-se 67b/19, 68a/2-8
ğaybūbet (Ar.) Görünmez olma. kaybolma.		g.-dükden 47b/5
ğ.-i şafağ “güneş battıktan sonra ufukta kalan kızılık”		2. Tecavüz etmek, aşmak.
+a dekdür 10b/19		g.-e 24b/17
ğazā (Ar.) İslam uğruna yapılan savaş.		g.-erse 34a/1, 45a/2
ğ. 54b/9		g.-üp 21b/7
ğ.+da 19a/5		3. Bitmek.
ğ.+ya var- “savaşa gitmek”		g.-dükde 34a/3
-a 6a/15	gel-	g.-mege 44b/17
ğazevāt (Ar.) “Hz. Muhammed’in bizzat katıldığı savaşları”		1. Gelmek.
ğ.+uñ 44b/10		g. 41a/10, 47b/8
Geç- 1. Geçmek, bir yerden başka bir yere gitmek.		g.-di 5a/12, 14b/2, 18a/13, 49b/10
g.-e 63b/13-14, 67b/16		g.-dükde 54b/17, 59a/1-15, 65b/16, 66b/16, 68a/5
g.-ecek yol 25a/17		g.-e 18a/4, 67b/2, 68a/14
g.-erdi 17b/6		g.-ecek var ise 66b/9
g.-erse 67b/17		g.-ecek hālî 49b/17
g.-mek 67b/6-11-12-14		g.-ecek cum‘aya dek 53b/3-4
g.-mekde 25a/17, 63b/15		g.-en 13a/16, 66b/9, 68a/19
g.-mekden 67b/11		g.-mesine 44b/17
g.-mezse 48b/2		g.-meye 25a/13
		g.-meyince 6b/3
		g.-mez 8b/2, 32a/7-8

g.-meziñiz 7b/6

g.-mişdi 49b/15

g.-se 18a/15-16, 56a/17, 67a/2

g.-üp 4b/16, 14b/10, 28b/13, 45a/6,
56b/4-8, 58b/7, 64b/4, 65b/9, 68b/17

g.-ür 11b/8, 62a/11, 64a/6

g.-ürdi 16b/7

g.-ürler 62a/7

g.-ürler idi 25b/8

2. (vücūda) Gelmek, doğmak, var
olmak.

g.-ür 3b/15

3. İslam kabul etmek, Müslüman
olmak.

g.-di 9b/12, 18a/15

g.-diler 4b/4

g.-en 8b/3

g.-ene 8b/18

g.-eni 8a/17

g.-enler 5a/13

g.-mezse 19a/6

g.-se 8b/1, 9a/13-19-1

g.-ür 4a/17

g.-ürler 4b/7

4. (Küfr) Gelmek, Kafir olmak.

g.-mez 4a/10

5. Ağır olmak. tartıda ağır olmak.

g.-mekle 14a/16-19

6. Yaklaşmak, yakın olmak.

g.-e 4b/18-18

7. Dönmek, aklı başına gelmek.

g.-dükde 45b/8

g.-meyince 8a/11

g.-se 9a/19

g.-üp 64a/15

8. Akmak.

g.-mez 34a/17

g.-se 39b/4

g.-ür 40b/1

9. Lüzumlu olmak, gerekmek.

g.-mez 12a/13

g.-ür 12/6-6, 12b/12

g.-ürdi 16b/8

10. İstemek.

g.-dükde 22b/19

11. Durmak.

g.-ecek 49a/9

12. Zannetmek.	g.-miş olmaz 61b/3-12-14
g.-se 56a/7	g.-miş olur 61b/4
genç Genç.	g.-r 2b/16, 13b/14
g. 51a/14	g.-ürler idi 7a/10
gerçi (Far.) Aslında.	g.-üp 30b/9, 64a/10
g. 4a/6, 38a/15	2. (Çocuk) Doğurmak.
gerek gerek, lâzım.	g.-dükde 23b/16
g. 20a/2, 23b/14, 45a/9, 66a/8-9, 67a/17, 67b/4	gez- Gezmek, dolaşmak.
g.+dür 13a/16, 15a/6-9, 18b/15-16, 20a/1, 22b/6, 38a/6, 40a/18, 40b/16, 45a/10-11, 50b/2, 51b/8, 62b/5-5, 63b/13, 66a/1-3-5-10-19, 67a/9-10-12-13-14-16, 67b/13, 68a/13	g.-mek 51a/10
gerek...gerek 13a/17-18	g.-er 23b/17
gerek...ve... gerek 28a/11	ğılâf (Ar.) 1. Kılıf, zarf.
germiyet (Ar.) Sıcaklık, hararet.	ğ. 25b/12
g. 7b/4	ğ.+ile 32a/1
getür- 1. Getirmek, gelmesini sağlamak.	2. Sünnnet edilmiş erkeğin erkeklik organının çepçevre kısmı.
g.-di 45a/6	ğ.+ında 39b/6
g.-dük 2b/4	giybet (Ar.) Bir kimseyi kötülemek için onun arkasında yapılan dedikodu.
g.-dükleri 37a/10	ğ. 4a/13
g.-e 4b/12-14, 20a/18	gibi Gibi.
g.-mese 8b/1-4	g. 4b/1-4-6, 5a/7, 9a/10, 12a/12-14, 13a/2-4, 14a/3-4-7, 14b/13, 18a/6, 19b/9, 22a/14-16, 27a/3-3, 31a/17-18-19, 34a/17, 34b/10, 37b/18, 38a/1, 39b/11, 41b/2, 43a/11-11,

43b/2-4, 45b/3, 46b/2-2, 47b/1,
48b/14, 50b/15, 51b/10, 52b/8,
53a/10, 54a/17, 56a/9, 57b/15,
58a/19-19-19, 58b/1, 62a/9, 64a/13,
65b/8, 66a/15

g.+dür 23b/15, 29b/6, 32a/3,
34a/15-19, 38a/9, 40a/1-1, 44b/2-3-
5

g. ise 62a/10

g.+lere 63a/4

g.+lerüñ 63a/3

gice Gece.

g. 6b/4, 25a/7-8, 30a/1, 32a/11,
57a/6, 60b/16

g.+de 61a/12

g+den 32a/18, 32b/2

g.+dür 30a/2-4-9

g.+lerde 27a/10

g.+nüñ 33a/15

g.+si 25a/9-11

gir- 1. Girmek.

g. 26a/4

g.-di 4b/17, 49b/16

g.-diler 4b/5

g.-dükde 26a/5

g.-e 25b/2, 26b/16, 50a/13

g.-medi 25b/17, 49b/10g.-mek
25a/16, 25b/6, 32a/1, 50b/19,
62a/13

g.-mekde 25/16, 26a/1-2, 50b/18

g.-mezsın 49b/11

g.-mezüz 49b/12

g.-se 26b/15, 42b/5

g.-üp 42b/6, 45a/1, 58b/8

2. Gelmek, ulaşmak.

g.-üp 5a/13-18

3. Binmek.

g.-düklerinde 11b/15

4. Dâhil olmak.

g.-er 24b/7

5. Yıkanmak, boy abdesti almak.

g.-se 37a/7

6. Gitmek.

g.-e 51a/13

girü Geri, arka.

g. 5a/10, 28b/11-14

g.+de 63b/8

kal- “geç kalmak”

	-masun 45a/5		g.-mez 21a/2
giry	(Far.) Ağlama.		3. Geçmek.
	g. 3b/6, 45a/5		g.(d)-erse 28b/12-14
	g. it- “ağlamak”		4. Akıldan çıkmak, unutmak.
	-se 55a/16		g.-mekle 64a/15
git-	1. Gitmek.	giy-	Giymek.
	g.(d)-e 51a/11		g.-dükden 40a/2
	g.(d)-elüm 44b/13		g.-mek 25a/6, 51a/19, 56a/13
	g.(d)-er 20b/4		g.-se 56a/17
	g.(d)-erken 13b/1, 40b/8, 44a/8, 47b/4, 59b/17-19		g.-üp 19a//6, 51a/12
	g.(d)-erler 4a/19	göbek	Göbek.
	g.(d)-erlerse 62b/9		g. 15a/12-13
	g.(d)-er misiñiz 18b/10		g.+den 50/14, 51a/6
	g.-di 5a/9		g.(g)+i (iy.) 50a/12
	g.-dükde 47b/14, 62b/8-8		g.(g)+ine 50b/10
	g.-meden 42b/12		g.(g)+ine dek 50b/13
	g.-mege 5a/8		g.(g)+ini 15b/1
	g.-mek 37a/15, 54a/3		g.+lerini 50a/13
	g.-mez 18b/11	göç-	Bir yerden başka bir yere taşınma, hicret etme.
	g.-se 60a/3		g. it- “başka bir yere taşınmak”
	g.(d)-üp 28b/11		-mek 44b/13
	2. Ulaşmak.	gögercin	Güvercin.

	g. 44a/18, 44b/2-2	g.-diler 45b/2, 48a/14, 57a/6
gög	Göğüs, sine.	g.-dise 30b/4
	g.+se 15a/14	g.-dügi 32b/14-16
	g.+sine 15a/11-19	g.-dükden 59a/4
	g.+isini 39b/16	g.-düm 6b/6, 18b/4
gögüs	Göğüs, sine.	g.-e 13b/2
	g.+e 15a/15	g.-en 29b/12, 33a/14, 33b/7, 34b/3
gök	Gök, asuman.	g.-me 34a/12
	g.+den 57a/7	g.-medügi 32b/6
	g.+ler 16b/3	g.-medin 35b/9
gölge	gölge.	g.-mek 5a/14, 5b/1, 31a/3, 33b/18
	g.+si 10b/17	g.-mekde 50b/10
gölgelen-	Gölgelenmek.	g.-mekdür 24/19
	g.-sem 7b/7	g.-mem 18a/14
gömlek	Gömlek.	g.-memek 29b/13
	g.+le 18b/4	g.-mese 32b/3-5-8-12-13-15, 33a/3-11, 33b/12
gönder-	Göndermek, yollamak.	g.-mesün 19a/9
	g.-diler 44b/16	g.-meyince 31b/1, 65b/19
	g.-dügi 2b/9	g.-mez 5a/8
	g.-mişler idi 45b/8	g.-mezse 30b/13
gör-	1. Görmek, müşāhede etmek.	g.-miş mi 5a/18
	g. 5a/14, 5b/1	g.-mişdi 35a/2
	g.-di 49a/18, 50b/6	

g.-se 24a/15, 29b/15-15-17-18, 30b/1, 31a/1-2-4, 32a/11-16-19, 32b/1-3-5-5-8-9-12-12-13-14-15-16-18, 33a/1-10, 33b/1-2-4-12-18-19, 34b/1, 35a/1, 39b/13-14, 47a/12, 55b/14	g.-mişdür 27a/8
g.-üp 4b/4, 18a/9, 30b/9, 32a/13-18, 3b/2, 47b/14	görin- Görünmek.
g.-ür 5a/8	g.-ce 45a/13
g.-ür gibi 5a/7	g.-meye 51a/12
g.-ürlerdi 36b/10	g.-se 18b/6, 28b/17
g.-ürse 30b/13, 32a/11	g.-üp 38a/10
2. Revâ görmek, uygun bulmak.	göster- Göstermek.
g.-mezler 42a/2	g. 46a/7
göre Göre, nazaran.	g.-dükde 30b/9
g. 8b/4-5, 9a/13-14, 19b/1 29a/17-19, 29b/1, 30b/15, 31a/8-9-10-13, 31b/7-8, 45b/19, 47b/18-19, 52a/17-18, 52b/11-12, 53a/12, 59a/8-9-19, 59b/2, 64a/7-7	götür- 1. Ulaştırmak.
g.+dür 42b/4, 50a/11, 67b/16	g.-üp 9b/19, 47b/16
göril- Hesâp sorulmak, sorguya çekilmek <i>bk. göröl-</i>	2. Hareket ile bir yere ulaştırmak.
g.-se 30b/6	g.-ereler 48b/3
g.-ür 6a/18	g.-üp 19b/5
göröl- Görölmek, müşâhede edilmek <i>bk. göril-</i>	3. Çalmak.
	g.-seler 55b/4
	göz Göz.
	g. (kuyruğıla) 6b/12
	g.+leri 45a/3
	g.+inde 39a/1
	g.+iden 39a/2
	gözet- Önem vermek, dikkat etmek.
	g.(d)-üp 66b/6

güne (Far.) Nevi, çeşit, tür.

g. 30b/1, 45b/10

g.+dür 22b/18, 30a/18

ğurūb (Ar.) Güneşin batması.

ğ.+a dek 11a/7

ğ.+da 30b/12

ğ.+dan 10b/19, 11a/7

ğ. it- “batmak”

(d)-erken 11a/3

ğ.-ı şem “güneşin batması” 10b/18

ğusl (Ar.) 1. Boy abdesti alma, banyo
yapma.

g. 20b/15, 23a/1-3-6-10-13-14-16-
18, 23b/1-5-9, 24a/18, 24b/1-10-11,
42a/5, 46b/14

ğ.+de 19b/8, 24a/14, 24b/1, 25b/13

ğ.+e 40a/11, 48a/5

ğ.+i (iy.) 24a/18, 24b/5

ğ. eyle- “oy abdesti almak” 24b/14

ğ. it- “boy abdesti almak”

(d)-e 25b/2-3, 26a/6-9

(d)-er 34a/7

(d)-erken 27a/4

-medin (ayrılma hali eki)

24a/10

-mege 8a/12

-mek 22b/13, 23b/19,
24a/17, 24b/7-9-14, 24b/15-
15, 42b/18

-mekdür 24a/12

(d)-üp 6b/5, 23a/11-12,
24a/14-15, 34a/14, 35a/15-
16, 35b/3

-se 37a/6

-sem 45b/13

ğ.-ı ‘Arefe “Arefe gününde alınan
duş” 24a/17

ğ.-i mü’ennes “kadın guslü”

+i (iy.) 24a/8

ğ.-ı müstehab “müstahap gusül”
24b/6

2. Yıkanmak.

ğ.+ile 19a/18, 40a/10-11

ğ. it- “yıkanmak”

-diler 19a/16-19

gūşe (Far.) Köşe.

g.+sine 48a/14

gūl Gül.

	g. 43a/11	g.+dür 29b/16, 30a/3, 34b/9
gül-	Gülmek.	g.+e 34a/1, 34b/7
	g.-mek 20b/11, 27b/1	g.+e dek 24a/16, 32a/16, 33b/19, 34a/8
	g.-se 27a/18	g.+i (bl.) 33a/1, 34b/11
gülāb (Far.)	Gül suyu.	g.+i (iy.) 24b/1-1-4, 27a/9, 33a/7-8-11, 33b/14-15-15, 35a/5-6-6, 46b/2
	g. 48a/18	g.+ile 33a/6
gümüş	Gümüş.	g.+inde 34a/7
	g. 19b/17, 45b/18, 46a/1	g.+ine 34a/5, 34b/6
	g.+den 20a/4	g.+leri 24a/13
gün	Gün, zaman.	g.+lerinde 30b/4
	g. 4b/15, 5a/15, 7a/13-16, 7b/4-15, 11a/18, 11b/2, 24a/5, 25b/18, 27a/11-12, 27b/8, 30a/1-1-4-9, 31a/8-11-11-12-13-14-15, 31b/17, 32a/11-18, 32b/2-4-5-5-6-7-8-8-11-12-12-13-13-13-14-14-15-15-16-16-17-18, 33a/3-3-5-6-8-9-9-10-10-11-11-12-12-13-13, 33b/1-2-4-5-12-12-14-18-18, 34a/3, 34b/3-4-6-18-19, 35a/2-3-3-12-13-14-15-16-16, 37a/14, 38a/19, 45b/10, 46a/5, 49b/9, 50b/8, 54b/8-17, 61b/1 63a/5	g.+lerümi 34a/1
	g.+de 24a/10, 30b/7, 34b/5-6-7, 35a/1, 68a/10	g.+lerüñ 32b/9
	g.+den 24a/4-9-12, 29b/16-17, 30a/12, 31a/11-12-14-15, 32b/6-19, 34a/4	g. midür 67b/9
		g.+üñ 32a/6, 34a/1
		günāh (Far.) Günah, suç, masiyet.
		g. 31b/14, 35b/6
		g.+ı (iy.) 14a/16
		g.+lardan 2b/7, 22b/12
		g.+ları 14b/12
		g.+ların 35b/5
		g.+larına 4b/8

g. it- “günah etmek”	+den 57a/6, 61a/10, 64b/13, 65a/12-14
-mekle 4a/13	
-se 4a/8	+e 65b/18
g.-ı kebā’ir “büyük günah”	+inden 6b/16
+ler 4a/13	+ine 19a/16, 45a/18
günāhkār (Far.) Suçlu.	H/H/H
g. ol- “suçlu olmak”	hāb (Ar.) Uyku.
-maz 14a/5	h.+da idiler 52b/2
-ur 13b/7, 14a/2, 19b/2, 24b/17, 29b/11, 31b/11, 67b/17	h.-ı ‘ādet “öğle namazından sonra uyuma” 27b/15, 28a/2
-urlar 8a/18	h.-ı bid‘at “öğle namazından sonra uyuma” 27b/14-19
güneş Güneş.	h.-ı faḡr “sabah namazından sonra uyuma” 27b/14-17
g. 11a/3, 29a/16, 30b/11, 33b/1-2-4, 52a/14, 52b/3, 59a/11-12	h.-ı ġaflet “ikindi namazından sonra uyuma” 27b/15-19
günlük Günlük.	h.-ı ġarāmet “çok uyuma” 27b/16, 28a/8
g. 50b/9	h.-ı ‘ibādet “yatsı namazını kılıp abdestli uyuma” 27b/15-16, 28a/3
güzel Hoş, güzel, takdire şan.	+e 28a/4
g.+dür 29b/13	h.-ı kerāmet “namaz secdesinde uyuma” 27b/16, 28a/5
güzīn (Far.) Seçilmiş, seçkin.	h.-ı nedāmet “sabaha yakın uyanıp tekrar uyuma” 27b/16-17, 28a/9
eşhāb-ı g. “seçkin sahabeler” 8a/5- 6, 13b/18, 16a/13, 19a/4, 36b/8-19, 37a/11, 44b/11, 45a/7, 48a/14, 54a/15, 57a/2, 68b/13	

h.-ı rahmet “hastaların uykusu” 27b/16, 28a/7-8	h. 9a/7
h.-ı sünnet “zevaldan önceki uyku” 27b/14-18	h. ol- “boşa gitmek” -ur 9a/10
h.-ı ‘uḳūbet “namazı kılmadan uyuma”27b/15, 28a/1	ḥac (<Ar. ḥacc) Haç, şer’an zengin sayılan Müslümanın ömründe bir defa Kābe’yi ziyaret etmesi şeklindeki farz ibadet. h. 6a/ 15, 6b/2, 9a/1 h.+da 24a/18 h. it- “hac itmek” -mekdür 5a/7
ḥaber (Ar.) 1. Bir şey hakkında bilgi alma veya verme. h.+i (iy.) 4a/15 h.+lerile 44a/17 h. vir- “haber vermek” -en 8b/4 -seler 8b/11-15-16 h. viril- “haber verilmek” -se 8b/8 2. Hadis kitabı. h.+de 27a/10	ḥacāmat (Ar.) Vücudun deriye yakına damarlarını keserek kan alma ameli. h. it- “hacamet ameliyle bozuk kanları almak” (d)-en 24b/15 (d)-üp 65a/3
ḥabīs (<Ar. ḥabṣ.) Fesat, kötülük. h.-i īmān “iman fesadı” 4a/9	ḥācet (Ar.) İhtiyaç, gerek duyulan şey. h. 4a/8, 41a/6, 51b/16, 62a/10 h.+i (iy.) 51a/10
ḥabs (Ar.) Suç işleyeni bir yerde kapatma. h. it- “bir yerde kapatmak” -seler 46b/8	ḥadd (Ar.) Sınır. h. 34b/9 h.+i (iy.) 20b/16-16, 21a/4-6 h.+idür 20b/18
ḥabṭ (Ar.) Boşa gitme, ziyan olma.	

ḥadeṣ (Ar.) Guslün ve abdestin yenilenmesi gerektiren durumu.

+e 53a/12

+i (bl.) 43b/8-9

ḥ. 20b/10, 38a/13-15, 39a/4, 40a/13, 40b/13-18, 41a/2-9-13-17, 41b/3, 42a/6, 45a/13, 45b/1-5, 53b/13, 53b/15, 63b/2

+i 55b/16, 66b/13

+i-le 65a/12

+ine 15b/5

ḥ.-i ḥaḳīkī “yalnız abdest ile giden taharetsizlik halı”20b/14

ḥ.-i vakt “vakit ile ilgili hadis” 10a/17-18

ḥadım (Ar.) Enenmiş erkek.

ḥ.-i vuzū “abdest ile ilgili hadis”

ḥ.+dan 31b/6

10a/11-12

ḥadīṣ (Ar.) Hz. Muhammed’in sözleri ve davranışları.

ḥafī (Ar.) Gizli.

ḥ. 5b/10, 7a/9, 8a/7, 29b/6-7, 35b/8, 62b/7

ḥ. 16a/14

ḥ.+dür 16a/8

ḥafīfe (Ar.) Ağır olmayan pislik, eti yenen ve yenmeyen hayvan ve kuşların idrar ve tersleri.

ḥ.+ile 29b/5, 44b/6

ḥ. 35a/18, 36a/1-2-3

erbāb-ı ḥ. “muhaddisinler” 7a/6-8

‘avret-i ḥ. “örtülmesi çok gerek olmayan yer”

ḥ.-i şerīf “Hz. Muhammed’in sözleri” 8a/14, 10a/16, 11b/7-8, 13a/18, 14b/10-11, 25a/3, 43b/6-7, 44b/8, 48a/10, 51b/6, 53a/10-14, 57b/15, 65b/17-18

+dür 50a/14

hafta (<Far. hefte) Hafta.

h. mudur 67b/9

+de 13b/2, 14a/14-15, 14b/7-8, 19a/10, 45b/1-2, 66b/12, 67b/8

Ḥā’iz (Ar.) Aybaşı olan kadın.

ḥ. 8a/9-10-11, 9a/17, 12b/8, 29b/10, 31b/9-19, 37a/7, 62a/13

+den 11b/6

ḥ. iken 37a/3

+dür 65a/10

ḥ.+ile 31b/9-10

h.+ũñ 37a/5	Cenābı H. “Allah Te‘âlâ” 6a/2
h. ol- “aybaşı başlamak”	emr-i H. “Allah’ın emri”
-sa 32a/6-8-9	+ile 3b/2
hāk (Far.) Toprak.	faẓl-ı h. “Allah’ın lütfu”
h. 11b/11	+ile 3b/11
eşer-i h. “toprağın izi”	rızā-yı H. “Allah’ın hoşnutluğu”
+i (iy.) 11b/12	+ile 3b/17
h.-i pāk “temiz toprak”	taḳdīr-i H. “Cenabıhakk’ın kararı”
+e 11b/12	3b/16-17-18
hāk (<Ar. ḥaḳḳ) 1. Doğru, gerçek.	Hāk sübhānehū ve ta‘ālā (Ar.) Allah
h. 3a/6	Te‘âlâ.
h.+dan 3a/14	H. 2a/11-17, 19a/16-17, 2a/11-17,
h.+dur 2b/9-12, 3a/13-17-18-19,	6a/13, 35a/17, 35b/2, 53b/2-3
3b/1-3-4-5	H.+ya 5a/7
kelām-ı h. “gerçek söz, doğru	Hāk ta‘ālā (Ar.) Cenābıhak, Tanrı.
kelam”	H. 2b/9, 3b/18, 11b/17, 14b/9,
+dur 2b/12	25a/2, 35b/5, 53a/15, 54b/4
2. Hisse, pay, hukuk.	H.+nuñ 4b/9
h.+ları 49b/5	dīdār-ı H. “Cenabıhakk’ın
Hāk Celle ve ‘alā (Ar.) Şanı yüce	müminlere vādettiği görünüşü,
olan Allah.	tecellisi” 3b/13
H. 28a/6	hākīkī (Ar.) Gerçek.
bilā-rızā-yı H. “Allah Te‘âlâ’nın	h. 20b/10
rızası olmaksızın” 3b/18	Hākım Celīl Ebū ‘Aşma (ka.) Bir
	kişi adı.

H.+dan 41a/3	hāl hātır şoruş- “hal hatırı sormak”
Hakık (Ar.) Allah, Tanrı.	-mağda 51a/19
H. 31a/17	h.-i niza ‘ “ölüm vakti”
Cenāb-ı H. “Allah Te‘âlâ” 6a/2	+da 4/16
+a 61a/4	h.-i şigar “ergenlik zamanı”
+ı (bl.) 15a/8	+umda 6b/4
faẓl-ı H. “Allah’ın lütfu”	h.-i zarūret “mecburiyet durumu”
+a 15b/2-3	36a/8
+ile 3b/11	hal (<Ar. ḥall) Bir işin zor ve karanlık taraflarını çözmek.
H.-ı münācāt “Allah'a yalvarıp dua ve niyazda bulunma”	h. it- “çözmek”
+dur 57b/4	-dün 64b/18
hakıkında İlgili, dair, için.	hala (<Ar. ḥāle) Teyze.
h. 6a/4, 7a/16, 9b/12, 13a/5, 14a/8-9, 14b/10, 22a/11, 33b/7, 36a/12, 36b/7, 36b/11, 37b/4, 45a/15	h.+sinuñ 51a/1
h.+dur 8a/4, 10a/15, 48a/9	halāş (Ar.) Hapishaneden kurtuluş.
hāl (Ar.) Durum, veziyet, zaman.	h. ol- “kurtulmak”
h. 45b/3	-duğda 46b/9
h.+de 9a/7, 39a/16, 41a/19, 66b/6	hālet (Ar.) Suret, keyfiyet.
h.+i (iy.) 63a/12-13-18, 63b/1	h. 33b/13
h.+inde 31b/16, 37a/7	halhal (Ar.) Ayak bilezeği.
h.+ümüz 44b/18	h. 20a/3
h.+ün 45a/2	Hālī (Ar.) Boş.
	h. 63b/6, 64a/2

ḥālice (Far.) Küçük halı. Kilim. seccāde.

ḥ.+dür 3b/19

ḥ. 49b/17

ḥālîş (Ar.) Karışksız, katksız.

ḥ. 31a/2

ḥālîfe (Ar.) 1. Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünyâ işlerinde bütün Müslümanların önderi.

ḥālîşen (Ar.) Halis olarak.

ḥ. 3b/9

ḥ. 3a/6, 19b/18

ḥalk (Ar.) 1. Yaratma, yok iken var etme.

ḥ. ol- "birinin yerine geçmek, halîfe olmak"

ḥ. eyle- "yaratmak" 45a/4

-mışdur 3a/12

ḥ. it- "yaratmak"

ḥ.-i ber-ḥak "güvenilebilecek bir halife" 7b/11-12

(d)-üp 11b/17

ḥ. bi'l-ḥak "doğru halife"

2. İnsan topluluğu.

+dur 3a/9

ḥ.+da7a/6

ḥ.+uñ 52a/10

2. Vekil, Birinin yerine geçen kimse.

ḥalka (Ar.) Ortası boş yuvarlak biçiminde oturma.

ḥ. 41a/10-15, 62b/1-9

ḥ. ol- "ortası boş bırakıp yuvarlak şeklinde oturmak"

ḥ.+ye 41a/8

-mışlar 6b/7

ḥ. it- "vekil etmek"

-diler 62b/11

miyān-ı ḥ. "ortası boş bir dâire arasında"

-mek 41a/16-18

+da7a/6

ḥ. ol- "vekil olmak"

ḥallele (Ar.) Tasnif etmek.

-a 62b/8-9

ḥ.-i Fārisiyye "Farsça tasnif"

-ur 41a/7

+ile 2a/5

ḥālîk (Ar.) Yaratıcı, yaratan.

ḥamd ü şenā (Ar.) Cenab-ı Hakk’a
hamd ve o’nun isimleri ile övmek,
medhetmek.

ḥ. eyle- “medhetmek”

-ye 22a/7

ḥāmil (Ar.) Gebelik.

ḥ. ol- “gebe kalmak”

-mak 9b/6

-up 35a/4-7

ḥāmīle (Ar.) Gebe.

ḥ. 7a/19

ḥāmīli (Ar.) Gebe olan kadın.

ḥ. 29b/18

ḥamīr (Ar.) Hamur.

ḥ.+i (iy.) 42b/19

ḥaml (Ar.) Bir kadının hamile olma
durumu.

ḥ.+ı (iy.) 34a/19

ḥammām (Ar.) Hammam.

ḥ. 24a/1, 25b/19, 26b/11-13, 42a/3,
46b/3-5-6, 49a/16-17

ḥ.+a 25b/15-17, 26a/2-5

ḥ.+da 26a/13-15-18-19

ḥ.+ına 50b/18-18

Ḥamne bint-i Caḥş (ka.) Medine’de
Kur’an hocası yapan ilk kadın ve
Rasulullah Efendimizin baldızı.

Ḥ. 34a/11

ḥamr (Ar.) Şarap.

ḥ. 44a/12

ḥ.+ı (bl.) 50b/15

ḥamrī (Ar.) Şarapla ilgili.

ḥ. 50b/15

ḥāne (Far.) Ev.

ḥ. 25a/7, 58b/5

ḥ.+de 58b/7-10

ḥ.+mde 18a/13

ḥ.+sinden 63a/15

ḥ.-i Ḥudā “Allah’ın evi”

+dur 18a/10

Ḥanefī (Ar.) İmām-ı Āzam Ebū Hanīfe
mezhebine mensup olan kimse.

Ḥ.+nüñ 65a/2

Ḥ.+ye 65a/1

Ḥanefiyye (Ar.) Hanefilik.

Ḥ. 16a/7, 24a/19, 25a/18, 29b/18,
58a/1

Ḥ.+de 65a/4

e'imme-i H. "Hanefi imamlar"	(d)-er 38a/1
+nüñ 25b/6	ḥarām (Ar.) Helāl olmayan, İslamiyetçe ve dince nehyedilen şeyler ve ameller.
‘ulemā-i H. "Hanefi alimler"	ḥ. 4a/13, 19b/11, 31a/18, 42b/19
+de 58a/6,	ḥ.+dan 15b/1-2
+den 24a/2	ḥ.+dur 18a/19, 19b/11-12-14-18, 20a/7, 26a/12, 31a/19, 31b/11-12, 38b/9-9-10, 43b/15, 50b/16
+ye 9a/14	ḥ. dut- "haram kabul etmek"
ḥāniş (Ar.) Ettiği yemini yerine getirmeyen, yemini bozan.	-a 4b/10
ḥ. ol- "ettiği yemini yerine getirmemek"	ḥ. it- "yasaklamak"
-maz 64a/12-13-17	-dügi 4b/9
-sa 9b/15	-mişdür 54b/5
-ur 55a/11, 64a/11-14-16-18	ḥ. ol- "caiz olmamak"
ḥānḳāh (<Far. ḥāngāh) Bir tarikatın merkez durumundaki tekkesi.	-dı 54b/1
ḥ. 62a/14	-dığı 50b/15
ḥarb (Ar.) Savaş, cenk.	-dışa 3a/19
dār-ı ḥ. "Müslüman idaresi altında olmayan ve her zaman savaş sahası olabilecek yer"	naẓar-yı ḥ. "vücudun başkaları gösterme ayıp olan yerleri" 26a/12
+de 8b/1-3-17	ḥarāret (Ar.) Sıcaklık.
ḥarāb (Ar.) Yıkıp yok etme.	ḥ.+ile 38a/1
ḥ.+ma 62a/11	ḥ.-i havā "havanın sıcaklığı"
ḥ. it- "yıkılmak"	+da 42b/5

ḥarc (Ar.) Harcama.

ḥ. it- “harcamak”

-dise 47b/11

ḥareket (Ar.) Yerini değiştirme.

ḥ. 46b/13

ḥ.+den 46b/13

ḥ. it- “yerini değiştirmek”

-meye 43a/16

-miş 7a/19

ḥarem (Ar.) Hanım, eş.

ḥ.+i (bl.)50b/7

ḥarf (Ar.) Harf, söz.

ḥ. 54b/12

ḥ.+le 55a/17

ḥarfli Sözlü.

ḥ. 54b/5-7

ḥāric (Ar.) Dışında, hariç.

ḥ.+inde 10a/5-5

2. Bir şeyin dış tarafı, dışarı.

ḥ. 33a/18

ḥ.+e 33a/19

ḥarīr (Ar.) İpek.

ḥ. 19b/10

ḥarman (Ar.) Bakla, fasulye, nohut, gibi bakliyatı ve yağlı bitkileri döverek tanelerini saplarından ayırma işi.

ḥ. döv- “tanelerin ayırmak için ekini dövmek”

-se 58b/11

Ḥasan bin Ziyād (ka.) İmam Ebū Hanife’nin öğrencisi ve hadis bilginidir.

H. 7a/1-2, 8b/16-17, 24b/3-4-5, 41a/4-5-11, 47a/2, 63a/10

ḥāşıl (Ar.) Meydana gelen, ortaya çıkan.

ḥ.+dur 33b/6

ḥ. ol- “meydana gelmek”

-anda 46a/3

-up 39b/16

-ur 22b/5, 34a/17

ḥāşılı (Ar.) Kısacası, sonuç olarak.

ḥ. 60b/9

ḥaşm (Ar.) Düşman olma.

ḥ. ol- “düşman olmak”

-ur 26a/11-12

ḥasta (Far.) Hasta, sağlığı yerinde olmayan kimse.

h. 46b/13	ḥaṭar (Ar.) Tehlike.
h.+laruñ 28a/8	h.+ı (iy.) 50b/13
h. ol- “hasta olmak”	ḥāṭır (Ar.) Düşünme, hatırlama.
-an 46b/10, 61b/15	h.+ına 64a/15
-up 55a/19	h.+dan 64a/15
ḥāṣā (Ar.) 1. Asla, Katiyen.	h.+ına getir- “hatırlamak, aklına getirmek”
h. 3a/16	-e 20a/18
2. Allah korusun.	ḥatıra (Ar.) İstek.
h. 13b/17	h. 22b/19
ḥaṣr (Ar.) Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.	ḥātemü'l-enbiyā (Ar.) Son
h. ol- “bir arada bulunmak”	Peygamber Hz. Muhammed
-ur 57b/2	sallallahu alyehi ve sellem.
h. olın- “bir araya toplanmak”	h. 57a/16
-ur 57b/3	ḥatm (Ar.) Kur'an-ı Kerim'ibaşından sonuna kadar ezberden veya yüzünden okuma.
ḥaṣyet (Ar.) Korku ve dehşet.	h. eyle- “Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar okumak”
h.-i küfr “küfr korkusu” 67a/3	-di 66a/18
ḥaṭā (Ar.) Yanlış.	ḥaṭṭ (Ar.) Yazı.
h. 13b/17	h. 2b/12
h.+sı 60a/5-11-18, 60b/3-13	ḥattā (Ar.) Üstelik, dahi, bundan başka.
h. it- “yanlış hareket etmek”	
(d)-esin 7a/18	
-di mi 60a/4	

h. 5b/15, 11b/13, 12b/8, 16a/3,
25b/18, 34a/11, 38b/11, 44b/18,
55b/16, 61a/6, 65b/17

ḥatun (Far.) Kadın.

h. 7a/19, 23b/19, 24a/13, 30b/3,
31a/2, 32a/5-7, 33a/14, 33b/1-7-11,
34a/4-10, 34b/8-15-18, 38a/5,
39a/18, 64b/1-4, 68a/1-8

h.+a 23b/19

h.+dan 31b/5

h.+ile 34b/3

h.+lar 30b/16

h.+lara 13a/11, 24b/5, 33b/11,
51a/14

h.+laruñ 36a/16

h.+uñ 23a/15, 24a/4-8, 32b/17,
34a/19, 34b/13, 36b/18

ḥaṭv (Ar.) Adım.

h. 58a/19-19

havā (Ar.) Belli bir yer ve zamandaki
meteorolojik durumu.

h. 45b/12

h.+da 7b/4

h.+ya 18a/12

ḥarāret-i h. “sıcak hava”

+da 42b/5

ḥavālī (Ar.) Çevre, civar.

h.+nde 7b/4

Ḥavāric (Ar.) Haricî mezhebine uyanlar.

H. 4a/8

ḥavf (Ar.) Korku.

h. 61a/8

h.+ı (iy.) 46b/18-18, 47a/1

h.+dayım 7a/18, 7b/2

h. it- “korkmak”

(d)-üp 61a/2

-me 7b/2-3

-memek 4a/14

ḥavl (Ar.) Yıl, sen.

h. 9b/5-6

h. ile 9b/8

h.-i kāmīl “bir mal üzerine zekātın
farz olması için o malın üzerinden
geçmesi gereken bir yıllık süreç”
20a/3-4

ḥavz (Ar.) 1. Yüzmek, bahçeleri
sulamak için su biriktirme yeri.

h. 40b/10, 64a/1

h.+dan 44a/6

h. ise 25b/2

h.+uñ 41b/12, 42a/16

h.-ı kebîr “büyük havuz” 43a/14-17,
44a/5

+den 41b/19, 42a/2

+dür 42a/15

h.-ı mezbûr “zikredilmiş havuz”

+uñ 41b/13

2. Cennette bir nehir veya havuz.

h.-ı kevşer “cennet havuzu” 3b/3

Hayber (Ar.) 629’da Müslüman ve Yahudiler arasında gerçekleşen bir savaş.

H. gaza “Hayber savaşı”

+sından 37a/9

hayme (Ar.) Çadır.

h.+sine 45a/1

hayr (Ar.) İyilik.

h. 5a/4, 8a/16

h.+ı (iy.) 14a/16

hayrlu Faydalı, yararlı.

h.+dur 7b/17, 27a/12, 42a/1-3,
67b/12

hayvân (Ar.) Hayvan, hareket edebilen ve hissetmeye yeteneği olan bir canlı yaratık.

h. 29a/5, 44b/3

h.+a 23b/4-7

hayvânât (Ar.) Hayvanlar.

h. 42b/11

hayyâle’s-şalât (Ar.) “Haydi namaza” Ezan duası.

h. 66a/2

h.+üñ 66a/4

hayyen (Ar.) Canlı olarak.

h. 42b/8-13

hayz (Ar.) Adet hali, aybaşı.

h. 9b/4, 24a/9, 29b/9-12-12, 30b/2-4-6-7, 31a/1-3-17, 31b/1-15, 32a/13, 32b/7-9-10-18, 33a/7-11-13-14-18, 33b/3-5-14, 34a/1-10-17, 34b/2-3-10, 35a/12-14-16-18, 35b/5, 36b/17

h.+a 30a/14

h.+da ise 31b/13

h.+dan 23b/19, 30b/16, 35b/6

h.+dur 30b/1-4-7-9-13, 31a/2-11, 32b/1-4-6-9-13-14-16, 33a/1-2-5-17-19, 33b/2-15-19, 34b/1, 35a/3-6

h.+1 (iy.) 35b/3, 37a/7	20a/10-12, 21a/3-4-7-8, 22a/5,
h.+ile 31a/10	23a/4-5-9-13-14-16-17, 23b/6-7,
h. ise 32a/16	24a/1-19, 24b/3, 26b/10, 27b/5-7,
h.+uñ 30a/3-16, 31a/12, 33b/16	28a/12-17-17-18-19, 28b/4-6-14-
‘ilm-i h. “hayız ilmi”	15, 29a/13-15-17, 30a/1-2-16,
+dur 2a/16	31a/5-6, 31b/11, 32b/4, 33b/7-13-
+1 (iy.) 29b/5	14-17, 35a/1-2-11-16, 36a/10-11-
hazān (Far.) Sonbahar.	12-14-15-19, 36b/1-6-13, 37b/5-7-
h. 14b/13	14-17, 38a/14, 40a/6-8, 40b/7,
hazer (Ar.) Çekinme, ihtiyat.	41a/16, 43a/1-4, 43b/7, 45a/10-11,
i. 52a/10	45b/19, 46a/5-6-17-19, 46b/4-4,
h. it- “çekinmek”	47a/8-9-10-17-18, 47b/5-6, 48b/8-
(d)-uñ 6a/7-8	9, 50a/9-10-19, 52a/1-2-15, 52b/1,
hazerāt (Far.) Hazretler.	53a/2-4, 54a/12, 54b/6-7, 55a/2-3-
h.+1 (iy.) 18a/19, 28b/5	19, 55b/3-17, 56a/14, 57b/9, 58a/3,
h.+ından 37a/11	59b/1-2-5-6-8-9, 60a/15, 60b/10,
h.+ınuñ 2b/17-18	62b/1-18-19, 63a/16, 63b/9-10-18-
hāzır (Ar.) Mevcut.	19, 64b/15-18, 65b/2, 66a/2-3,
h. idi 38b/2	66b/1, 67a/3-9-10-13-14, 67b/3-13
Hazret (Far.) 1. Yüce, (isim ve unvanların önüne kullanılan saygı sözü).	h.+leridür 3a/5
h.+leri 4a/5-16 6a/19-1, 6b/6, 7b/8,	h.+lerinden 12a/17, 19b/12, 36a/6,
9a/6, 11a/13, 12b/7-8, 15a/7,	41a/5, 43b/9, 45b/16, 46a/15, 47a/2-
15b/10, 16a/3-4-12, 17a/13, 19b/9,	15, 62b/17, 64b/8, 67a/5
	h.+lerine 12b/1, 18b/9-19, 31a/10-
	13, 31b/7-8, 47b/18, 52a/18, 66b/2
	h.+lerinüñ 12a/3
	2. Hz. Muhammed sallallahu alyehi ve sellem.
	H. 13b/17
	H.+uñ 5a/13-16, 68b/14

H-i ‘aleyhi’s-selām “peygamber
Hz. Muhammed” 11a/19, 11b/3,
36b/10, 45b/9-11, 49b/13, 54a/15,
54b/3-10-11-18, 57a/12-13, 57b/12,
65b/5-7, 66a/13-16-18, 66b/19,
67a/18

+a 61a/15

+ı (bl.) 66b/16

H şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem
48a/15, 50a/12

+den 18b/13

+e 49b/10

3. İmam Azam.

H İmām ‘aleyhi’r-raḥma “İmam
Ebu Hanife” 55b/18-19

4. Huzur, kat, nezd.

h.+e 5a/18

ḥazret-i ‘Abdu’llāh (ka.) Hz.

Abdullah bin Abbas.

H. 66a/11

ḥazret-i Ādem (ka.) İlk insan ve ilk
Peygamber Hz. Adem
aleyhisselam.

H. 2b/19

ḥazret-i ‘Āiše (ka.) Peygamber
Efendimizin eşi ve Ebu Bekir’in
kızı.

H. 5b/18, 14a/12, 16a/10, 17a/5,
22b/16, 30b/7, 31b/17, 37a/2,
38a/2-18, 44b/14, 45a/1-3, 65a/16-
17, 67a/17, 68a/5-8-9

ḥazret-i ‘aleyhi’s-selām (ka.) Hz.

Muhammed sallallahu aleyhi ve
sellem.

H. 11a/19, 11b/3, 37a/10-11

H.+a 49b/13

ḥazret-i ‘Alī (ka.) Hz. Peygamber’in
damadı ve dördüncü halife.

H. 3a/8-12, 9b/11, 15a/17, 15b/1,
27a/14, 53a/5-9, 54b/17, 62b/5,
66a/5

H.+ye 5b/2

ḥazret-i ‘Amr bin Ka’b (ka.)

Çeşitli fetihlerde
görevlendirilen bir sahabe.

H. 12b/6

ḥazret-i Ebā Bekir (ka.) Hz. Ebu

Bekir.

E. 44b/19

ḥazret-i Ebū Bekir (ka.) Peygamber
Efendimiz’in en yakın dostu,
cennete ilk girecek kişi ve ilk halife.

H. 3a/3-11, 15a/15-18-19, 54a/16,
66b/15-16

ḥazret-i Ebū Bekir şiddīk (ka.) Hz.

Ebu Bekir.

H. 51a/17

H.+dür 3a/6, 57a/19-1

H.+a 22a/7

ḥazret-i Ḥavvā (ka.) Hz. Adem'in eşi ve insan neslinin annesi.

H.+dür 29b/12

ḥazret-i Ebū Hüreyre (ka.) Hz. Ebu Hureyre.

H. 68a/4

ḥazret-i İmām (Ar.) İmam Ebu Hanife.

H. 6b/12, 7a/7-10, 46a/7-8

H.+a 7a/14, 7b/12

ḥazret-i Cebrā'īl (Ar.) Allah'ın

emirleri meleklerle ve
Peygamberlere ulaştıran vahiy
meleği.

H. 2b/16

H.+i 6b/9

ḥazret-i İmām-ı 'Alī (ka.) Peygamber
Efendimizin damadı ve dördüncü
halife.

H. 12a/18

ḥazret-i Cebrā'īl 'aleyhi's-selām (Ar.)

H. Cebrail.

H.+a 16b/17

ḥazret-i İmām-ı A'zam (ka.) İmam Ebu Hanife.

H. 6b/16, 7a/2-3, 15a/3-4, 21a/10

H.+a 7a/16-17

ḥazret-i Cebrā'īl Emīn (Ar.) Hz. Cebrail
alyehisselam.

H. 49b/9-10

ḥazret-i İmām-ı Ḥasen (ka.) Hz.

Muhammed'in torunu, İmam Hasen.

H. 58a/13

ḥazret-i Enes bin Mālik (ka.)

Peygamber Efendimizin
hizmetçi olarak bilinen meşhur bir
sahābe.

H. 6b/17, 14a/13

ḥazret-i İmām-ı Kerhī (ka.) Büyük veli
ve hadis bilginidir.

H. 12a/6-7

ḥazret-i Ḥaḳ (Ar.) Allah teāla.

H. 16b/1

ḥazret-i İmām-ı Şāfi'ī (ka.) Şafii

mezhebinin kurucusu ve ünlü İslam
bilginlerinden birisidir.

ḥazret-i Ḥālīk (Ar.) Allah Te'âlâ.

H.7a/12	h.+ya 21b/19
Hazret-ı Mūsā ‘alyehi’s-selām (ka.)Hz. Musa Aleyhisselam.	helāk (Ar.) Mahvetme, yok etme.
H. 5b/18	h. 45b/13
zıkr-i h-i M. “hazret Musa alyehisselam’ı anma”	h. it- “mahvetmek”
+ile 5b/18-19	-di 4b/5
hazret-i Mu ‘āviye (ka.) Hz.	h. ol- “ölmek”
Peygamber’e katiplik yapan Hz. Muaviye, Emevī hilafetinin kurucusudur.	-mağ 55b/8
M. 54b/1-2	-mı 42b/15
hazret-i ‘Osmān (ka.) Peygamber Efendimiz’in damadı ve üçüncü hailfe.	-sa 10a/1, 44a/11-19
H. 3a/8-11-12, 15a/16, 15b/1	helāl (Ar.) Dinde mübâh ve caiz olan şeyler.
Hazret-ı ‘Ömer (ka.) İkinci halife ve Kudüs’ün ilk fatihi.	h.+dur 31b/10
H. 3a/8-11, 15a/15-16-19, 22b/15- 16, 38b/11-12, 45a/16, 47a/15, 50b/5, 53a/4-7, 68b/12-14	h. dut- “helal kabul etmek”
hazret-i Şāfi’ī (ka.) İmam Şafii.	-a 4b/10
H.7a/14, 34b/1, 58a/2	h. it- “yasaklamak”
hediye (<Ar. hediye)Hediye, armağan.	-düğini 4b/10
h. 49b/14	hem (Far.) 1. Üstelik ayrıca.
helā (Ar.) Ayakyolu, tuvalet.	h. 11a/10, 36b/8
	2. hem... hem... şeklinde tekrarlanarak aynı görev için kullanılan sözler.
	h... hem... 8a/7-8, 16b/11, 21b/13, 23b/10, 27b/4, 29b/9, 43b/12-13, 45b/1-5-6, 53b/12

h...ve hem...54a/4-5	h.+nde 59a/19
hemān (Far.) Derhal, hiç vakit kaybetmeden.	h.+nden 30a/19
h. 28b/10, 34a/3, 51b/11, 52b/18, 64b/5, 66a/10, 66b/17, 67a/16-18	h.+ne 47b/19, 51a/7
henūz (Far.) Daha.	herkes (Far.) Herkes.
h. 9a/12, 51b/12	h. 7b/5, 25a/17
her (Far.) Her, her biri, herhangi biri.	h.+ün 29b/8
h. 2b/2, 7b/13-15, 10b/16, 12a/11, 14b/5, 16b/4-6-9, 20b/16, 22a/18, 22b/5-7, 25a/1, 25b/10, 27a/11, 29a/8, 30a/14, 34a/7-14-15, 34b/2, 35a/13, 35b/4, 38a/13, 39a/3, 45b/17, 46b/19, 49a/1, 51b/18, 52b/7, 53b/1-4, 55b/19, 56a/14, 58b/4, 62a/12-15, 65b/16, 67a/13	her kimesne Her kimsene.
h. kim 4b/11, 11b/9-10, 13b/13-14-15-16-18, 16a/19, 22b/11, 53a/14-19, 57b/2, 58b/13	h. 4b/9
h. kimsene 28a/4	ḥesāb (Ar.) Hesap.
her. ne 53b/5, 67b/17, 68a/11	ḥ.+ı (iy.) 6a/18
her. ne kadar 27a/1-2	ḥ. it- “saymak, tadat etmek”
Her biri Her biri, herkes.	-mek 20a/14
h. 3a/9, 15a/18, 58b/9	ḥ. olun- “sayılmak”
h.+miz 61a/13	-ur 33a/8-13, 33b/3-4, 34b/14-15
h.+mizün 61a/13	heybet (Ar.) İnsanda korku ve saygı uyandıran etkili görünüş.
	h.+ine 51a/13
	ḥıl (Ar.) Helal, mübah.
	ḥ. 32b/10
	ḥırş (Ar.) Kuvvetli bir istek.
	ḥ. 51a/8
	ḥiṭāb (Ar.) Bir kimseye söz yöneltme, söz söyleme.

h. gel- “seslenmek”	h+nüñ 47b/17
-e 18a/4	Hidāye (ea.) Fıkıhı bir kitap.
hiṭāben (Ar.) Birinin yüzüne söyleyerek, ona hitab ederek.	H.+de 19b/16
h. 65b/18	hıfz (Ar.) Koruma, muhafaza etme.
hibe (Ar.) Hibe, bağış.	h. 15b/1, 53b/4
h. 48a/1	h. eyle- “korumak” 15a/19, 15b/1
h.+si 47b/18	h. it- “korumak”
hicāb (Ar.) 1. Engel.	(d)-er 16b/2
h. ol- “engel olmak”	h.-ı serḥad “sınırı koruma” 62b/2
-ur 21a/3	Hikāyet (Ar.) Hikaye.
2. Utanma.	H. olın- “rivayet edilmek”
h. it- “utanmak”	-ur 18a/9, 32a/12
(d)-üp 57b/11	hikmet (Ar.) Bir şeyin oluşundaki akıl erendirilemeyen sebep, gizli sebep.
hicret (Ar.) Allah yolunda bir yerden başka bir yere göç etme.	h.+inden 5b/19
h.+de 57b/11	hılāf (Ar.) Zıt, aykırı.
hiç Hiç, Asla.	h. 9a/11
h. 7a/17, 7b/2, 63a/8	h.+da ise 49b/19
hiç bir Hiçbir.	h.+ine 60a/13
h. 6a/12, 38b/4	fā'id-i h. “yararına aykırı olarak” 8b/7
hiç biri Hiçbiri.	h.-ı Kıble “Kibleye aykırı”
h. 48a/2-3	+ye 61a/14

h.-1 sünnet “sünnete aykırı” +dür 19b/5-7 hilāfen li’ş-Şāfi’ī “Şafii mezhebin aksine” 9b/1	hiss (Ar.) Fark etme, idrak etme. h. eyle- “fark etmek” -se 31a/3-8 h. it-”fark etmek” -digi 31a/6-7
hilāfet (Ar.) Veli olma, halife olma. h.+ine 41a/3 zamān-ı h. “hilafet zamanı” +leri 3a/10	hitāb (Ar.) Söz yöneltme, seslenme. h. buyur- “seslenmek” -dılar 5b/2
hilāl (Ar.) Diş, veya kulak karıştırmaya mahsus çöp, kürdan. h. 39b/13 h.+ile 39b/13 h. it- “abdest alırken sakala su geçirmek için el parmağı ile karıştırmak” -mek 22a/16	hizmet (Ar.) Bir kimseye verilen görev, hizmet. h. 9b/19, 10a/1 h.-i fetvā “fetva hizmeti” +da 1b/10
hilālla- Abdest alırken sakal ya da ayak parmaklarına su geçirmek için el parmağı ile karıştırmak. h.-mağ 22a/12, 22b/1	hoca (Far.) Dinî hizmetlerinde görevli olan kimse. h. 21a/14, 25b/15, 26a/15, 30b/1-5, 32a/12, 35b/1, 37b/13, 52b/6 h.+larıdur 58a/13 h. İmām “İmam Nevevî” 18b/16
hil’at (Ar.) Kaftan, elbise. h.+lerle 2a/8	hor (Far.) Zelîl, hakîr. h. 18a/6-7, 24b/19
himār (Ar.) Eşek. h. 37a/10, 45b/3, 68a/1-7 h.+uñ 37a/17-19	hoş (Far.) Güzel, iyi. h. 66a/6

hoşab (Far.) Vişne, erik ve tatlı meyvelerden yapılan şerbet.

h.+si 45b/18

h.+sini 25a/1-4

h. 43b/4

hüb (Ar.) Güzel

Hurma (Far.) Hurma.

h. 43b/5-10-14-15, 54b/10

h. rû “güzel yüzlü” 4b/16

hucūm (Ar.) Saldırma.

hurūc (Ar.) 1. Namazdan çıkma, namazı bitirme.

h. it- “saldırmak”

h. 12b/11-18, 23a/10

-diler 48a/15

2. Zamanı geçme.

Hudā (Far.) Allah.

h.+ı (iy.) la 29a/13

hāne-i H. “Allah'ın evi”

h.-ı vakti “vaktin geçmesi” 29a/13

+dur 18a/10

3. Çıkış, Dışarı çıkma, işeme.

hukne (Ar.) Tenkiye âleti.

h. 23a/10

h. 50b/15

h.-ı bevl “çişin çıkışı”

hulāşa (Ar.) 1. Kurtuluş, necat.

+den 39a/12

h.-ı şükrāne “karanlıktan kurtuluşuna karşı teşekkür etme” 51b/10

huşūş (Ar.) Konu, keyfiyet.

h.+ında 11a/4

2. Eser adı.

huşūşen (Ar.) Özellikle, bilhassa.

h.+da 41b/19

h. 25a/9, 33b/10, 46b/1

humret (Ar.) Kırmızlık, kızılık.

haşıyyden (Ar.) Cinsiyeti giderilmiş, hadım edilmiş kimse bk. *haşıy*.

h. 28b/17

h.+den 31b/6

hūn (Far.) Kan.

huşyeteyn (Ar.) Erkeklik bezleri.

h. 20b/14

h. 50a/17

hurde (Far.) Ekmek parçası, kırıntısı.

h.+ini 38b/3	2. Din-i İslam'da bir mesele üzerine verilen bir karar bir hüküm.
Huzeyfe (ka.) Hz. Huzeyfe, Peygamber Efendimizin sırdaşı olarak bilinir bk. <i>Huzeyfe el-Yamānī</i>	h. 35b/18, 38b/17, 43a/13, 43b/5, 56a/6
H. 27b/7, 64b/15	h.+i (iy.) 34a/15-15
Huzeyfe el-Yamānī (ka.) Hz. Huzeyfe.	h.+ine 43a/9
H. 64b/13-17	h.+indedür 37b/13, 44a/15, 67b/18
huzūr (Ar.) 1. Katılmak.	h.+ine 24b/7
h. 14a/3	h. olun- "karar verilmek"
2.Yan, nezd.	-mağda 56b/17
h.+ına 30b/8	-maz 56b/19
hücre (Ar.) Küçük oda.	-ur 56b/19
h.+si 37a/13	3. Zannetme, sanma.
hüküm (Ar.) 1. Sayma, Hesaba katma.	h. eyle- "sanmak"
h.+de 48a/10	-ye 56a/5
h.+inde 58b/4-13	hükmen (Ar.) Alınan karara göre.
h.+indedür 49a/6-8, 37b/13, 58b/4-12-16-18	h. 41b/2
h. olun- "sayılmak"	hükmi (Ar.) Hükümle ilgili.
-maz 4a/7, 6a/15	h. 20b/10-10
-ur 6a/16	mesācid-i h. "hükmi mescitler"
h.-i balgām "balgāmın sayısı"	10a/15
28b/18	hürmet (Ar.) 1. Şer'an haram olma, menedilmiş amel.
	h.+i (iy.) 31a/16, 32b/11

h.+ile 32b/10	‘I. 36a/8
2. Saygı.	‘I.+a 68a/5
h.-i mescid “mescide saygı” 62a/7	ehl-i ‘I “Iraklılar” 68a/9
hürre (Ar.) Esir veya cariyeye olmayan hür kadın.	+da 6a/5-6
h. 23b/15	‘ırk (Ar.) Damar.
Hüsâme’d-dîn (ka.) Mevlânâ Celaluddin’in Mesnevisi’yi yazmasına vesile olan muridi ve halifesi.	‘1.+dan 34a/17
H. 26b/19	ırmak Doğrudan doğruya denize dökülen nehir.
hüsn (Ar.) Güzel, iyi.	1. 63a/10, 63b/14
h.-i cemâl “güzel yüz” 2a/5	1.(ğ)+uñ 63b/15
h.-i hulk “iyi huyulu, güzel ahlaklı” 62b/13, 66b/11	ısıcak Sıcak.
h.-i nazar “iyi gözle bakma, takdir etme 6b/14	1. 46b/10-12
hüsrân (Ar.) Zarar, ziyan.	ışır- Isırmak, dişle koparmak.
h. 6a/19	1.-dukda 39b/12
hüveydâ (Ar.) Aşık, zahir, belli.	ışlan- Islanmak.
h. 2a/6	1. 21b/17
	1.-mak lâzımdır 21a/14
	1.-sa 21b/8, 29a/11, 37b/16
	1.-urdu 37a/1
	ışlat- Islatmak.
	1.(d)-up 21a/11-12-15, 21b/10
‘Irāk (ya.) Batı Asya’da bulunan bir ülke.	‘ıyāl (Ar.) Çoluk çocuk.
	‘1.+idür 7a/13

İ / İ

î'ade (Ar.) Tekrarlama, yenileme.

i. 47a/8, 60a/5, 60b/2-14

i.+ile 67a/1

i. eyle- “tekrarlamak” 54b/4

i. it- “tekrarlamak”

(d)-er 55b/14, 60a/19

(d)-ün 63a/6

-mez 47a/7

i. olın- “tekrarlanmak”

-ur 63a/7

ibād (Ar.) Allah'ın kulları.

‘i. 31a/17-18

ibādāt (Ar.) İbadetler, kulluk vazifesi.

i.+a 2a/1

‘i.-ı mahşûş “özel ibadetler” 2a/2

‘i.-ı mütekeffil “ibadetlere kefil olan” 2a/4

‘i.-ı uhreviyye-i fuşûl “uhrevî ibadetlerin bapları” 1b/13

ibâdet (Ar.) Tapma, Allah’a ibadet etme.

‘i. 14b/18-19, 20b/6, 35b/2, 42a/7, 58a/3, 59a/7-10, 61a/6-7

‘i.+dür 20b/5, 59a/6-7

‘i.+i (bl.) 5a/7

‘i.+i (iy.) midür 59a/6

‘i. it- “ibadet etmek”

(d)-eler 28a/5

(d)-er 61a/4

-mek 35a/19

-miş kadar 15a/1

‘i.-i kurbet “Allah’a yakınlaştıran ibadet” 44a/3

‘i.-i zikri “Allah’ın isimlerini sûretiyle yapılan ibâdet” 5b/17

ibāḥa (Ar.) Birine bir şeyin kullanmasına izin verme, mubah kılma.

i. it- “mubah kılmak”

-düm 48a/2

ibni Şerîḥ (ka.) Bir kişi adı.

i. 7a/13

ibrām (Ar.) Can sıkıcı şekilde ısrar etme, zorlama.

i.+dan 66a/13

ibrīḳ (Far.) Su, şarap gibi sıvı konulan kap.

i. 44a/5

i.+den 44a/7

ibrişim (Far.) Bükülmüş iplik.

i. 19a/12

ibtidā (Ar.) 1. Başlangıç, ilk önce.

i. 6a/18, 6b/1, 17a/19, 17b/7, 19b/3-6, 21b/18, 26b/14, 29b/11, 32b/1-4-8, 33a/2, 33b/12, 34b/13, 35a/4, 41a/1, 57a/19, 57b/1

i.+da 25b/10

i.+dan 39a/9

i.+sında 33a/15

i.-i dem “aybaşının başlangıcı”
32a/10-15-16-18

i.-i fıkhiyye “fıkhanın başlangıcı”
6b/3-4

i.-i hayz “hayızın başlangıcı”

+da ise 31b/12

i.-i İslām “İslam’ın başlangıcı”

+da 15a/14-15, 16b/16,
57a/1

+da idi 54a/19-1

+da ise 16b/16

i.-yı namāz “namazın başlangıcı”

+da 7b/16

selām-ı i. “namazdan çıkmak için
verilen ilk selam” 17b/15

ibtidāen (Ar.) Başlangıçta.

i. 33b/7

icābet (Ar.) Cevap verme.

i. vir- “cevap vermek”

-ür 55b/13

icmā’ (Ar.) İslām müctehitlerinin
Kur’an ve sünnette açıkça
belirtilmemiş olan şer’î bir
meselede ittifak etmeleri.

i. 7a/9, 8a/7

i.+ile 5b/10, 8a/7

i.-ı ümmet “Aynı asırda yaşayan
İslam müctehitlerinin şer’î bir
meselede ittifak etmeleri” 6a/12

icmā’en (Ar.) İcmā yoluyla.

i. 15b/18

icrā (Ar.) Uygulama, bir şeyi fiil
haline getirme.

i. olın- “uygulanmak”

-ur 23b/8

ictihād (Ar.) Müctehitlerin dini bir
meseleyi Kur’an ve sünnete aykırı
olmamak şartıyla kendi görüşleriyle
halletme.

i. 7b/9

i. it- “dinî meseleyi içtiḥad ile çözmek”

(d)-üp 7a/9

i.-i mesā’il it- “dinî meseleleri içtiḥad şekliyle çözmek”

(d)-erler 6b/7

-dı 7b/8

ictināb (Ar.) Yasaklanmış şeylerden uzak durma.

i. 5b/5

iç İç, içeri.

i. 39a/13

i.+inde 10a/5, 25a/19, 26b/13, 30b/1, 38b/10, 40a/7-9-19, 40b/1-9-13-18, 41a/2-14, 41b/3, 43a/2-3, 49a/16-17-19, 49b/2, 50b/4, 53b/13-16, 54a/6-9-11, 54b/13-14, 55a/4-6-10-14, 56a/13, 58b/5, 59b/7-12-18, 60b/4, 62a/12-15, 63a/19

i.+inde iken 60a/16

i.+ine 38b/3, 39b/3-8

iç- İçmek.

i.-erlerse 22b/5

i.-erse 29a/4

i.-mege 44a/9

i.-mek 22b/3, 42a/11, 42b/19, 50b/15, 58b/1

i.-mek gerekdür 22b/6

i.-üp 28b/7, 44a/10

içerü İçeri.

i. 49b/10, 58b/8

i.+sinde 5a/7

i.+ye 41a/16

içün İçin.

i. 5a/12, 8a/17, 9a/2-3, 15b/9-10, 16a/1-9, 20a/1-6-6, 22b/3, 23a/1, 24a/5, 24b/3, 29a/18, 29b/2, 31b/3, 34b/9, 37b/13, 39a/4, 39b/10, 42b/6-9-13, 44a/3, 45b/1-1-6-6, 52a/19, 55b/4-7, 58b/9-14, 61a/6-7, 62b/4, 64a/18, 65b/8, 66b/8, 67a/7, 68a/11

i.+dür 16a/3, 19a/9, 24a/6, 24b/4, 28b/18, 31b/4, 45a/17

i. mi 16a/2, 24b/1-2

‘īd (Ar.) Bayram.

Rūz-ı ‘ī. “bayram günü” 24a/16-17

tekbīrāt-ı ‘ī. “bayram tekbiri” (Allāhu ekber Allāhu ekber lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber Allāhu ekber ve lillāhi’l-hamd) 12b/9-10

+de 15b/12	iftihār (Ar.) Şeref ve şan duyma, övünme.
īdeyn (Ar.) İki bayram. (Ramazan ve Kurban bayramı).	i. it- “şeref duymak.”
ī. 62b/3	-di 6b/15
iddet (Ar.) Bir kadının boşandıktan sonra tekrar evlenmesi için temiz-i rehim için beklenmesi gereken süre.	iftihātāh (Ar.) Başlama, açma.
ī.+i (iy.) 30b/19, 31a/9, 34b/14	tekbīr-i i. “namaza başlarken okunan tekbir” 7b/16, 10a/7-7, 66a/19
ī.+inden 30b/19	+da 14a/9, 14b/9
idhāl (Ar.) Dahil etme, cima etme.	igne İğne.
i. it- “cima etmek”	i. 9a/2
(d)-üp 23b/4	igtisāl (Ar.) Yıkanma, banyo yapma.
idrāk (Ar.) Ulaşma, erişme.	i. 34a/3
i. it- “ulaşmak”	ihbār (Ar.) Haber verme, bildirme.
-memiş olur 68b/2	i.+ ile 54b/16
i. ol- “ulaşmak”	i. it- “bildirmek”
-mamış olur 68b/2	-mişler 54b/19
ifsād (Ar.) Bozma.	i. olun- “haber alınmak”
i. it- “bozmak”	-duğda 55a/1
(d)-en 56a/3	ihfā (Ar.) Hafif, alçak.
(d)-er 36a/14, 54b/6	i.+ile 59a/2
-mez 53b/17	ihlāş (Ar.) 1. Riyasız, gösterişsiz.
-se 55a/13	i. 10b/4
	i.+dan 10b/4

2. Kur'an'daki İhlas sureleri (Sure Nas, sure Felak, sure ihlas)	2. Verme, lütfetme.
i. 35b/4	i. 5b/5
i.-ı şerîf “ihlâş ihlas sureleri” 53b/2	iẖtilāf (Ar.) Dinî bir konu üzerinde farklı görüşlerin bulunması.
iẖrāc (Ar.) 1. Dışarıya çıkarma.	i. 15a/10, 50a/19
i. 44a/15	i. it- “ihtilaf etmek”
i. eyle- “çıkarmak”	-diler 41b/14, 52b/6
-se 39a/19	-mişler 12b/5, 22b/15, 35b/13, 39a/17, 40b/15, 41b/17, 44a/2-3
i. it- “çıkarmak”	-mişlerdür 24b/1, 26b/9-10, 30a/5, 30b/5-17, 36a/5, 45a/9
(d)-er 62a/4	
-dükde 39b/11	
(d)-ün 7b/1	
i. olın- “çıkartılmak”	i. olın- “ihtilaf olunmak”
-sa 42b/13-16	-dı 16a/2
2. Kıyamet gününde insanları diriltmek.	-mışdur 31b/2, 38a/12, 42a/9, 43b/5, 46a/14
i.-it- “diriltmek”	-mış 45a/16
(d)-eceedür 11b/18	i.-ı mezkûr “zikredilmiş ihtilaf” 68b/9
iẖrām (Ar.) Hacıların örtündükleri dikişsiz elbise.	iẖtilāfī (Ar.) Fikir ayrılığı.
i. 24a/18	i+dür 8b/16, 68a/18
iẖsān (Ar.) 1. Allah'ı görür gibi ibadet etmek.	iẖtilām (Ar.) Düş azması, uykuda cenabet olma.
i. 5a/3-7	i. 9b/4-5, 18a/18, 53b/13

i. ol- “düş azmak”	i. olın- “tercih edilmek”
-sa 25b/4	-mışdur 38a/13
iḥtimāl (Ar.) İmakan olma, olabilme.	iḥtiyāt (Ar.) Sakın.ma, tedbirli olma.
i+i (iy.) 48a/17, 50b/12, 55b/8	i. eyle- “tedbirli davranmak”
iḥtirāz (Ar.) 1. Uzak durma, sakınma.	-ye 30b/16
i. 25a/15	i. it- “tedbirli davranmak”
i. it- “sakınmak”	(d)-erse 67b/15
(d)-üñ 26a/1	iḥtiyāten (Ar.)İhtiyat ederek, ilerisini düşünerek.
2. Kurtulma.	i. 34a/6
i. it- “kurtulmak”	iḥzār (Ar.) Cevaplama.
(d)-ip 39a/13	i. it- “cevaplamak.
iḥtiyāc (Ar.) İhtiyaç.	(d)-erdi 7a/5
i. 2b/19	iḥkām (Ar.) 1. Namaz için ayağa kalkma, “namaz başladı” anlamına gelen kad kameti’s-sala cümlesini ilave edilerek okunmuş ezan.
iḥtiyār (Ar.) Tercih etme, kabul etme.	i. 14a/3, 57a/7, 62a/16
i. 3b/15, 26a/16	i.+e 65b/13
i.+i (iy.) 3b/17-18	i.+ile 52b/3
i. it- “tercih etmek”	i. it- “kamet getirmek”
-di 15a/12	(d)-erek 65b/16
-diler 15a/14	(d)-erken 66a/1
-düp 56b/1	i.-i şalāt “namaz kılmak” 5a/5
-mişdür 59b/9	
-mişler 15a/18	
-mişlerdür 15b/7	

2. Sağlam tutma.	i.+sine 23b/3
i.-i hudūd “sınırları sağlamtutma” 62b/2	i.+sini 17a/12-18 i.+sinüñ14b/12
iḳbāl (Ar.) Teveccüh etme, bir şeye meyletme.	i.+yi 52b/17
i. 61a/4	iki bûçûk İki bûçûk.
iki iki (2).	i. 3a/11, 30a/3
i. 10b/17, 11b/7-19, 12b/5-6, 13a/12, 14a/1, 14b/11-15-18, 16b/15, 17b/11, 18b/16-16-17, 20b/10, 24b/8, 29a/11, 30a/3-5-14, 31a/11-14, 31b/12, 32b/5-6-8, 33a/6-9, 33b/16, 35b/3, 36a/6, 37b/11, 40a/19, 40b/16, 42a/5, 43a/5, 43b/1, 44a/13-16, 44b/16, 45a/19-19, 45b/5-5, 46a/8-12, 47a/3, 49a/1-2-7-15, 50b/17, 51b/5- 18-19, 52b/15-15-16-18, 53a/7-9- 11-13-17, 53b/1, 54a/18, 54b/7-12, 55a/17, 56a/8-10-11-11, 57a/7-13, 58a/19, 59a/8, 60b/7, 61b/6-9-10- 10-12-12,13-16-17, 63b/7-17, 64a/3, 67b/15	ikinci İkinci sırada olan. i. 14b/16-18, 20b/8, 52a/13, 53b/13, 58b/11, 60b/6 i.+de 57a/14
i.+de 13a/2, 54a/14	ikindi İkinci namazı. i. 14a/5, 28a/1, 32a/5 i. namâzı “ikindi namazı” 24a/14 +nı 9b/2 +ndan 28a/1
i.+dür 30a/16, 58a/3	ikişer İkişer. i.19a/18
i.+si 9b/10, 15a/6, 24b/9, 29b/11- 14, 33a/5, 35b/15, 37b/6, 46b/12, 52b/12, 62b/9	ikiz Bir seferde doğan iki kardeş. i. 34b/13
i.+sinde 40a/11	iḳrār (Ar.) Tasdîk etme, kabul etme. i. 4a/3-4 i. eyle- “kabul etmek” -se 9b/7

i. it- “kabul etmek”	-dün 64b/16
-medükçe 4a/6	(d)-üp 11a/9, 47a/11, 64a/15, 68b/1
i. ol- “kabul etmek”	-se 68b/17
-duğda 4a/8	-seler 41a/19
iktidā (Ar.) Namazda imama uyma, tabi olma.	-meyeyüm 64a/14
i. 63a/9-14, 64a/13, 65a/6-7, 66b/6, 68b/18	i.-yı menāfī “iktidaya aykırı” 63b/12
i.+ile 64a/17	iktidār (Ar.) Güç, küvvet.
i.+lar 65a/1	i.+um 61b/17
i.+yı (iy.) 63a/11	iktizā (Ar.) Gerek, lüzum.
i.+sı 47a/9, 63b/5-12, 65a/1-2, 65b/1-6-11	i. it- “gerekmek”
i.+sını 63b/8	(d)-erse 5a/7
i. eyle- “namazda imama uymak”	-dükde 46b/15
-se 63a/15, 64b/1-5	‘ilāc (Ar.) İlāç.
-seler 64a/9	‘i. 39b/9
i. it- “namazda imama uymak”	i’lām (Ar.) Bildirme, haberdar etme.
(d)-e 66b/10	i. it- “bildirmek”
(d)-en 16a/3	(d)-erek 64a/10
(d)-er 52a/19, 64a/6	-diler 54a/15
(d)-erse 63b/17-17, 64b/6	-dük 61a/15
-di 64b/15	-mek gerek 67b/2
-düm 65b/10	ilāh (Ar.) Tanrı, Allah.

İ. 45a/4	‘i.-i tevḥīd “tevhid ilmi” 2a/15-16
İlahī (Ar.) Allah’a āit, Allah’a has.	+i (bl.) 2a/16
taḳdīr-i İ. “Allah’ın dilemesi ve takdiri”	ṭaleb-i ‘i-i şerīf “kutsal ilmin öğrenmesi” 2a/14-15
+ile 3b/15	iltikā (Ar.) Birleşme.
ilhām (Ar.) Allah tarafından Peygamberlerin ve seçkin kulların gönlüne verilen ilahī düşünce.	i.-i ḥatneyn “karı kocasının sünnet yerlerin birleşmesi”
i. 2b/15	+de 22b/15
illā (Ar.) Aksi halde, aksi takdirde.	imām (Ar.) 1. İslam dininde görüş ve fikirleriyle bir mezhebe öncülük etmiş olan kimse.
i. 27a/17	i. 6b/9, 7a/11-17, 7b/6, 30b/5, 38b/14, 46a/6, 48b/19, 62b/6, 65b/13-16
‘ilm (Ar.) İlim, bilgi.	2. Cemaate namaz kıldıran kimse.
‘i.+i (iy.) 62b/14	i. 16b/11, 17a/10-12, 54a/4, 55a/14, 59b/10, 60b/16, 62b/4-4-7-8, 63a/12-19, 63b/15, 64a/1-4, 65a/14-16, 65b/9-12, 66a/1-2-3, 67a/1-2-11-15, 67b/1-3, 68a/14-16-19, 68b/1-7
‘i-i fıkḥ-ı şerīf “kutsal fıkıhla ilgili ilim” 1b/6	i.+a 16a/3, 16b/11, 41a/2-9-13-17-19, 59b/4, 60b/18-18-19, 63b/2, 65b/10, 67a/12, 67b/2
‘i.-i ḥayz “hayız ilmi”	i.+da 67a/10
+dur 2a/16	i.+dan 62b/1, 66a/7, 66b/4
+ı (iy.) 29b/5	i.+ı (bl.) 52a/16, 68b/2-6
‘i.-i ĩmān “iman ilmi” 6a/11	
‘i.-i nāfi’ “faydalı ilim” 2a/15	
‘i.-i namāz “namaz ilmi” 2a/16	
‘i.-i şavm “oruç ilmi” 2a/16	
‘i.-i şer‘ī “dinî ilim”	
+ile 50b/11	

i.+ile 47a/11, 63a/16, 64b/19,
66b/1, 67a/8, 68b/4-5

i.+uñ 41a/6-7-12, 41b/1, 47a/11,
54a/4, 59b/3, 63a/11-13-18, 63b/1,
64b/1, 64b/3, 65a/7, 66a/8-9, 66b/5,
67a/13

i. ol- “namaz kıldırmak”

-urdu 65b/4

-sa 11a/9

i.-ı nisvān “kadın imamı” 64a/18

+a 64a/19

İmām ‘Alī Asbīcānī (ka.) Bir kişi adı.

İ. 48b/11-12

İmām Asbīcānī (ka.) Bir kişi adı.

İ. 48b/11-12

İmām Bekr bin Fażl Buḥārī (ka.) El-
Cāmi‘u’s-saḥīḥ adlı eseriyle bilinen
muhaddis İmam-ı Buharî.

İ. 56b/4

İmām Buḥārī (ka.) El-Cami'us-sahih
adlı eseriyle tanınmış büyük
muhaddis.

İ.+ye 64a/7

İmām Burhāne’d-dīn (ka.) Muhaddis,
müfessir ve fıkıh alimlerinden olan

Burhaneddin Mergani lakabı ile
meşhurdur.

İ. 32a/3

İmām Ebū Ḥafş Kebīr el-Buḥārī (ka.)

Buhara'da yaşamış Hanefî
mezhebinin önemli fakihi olarak
bilinir.

İ. 64a/4

İmām Şader (ka.) Bir kişi adı.

İ. 52b/6

İmām Ṭahāvī (ka.) Hanefî fakihi ve
muhaddis.

İ. 54a/7

İmām Zāhid (ka.) Hanefî fakihi ve
büyük muhaddislerdendir.

İ. 51b/9, 36a/1, 37b/13

İmām-ı Acel Seraḥşī (ka.) Hanefî
mezhebinin fakihi ve büyük alimi.

İ. 46a/1

İmām-ı Aḥmed Ḥanbel (ka.) Hanbelî
mezhebinin imamı, muhaddis ve
fakih.

İ. 66b/14

İmām-ı A‘zam (ka.) Hanefi mezhebinin
kurucusu ve dört İmamların en
büyüğü.

İ. 4a/5-16, 6a/19, 6b/6-9, 8b/10-13, 9b/8, 11a/1-12-16, 11b/5, 12a/1-3-17, 12b/1, 15b/8-16-17, 17a/11-13-18, 18b/18-19, 20a/10-12-14, 21a/3, 23a/8-16, 29a/13-16-19, 29b/1-19, 31a/4-10, 31b/2-3, 33b/6, 35a/1-15-16, 36a/6-15, 37b/17, 40a/5, 41a/5, 43a/1, 43b/9, 45a/10, 45b/16-19, 46a/5-14-15, 46b/3, 47a/9-12-17, 47b/5-17, 48b/8, 50a/9, 52a/1-18, 53a/3, 54b/5, 55a/2-18, 55b/2-16, 59a/6, 59b/5-9, 60a/14-15, 62b/17, 63b/8-9-18, 64b/8, 66a/1, 66b/1, 67a/3-9-14

İ.+a 8b/4, 50a/11, 59a/8

İ.+dan 9b/13, 44a/13, 64a/12

İ.+ile 11b/1

İ.+uñ 7a/12-13, 8b/6

Zühd-i İ- A “İmam Azam’ın takvası” 7b/3

İmām-ı Ebū Bekir İskāf (ka.)
Hanefî fakihi, müctehit.

İ. 63b/1-2

İmām-ı Ebū Yūsuf (ka.) İmam Ebu Hanife’nin öğrencisi ve Hanefî mezhebinde yetişmiş müctehitlerin en büyüğü.

İ. 6b/6-8-18, 9b/13, 11a/10-15-17, 12a/1, 15a/2-5, 15b/16, 16a/4,

23a/4-12-16, 24b/2, 28a/16-19, 28b/4-14, 29a/14, 30a/2, 31b/3-4-7, 32b/3, 33b/13, 35b/16, 36a/10-15, 36b/1, 38a/14, 40a/6, 40b/6-12, 43a/1, 43b/7, 45a/10, 46a/6, 47a/9-12-18, 47b/6, 48b/8, 50a/10-19, 52a/2, 53a/6-17, 54b/6, 55a/3-18-19, 55b/3, 59b/1-8, 63b/10-18, 66a/3, 67a/14

İ.+a 6b/13, 52b/12

İ.+dan 21a/10, 52b/15, 59a/8

İmām-ı Ebū Yūsuf el-Ğāḍī (ka.) Hz.
Imam Ebu Yusuf.

İ. 6b/19

İmām-ı Evzā’ī (ka.) Evzaiyye mezhebinin kurucusu, fıkıh ve hadis alimidür.

İ. 15a/11

İmām-ı Ca’fer Eştroṣī (ka.) Bir kiş adı.

İ. 66b/2

İmām-ı Faḥr (ka.) Hanefî mezhebinin fıkıh alimlerinden *bk. İmām-ı Faḥr Zāhid*.

İ. 23b/3, 28b/7

İ.+dan 20a/16-17

İmām-ı Faḥr Zāhid (ka.) Hanefî mezhebinin fıkıh alimlerinden.

İ. 23b/3, 28b/7, 68b/5

İ.+den 53a/19, 68b/5

İmām-ı Ḥasan (ka.) Hz. Ali ile Fatma'nın oğlu ve Hz. Muhammed'in torunu.

İ. 50a/13

İmām-ı Hişām (ka.) Arap dili en iyi bilenlerden biri olarak bilinen hadis bilgini.

İ. 21a/9, 67a/4

İmām-ı Hüseyin (ka.) Hz. Ali ile Fatma'nın oğlu ve Hz. Muhammed'in torunu.

İ. 50a/13, 54b/9

İ.+üñ 58a/13

İmām-ı İsmā'il Zāhid (ka.) Büyük bir din alimi ve hadis bilginidir.

İ. 26a/15

İmām-ı Mālik (ka.) Maliki mehebinin kurucusu ve fıkıh ile hadis bilgini.

M. 15a/12, 16a/6-10, 17b/12, 21a/8, 24a/18-19, 27b/4-5, 29a/9, 47a/7, 58a/5, 62b/19, 66b/14

İmām-ı Muḥammed (ka.) İmam-ı Azam'ın talebelerinin en büyüklerinden ve müctehit alimlerdendir.

İ. 11a/12-13-16, 12a/2, 12b/3-8, 15b/9-13-17, 23a/8-9-17, 28a/17-18, 28b/6-15, 29a/13-16-17, 29b/2-

19, 31a/6, 31b/3, 33b/6-7-14-16, 36a/11-14-18-19, 37b/14, 38a/14, 40a/8, 41a/15, 43a/4, 45a/11, 47a/10-18, 47b/5, 48b/9, 52a/1-15-19, 53a/3, 54b/5-6, 55a/2-18, 55b/2, 56a/13-14, 59a/7, 59b/2-6, 60b/10, 62b/1-18, 63b/9-18-19, 64b/8, 66a/1, 67a/4-5-13

İ.+den 59b/12-13

İ.+e 29a/19, 31a/8, 52a/17, 52b/11, 59a/9, 59b/4

İ.+üñ 11b/2-5

İmām-ı Muḥammed bin el- Ḥasen (ka.)

Bir kişi adı.

İ. 6b/3

İmām-ı Şāfi'ī (ka.) Hz. İmam Şāfi'î.

İ. 9a/3-6, 9b/10-18, 10a/7, 11a/9-10-15-17, 12a/2, 15a/11, 15b/15, 16a/5-6-16, 16b/3, 17b/13-14, 21b/1, 22a/4, 23a/4, 23b/7, 25a/16, 28a/12, 29a/9, 30a/15-16, 31b/11, 35b/11, 36a/12, 37b/5-7, 46a/17-19, 54a/12, 57b/8, 58a/2-3-8 63a/15, 65a/9 65b/1

İ.+ye 9a/13

İmām-ı Serāḥsī (ka.) Fıkıh bilgini ve hanefi mezhebine bağlı olan büyük imamlardan biri.

İ. 52b/6, 63b/14, 67b/3

İmām-ı Şabi (ka.) Hadis alimi ve tâbiî.

-di 45b/11

İ. 67a/4

i. it- “imam olmak”

İmām-ı Taḥāwī (ka.) Hanefî mezhebinin fakihî ve büyük alimlerindendir.

(d)-en 62b/16

İ. 21a/13, 63b/13

(d)-erdi 64b/14, 65b/9

(d)-erse 65a/3

İmām-ı Yūsuf (ka.) Hz. İmam Ebu Yusuf.

(d)-üp 57a/13, 63a/5

İ. 33b/17 İmām-ı Zāhid (ka.)

-meyeyüm 64a/8

Hanefî fakihî ve büyük muhaddislerdendir.

İmāmeyn (Ar.) İmam-ı Azam’ın öğrencileri “İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed.”

İ. 37b/13

İmām-ı Zāhid Faḥr (ka.) Hanefî fakihî ve büyük muhaddislerdendir.

İ. 8b/10-14, 9b/8, 11a/1-12, 15a/7, 15b/10, 16a/3, 17a/12-18, 20a/10-13-14, 21a/4, 23a/13, 28b/5-6, 31a/13, 31b/8, 32b/4, 35a/2, 41a/16, 46b/4, 52a/16, 66b/1, 67a/10

İ. 56a/4

İmām-ı Züfer (ka.) İmam-ı Azam’ın öğrencisi ve hadis ilminde meşhur bir alim olarak bilinir.

İ.+e 8b/5, 29a/17, 29b/1, 31a/9 39a/1, 47b/19

İ. 7a/2, 8b/2, 12a/2, 21a/7, 28a/10-11, 29a/14-15, 40a/11-12, 41a/19, 47a/13, 59a/16, 61b/3-5-7, 64b/1

İmān (Ar.) İman, inanç.

imāmet (Ar.) İmamlık.

İ. 4a/3-4-5-10-18, 4b/4, 5a/2-3, 6a/13, 9a/4, 20b/4

i. 62a/19

İ.+dan 9a/4

i.+e 62b/11, 64a/3, 64b/3

İ.+dur 4a/5-6

i.+i (iy.) 63a/5

İ.+ı (iy.) 4a/3-17, 4b/1-9

i.+inde 62b/14

İ.+ına 4a/7

i. eyle- “imam olmak”

İ.+ını 4a/15

ī.+ile 4a/19	i.-üp 58b/16, 59b/16
ī.+umı 15a/19	‘inād (Ar.) Ayak direme, inat etme.
ī.+umuz 2b/3-6, 4a/2	‘i. 56b/15
ī.+uñ 4a/16, 20b/3	inan- İman etmek, bir şeyi doğru olarak kabul etmek.
ī. ol- “Müslüman olmak”	i.-makdur 5a/5
-maz 4b/14	ince 1. İnce, kalın olmayan <i>bk. incü.</i>
ḥabīs-i ī. “iman fesadı” 4a/9	i. 19a/7-11
īmān-ı Seḥḥāre-i Fir‘avn “Firavn’ın büyücülerin imanı” 4b/3-4	2. Hafif necaset, pislik.
ī-i ye’s. “umutsuzluk veren iman” 4b/6	i. 36a/4
‘ilm-i ī. “iman ilmi” 6a/11	incü İnce <i>bk. ince.</i>
nefs-i ī. “asıl iman, temel iman” 4a/2	i.19b/15
nūr-i ī. “imânın ışığı” 4a/3	‘ind (Ar.) Nezd, kat.
imdi Şimdi.	‘inda’llāh “Allah katında” 4a/5, 5b/6
i. 5a/19, 6a/7-8-17, 8a/7, 11b/8, 12a/4-10, 16a/15, 18b/11, 30a/12, 50b/1, 54b/12, 61a/8-16	‘i ūlū’l-ebşār “akıl sahipleri katında” 1b/7
imtişāl (Ar.) Benzetme, uyma.	indir- Aşağıya doğru sarkıtmak.
i. 15b/7	i.-üp 46a/12
in- 1. Bir yere varmak.	inkār (Ar.) Kabul etmeme, tasdik etmeme.
i.-diler 44b/11	i.+i (iy.) 13b/19
2. Aşağıya doğru gelmek.	i. it- “kabul etmemek, tasdik etmemek”

(d)-en 14a/1	Īrād (Ar.) Söyleme.
(d)-er 13b/16	ī. 7a/4
-mez 6a/12	ī. it- “söylemek”
‘innīn (Ar.) Cinsi münāsebet muktendir olamayan bir erkek.	(d)-erdi 7a/7
‘i. 31b/6	Īrās (Ar.) Sebep olma.
insān (Ar.) İnsanoğlu.	ī. it- “sebep olmak”
i. 5b/1, 36a/13	(d)-er 25a/14
i.+dan 22/17	irīṣ- Belli bir döneme ulaşmak.
i.+ı (bl.) 25a/9	i.-irse 50b/4
i.+uñ 36a/18, 36b/11, 37b/18, 51a/6	irsāl (Ar.) 1. Namaz kılariken elleri salıvermek.
beden-i i. “insan vücudu” 37b/19	i. 15a/17
+a 38a/3	i.+i (bl.) 15a/12
şerefü’l-i. “onurlu insan” 1b/4	2. Göndermek, Yollamak.
intiḳāl (Ar.) Geçiş.	i. eyle- “göndermek”
i. 41a/1	-di 15b/3
inzāl (Ar.) Meninin gelmesi, bel gelme.	iṣābet (Ar.) 1. Geçme, ulaşma.
i. ol- “meni çıkmak”	i. 37a/4
-mak 22b/14	2. Doğruluk.
-madın 22b/14	i. (iy.) 60a/9-14, 60b/2
-sa 23b/5	i. it- “doğru bulmak, tahmin etmek”
ipek İpek böceği.	-dise 60b/13
i. 36a/15	

irte	Bir sonraki gün, yarın.	-enler 5a/13-se 8b/1, 9a/13-19-1
	i. 27a/9	
	i.+si 25a/12	‘alāmet-i İ. “İslam’ın belirtisi” 5b/3
isbāt (Ar.)	Kanıtlama.	dār -ı İ. “İslam’ın dinî hükümlerinin geçerli olduğu ülkeler”
	i. 15b/8	+da 8b/17-19
	i.+dur15a/8-10	ehl-i İ. “Müslüman cemaatı” 12b/17
	i. it- “ispatlanmak”	+dan 13a/17
	(d)-er 4a/11	evāmir-i İ. “dinî emirler”
isim (Ar.)	Ad, isim.	+ı (bl.) 8b/1-3
	i.+lerini 2b/8	İbtidā’-ı İ. “İslam’ın başlangıcı”
iskāṭ (Ar.)	Farz ve vācip ibâdetlerindeki noksanların affı.	+da 15a/14-15, 57a/1
	i.-ı farz “farz ibadetin affı” 44a/2	+da idi 54a/19-1
		+da ise 16b/16
İslām (Ar.)	Kur’an ve Hz. Muhammed tarafından bildirilen din.	İslāmiyye (Ar.) İslam diniyle ilgili.
	İ. 5a/2-5, 8a/19, 9b/12, 19a/5	şe‘ā’ir-i İ. “İslamî âdetler, gelenekler”
	İ.+ı (iy.) 9b/9	+dendür 6a/17
	İ.+ına 6a/15-16, 56b/17-18	İslāmiyyet (Ar.) Müslümanlık.
	İ.+a gel- “İslam kabul etmek, Müslüman olmak”	bi’l-‘aḳā’idi’l-İslāmiyyeti “İslamî itikatla ilgili” 1b/5
	-di 9b/12, 18a/15	işm (Ar.) Günah.
	-en 8b/3	i.-i ‘azīm “büyük günah”
	-ene 8b/18	+dür 67b/6
	-eni 8a/17	

isnād (Ar.) İftira etme.

i. it- “iftira etmek”

-miş olur 13b/17-18

isrāf (Ar.) Gereksiz yere harcama, boşuna sarf etme.

i. it- “gereksiz yere harcamak”

-mek 25b/13

issi Sıcak.

i. 30a/17

iste- İstemek, dilemek.

i.-dükde 40b/14, 42a/18, 47b/10

i.-lerse 46b/7

i.-medüñ 18a/13

i.-se 35a/19

i.-rse 40b/17

i.-rsen 50b/7

isti‘āb (Ar.) Bir şeyin içine sığdırabileceği en fazla miktar.

i.+da 46a/14

istibrā (Ar.) 1. Bir erkeğin idrarını yaptıktan sonra tenasül organı temizlemesi.

i.+y1 22a/19, 40b/11

2. Nikalı dul bir kadının gebe olup olmadığını öğrenmek için bir müddet (adet görünceye kadar) ona yaklaşmama.

i. 31b/1-7

i.+da 31b/2

isti‘dād (Ar.) Yetenek, kabiliyet.

i.+1 (iy.) 6b/14

istiftā (Ar.) Fetva isteme.

i.-1 mu‘āmelāt-ı dünyeviyye “dünyavī muāmeleler hakkında fetva isteme” 1b/12

istiğfār (Ar.) Tövbe etme, Allah’tan günahlarının bağışlamasını dileme.

i. 31b/15

istiḥāza (Ar.) Kadınlarda ādet ve lohusalık dışında gelen ve oruç ile namaza engel olmayan kan.

i. 32b/17

i.+dur 32b/18, 33a/2, 34a/1, 34b/2-12

dem-i i. “istihaza kanı”

+nuñ 34a/14

istiḥbāb (Ar.) Müstehap olma, güzel olma.

i. 44b/3-5

istiḥdām (Ar.) Bir hizmette kullanma.

i. 9b/19	istimrār (Ar.) Kadından ādet hâlinde gelen kanın devām etmesi.
i. olun- “bir işte çalıştırmak”	i.+dan 33a/6-12
-sa 10a/2	i.-ı dem “hayız kanının akması”
istiḥlāf (Ar.) Bir kimseyi halife yapma.	+e 33b/11, 34a/13
i. it- “halife veya vekil yapmak”	2. kaza etme.
(d)-emez 63b/2	i. kıl- “kaza etmek”
istiḥsān (Ar.) Güzel bulma, beğenme.	mağ 34a/10
i.+a 59b/2	istimtāʿ (Ar.) Faydalanma.
istiḥsānen (Ar.) Beğenerek.	i.+ı (bl.) 34b/10
i. 28b/19, 46b/10, 51b/2	istincā (Ar.) 1. Büyük abdesti yaptıktan sonra pislikten, necasetten temizlenme.
istikbāl (Ar.) Kible'ye doğru yönelme.	i. 22a/19, 40b/11
i. 60a/16	i.+yı 22a/2
i.-ı Kible “Kible'ye doğru yönelme”	2. Çiş etme.
58a/8	i. it- “çiş etmek”
istimāʿ (Ar.) Dinleme, işitme.	(d)-üp 37b/2
i. 59b/6	istinşāk (Ar.) Abdest alırken burnuna su çekme.
i. eyle- “dinlemek”	i. 22a/10
-se 59b/11	istiṭāʿa (Ar.) Güç, kudret.
istiʿmāl (Ar.) Kullanma.	ḫalīlūʾ-l-i “güçsüz” 1b/8
i. 38b/11	
i.+i (iy.) 20a/7, 22a/10	
i.-i misvāk “misvak kullanma”	
22a/14	

istiṭāʿat (Ar.) Nisap miktarı mala sahip olma.

i. ol- “nisap miktarı mala sahip olmak”

-ana 5a/6

iş Amel, iş, hareket.

i.+e 62b/8

i.+i (bl.) 56a/10

i.+i (iy.) 3b/16-17

ʿiṣā (Ar.) Yatsı namazı.

ı+yı 9b/3

iṣāret (Ar.) Gösterme, anlatma.

i. 66a/12

i. it- “göstermek”

-di 6b/9

işe- İşemek.

i.-rken 18a/9

işit- İşitmek, duymak.

i.(d)-en 57b/15

i.-düm 64b/17

i.(d)-üp 7a/11

īṭāʿ (Ar.) Verme, ihsan etme.

ī.-i zekāt “zekat verme” 5a/6

itmām (Ar.) Bitirme, tamamlama.

i.+dan 59b/11

i. it- “bitirmek”

(d)-er 41a/8

(d)-erse 64a/12

-dükde 68b/17

-medükde 40b/15

it- Etmek, yapmak.

i.(d)-e 5a/1, 18a/2, 22a/3-4, 25b/3, 26a/6-8-9, 26b/15, 50b/9, 52a/13-13, 65b/16, 66b/10, 67a/16

i.(d)-ecek kadar 48a/1-4

i.(d)-ecek şevb 36a/9,

i.(d)-ecek yir 47a/14-15

i.(d)-ecek yirden 67b/13

i.(d)-eckdür 11b/18

i.(d)-eler 28a/5

i.(d)-eler idi 5a/14

i.(d)-elüm 62a/2

i.(d)-emez 32b/7, 40b/13, 41a/12, 63b/2

i.(d)-en 7b/11, 14a/1-4-5, 16a/3, 19b/2, 24b/16, 31b/10, 34b/12, 45a/13, 47a/8, 56a/3, 57a/19, 57b/1-2, 62b/16

i.(d)-endür 13a/9

i.(d)-ene 7b/15, 13a/16, 58b/9

i.(d)-enlere 11b/16

i.(d)-enün 14b/5

i.(d)-er 3a/16-16, 4a/11-15, 4b/1-6, 6a/2, 12b/3, 13b/13-16, 16b/2, 17a/6, 18a/6, 20a/19, 20b/19, 21a/9-10-12-13-14-16, 22b/8, 24b/14, 25a/3-10-14, 28a/19-19, 29b/11-11, 32a/9-10-16, 33a/17, 33b/19, 34a/2-7, 34b/11-11, 35a/13-15-17-18, 35b/3-8, 36a/14, 38a/1, 40a/12-16, 40b/4-5-18, 41a/3-5-8, 42b/3, 44a/10, 46b/6-7-10-12-14-16-17, 47b/9, 52a/19, 52b/12-19-19, 54b/6, 55b/13-14, 56a/4, 59a/11, 59b/1-11-15, 60a/1-19, 60b/4, 61a/4-9, 62a/4, 64a/6, 67a/5-8-15, 68b/4-5-6

i.(d)-erdi 7a/5-7, 7b/5, 37a/4, 57b/9-11, 64b/14, 65b/5-9, 66a/6

i.(d)-erdün 14b/4

i.(d)-erek 64a/10, 65b/16, 67a/6

i.(d)-erken 11a/3, 13a/1-3, 27a/4, 32a/8-9, 47b/2, 66a/1

i.(d)-erler 6b/7, 12a/9, 34a/4, 55a/9, 58a/14

i.(d)-erlerdi 19a/5, 66a/7

i.(d)-erler idi 11b/16, 46a/6, 67a/1

i.(d)-erlerse 46b/7, 56b/16

i.(d)-er mi 46a/16

i.(d)-erse 11b/9, 18b/7, 20a/16, 27a/17, 29a/2, 40a/16, 40b/11, 48b/1 51a/9, 52a/15, 54a/4, 56a/7-8-14, 57b/2, 63b/17-17, 64a/11-12-18, 64b/6, 65a/3, 66b/5, 67a/4-6-7, 67b/1-15

i.(d)-erüm 62a/3

i.(d)-esin 7a/18

i.-di 4b/5, 6b/9-15, 7a/11-14-17, 7b/8, 11b/3, 15a/12, 16a/8, 18b/13, 34a/12, 40a/17, 43b/10-12-13, 48a/14, 64b/15-18

i.-diler 7b/6, 15a/14, 18b/9, 19a/16, 19b/1, 25b/15, 26a/13, 30b/2, 41b/14, 48a/15, 49a/4 52b/4-6, 54a/15, 55b/18, 57a/3-9-10, 62b/11

i.-di mi 60a/4

i.(d)-ince 22a/1

i.-dise 47b/11, 51b/18, 60b/13, 68b/9

i.-dügi 2b/4, 4b/9, 31a/7, 68b/15

i.-dügin 55b/12, 67a/6

i.-dügini 4b/10

i.-dükde 4b/7-8, 5a/18, 14b/12, 39a/5, 39b/11, 40a/13, 43a/16,

45a/5, 46b/15, 47b/7-13, 48b/6,
52b/11, 58a/14, 60b/3, 68a/15,
68b/17

i.-dükden 40a/4, 47a/6 52b/14,
60b/2, 65b/3, 68a/14

i.-düklerinde 5b/16-19

i.-düm 6b/8-12, 38b/1, 48a/2, 63a/8,
65b/10

i.-dün 45b/12, 64b/16-18, 66a/14

i.(d)-ün 6a/8, 7b/1, 8a/15-16
25b/16, 26a/1, 57a/10, 63a/6

i.(d)-üp 2a/8, 6b/5-8, 7a/9-10-15,
8b/9-12, 11a/9-11, 11b/12-15-17,
13a/1-3-15, 18a/12, 18b/14, 21b/19,
23a/12, 23b/4, 24a/15, 25b/2-5,
26a/14, 28a/3, 31a/5-7, 33a/16,
34a/10-14, 35a/11-16, 35b/3,
36a/16, 37b/2, 38b/13, 39a/8-13,
39b/8, 40a/17, 41b/4, 44b/17, 45a/8,
45b/8-11, 46a/13, 46b/9, 47a/11,
47b/3-4-7-9-13 48a/15, 50b/16,
51b/12, 54a/14, 54b/18, 55a/15,
56b/1, 57b/11, 58b/19, 60a/12-17-
18, 60b/3-5-12-17, 61a/2, 61b/10,
63a/5, 64a/14-15, 65a/3, 65b/14-15,
66a/4-16, 66b/10-14, 68a/15,
68b/1-3-7

i.-me (emir) 6b/9

i.-medi 7b/9-12, 11a/19

i.-mediler 54a/19

i.-medi mi 60a/4

i.-medin 23a/11, 24a/10, 26b/14,
34a/5, 35a/11, 41b/3, 60a/6-17,
68b/5

i.-medise 68b/8

i.-medükçe 4a/6, 39a/12, 48a/5

i.-medükde 40b/15

i.-medüm 65b/10

i.-mek 4a/14-14, 5a/12, 11a/12,
11b/4, 15a/5, 17b/6, 20a/14, 21a/8,
22a/16-16, 22b/2-13, 23b/7-16-19,
24a/10-11-17, 24b/7-9-14-15-15,
25a/14, 25b/13, 34b/7, 35a/19,
35b/15, 37a/11, 38a/6, 39a/10,
40a/14-15, 40b/3-6-14-19, 41a/4-
16-18, 41b/4-18, 42b/18, 44a/10,
44b/13, 47b/1, 48a/5, 48b/7,
50b/17, 51a/2, 51b/2, 54a/2, 56b/16,
57b/7-8-15, 58a/19, 61a/18, 62a/5,
64a/19, 65b/19, 66a/19, 68b/11-12

i.-mekde 21b/17, 34b/4, 45a/15

i.-mekden 6a/7, 26a/1

i.-mekdür 5a/7-7, 24a/12, 52a/10

i.-mek gerek 65b/13, 67b/2

i.-mek gerekdür 15a/5, 38a/6,
44a/10, 66a/1-3-5-19, 67a/9

i.-mekle 4a/13, 14b/10

i.-memek 4a/14, 40a/16

i.-mem 43a/19

i.-memiş olur 68b/2

i.-mese 11b/10, 47b/11, 55a/17,
64a/19

i.-meye 22a/4, 43a/16, 66a/17

i.-meyen 14a/2

i.-meyeyüm 64a/8-14

i.-meyüp 24a/14, 59a/15, 60a/2,
60b/18

i.-mez 3a/16, 4a/2, 4b/1, 6a/12,
13b/14, 19a/17, 27b/2, 33a/17,
34a/6, 34b/11-12, 44a/9, 46b/6-8-
10, 47a/7, 51b/13, 52a/19, 52b/12,
53b/17, 54b/7, 60b/14, 63a/16,
63b/3

i.-mezler 9b/4, 34a/2, 46b/5, 62a/7

i.-mezlerdi 36b/10

i.-miş 6a/3, 7a/19, 8b/18, 36b/12

i.-mişdür 6a/13, 12b/4, 36b/1,
43b/9, 49b/6, 53a/6, 54b/5, 59b/9

i.-miş kadar 13b/4, 15a/1

i.-mişüz 61a/15

i.-mişler 12b/5, 15a/18-18, 22b/15,
29a/15, 35b/13, 36a/6, 39a/17,

40b/15, 41b/17, 44a/2, 46a/3,
47a/18, 54b/19

i.-mişlerdür 13b/19, 15b/7, 24b/1,
26b/10, 29a/14, 30a/5, 30b/5-17,
36a/5, 45a/9, 53a/4

i.-mişler ise 61a/1

i.-miş olmaz 59b/14

i.-miş olur 13b/17-18, 39a/13

i.-se 4a/8, 9b/15-15-16, 21b/1-7,
23b/8, 24b/16, 27a/16, 28b/7, 37a/6,
45a/12, 46b/8, 55a/10-13-16-16,
55b/11, 56b/11-12, 61b/2, 64a/8-17,
68b/17

i.-seler 41a/19, 45b/16, 46b/8,
59a/4

i.-sem 45b/13

*āzād it-, binā it-, buhl it-, bülend it-,
dahıl it-, defn it-, faşl it-, hareket it-,
ihrāc it-, ikrār it-, kay it-, kazā it-,
vd.*

i'tibār (Ar.) 1. Güvenme, önem verme.

'i.+1 (iy.) 45a/15

i. olun- "güvenilmek"

-maz 8b/7

2. Hesap etme, sayma, farz etme.

i. it- "saymak"

(d)-er 28a/18-19-19	‘ iyādet (Ar.) Gidip görme, ziyaret etme.
(d)-üp 31a/5-7	‘i.+i (iy.) 24a/6
-mişler 29a/15	izāle (Ar.) Giderme, yok etme.
-mişlerdür 29a/14	i. 42a/6
i. olun- “saymak”	i+si 37b/3
-ur mı 38a/12	izhār (Ar.) Belli etme, aşık etme.
i.-ı hayz “hayızın hesabı” 30b/14-15	i. 55a/17
i.-ı tuhr “turhun hesabı” 30b/14	i. it- “ilan etmek”
i’tikāf (Ar.) Bir yere kapanıp ibadete meşgūl olma.	(d)-üp 55a/15
i. 31a/19	-mese 55a/17
ittifāk (Ar.) Fikir birliğine varma, uyuşma.	-se 55a/16
i. 8a/4	i.-ı ni‘met “nimetin şükürü” 20a/6
i.+ları 13b/19	izin (<Ar. izzn) İzin, müsāade.
i. it- “aynı fikre uyuşmak”	i. viril- “müsāade verilmek”
-mişlerdür 13b/19	-di 4b/19
i. ol- “aynı fikirde olmak”	-dükde 5a/2
-mayanı 14a/1	-üp 4b/17
ittihād (Ar.) Bir olma, aynı fikirde olma.	izinsüz İzinsiz.
i. it- “aynı fikirde olmak”	i. 9b/19, 10a/2
-diler 49b/4	izkār (Ar.) Hatıra getirme, andırma.
i.-ı mekān “aynı yer” 63a/17	i.-yı kısmet “nasibi andırma”
	17a/14
	‘izzet (Ar.) Büyüklük, yücelik, (Allah)

Cenāb-ı ‘î “Allah Te‘âlâ”

+den 18a/2

K/Ķ

ķaba Kalın ve büyük olan bir şey.

ķ. ol- “büyük olmak”

-sa 18b/7

ķabāḥat (Ar.) Suç, kusur.

ķ. it- “suç sayılacak bir iş yapmak”

-dün 45b/12

ķabar-Şişmek.

ķ.-up 29a/33

ķabarcık Kabarcık

ķ.(ğ)+ı 27a/3

Kā‘be (Ar.) Mekke şehrindeki mukaddes bina Beytullah.

K.+ye 21b/14, 61a/6-7-8

K.-i Mükerrerme “yüce, aziz Mekke” 10a/14-15, 48a/9, 61a/5

ķābil (Ar.) İmkân.

ķ. 48b/15

ķ. ol- “imkân olmak”

-mayup 46b/16

ķabīle (Ar.) Aynı soyundan gelen bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, boy.

ķ.+sine 65b/4

ķable‘l-cimā‘ (Ar.) Cinsel ilişkiye girmeden önce.

ķ. 31a/16

ķable‘l-ğusl (Ar.) Boy abdesti almadan önce.

ķ. 24a/11, 34b/3

ķabl-ı zevāl (Ar.) Öğleden önce.

ķ. 27b/18

ķabr (Ar.) Kabir.

ķ.+dan 3a/17

‘azāb-ı ķ. “kabir azabı” 3a/14

su‘āl-ı ķ. “kabir sorusu” 3a/13

ķabūl (Ar.) Razı olma, kabul etme.

ķ. it- “kabul etmek”

-medi 7b/9-12

-mez 4a/2, 19a/17

ķaç Kaç.

ķ. 30b/17, 59b/18-19

ķaçan Ne zaman, ne vakit.

ķ. 3b/4-5

ḳabẓa-ı ḳudret-i ʾilāhiyye (Ar.)

Allah'ın eli.

ḳ.+de 3a/15

ḳadar (Ar.) Kadar.

ḳ. 10b/17-18, 13b/3, 14b/18-19,
15a/1, 16b/3, 21a/14, 26b/18-19,
29a/7, 36a/11, 40a/9, 47a/1, 47b/16,
48a/1, 50a/1-2, 56b/12, 59b/18,
61b1, 63b/6, 67a/19, 67b/16

ḳ.+dan 19b/13

ḳ.+dur 3b/19, 14b/6, 35b/13, 36a/5

ḳa‘de (Ar.) Oturma, namazın birinci ve
ikinci oturuşu.

ḳ. 58a/9-10, 61b/9-10-12-13

ḳ.+de 17a/1, 17b/9, 49a/9-11,
52a/17, 68b/2

ḳ.+de ise 68a/18

ḳ.+ile 12a/5, 51b/19

ḳ.+ye 11a/11-14, 12a/4-5

ḳ. it- “namazın son rek’atinde
secdelerden sonra oturmak”

-dise 51b/18

-mek 12a/1

ḳ. olun- “kade yapılmak”

-sa 12a/4

ḳ.-i aḥīr “ikiden fazla rekath
namazlarda son oturuş”

+de 10a/9, 12b/10, 68b/6-7

+e 12a/14

ḳ.-i aḥīre “ikiden fazla rekath
namazlarda ikinci ve son
oturuş” 10b/13-14

ḳ.-i ūlā “ikiden fazla rekath
namazın birinci oturuşu” 12a/5-7-
14-15-16

ḳadem (Ar.) Ayak.

ḳ.+leri 37a/17

ḳ.+lerüñüz 37a/19

Ḳaderī (Ar.) Kaderiye görüşünü
benimseyen kimse.

Ḳ. 62b/19

ḳādī (Ar.) 1. İslam hukūkuyle
yönetilen devletlerde halk arasında
çıkan anlaşmazlıkları halleden
memur.

ḳ. 10a/3, 19b/18, 51b/9

ḳadīm (Ar.) 1. Ezelī, başlangıcı
olmayan.

ḳ. 2b/2

2. Eski.

kelām-ı k. “eski kitaplar, metinde Tevrâr, Zebur, İncil kitaplar için kullanılmıştır” 2b/10	k. idüm 63a/8
ķādir (Ar.) Kudret ve kuvvet sahibî, Allah Te‘âlâ.	k.+ler 4b/6
ķ. 4a/1	k.+lere 3b/1
ķ.+dür 2b/2, 60b/15	k.+leri 19a/5
ķādire (Ar.) Gücü yetme, muktedir olma.	k.+ün 36b/18
ķ. ol- “gücü yetmek”	k. ol- “İslamdan çıkmak”
-maz 8b/13	-a 6a/13
-ur 8b/14	-maz 4a/13-17, 9a/17
-ursa 61a/9	-ur 4a/9, 13b/17, 31b/10, 57a/18, 61a/7
ķad ķāmeti’ş -şālāt (Ar.) İkamette okunacak dua.	ķāğıd (Far.) Kağıt.
ķ.+da 66a/2	k. 2b/12
ķadr (Ar.) Güç, küvvet.	ķāh (Far.) Bazen, bazı zaman.
ķ.+üm 61b/16-18-19	k. 1b/10-10
ķadr-ı ķācet (Ar.) İhtiyaca kadar.	ķāhķaha (Ar.) Yüksek sesle gülmek.
ķ. 50b/14	ķ. 18a/18, 53b/13
ķāfī (Ar.) Yeterli.	ķ.+dur 27b/4
ķ.+dür 46a/18	k.+ile 20b/11, 27a/18
ķāfir (Ar.) Müslüman olmayan kimse.	ķ. eyle- “yüksek sesle gülmek”
k. 8b/1, 9a/19, 18a/9-11, 25b/5	-se 27b/1, 54a/4-6-9-10
k.+e 9a/2, 13a/10	ķā‘ide-i uşūliyye (Ar.) Bir ilmin asıl konusundan önce öğrenilmesi gereken kurallar.
	ķ. 11b/5

ḳā'im (Ar.) 1. Daim olan.

ḳ. ol- “daim olmak”

-maz 6a/9

-ur 52a/16, 52b/10

2. Geçerli olma.

ḳ. ol- “geçerli olmak.

-maz 52a/3

-ur 21b/5

3. Namaza başlamak, namaza durmak.

ḳ. ol- “namaza başlamak”

-mışlar 52a/12

4. Ayakta durmak.

ḳ. iken 57b/15

ḳā'ime (Ar.) Devamlı.

ḳ. 51b/8

ḳ. ḳıl- “aralıksız kılmak”

-maḳ gerekdür 51b/8

ḳaḳ- Vura vura ses çıkarmak.

ḳ.-maḳ 57a/3

ḳal- Kalmak, bir yerde durmak.

ḳ.-a 23a/18

ḳ.-dı 44b/18

ḳ.-maḳ gerekdür 50b/5

ḳ.-sa 37b/3

ḳ.-ur 4a/11, 11b/13

2. Unutmak.

ḳ.-dı 44b/15

3. Geç kalmak.

ḳ.-masun 45a/5

4. Durmak.

ḳ.-up 39b/6-19

5. Geçersiz olmak.

ḳ.-maz 45a/15

6. Bitmek.

ḳ.-maḳ 30b/17

ḳ.-ur 30b/18

7. (Şüphe) Tereddüd kalmamak.

ḳ.-maz 26b/7

8. Bulunmak.

ḳ.-madın 32a/6

9. Bırakmak.

ḳ.-duğı 40a/14, 53b/18

ḳalay Yumuşak kolayca eriyen çok iyi parlatabilen bir metal.

ḳ. 20a/2

kalb (Ar.) Kalp, gönül.

ķ.+ca 51a/11

ķ.+ile 4a/3

kalîl (Ar.) Az, çok olmayan.

ķ.+e 55a//13

ķ.+i (iy.) 27b/5

kaldur- 1. Kaldırmak.

kalîlü'l-istiṭā'a "güçsüz" 1b/8

ķ.-up 25a/2

kalk- Kalkmak.

2. Namaza başlamak için ellerini kulağına kaldırmak.

ķ.-duḡda 17a/9

ķ.-an 14b/8

ķ.-ķa 65b/17

ķ.-duḡda 14b/6, 17b/7, 50b/1

ķ.-maḡ 17b/16

ķ.-maḡıla 23a/2

ķ.-sa 68b/1

ķ.-maḡ 14a/10, 15a/7, 17a/9, 17b/8

ķ.-up 7b/2, 54a/18

ķ.-maḡdur 14a/11-14

2. Uyanmak.

ķ.-maḡ gerekdür 15a/3

ķ.-duḡda 33a/15

ķ.-sa 21a/11

ķ.-up 13b/3

ķ.-up 14b/3, 15a/5

kalkān Savaşlarda, ok, mızrak, kılıçların darbesine engel olmak için savaşçıların sol eline giydiği siper.

2. Çıkarmak.

ķ. 49b/14

ķ.-a 30b/13

ķ.-duḡı 30b/15

kal'e (Ar.) Savunma ve güvenlik amacıyla yapılan kalın ve yüksek duvarlı, burçlu, mazgallı yapı.

kāmet (Ar.) Namaza başlama işâreti, namaz kılmak için okunan ezan.

ķ.+sidürr 20b/2-3

ķ. 66a/4

ķ.+i (bl.) 65b/12

kalın Kalın, karşıtı ince.

ķ. it- "kad kameti's-sala ezanı okumak"

ķ. 36a/4

(d)-erken 65b/19-1	ķ. 14b/1, 40b/19, 61a/9, 68a/11
ķ. ol- “kamet ezanı okumak”	ķ.+sı 35b/18, 43b/12
-sa 52b/11	ķ.+sından 44a/5
ķan Kan.	ķ.+ñuzdur 6b/8
ķ. 28b/1-5-19, 29a/2-7, 30a/11, 31a/2, 34b/12-17-19, 35a/1-9-12, 38b/17-17, 39b/12-14, 40a/17, 40b/1-4-6-9, 44a/13	ķap- Kapatmak.
ķ.+a 34b/9	ķ.-ar 16b/1
ķ.+ı (iy.) 35a/5-17, 36b/15, 38a/17-17-19, 38b/3-9, 39a/5-6, 53b/19	ķapalu Kapalı.
ķ.+ını 29a/4, 39b/19	ķ. 26b/1
ķ.+ile 39a/19	ķapu Kapı.
ķ.+la 39b/4	ķ.+larını 16b/2
ķ. aldur- birine kan vermek.	ķ.+sında 65b/14
-up 65a/2	ķ.+sından 66b/17
ķana- Kanamak.	ķ.+sını 16b/1
ķ.-yup 40b/8	ķapuk Kabuk.
ķanbur Sırt ve göğüste bir kemik sakatlığı veya hastalığı sebebiyle meydana gelen çıkıntı.	ķ.(ğ)+ı 25a/8
ķ. 63a/3	ķara Siyah.
ķandīl (Far.) Kandil.	ķ.+dur 3a/18
ķ. 50a/6-7	ķ. it- “kötüleştirmek”
ķangı Hangi.	-mekden 6a/7
	kār (Far.) İş, amel.
	k.+a 25b/10
	k.+uñ 7b/13
	ķar Kar.

ķ. 39a/11	k.-mamış ola 39b/5
ķ.+ile 39a/10	ķarışdur- Karıştırmak.
ķaranlık Karanlık, ışksız yer.	ķ.-up 39b/13
ķ. 19a/8	ķarīb (Ar.) Yakın.
ķarār (Ar.) Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.	ķ. 6b/5-10, 11a/13-14, 28a/9, 51b/9
ķ. 57a/5	ķ. idi 44b/18
ķarārdad (ea.) Fikhî eser.	ķ. ise 25b/4, 42b/1
ķ.+da 21a/16	ķ. ol- “yakın olmak”
ķarbuz Karpuz.	-an 67b/2
ķ. 43b/3	-duķda 24a/14
ķarı kadın	-sa 46b/19
ķ.+lar 50b/18	ķārız (Far.) Yer altında çirkef sularının aktığı yol.
ķarın Karın.	k. 42b/2
ķ.+ 49a/9	ķarşu Karşı.
ķ.+ı (iy.) 15a/16, 49a/10	ķ. 50a/5-5, 56b/18-19
ķ.+mı 17b/3	ķaşd (Ar.) Niyet, gaye.
ķ.+ları 17b/5	ķ.+ı (iy.) 9a/16
ķ.+umı 15b/1	ķ. it- “niyyet etmek”
ķarındaş Kardeş.	(d)-üp 54b/15
ķ.+um 5a/19	ķaşden (Ar.) İsteyerek, bile bile.
ķ.+ınuñ 50b/19	ķ. 13a/2-3, 13b/7, 40a/13
ķarış- Karışmak.	ķaşdsuz Niyyetsiz, iradesiz.

ķ. 40a/15	52a/14-15-16, 55a/3-3-18-19,
kāse (Far.) Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak.	57b/8, 58a/2-2-3-4-5-5-9-10,
ķ. 17a/7	59a/16-17, 59b/1-2, 60a/12, 60b/10,
ķ.+lerinde 20a/9	61b/4-5-6-8-8, 62a/19, 63a/17,
ķ.+lerinden 20a/7	63b/9-10-19, 65a/11, 65b/2-5
ķāşır (Ar.) Eksik, kusurlu.	2. (Giyecekler için) Takım.
ķ. ol- “eksik olmak”	ķ. 19a/1-7-11, 29a/10-11, 37b/11-12-12, 49a/1-2-4-6-7
-up 33b/3	ķ.+ı (iy.) 49a/3
ķaş Kaş.	ķat (Ar.) Son verme, bitirme.
ķ.+ı (iy.) 19b/19, 20a/1	ķ it.- “son vermek”
ķaşı- Kaşımak.	-mez 52b/12
ķ.-mağla 56a/2	ķatīfe (Ar.) Pamuk, parlak yumuşak kumaş.
ķat 1. Huzur, yan, görüş.	ķ. 19a/13
ķ.+ında 8b/2-10-10-13, 9a/3-7-8-9, 9b/10-18, 10a/7, 11a/1-1-10-12-13-15-16, 12a/2, 14a/14, 15b/9, 16a/6-6-7-16-17, 16b/4-4, 17a/12-18-18, 17b/12-12-14-14, 18b/1, 20a/10-12-13-14-15, 21a/3-18, 21b/1, 22a/5-6, 23a/3-4-13-14-16, 23b/7, 24a/1-19-19, 24b/3, 25a/18, 25b/6, 27b/5-6, 28a/12-17-17, 29a/9-17, 29b/3-18-19, 33b/7-9-13-15-16, 34b/1, 35a/1-5, 35b/12, 37b/6, 46a/17-19, 46b/1, 47a/7-8-10-10-12-13, 47b/6-6, 48a/4, 48b/9-9,	ķatıl- İlāve edilmek, eklenemek.
	ķ.-sa 43a/8-11, 43b/5
	ķatl (Ar.) Öldürme.
	ķ. it- “öldürmek”
	-se 9b/16
	ķatre (Ar.) Damla.
	ķ.+si 39b/5
	ķavī (Ar.) Güçlü.
	ķ. 60b/1
	ķavuk İdrar torbası, sidik torbası, mesāne.

ķ.(ġ)+1 (iy.) 38b/10

-maz 59a/5

ķaylūle (Ar.) Öğle uykusu.

ķ. olın- “kaza yapılmak”

ķ. 27b/18

-ur 52b/1

ķazā (Ar.) Vaktinde yerine getirilemeyen oruç, namaz gibi görevleri sonradan yerine getirmek ödemek.

ķ.-y1 evāmīr “emirlerin kazası” 9a/1

ķazā-y1 ħācet (Ar.) Büyük abdest bozma.

ķ. it- “büyük abdest bozmak”

ķ. 6b/11-12, 7b/8-10-11, 8a/12, 8b/2-5, 23b/5-6-10, 32a/6-8

(d)-ince 22a/1

ķ.+sı 9b/1

-mekde 21b/17

ķ.+sını 7b/12

ķazīḥān (ea.) Fetva kitabı, yazarı Kadīhan Özkendi el-Ferganī.

ķ.+ya 52b/19

ķ.+da 42a/14

ķ. it- “vaktinde yapılması gereken bir ibadeti vakit geçirdikten sonra yapmak”

ķazūrāt (Ar.) Pislik.

ķ. 41b/10

(d)-e 50b/9

ķavl (Ar.) Özel görüş, içtihat.

(d)-er 32a/9-10, 33a/17, 34a/2, 34b/11, 46b/10

ķ. 21a/6-16, 21b/16, 30b/18, 35b/13, 39a/18, 41b/14, 42b/3-4, 50b/9, 53a/1

(d)-erken 32a/9

-diler 52b/4

ķ.+e 53a/12

-düm 6b/12

ķ.+i (bl.) 12b/3, 53a/3-6

-mek 48b/7

ķ.+i (iy.) 24b/5, 25a/16, 28b/7, 38a/14, 41a/15, 48b/12, 53a/2-18, 59a/7-7

-mez 33a/17, 46b/10, 52a/19

ķ. ol- “vakti geçtikten sonra namaz kılmak”

ķ.+idür 53a/7-9

ķ.+i (iy.)-ledür 29b/2

ķ.+ince 18b/8, 26b/18, 27a/1,
28b/4-14, 30a/2-16, 36a/2, 40a/5-6-
8, 43a/4, 46b/4, 52a/1, 53a/17,
56b/4, 59b/5, 60a/7, 61b/3, 63b/13-
14-18, 64b/1, 67b/3-4, 68b/5-6

ķ.+inde 15a/2, 23b/3, 49a/1, 55b/3

ķ+ine 8b/7

ķ.+ini 59b/9

ķ.+leri 53a/5

ķ.+lerince 52a/2, 66a/2

ķ.+lerinde 8b/2-14, 15a/4, 15b/9,
30a/1, 35b/16, 46a/18, 55b/2

ķ.-i eşaḥ “en doğru söz” 4a/7

ķ.-i Mālīk “İmam Malikin içtihadı”
58a/10

+de 14a/11

ķ.-i Şāfi’ī “İmam Şafii’nin içtihadı”

+de 14a/11

ķ.-i Ṭāvūs “Tavus’un görüşü”

+da 14a/10

ķavm (Ar.) İnsan topluluğu.

ķ. 16b/11, 45b/10

ķ.+e 45b/9

ķ.+üñ 45b/7

ķavme (Ar.) Namazda rükudan
kalkarken secdeye gitmeden önce
iyice doğrulamak.

ķ.-i rükū’ “rükudan kalkıp secdeye
gitmeden önce iyice doğrulamak”

+da 15b/11

ķavuk Pamukla yapılmış baş giyeceği.

ķ. 19a/13

ķay (Ar.) Kusma.

ķ. it- “kusmak”

-se 28b/7

ķ.-yı müfriṭ “çok fazla kusmak”
20b/14

ķaz- Kazmak.

ķ.-up 48b/2

kebā’ir (Ar.) Büyük günahlar.

k.+den 2b/14

Günāḥ-ı k. “büyük günahlar

+ler 4a/13

kebār (Ar.) Büyük.

k. 64a/1

ķ.+ler 13a/13

k. ol- “büyük olmak”

-up 58b/16

kebîre (Ar.) Büyük günah.

+dur 2b/12

k. 2b/6

k.-1 ḥaḳīkī “asıl söz” 58a/1

k.+den 18a/19

k.-1 insānı “insanın konuşması”
54b/4

k.+ile 4a/10

k.-1 nās “insan sözü” 54b/5

keḍi Kedi.

k.-1 tām “mükemmel bir söz”

k. 44b/1

+dur 54b/12

keffāret (Ar.) Bir hatanın, veya kabahatin

affi için ödenen karşılık.

kel‘adem (Ar.)

Yokluk.

k. 9a/15, 23b/6-10

k.+dür 60b/16

kekelik Kekeme olma durumu.

kelb (Ar.)

Köpek.

k.(g)+i 63a/3

k. 18a/9, 49b/7-12, 68a/1-7

kelām (Ar.) 1. Allah’ın varlığı, birliği, peygamberlik, āhiret gibi īman esaslarından bahseden ilāhī kitaplar.

k.+i (bl.) 18a/10

k.+ün 18a/10

k.-1 ḳadīm “eski kitaplar, metinde Tevrât, Zebur, İncil kitaplar için kullanılmıştır” 2b/10

kelimeteyn

Kelime-i tevhit.

k. 5a/5

2. Söz, konuşma.

kelime (Ar.) Anamlı cümle.

k. 54b/7

k.-i küfr “Allah’ın varlığını, birliğini inkar eden bir kelime”
9a/15

k.+ı (iy.) 57b/17

+i (iy.) 9a/16

k.+ı-le (iy.) 62/1

k.-i şehadet “Allah’tan başka tapacak yoktur ve Hz. Muhammed O’nun resuludur” anlamındaki cümlesi”

k.-1 dünyā “dünyavī konuşma”
54a/2

k.-1 ḥaḳ “gerçek söz, doğru kelim”

+de 15a/9

	kendü Kendi, kendisi <i>bk. kendi</i> .
kem (Far.) Eksik, değersiz.	k.+den 3a/7-10
k. 1b/8	k.+nüñ 4a/15
k.-i bižā‘a “eksik bilgi”	k.+ye 25b/8, 60a/12, 64a/9
kemāl (Ar.) Tamlik, mükemmellik.	k.+yi 66b/18
eşhāb-ı k.-i zāhirī “zahiri mükemmelliğin sahipleri” 2a/5-6	kene Kan emen asalak böcek, sakırğa. k. 29a/5, 39b/18
k.-i ‘azīmet “kendisine ait tam kemal sıfatıyla”	kenef (Ar.) Yön, cihet.
+iyle 6a/2	k.+de 20a/1
neyl-i derecāti’l-k. “derecelerin mükemmelliğine ulaşma” 1b/4	kerāhet (Ar.) Mekruh olma hali.
kemik Kemik.	k. 18b/5-7, 26a/19, 27a/10, 49a/16-18, 49b/1-2-5, 62b/17, 66b/12
k.+ile 22a/3	k. ol- “mekruh olmak”
k.+lerdür 21b/16	-an 62b/14
kenār (Far.) Kenar, yan.	-masına 18b/2
k.+da 19b/15	kerāmet (Ar.) Lütuf.
k.+ından 26a/7	k.+inden 13a/13
kendi Kendi, kendisi <i>bk. kendü</i> .	ciht-i k. “Aallah’ın lütfu”
k. 3b/17-18, 10b/17, 18b/8, 24a/5, 26a/6, 35a/10, 36b/1, 43a/9, 43b/1, 47a/16, 50b/5, 51a/17, 52a/4, 53b/4, 62a/4 63a/3-4, 64a/11, 65b/3	+inden 3a/13
k.+nüñ 27a/12	selām-ı k. “miraç gecesinde Peygamber Efendimize verilen selam” 12b/14
k.+ye 18b/8	kere Kez, defa.
	k. 17a/4, 19a/15-16-19, 58a/12-14

kerre Kez, defa.

k.+dür 56b/1

k. 17a/4, 21a/12, 47b/1, 59b/18-19

kes- (Tırnak) Kesmek.

kerīm (Ar.) Ulu, kutsal.

k.-en 26a/11

Qur'ān ı K. "Qur'ān-ı Kerīm"
44b/6-7, 48a/7, 54b/18

k.-mek 27a/11-12

k.-mekde 27a/10

+de 2a/12, 5b/8-14-17-19,
48a/8

2. Öldürmek.

+den 53b/5

k.-üp 19a/6

+ile 2b/10

kese Yıkanırken kileri temizlemek için
vücuda sürülen ufak torba.

kerīme (Ar.) Büyük, kerīm kelimenin
müennes şekli

k. sür- "kese ile vücudun kirleri
temizlemek"

va'd-i k. "büyük vaat"

-mek 51a/6

+le 5b/8

kesil- Ara verilmek.

+leri-le 6a/3

k.-mese 29a/8, 35a/5

āyāt-ı k. "kutsal ayetler" 5b/10,
10a/14-17-18

k.-se 34a/5

āyet-i k. "kutsal ayet" 3b/7, 10a/14,
48a/9, 58a/16

k.-üp 32b/2

keşir (Ar.) Çok, bol.

+ile 54b/7-8

k.+i (iy.) 27b/5

+nüñ 44b/9

k. ol- "çok olmak"

+si 5b/15, 10b/8-9, 11b/8,
16b/19, 61a/16

-dığı 5b/19

+sini 15b/15

-up 68b/9

kesb (Ar.) Geçim sağlamak için
yapılan çalışma ve sanat.

'amel-i k. "namazdayken öyle
hareketler yapmak ki dışarıdan onu
gören bir kimse namazda

olmadığından şübhe eder” 13a/4, 54a/2	Kible (Ar.) Kābe’nin bulunduğu yer, kible.
+dür 40b/13	Қ. 14b/7, 49b/4-19, 60a/2-4-7-8-16, 60b/4
+i 56a/3	Қ.+de 60a/5-17, 60b/5
keşret (Ar.) Fazlalık, çokluk.	Қ+den 61a/2
k.-i cemā‘at “cemaatin fazlalığı”	Қ.+i (bl.) 61a/12
+dan 68b/14	Қ.+ye 10a/6, 22b/8, 56b/18-19, 60b/4
keşf-i ‘avret (Ar.) Başkalarına gösterilmesi ayıp kabul edilen yerlerin örtmesi.	ekşer-i re’y-i Қ. “Kible'ye olan görüş” 60a/7
k. 26a/1	kıl Saç.
ketfiye (Ar.) Omuz.	қ. 20b/17, 36a/13
k. 14a/11	қ.+lar 26a/11
kevşer (Ar.) 1. Cennette bir nehir veya havuz.	қ.+ları 21b/7, 34b/17
ҳавз-ı k. “cennet havuzu” 3b/3	kıl- Kılmak, etmek, yapmak.
2. Kevser suresi.	қ. 34a/14
süre-i k “Kevser suresi” 16b/7	қ.-a 50b/3, 51b/4, 52a/8-9
keyfiyyet (Ar.) Vasıf, nitelik.	қ.-acaқ kadar 29a/7
k.+i (iy.) 2b/19	қ.-acaқ vaқt 32a/5
k.+lerini 2b/8	қ.-amaz 29b/4
kezālik (Ar.) Aynı şekilde, bu da böyle.	қ.-amazlar 8a/10
k. 2b/4, 8b/14, 11a/11, 14a/8, 17a/2, 19b/8, 36b/17, 39b/1, 46a/15	қ.-an 59b/10, 60a/2
	қ.-ana 65a/19, 65b/1

ķ.-anuñ 65a/19

ķ.-ar 29a/9-18, 29b/1-3, 33a/9-10,
34a/8-16, 34b/3, 35a/14-16, 45a/12,
49a/18, 50b/6, 52a/17-18, 52b/15-
16-17

ķ.-ardı 11b/2, 26a/16, 36b/10

ķ.-arken 31a/3, 36b/9, 47a/11,
47b/16, 48b/6, 54a/3, 55b/17, 64a/9

ķ.-arlar idi 37a/2-5

ķ.-ar mısın 19a/2

ķ.-ayum 61b/5

ķ.-dı 11b/2

ķ.-dılar 3b/6, 54a/18, 57a/13

ķ.-duğı 6b/10-11, 51b/13

ķ.-duķ 61a/13

ķ.-duķdan 9a/12

ķ.-duķlarında 11b/16

ķ.-duķlarından 11a/5

ķ.-dum 6b/5, 16a/14

ķ.-madan 28a/1

ķ.-madılar 8a/7

ķ.-madın 14b/16

ķ.-mağa 17b/16, 51b/16

ķ.-maķ 9a/13, 11a/4-7-8-9, 17b/16,
18b/1-17-18, 19a/8, 25a/5, 26a/18,
34a/10-18, 37a/18, 48b/19, 49a/3-
10-13, 49b/8, 50a/5, 52a/4-5-7-9,
52b/7-9

ķ.-maķda 26a/13, 36a/17, 49a/18,
49b/4

ķ.-maķdur 11a/6

ķ.-maķ gerekdür 51b/11

ķ.-maķ lāzım 53a/13

ķ.-maķ lāzımdur 51b/13

ķ.-mam 19a/3

ķ.-mamaķ 3a/14, 28a/10, 55a/13

ķ.-mayayum 64a/17

ķ.-maz 33a/9

ķ.-sa 6a/16, 35b/4, 46b/9, 51b/12-
14-17, 52a/1, 52b/5-18, 53a/15,
60a/6-9-10, 61a/3, 61b/11-14

ķ.-salar 18b/4, 60b/17

ķ.-ur 17a/17, 30a/11, 34a/6

ķ.-urlar idi 19a/7

ķ.-urken 18b/3

ķ.-up 6b/10-19, 11a/18, 28a/4,
29a/16, 50b/8, 60b/5-7-8, 65b/8

ķ.-maķ

kıldur- (Teravîh) Kıldırmaq.

ķ.-maq 62b/4

ķılın- (Namaz) Kılınmaq.

ķ.-an 14a/3-6, 52b/7

ķ.-duķda 11b/19

ķ.-mada 53a/11

ķ.-maq 9a/18, 53a/9

ķ.-mamaķ gerekdūr 51b/8

ķ.-maz 38a/7, 52a/14, 62a/15

ķ.-sa 12a/3, 53a/12

ķ.-ur 8b/19, 53a/8

ķ.-urken 32a/4

ķıllet (Ar.) Kıtlık.

ķ.+de 5b/6

ķılsuz Kılısız.

ķ. 48b/18

ķırā'at (Ar.) Namazda Kur'an okuma.

ķ. 10a/8, 15b/10, 16a/2-3, 58a/15, 58b/13

ķ.+inde 15b/11

āyet-i ķ. "ķiraet ayeti" 10b/8-9

ķ.-i Ẹur'ān "Kur'an okuma" 8a/5, 15b/13

ķ.-i şalāt "namazda Kur'an okumak" 8a/4

Selām-ı ķ. "ķiraet selamı" 12b/13

ķırā'at suz Kiratsız.

ķ. 8a/6

ķırķ Kırk (40).

ķ. 29b/17, 34b/9-11, 35a/1-5-15, 44b/1-5, 65a/12

ķırķ- Bıyıkları uç veya kenarından kesmek.

ķ.-maq 20b/19

ķırķ sekiz Kırk sekiz (48).

ķ. 4a/15

ķırmızı Kırmızı.

ķ. 11a/1-2

ķısmet (Ar.) 1. Pay, hisse.

ķ. it- "hisseye ayırmak"

(d)-erlerken 54b/9

2. Baht.

izķār-yı ķ. "bahtı anma" 17a/14

ķış Kış mevsimi.

ķ. 46b/2

ķıtāl (Ar.) Çenk, savaş.

ķ. it- "savaşmak" 56b/16

kıyām (Ar.) 1. Ölülerin dirilmesi.

ķ. 3a/17

2. Ayakta durma.

ķ.+ı (iy.) 6a/9

3. Ayakta durmak. Namazın içindeki farzlardan birisi.

ķ. 10a/8, 15b/9, 58a/9-11-18, 66a/2

ķ.+a 11a/13

ķ.+da 66b/7, 68a/16

ķ.+da iken 16b/12

ķ.+dan 56a/15

ķ.+dur 10b/7

ķ. it- “ayağa kalkmak”

(d)-er 68b/4-5

(d)-üp 66a/4

-mek 57b/15, 65b/19,

-mek gerekdür 66a/1

-meye 65b/17

ķ.-ı tām “kıyam ederken sırtın dik tutulması” 11a/11

ķ.-ı rükū‘ “rukü kıyamı” 63a/3

kıyāmen (Ar.) Ayakta.

ķ. 61b/15

kıyāmet (Ar.) Yaratılışların yok olma günü, kıyamet günü.

ķ.+de 29b/8, 45a/2

rūz-ı ķ. “kıyamet günü” 6a/17, 14a/15

tā ķ. “kıyamete kadar”

+de 6a/3

kıyās (Ar.) 1. Mukayese etme.

ķ.+a 59a/19, 60b/13

ķ.+ile 38a/3-4

ķ. it- “mukayese etmek”

(d)-erler 55a/9

-miş 8b/18

ķ. olın- “mukayese yapılmak”

-maz 8a/18, 55a/12

2. Benzetmek.

ķ. it- “benzetmek”

(d)-üp 13a/2

kıyāsen (Ar.) Kıysa yoluyla.

ķ. 24a/2, 46b/9, 51b/2

kıymetli Maddî açıdan pahalı, değerli.

ķ. 55b/6

kız Kız.

ķ. 8b/12, 29b/15, 32a/10-13-15-18,
32b/1, 35a/4-8, 50b/19

ķ.+a 8b/11, 50b/3

ķ.+ı (iy.) 32a/12-13

ķ.+ını 8b/11

ķ.+lar 50b/18

ķizar- Kızarmak.

ķ.-dı 38b/1

ķ.-sa 29a/4

ķızıl kırmızı.

ķ.+dur 30a/17

ķi (Far.) Ki, ki o.

k. 2a/16-17-19-19, 2b/1-1-3-15-16,
3a/3, 3b/4-5-19-19, 4a/12-5-16-18-
19, 4b/11-11-17-18, 5a/1-2-3-10-
11, 5b/1-2-3-4-5-16, 6a/1-3, 6b/1-3-
11, 7a/10-12-13-15-17-17-18-18,
7b/3-5-6-8-10-13-15-18, 9a/11,
10b/7, 11b/4-5-10-11, 12a/11-15-
15-19, 12b/15-16-17-19, 13a/1-6-8-
9-13-19, 13b/6-8-9-18, 14a/15,
14b/2-5-8, 16a/8-11-12-19, 17a/13-
4, 18a/1-2-4-5-6-7-13-17, 18b/9-
13-14-16-19, 19a/1-2-2-3-4-16-18,
19b/1-14, 20a/19, 20b/10-12,
21a/1-5-10-14, 21b/8-14-15-18,
22b/4-11-18, 23a/5-17, 24a/3,
24b/1-6-16, 25a/1-10-12-15-16-18,

26a/1-2-2-4-10-12-17, 26b/15,
27a/8-11-13, 27b/8-10-10-18,
28a/3-4-13, 29b/10-12-16, 30a/11-
12-15, 30b/2-3-6-8-10, 31a/11-12-
13-16, 31b/1-5, 32a/3-12, 34a/12-
14, 35a/2-8, 36a/12-18, 36b/6-7,
37a/6-10-10-14-19, 37b/1-1-7-9,
38a/13-18, 38b/2-4-7, 39a/14,
40b/1-3, 41a/3-5-14, 41b/5-17-19,
42a/12, 43a/1-6-18, 43b/6-7-10-11-
12-12-13-14, 44a/16, 44b/12,
45a/9-19, 45b/1-2-3-4-4-5-9-16,
46a/2, 47a/1-2-15, 47b/1, 48a/16,
48b/6-10, 49a/1-2, 49b/2-7-9-11-
11-16, 50b/2-6-6-8-9, 51a/2-12-15-
17, 52a/5, 52b/6-7, 53a/10-14-19,
53b/6-15, 54a/1-13-17-19, 54b/3,
55a/9-11, 55b/5, 56a/4-6-14, 57a/6-
9-11, 57b/5-10-13-16, 58a/13,
59b/13, 61a/11-14, 61b/15, 62a/9-
12-14-16, 62b/4-6-7-17, 63a/13,
64a/5-12, 64b/9-16-18, 65a/11-12-
12-12-13-13-5, 65b/2-13, 66a/5-6-
15-19, 66b/13-19, 67a/5-18, 67b/2,
68a/2-6-9-10-13, 68b/13

ķibr (Ar.) Kibir, kendini herkesten
üstün görme.

k.+dür 19a/14

ķifāyet (Ar.) Kafi olma, yetme.

k. it- “kafi gelmek, yetmek”

(d)-ecek 48a/1-4

(d)-er 20b/19, 21a/9-11-12-13-16, 22b/8, 40a/12, 44a/10, 59b/1, 60a/1, 67a/15

(d)-er mi 46a/16

-medükçe 48a/5

-mez 44a/9, 51b/13

kih kih (Ar.) “Tükür tükür” anlamında kullanılan bir söz.

k. 54b/11

kilim (Far.) Çeşitli renklerde motif ve çizgilerle süslü, halıdan daha ince. kıl veya yün dokuma.

k. 49b/17

kilise (<Far. kelīsa) Hristiyanların ibadet yeri.

k.+ye 62a/5

kilīt (Far.) Anahtar.

k.(d)+i (iy.) 3b/9

kim (Soru zamiri) Kim.

k. 4a/15, 5a/17, 67a/6

k.+e 18a/3

k. idi 5a/17

k.+inüñ 3a/18-18

k.+üñ 66a/14

her. kim 4b/11, 11b/9-10, 13b/13-14-15-16-18, 16a/19, 22b/11, 53a/14-19, 57b/2, 58b/13

kimesne Kimse *bk. kimse*.

k. 3a/7-10, 4b/11-13, 5a/17, 6a/12, 7a/16, 7b/2, 8b/3, 19a/9, 26a/11, 26b/2, 37a/12, 39a/4, 41b/18, 42a/17, 44a/8-16, 45a/13, 55a/2, 56b/9, 57a/6, 58b/7, 61b/15, 64a/6

k.+den 31b/6, 65a/14

k.+dür 62b/15

k.+ler 18b/3, 41a/18

k.+lere 19b/19

k.+nüñ 21a/2, 36b/3, 40a/5, 63b/7, 64a/16, 64b/5-7, 67b/6-11, 68a/1-7

k.+ye 46b/10, 47a/9, 51a/14, 53b/3, 54b/14, 58b/10, 61b/1

k.+yi 55b/9, 56b/8, 64a/14

kimse Kimse *bk. kimesne*.

k. 25a/1, 61a/12

k.+yi 66b/11

kir Vücudun üzerinde olan pislik.

k. 27a/6

kirām (Ar.) Şerefli ve ulu kimseler.

enbiyā-yı k. “şerefli ve ulu peygamberler”

+ına 2b/9

+uñ 19b/1

eşhâb-ı k. “şerefli sahabeler”

+ından 3a/2

kirāmen kâtibīn (Ar.) İnsanların
sağ ve sol omuzunda bulunup,
onların sevap ve günahlarını yazan
iki melek.

k. 21b/19

kireç Su ve kumla karıştırılıp harç olarak
yapılarda ve sıva işlerinde
kullanılır.

k. 45b/17, 47a/19

kirli Üzerinde yağ, toz, leke vb. bulunan
bir şey, pis.

k. ise 51b/4

kisvet (Ar.) Kılık kıyafet, elbise.

k.+lerle 2a/8

kişi İnsan, kişi.

k. 4b/10, 6a/1, 50b/19

kitāb (Ar.) 1. Kitap.

k. 2a/4

k.+da 42b/17

k.+ında 36b/12-14, 56b/6

mukaddime-i k. “ön sözü” 2a/11

2. Metinde, indirilmiş dört kitap;
Tevrat, Zebur, İncil ile Kur'an-ı
Kerim kastedilmiştir.

k.+lar 2b/9

k.+larına 5a/4

kitābet (Ar.) Katiplik.

k ü niyābet “katiplik ve
kadılık” 1b/10

kitābī (Ar.) Semāvī kitablardan birine
tabi olan kimse.

k. 20a/8

k. iseler 20a/8

kitābīyye (Ar.) Semāvī kitablardan
birine tabi olan tabaka.

k.+yi 20a/11

ķo- 1. Terk etmek, bırakmak.

ķ. 14b/15

ķ.-mayup 64a/2

2. Belirli bir yere yerleştirmek.

ķ.-dı 15a/11-13, 17b/1

ķ.-duğı 30b/14, 39b/11

ķ.-maķ 17b/1

ķ.-maķdan 18a/16

ķ.-sa 21a/13, 33a/18, 56a/11

ķ.-sañ 17a/8	ķ.+ların (bl.) 17b/2, 46a/8
ķ.-ya 22a/1	ķ.+larına 17b/2
ķ.-yup 17b/2, 22a/1	ķ.+laruñ 14a/14
3. Doldurmak.	ķomşı Komşu.
ķ.-salar 38b/8	ķ. 51a/18
4. Katmak, eklemek.	ķon- 1. Sokmak.
ķ.-duķları 46a/2	ķ.-up 29a/4
5. Yemek.	2. İsim koymak.
ķ.-dı 54b/10	ķ.-up 38a/5
6. Bırakmak.	ķonak Menzil, duracak yer.
ķ.-salar 55a/6-10	ķ.-da 44b /15
7. Bir meseleyi bir hükme bağlayarak kesin bir karar vermek.	ķop- Yerinden ayrılmak.
ķ.-madılar 57a/5	k.-dı 18a/11
8. Kendi yerine birini vekil etmek.	ķ.-duķdan 23a/9
ķ.-yalar 62b/9	ķ.-mazsa 27a/5
ķocaķarı İhtiyar kadın.	ķ.-sa 27a/4
ķ. 51a/13-15	ķ.-up 23a/7
ķ.+larla 51a/16-18	ķopar- Bağlı bulunduğu yerden ayırmak.
ķofa Kova.	ķ.-maķ lāzım 27a/5
ķ. 42b/5-9-13-16, 44a/11-14-15-19, 44b/1-3-3-4-5-5-5	ķoparıl- Yolunmak, koparılmak.
ķol Kol.	ķ.-mış çiçek 27a/3
	ķorķut- Endişelendirmek, kaygıya düşürmek.

	ķ.-dılar 62a/1		ķ.(d)+ınuñ 36b/15
ķoy-	1. Koymak.	ķudret (Ar.)	1. İktidar.
	ķ.-up 14a/16, 19b/3-4, 33a/19		ķ.+de 5b/6
	2. Gömmek.		2. Güç, kuvvet.
	ķ.-up 11b/17		ķ.+i (iy.) 46b/13
	3. (Su) Dökmek.		ķ. ol- “güç olmak”
	ķ.-up 26a/5		-maya 8a/14, 28a/14
ķoyu	Koyu rengi.	Kūfe (ya.)	Irak'ın necef ilinde bir şehir.
	ķ.+dur 30a/17		ehl-i K. “Kufe şehrinde yaşayanlar”
ķoyul-	Koyulmak.		7a/11
	ķ.-up 14a/19		K. Cāmii “635 yılında Sa'd bin Ebi Vakkas tarafından inşa edilmiş bir cami” 7a/5
ķoyun	Koyun.		K. Cāmii şerīf “Kutsal Kufe camisi”
	ķ. 38a/17, 42b/7-11, 44b/4		+ine 7a/5
	ķ.+uñ (bl.) 38b/3-8		
ķömür	Kömür.	ķūh (Far.)	Dağ.
	k. 50a/7		mānend-i k. “dağaya benzeyen”
ķöpri	Köprü.		14a/18
	k. 63b/16-16	ķūhī (Far.)	Dağla ilgili.
	k.+ye 63b/15		k. 46a/4
ķöylü	Köyde yaşayan.	ķul	1. Kul, abd.
	k. 27a/6		ķ. 3b/16
ķurt	Böcek.		ķ.+ı (iy.) 2b/6-13
	ķ. 38a/16, 38b/15		ķ.+um 14b/2, 18a/3

ķ.+ıñdur 3b/15	du‘ā’-ı ķ. “kunut duası”
2. Köle.	+da 12b/4
ķ. 11a/8, 13b/4	ķ. du‘ā’sı “kunut duası”
ķ.+ını 9b/14	+ında 15b/11-12
ķulak Kulak.	ķur- Bir araya getirme, toplama.
ķ. 20b/17, 36b/7	ķ.-andan 43a/9
ķ.+dan 36b/4	ķuraķ (Toprak için) Nemsiz, kuru.
ķ.(ğ)+ı (iy.) 39b/3	ķ.+dur 62a/9
ķ.(ğ)+ına 57b/12	ķur’ān (Ar.) Peygamber Efendimize
ķ.(ğ)+ından 39b/3	verilen kutsal kitap.
ķ.(ğ)+uñ 14b/3	ķ. 2b/12, 8a/7, 12b/9, 25b/9,
ķ.+ları 22a/13	26a/13-15, 44b/6, 58b/19, 65a/8-
ķ.+larına 21b/11	14-16
ķ.+laruñ 14a/14	ķ.+dan 12b/5-6
	ķ.+ile 57a/17
ķullan- Kullanmak.	ķırā’at-ı ķ. “Kur’an okuma” 8a/5,
ķ.-maķ 22a/15	15b/13
ķulunç Omuz başlarında duyulan şiddetli	ķ.-ı ‘Azīm “yüce Kur’an”
ağrı.	+dendür 16b/10
ķ. 53b/10	ķ.-ı ‘Azīmu’ş-şān “şan ve şerefi
ķumlu Kumlu.	büyük olan Kur’ān”
ķ. 48a/19	+a 7a/8
ķunūt (Ar.) Vitir namazının son	ķ.-ı Kerīm “ķur’ān-ı Kerīm”
rekatinde rükūya gitmeden önce	44b/6-7, 48a/7, 54b/18
okunan dua.	

+de 2a/12, 5b/8-14-17-19, 48a/8	ķuru- Kurumak.
+den 53b/5	ķ.-dısa 37b/15
+ile 2b/10	ķ.-duķda 37b/16, 47a/19
ķ.-ı Mecīd “ķur’ān-ı Kerīm”	ķ.-duķdan 38b/7
+de 7b/19	ķ.-mağla 48b/3-14-16
ķurb (Ar.) Yakın.	ķus- Kusmak.
k.+ma 5a/1	ķ.-maķ 28a/11, 40b/2, 53b/19
kurt Böcek, ipek böceğı.	ķ.-sa 28b/10
ķ. 38a/16, 38b/15	ķuŗūr (Ar.) Eksiklik, hata.
k.(d)+unuń 36b/15	ķ.+umuzla 6a/3
ķurna Hamamda musluktan akan suyun içinde biriktirildiğı yuvarlak taŗ tekne.	ķuŗ Kuŗ.
ķ. 26a/19	ķ.+lar 42b/12
ķ.+da 26b/2-5-7	ķuŗaķ Bele bağlanan uzun enli veya senszi kumaŗ.
ķ.+dan 26b/6	ķ. 56a/9
ķ.+ları 42a/3	ķ.(ğ)+ını 56a/12
ķurı Kuru <i>bk. ķuru</i> .	ķuŗan- Giyinmek.
ķ. 39a/11	ķ.-maķ 56a/9
ķuru Kuru, nemli olmayan <i>bk. ķurı</i> .	ķ.-up 26a/18
ķ. 37b/11	ķuŗluk Kuŗluk vakti.
ķ.+sı 37b/5, 38a/1	ķ. 18b/1
ķ.+sını 37b/6	ķ.+da 18b/3
	ķuvvet (Ar.) Güç.

ķ.+i (iy.) 38a/11	kelime.-i k. “Allah’ın varlığını, birliğini inkâr eden bir kelime” 9a/15
ķuyruķ (Göz) Uç, kenar.	
ķ.(ğ)+ı-la 6b/13	+i (iy.) 9a/16
ķuyu Kuyu	ķüffâr (Ar.) Kâfirler.
ķ.+dan 42b/7-9	k. 3a/14, 4a/17
ķ.+sına 42b/1-2-5-10-15, 44a/10-12	ķ.+a 3a/14
ķ.+nuñ 44a/16	ķüfv (Ar.) Benzer, eş.
ķ.+ya 44a/18	k. 2a/19
ķuzu Koyunun yavrusu.	ķül (Ar.) Tamam, bütün.
ķ. 17b/6	k. 44a/15
ķübrâ (Ar.) Büyük.	ķülĥan (Far.) Hammamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan ocak.
ķ.-yı şākirdân “büyük öğrenciler” 7a/9	ķ.+da 49a/14
ķüçük Küçük, büyük olmayan.	ķ.+nuñ 49a/14
k. 50a/2, 50b/17, 50b/18	ķüllî (Ar.) Bütün, tamam.
ķ. ise 29a/6, 40a/1	ķ.+sine 12a/13
ķüfr (Ar.) Dinin esaslarına inanmama.	ķ.+sini 44a/14
k. 9b/12, 20b/7, 25b/8, 57a/4	ķütüb (Ar.) Kitaplar.
ķ.+dür 13b/19	ķ.-i fıkhiyye “fikhî kitaplar” 1b/11
ķ.+i (iy) 9a/2-13, 9b/10-13, 63a/8	
ķ.+üñ 49b/5	
ķ. gel- “kafir olmak”	
-mez 4a/10	
	L
	lağv (Ar.) Yanlış, boş söz.

l.+dur 52b/8

lā-ilāhe illa'llāh (Ar.) “Allah’tan başka ilah yoktur” (Kelime-i Tevhid’in bir parçası)

l. 3b/9

lā-ilāhe illa'llāh Muhammedü’r-resū’llāh “Allah’tan başka ilah yok ve Muhammed Allah’ın resuludur”(kelime-i tevhid). 3b/10

laḡab (Ar.) Takma ad.

l.+uñ 18b/15

lākin (Ar.) Ama, nacak.

l. 1b/12, 2a/4, 3b/11-15, 4a/3-6-10-17, 8a/12-13-18, 8b/18, 10a/15, 11a/5, 13b/14-15, 16a/1, 18b/15, 19b/19, 20a/3-12, 21b/14, 22b/6, 23a/15, 24a/1-11-13, 25a/18, 26b/3, 27a/10-11, 28b/8, 31a/1, 31b/2, 32b/19, 34a/6, 35b/10, 36b/12, 37a/15, 37b/2, 38a/10-11-12-15, 38b/3-16, 39b/8, 40a/16, 41b/10, 42b/18, 43a/7-10, 43b/14, 44a/3-15, 44b/17, 45a/8, 47b/15-19, 48a/10-12, 50b/1-18, 51a/8, 52a/2, 53a/1-6-13-17-18, 53b/5, 59b/7-11, 60b/12, 62b/17, 63a/1, 65a/10, 66b/15, 67b/18, 68a/3

laṡīfe (Ar.) Şaka.

L. 18b/12

l. it- “şaka yapmak”

(d)-üp 18b/14

l.-i celīle “büyük şaka” 4b/14

lāyık (Ar.) Uygun, münasip

l. 13a/10-11, 51a/10

l.+dur 2b/3

l. ol- “uygun olmak”

-mayan 2a/18, 2b/5

lāyih (Ar.) Hatıra gelen.

l. ol- “hatıra gelmek”

-an 55a/13

lāzım (Ar.) Gerekli, lazım lüzumlu.

l. 2b/9, 13b/15, 15b/17-19, 16a/4, 19b/10, 24b/11-13, 27a/7, 31b/16, 35b/16, 49a/11, 51b/3, 56a/6, 61a/4, 63a/17, 68b/8

l.+dur 6b/12, 8b/2, 14b/7, 16a/5, 16b/11, 17a/12, 19b/8, 20b/2, 21a/8-14-17, 21b/17, 23a/14-18, 23b/13, 24a/5-8, 25a/15, 26b/12-14-19, 29b/8, 30b/10, 31a/11, 31b/3-9-15, 33b/10, 40a/16, 41a/1-4, 44a/15, 46a/18, 47a/8, 48a/7, 51b/13, 52a/11, 56b/15, 57b/14, 62b/3-4, 63a/17, 67a/11

l. ise 48b/2

l. mıdı 46a/17	l.-i kadir “kadir gecesi” 53a/15
l. gel- “gerekmek, lüzumlu olmak”	l.-i mi‘rāc “miraç gecesi”
-dükde 37a/18, 40b/19	+da 12b/14, 57a/11
-mez 8b/2, 12a/13, 31b/8, 32a/7-8	leyse bi-şey (Ar.) Hiçbir şey değil, önemli değil.
-ür 11b/8, 12a/6-6-14, 12b/12, 31b/13, 53a/13, 57a/5, 62a/6	l. 37b/1
-ürdi 16b/8	libās (Ar.) Elbise.
l. ol- “gerekli, lüzumlu olmak”	l. 37b/18, 51a/19, 51b/2
-dığını 8b/15	l.+da 35b/14, 38a/2-3
-mak 37b/3	l.+ı (iy.) 19b/11, 63b/7-11
-maz 8a/12, 9a/13-14, 9b/1-16, 23a/1-3-13-17, 31b/16, 58a/1-17, 60b/3	l.+ıla 19a/12
-ur 6b/11, 8b/5-6, 9a/2-14-17-18, 10a/2, 12a/14, 23b/1-2-4-5-5-6-10, 34a/11, 37b/9, 58a/12, 58b/6-7, 60a/5-17, 60b/14, 61b/7	l.+ile 19a/8
-ur mı 6b/11, 10a/1, 68a/15, 68b/3	l.+ları 37a/1
levn (Ar.) Renk.	l.+larında 63b/4
l.+i (iy.) 42a/13	l.+ına 28b/9, 36b/16, 47a/16
l.+ini 38a/19	l.+sını 56a/13
leyl (Ar.) Gece.	l.+uñ 49a/5
	lih̄ye (Ar.) Sakal.
	l. 17b/19
	lisān (Ar.) Dil.
	l.+la 4a/3
	lisānen (Ar.) Söylemek suretiyle, dille söyleyerek.

l. 55a/7	+dür 41b/17, 42a/7-8
livāṭa (Ar.) Erkekler arasındaki cinsî sapıklık, Homoseksüellik.	m.-i ṭāhīr “temiz su” 43a/5
l. it- “erkeğin erkekle cinsel münasebette bulunmak”	m.-i ṭāhūr “çok temiz su”
-se 23b/8	+a 43a/12, 43b/11
	+ile 43b/10
loḫma (Ar.) Bir defada yutulacak miktardaki yiyecek.	mā-‘adā (Ar.) Bundan başka.
l. 58a/19	m. 33a/6
luṭf (Ar.) İyilik, hoşluk.	m.+sı 57b/6
l.+ıla 57b/12	mā-beyn (Ar.) İki şeyin arası, arasında.
lūle (Far.) Suyun istenen miktarda akması için çeşme, musluk vb.ne takılan içi boş boru parçası.	m.+i (iy.) 16b/15, 64a/2
l. 26b/1-8	m.+inde 30a/3, 44b/2, 49a/14, 63a/9-13
l.+den 26b/4-8	m.+lerinde 23a/19
l.+yi 26b/1-5	ma‘būd (Ar.) Kayıtsız şartsız ibadete layık olan zat Allah.
	m. 61a/4
	m.+a 61a/4
	mā-dām (<Ar. mā-dāme) Çünkü.
mā’ (Ar.) Su.	m. 27a/13, 27b/10, 39a/14, 42a/12, 53b/15, 63a/13
m.-i cārī “akar su”	
+de 42a/12	māder (Far.) Anne, valide.
m.-i müsta‘mel “Kullanılmış su”	m.+i 8a/18
41b/18, 42a/5-6-9-11, 42b/17-18-19, 43a/5-7, 44a/3	ma‘füvv (Ar.) Bağışlanmış.
	m.+dür 35b/11

mağmūm (Ar.) Hüzünlü, kederli.

m. ol- “hüzünlü olmak”

-dılar 3b/6

mağrib (Ar.) Akşam.

m. 14a/5

m.+ile 9b/2

şalāt-ı m. “akşam namazı” 13a/2-3

+i (iy.) 11a/7

vaqt-i m. “akşam namazı” 10b/19

mağşūb (Ar.) Sāhibinden zorla alınmış,
gasbedilmiş.

arz-ı m. “sahibinden zorla alınmış
toprak”

+da 11a/8

maḥal (<Ar. maḥall) Yer, mekan.

m. 43a/3, 48a/7

m.+de 5b/10-11-12-12-13-14, 6a/5-
6-8-10-10, 13a/8, 14b/8, 22b/13,
40b/15-16-18, 48b/5, 49a/9, 52b/7,
56a/15, 61b/1, 64a/5, 65b/12

m.+den 67b/17

m.+e 49b/12

m. idik 61a/12

m.+i (bl.) 48a/18

m.+i (iy.) 49a/9

m.+i (iy.)le 49a/8

m.+lerde 63a/13

m.+lerine 51a/1

m.+lerüñ 50a/15

m.+linden 15a/13, 23a/7-9, 42a/16-
17, 56a/16

m.+line 16b/16, 48b/11, 51a/3

m.+lini 56a/2

ğayr-i m. “başka yer”

+de 8a/5, 9b/3

m.-i ‘avret. “vücudun örtülmesi
gereken yerler”

+üñ 50a/8

m.-i қа‘de “kade yeri” 48b/4

m.-i mest “mest yeri”

+de 40a/8

m.-i secde “secde edilecek yer”
48b/4-7-10, 49a/11

+ye 16b/19

m.-i sūnnet “sūnne yeri”

+inde 52b/9

m.-i zīnet “ziynet yerleri, göğüs,
sine”

+i (iy.) 51a/3

maḥāll (Ar.) Zor.

m. ol- “zor olmak”

-mağla 61a/5

maḥalle (Ar.) Büyük köy, kasaba.

m. 44b/13, 47b/10

maḥārim (Ar.) Yasak kılınmış.

m.+den 5b/5

Ma‘hāzā (Ar.) Bununla birlikte.

m. 7b/9

maḥlūḳ (Ar.) Mahluk, yaratık.

m. 2b/12, 3b/19

m.+dur 2b/12, 37b/8-10

m.+ı (iy.) 2b/13

m.+ıdur 2b/6-13

maḥlūṭ (Ar.) Karışık.

m. 30a/19, 43b/10-13

m. ol- “karışık olmak”

-sa 41b/6

maḥrem (Ar.) Nikah düşmeyen, anne, teyze, dayı vb. yakın akraba.

m.+lerini 39b/17

maḥrūm (Ar.) Nasipsiz, iyi ve güzel şeylerden payı almayan kimse.

m. eyle- “birinin hakkını vermemek”

-dün 18a/7

m. ol- “nasipsiz kalmak”

-asın 18a/7

maḥşūş (Ar.) Özel, has.

m. 13a/17, 14a/8

m. ol- “has olmak”

-an 14a/7

‘ibādāt-ı m. “özel ibadetler” 2a/2

mā’il (Ar.) 1. Yakın.

m. ise 23b/1-2

2. Bir tarafa doğru eğilme.

m. 27b/12

maḳ‘ad (Ar.) Kıç, makat.

m. 50a/17

m.+dan 20b/14, 38b/15

maḳām (Ar.) Yer, mahal.

m.+da 3b/2

m.+ına 21b/5, 52a/3-16, 52b/5-10

m.+ında 3b/2, 22a/17

maḳbūl (Ar.) Muteber, kabul edilen.

m.+dur 62a/17

m. ol- “kabul edilmek”

-dışa 6a/19

-ur 4b/8

maḳşūre (Ar.) Cāmilerde etrafı
parmaklıkla çevrilmiş biraz
yüksekçe yer.

m.+de 63a/12

maḳūle (Ar.) 1. Söylenmiş, denilmiş.

m.+si 23b/17, 27a/8

m.+sinde 49b/18

2. Çeşit, kategori.

m.+leri 38b/4

māl (Ar.) Sermaye, eşya.

m. 46b/18-19

m.+ı (iy.) 6b/2

m.+ını 54b/9

m.+ından 9b/17

m.-ı ḡazā “Allah uğruna yapılan
savaştan kazanılan servet”

+dan 54b/10

Mālīk (ka.) 1. Hz. İmam Malik.

M. 7a/2

2. Satın almış cariye'nin sahibi.

m.+inden 35a/7

3. Bir şeye sahip olan kimse.

ol.-maḳ 20a/5

ma'lūm (Ar.) Belli, herkes tarafından
bilinen.

m. 68a/12

m.+dur 63a/14

m.+ı (iy.) 50b/8, 55a/7-10, 64a/13

m.+ları idi 48a/17-18

m.+umuz 61a/14

m. ol- “belli olmak”

-a 2a/16, 4a/18, 11b/11,
13b/6, 18a/17, 29b/12,
30a/12-15, 51a/2, 55a/7

-dı 5b/1, 11b/4, 19a/3,
37b/1, 38b/2

-duḳda 55a/10

-madı 67b/10

-masa 35a/35a/11-12, 60a/4

-mazsa 23b/3

-sa 48b/6-10, 65b/11

-ur 50b/8

-urdu 37a/14

-ursa 60b/19	ma‘şiyet (Ar.) Günah, itaatsizlik.
ma‘nā (Ar.) Anlam, mefhum.	m. 3b17
m.+sını 5b/15	m.+den 20b/8
m.+sına 15b/13	m.+e 61a/19
m.+sınadır 12a/8-10-10, 21b/15	m. ol- “günah olmak”
ma‘nen (Ar.) Manevî yönden.	-sa 3b/18
m. 19a/11	m.-i zebān “dil ile yapılan günah”4a/9
mānend (Far.)Benzeyen, müşābih.	maşlahat (Ar.) Fayda sağlayan bir iş.
m.-i kūh “dağaya benzeyen” 14a/18	m.+e 59a/2
māni‘ (Ar.) Engel.	m.+leri 59a/1
m. ol- “engellemek”	m.+lerini 59a/4
-maz 34a/16, 63a/12	
Manşūr Davātķi (ka.) Bir kişi adı.	ma‘şūm (Ar.) Suçsuz, günahsız.
M. idi 7b/11	m. 62b/4-6
marāz (Ar.) Hastalık.	m.+lardır 2b/7-14, 18a/19
m.+ı (iy.) 46b/13	mazhar (Ar.) Açıkta olan, ulaşı.
ma‘rūf (Ar.) Dine uygun olan iyi güzel faydalı iş.	m.-ı va‘īd “azaba hak eden” 67b/14
emr-i m. it- “dinde hoş görülen amel işlemek”	me‘an (Ar.) Beraberce, aynı anda.
(d)-enüñ 14b/5	m. 15a/3
māsiva’llāh (Ar.) Allah’ın zātı dışındaki bütün varlıklar.	mebnī (Ar.) Binâen, bir şeye dayanan.
m.+ı (bl.) 15a/7	ğarż-ı m. “zarar verme amacı”
	ğ. ise 63a/7

Meb̄sūt (ea.) İmam Serahşī'inin fıkıh kitabı.

M. 56b/6

mecbūr (Ar.) Bir şey yapmak zorunda olan.

m. 3b/16

meclis (Ar.) 1. Bir konuyu konuşmak için yapılan toplantı.

m. 58a/17-18, 58b/3

m.+de 58a/16

m.-i fahr-ı 'ālem "Resulullah Efendimizin toplantısı, meclisi"

+de idiler 5a/15-16

2. Oturuş.

m. 28a/15-16

m.+ün 28a/19

mecnūn (Ar.) Deli, divane.

m. 9a/19

mecrūḥ (Ar.) Yaralanmış.

m. ol- "yaralanmak"

-duḡda 38b/12

Mecūsī (Ar.) Ateşe tapan, zerdüşti.

m.+yi 20a/11

Medīne (Ar.) Hz. Muhammed'in şehri.

M.+ye 57b/10

medrese (Ar.) Din ilimlerinin ders verildiği eğitim kurumu

mecsid-i m. "medrese mescidi" 62a/14

medyūn (Ar.) Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu hisseden.

m.+umdur 7b/7

mefḥar (Ar.) İftihar vesilesi olan (Peygamber Efendimiz için kullanılan saygı sözü).

m-ı 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellem "kāinātın kendisiyle övündüğü Hz. Muhammed" 3a/1-2

mef'ūl (Ar.) Bir fiilin etkisi altında kalan kimese veya bir şey.

m.+e 23b/9

meger (Far.) Ancak, illa.

m. 6a/12, 9a/7, 18b/6, 23b/11, 25b/12, 27b/7, 30b/3, 32a/1, 39b/4-16, 43a/13, 48b/17, 49b/12, 50b/17, 51a/8-10-15

meges (Far.) Sinek.

m. 50a/3

mehr (Ar.) Dinî nikahda erkek tarafından kadına verilmesi gereken mal yahut para, nikah bedeli, mehir.

m.+isi ile 9a/15	m. 42b/12
mekān (Ar.) Yer, mahal.	mekrūh (Ar.) Hoş görülme-yen, kerīh bir amel.
m. 10a/6, 58a/11, 58b/4-4-13-18	m. 20a/15
m.+da 40b/17, 63a/16	m+dur 11a/8-8-9, 17a/9, 17b/18-19, 18a/1-8, 18b/1-6, 19a/12-16, 20a/2-14-16, 34b/5-8, 38b/4, 42a/11, 42b/19, 43a/3, 48b/5, 49a/13-15, 49b/9, 50a/5, 52a/10
m.+dan 2b/2	
m.+ları 4b/1	
m.+larında 63b/5	
m.-ı vāḥid “tek yer” 58b/12	melā’ike (Ar.) Melekler, ferīşteler.
pāk-ı m. “temiz yer” 10a/13, 58a/7	m. 28a/5
Mekke (Ar.) Mekke şehri.	m.+lerine 5a/3
M.+de 57b/10	m.+ye 18a/5
mekş (Ar.) Durma, durup bekleme.	m.+yi 5a/14, 5b/1
m. 11a/11, 67a/19	
m.+e 45a/1	melā’iketī (Ar.) Benim meleklerim.
m. it- “durmak”	m.+müz 62a/2
-mek 11a/12	melek (Ar.) Melek, ferīşte.
(d)-erdi 7b/5	m. 57a/7
(d)-erek 67a/6	m.+lerine 21b/19
(d)-erse 67a/6-7	melik (Ar.) Satın almış cariyenin sahibi.
mektūb (Ar.) Mektup.	m. 31b/3-9
m. 55a/6	meme Meme.
m.+ını 55a/9	m.+sini 39b/15
me’kūl (Ar.) Yenilebilecek.	me’mūr (Ar.) Bir iş yapmakla görevlendirilmiş kimse.

m. 4a/1	menī (Ar.) Erkek veya dişinin bel suyu,
m.+ıdur 2b/13	sperma.
m.+lardur 2b/16	m. 22b/18, 23a/1-5-12-15-19,
m.+uz 2b/10	23b/14, 37b/4-11-16-18, 65a/4
m. ol- “görevlendirilmek”	m.+nüñ 38a/1
-duķ 61a/6	m.+ye 23a/19, 37b/8
men‘ (Ar.) Yasaklama.	m.+yi 23b/11
m. buyur- “yasaklamak”	menkūha (Ar.) Nıkahlı kadın, eş,
-madılar 38b/2	zevce.
-mazlar idi 25b/8-9	m.+sıla 23b/10
m. it- “yasaklamak”	mensūh (Ar.) Hükmü kaldırılmış, geçersiz
(d)-er 34b/11	kılınmış.
(d)-erdi 65b/5	m. ol- “hükm kaldırılmak”
(d)-üp 48a/15	-mışdur 2b/11
-mem 43a/19	menzil (Ar.) Konak yeri, oturduķu yer.
-mez 34b/12-13	m. 58b/4
-mezlerdi 36b/10	m.+de 49b/7-8, 52a/5
m. olın- “yasaklanmak”	m+den 8b/8
-mazlar idi 37a/2	m.+inde 5a/4
menāşib-ı ‘āliye (Ar.) Yüce makam ve	m.+ine 9b/18
mevki.	m.+lerinden 62a/4
m. 6b/15	Menzile (Ar.) Derece, rütbe.
	m. beyne’l menzileteyn “iki derece
	arasında” (Mu‘tezile anlayışında

imanla küfür arasında yer alan fisk konumunu ifade eder). 4a/11	m.+ile 39a/17
merdūd (Ar.) Reddedilmiş.	meşābe (Ar.) Benzerlik.
m.+dur 68a/10	m.+sindedür 6a/8
merḥamet (Ar.) Bağışlama, merhamet.	mesācid (Ar.) Mescitler.
m. 14b/1	m. 48a/10
mertebe (Ar.) 1. Derece.	m.-i ḥükmī “mescitler” 10a/15
m. 40a//10	mesāfe (Ar.) Uzaklık, ara.
m.+de idi 7b/3	m. 67b/13-14
m.+ye 5a/8	m.+den 67b/16
2. Durum.	mesā'il (Ar.) Meseleler.
m. 27b/7	m.+inden 1b/13
m.+ile 46b/4	‘arāyis-i m. “dügün meseleleri”
m.+sinde 20b/13	+i (iy.) 2a/5
3. Miktar, ölçü.	ictihād-i m. it- “dini meseleleri içtiḥad şekliyle çözmek”
m.+ile 55a/12	(d)-erler 6b/7
mervī (Ar.) Rivayet edilmiş.	(d)-i 7b/8
m.+dür 37a/10	mesbūḳ (Ar.) İmama birinci rek'atte yetişemeyen yani ilk rek'atin rükundan sonra imama uyan kimse.
merzūḳ (Ar.) Rızıklanmış, rızık verilmiş.	m. 68a/16
m. 4a/1	m.+uñ 68b/17
mes (<Ar. mess) Dokunma, temas.	mesbūḳā (Ar.) Mesbuk kelimesinin aynı manadaki müennes şekli.

m.+nasını 68b/17
mescid (Ar.) 1. Mescit, secde edilen yer,
 Namazgâh.

m. 32a/1-2, 40b/9, 41a/14, 43a/3,
 49a/19, 53b/16, 63a/19

m.+de 18a/15, 52a/5, 60b/12

m.+den 40b/10, 41a/13, 62a/1

m.+e 25b/5, 52a/11, 60b/11, 63a/15

m.+ile 49a/14

m.+nüñ 68b/10

m.+üñden 62a/1

m.+üñ 52a/8, 63a/19

bâb-ı m. “mescidin kapısı”

+e 4b/16

m.-i medrese “medrese mescidi”
 62a/14

m.-i ribât “tekke mescidi” 62a/13-
 14

m.-i şerîf “kutsal mesid” 18a/9,
 25a/19, 62a/12, 65b/14, 66b/17,
 67b/17-18

+de 4b/15, 25a/16-17,
 25b/4, 67b/16

+de 25b/8

+de idi 4b/15

+e 4b/ 17, 18a/7-825a/15,
 32a/1, 62a/4-11, 66b/7-16

+i (bl.) 68b/13-15

+ine 6b/6

+üñ 43a/2

m.-i Akşâ “Müslümanların ilk
 Kiblesi, en kutsal sayılan üç
 mescidden biri”

+dan 57a/18

+ya dek 57a/17

m.-i Resûlü’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi
 ve sellem”Mescid-i Nebevî”

+de 27b/8-9

+den 11a/18, 54b/17

+üñ 48a/13

meşelâ (Ar.) Örnek olarak, misal olarak.

m. 8b/8, 12a/9, 15a/18, 16b/7,
 21a/19, 29a/15, 30b/11, 49a/2,
 56a/10-15

mes’ele (Ar.) Bir ilim ve fende ilmî bir
 metotla çözümlenmesi gereken
 husus, sorun.

m. 2a/1, 7a/7-10-11, 7b/17, 8a/8-18,
 9a/2-6-14-17, 9b/4-9, 10a/4, 15a/2-
 10, 15b/8-14, 16a/1-5-16, 16b/10-
 12-13-14, 17a/19, 17b/9-10-14,
 18a/7-15, 18b/1-4-9-18, 19a/4-7-

12-14, 19b/3-10, 20a/4-13-15, 20b/1-10-15, 21a/5-18, 21b/13-17, 22b/17, 23a/11-14-18, 23b/4-10, 24a/8-12, 24b/4-6-16, 25a/3-15, 25b/3-9-13, 26a/1-19, 26b/11-16, 27a/12-17, 27b/4, 28b/1-6-10, 29a/1, 29b/19, 30a/6-15, 30b/10-16, 31a/2-9, 31b/1-9-15-19, 32a/10, 32b/7-11-17, 33a/2-14, 33b/1-6-11-17, 34a/4-9-10-19, 34b/3-13-18, 35a/4-6-18, 36a/3-12-18, 36b/4-11-17, 37a/8, 37b/2-4-11-18, 38a/9-17, 38b/15, 39a/3-7-10-12-15-18, 39b/2-9-15-18, 40a/2-18, 40b/7-13-18, 41a/2-9-13-17, 41b/2-19, 42a/14, 42b/17, 43a/4-14-19, 43b/15, 44a/4-8-10, 44b/2, 45a/8-15, 45b/7-14, 46a/5-18, 46b/8-17, 47a/5-8-13, 47b/3-7-13, 48a/3-12-19, 48b/5-9-18, 49a/8-14-18, 49b/4, 50a/4, 50b/2-10-19, 51a/9-16, 51b/11, 52a/3-11, 52b/4-13, 53a/1-15, 53b/5, 54a/3-11, 54b/5-12, 55a/6-19, 55b/3-10-14, 56a/3-12, 56b/2-7-10, 57b/3-14, 58a/1-8-11-18, 58b/3-11-19, 59a/5-11-17, 59b/3-9-15, 60a/17, 60b/5-11, 61a/10, 61b/4-9-14, 62a/4-11, 62b/7-11, 63a/2-9-19, 63b/3-12, 64a/1-3, 64a/8-18, 64b/10-13, 65a/1-7-19, 65b/9-19, 66a/7-19, 66b/7, 67a/1-8-15, 67b/12-19, 68a/14, 68b/6-9-16

m.+de 7a/18, 8b/7, 31b/4, 55b/5, 59b/8

m.+si 6b/4, 36a/17

m.+ye 55a/8-11, 59b/12

meşelen (Ar.) Örneğin.

m. 58b/5

meşh (Ar.) Abdest alırken ıslak eli başından dörtte birine sürme ya da mest üzerine sürme ameli.

m. 20b/16, 21b/5-13, 22a/9-13-14, 38b/13, 40a/10, 46b/16

m.+de 21b/8

m.+i (bl.) 21a/19

m.+i (iy.) 40a/6-9

m.+ine 21b/3

m. it- “ıslak eli başına sürmek”

(d)-er 46b/16

-dükden 40a/4

-mege 21b/3

-mek 21a/8

-se 21b/1-7

mesmū‘a (Ar.) Haber alınmış, işitilmiş.

m. 8b/10

m. ol- “haber alınmak”	meşrû (Ar.) Dinde yasaklanmayan şey, uyugun olan.
-maz 8b/9-10-11	
mesmû (Ar.) Duyulan şey, haber alınmış.	m. ol- “dinde yasak olmamak”
m. ol- “haber alınmak”	-mışdur 44b/6
-a 4b/11	mevcûd (Ar.) Var olan, bulunan.
mest (Far.) 1. Kendinden geçmiş kimse, sarhoş.	m. ol- “var olmak”
m. 20b/11	+dukdâ 45a/14
2. Yumuşak ve hafif ayakkabı.	mevķûf (Ar.) Bağlı olma, vabeste olma.
m. 40a/7-9, 51a/12	m.+dur 8a/13
m.+i (iy.) 40a/10	mev’ûd (Ar.) Vadedilmiş, söz verilmiş.
m.+ler 40a/3	m. ol- “vaat edilmek”
m.+leri 40a/3-4	-an 3a/3
m.+lerini 40a/2	mevzi (Ar.) Yer, mahal, mekan.
meştûr (Ar.) Yazılmış.	m.+den 60a/3
m.+dur 42a/14	meyve (Ar.) Meyve.
meşāyih (Ar.) Şeyhler, dinî hocalar.	m. 43b/17, 62a/6-6
m. 46b/5-6	m.+den 43b/2
m.+i (iy.) 36a/8	m.+sine 62a/7
meşgûl (Ar.) İlgilenme, bir işle uğraşma.	m.+yi 39b/12
m. iseler 59a/2	meyvesüz Meyvesi olmayan.
m. ol- “ilgilenmek”	m. 62a/7
-a 35b/1	meyyit (Ar.) Ölü.
	m. 38a/5

m.+üñ 7a/19	+de 20b/4
mezāristān (Far.) Mezar, kabristan.	m.-i šāfi'ī "şafii mezhep"
m. 49a/19, 49b/1	+de 9b/2, 21b/5
m.+da 49a/18	mezi (Ar.) Şehvetle erkeğin tenasülden çıkan renksiz yapışkan akıcı su.
m.+dan 49a/19	m. 22b/18-18, 39b/16
m.-ı enbiyā "nebîlerin mezarı" 49b/3	mezkūrāt (Ar.) Yukarıda zikr edilmiş olan şeyler.
mezbūr (Ar.) Adı geçen, zikredilmiş.	m.+ı (bl.) 12b/11
şakird-ı m. "adı geçen öğrenciler" 7a/6-7	mezkūreyīn (Ar.) Adı geçen.
mezheb (Ar.) Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri, mezhep.	m. 11a/12
m. 7a/14, 7b/19	mi'de (Ar.) Yiyecek içecekleri ssindirmeye yarayan torba şeklindeki iç kısmı, kursak.
m.+i (iy.) 4a/12	m.+den 28b/2
m.+inde 62a/19	mihrāb (Ar.) Cami ve mescidlerde imamın yanındaki yüksek girintili yer.
m.+lerüñ 4a/11	m. 60b/12
m. ehl-i sünnet "Hanefî, Şafiî, Malikî, Hanbelî mezheplerinden birine mensup olan"	m.+a 65b/15-17, 67b/3
+de 5a/14	m.+da 41a/18, 65b/18, 67a/16
m. ehl-i sünnet ve cemā'at "Hanefî, Şafiî, Malikî, Hanbelî mezheplerinden her biri" 7b/17-18, 62b/5-6	mihter (Far.) Daha ulu, yüksek rütbeli.
m.-i hanefî "hanefi mezhep"	M.-i 'ālem "ālemin yüksek mertebeli olan Hz. Muhammed" 3b/4-5-6, 5a/2

+üñ 4b/19

M.-i 'ālem 'aleyhi's-selām “alemin yüksek mertebeli olan Hz. Muhammed”

+uñ 3b/2-3

M.i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem “alemin yüksek mertebeli olan Hz. Muhammed” 3b/8, 4b/15, 5a/9, 5b/2, 7a/15, 7b/13, 13a/6-14, 13b/8-9, 14b/13, 16a/8-11, 17a/6-14, 17b/5, 19a/15, 25b/7-16, 38b/1-2, 44b/15-16, 45a/6-7,18, 45b/7, 52b/2, 54a/13-14, 57a/3-11, 62b/9-10, 66a/10

+den 5b/16, 14a/12, 15b/4, 16a/18-19, 18a/1, 34a/11-12, 36b/5-6, 64b/16-17

+den 31b/18

+e 12b/14-15-16

+ile 61a/11-12

+üñ 13b/13, 37a/3-4-9, 57a/8

vefāt-ı M.-i 'ā. “Hz. Muhammed salla'llahu alyehim ve sellem'in ölümü” 3a/5-6, 7a/15

mikdār (Ar.) 1. Sayı, kemiyet.

m.+ını 2b/8

2. Miktar, ölçü.

m. 11b/15, 25b/5, 36b/2, 37a/6, 38a/5, 44a/17-18, 46b/17, 47b/10

m.+ı (iy.) 35b/15-17, 50a/9

m.+ında 35b/13

m.+ından 35b/11

m.+ile 54b/19

m.-ı dirhem “dirhem miktarı” 49a/9

m.-ı teşehhüd “çok kısa zaman” 10a/9

mīl (Ar.) Uzaklık ölçüsü.

m. 47a/1-3-3-5

Minhāc (Ar.) Nevevī tarafından yazılan Sahih-i Müslim şerhi.

M.+dan 18b/16

mi'rāc (Ar.) Hz. Muhammed'in Allah'ın daveti üzerine yedi kat semayı aşıp huzuruna çıkma mucizesi.

m. 57a/15-16

m.+ı (bl.) 57a/19

leyl-i m. “miraç gecesi”

+da 12b/14, 57a/11

mişl (Ar.) Eş, benzer.

m.+ı (iy.) 2a/19, 10b/18

misvāk (Ar.) Diş temizliğinde kullanılan İslam dinince sünnet olan çubuk.

m. 22a/10-11-17	m. 53b/2
isti‘māl-i m. “misvak kullanma” 22a/14	mu‘ayyen (Ar.) Belli, belirli. vaqt-i m. “belli bir zaman” +de 30b/11-12 +i (iy.) 29b/4
miyān (Far.) Ara, maybeyn. m.+ını 17b/4 m.-ı halka “ortası boş bir dâire arasında” +da7a/6	Mu‘āz (ka.) Eshāb-ı kiramın büyüklerinden, helāl ve haram ilmini en iyi bilenlerdendir <i>bk.</i> <i>Mu‘āz ibni Cebel.</i> M. 65b/6
mizān (Ar.) Maḥşer günü herkesin dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılıp değerlendirileceği manevî terazi. m. 3a/18 m.+e 14a/15	Mu‘āz ibni Cebel (ka.) Hz. Muaz. <i>bk. Mu‘āz.</i> M. 65b/2
mu‘aḥḥar (Ar.) En son, en geride. m. ise 64b/11-12	mu‘cizāt (Ar.) Olağanüstü işler, mu‘cizeler. m.+ıla 7a/16
mu‘āmelāt (Ar.) Fıkḥın âile ve mīras hukūku, sözleşme gibi işler. istiftā-ı m.-ı dünyeviyye “dünyavî muāmeleler hakkında fetva isteme” 1b/12	Mu‘cize (Ar.) Peygamberlerin Allah’ın izniyle peygamberliklerini ispat için yaptıkları olağanüstü işi. m.-i Mūsā ‘aleyhi’s-selām “Hz. Musa’nın mucizesi” +1 (bl.)4b/4
mu‘āmele (Ar.) Davranma, işleme. m. it- “davranmak” (d)-er 3a/16	muḥabbir (Ar.) Hadis rivayet eden ravi, haber verici. m.+dür 40b/17
mu‘avezzeteyn (Ar.) Felak ve Nas sureleri.	

muḥaddere (Ar.) Nāmuslu, iffetli kadın.

m.-i düşîze “namuslu bakire kız”
+yi 2a/7

muḥālefet (Ar.) Uymama, karşı çıkma.

m. 60b/19

m.+lerini 60b/18

m. it- “uymamak, karşı çıkmak”

(d)-erlerse 56b/16

(d)-üñ 66a/14

-se 61b/2

muḥālif (Ar.) Aykırı, zıt.

m. ol- “aykırı olmak”

-ur 53a/12

muḥayyer (Ar.) İki şey arasında istediğini seçmekte serbest olma.

m.+dür 67a/9

muḥākeme (Ar.) Bir meselede tarafları dinleyerek ileri sürülen farklı iddia ve görüşleri değerlendirip karara varma, hüküm verme, yargılama.

m.+de 1b/10

muḥbir (Ar.) Gizlice haber eden.

m. 8b/12

m.+i (iy.) 8b/6-9

Muḥammed (ka.) 1. Peygamber hz. Muhammed.

M.+dur 3a/1

2. Hz. İmam Muhammed.

M. 15a/4

Muḥammed Belhī (ka.) Haneî mezhebinin alimi ve Ebu Hanife’nin öğrencilerindendir.

M. 21a/14

Muḥammed bin el- Ḥasen eş-Şeybānī (ka.) Ebu Hanīfe’nin öğrencisi, hadis ve fıkıh bilginidir.

M. 6b/19

Muḥammed bin Selmā el-Belhī (ka.) Hadis ve fıkıh bilgini.

M. 65b/13

Muḥammed ibni dervîş İbrāhīm el- Gülşenī ibni el-merḥūm Şeyḥ Muḥammed el-Muḥliş Bikāmī (ka.) Üzerinde çalıştığımız eserin mütercimi.

M. 1b/8-9

muḥāz (Ar.) Aynı sırada olan, aynı hizada olan.

m.+ısında 64b/9	m. ol- “farklı olmak”
muḥlişen (Ar.) Samimi olarak.	-sa 31a/1
m. 3b/10	muḥterem (Ar.) Saygıdeğer.
muḥsin (Ar.) İyilik eden, lütuf ve ihsan eden.	m. 2a/3
m.+ün 5b/4	‘azīz-i m. “değerli dost” 2a/3
m. ol- “iyilik etmek”	eşḥāb-ı m. “değerli sahabeler” 3b/6
-anlara 5b/7	zāt-ım. “değerli zat”
muḥtāc (Ar.) İhtiyaç duyan, muhtaç.	+e 6b/16
m.+dur 26b/4, 33b/9, 37b/19, 40a/11, 47a/1, 47b/3	muḥaddem (Ar.) Önce.
m. ise 62a/8	m. 13a/15, m. 35b/6, 49b/1, 50b/8, 51b/13, 52b/4, 54a/4, 64b/11
m. ol- “bir kimseye ya da bir şeye ihtiyaç duymak”	muḥaddime (Ar.) Ön söz.
-a 63b/15	m.-i kitāb “ön söz” 2a/11
-an 19b/19	muḥallid (Ar.) Taklitçi, müçtehidin görüş ve fikirlerine tâbi olan kimse.
-ur 37b/17, 39a/3-7-9	m. 4b/13
muḥtār (Ar.) İsteddiğini yapmakta erbest olan, hür.	m. ol- “tabi olmak”
fā’il-i m. “isteddiğini yapmakta serbest olan	-a 4b/11
+dur 3b/16	muḥarrer (Ar.) Kararlaştırılmış.
muḥtelife (Ar.) Muhtelif	m. 6a/19-19
kelimesinin aynı manadaki müennes şekli, Farklı, çeşitli.	m.+dür 3a/14, 3b/13-14
	m. idi 45b/13
	m. ol- “kararlaştırılmak”

-dığı 2a/7	mulā‘abe (Ar.) Oynaşma, nikalı karı
m. olun- “kararlaştırılmak”	kocanın çiftleşmeden önce birbirin öpüşmesi vb. gibi hareketler.
-ca 59b/7	m. 31a/16-18-19
muḳayyed (Ar.) Bağlı.	m. it- “oynaşmak”
m.+dür 43b/2	-se 27a/16
m. ol- “bağlı olmak”	mūm (Far.) Aydınlatma aracı, şem.
-mayup 64a/11	m.+a 50a/5-6
āb.-ı m lehū “bir yerde muhafaza edilmiş su” 43a/1	Mu‘āviye (ka.) Peygamber
muḳtedā (Ar.) Rehber, lider.	Efendimize katiplik yapan Hz.
m.-yı nās “insanların rehberi, lideri”	Muaviye, Emevī hilafetinin kurucusudur.
6b/13-14	M. 54b/2
m.-ı nās ol- “insanların lideri olmak”	muntazır (Ar.) Bekleyen, intizar eden.
+mağa 6b/14	m. 26b/2
muḳtedī (Ar.) İmamın arkasında namaz kılan kimse.	m. idi 16b/17
m. 55a/15, 59b/3-6, 63a/16-19, 66a/19, 67a/2-8, 68a/14, 68b/18	m.-ı veḥy “vahiye bekleyen” 57a/14-15
m.+ler 63a/12, 63b/16	murād (Ar.) Kast, İstek, amaç.
m.+lere 59b/4	m. 10b/4, 62b/1
m.+ye 68b/18	m.+ları 36a/8
m. ol- “imama uymak”	m. eyle- “istemek”
-ur 41a/8-9	-diler 68b/13
	-se 56a/13, 59a/9

m. it- “kastetmek”	Cum‘a m. “cāmi avlusunda veya civārında cenāze namazlarının kılındığı yer”
(d)-erler 12a/9	
-dükde 39a/5	+sı 67b/17
m. şerīf “mübarek istek”	musallaṭ (Ar.) Birini bir kimsenin başına sarma, belā etme.
+leri 37a/12-15	
murāhıka (Ar.) Ergenlik çağına gelmemiş kız.	m. it- “bela etmek”
m. ol- “ergenlik çağına girmek”	(d)-erüm 62a/3
-an 50b/2-3	Muṣallī (Ar.) Namaz kılan.
murdār (Far.) Pis, kirli.	m. 12b/2, 61a/3
m. 18a/13	cuma‘ m. “Cuma kılan” 67b/17
m.+ını 18a/11	muṣḥaf (Ar.) 1 Sayfa hâlinde meydana getirilmiş şey, kitap.
m. ol- “kirlenmek”	m. 2b/12
-ur 26a/3	2. Kur‘ân-ı Kerim.
-sa 63b/8	m.-ı şerīf “mübarek Kur‘an-ı Kerim”
muṣāfaha (Ar.) Tokalaşma.	+de 12b/7
m. 14b/10	+e 31b/19
m. it- “tokalaşmak”	muşırr (Ar.) Israr eden.
-mekle 14b/10	m. ol- “ısrar etmek”
muṣallā (Ar.) Cāmi avlusunda veya civārında cenāze namazlarının kılındığı yer.	-an 65a/16-17
	muṭallaḳa (Ar.) Boşanmış kadın.
	m.+nuñ 31a/9

mutaşavver (Ar.) 1. Hayal edilen.

m. 6a/9, 9a/5

2. İhtimal, imkan.

m. ol- “ihtimal olmak”

-madığı 13a/12

mu‘teber (Ar.) Makbul, itibarlı.

m. 9b/12

m.+dür 9b/12-13-16

mu‘temedün ‘aleyh (Ar.) Güvenilen
itimad edilen kimse.

m. ise 42a/19

Mu‘tezile (Ar.) Hz. Ali’nin hilafet
zamanına yakın ortaya çıkan batıl
bir mezhep.

M. 4a/10

Mu‘tezilīn (Ar.) Muztezile
mezhebine mensup olanlar.

M. 42a/2, 62a/19

muṭī‘ (Ar.) İtāat eden, tābi olan.

m. 2b/13

muttaşıl (Ar.) Yan yana, aralıksız.

m. 41a/14

m. ol- “yan yana olmak”

-ursa 64a/3

muḡāf (Ar.) Ekleme, katlama.

m. 12a/11

m. ol- “eklemek”

-sa 12a/13

-ur 12a/12

muḡlim (Ar.) Karanlık.

m. 61a/12

muḡtarib (ar.) Sıkıntılı, ızdırab çeken.

m. ol- “sıkıntı çekmek”

-mañ 62a/2

muḡtaribe (Ar.) Acı çeken, üzüntü
olan.

m. ol- “acı çekmek”

-up 45a/3

mübārek (Ar.) Hürmete layık,
mukaddes.

m. 4b/19, 14a/19, 17a/7, 17b/5,
27b/9, 37a/16-17-19, 38b/12,
46a/10, 54b/11

mübeşşere (Ar.) Müjdelenmiş.

‘aşere-i m. “Hz. Muhammed
tarafından cennetle müjdelenmiş
olan on seçkin sahabe” 3a/3

mübeyyin (Ar.) Açıklayan, beyan
eden.

dīn-i m. “açıklayan din”

+nüñ 7b/14

mübeyyiz (Ar.) Müsveddeden
temize, beyaz kâğıda çeken kimse.

m. 1b/10

mübtelā (Ar.) Tutulmuş, bir şeye
kaptırmış.

m. ol- “tutulmak”

-an 33b/11

-dığı 39a/4

-dum 34a/13

-mağla 39a/2

mübtedi‘ (Ar.) Bid’at çıkaran, yeni
şey ortaya çıkaran.

m. 57a/19, 62b/16

m.+dür 13b/16, 14a/1

mücerred (Ar.) 1. Çıplak.

m. 39a/18

2. Tek.

m. 64a/17

mücessem (Ar.) 1 Cisimleşmiş,
maddī şekle bürünmüş.

m. ol- “cisimleşmek”

-up 37b/14

2. Puta tapanlar.

m. 62b/18

mü’ebbed (Ar.) Sonsuz, daimī.

m. kal- “daimī kalmak”

-ur 4a/11

mü’ekkede (Ar.) Yapılması gerekli
görülen sünnet.

m.+dür 51b/5

mühre (Far.) Damga, kaşe.

m. 19b/19

münkaṭi‘ (Ar.) Kesilmiş, ayrılmış.

m. iken 39a/5

m. ol- “kesilmek, ayrılmak”

-duḡda 23a/7

-masa 33a/4

-sa 34a/7, 34b/5-7-19

-unca 35a/18

mü’ennes (Ar.) Dişi.

ğusl-i m. “kadın guslü”

+i (iy.) 24a/8

mü’ezzin (Ar.) Ezan okumakla
görevli olan kimse.

m. 57b/16, 62b/8-8, 65b/12-19

m. idi 57b/10	-a 6a/4
mü'ezzinlik (Ar.) Müezzin olma durumu.	Kā'be-i M. "yüce, aziz Mekke" 10a/14-15, 48a/9, 61a/5
m. eyle- müezzinlik yapmak" -se 65b/12	mülâhaza (Ar.) İyice düşünme, akla getirme. m.+sıyla 67b/19 m. it- "iyice bakmak"
Müfessirîn (Ar.) Kur'an-ı Kerim'i tefsir edenler, tefsir yazanlar. m. 8a/4, 10b/4	(d)-üp 36a/16
müfriṭ (Ar.) Aşırı, çok fazla. ḳay-ı m "aşırı kusmak" 20b/14	mülhak (Ar.) Eklenmiş, ilave edilmiş. m.+dür 24a/7
müftariṣ (Ar.) Farz namaz kılınan. m.+ün 65b/1-6	mülhid (Ar.) Āyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflere yanlış mânâ vererek dinden çıkan, yâni îmânı bozuk olan. m.+ler 62b/4
müjde (Ar.) Sevindirici haber. m.+ler 5b/8 m. eyle- "sevindirici haber vermek" 5a/19 m. ol- "sevindirici haber verilmek" -mıṣdur 5b/9	mülk (Ar.) Mal, devlet. m.+i (iy.) ise 49b/6
mükellef (Ar.) Birtakım dinî görevleri yere getirmek zorunda olan âkil bâliḡ kimse. m. 54a/8	mümkîn (Ar.) Mümkün. m. 9a/18 m. ise 25b/3 m. ol- "mümkün olmak" -a 49a/3 -an 60b/15 -dıḡı 9a/18 -maya 21a/4, 63b/14
mükerrem (Ar.) Aziz, muhterem. m. ol- "aziz olmak"	

mü'min (Ar.) İman sahibi kimse,
Müslümân.

m. 8a/8, 13b/3-13-14, 14b/11

m.+dür 4b/10

m.+lerdür 4a/19

m.+lere 3b/1

m. ol- “Müslüman olmak”

-up 4b/7

m.-i ‘āṣī “günahkar mümin”
13b/14-15

Mü'minān (Ar.) Müminler.

m. 3a/13

mü'minīn (Ar.) Müminler,
Müslümanlar.

m.+e 3b/14

münācāt (Ar.)Dua ve niyazda bulunma.

m.+a 14b/1

m.+dur 57b/6

m.+ı-la 15a/19

m. it- “niyazda bulunmak, Allah’a
yalvarmak”

-dükde 45a/5

münāfī (Ar.) Aykırı, muhalif.

m.+dür 63a/11, 63b/9

m. ol- “aykırı olmak, zıt olmak”

-an 63b/12

-maz 63b/12

iktidā-yı m. “iktidaya aykırı”
63b/12

münāfık (Ar.) İmân esaslarına inanmadığı
halde inanmış gibi davranan kimse,
iki yüzlü.

m.+lara 3b/1

m.+laruñ 4b/1

münākıẓ (Ar.)Zıt, birbirine uymayan.

m. 11b/7

münāsib (Ar.)Uygun.

m. ol- “uygun olmak”

-an 50b/3

münezzeh (Ar.) 1. Arındırılmış,
uzak.

m. 2b/2

m.+dür 2a/18

2. (Allah için) İnsana mahsus olan
her sıfat, zaaf ve noksanlıktan uzak
olan.

m. ol- “hiçbir şeye ihtiyaç
duymamak”

-up 61a/5

münferiden (Ar.) Tek, yalnız.
m. 17a/17, 52a/17, 59b/10, 64a/6-8

münharif (Ar.) Ters.
m. 67b/4

münhî (Ar.) Haber ulaştıran, haberci.
m. 4a/1

münkaẓiye (Ar.) Son bulmuş, bitmiş.
m. ol- “sona ermek”
+mağ 34a/14

münkîr (Ar.) Reddeden, kabul etmeyen.
m.+i (iy.) 57a/17-19

müntezîr (Ar.) Hareketli.
m. ol- “hareketli olmak”
+dığı 39a/16

mürāca‘at (Ar.) İncelem, araştırma.
bilā-mürāca‘at “araştırmaksızın”
+ın 2a/2

Mürcie (Ar.) Batıl mezheplerinden biri.
M. 4a/9

mürsel (Ar.) Gönderilmiş, nebi, resul.
m. 2b/16
m.+dür 2b/14

mürted(Ar.) Müslümanlıktan ayrılıp
başka bir dine girme.

m. ol- “Müslümanlıktan ayrılıp
başka bir dine girmek”
-dığı 9a/10
-sa 9a/6-12

müsāvî (Ar.) Eşit.
m.+dür 11a/5

m. ol- “eşit olmak”
-sa 38b/18

müsevvid (Ar.) Yazıyı temize
çekilen kimse.

m. 1b/11

müskîr (Ar.) Sarhoş edici.
m. 43b/15

müslim (Ar.) Müslüman.

m. 2a/15, 3b/9, 5b/3, 9a/6, 24b/12,
42a/18-19

m.+e 8b/3, 24b/13

m. idi 48a/16

m.+lerden 57b/11

m.+nuñ 49b/6

m. ol- “müslüman olmak”
-mak 4b/12

-ur 4b/12	müsteḥab (Ar.)	Din-ı İslam'da
cemā'at-ı m. "müslüman topluluğu"		makbul görülen bir iş veya davranış.
+i (bl.) 13b/1		m.+dur 8a/14, 16a/6, 22a/14, 24b/7-10-16, 51b/9, 58a/11
müslime (Ar.) Kadın Müslüman.		m. ol- "makbul görülen"
m. 2a/15		-an 11a/5, 24a/12
m. ol- "müslüman olmak"	müstemirren (Ar.)	Sürekli, Aralıksız.
-mak 4b/12		m. 35a/12
-ur 4b/12-13	müstev'ib (Ar.)	İçine alan, kapsayan.
müslimīn (Ar.) Müslümanlar.		tettebbu'-ı m-i evḳāt "zamanları kapsayan bir araştırma" 1b/12
m. 5b/4	müşā' (Ar.)	Müşterek.
müsta'id (Ar.)İlgilenme, meşgul olma.		m. ol- "müşterek olmak"
m. ol- "meşgul olmak"		-an 47b/18
-mağla 1b/11	müşāhede (Ar.)	Görme, bir olaya şahit olma.
müsta'mel (Ar.) Kullanılmış.		m. it- "görmek"
m. 41b/16		(d)-erse 27a/17
m.+dür 44a/2		-dükde 4b/7-8
m. ol- "kullanılmış olmak"		m. olın- "görünmek"
-a 47b/2		-maya 27a/14
āb-ı m. "kullanılmış su" 26b/12	müşāvere (Ar.)	Danışma, iştişare.
müstecāb (Ar.) Kabul edilmiş, icap olunmuş.		m. olın- "danışılmak"
m. ol- "kabul edilmek"		-duḳda 57a/2
-a 68a/11		

müşerref (Ar.)	Şereflenme, şeref kazanma.	-dukdan 60a/13
	m. 6ba/4	-sa 47b/14, 51b/12, 60a/14, 60b/2-4
müte'allik (Ar.)	Ait, dair.	-ursa 60a/8-16, 63b/1
	m. 2a/1	
müteşevviş (Ar.)	Düzensiz, karmakarışık.	m. ol- "değişmek"
	m. it- "düzensiz etmek"	-mak 58a/18
	-mekdür 52a/10	-maz 58b/3
		-ursa 58a/17
müşkil (Ar.)	Zorluk.	
	m.+dür 7b/9	
	m.+lerin (bl.) 5a/13	
müşkilât (Ar.)	Zorluklar.	
	m.-i dīniyye "dinin zorlukları"	
	+den 7a/3-4	
müte'assir (Ar.)	Zahmetli, zor.	
	m. ol- "zahmetli olmak"	
	-urdu 55a/14	
müt'eayyin (Ar.)	Belli, belirli.	
	m. 35a/9	
	m. ise 35a/10, 63a/12	
	m. ol- "belli olmak"	
	-dukdā 63a/18	
mütebeddil (Ar.)	Değişik, farklı.	
mütebeyyin (Ar.)	Belli olan, vazih, açık.	
	m. ol- "belli olmak"	
	-sa 60a/5	
mütefāvit (Ar.)	Birbirinden farklı.	
	m.+dür 4a/3	
müteferrika (Ar.)	Ayrılmış.	
	m. 41b/10	
mütegayyir (Ar.)	Değişmiş.	
	m. 42a/13	
mütehavvil (Ar.)	Değişip başka bir hal almış, değişmiş.	
	m. ol- "değişmek"	
	-up 60b/6-7-9	
mütekeffil (Ar.)	Kefil olan.	

'ibādāt-ı m. "ibadetlere kefil olan" 2a/4	m. 1b/10
mütekeffilî (Ar.) Kefil olan. m. 1b/6	müyesser (Ar.) 1. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan. m. ol- "kolaylıkla olmak"
mütesellî (Ar.) Tesellî bulan, avunan. m. ol- "teselli bulmak" -dılar 3b/8	-maz idi 2a/2 2. Nasip olmak. m.-mak 3b/14
müteṭavvî (Ar.) Nafile ibadet yapan. m.+a 65b/6	N
mütevaddî (Ar.) Abdestli m. 47a/11 m.+nüñ 47a/8	nā-bālīg (Far.+Ar.) Ergenlik çağına ulaşmayan kimse. n. 32b/1, 35a/4, 54a/6 n.+dür 32a/17
müteveccih (Ar.) Yönelmiş. m. ol- "yönelmek" -up 61a/3	n.+e 24b/10 nā-būd (Far.) Mevcut olmayan, yok olan. n. 5a/11
müteyemmim (Ar.) Teyemmümlü. m. 47b/9 m.+e 47a/11	nādir (Ar.) Az bulunan, nadir. nādirü'l-vuḳū' "az vuku bulunan" 2a/1
müttakî (Ar.) Günah ve haramdan sakınan Allah'tan korkan kimse. m.+ler 11b/12	nafaḳa (Ar.) Evlilik içinde koca tarafından karısının her türlü masrafını karşılayan masrafı. n.+ya 24a/1-7
müvezzi (Ar.) Resmî dâirelerde evrak dağıtıcı.	nāfi (Ar.) Menfaat ve hayır verici. 'ilm-i n. "faydalı ilim" 2a/15

nāfile (Ar.) Farz, vacip, sünnet dışındaki
namaz.

n. 11a/7, 32a/9

nā-gāh (Far.) Birdenbire, ansızın.

n. 9a/17

nā-gahān (Far.) Birdenbire.

n. 53b/19

nā-gahānī (Far.) Ansız, nageh.

n. 40a/15, 40b/2-5

nāhī (Ar.) Yasaklayan, meneden.

n.+dür 4a/1

nā'il (Ar.) Arzu ettiğini ele geçiren,
muradına eren.

n. ol- “elde etmek”

-a 35b/7, 66b/1

-up 2a/4

-ur 13b/4, 14a/2-4, 66b/4

nā'im (Ar.) Uyuyan.

n.+üñ 36b/14

nā'ime (Ar.) Uyuyan kadın.

n. ol- “uyumak”

-up 33a/15

nāķış (Ar.) Eksik, tam olmayan.

n. 14a/16

n. ol- “eksik olmak”

-andur 30a/12

naķl (Ar.) Anlatma, Aktarma.

n. it- “anlatmak”

(d)-erler idi 46a/6

-diler 57a/9

nāķūs (Ar.) Kilise çanı.

n. 57a/3

naķz (Ar.) Bozma.

n.-ı vuzū “abdesti bozmak” 20a/15

naķzī'l-vuzū' (Ar.) Abdesti bozan amel.

n. 40a/3

na'leyn (Ar.) Bir çift ayakkabı, nalın.

n. 37a/17

n.+i (bl.) 26b/14-14

n.+ile 26b/13

nām (Far.) Ad, isim.

n. 37a/10

n.+ında 2a/4

nā-maķrem (Ar.) Şer'an kendisiyle
evlenilmesi caiz olduğu kadın.

n. 13a/11, 51a/13

namāz (Far.) Beş vakit kılınan namaz.

n. 5b/3, 6a/7-16-17, 6b/4, 8a/8-10, 8b/19, 10a/4, 11a/4-8-9-18, 11b/2-15, 12a/4-9, 13a/4, 16a/1-14, 17a/17, 18a/6, 18b/3-4-10-14, 19a/1-2-7-8-9-12, 19b/15, 26a/15, 28a/6, 28b/9, 29a/7-9, 30a/11-15, 31a/3, 32a/17, 34a/14-18, 35b/4-12-17, 36a/17-19, 36b/3-9-9-16, 37a/1-4-18, 40a/19, 40b/1-13-16-18, 41a/2-3, 45a/4-8, 46b/9, 47a/11-15, 48b/5-6-7-19, 49a/3-5-7-10-12-13-15-17-18, 49b/4-8, 50a/5-9-16, 50b/3-3-6, 51b/4, 53b/14-18, 54a/1-3-6-9-11-13, 54b/13-14, 55a/1-4-6-13, 55b/7-14-17, 56a/1-2-12, 56b/5-6, 57a/1-13, 59a/5-7, 59b/10-12, 60a/15-18, 60b/4, 61a/3-13, 62a/12-15, 62b/16-19, 63a/1-2, 64a/8-17, 64b/15, 65a/5-17, 68a/2-8-16

n+a 8a/12-15, 11b/3, 14b/3, 15a/6, 20a/16, 27b/2, 40a/13, 41a/8, 45a/11, 47b/7-13, 50a/9, 52b/8, 54a/14, 61b/7-15, 64a/6, 68a/14

n.+da 10a/4-7, 10b/7, 14a/9, 15b/8-14, 16a/5-8-11, 17b/18, 18a/2-16, 19a/13, 20a/13-16, 27a/18-19, 49a/16, 54b/1-4-16, 55a/1, 55b/1-12, 56a/1-4-5-17, 56b/1-11, 59a/17, 59b/9, 62b/18, 66a/11, 67b/5-11-12-19, 68a/7

n.+dadur 41b/2

n.+da idüğün 55b/12

n.+da iken 54b/2, 55b/4-10, 56b/3-8, 65b/9

n.+dan 8a/5, 12b/11-18, 14a/6, 24a/15, 59b/7-14

n.+dur 6a/11, 6b/2

n.+ı (bl.) 4a/14, 6a/2-12, 7b/15, 18a/5, 18b/11, 19a/17, 20a/19, 27b/4, 28a/1, 32a/16, 36a/14, 40a/14-17, 40b/14, 46b/9, 47a/6-7-12, 47b/9, 48a/2, 53b/17, 54a/12, 54b/6, 55a/13, 55b/5-9-11-19, 56a/3, 59b/11, 60a/3-19, 60b/1, 64a/10-13-16, 67a/15

n.+ı (iy.) 9a/18, 24b/2-3, 26a/4, 27a/17-18-19, 27b/1-17, 29b/2, 31a/6, 32b/8, 38a/6, 47b/15-17, 50b/4-8, 52b/5-13-18, 53a/13, 54a/5-5-7-8-9-10, 54b/14-15, 55a/3-5-8-12-17-18, 55b/2-15, 56a/7-12-15-17-18, 56b/10-11-12, 59b/13, 60a/4-7-10-12-14, 60b/10-13, 61a/3, 64b/2-3-7-10, 66b/6-14-19

n.+ına 52a/11, 66b/5

n.+ında 52b/9

n.+ından 26a/4, 27b/19, 52b/4

n.+ımı 9a/11-12-13, 14b/16, 18a/5, 24a/14, 25a/4, 29a/19, 29b/3, 32a/6,

33a/9, 34a/6-8-16, 34b/2, 35a/14-16, 41a/7, 50b/9, 52a/10, 55b/12, 64a/11, 65b/3

n.+muñ 52b/10, 53a/16, 53b/6, 58a/6

n.+ñuzı 63a/6

n.+larda 46b/1

n.+ları 41a/11, 60b/18, 64b/12

n.+larına 41a/12

n.+uñ 7b/18, 10a/5, 11a/2, 12b/19, 13a/3, 14b/2, 29b/4, 53b/1

n.+uñı 54b/4

n. kıl- “namaz kılmak”

ķ. 34a/14

ķ.-a 50b/3, 51b/4, 52a/8-9

ķ.-acaķ 29a/7, 32a/5

ķ.-amazlar 8a/10, 29b/4

ķ.-an 59b/10, 60a/2

ķ.-ana 65a/19, 65b/1

ķ.-ar 29a/9-18, 29b/1-3, 33a/9-10, 34a/8-16, 34b/3, 35a/14-16, 45a/12, 49a/18, 50b/6, 52a/17-18, 52b/15-16-17

ķ.-ardı 11b/2, 26a/16, 36b/10

ķ.-arken 31a/3, 36b/9, 47a/11, 47b/16, 48b/6, 54a/3, 55b/17, 64a/9

ķ.-arlar idi 37a/2,5

ķ.-ar mısın 19a/2

ķ.-ayum 61b/5

ķ.-dı 11b/2

ķ.-dılar 54a/18, 57a/13

ķ.-duğı 6b/10-11, 51b/13

ķ.-duķ 61a/13

ķ.-duķdan 9a/12

ķ.-duķlarında 11b/16

ķ.-duķlarından 11a/5

ķ.-dum 6b/5, 16a/14

ķ.-madan 28a/1

ķ.-madılar 8a/7

ķ.-madın 14b/16

ķ.-mağa 17b/16, 51b/16

ķ.-maķ 9a/13, 11a/4-7-8-9, 17b/16, 18b/1-17-18, 19a/8, 25a/5, 26a/18, 34a/18, 37a/18, 48b/19, 49a/3-10-13, 49b/8, 50a/5, 52a/4-5-7-9, 52b/7-9

ķ.-maķda 26a/13, 36a/17, 49a/18, 49b/4

ķ.-maķdur 11a/6

ķ.-maķ gerekdūr 51b/11

ķ.-maķ lāzım 53a/13

ķ.-maķ lāzımdur 51b/13

ķ.-mam 19a/3

ķ.-mamaķ 3a/14, 28a/10, 55a/13

ķ.-mayayum 64a/17

ķ.-maz 33a/9

ķ.-sa 6a/16, 35b/4, 46b/9, 51b/12-14-17, 52a/1, 52b/5-18, 53a/15, 60a/6-9-10, 61a/3, 61b/11-14

ķ.-salar 18b/4, 60b/17

ķ.-ur 17a/17, 30a/11, 34a/6

ķ.-urlar idi 19a/7

ķ.-urken 18b/3

ķ.-up 6b/10-19, 11a/18, 28a/4, 29a/16, 50b/8, 60b/5-7-8, 65b/8

āyāt-ı n. “namaz ayetleri” 5b/14

binā’-i n. “namazın yapısı” 8a/7

ibtidā-yı n. “namazın başlangıcı”
+da 7b/16

‘ilm-i n. “namaz ilmi” 2a/16

n.-ı duḥā “öğle namazı” 14a/5, 14b/16

vakt -i n. “namaz vakti” 9a/12

namāzgāh (Far.) Topluca namaz
kılmak için hazırlanmış açık yer.

n.+da 32a/3

n.+lar 32a/2

namāzsuz Namazsız.

n. 6a/9

nā-pāk (Far.) Temiz olmayan, kirli.

n. 8a/9, 37b/8, 48b/7-13-18, 49a/3-4-5

n.+dur 48b/7-10

nā-peydā (Far.) Kaybolma,
görünmeme.

n. ol- “kaybolmak”

-dı 5a/11

-dığı 2a/7

nās (Ar.) İnsan.

n.+a 13a/5, 63a/5

n.+uñ 13a/8-9

muḳtedā-yı n. “insanların rehberi,
lideri” 6b/13-14

Naṣārā (Ar.) Hıristiyanlar, nasraniler.

N.+dan 56b/16

naṣb (Ar.) Tâyin etme, belirleme.

n. it- “tâyin etmek”

(d)-üp 45b/8	(d)-erse 51a/9
n.-ı ‘âdet “belirli bir adet, belirli bir zaman” 30a/13-14, 33b/8-9-10	(d)-üp 33a/16
nāsī (Ar.) Unutan.	-medin 35a/11
selām-ı n. “namazdayken unutup selam vermek”	-mek 50b/17, 51a/2
+de 13a/5	n. olun- “bakılmak”
+dür 13a/1	-ur 23a/19, 34b/15
nāsīde (Ar.) Unutarak.	hüs-n-i n. “iyi gözle bakma, takdir etme” 6b/14
n. 13a/5	n.-ı ‘avret “vücudun mahrem yeri” 18b/8
naşīhat (Ar.) Öğüt, pend.	n.-yı harām “vücudun başkaları gösterme ayıp olan yerleri” 26a/12
n. 5b/7	tevcīh-i n. “bakma” 2a/1
nāşiye (Ar.) Alın.	nāzır (Ar.) Bakan, nazar eden.
n.+sinde 11b/12	n. 16b/17
Naşrāniyye (Ar.) Hristiyan, İsevî.	n. ol- “bakmak”
N. 24b/12	-dılar 16b/19
nāzar (Ar.) Bakış, bir şeye göz atma.	nāzil (Ar.) 1. İnme, nüzul etme.
n. 6b/14-16, 16b/16, 17a/2, 17b/19, 51a/2-5-5-7	n. ol- “inmek, nüzul etmek”
n.+da 50b/11-13-15	-dı 3b/4-5, 61a/16
n. eyle- “bakmak”	-duğda 3b/8, 16b/19
-se 56b/4	-madın 43b/8
n. it- “bakmak”	-ur 22b/19
(d)-e 18a/2	2. Çıkma, Dışarı akma.

n. ol- “çıkılmak”	necāset (Ar.) Murdarlık, pislik.
-an 22b/17	n. 41b/15, 42a/12, 42b/8, 48b/5, 49a/10-14, 63b/5
-sa 23a/12	n.+üñ 35b/14
-ur 23a/1	n.-i ġalīze “İnsan vücudundan çıkan ve abdest veya gusül almayı gerektiren her şey, İdrar, meni, mezi, hayız-nifas ve istihaze kanları gibi” 36a/3
-ursa 23a/3-5-6-8	+ile 35b/18
naẓīr (Ar.) Benzer, eş.	n.-i ĥafīfe “yenen ve yenmeyen hayvanların pisliği”
n.+i (iy.) 2a/17	+de 36a/5
ne Ne (soru zamiri).	Necāṣī (Ar.) Gıyaben Hz. Muhammed’in İslam davetini kabul eden ve muhacirlere yardım eden Habeşe’nin meşhur bir kralı.
n. 23a/10, 36b/2, 40b/17, 45b/3-17-18, 46b/17, 50a/9, 65b/12, 66a/1-19, 68a/6	N.+den 49b/14
n. düğini 4b/14	necāt (Ar.) Kurtuluş.
n.+dür 5a/2-2-3	n. 6a/19
n. kadar “ne kadar” 27a/1-2, 46b/19	necis (Ar.) Murdar, pis.
n. mertebe “ne kadar” 67b/13	n. 36b/12-19, 38a/12-12-13-17
n. miqdār “ne kadar” 63b/13	n.+dür 37b/6, 38a/15, 38b/9-10, 42a/18
ne...ne Ne...ne... (bağlaç).	nef (Ar.) Fayda, yarar.
n. 53b/13-14	n.+dür 9b/12
ne...ve ne...	
n. 27b/2, 51a/5	
ne dünyāda ve ne...4b/5	
nebī (Ar.) Peygamber.	
n. 2b/14-14	

nefāis (Ar.) Nefis ve güzel şeyler.

n.-i fevā'idī Fārisī “Farsçanın faydalı güzel bilgiler”

+den 2a/6

nefer (Ar.) Şahıs, kişi, fert.

n. 65a/15

n.-i ‘azīz “mübarek insan”

+den 65a/13

nefes (Ar.) Soluk.

n. 38a/8

n.+i (iy.) 57a/10

Nefise-i Uhreviyye (Ar.) “Üzerinde çalıştığımız eserin ismi”

N. 2a/8-9

nefs (Ar.) 1. Asıl, temel.

n.+inde 43b/2

n.-i īmān “asıl iman, temel iman”
4a/2

2. Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği.

n.+sine 29b/9

n.+ün 8a/17

nefy (Ar.) İnkâr etme.

n. 15a/7-8

n.-i veled it- “doğan çocuğun babası olduğunu kabul etmemek”

-mek 23b/16

nehir (Ar.) Büyük ırmak.

n.+den 42a/1

nemek (Far.) Tuz.

n. 46a/2

Nemrūd, (ka.) İsyân eden, Hz. İbrâhîm zamanında bulunan tevhidi kabul etmeyen bir kafir.

N. 37b/10

nesh (Ar.) Hükümü kaldırılmış.

n. it- “hükümü kaldırmak”

-mişdür 43b/9

nev (Far.) Yeni.

n. 48a/16, 57b/11

nev (Ar.) Çeşit, tür.

n.+dür 12b/13, 14a/1, 20b/7,10,
27b/14, 29b/14, 30a/6, 40a/19,
43b/1

n.+i (iy.) 14a/1-4, 43b/1-3

Nevādir ibni Semā (ea.) Malikî fikhına dâir bir eser.

N. 21a/12

nevm (Ar.) Uyku.

n. 47b/4	n. 7b/6, 45b/12, 49b/11, 64b/16, 66a/14
nevresīde (Far.) Yeni yetişmiş, çok genç.	nidā (Ar.) Ses.
n. 50b/16	n. gel- “ses gelmek”
Neyl (Ar.) İsteddiğine ulaşma, merâma erme.	g.-di 14b/2, 18a/12
n-i derecâtı’l-kemāl “derecelerin mükemmelliğine ulaşma” 1b/4	g.-e 18a/3
nezr (Ar.) Adak.	g.-ür 62b/2
n. 61a/19	n.-ı halk “insan topluluğun sesi”
n.+i (bl.) 61b/3-14	+dur 57b/4
n.+üm 61b/2	n.-yı namāz “namazın sesi”
n. eyle- “adamak”	+da 57b/5
-se 61b/5-7-13-15	nifās (Ar.) Lohusalık hâli.
n. it- “adamak”	n. 22b/14, 31a/18, 31b/15, 34b/8, 35a/9
(d)-üp 61b/10	n.+da 35a/19
-mek 61a/18	n.+dur 35a/2-3-5-10
nice 1. Pek çok.	nihāyet (Ar.) Son, sonunda.
n. 7b/1	n.+i (iy.) 2a/1
2. Ne, neler, nasıl.	nīk (Far.) İyi, hoş, güzel.
n. 25b/17, 44b/18, 45a/2	nīk ü bed “iyi ve kötü” 3b/15
n.+dür 25b/15	nikāḥ (Ar.) Evlenme, nikah etme n.+ile
n. idi 45b/10	24b/8
niçün Niçin.	tecdīd-i n. “karısını boşamış olan bir erkeğin nikah tazelemesi” 9a/15-16

ni‘met (Ar.) İhsan, bağış.

+da 13a/4

izhār-ı n. “nimetin şükürü” 20a/6

nisyānen (Ar.) Unutarak.

nisā (Ar.) Kadınlar.

n. 12b/19, 53b/14

n. 11a/4, 14a/8, 30b/10

Nitekim Nitekim, nasıl ki.

n.+da 15a/14, 29b/13

n. 15a/9

n.+nuñ 20b/17, 39b/6

niyābet (Ar.) Kadılık, vekillik.

n.+ya 2a/6, 11a/5, 14a/8

kitābet ü n. “kadılık ve katiplik”
1b/10

n.-i t̃ā’ife “kadın grubu”

niyyet (Ar.) İrāde, niyyet.

+si 21b/5-6

n. 10a/6, 15a/18, 22a/9, 45a/8,11,
58a/8-9-10-11, 64a/3, 67a/11-12-
12-14-15

+sine 20a/2

nıṣf (Ar.) Yarım.

n.+dür 10b/4

n.+ı (iy.) 50a/11

nısvān (Ar.) Kadınlar.

n.+i (iy.) 4b/14, 64b/3

n. 41b/2, 50b/1, 50b/10, 51a/9,
64b/10-11

n.+ile 15a/18

n.+a 64b/3

n.+i-le 4b/12, 15b/2, 25b/9-10,
42a/7

n.+uñ 50a/17, 50b/10

n.+iledür 44a/3

n.-ı ‘Arab “Arap kadınları” 30b/8

n. eyle- “niyyet etmek”

nısyān (Ar.) Unutma, gaflet.

-se 64b/4

ebvāb-ı t̃āḳ-ı nısyāna mevzū’ “bahis
konusu olan baplar” 1b/13

n. it- “niyyet etmek”

(d)-er 52b/19-19

selām-ı n. “dört rekatli namazda üç
rekati tamamlayıp selam vermek”
12b/18

-mek 64a/19

-mese 64a/19

n. ol- “niyyet etmek”	n. 4a/2
-maya 4b/14, 10b/4	n. ol- “eksik olmak”
n. olın- “niyyet edilmek”	-up 24a/9
-a 53a/19	n.-i ‘âdet “adetine eksik olma”
-ur 53a/17-18	+i (iy.) 24a/12-13
âyet-i n. “niyyet ayeti” 10b/2-3	nūr (Ar.) Manevi ışık, tecelli.
nizāʿ (Ar.) 1. Tartışma, çekişme.	n.-i ĩmān “imânın ışığı” 4a/3
n.+a düş- “tartışmaya girmek”	nuşret (Ar.) Allah’ın yardımı, galebe, zafer.
-diler 5a/17	n.+ile 44b/10
2. Ölüm vakti.	n.-i İslām “İslam’ın yardımı” 62b/3
hāl-i n. “ölüm vakti”	nüfesā (Ar.) Loğusa, yeni doğum yapmış kadın.
+da 4/16	n. 8a/9-10-11, 9a/17, 62a/13
Vakt-i n. “ölüm zamanı”	n.+nuñ 36b/18
+da 4a/17, 4b/6-7	n.+ya 12b/8
nizām (Ar.) Düzen, tertip.	nüzül (Ar.) Çıkma, dışarı gelme.
n.+da 66a/6	n.+i (iy.) 23a/1
noḥūd (Far.) Nohut.	n. it- “dışarı çıkmak”
n. 26b/18, 56b/12	(d)-üp 39b/8
Nūḥ ibni Meryem el-Cāmīʿ (ka.) Ebu Hanīfe’nin talebesi, hanefî mezhebinin büyük fakihi ve din alimlerindendir.	O
N. 7a/1	oğ(u)l Oğul, erkek evladı.
noḫşān (Ar.) Eksiklik, kusur.	o.+uñ 5a/18

	o.+ıñ 5a/19		o.-madan 65a/14
oğlan	Erkek çocuk.		o.-mağa 68b/4-8
	o. 34b/15, 35a/7		o.-mamağa 55a/9
	o.+lara 50b/16		o.-mağ 12a/17, 12b/8-10, 15b/18, 16a/1, 17b/11, 22b/7-11, 25b/9, 26a/13, 59b/6, 65a/8-9
	o.+laruñ 20b/18		o.-mağ lāzım 15b/17, 16a/4, 68a/15, 6ab/3-8
oğlancuğ	Küçük erkek çocuk.		o.-mağ lāzımdur 16a/5
	o. 50b/17		o.-maz 68a/17
oğşa-	Elini bir şeyin üzerinde hafifçe gezdirmek.		o.-mazlardı 16a/9
	o.-sa 39b/16		o.-mazlar idi 16a/12
oğ	Tır, navek.		o.-mazsa 66b/6
	o.+ile 56a/19		o.-r 12b/2-2, 15b/16-16, 68a/17
oğın-	Okunmak.		o.-r ise 16b/1
	o.-an 2b/11		o.-rken 66b/2, 66b/3, 68b/1
	o.-nup 52b/3		o.-rlardı 12b/1, 16a/9-15
	o.-ur 8b/19, 17b/13		o.-rsa 22b/11, 59b/18
oğu-	Okumak.		o.-sa 35b/4, 53b/2-9, 54b/15, 56b/17, 58b/8-8-9-15-15-17, 59a/12-13-18, 59b/4-15-16-18-19
	o. 57b/13		o.-ya 59a/2
	o.-dı 57a/7-12		o.-yup 21b/18, 45a/7, 58b/16, 59a/3-10-14, 65a/15
	o.-dı ise 56b/18		
	o.-dılar 57a/14		
	o.-duğını 59b/10		
	o.-duğda 55a/14		
		oğun-	Okunmak.

o.-masa 56b/15	o. 2a/1, 2a/2, 2a/7, 2b/2, 3, 4a/1-19, 4b/10-13, 8b/4, 23b/15, 33a/8, 44b/14, 47b/8, 56b/8-9
o.-maz 68a/19	
o.-sa 53b/5, 58a/12, 58b/5-5-6-12	o.+dur 2a/19, 2b/15-16, 4a/12, 5b/4, 7b/18, 9a/11, 11b/5, 12b/17, 20b/10, 21b/8-18, 22b/18, 24b/6, 44a/16
o.-ur 68a/18	
oğut- Okutmak.	
o.-mağ lāzımdur 56b/15	ol- Olmak, şart olmak, kabul etmek, gerçekleşmek, meydana gelmek.
ol 1. İşaret Sıfatı.	o.-a 2a/16, 4a/18, 4b/11-11, 5b/4, 6a/4-13-15, 11b/11, 12a/16, 13b/6, 18a/17, 23b/12, 25a/12, 25b/11-13, 29b/12, 30a/12-15, 30b/3, 32a/1, 35b/1-7, 36a/18, 39b/5, 43/13, 47a/2, 47b/2, 49a/3, 49b/7-7-8, 50b/17, 51a/2-10, 53b/11-16-16, 59b/13, 62b/8-9, 63b/15, 64b/10, 66b/1, 68a/3-11-16
o. 5a/8-1-12-19, 6b/14, 7a/15, 7b/1-2-3-4, 8b/4, 9a/7, 9a/19, 10/1, 11b/16, 14b/4-4-6, 18a/5-6-11-14, 19b/12, 22b/11, 25b/12-19, 26a/11, 26b/16-19, 29a/10-18, 29b/3, 30b/3, 31a/7, 31b/4, 32a/6-8-13, 35a/11, 37a/17, 37b/9, 38a/3-7-11-15, 38b/8, 39a/5-13, 40a/5-10, 40b/17, 41a/1-19, 41b/11-16-18, 42a/17-19, 42b/6-9, 43a/3-13, 43b/1, 44a/1-2-4-9-17-18, 45b/9-10, 46b/9, 48a/18, 48b/7-17, 49a/14, 49b/8-13, 51a/10, 52a/8, 52b/7-8, 53b/3, 55a/8, 55b/4-9, 56a/9, 57a/6, 57b/16, 58a/15-16 59a/2, 59a/3-10, 59b/18, 60a/3-13-16, 60b/6, 61a/15, 64a/5, 65b/16, 66a/12-17, 66b/6-8-8, 68b/2	o.-acak iş 56a/9-10
o+dur 13a/13, 26a/2-17, 28a/13, 40b/1, 41b/17, 50b/9, 54a/1-13, 55a/11, 62b/6-7	o.-acak mertebe 40a/10
2. Şahıs zamiri ve işaret zamiri.	o.-amaz 30a/14
	o.-an 3a/3, 5a/6-16, 6a/4, 6b/1-12, 10a/5-8, 11a/5-12, 11b/12, 12a/12, 14a/7, 18b/17-19, 19b/19, 21a/1, 22b/17, 23b/19, 24a/12-13 26a/12, 26b/2-5-7-9, 30a/10, 32a/2, 33b/11-18, 34a/4, 35a/19, 38b/10, 39a/3, 41a/14-14, 41b/18, 43b/16-18, 44b/3-4-13, 46b/10, 48a/18, 49b/12, 50b/3-3, 51a/3, 53b/11, 54a/6-16,

55a/2-10-13, 56a/18, 56b/1, 57b/3,
60b/15, 61b/15, 62a/16, 62b/14,
63b/4-7-8-12, 64b/7-9, 65a/5-17,
67b/2-6-8-11-12-19, 68a/7

o.-anda 46a/3-4

o.-andur 30a/12, 43a/15, 62b/12-
12-14-14

o.-anlara 5b/7

o.-anlarnıñ 63a/4-4, 63b/5, 68b/10

o.-arak 1b/11

o.-asın 18a/7

o.-dı 3b/5, 5a/10-11, 5b/1, 6b/4,
7b/1, 11b/4-7, 15a/11, 19a/3,
32a/15, 32b/10, 37a/18, 37b/1,
38b/2, 45b/3, 54b/1, 57a/15-16,
61a/14-16-17, 66a/17

o.-dılar 3b/6-8, 16b/19, 37a/16,
57a/12-15

o.-dı mı 7a/17

o.-dısa 3a/19, 6a/19, 31a/19,
40b/19, 43b/15

o.-duğı 1b/7, 2a/7-7, 2b/10, 4a/16,
5b/19, 9a/10-18, 31a/5, 37a/5,
38a/2, 39a/4-16, 40a/17, 47b/11-14,
48a/17, 50b/11-15, 54b/7, 60a/8,
64a/13, 65b/11, 68a/11

o.-duğına 5a/5, 11a/17

o.-duğından 11a/2

o.-duğıni 8b/15, 18a/13-14, 54b/16

o.-duğda 3b/8, 4a/8, 12b/2, 16b/19,
20a/4, 23b/9, 24a/9-14, 26b/13,
35a/15, 38b/12, 41a/9-13, 41b/3,
45a/14, 46b/9, 49a/11, 55a/9, 55b/1,
58b/18, 59a/3, 61a/8-14, 63a/18,
64b/15, 66a/5

o.-duğdan 13a/17, 34a/19, 41a/17,
58a/15, 60a/13

o.-duğlarını 54b/19

o.-dum 6b/5-15, 9b/6, 29b/10,
34a/13, 45b/4

o.-duñ 45a/1

o.-mada 62a/15

o.-madı 51b/14, 67b/10

o.-madığı 13a/12

o.-madın 22b/14, 43b/8

o.-maduğça 8a/10, 8b/7, 13a/4,
32b/7

o.-mağa 6b/4-14, 26b/4, 33b/6-8,
47a/1

o.-mağla 1b/11-13, 2a/5, 33b/3
38a/2, 39a/2, 40a/4, 59b/12, 61a/5

o.-mamağla 37a/15-17, 62b/12

o.-mağ 2a/3, 3b/14, 4b/12, 5b/7,
9b/6, 12b/6, 14b/17, 16b/7-8-15,
20a/5, 20b/11-13, 21a/6 22a/6,
30a/19, 32b/10, 33a/8-13, 34b/14,
35a/12-13-14-16, 35b/10, 36b/12-
15, 37b/3-5, 39a/14, 45b/19, 49a/2,
50b/7, 51b/11-16, 55b/8, 58a/18,
63a/16

o.-mağdur 33b/16, 62b/2, 65a/7

o.-mağ gerek 66a/9

o.-mağ lāzım 16b/7-8

o.-mağ lāzımdur 14b/7, 27a/2,
48a/7

o.-mamağ 38a/12, 68a/3

o.-mamış 51b/13

o.-mamışdur 32a/17

o.-mamış olur 66b/5

o.-masa 8b/12, 10a/2, 11b/1, 16a/9,
23a/15, 25a/19, 33a/4, 35a/12,
36a/9, 38a/3-11, 40a/18, 41b/11,
42b/8, 43a/3, 60a/4-10, 65b/4, 67a/1

o.-ması 46a/16

o.-masına 18b/2, 22b/16, 36b/13,
57a/2, 64a/4

o.-masında 42a/9

o.-masını 28a/18-19

o.-masun 46a/7

o.-maya 4b/14, 10b/4, 13a/19,
20a/1, 21a/4, 28a/14, 38a/13,
39a/15, 40b/16, 42a/13, 49a/2,
52b/7, 63b/14, 68a/16

o.-mayan 2a/6-18, 2b/5, 9a/5,
46b/1, 53b/11, 56a/4, 65a/5

o.-mayandur 30a/9

o.-mayanı 14a/1

o.-mayınca 6b/2, 35b/17, 36a/14

o.-mayup 28a/16, 28b/16, 31a/17,
35a/8, 39a/11, 41b/15, 46b/16,
49b/17-19, 50a/7, 56b/19, 60a/5,
60b/11, 64a/11

o.-maz 3b/11, 4a/4-10-13, 6a/9-16,
6b/2-3, 8a/12-18, 8b/5-10-11-13-
14, 9a/7-14, 9b/1-11-14-15-16-17,
10a/4, 10b/4, 11b/11, 13b/6, 14a/5,
18a/17, 21b/2-5, 23a/8, 24a/10,
26b/11, 28b/9-16-17, 31b/14,
33b/8, 34a/16, 35a/10, 35b/12,
36b/4, 37a/8-14-16-19, 38a/7-7-13,
39a/10,12-12, 40a/9-11-15, 40b/6-
9-11, 41a/19, 41b/16-19, 43b/1,
44a/4, 46a/19, 47a/13, 47b/6-12,
48b/17, 49a/7, 50a/10-16-17, 52a/1-
3-16, 53b/18, 54a/1, 54b/17, 55a/4-
5-12-17-19, 55b/3-7, 56a/8-12-19,
56b/7-10-13, 58a/1-18, 58b/3-4-13,
59a/5, 59b/5-7-17, 60b/3, 61a/1-19,
62a/9, 63a/1-10-12, 63b/6-12-17,
64a/7-12-13-17, 64b/3, 65a/18,

65b/11, 66b/15, 67a/3-7-67b/15,
68b/17

o.-maz idi 2a/2, 38a/4

o.-maz mı 35b/15

o.-mazsa 6a/19, 23b/3, 26b/4,
43a/12

o.-mış 1b/12, 37b/1, 42b/15, 49b/9,
51a/18

o.-mışdur 2b/11, 3a/12, 5b/9,
13a/19, 14a/15, 21a/1, 22b/4-11,
25a/10, 26a/10, 27a/9, 43b/8, 44b/6,
62a/16, 64a/4

o.-mış idi 2b/12

o.-mış ise 34b/17

o.-mışlar 6b/7

o.-mıssın 45b/14

o.-sa 3b/16-18, 6b/1-10, 9a/6-7-12-
15-18-19, 9b/15, 10a/1, 11a/9,
12a/5-9-13, 16b/6, 19b/15, 20b/13,
21b/2-4, 23a/12, 23b/5, 24a/11-13,
24b/9-9-11-12, 25b/4, 26b/1-1-2-5-
18-18, 27a/4-6, 28a/14-16, 28b/1-5,
29a/12, 29b/17, 31a/1-10, 32a/6-8-
9, 32b/11-18-19, 33b/13, 34a/7,
34b/4-5-6-7-19, 35b/9-11-14-18,
36a/3-4-4-13, 37a/12, 37b/11-12-
15, 38a/8, 38b/17-17-18-19, 39a/11,
39b/2-5, 40a/13, 41a/3, 41b/6-13,
42a/12-14, 42b/6, 43a/18, 44a/5-11-

19, 46b/3-14-17-18-19, 47a/14,
47b/2-14, 48a/3, 48b/5-6-10-13-19,
49a/3-4-6-10-19, 49b/18, 50a/2-8-
9-10-16, 50b/14, 51b/12-15-17,
52b/11, 55a/7-17, 55b/9, 58a/12,
60a/5-7-8-9-10-11-14-19, 60b/2-4-
12, 63a/9-13-19, 63b/2-4-5-8-11-
16-19, 64b/19, 65b/11, 66a/8,
68a/19, 68b/10

o.-salar 64b/11

o.-sun 23a/10, 36b/10, 47a/4-5,
51a/9, 61b/2, 66a/6

o.-up 1b/6-9, 2a/1-4, 4b/7, 7a/19,
18b/5-7, 23a/16 24a/9, 25a/19,
26a/16, 33a/7-15, 33b/3, 35a/4-7,
35b/8, 37a/15, 37b/14, 38a/10,
38b/19, 39a/1, 40b/13-18, 41b/10,
45a/3-7 47a/16, 48a/19, 48b/2-4-15,
49a/4-9-17, 49b/6, 55a/19, 56b/5-
18, 57a/7-8, 58b/16, 59a/1, 60b/6-7-
9, 61a/3-5, 63a/3-14-19, 63b/1,
64a/1, 67b/18, 68b/9-13

o.-ur 3b/10-11-12-17-18, 4a/9-10-
17, 4b/2-8-12-13, 6a/17, 6b/11-13,
7a/15, 7b/7, 8b/5-6-14, 9a/1-2-10-
14, 9b/9-17-18, 10a/2-3, 11a/10-15-
16, 11b/10, 12a/10-12-14, 13a/19,
13b/4-7-14-15-17-18, 14a/2-2-4-8,
14b/9, 18a/18, 19b/2-15, 20a/4-18,
21a/3, 21b/5-13, 22a/18, 22b/5-12-
19, 23a/1-4-6-10, 23b/1-2-4-5-5-6-
9-10, 24b/17, 26a/3-12, 26b/10-16,

27b/2, 28b/13-15, 29a/8-10, 29b/10-11, 30b/17-19, 31a/12-13-15, 31b/5-10-11, 32b/10-11-17, 33a/12, 33b/9, 34a/11-17, 35a/10, 35b/9-19, 36a/1-3, 37a/7, 37b/7-12-15-17, 38b/6-8, 39a/2-3-7-9, 40a/6, 40b/3, 41a/7-9, 42a/5-6, 42b/16, 43a/6, 44a/4-12-14-17-18-19, 44b/1-4-5-18, 45a/2-14-18, 46b/4-18, 47a/4-13, 47b/6-12, 48a/12, 48b/1-4-12-13-16-18, 50b/8, 51b/11, 52a/2-15-16, 52b/8-10, 53a/12, 53b/5-9-12-14-18, 54a/1, 54b/14-16, 55a/3-5-8-11-18, 55b/2, 56a/2-7-19, 56b/5-6-9-10-11-13, 57a/18-19, 57b/2, 58a/12-18, 58b/6-10-14-17, 59a/4-11-17-18, 59b/3-5-7-8-11-16-19, 60a/4-5-7-8-11-14-17, 60b/11-13-14-19, 61a/7-8, 61b/4-6-7-8-9-16, 62a/11, 63a/9, 64a/5-11-14-16-18, 64b/2-6-8-13, 65a/17, 66b/4-5-6, 67b/14-17, 68a/8, 68b/2

o.-urdu 12a/4, 16b/8, 37a/14, 55a/14, 65b/4

o.-urlar 8a/18

o.-ur mı 7a/15, 10a/1, 26b/9, 30b/2, 35b/15, 48b/14, 55b/5, 68a/15, 68b/3, 68a/15, 68b/3

o.-ursa 18b/5, 19a/8, 20a/6-7, 23a/3-6-8-10, 23b/12-17, 25b/14, 27a/2, 27b/7, 28a/15, 28b/4-10,

35b/6-12, 36b/2, 40a/14, 42a/15, 43a/9, 45b/17, 46b/14-19, 47a/3-3, 51a/15, 56b/12, 58a/17, 60a/8-16-19, 60b/14-19, 61a/9, 61b/17-18-19, 62a/1-8, 63b/1, 64a/3, 67b/14, 68a/8

o.-ursa olsun 23a/10, 36b/2

‘āṣī ol-, ‘azāb ol-, bālīg ol-, cā’iz ol-, destres ol-, farz ol-, fevt ol-, gāib ol-, ḥalīfe ol-, ittifāk ol-, kaba ol-, vd.

oluk Su borusu.

o. 41b/10

o.+ile 41b/9

o.+larda 43b/18

olun- Olunmak, yapılmak, edilmek.

o.-an 11b/7, 42a/6, 42b/11, 48a/7

o.-ca 21b/13, 35a/18, 45a/13, 56a/1, 59b/7

o.-cadur 10b/17-18, 11a/2

o.-dı 7b/8, 12a/19, 16a/2-19, 32b/8, 38b/4, 47a/15, 49b/2, 62b/17

o.-dışa 49b/2

o.-duğda 9a/2, 14a/18-19, 20a/4, 27a/15, 55a/1, 57a/2

o.-mağa 14a/17

o.-mak 19a/14

o.-mamak 19a/14

o.-maz 4a/7, 6a/15 8b/7-18, 37a/2,
48a/3, 48b/3, 55a/12, 57a/1, 60b/1,
63a/7-8

o.-mazlar idi 37a/2

o.-mazsa 48b/3

o.-mış maḥal 43a/2-3

o.-mıṣdur 31b/2, 43a/8, 43b/5-6,
46a/14-15

o.-mıṣ ise 49b/1

o.-mıṣken 14a/17

o.-sa 10a/2, 12a/4-12-14, 42b/13-
16, 58a/16, 68a/11

o.-up 58a/15

o.-ur 6a/16, 7b/10, 9a/3-4-16, 9b/7-
7, 11b/7, 18a/9, 19a/4, 20a/17,
23a/19, 23b/8, 25b/18, 29b/9-10,
31b/17, 32a/12, 33a/7-8-12-14,
33b/4-14-15, 34b/15, 38a/9-12-19,
43a/6, 52b/1, 53a/17-18-19, 53b/19
56b/17-18, 57a/15, 57b/3, 59b/13,
62a/12, 63a/7, 65a/13

o.-ur mı 9a/3, 38a/12

*beyān olun-, cebr olun-, edā olun-,
emr olun-, fermān olun-, ḥisāb olun-,*

*naẓar olun-, defn olun-, taṣdīk olun-,
vd.*

omuz Omuz.

o.+larına 17a/2

on On (10).

o. 6b/18, 8a/15, 13b/5, 24a/4-5-9-
10-12-16, 29b/16-16, 30a/1-2,
32a/10-15-17-19-19, 33a/1-5-7-9-
11-13, 33b/14-18-19, 34a/4-8,
34b/3-19, 35a/3-6-12-14-16,
41b/12-12, 43a/14-14, 44b/3, 53a/5

o.+1 (iy.) 32b/18

on beş On beş (15).

o. 9b/9, 24b/6-7, 30a/4-4-9-9-12,
33a/10, 34b/18-19, 35a/2-3, 58a/5

on beşer On beşer.

o. 31a/11-14

on bir On bir (11).

o. 27b/14, 32b/18, 58a/5

on birinci On birinci.

o. 33b/19-1

on dört On dört (14).

o. 33a/3-3-10, 58a/6

on iki On iki (12).

o. 3a/11, 9b/7, 10a/4

on sekiz On sekiz (18).

o. 9b/8, 33a/6

on toktuz On dokuz (19).

o. 33a/11

on yedi On yedi (17).

o. 57a/6

orta Orta, arası.

o. 18b/1-3, 63b/4-16

o.+da 63b/7

o.+sında 52a/9, 64b/6

‘**Osmān** (ka.) Hz. Osman Hulefâ-yı
Raşidin’in üçüncüsüdür.

‘O. 3a/3

ot Küçük bitkiler

o. 30b/3

o.+lar 48b/13-15

otla- Dolaşarak ot yemek.

o.-miş ola 30b/3

otlak Çayır, yaylım.

o.+la 22a/4

oşun Odun, ateş

o. 63b/13

otur- Oturmak, bir yerde durmak.

o.-ak yiri 27b/11

o.-an 58b/10

o.-asıñ 27b/12

o.-dı 5a/1

o.-duğı 27b/6

o.-dukda 22a/2, 68b/7

o.-mağa 4b/19

o.-mak 10a/9, 25a/7, 27b/10,
57b/15, 58b/2

o.-mayup 27b/12

o.-miş 13b/1

o.-sa 68b/3

o.-up 7a/7, 17b/9, 27b/11

o.-urken 25a/5, 51b/7, 57b/14,
58b/7-19

oturağ Oturulacak şey veya yer.

o. 27b/11

otuz Otuz (30).

o. 3a/10, 31a/11-12-12-14, 44a/19,
44b/4

otuz toktuz Otuz dokuz (39).

o. 31a/13

ov- Ovmak, bir şeyin üzerinde elini
bastıra bastıra temizlemek.

o.-mağla 37b/12

o.-mağ ile 37b/7-15-19

oyna- Oynamak.

o.-mağ 17b/19

oynak Diz kapağı, mafsals.

o. 21b/16

Ö

öd Karaciğer tarafından salgılanan yeşil sarı renkte acı sıvı, safra.

ö. 38b/9-10

ö.+i (bl.) 38b/12

ö.+üñ 38b/10

öğren- Öğrenmek.

ö.-dügi 65b/8

ö.-mek 29b/5, 65b/8

öğret- Öğretmek.

ö.-mek 29b/8

ökçe topuğun altına gelen yüksek kısmı.

ö. 21b/15

ö.+dür 21b/14

ö.+sin (bl.) 19b/6-7

ö.+sine 66a/9

öl Islak.

ö.+i (iy.) 37a/6

öl- Ölmek, helak olmak.

ö.-se 44b/1

öldür- Öldürmek.

ö.-di 56a/1

ö.-se 55b/15

‘Ömer (ka.) İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer.

‘Ö. 3a/3, 15b/1, 54/16

öñ On taraf.

ö.+inde 47a/2-4, 61a/13, 66a/1

ö.+inden 67b/6-11-12, 68a/1-7

ö.+ine 17a/2, 55a/6-10

öp- Öpmek.

ö.-di 7b/2

ö.-erler idi 50a/14

ö.-mesine 56b/9

ö.-se 27a/16, 39b/15, 56b/8

örgü Saç örgüsü, saç bölüğü.

ö.+lerini 36a/16

ört- Örtmek, kapatmak.

ö.-e 50b/2

ö.-mek 19/a9	ö.+nuñ 52b/10, 53b/6
ö.-meye 21a/5	‘ özr (Ar.) Mazeret, özür.
örtü Örtmeye yarayan şey.	‘ö.+den 39a/4
ö. 51a/11	‘ö.+üm 63a/6
örtlü Örtülmüş, kapatılmış.	‘ö.+üñ 39a/5
ö. 50b/3-6	‘ö.-ı mezbür “zikredilmiş mazeret”
örtin- Örtünmek, kendini bir şeyle örtmek.	+uñ 39a/6
ö.-üp 26a/18, 51a/11	‘ö.-ı müteḥakkık “gerçek mazeret”
ötürü Ötürü, den dolayı.	61a/8
ö. 68b/14	şāhib-i ‘ö. “özürlü” 29a/8-15,
öyle 1. Ona benzer, şu şekilde.	34a/15-18, 39a/2-3
ö. 46a/13, 48b/5	+üñ 29a/12
ö.+dür 55b/5	P
2. Öğle vakti.	pāk (Far.) Temiz.
ö.+den 28a/2	p. 8a/9, 10a/6-6-13, 22a/6, 22b/12,
3. Öğle namazı.	26a/14-17-18, 26b/1-3, 36b/15,
ö.+ile 9b/2	37b/5, 38b/5, 42a/10-10, 43a/6-8-9,
öyle namāzı Öğle namazı.	43b/4,-16-16, 44a/5, 49a/3-4,
ö. 9a/18, 52b/5-13-18	51a/19, 63b/7-11
ö.+nı 9a/11-12-13, 24a/14, 29a/19,	p.+dur 35a/3, 36b/5-8-13-18-19,
29b/3, 32a/6	37a/9, 37b/2, 38a/17, 38b/3, 42a/4,
ö.+nda 52b/9	43b/19, 49a/6
ö.+ndan 27b/19, 52b/4	p. midür 51b/2
	p. it- “temizlemek”
	(d)-e 26a/8

-medin 26b/14	pālān (Far.) Bir semer çeşidi.
-üp 38b/13	p.+ı (iy.) 37a/15
p. ol- “temiz olmak”	p.+ında 47a/16
-an 23b/19, 43b/18	pālānsuz Palansız.
-dığı 37a/5, 38a/2, 48a/17	p. 37a/16
-duğda 24a/9, 49a/11	pamuğ Pamuk.
-dum 29b/10	p. 39a/13
-maduğça 8a/10	p.+(ğ)un 39a/13
-mağa 26b/3-4	Parça Parça, bir bütünden ayrılmış kısmı.
-mağ 22a/6, 35b/10	p. 26b/17
-masına 36b/13	p.+larını 45b/15
-maz 26b/11, 37a/7-8, 37b/14-16-19, 48b/17	p.+sıyla 22a/3
-maz idi 38a/4	pāre (Far.) Parça.
-sa 9a/18, 24a/11-13, 42b/6	p. 47a/18
-up 48b/4, 49a/9	p.+si 38a/16
-ur 26b/10-16, 37a/7, 37b/7-12, 38b/6-8, 44a/12-14-17-18-19, 44b/1, 48a/12, 48b/1-4-16-18	p.+siyle 22a/4
-ur mı 26b/9, 48b/14	parmağ Parmak.
p-ı cāme “temiz elbise” 10a/17-18	p. 16b/15, 19b/13-14, 21a/17, 40a/8
p-ı mekân “temiz yer” 10a/13, 58a/7	p.(ğ)+ı (bl.) 21a/15
p-ı şevb “temiz elbise” 58a/7	p.(ğ)+ı (iy.) 38b/12
	p.(ğ)+ı-la 46a/12, 54b/11
	P.(ğ)+ın 21a/12
	P.(ğ)+ına 38b/13

P.(ğ)+ında 22b/2	pencere (Ar.) Pencere.
p.(ğ)+ını 39a/18, 46a/11	p. 63a/15, 63b/1
p.+la 20a/14	p.+sinden 37a/13
p.+lar 14b/6	perde (Far.) Dışardan bir şeyin görünmemesi, ışığı engellemesi için duvar veya pencerelere asılan örtü.
p.+ları 22b/1, 34b/16, 66a/9	p. 449a/13
p.+larıyla 17b/19, 22a/12	p.+de 49a/13
p.+ların 19b/6-7, 21a/11	
p.+larını 17b/9, 21b/9-9	Pes (Far.) Öyle ise, şimdi.
pas Kir, pis.	p. 2a/14, 9a/1, 19a/3, 27b/17, 37b/1
p. 27a/6	pest (Far.) Yavaş ve alçak.
pāzār (Far.) Pazar, alışveriş yeri.	p. 57b/7
p.+dan 51b/1	peşin (Far.) Bir şey veya mal teslim edilir edilmez ödenen para ya da bedeli.
peder (Far.) Baba, valid.	p. 46b/7
p.+i (iy.) 5a/17, 8a/18	peştemāl Vücudun belden aşağısını örtecek şekilde bele sarılan bez.
p.+iyle 5a/15	p. 26a/3-17-18
p.+ine 5a/16	p.+la 26a/3
pek Çok, fazla.	peydā (Far.) Meydana getirme.
p.17a/4	p. it- “meydana getirmek”
peklik Sert, katı.	(d)-üp 18a/12
p.(g)+i (iy.) 42b/3	Peygamber (Far.) Allah tarafından kullarına gönderilen Allah’ın elçisi.
peltek Gerektiği gibi teleffuz etmeyen kimse.	
p. 63a/3	

p. 38b/5	(yā Rabb, Ey Allah) 55b/1
Peyğamberān (Far.) Peygamberler.	Rabbenā (Ar.) Allah'ım!
p. 2b/13	(yā Rabbenā, Ey Allah) 55b/1
pīr (Far.) Yaşlı, ihtiyar.	Rabbī (Ar.) Allah'ım.
p. 13a/12	(yā Rabbī) 15a/19, 15b/1
pīrāste (Far.) Süslenmiş.	Rāfi' bin Ḥadīc (ka.) Küçük yaştan beri çeşitli savaşlara katılan bir sahabe.
p. it- "süslendirmek"	R. 6b/17
(d)-üp 2a/8	Rāfīzī (Ar.) Hz. Ebu Bekir, Ömer ve Osman'ın hilafetini kabul etmeyen Şiī fırkası.
pirinç Bakır ve çinkodan elde edilen sarı renkte alaşım.	R. 62b/18
b. 20a/2	rağbet (Ar.) Meyil, arzu.
pişür- Pişirmek.	r. 51a/8
p.-düm 38a/19	rağmen (Ar.) Aksine.
p.-seler 38b/6	r. 42a/3
post (Far.) Hayvan derinden yapılmış gocuk, bir çeşit elbise.	raḥimehu'llāhu (Ar.) "Allah ona merhamet eylesin" anlamına gelen bir ifade.
p. 48b/19	r. 7a/12, 8b/17, 12a/2-7-15, 15a/2-4-17, 16a/16, 27a/7, 28a/11, 47a/13, 65a/2
p.+inüñ 48b/18	raḥimehu'llāhu 'aleyhimecma'in (Ar.) Allah onlara merhamet eylesin.
pūşide (Far.) Örtülü.	r. 7a/2, 15a/17
p. ol- "örtülü olmak"	
-mağla 2a/5	
R	
Rabb (Ar.) Allah, Tanrı.	

raḥimehumu'llāhu (Ar.) Allah onlara
merhamet eylesin.

r. 12a/2, 15b/3-4, 34a/ 2, 66b/14

raḥm (Ar.) Döl yatağı.

r.+den 34a/17

r.+inde 23a/17

rā'iḥa (Ar.) Koku.

r. 37b/2

r.+sı 42a/13

Ramaẓān (Ar.) Şāban ve şevval
arasında kalan ve devāmı boyunca
oruç tutulan dokuzuncu ayı.

şehr-i R. "Ramazan ayı" 6b/2

şavm-ı şehr-i R. "Ramazan ayının
orucu" 5a/6

rāst (Far.) Rast, tesādüf.

r. gel- "rastlamak"

-e 68a/14

-üp 14b/11, 44a/8, 47b/4

ra'yyet (Ar.) Bakıcı.

r.+idür 29b/8

rāzık (Ar.) Rızık veren (Allah).

r.+dur 3b/19

raẓıya'llāhu (Ar.) Allah razı olsun.

r. 7b/14

raẓıya'llāhu 'aleyhim (Ar.) "Allah
onlardan razı olsun" sahabler ve
bazı büyük zatler için söylenir.

r. 58a/13-14

raẓıya'llāhu 'aleyhim ecma'in (Ar.) Allah
onların hepsinden razı olsun

r. 15a/17

raẓıya'llāhu 'anhā (Ar.) "Allah ondan
razı olsun" (sahabeler için
kullanılan dua cümlesi).

r. 5b/18, 17a/6, 37a/2-3, 38a/2-3,
44b/14, 45a/3, 68a/5-9

r.+dan 16a/10, 30b/7-8, 31b/17,
38a/18, 67a/17-18

raẓıya'llāhu 'anhu (Ar.) Allah ondan
razı olsun.

r. 9b/11, 15a/15, 18b/12, 44b/19,
45b/2, 47a/15, 50b/5, 51a/17, 53a/2-
7-9, 57a/9-11, 61a/11, 62b/5-6,
66a/5, 66b/16, 67b/8-10, 68a/4,
68b/12-14

r.+dan 27a/14, 27b/8, 68a/2

r.+nuñ 14b/14, 38b/12, 50a/2-3-4

raẓıya'llāhu 'anhümā (Ar.) "Allah o
ikisinden razı olsun."

r. 5a/15, 12b/6, 14a/13, 22b/16,
45a/16, 64b/14, 53a/5

r.+dan 12a/18-19, 54a/16, 65a/17

r.+ile 66a/11

r.+nuñ 50a/13

raẓıya'llāhu ta'ālā 'aleyhim ecma'in

(Ar.) “Allah onların hepsinden
razı olsun.”

r. 36b/19-1, 64b/14

rāẓī (Ar.) Hoşnut olan, rıza gösteren.

r. 56b/9

r. ise 56b/10

r. ol- “kabul etmek, memnun
olmak”

-madılar 57a/4

rāẓıye (Ar.) Kabul etme.

r. ol- “kabul etmek”

-a 23b/12

-masa 8b/12

reddet (Ar.) Kabul etmeme, reddetme.

r. 48a/17

rek'at (Ar.) Namazı oluşturan kıyam,
rükū ve iki secdeyi kapsayan
kısımlardan her biri.

r. 11b/19, 12a/3-7-16, 12b/19,
32ba/5, 35b/3, 51b/5-17, 52b/5,
53a/7-8-8-11-13-14, 53b/1-6,
54a/14-18, 57a/13, 59a/17, 61b/4-6-
7-8-9-11-13-15

r.+de 11b/19, 35b/4, 51b/18,
57a/13, 66b/4

r.+dür 3-5

r.+e 52b/18, 53a/17, 60b/6, 61b/10-
13-16-18-19

r.+i (bl.) 52b/15-15-16-16-18,
60b/5-7-8-9, 68b/2

r.+i (iy.) 51b/19

r.+inde 40b/19, 53b/1-7

r. ise 52a/12-13

r.+üñ 59a/19

remed (Ar.) Göz kapağı iltihabı.

r. ol- “göz iltihabı olmak”

-up 39a/1

rencide (Ar.) İncinmiş, gönlü kırılmış.

r. it- “incitmek”

-meye 66b/11

rençber (Far.) Bağ bahçele uğraşan
kimse, çiftçi.

r. ise 27a/6-8

renk Renk.

r.(g)+ i (iy.) 30a/16-18

r.+ile 30a/19

r.(g)+inden 23b/2

re's (Ar.) Baş.

r.+i (iy.) 6a/8

resme (Ar.) Tarz, şekil, biçim.

r. 11b/2

resül (Ar.) Peygamber, nebî.

r.+lerine 5a/4

R.-ı Ekrem “aziz, şerefli
peygamber, Hz. Muhammed” 65b/2

Resûlu'llâh (Ar.) Allah'ın Resulü Hz.
Muhammed sallallahu aleyhi ve
sellem.

R. 27b/10, 34a/12, 44b/12-14,
45b/4-10-12, 66a/14

revâ (Far.) Uygun, münasip.

r. gör- “uygun bulmak”

-mem 18a/14

revân (Far.) Yola çıkma, yola koyulma.

r. ol- “yola çıkmak”

-dılar 37a16

re'y (Ar.) Görüş, fikir.

r.-i cihet-i uhrâ “başka bir cihetin
düşüncesi”

+ya 60b/6

ekşer-i r. “çoğu görüş” 60a/9

ekşer-i r-i Kible “Kible'ye olan
görüş” 60a/7

rıdvānu'llāhi 'aleyhim ecma'in (Ar.)

“Allahü Te'âlâ'nın rızası onlar
üzerine olsun” manasına bir dua
cümlesi.

r. 8a/6, 11b/14, 19a/4-5, 36b/8

rıdvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in

(Ar.) “Allah Te'âlâ'nın rızası
onlar üzerine olsun.”

r. 3a/5-8-9-12-13, 6b/18, 8a/6,
13b/18-19, 44b/11-12

rızâ (Ar.) 1. Hoşnutluk.

r. buyur- “kabul etmek”

-dılar 31b/19

r. vir- “kabul etmek”

-mediler 75a/5

-mem 68b/15

r.-yı Hâk “Allah'ın hoşnutluğu”

+ile 3b/17

2. İzin.

- r.+sı 23b/13-14
- ri'āyet** (Ar.) 1. Uyma, itāat etme.
- r. 20b/1
- r. it- "uymak, itāat etmek"
- (d)-erse 11b/9
- medi 11a/19
- mese 11b/10
2. Saygı.
- ṭā'at-ı r. "ibadete saygı"
- +dür 19a/14
- r. it- "saygı göstermek"
- memiş olur 49a/13
- ribā** (Ar.) Fāiz.
- r. ol- "faiz olmak"
- ur 7b/7
- ribāṭ** (Ar.) Tekke.
- mescid-i r. "tekke mescidi" 62a/13-14
- ricāl** (Ar.) Erkekler.
- r. 2a/6, 11a/4-5, 14a/9, 41b/2, 50b/13, 64b/10-11-12
- r.+a 14a/7, 19b/10
- r.+de 15a/13
- r.+uñ 39b/8, 50a/11, 50b/13, 64b/12
- ric'at** (Ar.) Bir erkeğin boşadığı karısını boşamaktan vezgeçmesi.
- r. 56b/5-6-9
- riḥ** (Ar.) Bağırsaklardaki gaz.
- r. 38b/15, 40b/2-5
- r. çık- "gaz yapmak"
- mak 20b/15, 54a/1
- rivāyet** (Ar.) Hz. Peygamber'in hadislerini senetli olarak nakletme, rivayet etme.
- r. 8b/18, 10b/17, 12b/1, 15b/19, 16a/10, 26b/11, 36b/5-6, 37b/3-4, 38a/3, 44a/13-15, 45a/17, 47a/2, 48b/12, 49a/1, 52b/16, 55a/4, 56a/2, 57b/6, 58b/18, 59b/13, 63a/11, 63b/3, 64a/5-12, 64b/2, 66a/10, 66b/15, 67a/16-18, 68a/2-3, 68b/2
- r.+de 10b/17, 12a/17-17, 12b/9, 19b/12-14, 22a/14, 26a/14, 36b/13, 40b/12, 47a/4, 49b/14, 50b/1, 52b/17, 58b/13, 61a/10-17, 63a/1
- r.+dür 27b/8, 45b/16
- r.+e 64a/7
- r.+i (iy.) 9b/13, 24b/4, 41a/10-11, 43a/15, 52b/14, 63a/11, 65a/16
- r.+i-ledür 38a/3

r.+inde 40b/12	rūz (Far.)	Gün.
r.+leri 14a/13	r.-ı ‘Āşûre	“Muharrem ayının onuncu gününü” 24a/17
r. it- “nakletmek, rivayet etmek”	r.-ı ‘îd	“bayram günü” 24a/16-17
(d)-er 17a/6, 20a/19, 41a/3-5, 67a/5	r.-ı kıyāmet	“kıyamet günü” 6a/17, 14a/15
-di 16a/8	rūzmerre (Far.)	Her gün.
-mişdi 21a/10-14, 35b/8	r. 14a/3	
r. olın- “nakledilmek, rivayet edilmek”	rücū ‘ (Ar.)	Geri dönme, sözünü geri alma.
-dı 12a/19, 16a/19, 30b/8, 38b/4, 47a/15, 62b/17	r.+a 8b/13-14	
-dığı 65a/17	rükū ‘ (Ar.)	Rüku.
-mışdur 43b/6, 46a/15	r. 10a/9, 11b/6, 56a/16, 64a/10	
-ur 18a/1, 19a/4, 20a/17, 31b/17, 38a/18, 53a/19, 59b/13, 65a/13	r.+a 56a/15, 66b/17	
r.-i şaḥīḥa “doğru ve gerçek rivayet” 65a/15	r.+da 12a/12, 17a/1-5-8, 18b/5, 66b/17, 67a/2, 68a/19	
r.-i uḥrā “başka rivayet” 64b/8	r.+dan 11a/11-13, 17a/9, 68b/1	
rū (<Far.rūy) Yüz, çehre.	r.+da iken 17a/7, 67a/2	
r. 4b/16	r.+da ise 68a/17	
rub ‘-ı sevb (Ar.)	āyet-i r. “rükū ayeti” 10b/10-11	
Elbisenin dörtte biri.	ḳavm-i r. “rükudan kalkıp secdeye gitmeden önce iyice doğrulamak”	
r. 36a/7	+da 15b/11	
Rūmī Rumla ilgili.	ḳiyām-ı r. “rükū kıyāmı” 63a/4	
R. 2a/8		

tekbīrāt-i r. “rūku tekbiri, (subhane rabbiyel azīm) 17a/3	sā‘at (Ar.) Vakit, zaman.
rūkn (Ar.) Namazı doğru olarak eda edilebilmesi için gereken temel ve esaslarından her biri.	s. 18a/14, 32a/18, 32b/1-1-3, 68a/10-11-13-13
r.+de 55b/19	s.+den 32a/19
r.+den 41a/1-1	s. mudur 67b/9
r.+ine 12a/11, 41a/1	şabā (Ar.) Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş bir rüzgar.
rūsul (Ar.) Peygamberler, resuller.	eyyām-ı ş. “hoş ve latif rüzgarlı bir gün”
r. 2b/4-17-18	+dan 1b/9
r.+uñ 3a/2	şabāḥ (Ar.) Sabah vakti, sabahleyin.
rü’yā (Ar.) Düş, rüya.	ş. 7a/5, 13b/3, 26a/4-4, 29a/16, 33a/15, 51b/5-7-10-15-19, 52a/2-3-11-15, 52b/1-3-8, 57a/8, 61a/14
r.+ile 2b/16	ş.+a 6b/5-10, 28a/9
r.+larını 57a/9	ş.+dan 68a/13
S/Ş/Ş	ş. namāzı “sabah namazı” 27b/17, 52b/8
sa‘adet (Ar.) Mutluluk.	+na 52a/11
s. bul- “mutluluk bulmak, necat bulmak”	+nı 28a/10, 29a/16, 52b/4
-asın 14b/15	+nuñ 51b/5, 52a/3, 52b/1
şāḥib-i s. “Hz. Muhammed”	şabī (Ar.) Ergenlik çağına ulaşmamış erek çocuk.
+e 4b/18	ş. 9a/19
zamān-ı s. “mutlu ve mesut zaman”	
+inde 3a/7, 68b/12	

ş. idi 54b/9	şadağa (Ar.) Allah rızası içi fakirlere verilen para.
şābit (Ar.) İspatlanma, doğruluğu ortaya konma.	ş. 5b/5, 14a/7, 31b/13
ş.+dür 48a/8, 51b/1, 54b/8, 57a/17-18	ş.+dur 5b/3
ş. ol- “ispatlanmak”	ş.+ile 31b/14
-up 56b/5	ş. vir- “sadaka vermek”
-ur 9b/9, 56b/6-9, 63a/9	-eyüm 61b/16-17-18-19
şabr (Ar.) Sabir, bekleme.	şādır (Ar.) Çıkan, zuhur eden.
ş.+ı (iy.) 34a/2	ş. ol- “çıkma”
ş. it- “beklemek”	-sa 9a/15
(d)-er 33b/19, 35a/13-15-17	şaf (Ar.) Namaz sırası.
şaç Saç, kıl.	ş. 63b/4-6, 65b/16, 67b/15
ş. 36a/12	ş.+a 65b/16
ş.+ından 36a/13	ş.+da 5a/9, 63b/4-5-8
Sa’d (ka.) Dünyadayken cennetle müjdelenen on bahtiyâr sahâbîden biri bk. <i>Sa’d ibni Vakḫāş</i> .	ş.+lar 53b/16, 63b/6, 64a/3, 66a/6
S. 3a/4	ş.+lara 41a/14
Sa’d ibni Vakḫāş (ka.) Sad ibni Vakkas.	ş.+laruñ 5a/9
S. 65a/17	ş.+uñ 63b/8
sāde (Far.) Süslü olmayan.	ş.-ı aḥīr “son saf”
s.+ile 19a/1	+de 66b/10
	+uñ 63b/11
	ş.-ı evvel “birinci namaz sırası”
	+de 66b/7-8, 67b/18, 68b/10

ş.-ı nisvān “kadınların namaz sırası” 63a/10	ş. ise 56b/13, 58b/15-16
ş.-ı sālīs “üçüncü saf” 68b/11	şagīre (Ar.) Küçük günah. ş. 2b/6, 18a/19
ş.-ı sānī “ikinci saf” 68b/10-11	saḥī (Ar.) Cömert, eli açık. s. ol- “cömert olmak” -mak 5b/7
şag Sağ, sağ taraf. ş. 3b/1, 7a/3-5, 17b/9, 17b/15, 18a/2, 21b/8, 22a/14-16, 46a/11-13, 46b/15, 66a/8-11, 67a/11	şāhib (Ar.) 1. Efendi, saygı sözü. ş.-i sa‘ādet “Hz. Muhammed” +e 4b/18
ş.+a 17b/19, 66a/13, 67a/11-15	2. Malik olma, bir şey elinde bulundurma. ş.+i (iy.) 6b/15
ş.+ı-la 22a/7	ş.+idür 62b/13
ş.+ına 66a/15	ş.+indedür 30a/11
ş.+ında 64b/6	ş.+inüñ 66b/11
ş.+ını 22a/1	ş.+lerinde 30a/13
şagāir (Ar.) Küçük günahlar. ş. 2b/14	ş.-i ‘öẓr “özürlü” 29a/8-15, 34a/15- 18, 39a/2-3, 63a/4 +üñ 29a/12
şagīr (Ar.) 1. Büluğ ermemiş erkek. ş. 6b/1-9, 9b/7-12-14, 12a/9, 24b/6- 8, 27a/19 ş.+den 31b/7 ş.+i (bl.) 9b/18 ş.+lere 13a/13 ş.+üñ 9b/9-17, 41b/16	ş.-i şecer “ağacın sahibi” 5b/7 şahīḥ (Ar.) Doğru. ş. 9b/10, 31a/7, 41b/17, 478b/1, 63b/18-19, 65b/6
2. Küçük. ş. 27a/2	

ş.+dür 9b/10, 29b/14-16-19, 31a/6-9, 41a/15, 41b/1, 47b/19, 60a/12, 61a/19, 62b/7, 64a/1-3-7, 65a/1-2, 65b/1, 66b/15

ş. ol- “doğru olmak”

-masa 67a/1

-maz 9b/10-11-14-15, 61a/1-19, 61b/5, 63a/9-10, 63bb/6, 64a/7-11 66b/15

-ur 60a/11, 60b/11-13-19, 61b/6

şah̄n (Ar.) Evin avlusu.

ş. 42a/10

ş.+inde 58b/6

şahrā (Ar.) Çöl.

ş.+da 7b/4, 44b/11-12, 46b/17, 47a/14, 47b/3, 48b/6, 53b/16, 58b/11, 60a/2, 60b/11, 64a/1

ş.+ya 67b/16

sā'ī (Ar.) Gayret eden kimse, çalışan.

s. ol- “çalışmak”

-up 1b/9

Sa'īd (ka.) Aşare-i Mübeşşere'den, yanī dünyada iken cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

S. 3a/4

sā'il (Ar.) 1. Soru soran kimse.

s. 5a/10-11, 18b/19, 19a/1

2. Fakir, dilenci.

s.+e 5b/5

3. Akan, cari.

dem-i s. “akan kan” 39b/14

şā'im (Ar.) Oruçlu.

ş. 28b/10

ş. ise 23b/5-9

ş. ol- “oruç tutmak”

-a 6a/15

-mak 14b/17

şāime (Ar.) Oruçlu kadın.

ş. ise 31a/8

sā'ir (Ar.) 1. Başka, diğer, öteki.

s. 6b/7, 23b/15, 27a/15, 29b/8, 34a/15, 38a/8, 41b/1, 42b/12, 46a/4, 51b/5-7, 59b/4, 61b/3-6-8

s.+i (iy.) 50a/18

s.+lerüñ 2b/11

s.+ üñ 63b/8

2. Hepsi, bütün.

s. 51a/5

sā'ire (Ar.) Her şekil, hepsi.

s. 18b/15

s. ol- “hükmü geçersiz olmak”

-ur 6a/17

sāk (Ar.) Bacağın dizle ayak arasında kalan kısım, baldır.

s.+larından 17b/4

saķız Sakız.

s. 22a/17

şakal sakal.

ş.+1 (bl.) 22a/12-16

saķsı Pişmiş topraktan yapılmış, çiçeklere yetiştirmeye yarayan kap.

s. 45b/15

ş.+1 (iy.) 18b/6

şalāt (Ar.) Namaz.

ş.+ını 20b/18

ş. 5b/9-9, 6a/4, 14a/6, 34b/10-12, 45a/11, 53b/11-12-13, 54b/16

şakallı Sakalı olan kimse.

ş.+larıñ 20b/18

ş.+a mı 45a/9

saķf (Ar.) Çatı, dam.

s. 41b/10, 49a/12

ş.+da 35b/10, 54b/19

s.+dan 41b/9

ş.+1 (bl.) 34b/11

s.-ı mescid-i şerīf “kutsal mescidin damı”

ş.+1 (iy.) 6a/18, 64b/5

+den 55b/17

ş.+ını 34a/2

ş.+ile 34a/3

sāķı (Ar.) 1. Düşme.

s. ol- “düşmek”

ş.+uñ 6a/18, 12a/13

ş.+uñuz 61a/16

-maķ 20b/13

ef'āl-i ş. “namazın amelleri” 14a/7-8-9

erkān-ı ş. “namazın rükünleri”

2. Hükmü ortadan kalkmak, geçersiz duruma gelmek.

+uñ 12a/11

s. it- hükmü ortadan kalkmak”

evķāt-ı ş. “namaz vakitleri” 11a/4

-maz 6a/16, 31b/14

farżiyet-ı ş. “namazın farziyeti”

+1 (bl.) 6a/12

ikāmet-i ş. “namaz kılmak” 5a/5-6

ķırā’at-ı ş. “namazda Kur’an okumak” 8a/4

ş.-ı cenāze “cenaze namazı” 46b/2

ş.-ı cuma “Cuma namazı” 62b/3

ş.-ı ‘īd “bayram namazı” 46b/2

ş.-ı ‘īdeyn “Ramazan ve Kurban bayramı” 62b/3

ş.-ı mağrib “akşam namazı” 13a/2-3

+i (iy.) 11a/7

ş.-ı zuhr “öğle namazı”

+1 (bl.) 13a/1

terk-i ş. “namazı bırakmak” 8a/17

+dur 7b/14

Şalāt-ı Mes‘ūdī (ea.) Üzerinde

çalıştığımız eserin aslı bu ismiyle bilinir.

Ş. 2a/3-4

şalavāt (Ar.) 1. Namazlar.

ş.+ından 32a/7

dāhīl-i ş. “namaza dahil”

+da 10a/8

+dadur 10a/7-8

2. Hz. Muhammed’e okunan dualar.

şalavātu’llāhi ‘āleyhim ecma’īn
“Allah’ın selami üzerine olsun”
3a/1

3. Namazların son oturuşunda
“ettehiyyatü” duasından sonra
okunan duaları.

ş. duā “namaz duası” 17b/13

şalavātiyye (Ar.) Namazla ilgili.

āyet-ı ş. “namaz ayetleri”

+den 5b/17

şālīh (Ar.) 1. Yarar, faydalı.

a‘māl -i ş-i dīniyye “āhirete yarar
dinî işler”

+ile 1b/5-6

2. İyi huylu.

ş. 63a/7

sālīm (Ar.) Korku ve endişeden uzak,
güvenli.

s. ol- “güvende olmak”

-a 5b/4

şālīşen (Ar.) Üçüncü.

ş. 14b/10

şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellem (Ar.)

Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun.

ş. 57a/16-17, 65b/3

ş.+de 11a/18

ş.+den 18b/13

saña Sen (Sen zamirinin yönelme hâlî).

s. 18a/3, 18b/14, 45b/3, 47b/8

şāniyen (Ar.) İkinci.

ş. 14b/10

şar- 1. Kefen giydirmek.

ş.-up 38a/6

2. Döndürerek bir şeyin üzerine veya etrafına dolamak.

ş.-mağ 56a/8

şar'a (Ar.) Bayılma.

ş. 38b/18

sarhoş (Far.) Alköllü vb. madden dolayı akli başına olmayan kimse.

s. ol- "mest olmak

-up38b/19

sarhoşluk Sarhoş olma durumu.

s. 20b/11

şarı Sarı, altın rengi.

ş. 30a/18, 30b/5

ş.+ya 23b/1

şarık Başa sarılan şal veya bez.

ş. 25a/6

şarımsak Sarımsak.

ş. 25a/7

şarın- (Sarık veya kemer) Kendi üzerine örtmek, sarmak.

ş.-mağ 25a/6

şavm (Ar.) Oruç.

ş. 5b/3, 6b/3, 8b/19, 14a/6, 28b/11-17, 31a/19, 34b/12

ş.+a 34a/16

ş.+ı (bl.) 34b/10-11

ş.+ı (iy.) 14b/18-18-19, 28b/13-14

ş.+dan 30b/16

'ilm-i ş. "oruç ilmi" 2a/16

ş.-ı şehir-i Ramazān "Ramazan ayının orucu" 5a/6

şayd (Ar.) Av, şikar.

ş. 56a/17, 56b/1

sāye (Far.) Gölge.

s.+sine 7b/6

s.-i şecer "ağacın gölgesi"

+inde 7b/7	s. 10a/9, 11b/11, 16b/15, 48b/11, 49a/8, 49b/16, 58a/9-10-11, 58a/12-14-14-16-17, 58b/6-7-9-10-14-17, 59a/1-2-3-4-12-18, 59b/1-2-7-11-18, 60a/1, 68a/18
sāyedār (Far.) Gölgesi olan.	
şecer-i s. “gölgesi olan ağaç” 7b/4-5	
sebeb (Ar.) Neden, sebep.	s.+de 12a/12, 17a/1
s. 6b/4, 28a/15-16, 45a/4, 48a/16, 49b/2	s.+de iken 17b/5
s.+i (iy.) 40b/3	s.+den 11a/11-14, 17b/7
s.+i-le 66a/17	s.+si 59a/5
s.+ümle 45a/4	s.+sinde 28a/6
s.+üñ 28a/18	s.+ye 17a/19, 48b/10
s. ol- “neden olmak”	s.+yi 48b/7
-duñ 45a/1	s. eyle- “secde etmek”
-ur 62a/11	-mek 48b/11
s.-i nüzül “nazil olmanın sebebi” 44b/10	-se 59a/16, 59b/16-17, 61a/7
s.-i semāwī “ilahi olmanın sebebi” 40b/1	s. it- “secde etmek”
sebzevāt (Far.) Sebzeler.	(d)-e 59a/10
s. 46a/4	(d)-ecek 67b/13
seccāde (Ar.) Namazlık.	(d)-er 59a/13-15
s. 49a/2	(d)-erler idi 11b/16
s.+nüñ 49a/8	(d)-erse 64a/18
secde (Ar.) Secde.	-dik 68b/11
	-dükde 48b/6
	(d)-üñ 68b/16

(d)-üp 11b/12	sefine (Ar.) Gemi.
-mek 17b/6, 68b/11	s.+ile 59b/19
-meyüp 59a/15	s.+ye 11b/15
-se 59b/12	Seḥḥāre-i Fir'avn (ka.) Firavn'ın büyüçüleri.
s.+ye var- "secde etmek"	İ. 4b/4
-duḡda17a/19	sehīl (Ar.) Kolay.
āyet-i s. "secde ayeti" 58a/15, 58b/12, 59a/10, 59b/3-10-15-17-18	s. 47b/10
+yi 59a/18-19, 59b/19	sehl (Ar.) Kolay.
āyet-i s-i muḥtelife "farklı secde ayeti" 59a/17-18	s. ise 46b/6
s.-i sehṽ "namazda farz ya da vacib bir rüknün terk edilmesinden dolayı namaz sonunda yapılan iki secde" 12a/13-14, 12b/12, 13b/6, 59a/5	'amel-i s. "küçük iş, namaza zarar vermeyen bir iş" 53b/14-15
s.-i şükr "şükür secdesi" 59a/9	s.-i tevakkuf "kolay durulabilecek" 66b/10
s.-i tilāvet "Kur'ān-ı Kerīm'de on dört yerde geçen secde āyetlerinden birini okumak veya işitmek durumunda yapılan secdeye denir" 12b/4, 58a/1-6-7-8, 59a/5-6	seḥt (Ar.) Sert, katı.
ṣadā (Far.) Ses.	s. 48b/1
ṣ.+ile 2b/15	sehven (Ar.) Yanlışlıkla.
sefer (Ar.) Yolculuk.	s. 9a/17
s.-i deryā "denize yolculuk" 11b/15	sekiz Sekiz (8).
	s. 176a/17, 34b/5-6-7, 43a/17-17, 53a/2, 62b/15
	seksen Seksen (80).
	s. 65a/14

selām (Ar.) 1. Selamün aleyküm söyleme.

s. 12b/17, 13a/16-19, 53b/14

s.+da 13a/13

s.+ı (bl.) 13a/9

s. al- “selam verene selamla cevap vermek”

-mak 58b/1

s. vir- “selam vermek”

-di 4b/16

-e 13a/14

-ene 13b/4

-irdi 13a/14-15

-mek 13a/5-10-11-16,
51a/14, 58b/1

-mek gerekdür 13a/16,
13b/2

-meye 51a/14

-mezler idi 13a/15

-se 13b/3

s.-ı kerāmet “Miraç gecesinde Peygamber Efendimize verilen selam” 12b/14

s.-ı sünnet “Müslümanların birbirine verilen selam” 12b/17

2. Namazın sonunda sağ sola selam vermek.

s. 12b/11-13, 58a/10

s.+da 17a/2, 67a/10-11-12-17

s.+ı (bl.) 67a/8

s.+ı (iy.) dur 12b/18

s.+ile 12b/11, 61b/10-11-12-13

s.+iledür 58a/9

s. vir- “selam vermek”

-di 54a/15

-mek 13a/2-4

-mekdür 12b/19

-se 68b/7

-ür 52b/13

s.-ı ibtidā “namazdan çıkmak için verilen ilk selam” 17b/15

s.-ı kıra’et “kiraet selamı” 12b/13

s.-ı nāsī “unutarak selam vermek”

+de 13a/5

+dür 13a/1

s.-ı nisyān “dört rekatlı namazda üç rekatı tamamlayıp selam vermek” 12b/18

+da 13a/4

s.-ı vâcib “namazdan çıkmak için verilen selam” 12b/18	sene (Ar.) Yıl.
Selmân (ka.) İran asıllı olan ilk sahabe <i>bk.</i> <i>Selmân Fârsî</i> .	s. midür 67b/9
S. 64b/15	serâb (Far.) Çöl ve çorak arazılarda ıslık kırılması ve sıcaklığından dolayı çıkan su görüntüsü.
Selmân Fârsî (ka.) Selman Farsî.	s. 47b/13-14
S. 64b/14	setr (Ar.) Örtme, kapatma.
semâ ‘ (Ar.) İşitme, duyuma.	s. it- “örtmek”
s. 8a/19	(d)-erse 18b/7
semâvî (Ar.) İlahi, Allah taraftan.	s.-i ‘avret “vücudun gösterilmemesi gereken yerleri” 26a/14, 36a/9
s. 40a/19	seyelân (Ar.) Akma, akıntı.
semer (Ar.) Fayda, mahsul.	s. 19b/10
s.+si 9a/11	s.+ı (iy.) 19b/8
s.-i hilâf “beklenen sonucun aksine”	s. ise 39a/6
31b/4, 64a/5	s. eyle- “sel hâlinde akmak”
Semerķand (ya.) Özbekistan'ın en Güneyinde bir yer.	-se 33a/4
S. arz “Semerkand toprağı”	seyl (Ar.) Sel.
+ı 62a/8	s.-i şu “sel”
semîne (Ar.) Şişman kadın.	+yı-la 41b/5
s. ise 30a/2	sev- Sevmek.
sen Sen.	s.-düklerini 6a/1
s. 14b/2, 18a/3-13, 45a/1-4	s.-üp 6a/2
s.+üñ 18a/14, 18b/15, 66a/15	sevb (Ar.) Elbise.

ş. 37b/11, 38a/1, 42a/10, 43b/16	ş. 19a/19
ş.+i (bl.) 41b/15	sevķ (Ar.) Neticeye bağlamak.
ş.+i (iy.) 18b/16	s. it- “neticeye bağlamak”
ş.+ile 18b/9-13-16-17-17, 19a/2, 36a/9	-diler 57a/3
Sevbān (ka.) 1. Ehl-i Beyt’inden saydığı hz. Sevban aslen ve Yemenli bir sahabe’dir.	şiddīķ (Ar.) Pek sadık, ilk halife Hz. Ebu Bekir’in lakabı bk. <i>hazret-i Ebū Bekir şiddīķ</i> .
Ş. 18b/12	ş. 3a/6
Ş.+dur 18b/15	şifat (Ar.) Vasıf, hal.
2. İki tane elbise.	ş. 2b/3
ş. 18b/14	ş.+ına 2b/3
sevāb (Ar.) İyi ve güzel işlere karşı Allah tarafından verilen mükāfat.	ş.+lardan 2a/18, 2b/5
ş. 13b/5-5	ş.+larına 2b/4
ş.+a 13b/4, 14a/4	şifāt (Ar.) Sıfatlar, nitelikler.
ş.+ı (bl.) 14a/18, 53a/15	ş. 17b/6
ş.+ı (iy.) 7b/16, 14a/19, 14b/6, 15a/1, 52a/19, 67b/18	şıġır Büyükbaş hayvan, öküz.
ş.+ına 35b/7, 66a/19, 66b/4	ş. 42b/11
ş. vir- “mükāfat vermek”	şırāt (Ar.) Sırat köprüsü.
-ür 16b/3	ş. 3b/3
ş.-ı ‘aẓīme “büyük sevap” 14a/2	şıрма Haddeden geçirilmiş, altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.
sevāblı Daha efzal.	ş.+lar 19b/13
	şıva Rutubetten korumak için bināların iç ve dış duvarlarına sürülen harç.

- ş.+sı 18a/11
- şiva-** 1. (Duvar vb.) Sıva ile kaplamak, örtmek.
- ş.-rken 18a/12
2. (Kol veya paça) Yukarıya doğru çekmek veya kıvrırmak sûretiyle toplamak.
- ş.-dı 46a/8
- şigār** (Ar.) Yaşça küçük.
- ş. 8a/13
- ş.+a 8a/17
- hāl-i ş. “ergenlik zamanı”
- +umda 6b/4
- şikāt** (Ar.) Hadis ıstılahında gerek adālet gerekse zabt yönünden kusursuz olan hadis rāvileri hakkında kullanılan bir tabirdir.
- ş.+dan 37a/10
- sil-** Silmek, temizlemek.
- s.-erken 18a/11
- s.-mezler 11b/13
- s.-üp 36b/9
- sil-** Silkelemek.
- s.-di 46a/9-10
- šimā** (Ar.) Yüz, çehre.
- s.+sında 62b/13
- šine** (Far.) Göğüs.
- s. 51a/1
- s.+si 51a/4
- siñek** Sivrisinek vb. uçucu böceklerin ortak adı
- s. 29a/4-4-6, 40a/1, 50a/1
- sirāc** (Ar.) Işık, mum.
- s.-ı ümmeti “ümmetin lideri” 7a/16
- sirāyet** (Ar.) Bulaşma, geçme.
- s. it- “bulaşmak”
- (d)-erdi 37a/4
- (d)-erse 29a/2
- sirke** Sirke.
- s. 43a/11
- sitem** (Far.) Eziyet, haksızlık.
- s. buyur- “eziyet etmek”
- duklarında 45a/2
- siyāh** (Ar.) Kara, kömür rengi.
- s. 30a/18
- s.+dur 30a/16
- siz** Siz.
- s. 19a/2

	s.+e 5a/12, 48a/2	ş. 7a/3, 9a/12, 11a/6, 13a/17, 14a/6, 15a/8, 15b/15, 16b/10, 17b/13-16, 19a/6, 21a/19, 22a/1, 22b/5-19, 23a/7-9-11, 24a/15, 27b/19, 28a/1-2, 30b/3-19, 32a/19, 32b/14-14-15-16, 33a/3-9-15, 33b/1-4, 34a/19, 34b/11-14, 35a/13-15, 35b/3, 37b/16, 38b/7, 39a/6, 40a/2-4, 41a/18, 42a/16, 42b/9, 46b/7, 47a/6, 47b/5, 49b/16, 50b/8, 51b/12-15-17, 52a/14, 52b/14-15-18, 53a/3-6-7-8-10-11-13-14, 54a/4, 54b/1, 55b/13, 57a/14, 57b/11, 58a/15, 58b/15, 59a/4, 59b/8-11-14, 60a/13-14-19, 60b/2, 63a/6, 65b/3, 66a/13, 67a/10, 67b/1, 68a/14
şoğan	Soğan.	
	ş. 25a/8	
şok-	1. Sokmak, ısırarak.	
	ş.-sa 29a/5	
	2. İçine yerleştirmek.	
	ş.-ardı 37a/14	
	ş.-sa 39a/13	
	ş.-up 39a/19, 39b/1	
	3. Söylemek.	
	ş.-dı 57b/12	
şokak	Sokak.	ş.+dan 49b/1
	ş.+da 51a/10	ş.+dur 68a/12
şol	Sol, sol taraf.	ş. mı 67a/9
	ş. 7a/4-6-19, 17b/9, 21b/9-19, 22a/2-19, 46a/10-13, 66a/12, 67a/12	şovuk Soğuk.
	ş.+a 17b/19, 18a/2, 67a/12	ş. idi 45b/13, 46b/11-11
	ş.+dan 3b/1	şoy- Soymak, bir insanın elinde olan tüm şeylerini çalmak.
	ş.+ında 64b/7	s.-yup 19a/6
şon	Son.	söyle- 1. Söylemek, demek.
	ş. 13a/3	s.-mege 28a/14
şonra	Sonra.	s.-mek 4a/13, 54a/2-12
		s.-meye 22a/2, 57b/17

s.-meyüp 55a/7	10-11-14-16, 48a/4, 48b/1-2-17, 58b/1, 62a/8-11
s.-rler idi 37a/13	
s.-yüp 8b/3	ş.+da 26b/5, 41b/16, 44a/1, 46a/3
2. (Yalan) Konuşmak.	ş.+dan 26b/7, 41b/11, 42a/18, 43a/8, 44a/7, 45a/14
s.-mek 4a/13	ş.+ile 26b/3, 37a/6, 38b/5, 42a/11, 43a/6, 43b/16, 44a/4, 46b/11-12
3.(Kelime-i şehadet) Getirmek.	
s.-ye 4b/12	ş.+lar 36b/5, 43b/2
4. İkrar etmek.	ş.+lardur 43b/3
s.-dügi 63a/8	ş.+ları 36b/7, 43b/4
söyleş- Karşılık konuşmak.	ş.+nuñ 19b/8, 48a/5-6
s.-mege 44b/19	ş.+ya 26a/7, 41b/7, 43a/8-11, 43b/4, 44a/8, 47b/4, 55b/8
söz 1. Konuşma, kelim.	ş.+yı (bl.) 19b/3, 22b/5, 25b/1-2-13, 26b/6, 38b/11, 42b/2, 43a/9, 45a/13, 47b/9, 48a/1-19
s. 68a/6	
s.+ile 54a/12	ş.+yı (iy.) 24a/7, 25a/13-14, 25b/14, 36a/15, 41b/9, 43a/11, 43b/3-14-15
2. Amel.	
s.+leri 68a/10	ş.+yı-la 41b/5
şu Su.	ş.+yında 43b/5
ş. 17a/7, 19b/9, 22b/3-18, 25a/19, 26a/5, 26b/1-8-9-15-16, 27a/2-3, 36b/11-15, 38a/6, 38b/10, 39a/10, 40b/9, 41b/6-14-16-18, 42a/5-6-7-9, 42b/1-2-4-9-10-12-14-15-16, 44a/5-5-9-10-11-12-14-16-17-18-19, 44b/1-12-13-18, 45a/12, 46b/8-11-15-18, 47a/2-5-12-14, 47b/1-8-	ş.+yını 44a/16
	ş.+yum 43b/10-13
	şusuz Susuz.
	ş. 44b/11, 62a/9
	su'āl (Ar.) Soru.

s. 38b/14, 45b/9, 60b/15, 68a/6

s. alın- “soru sorulmak”

s.+a 60b/15

-dı 7b/8

s.+inde 2a/2

-duğda 27a/15

s.+ler 7a/4

-ur 29b/9-10

s. buyur- “soru sormak”

s.-ı kabir “kabir sorusu” 3a/13

-dılar 54a/17

ādāb-ı s. “soru sormanın usûlleri”

5a/12

s. eyt- “soru sormak”

-di 34a/12

şubh-ı şādık (Ar.) Gerçek sabah,
(sabaha karşı doğu ufkunda
yayılmaya başlayyan aydınlık).

s. eyle- “sormak”

-di 5a/2, 18b/19

ş. 10b/15

s. it- “soru sormak”

şuffe (Ar.) Sofa kelimesinin eski hali.

(d)-e 5a/1

ş.+sinde 58b/5

(d)-enlere 11b/16

şufūf (Ar.) Namaz sıraları.

(d)-erler idi 5a/14

ş. 64b/6

-di 7a/17, 18b/13, 43b/10-
12-13

ş.+a 64b/9, 66b/18, 68b/11

-diler 7b/6, 18b/9, 25b/15,
30b/2

ş.+dan 41a/14

ş.-ı āḥir “son sıraları”

-düm 6b/8

+inde 66b/12

-dükde 5a/18

şula- Sulamak.

-düklerinde 5b/16-19

ş.-mağa 62a/10

-mek 51b/2

sulṭān (Ar.) Hükümdar, padişah.

-mişler 36a/6

s. 19b/18, 62b/1

s.-ı enbiyā “peygamberlerin sultanı”	ş.+üñ 50a/1
+nuñ 66a/15	şūreten (Ar.) Dış görünüşü itibariyle.
s.-ı İslām “İslam’ın hükümdarı”	ş. 19a/11
56b/15	sübḥāneke (Ar.) Namazın başlangıcında okunan duası.
sūre (Ar.) Başı ve sonu belli, farklı sayıda āyetler içeren Kur’ān’ın baplerine denir, Kur’ān’da 114 sūre vardır.	s. 15b/11-18, 66b/2
s. 12b/6, 16b/4-6, 53b/1, 57a/14	şübūt (Ar.) Bir şeyin doğru olup olmadığını ispatlayan kanıt.
s.+dür 12b/5	ş. 31b/3-9
s.+lerin (bl.) 53b/9	sūkūt (Ar.) Susmak, konuşmamak.
s+sindendür 16a/17	s. it- “susmak”
s.+yi 16b/9	(d)-er 12b/3
s.-i fātiḥa “Fatiha suresi” 66b/3	(d)-üp 8b/9-12
+dan 65a/8	sülūk Hastalıklarda kan emmesi için insan vücuduna yapıştırılan bir böcek.
s.-i felak “Felak suresi” 16b/8	s. 40a/1
s.-i kevser “Kevser suresi” 16b/7	s.+lerin 53b/9
şūret (Ar.) 1. Olduğu zaman, olduğu takdirde.	şülüş (Ar.) Üç.
ş.+de 37a/5, 60a/11	e’imme-i ş. “üç imâm” 8b/2
2. Tasvir, resim.	süm’ (Ar.) Başkadan duyma.
ş. 49b/11-12-14-15-16-18	s.+le 46a/7
ş.+ler 49b/7	sümkül- Burunda biriken sümüğü dışarı atmak.
ş.+i (iy.) 50a/3-4	s.-mek 18a/8

sümük Burundan çıkan yapışkan sıvı.

s.+de 28b/1

s.+lerini 36b/9

sünnet (Ar.) 1. Hz. Muhammed'in işin ve davranışların tamamı.

s. 12a/8-10 13a/13, 13b/18, 14a/1, 19b/6, 20b/5, 21b/8, 21b/17, 25b/16-17, 38a/9, 45a/12, 46a/13, 47b/12, 58a/4, 62b/7

s.+dür 12a/7-18 13b/15, 14a/10, 15b/9-10-19, 16a/1-7-15, 16b/11-15-16, 17a/2-3-4-5-10, 17b/2-7-8-10-12-14-15-16-17, 18a/15, 19b/4-6-7, 20b/6, 20b/19, 21b/12, 22a/10-13-13-15-17, 22a/19, 22b/1-2-2, 22b/7-11, 24a/17-18-19, 24b/2-3-6, 58a/2-3

s. midür 16a/2, 24b/5

s.+ler 13b/5, 21b/13

s.+leri 22a/8, 53a/1

s.+leridür 19b/2

s.+lerini 13b/13

s.+üm 14b/14, 19b/1

s.+üñ 20b/2

hılâf-ı s. "sünnete aykırı"

+dür 19b/5-7

selām-ı s. "Müslümanların birbirine verilen selam" 12b/17

2. Farz namazların öncesinde ve sonrasında kılınan namaz.

s. 11b/19, 12a/4-11, 13b/6, 17b/16, 20b/2, 52a/14, 52b/7-8-9, 53a/15-18, 67b/2

s.+de 53b/7

s.+e 52a/12, 52b/10

s.+i (bl.) 12/6, 17b/16, 52a/8-17, 52b/11

s.+i (iy.) 13a/3, 14a/5, 51b/8-12-15-19, 52a/3-16-19, 52b/1-5-19, 53a/16

s.+ine 52b/13

s.+ini 51b/5, 52a/3, 52b/4

s.+ler 14a/4

s.+lerde 53b/5

s.+lerden 51b/5

s.+leri 51b/7, 52a/5

s.+lerine 53a/16

s. ise 65b/10

mezheb ehl-i s. "Hanefî, Şafîî, Malikî, Hanbelî mezheplerinden birine mensup olan"

+de 5a/14

s.-i cuma ‘ ‘cuma sünneti’’ 53a/18

s. 30a/18

s.-i mü’ekkede ‘‘Hz. Muhammed’in sürekli olarak yapıp belli mecbûriyetler dışında hiç terketmediği ve yapılmasını gerekli gördüğü sünnetlerden her biri’’ 57a/16

sürme (Far.) Sürme, kirpiklerine sürülen siyah toz.

s. taş ‘‘sürme tozu’’

+1 45b/17

§

+dür 22a/10-11, 56b/14

3. Erkeklik organları ucundaki deriyi çepçevre kesip çıkarma işi, hıtan.

şād (Far.) Memnun, mesrur.

ş. ol- ‘‘memnun olmak’’

-up 45a/7

s. 339b/5

şādlık Sevinçlik.

ş. 55a/15

sünnetsüz Hıtansız.

s. 39b/5

sünnī (Ar.) Hayatını sünnet üzerine geçiren kimse.

şafağ (Ar.) Güneş battıktan sonra ufukta kalan kızılık.

ş. 11a/1-1-2

s. ol- ‘‘hayatını sünnet üzerine geçirmek’’

ğaybûbet-i ş. ‘‘güneş battıktan sonra ufukta kalan kızılık’’

-ur 13b/14

+a dekdür 10b/19

süpür- Süpürmek.

şāf (Ar.) İlaç.

s.-mek25a/7

ş. dutın- ‘‘ilaç sürmek’’

sür- Sürmek, mesh etmek.

-up 39b/10

s.-di 46a/9, 46a/11

Şafī (ka.) İmam Şafīi veya Şafii mezhebine ait olan kimse.

s.-mek 21a/15, 21b/11-12

s.-üp 21b/11, 47a/19

Ş. 7a/13, 23b/6, 25b/6, 29b/18, 58a/5

sürh (Ar.) Al, kırmızı.

Ş.+de 20b/6	şāmil (Ar.) İçine alan, kapsayan.
Ş.+nüñ 65a/1	ş.+dür 10a/15
Ş.+ye 65a/2	şān (Ar.) Büyüklük, ululuk.
mezheb-i Ş. “şafii mezhep”	ş.-ı şerif “ululuk”
+de 9b/2, 21b/5	+ine 2b/5
Şāfi’î ibni Cevzî (ka.) Cevzi’nin oğlu Şafii, hadis ve fıkıh alimlerindendir.	şapka Şapka.
Ş. 16a/7	i. 18a/14
şāhid (Ar.) Tanık.	ş.+sı 18a/12
ş. 8b/6	şark (Ar.) Doğu.
ş. ol- “tanık olmak”	taraf-ı ş. “doğu”
-dığı 50b/11	+dan 62a/3
şahs (Ar.) Kişi, şahıs.	şart (Ar.) Lazım, gerek.
ş.+uñ 55a/9	ş. 21a/18, 22a/6, 46a/15, 62b/1-6, 64a/5
şakika (Ar.) Yarım başağrısı.	ş.+dur 21b/1, 22a/5-6 30a/14, 45a/8, 51b/2, 58a/7, 62a/19, 64a/19
ş. 53b/10	ş. ol- “gerekli olmak”
şākird (Far.) Öğrenci, talebe.	-masına 64a/4
ş.+i (iy.) 6b/18	şe’ā’ir (Ar.) Âdetler, gelenekler.
ş.+leri 6b/7	ş.-i İslāmiye “İslamî âdetler, gelenekler”
ş.-i mezbūrūn “adı geçen öğrenciler” 7a/6-7	+dendür 6a/17
şākirdān (Far.) Öğrenciler.	şecer (Ar.) Ağaç.
kübrā-yı ş. “büyük öğrenciler” 7a/9	ş. 7b/6

şāhib-i ş. “ağacın sahibi” 5b/7

sāye-i ş. “ağacın gölgesi”

+inde 7b/7

ş.-i sāyedār “gölgesi olan ağaç”
7b/4-5

Şeddād (ka.) Ad kavminde çok ünlü bir
kafir olmuş, dünyada bir cennet
yaptırmış sonra tüm taraftarlarıyla
cennet kapısına varmadan azaba
uğramıştır.

Ş. 37b/10

Şeddād bin Hüküm (ka.) Eyyubî
devlet adamı, fakih ve tarihçi.

Ş. 26b/18

şefāʿat (Ar.) Peygamberlerin Allah
katında kulların suçlarının
bağışlaması için aracılık etmeleri.

ş. 3b/2

ş.+i (iy.) 3b/3

şefʿ (Ar.) Çift.

ş.-i ahīr “son iki rekat”

+de 12a/19

+inde 12a/16

ş.-i evvel “dört rekatlı namazın ilk
iki rekati”

+inde 12b/19

şefīʿ (Ar.) Bir mülk üzerinde ön alımı
hakkına sāhib olan kimse.

ş. 8b/8

ş.-i beyʿī “satıştan alınan belirli kâra
hak eden” 8b/8

şehādeteyn (Ar.) kelime-i şehadet.

ş. 5a/5

ş.+ün 57b/7

şehīd (Ar.) Allah yolunda ve din
uğrunda savaşırken ölen kimse.

ş. 7b/16, 35b/7

ş. ol- “şehid düşmek”

-ur 35b/9

şehirli Şehirde yaşayan kimse.

ş. ise 27a/6-8

şehr (Ar.) Ay.

şavm-ı ş.-i Ramażān “Ramazan
ayının orucu” 5a/6

ş.-i Ramażān “Ramazan ayı” 6b/2

Şehristān (ya.) Ostan içinde yer alan
ve birkaç köyünden oluşan bir
bölge.

Ş.+da 46a/19, 46b/2

şehvet (Ar.) Cinsel istek.

ş. 13a/12, 23a/5-7, 50b/12-13

ş.+ile 23a/6	şer (<Ar. şerr) Kötülük.
ş.+le 23a/9	ş. 5a/4, 8a/16
şek (<Ar. şekk) Şüphe.	şerāb (Ar.) Alkollü içki.
ş. 2b/1, 35a/13	ş. 28b/7, 49b/8
ş. eyle- “şüphelenmek”	şerā’iṭ (Ar.) Şartlar, kurallar.
-se 60a/6	ş.-i imāmet “imamlık şartları” 64a/9
ş. it- “şüphelenmek”	şere‘ (Ar.) İslam şeriā’tı.
(d)-üp 60a/17, 60b/5	aḥkām-ı ş. “İslam şeriātının hükümleri” 8a/19
şekil (Ar.) Biçim.	şeref (Ar.) Onur, haysiyet.
ş. 23a/10	şerefü’l-insān “onurlu insan” 1b/4
şem‘dān (Ar.) Şamdan	şerīf (Ar.) Kutsal, mübârek bk. şerīfe.
ş. 20a/5	ş.+ine 7a/5
şems (Ar.) Güneş.	ezān-ı ş. “kutsal ezan” 56b/13-14, 57a/15
ğurūb-ı ş. “güneşin batması” 10b/18	+de 57b/3
ṭulū’-i şeme dek “güneşin doğuşuna dek” 11a/6	+e 57b/14
+dür 10b/16	fıkh-ı ş. “kutsal fıkıh”
Şemsü’l-e’imme es-Serahsī (ka.)	+e 1b/9
Buhāralī Hanefī fakih.	
Ş. 60a/6, 65a/12	ḥadīş-i ş. “Hz. Muhammed’in sözleri” 8a/14, 10a/16, 11b/7, 13a/18, 14b/10-11, 25a/3, 43b/6-7-8-9, 44b/8, 48a/10, 51b/6, 53a/10-14, 57b/15, 65b/17-18
şe’n (Ar.) Azamet, büyüklük, ululuk.	
ş. 37b/9	
zāt.-ı şe’nehu’llāhu ta’ālā “yüce Allah” 6a/4	

+de 13b/2, 14a/14-15, 14b/7-8, 19a/10, 45b/1-2, 66b/12, 67b/8	te'lif-i ş. "kutsal telif" 2a/3
+den 11b/6	zāt-ı ş. "mübarek zat Allah Te'âlâ"
+dür 65a/10	+ine 2a/18, 2b/3
+e 53a/12	zāt-ı ş. "yüce peygamber"
+i (bl.) 43b/8-9	+ini 2b/4
+i 55b/16, 66b/13	şerife (Ar.) Şerefli, mübarek <i>bk. şerif</i> .
+ile 11b/8, 65a/12	eḥādīs-i ş. "kutsal hadisler" 6a/5-6
+ine 15b/5-6	+ye 7a/8
'ilm-i fıkḥ-ı ş. "kutsal fıkıhla ilgili ilim" 1b/6	besmele-i ş. "kutsal besmele" 16a/16
mescid-i ş. "kutsal mescid"	şerik (Ar.) Ortak.
+de idi 4b/15	ş.+i (iy.) 2a/17
+e 4b/17	şey (Ar.) Belli bir nesne, şey.
+ine 6b/6	ş. 8a/19, 18a/13-17, 26b/17, 27a/4, 38a/13, 39b/1, 44b/15, 49a/1, 54a/2, 55a/7, 55b/4-7, 56b/11-12, 60a/10, 63a/9
muşḥaf-ı ş. "mübarek Kur'an-ı Kerim"	ş.+deki 25b/11
+de 12b/7	ş.+e 25b/12
+e 31b/19	ş.+i (bl.) 55b/4
şān -ı ş. "ululuk"	ş. ise 55b/6
+ine 2b/5	ş.+le 42b/5
ṭaleb-i 'ilm-i ş. "kutsal ilmin öğrenmesi" 2a/14-15	ş.+ler 55a/13
	ş.+lere 20a/5

ş.+üñ 10b/16, 47b/18

Şeyh (Ar.) Hadis ilminde bir ravînin kendisinden hadis aldığı kimse, hoca.

Ş. 4a5-6

Şeyh Ebū Manşūri Mātūrīdī (ka.) Hanefî mezhebi'nin büyük fıkıh alimlerinden.

Ş. 4a/5-6

Şeyhü'l-İslām 'alā 'ālim (ka.) Bir kişi adı.

Ş. 66b/3

Şeyhü'l-İslām 'Alī Asīcābī (ka.) Bir kişi adı.

Ş. 56b/5-6

Şeyhü'l- İslām Burhāne'd-dīn (ka.) Hanefî mezhebinin büyük fıkıh, hadis ve tefsir alimidür.

Ş. 14b/4-5, 18b/7-8, 19b/16, 20a/18, 26a/17, 28b/2, 35/7-8, 36a/2, 38b/6, 52a/4, 56a/5-6-19-1, 68b/5-6

Şeyhü'l-İslām Burhāne'd-dīn el-Murğayānī (ka.) Hanefî mezhebinin büyük fıkıh, hadis ve tefsir alimidür.

Ş. 18b/2

Şeyhü'l-İslām Ebu'l Kāsım Şafār (ka.)

Bir kişi adı.

Ş. 57b/4-5

Şeyhü'l-İslām Havāhir Zāde (ka.)

Büyük bir fıkıh alimi ve kadı idi.

Ş. 65a/14-15, 67b/4

şeytān (Ar.) Şeytan.

ş. 20b/3

ş.+dur 25b/19

vādī-i ş. “şeytanın yaşadığı yer”

+da 52b/2

şī'ār-ı İslām (Ar.) İslām'ın alâmeti.

ş. 56b/14

şifā (Ar.) Hastalıktan kurtulma, iyi olma.

ş. 22b/3

ş. vir- “iyileştirmek”

-üp 35a/17

şikāyet (Ar.) Memnuniyetsizlik.

ş. 45b/10

şikembe (Far.) İşkembe.

ş. 38b/8

ş.+sini 38b/3-5

ş.+yi 38b/

şorba (Far.) Çorba.

ş. 38a/19, 43b/4

ş.+nuñ 38a/19

ş.+da 60b/6

ş.+dadur 15a/6

ş. it- “Başlamak”

şöyle Şu şekilde, şunun gibi.

ş. 17b/4, 20b/12, 25a/12, 47a/14,
56a/4

(d)-e 52a/13-13

(d)-er 64a/6

(d)-erdüñ 14b/4

şübhe (Ar.) Şüphe, kuşku.

ş.+den 2b/1

ş.+m idi 64b/18

ş. kal- “şüphe kalmak”

-maz 26b/7

ş. ol- “şüphelenmek”

-sa 26b/5

-dise 68b/8-9

-dükde 40a/13, 47b/7-13,
52b/11, 60b/3, 68a/15

-dükden 68a/14

(d)-üp 39a/7-8, 54a/14,
60a/18, 65b/14

-medise 68b/8

-mek gerekdür 66a/3-5

Şübhelı Güvenilmeyen.

ş. 26b/7

ba‘de‘ş-ş “başladıktan sonra”
64a/19

sücūd (Ar.) Secdeler.

s. 10b/10-11, 11b/6, 17a/3

s.+ı (bl.) 64a/10

şükr (Ar.) Verdiği nimetler için Allah'a
karşı duyulan minneti dile getirme.

ş. 59a/6

şürūṭ (Ar.) Şartlar.

ş.+ı (iy.) 58a/6

şürūṭu‘t-şalāt “Namazın şartları”
10a/3

T/Ṭ

şürū‘ (Ar.) Başlama.

ş. 17b/17, 20a/16, 40a/18

tā (Far.) ...e kadar, e...değin.

t. 10b/4, 14b/15, 31b/1, 35a/17,
45a/12, 57a/15, 65b/17-18, 68b/11

t. kıyāmet “kıyamete kadar” 7b/9
+de 6a/3

tā ki Öyle ki.
t. 20a/1, 26a/2

tā kim tā ki, öyle ki.
t. 40b/16

ṭāʿat (Ar.) İbadet, Allah'ın emirlerine uyma.
ṭ. 3b/16, 5b/5
ṭ.+a 61a/18
ṭ.+ile 3b/11
ṭ.+uñ 3b/12
ṭ.-ı riʿāyet “ibadete saygı”
+dür 19a/14

ṭabak (Ar.) Tabak.
ṭ. 20a/5

ṭaban Ayakkabının yer basan alt kısmı.
ṭ.+ı (iy.) 26b/16

tābiʿ (Ar.) Birine bağlı olma, birine uyma.
t. ol- “birine bağlı olmak”
-up 48b/15
-ur 35b/19, 36a/1

Taʿdīl-i erkān (Ar.) Namazın kıyam, rükū ve sücut gibi rükünlerini acele etmeksizin ādap ve usûlüne göre yerine getirme.
t. 11a/9-13-17, 11b/6-9
t.+a 11a/19, 11b/9
t.+dur 11a/14

tağayyür (Ar.) Değiştirme, başkalaşma.
t.+e 68b/15

Ṭahāret (Ar.) 1. Temizlik.
Ṭ. 20b/7-8-8-9, 26b/3-4, 54a/1, 58a/7
ṭ.+e 45a/10, 46b/13
ṭ.+e mi 45a/9
ṭ.+idür 20b/9
ṭ.+ine 34a/9
ṭ.-i kāmīle “mükemmel temizlik”
+ile 41a/2

2. Abdest.
ṭ. 53b/12-14-17
ṭ.+i (bl.) 53b/17

taḥarri (Ar.) Bir şeyin hakikatini bilip anlamak mümkün olmadığında

onun hakikatini araştırıp zann-i
gaalib ile amel etmektir.

t. 60b/14-15

t.+ile 60b/17

t. eyle- “aramak”

-se 60a/9

t. it- “aramak”

(d)-üp 60a/12, 60b/3-12-17

-medin 60a/6-17

-meyüp 60a/2

t. olın- “araştırılmak”

-ur 56b/17

ba‘de’t-t “aradıktan sonra” 60b/5

taḥassür (Ar.) Özlem, hasret.

t.+inde iken 2a/3

ṭāhir (Ar.) Pak, temiz.

ṭ.+dür 42b/17, 43a/7-10

ṭ. ol- “pak olmak”

-ur 42b/16

taḥiyyet-i mescid (Ar.) Mescide

girdiğinde oturmadan önce kılınan
iki veya dört rekât namaz.

t. 51b/14

taḥlīş (Ar.) Kurtarma.

t. 55b/9

taḥliye (Ar.) Süsleme, donatma.

t. 1b/6

t. ol- “süslemek”

-up1b/6

taḥmīn (Ar.) Yaklaşık olarak.

t. it- “aşağı yukarı olarak
değerlendirmek”

(d)-üp 44a/16-17

taḥrīk (Ar.) Hareket etme.

t. it- “hareket etmek”

(d)-e 26b/15

-dükde 14b/12, 43a/16

-mek 22b/2

taḥrīme (Ar.) “Allahu ekber” diyerek
tekbir-i iftitah ile namaza başlamak.

t.+si 68b/18

t.+sidür 68b/18

t. it- “tekbir-i iftitah söylemek”

-mediler 54a/19

taḥta (Far.) Kalınca ve biçilmiş düz ağaç
parçası.

t. 57a/3

taḥtānī (Ar.) Aşağıda olan, aşağıda bulunan.

t. 64b/19

t.+den 64b/14-16

ṭahūr (Ar.) Hem temiz hem temizleyici çok temiz.

ṭ. 43a/10-11, 43b/16

ṭ.+dan 43a/6-7

ṭā'ife (Ar.) Cemaat, grup.

ṭ.+sine 30b/10

nisā-i ṭ “kadın grubu”

+si 21b/5-6

+sine 20a/2, 22a/17

ṭ.-i Yahūd “Yahud cemaati” 49b/3

ṭāḳ (Ar.) Kübbe.

ebvāb-ı ṭ-ı nisyāna mevzū ‘ “bahis konusu olan baplar” 1b/13

taḳaddüm (Ar.) İleri geçme, öne geçme.

t. it- “öne geçmek”

-meyüp 60b/18

-mişler ise 61a/1

taḳarrüb (Ar.) Yakınlaşma.

t. 42a/7

taḳāṭur (Ar.) Damlama, sızlama.

t. it- “damlamak”

-medükçe 39a/12

taḳāzā (Ar.) İhtiyaç.

t.+sıla 20a/15

taḳdīr (Ar.) Ezeli karar, alın yazısı.

t.+yile 5a/4

t.-i İlāhī “Allah'ın dilemesi ve takdiri”

+ile 3b/15

t.-i Hāḳḳ “Cenabıhakk'ın kararı” 3b/16-17-18

taḳdīrce ...durumda, ...halde.

t. 13a/12

takı Kadınların taktığı ziynet eşyası.

t. 20a/1

taḳlīd (Ar.) Birine veya bir bir şeye benzemeye ya da benzetmeye çalışma.

t.+ile 4b/13

ṭaḳın- Takınmak.

ṭ.-maḳda 20a/3

taḳvā (Ar.) Günah ve haram olma ihtimali olan her şeyden uzak durma.

t. 19a/3, 55b/6	-mek 54a/2
ṭalāk (Ar.) Boşanma.	2. Öğrenme.
ṭ. vir- “boşanmak”	ṭ.-i ‘ilm-i şerīf “kutsal ilmin öğrenmesi” 2a/14-15
-irse 30b/18	
-se 9b/13	Ṭalḥa (ka.) Hz. Talha, hem cennetle müjdelenen on sahabeden hem de Resulullah’ın havarisi diye bilinen on iki kişiden biri.
ṭ.-ı ric’ī “erkeğin, hanımına, kavli veya fiilī olarak dönüş yapabilme imkanı veren boşanma şekli”	Ṭ. 3a/4
+ile 56b/2-3-7	ṭālī (Ar.) (Güneş) Doğmak.
tām (<Ar. tāmm) Eksik olmayan.	ṭ. ol- “doğmak”
t. ol- “eksik olmamak”	-madı 51b/14
-dığı 54b/7	-mağ 51b/11-16
kıyām-ı t. “kıyam ederken sırtın dik tutulması” 11a/11	-mamış 51/13-15
ṭam Dam, çatı.	-mışdur 51b/18
ṭ.+ında 63a/19	ta’līm (Ar.) Öğretme, ders verme.
ṭa’ m (Ar.) Lezzet, Tat.	t. buyur- “öğretmek”
ṭ.+ı (iy.) 42a/12	-dılar 45a/19
ṭa’ām (Ar.) Yemek.	t. it- “öğretmek”
ṭ. 18a/18, 20a/8-9, 24b/17, 43b/17	(d)-ün 57a/10
ṭ.+a 46a/2	-mek 5a/12
ṭaleb (Ar.) 1. İsteme, arzu etme.	t. olın- “öğretilmek”
ṭ. it- “istemek”	-ur 57a/15
(d)-erlerse 46b/7	tamām (Ar.) Tamam, bütün.

t. 16b/5	-di 7a/14
t.+dur 33b/5	-meñ 11b/4
t.+ına dek 32a/11, 33b/12	Tañrı Tanrı, Allah.
t.+ında 22b/3, 24a/13, 56a/14-16	T. 18a/4
t.+ından 35b/3	tap- Kulluk etmek, tapmak.
t. it- “tamamlamak”	ţ.-alar 50a/6
(d)-e 65b/16	ţ.-an 20a/12
(d)-er 52b/12, 60b/4, 68b/6	ţ.-anlaruñ 20a/9
-dükden 60b/2	ţ.-ar 50a/7
-medin 34a/5, 68b/5	ţara- Taramak.
-mek 40a/15	ţ.-mağ 22a/13
(d)-üp 65b/15	ţaraf (Ar.) 1. Taraf, yön, cihet.
t. ol- “tamamlamak”	ţ.+a 2a/1, 27b/12, 61a/13, 67a/13
-dı 61a/17	ţ.+da ise 67a/11-12
-duğda 35a/15, 64b/15, 66a/5	ţ.+dan 13a/12, 64a/3
t. olın- “tamamlanmak”	ţ.+ı (iy.) 33a/18, 33b/16, 39a/13, 39b/10, 48b/18, 49a/4-5
-ca 56a/1	ţ.+ına 7a/4-6, 14a/18, 14b/7, 17b/15, 21a/13, 66a/11-12
ţamla- Damlamak.	ţ.+ına dek 21b/10
ţ.-rken 34a/18	ţ.+ında 48b/19, 49a/5-7, 49b/19
ţa‘n (Ar.) Ayıplama, kınama.	ţ.+ından 21b/10, 31a/17-18, 39a/14, 42a/3-4, 49a/3
ţ. 7a/15	ţ.+ından ise 31a/17
ţ. it- “ayıplamak”	

ṭ.+ını 21a/15, 43a/15 ṭ.-ı āḥir “diğer taraf” +i 43a/16 ṭ.-ı dāḥil “iç kısmı” +i (iy.) 333a/19 ṭ.-ı şark “doğru taraf” +dan 62a/3 2. Kenar. ṭ.+ı (iy.) 39b/10 ṭ.+ında 64a/2-2 ṭard (Ar.) Uzaklaştırma, kovama. ṭ. it- “uzaklaştırmak” (d)-elüm 62a/2 ṭārī (Ar.) Birden bire ortaya çıkma. ṭ. ol- “ortaya çıkmak” -duḡda 61a/8 taʿrif (Ar.) Tanımlama, bir şeyin özelliklerini anlatma. t. it- “tanımlamak” (d)-er 56a/4 tārik (Ar.) Bırakan, terkeden. t.-i farz “farz ibadetlerini bırakan” +i (iy.) 11a/15	ṭarīḡ (Ar.) Usûl. be-ṭarīḡ’l-kirāme “keramet yoluyla” 3b/14 be-ṭarīḡı’t-tesbīḡ “tesbih gibi” 12a/19 ṭarīḡ-i ‘ām (Ar.) Herkese açık yol, umumi yol. ṭ. 49b/4 ṭarīḡ-ı ḥāṣ (Ar.) Özel yol, birine ait olan yol. ṭ. 49b/6 ṭas Yayvan kap, içine su veya buna benzer şeyler için kullanılan bir kap. ṭ. 26b/3-6-7 ṭ.+da 26b/9 ṭ.+dan 26b/8 ṭ.+uñ 26a/6 taṣḍīḡ (Ar.) Doğruyu kabul etme, doğrulama. t.+ 4a/4 t.+e 4a/8 t.+dür 4a/4 t. it- “kabul etmek” (d)-en 57a/19 (d)-erse 57b/2
--	--

t. olın- “kabul edilmek”	t. 7a/8
-ur 9a/7-7	taṭlīk (Ar.) Boşanma.
ṭāṣ Taş.	t. eyle- “boşanmak”
ṭ. 22a/3, 38b/15, 40b/3, 61a/13	-se 56b/3
ṭ.+ile 18a/10, 22a/5, 56a/18	ṭavuk Tavuk.
2. Toz.	t. 42b/11, 44b/2-4
sürme taş “sürme tozu”	ṭ.+ile 44b/4
+1 (iy.) 45b/17	Ṭāvūs (ka.) Muhaddis ve fakih tâbiî.
ṭāṣ- İçine sığmayarak dışarı akmak.	Ḳavl-i Ṭ. “Tavus’un görüşü”
ṭ.-dukda 26b/9	+da 14a/10
ṭaşra Dışarı.	ṭayan- Yaslanmak.
ṭ. 5a/16, 21b/15, 22a/7, 23b/11-18,	ṭ.-duğı 20b/12
25a/8-11, 25b/3-4, 26b/6, 28b/11-	ṭ.-mak 58b/2
12-13-15-16, 32a/2, 39a/14, 39b/6-	ṭ.-up 7a/3, 20b/12
7-9, 40b/10, 42a/4, 51a/10, 58b/8	ta’yīn (Ar.) Belirleme, birini bir göreve
ṭ.+da 25b/1, 26a/2-12, 39b/10,	yerleştirme.
41a/13	t.+ine 41a/6
ṭ.+dan 41a/16, 65b/13, 66b/9	t. eye- “belirlemek”
ṭ.+sı 52a/8	-se 41a/15
ṭ.+sına 54b/17	t. it- “belirlemek”
ṭ.+sında 52a/8	-mek 41a/4
Tatār Tatar kavmi.	t. olın- “belirlenmek”
T. 62a/3	-mış 43a/2
taṭbīk (Ar.) Uygulama.	

tāze (Far.)	Genç.	-medin 23a/11
t. 6b/13, 20b/18, 50b/16		
ta'zīm (Ar.)	1. Hürmet, saygı.	t. 42b/6
t. 57b/14		
2. Rûku tesbihatleri.		tecāvüz (Ar.) Belli bir zamanı aşma.
tasbîhât-i t. "rûku tesbihatleri"		t. eyle- "belli bir zamanı aşmak"
67a/5		-se 33a/1
te'alluḡ (Ar.)	Ait, ilgi.	t. it- "belli bir zamanı aşmak"
t. it- "ait olmak"		(d)-en 34b/12
-mişdür 49b/5-6		tecdīd (Ar.) Yenileme, tazeleme.
te'allüm (Ar.) Öğrenme.		t.-i ĩmān eyle- "kelime-i şahadet getirerek imanı yenilemek"
t. 2a/17		-se 9a/15
teberrüken (Ar.)	Uğur sayarak.	t.-i nikāḡ "karısını boşamış olan bir erkeğin nikah tazelemesi" 9a/15-16
t. 11b/13		t.-i vuzū "yeniden abdest almak"
tebessüm (Ar.) Gülümseme.		20a/19, 40b/14, 41b/4
t. 53b/14		tecvīz (Ar.) Uygun görme, izin verme.
t.+dür 27b/2		t. it- "uygun görmek"
tebevṡül (Ar.) İşeme, idrarını yapma.		(d)-er 46b/6
t. eyle- "işemek"		-mişler 47a/18
-se 41b/8, 44a/12		-mez 63a/16, 63b/3
t. it- "işemek"		-mezler 9b/4, 34a/2, 46b/5
-di 48a/14		tedbīr (Ar.) Çare, önlem.
-mek 25a/14		t. 57a/2

te'eddüb (Ar.) Edepli davranma.

t.+e 50b/1

t. it- "edepli davranmak"

t.+ile 15a/3

(d)-üp 13a/15

t. getir- "tekbir getirmek"

teessüf (Ar.) Üzüntü, gam, keder.

-ürler idi 7a/10

t. 55a/16

t. it- "tekbir getirmek"

tefāhur (Ar.) Övünme, gösteriş.

(d)-erlerdi 66a/7

t. 20a/6

(d)-erse 66b/5

tefsīr (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in ayet ve surelerinin açıklaması.

(d)-üp 68a/15, 68b/3, 68b/7

eşhāb-ı t. "Kur'an tefsircileri" 7a/6-7-8

-mek gerekdür 15a/5

t.-i Qur'ān "Kur'an tefsiri"

āyet-i t. "tekbir ayeti" 10b/5-6

+1 66a/18

ba'de-i t. "tekbirden sonra" 15a/10

t.-i evvel "namaza başlarken söylenen ilk tekbir"

tehdīd (Ar.) Korkutma.

+inde 14b/2

t. it- "korkutmak"

(d)-ün 8a/16

t.-i iftitāh "namaza başlarken okunan tekbir" 7b/16, 10a/7-7, 66a/19

te'hīr-i ğusl (Ar.) Gusüli geciktirme.

+da 14a/9, 14b/9

t. 24b/16

tekbīr (Ar.) Namaza başlarken ya da güzel bir amel bittikten sonra Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allāhu ekber" sözü.

tekbīrāt (Ar.) Tekbirler.

t. 15a/8, 58a/9, 66b/4, 68b/1

t.-ı 'īd "bayram tekbiri" (Allāhu ekber Allāhu ekber lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber Allāhu ekber ve lillāhi'l-hamd) 12b/9-10

t.+den 15b/15-16

+de 15b/12

t.-i rükū‘ “rûku tekbiri, (subhane rabbiyel azîm) 17a/3	t. eyle- “tekrarlamak” -se 59a/19	
tekbîrsüz Tekbirsiz. t. 8a/6	tekzîb (Ar.) Yalanlama, olmadığını açıklama.	doğru
tekellüm (Ar.) Konuşma, söyleme. t. 54b/1 t. eyle- “konuşmak” -se 9a/17 t. it- “konuşmak” -medin 41b/3 -memek 40a/16	t. it- “yalanlamak” (d)-en 57b/1-2 telîf (Ar.) Kitap yazma, eser kaleme alma, telif. t.-i şerîf “kutsal telif” 2a/3 temessük (Ar.) Güven ile sarılma. t. it- “güvenmek” (d)-üp 66b/14	
teklîf (Ar.) Öneride bulunma. t.+i 7b/11 t. it- “öneride bulunmak” (d)-en 7b/11	ten (Far.) Vücut, beden. t. 19b/9 teng (Far.) Dar, küçük. t. ol-“dar olmak” -sa 68b/10	
tekmîl (Ar.) Tamamlama, bitirme. t. it- “tamamlamak” -mek 39a/10	tenhâ (Far.) Yalnız, tek başına. t. 19a/8, 41b/3, 59b/10	
tekrâr (Ar.) Tekrar, bir daha, yine. t. 4b/17-18-18, 5a/1, 9a/13, 14a/17-17, 18a/4, 23a/13-14, 28a/9, 33b/8, 35a/14, 37b/16, 39a/7-9, 40a/3-18, 41a/8, 44a/1, 47b/2-9, 51b/13-16, 58a/14-16-16-17, 58b/8-9-17-17	tenfîz-i ahkâm (Ar.) Hükümleri yerine getirme. t. 62b/2 tenzîl (Ar.) Aşağı inme. t. olın- “aşağı inmek”	

-ur 43a/6	terk (Ar.) Bırakma, kılmama, yerine getirmeme.
-mışdur 43a/8	t.+dür 15a/7
ter Ter.	t.+ile12b/11-12
t.+i (iy.) 36b/17-18-18-18, 37a/3-5	t.+i-le 13b/6
t.+inden 37a/8-17-19	t. eyle- “bırakmak”
terāvīḥ (Ar.) Ramazan'da yatsı namazından sonra kılınan sekiz veya yirmi rekatlı namaz.	-se 13b/7
t. 62b/4	t. it- “bırakmak, yerine getirmemek”
tercī' (Ar.) Tekrarlama.	(d)-er 32a/16
t.+ile 57b/14	(d)-en 14a/5
t. it- “tekrarlama”	-miş olur 11a/15-16
(d)-erdi 57b/9-11	t. olın- “kılınmamak, kaza olunmak”
-mek 57b/7	-maḵ 19a/14
tercīḥ (Ar.) Tercih, üstün tutma.	-mamaḵ 19a/14
t. 12a/6	-maya 26a/4
t. olın- “üstün olmak”	-sa 12a/12-14
-maz 48a/3	t.-i evāmir “emirleri yerine getirmemek” 9a/3
tereddūd (Ar.) Kararsızlık.	t.-i šalāt “namazı kılmamak” 8a/17
t. it- “kararsızlıkta kalmak”	+dur 7b/14
-diler 26a/13	tertīb (Ar.) Sıra.
tergībēn (Ar.) İsteklendirerek.	t. 21a/18, 21b/1, 22a/9
t. 2a/15	

tesbīh (Ar.) Namaz sonunda otuz üçer defa çekilen “sübhānallah, elhamdülillāh, Allāhu ekber” sözleri.

t.+i (bl.) 67a/4

t. oku- “tesbih çekmek”

-r 12b/3

tesbīhāt (Ar.) 1. Namaz sonunda “sübhānallah, elhamdülillāh, Allāhu ekber” sözlerini otuz üçer defa söyleme.

t.+ı (bl.) 20a/13

2. Ruku ve secdede okunan tesbihler, “subhane rabbiyel azim ve subhane rabbiyel ala.”

t. 12a/12, 17a/3

t.-ı ta ‘zīm “ruku tebihatleri” 67a/5

teskīn-i kalb (Ar.) Gönül rahatlığı, sükunet erdirme.

t. 42b/8-13

tesmiye (Ar.) Ad koyma, adlandırma.

t.+siyle 2a/12

te’sīr (Ar.) Etki.

t. it- “etkilemek”

(d)-er 42b/2-3

teşebbüh (Ar.) Benzerlik.

t. 57a/5, 62a/5

teşehhüd (Ar.) Namazda oturulduğu vakit “Ettahiyyātü” duasını okuma.

miqdār-ı t “çok kısa zaman” 10a/9

teṭavvu’ (Ar.) Nafile namaz *bk. tatavvu.*

t. 11b/19, 14a/6, 52b/5-7-8-9, 53a/11, 55b/12-13, 58a/4, 65a/19, 65b/1-7

t.+da 12a/5

t.+dur 6b/11

teṭavvū’ vāt (Ar.) Nafile namazlar.

t.+ı (bl.) 52a/5

t.+uñ 45a/12

teṭavvū’ en (Ar.) Nafile olarak.

t. 51b/14-17

tettebbu’ (Ar.) Araştırma, inceleme.

t.-ı müstev’ib-i evḳāt “zamanları kapsayan bir araştırma” 1b/12

tevaḳḳuf (Ar.) Bir yerde durma, bekleme.

t. 44b/17

t. it- “durmak, beklemek”

(d)-ene 13a/16

(d)-üp 66a/4

tevāzu‘ (Ar.) Alçak gönüllülük.

t. 5b/6

tevbe (Ar.) Suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme *bk. tövbe*.

t. 31b/14

t.+si 4b/8, 21a/2

t. eyle- “tövbe etmek”

-se 4b/8

tevcīh (Ar.) Bakma.

t.-i nazar “bakma” 2a/1

teveccüh (Ar.)Yönelme, meyletme.

t. 10a/6, 61a/5-8

t.+e 61a/5-9-9

t. it- “yönelmek”

(d)-er 61a/9

-mişüz 61a/15

t.-i Kible “Kabe’ye yönelme”
10a/19

t.-i muḥāl “yönelmeye imkan olmayan” 61a/5

tevekkül (Ar.)Kadere razı olma, Allah’a güvenme.

t. 15b/3

tevḥīd (Ar.) Allah’ın birliğini ve tek olduğunu kabul etme.

‘ilm-i t. “tevhid ilmi” 2a/15-16

+i (bl.) 2a/16

tevlīd (Ar.) Doğurma.

t. 2a/18

tevellüd (Ar.) Doğum.

t.+i (iy.) 2a/18

tevsī‘ (Ar.) Genişletme.

t. it- “genişletmek”

(d)-eler 68b/13

tavṣīf (Ar.) Nitelendirme

t. it- “nitelendirmek”

-digi 2b/4

tezevvüc (Ar.) Evlenme, zevce olarak alma.

t. 20a/11

tezkiye (Ar.) Kusurlardan arıtıp temiz duruma getirme.

tezkiyeti’l-bāṭın “batını temizleyip iyiliğini meydana çıkarmak” 1b/5

teyemmüm (Ar.) Su bulunmadığı ya da kullanılması mümkün olmadığıda toprak ya da kum ile

kolları ve yüzü mesh ederek abdest alma şekli.

t. 43b/8, 44b/6, 45a/6-14, 45a/18, 45b/5-14-18, 46a/6-14-19, 46b/4-18-19, 47a/3-5

t.+de 45a/8

t.+e 47a/11, 47b/2

t.+i (bl.) 45a/18, 47a/18

t.+i (iy.) 45a/13, 47b/6-12-15

t.+ile 45a/17, 47a/6

t.+le 47b/15

t. eyle- “toprak ya da kum ile abdest olmak” 43b/13,14

-düm 45b/13

-ye 47a/17-19

t. it- “toprak ya da kum ile abdest olmak”

(d)-ecek 47a/14

(d)-en 45a/13, 47a/8

(d)-er 46b/7-12-14-17

(d)-erken 47b/2

(d)-üp 25b/2-5, 45a/8, 46b/9, 47b/3-7-9-13

-mek 47b/1, 48a/5

-mekde 45a/15

-mek gerekdür 44a/10

-mez 46b/8

-se 45a/12

-seler 45b/16

āyet-i t. “teyemmüm ayeti” 43b/8

tırnak Tırnak.

ṭ. 26a/11, 27a/5-10-11

ṭ.+la 21a/4, 26a/11

ṭ.+ları 27a/8, 34b/17

tıraş (Far.) Tıraş.

t. ol- “tırtaş olmak”

-an 41b/18

-sa 21b/2

tibr (Ar.) Altın ve gümüş tozu.

t.+i (iy.) 45b/19

tilāvet (Ar.) Kur'an'ı kurallara göre güzel sesle okuma.

t. it- “Kur'an okumak”

(d)-ene 58b/9

(d)-üp 54b/18

(d)-üp 58b/19

t. olın- “Kur'an okunmak”

-sa 58a/16

- secde-i t. “Kur’ân-ı Kerîm’de on dört yerde geçen secde âyetlerinden birini okumak veya işitmek durumunda yapılan secdeye denir”
12b/4, 58a/1-6-7-8, 59a/5-6
- toğ-** Doğmak.
t.-andan 34b/14
- toğur-** Doğurmak.
t.-an 34b/13
t.-duğda 35a/4
- toğuz** Dokuz (9).
t. 9b/6, 31a/15, 32a/12-14-15-15, 32a/18, 33b/15, 34b/4
- tolu** Dolu, içi boş olmayan.
t. 17a/17, 26b/1
t.+sı 28a/13-13, 28b/3-4-10-16, 40b/2, 53b/19
t.+sı ise 28b/8
- toprak** Toprak.
t. 11b/15-16, 22a/3, 27a/9, 41b/7, 43b/18, 46a/16-17
t.+dan 11b/17-18
t.(ğ)+a 11b/17, 45b/3-3
t.+ile 41b/6
- topuk** Ayağın toparlakça olan arka kısmı, ökçe.
t. 21b/15
t.(ğ)+ına dek 40a/5
- toz** Bölünmüş toprak parçası.
t. 46a/4
- tozlan-** Üzerine toz konmak.
t.-ursa 47a/17
- Tuhfetü’l-Mulūk** (ea.) Ebu Abdullah Zeynüddin bin Muhammed bin. Ebu Bekr tarafından yazılmış fikhî eser.
t. 36b/14
- tuhr** (Ar.) Kadınların iki âdet görmeleri arasındaki temizlik hâlleri.
t. 30a/6, 31a/11-14, 32b/7, 33a/8-12-13, 33b/3-5, 35a/6
t.+da 30a/4
t.+dan 33a/7
t.+dur 30b/14, 33a/11, 33b/5-14-15
t.+ı (iy.)-ladur 33b/17
t.+ını 34a/10
t.+ile 32b/9
t.+umı 34a/13

ṭ.+uñ 33a/5	+den 11a/6
ṭ.-1 dürüst “on beş gün ve on beş gice süren tuhr” 30a/7-9-14	ṭ.-1 fecre dek “fecd vaktine dek”
	+dür 11a/3
ṭ.-1 fāsīd “sürekli akan bir kan” 30a/7-10-13	ṭ.-1 şemse dek “güneşin doğuşuna dek” 11a/6
ṭ.-1 muhtelif “‘âdeti müteğayyir olan tuhr” 30a/7-8	+dür 10b/16
+dür 30a/10	ṭuma' nīnet (Ar.) Sükunet, gönül rahatlığı.
ṭ.-1 nākış “on beş günden nākış olan tuhr” 30a/7-11-13	ṭ. 11a/10
ṭ.-1 şaḥīḥ “‘âdet-i müteğayyir olan bir tuhr” 30a/6-7-8	ṭ.+le 11a/10
ṭ.-1 ṭavīl “altı ay veya bundan ziyade süren tuhr” 30a/6-8-13	tuz Tuz.
ṭ.-y1 vaḳti “temizlik süresi”	t.+da 46a/3
+nde 31a/3	tükür- Tükürmek.
ṭul (Ar.) Uzunluk.	t.-mek 18a/8
ṭ. 36a/10-11, 43a/14	tükürük Tükürük.
ṭ.+1 (iy.) 41b/12, 43a/17	t.+lerini 36b/9
ṭ.-1 kavme “rükûdan kalkarken, secdeye gitmeden önce iyice doğrulmak”	Türk Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kimse.
+ile 17a/7	T. 62a/3
ṭulū' (Ar.) Doğuş, doğma.	Türki Türkçe.
ṭ.-1 fecr “fecd vakti”	T. 2a/8
	U
	uc Uç, Kenar.

u.+ına 17a/1	cihet-i 'u. "ceza sebebiyle"
u.+ında 28a/5, 39b/14	+inden 3a/14
' ucb (Ar.) Gurur, kibir.	' umk (Ar.) Derinlik.
'u. 19a/14	'u.+da 41b/13
uç- Uçmak, havaya gitmek.	ūlā (Ar.) Birinci, ilk.
u.-dı 18a/12	ka'de-i ū. "ikiden fazla rekatli namazın birinci oturuşu" 12a/5-7- 14-15-16
ud Avret yeri.	
u. 27a/13	
uḥrā (Ar.) Başka,diğer.	ulaşdur- Ulaşmasını sağlamak.
cihet-i u. "diğer taraf"	u.-dı 66b/18
+ya 60b/8	' ulemā (Ar.) Alimler, bilginler.
re'y-i cihet-i u. "başka bir cihete olan görüş "	'u.+dan ise 44a/6
+ya 60b/6	'u.+muz 14a/13, 16b/4, 22a/6, 28a/12, 44a/2, 46b/1, 54a/19
uḥreviyye (Ar.) Âhîrete ait, öbür dünya.	'u.-i ḥanefiyye "hanefi alimler" 9a/4-8-9-14, 9b/3, 15a/13, 16a/17, 17b/12-14, 23a/3, 27b/6, 46a/18, 47a/7, 57b/8-9, 58a/4, 59a/16, 61b/4-6, 65b/5
'ibādāt-ı u-i fuşūl "uhrevî ibadetlerin bapları" 1b/13	+de 58a/6
' uḳūbet (Ar.) Azap, işkence, ceza.	+den 24a/2
'u. it- "azap vermek"	+ye 9a/14
(d)-er 3a/16	ūlu (Ar.) Üstün niteliklere sahip kimse.
'u. olın- "azap olunmak"	'ind ūlū'l-ebşār "akıl sahipleri katında" 1b/7
-duḳda 9a/2	
-ur mı 9a/3	

‘ulūm (Ar.) İlimler.	u.-up 28a/9
beyne’l-‘u. “ilimler arasında” 1b/6	uyandur- Uykundan uyandırmak.
unut- Unutmak, aklından çıkmak.	u.-dılar 27b/9
u.-sa 21a/19, 21b/3	Uyhu Uyku, <i>bk uyku</i> .
ur- Vurmak, bir şeyi bir yere çarpmak.	y. 27b/13
u.-alar 18a/6	uyku Uyku, <i>bk uyku</i> .
u.-dı 18a/10, 46a/9-10, 55b/19	u.+sıdur 28a/8
u.-mağ 56b/1	u.+nuñ 27b/5
u.-sa 56a/18-19	uyu- Uyumak.
u.-uñ 18a/5	u.-mağ 20b/12-12-13, 27b/6-17-18-
u.-up 55b/14	19, 28a/1-2-3-4-6-9, 58b/2
‘urūc (Ar.) Yükselme, yukarı çıkma.	u.-mamağ 14b/16
‘u. 57a/18	u.-rdum 27b/9
ustura (Far.) Tıraş bıçağı.	u.-rken 36b/11, 47b/4, 54a/9
u. dutın- “vücuttaki kılları temizlemek”	u.-rsan 27b/11
-a 26a/10	u.-yup 28a/10
-up 26a/10	‘Ūyūnu’l-Mesā’il (ea.) Fıkıhla ilgili
-ursa 26a/9	kitap.
uşūl (Ar.) Kural, kâide.	‘Ū.+dedür 36a/17-18
u. 11b/5	uzat- Uzmasını sağlamak.
uyan- Uyanmak.	u.-mağ 20b/19
u.-sa 47b/5	uzun Uzun.
	u. 21a/1

‘uẓv (Ar.) Vücudun belli görevlerden olan parçalardan her biri, organ.

‘u.+a 22b/7

‘u.+dan 56a/14

‘u.+ı (bl.) 22a/18

‘u.+ı (iy.) 42a/8

‘u.+uñ 20b/16

Ü

Übey bin Ka‘b (ka.) Hz. Muhammed’e katiplik yapan ve Kur’ân’a hizmetiyle tanınan sahâbî.

Ü. 67b/10

ücret (Ar.) Bir hizmet karşılığında ödenen para ve mal.

ü. 10a/2

ü.+ile 62b/16

üç Üç (3).

ü. 6b/16, 8a/19, 14b/8-14-19, 16b/7, 18a/17, 21a/11-12-13, 21b/9-9, 22a/5-18, 22b/3-5, 22b/18, 26b/6, 27b/1, 29b/13-14, 30a/1-1, 31a/12-14, 32a/11-11-16-18-18, 32b/2-2-6-7-8-11-12-14-14-15-15-16, 33b/2-5, 35b/4, 36a/13, 40a/8, 46a/11, 48a/18, 48b/1, 50b/17, 53b/1,

54b/5, 56a/1, 61b/7-17-18, 63a/9, 63b/3-11-19, 64b/7-19, 66a/12-17

ü.+dür 9b/5

ü.+i (iy.) 20b/15

ü.+ile 18b/18

üçer Üçer üçer.

ü. 17a/4, 19a/19, 31a/14, 64b/9

üçinci Üçüncü.

ü. 14b/17-19, 20b/8, 36a/7, 53b/17, 60b/8

ü.+de 53b/8, 60b/7

üç yüz Üç yüz (300).

ü. 44a/14-15

ümme (Ar.) Kavim, cemâat.

icmā‘-ı ü. “aynı asırda yaşayan İslam müctehitlerinin şer‘î bir meselede ittifak etmeleri” 6a/12

faḫl-i ü. “ümme

sirāc-ı ü. “ümme

ümmü veled (Ar.) Efendisinden çocuk doğuran cariyesi, efendisi, hayattayken onu satamaz ve efendisi ölünce özgür olur.

ü. ise 23b/13

ü. ol- “efendisinden çocuk doğurmak”

-maz 35a/10

-ur 35a/9

üst Üzeri.

ü.+i (iy.) 27a/4

ü.+inde 17a/1, 22a/6, 25a/6, 27b/11, 50a/18

ü.+ine 15a/16-16, 25a/7, 48b/3

ü.+inine 21b/12

ü.+inüñ 40a/7

ü.+lerini 50b/2

üzer Üzeri, üst.

ü.+i (iy.) 29a/11

ü.+inde 36a/13, 36b/19, 41b/10-15, 42b/8, 46a/4, 47b/1-3, 48b/11-13, 49a/10, 49b/4, 59b/15, 65a/4

ü.+inden 48b/17, 63b/16

ü.+ine 2a/15, 2b/7-17-18, 6b/1, 8a/9-13-19, 9a/1, 11b/8-11-16, 12a/6-9, 13b/17, 16b/1, 17b/6-9, 18b/11, 19b/9, 21/6, 26b/15, 29a/10, 32a/17, 35b/6, 38a/5-9, 38b/13, 40a/3, 43b/17, 45b/7, 47a/19, 47b/12, 48b/11, 56b/15, 60b/1, 62a/3

ü.+inedür 7b/18-19, 8a/8, 24a/2-3-5-6-7, 42b/4

ü.+lerine 8a/9, 9b/1

ü.+ümde 18b/19

ü.+üme 13b/15

üzere Üzerine, üzerinde.

ü. 3a/6, 8a/4, 8b/18, 9b/13, 11b/5, 12b/7, 14a/13, 15b/19, 17a/7, 24b/4-5, 25a/16, 26b/11, 28b/7, 33a/8-13, 33b/13, 35a/13-13-15-17-18, 36b/5-12, 37b/4, 38a/9, 38b/14, 41a/10-12-15, 43a/15, 45a/17, 46a/13, 47b/11, 48b/12-13-16, 49a/1-12, 52b/14, 53a/2-5, 55a/4, 56a/3, 59a/7-7, 59b/14, 63a/11-11, 63b/3, 64a/5, 64b/2, 65a/16-17, 66b/15, 67a/5, 68b/2

ü. iken 41a/18

ü.+dür 21a/7, 36b/16, 37b/3-5, 68a/3, 68a/16, 68b/9

V

vācib (Ar.) Vacip, yapılması gerekli olan.

v. 12a/8-8-10, 20b/3-5, 23a/10, 44b/5, 58a/2-4

v.+dür 2a/15, 11b/9, 12a/1-17, 12b/4-9-10-11, 24a/19

v.+i (bl.) 11a/16, 59b/14	vāfir (Ar.) Çok, bol.
v.+üñ 20b/2	v. 64b/18
v. ol- “yapılması gerekli olmak”	vaḥy (Ar.) Allah tarafından
-a 12/16	Peygamberlerin kalbine verilen
-duḡda 59a/3	İlahî haber.
-mamış olmaz 59a/16	v. 2b/15-16
-masına 22b/16	va‘īd (Ar.) Günahlardan sakındırmak için
-maz 13b/6, 59b/5	cehennem azabı ile korkutmak.
-ur 12a/10, 20a/4, 23a/10,	v. 57b/17
23b/9, 58a/18, 58b/10-10-	mazḥar-ı v. “azaba hak eden”
14-17-18, 59b/3-5-8-11-19,	67b/14
61b/8-9	vaḡ‘a (Ar.) Hādise, olay.
selām-ı v. “namazdan çıkmak için	v. 54a/19
verilen selām” 12b/18	vāḡi‘ (Ar.) 1. Meydana gelen, vukū
va‘d (Ar.) Söz verme, üstüne alma.	bulan, varid olan.
v.-i kerīmi “büyük vaat” 66b/9	v.+dür 54a/17
+yle 5b/8	v. midür 54a/17
va‘de (Ar.) Bir işi yerine getirmek için	v. ol- “meydana gelmek,
vatte bulunmak.	gerçekleşmek”
v.-i kerīme “büyük vaat”	-dı 11b/7, 15a/11
+leri-le 6a/3	-dı mı 7a/17
vādī (Ar.) İki dağ arasında uzanan	-dışa 40b/19
arazi.	-duḡda 41b/3
v.-i şeyṡān “şeytanın yaşadığı yer”	-duḡdan 41a/17
+da 52b/2	-ınca 45a/13

-mışdur 14b/8	v.+ine 51b/9, 53a/18
-sa 24b/9, 47b/2, 63b/2	v.+ine dekdür 10b/19
-up 68b/13	v.+ini 34a/10
-ur 40b/3	v.+ün 29a/12
2. (Abdest) Geçersiz olmak, abdest bozulmak.	āyet-i v. “vakit ile ilgili ayet” 10a/17-18
v.-dukdā 41a/9-13	v.-i āhir “ahir vakit”
v.-sa 40a/14, 41a/3	+de 47a/6
v.-up 40b/13-18	v.-i ‘aşr “ikindi vakti” 10b/18
v.-ursa 40a/14	+dan 11a/6
vākı‘a (Ar.) Rüya.	v.-i evvel “evvel vakit”
v.+larında 57a/6	+de 47a/5
vakt (Ar) Zaman, vakit.	v.-i mağrib “akşam namazı” 10b/19
v. 4a/16, 7b/15, 10a/6, 29a/7-8-10, 32a/5, 34a/15, 38a/8, 39a/3, 44b/19, 45a/2, 51a/11, 59a/10, 61a/16, 62a/12-15	v.-i mekrūh “mekruh vakit” 59a/11
v.+de 5a/12, 9a/18-19, 22b/11, 29a/8, 30b/14, 34a/6-8, 34b/2, 35a/13, 43a/13, 44b/14, 66a/1	+da 59a/13-14-14-15
v.+den 31a/7, 63a/8	v.-i mu‘ayyen “belli bir zaman”
v.+dendür 30b/15	+de 30b/11-12
v.+i (iy.) 11a/2, 29a/15, 31a/5, 52b/7, 56b/18-19	+i (iy.) 29b/4
v.+inde 32a/5, 57a/1	v.-i müsteħab “müstahap vakit”
	+da 59a/12-13-13-14-15
	v.-i namāz “namaz vakti” 9a/12, 24b/17
	v.-i namāz-ı fecr “sabah namaz vakti” 10b/15

v.-i niza ‘ ‘ölüm zamanı”

+da 4a/17, 4b/6-7

v.-i şalât “namaz vakti” 44b/17

v.-i zevāl “güneşin baş ucunda
bulunma zamānı, öğle vakti” 59a/12

+de 11a/3, 30b/11-12

v.-i zuhr “öğle namazı” 10b/16

vālid (Ar.) Baba.

v.+ümüñ 44b/15

var Mevcut, var.

v. 2b/2, 6b/14, 43b/10-13, 47a/2,
49b/12, 52b/16, 53a/14, 64a/12,
64b/9, 68a/2-6

v. dı 51a/18

v.+dur 2b/3-6-8, 4a/15, 4b/9, 6b/18,
7b/13, 10a/4, 14b/15, 15a/1, 19a/11,
20b/16, 25a/3-15-19, 29b/4, 31b/9,
35b/7, 36b/6, 44a/14, 49a/19,
49b/2-5, 50a/19, 51b/6, 57b/17,
65a/15, 66a/15, 66b/9-12, 67a/3,
68a/10

v. dısa 31b/12

v. idi 2b/2, 7b/5, 48a/17, 49b/15,
50a/3-4, 61a/14, 63a/6

v. iken 4a/9, 40b/10, 44a/1

v. ise 17b/16, 22b/2, 25a/17, 26a/5,
26b/12, 36a/19, 45b/15-18, 46a/4,
50b/12, 65a/4, 66b/8-9

v.-sa 31b/11

var- 1. Varmak, ulaşmak, gitmek.

v. 67a/18

v.-a 6a/15

v.-acağ maḥalde 56a/15

v.-duğda 8a/14-15, 17a/19, 24b/7,
47b/8, 48b/10, 52a/11

v.-ınca 20b/17, 21b/14, 34b/7,
46a/11, 50a/15-15, 50b/10, 51a/4-6,
57b/6, 64b/9, 65b/15-17, 68b/11

v.-incadur 21a/6

v.-ırsañz 125b/19

v.-madı 7b/5

v.-up 6b/6, 37a/13, 45b/8, 65b/4,
65b/8, 66b/7, 66b/17, 68a/5

2. Evlenmek.

v.-up 30b/19

3. Çinsel ilişkide bulunmak, cima
etmek.

v.-amaz 31b/2

v.-dısa 31b/12

4. Tamamlamak.

v.-ınca 34a/5, 34b/6, 35b/5	v. 46a/11
vārid (Ar.) (Hadis için) Söylenmek, söylenmiş olmak.	v. it- “tertıp ve tedvin etmek”
v. ol- “söylenmek”	-di 7a/11
-mış 49b/9	-dügin 7a/17
-mışdur 8a/14, 13a/19, 14a/15, 14b/11, 20b/1, 21a/1, 22b/11, 25a/10, 26a/10, 27a/11, 43b/8, 53a/10, 53b/6 57b/16, 62a/16, 65b/18, 66b/13	(d)-üp 7a/10
	2. Koyma.
	v. 17b/1, 21a/11, 21b/10
vāriṣ (Ar.) Mirasçı, ölülerden sonra onun mirasına hak eden kimse.	vāv (Ar.) Harf-ı vav (و)
v. ol- “mirasa hak etmek”	v.+ile 17b/11-12
-maz 38a/7-7	ve Ve, hem, bir de.
vāṣıl (Ar.) Ulaşama, erişme.	v.1b/4-6-7-8-10-10-11-13, 2a/1-3-6-6-6-8-9-15-15-16-16-16-17-17-18-19, 2b/1-1-2-2-2-3-4-5-5-6-6-6-7-8-8-8-9-10-11-12-12-12-12-13-13-13-13-14-14-17-17-17-19-19-19, 3a/1-1-1-2-2-3-3-4-4-4-4-4-4-4-5-8-9-14-14-17-18-18, 3b/1-2-3-3-3-4-6-6-6-8-9-9-10-11-13-13-14-15-17-17-18-18-18, 4a/1-2-2-2-5-8-9-10-10-13-13-14-14-14-14-15-18, 4b/3-5-5-10-12-14-14-16-17, 5a/4-4-4-4-4-5-5-6-6-6-7-7-9-10-11-13-14, 5b/3-3-3-4-4-5-5-5-5-6-6-7-7-7-10-10-12-12-13-14, 6a/3-4-4-4-8-8-10-10-11-12-13-15-15-17-19-19, 6b/2-2-5-17-17-18-19-19, 7a/1-1-1-1-2-2-6-6-8-9-9-9-12-13, 7b/2-16-17-17, 8a/3-5-6-7-7-8-8-9-9-9-9-10-10-11-11-11-11-
v. ol- “ulaşmak”	
-duḡda 12b/2	
-mak lāzımdur 27a/2	
vaṭı ’ (Ar.) Cima, çiftleşme.	
v. 34b/5	
v. it- “cima etmek”	
(d)-er 29b/11	
-mek23b/7	
vāḡ ’ (Ar.) 1. Tertip ve tedvin etme.	

11-16-18, 8b/1-6-10-11-19-19,
 9a/1-1-7-14-16-17, 9b/5-5-6-8-14-
 15-15-16-17-18, 10a/1-5-6-6-6-6-
 6-7-8-8-9-9-11-13-16-17-17-17-19,
 10b/1-5-7-8-10-10-16-17-18-19,
 11a/1-2-3-3-3-4-4-6-6-7-8-8-10-
 10-11-12-13-14-15-16-16-17,
 11b/1-5-6-10-12-14-17-17, 12a/1-
 2-2-2-4-4-6-18-18, 12b/3-4-4-8-9-
 10-11-18-18, 13a/5-8-9-11-13-16-
 16-18, 13b/1-2-4-5-13-14-14-15-
 16-18-19, 14a/2-3-3-3-4-5-5-6-7-
 7-11-11-13-14-16-17, 14b/6-6-7-7-
 10-12-18-19, 15a/3-4-7-8-11-14-
 15-16-18-19, 15b/1-2-8-11-11-12-
 12-17, 16a/6-7-12-13-15-18, 16b/2-
 2-3-3-3-4-8-15-17, 17a/1-1-1-2-3-
 3-3-5-8-8-9-10-18, 17b/2-2-3-3-4-
 6-7-9-14-15-18-19-19-19-19,
 18a/2-4-6-7-7-8-10-12-18-18-19-
 19, 19a/7-8-11-12-13-14-16-17-17-
 19, 19b/1-1-2-5-8-13-13-17-17-18-
 18, 20a/3-3-3-3-4-5-5-7-8-11-11,
 20b/2-3-5-5-5-6-7-8-10-11-11-11-
 12-14-14-14-14-14-16-17-18-19-
 19, 21a/1-7-10-11-14, 21b/3-8-10-
 10-11-12-18, 22a/1-2-2-6-6-7-9-9-
 9-9-9-10-11-13-13-13-13-14-15-
 15-16-17-18-18-19-19-19, 22b/1-2-
 3-4-6-8-13-14-14-14-16, 23a/2-4-
 5-8-16, 23b/2-6-9, 24a/17-17-18,
 24b/8-10-11-14-14-15-18, 25a/2-4-
 5-5-6-6-7-8-8-13, 25b/10-13-14,
 26a/4-11-12-13-13-14-15-16-18,

26b/3-6, 27a/3-5-15-16-18-19,
 27b/2-3-3-5-12-15-19, 28a/1-2-6-
 11-12-15-17, 28b/2-5-13, 29a/9-12-
 13-14-14-16-18-19, 29b/2-2-5-5-6-
 8-19, 30a/1-3-3-4-5-6-7-7-7-8-9-
 9-10-13-13-17-17-19, 30b/12-14-
 16, 31a/4-9-11-16-19-19, 31b/3-3-
 13-15-15, 32a/1-1-2-7-9, 32b/2-8-
 8-12-13-15-15-18, 33a/8-9-13,
 33b/6-12-14, 34a/3-8-10-13-16-16,
 34b/10-10-10-12-12-19-19, 35a/3-
 3-6-9-10-12-14-16-17-19, 35b/2-4-
 4-5-6-10-14-16, 36a/1-11-11-15,
 36b/4-4-6-7-8-9-10-10-15-15-18-
 18, 37a/2-2-3-4, 37b/5-8-10-10-11,
 38a/6-7-7-8-17, 38b/1-3-3-4-4-9-
 10-10-14-16-18, 39a/8-8-8, 39b/16-
 19, 40a/19, 40b/14, 41a/7, 41b/12-
 16, 42a/5-7-10-11-13-13-19, 42b/2-
 3-11-11-11-12-18-19, 43a/1-11-13-
 14-17, 43b/3-3-4-16, 44a/5-5-6,
 44b/5-6-8-10-17, 45a/5-11-11-12-
 12-16-19, 45b/1-1-1-6-17-17-17-
 18-18, 46a/1-8-9-9-10-10-11-15,
 46b/2-3-6-8-13-16-19, 47a/3-9-12-
 14-18-19, 47b/2-5-15, 48a/3-6-7-
 17-18-18-19, 48b/4-9, 49a/11,
 49b/5-8-10-12-17-17, 50a/1-2-3-6-
 6-7-7-11-13-15-17-17-17-18,
 50b/2-11-19, 51a/1-1-1-1-2-2-3-3-
 3-4-4-4-5-7-8-11-11-12-12-13-14,
 51b/3-7-8, 52a/2-5-17-18, 52b/2-4-
 17, 53a/3-3-4-12-16-19, 53b/1-2-3-
 3-4-7-7-8-10-10-10-11-13-13-14-

- 14-15-17-17-19-19, 54a/2-2-2-5-6-11-16-19, 54b/1-5-8, 55a/2-12-14-18, 55b/2, 56a/1-7-9-9-9-11-12-16-16, 56b/14-16-16-19, 57a/3-4-7-12-12-14-19, 57b/1-4-5-8-13-15-17-17, 58a/2-3-6-7-7-8-8-9-9-9-9-10-10-10-11-11-19-19-19, 58b/1-1-1-2-2-2-2-2-8-8-12, 59a/5-5, 60a/3-6-9, 60b/4-16, 61a/1-17, 61b/9-10-12-13, 62a/3-5-8-13-13-13-14-14-14-19, 62b/1-2-2-3-3-3-5-6-8-10-11-14-15-15-16-16-16-18-18-19, 63a/10-15-19, 63b/6-9-14-14-16-16-18-18, 64a/2-10, 64b/4-7-8-8-10-11, 64b/5-12-14-17-17, 65a/7-16, 66a/1-2-4-6-8-9-17, 66b/14-17, 67a/14-19, 68a/4-16, 68b/1-11-18
- vech** (Ar.) 1. Yüz, cehre.
v.+i (iy.) 6a/8
2. Sebep.
v. 53b/17, 68a/16
3. Usûl
v. 35a/18
v.-i i'tibār "bir meseleyi başka bir mesele üzerine kıyaslamak" 37a/9
- vedā'** (Ar.) Vedalaşma.
v. it- "vedalaşmak"
(d)-üp 21b/19
- vedī** (Ar.) İdrardan sonra çıkan beyaz bulanık yapışkan su.
v. 22b/18-19
- vefā** (Ar.) Kafi gelme.
v. it- "kafî gelmek"
-mese 47b/11
- vefāt** (Ar.) Ölüm.
v.-ı mihter-i 'âlem şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellem "Hz. Muhammed'in ölümü" 3a/5-6, 7a/15
- veillā** (Ar.) Yoksa, Aksi takdirde.
v. 27a/17
- vekīl** (Ar.) Başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse.
v.+üñ 8b/14
- veled** (Ar.) Çocuk.
v.+e 35a/11
v. gel- "çocuk doğurmak"
-di 32a/14
v. getir- "çocuk doğurmak"
-dükde 23b/16
v.-i zinā "nikahsız ana babadan doğan çocuk" 62b/15

velī (Ar.) Bir çocuğun sorumluluğunu üstüne alan kimse.
v.+si 9b/19, 10a/1-2

ve'l-‘iyāzū-bi’llāh (Ar.) “Allah’a sığınırız, Allah korusun” anlamında kullanılan bir cümle.
v. 9a/6

Ve’llāhu a’lem (Ar.) En iyi bilen Allah’tır.
v. 62a/18

Ve’llāhu a’lem biḥaḳīḳeti’l-ḥāl (Ar.) Gerçek durumu en iyi bilen Allah’tır.
v. 60a/1

Ve’llāhu a’lem bi’ş-şavāb (Ar.) Doğruyu en iyi bilen Allah’tır.
v. 67b/5

Ve’llāhu te’ālā a’lem (Ar.) Allah daha iyi bilir.
v. 10a/3, 68b/19

vesā’ir (<Ar. vesā’ire) Bunun gibi ve bunlara benzer.
v. 6b/7, 14a/6, 19b/18, 27a/10, 51b/6, 59b/4

veya Veya.
v. 9a/19

veyāḥūd (<Ar.+Far.) Yahut, veya.
v. 8b/15, 11b/19, 22a/4, 25b/11, 34b/16-16-16-17, 65a/3

vezn (Ar) Tartma, ölçme.
v.+i (iy.) 36a/4
v. olun- “tartılmak”
-mağa 14a/17

vir- 1. Vermek, cevap vermek, ihsan etmek, haber vermek.

v.-e 6a/15, 13a/14

v.-en 8b/4

v.-ene 13b/4

v.-di 4b/16, 32a/13, 54a/15, 68a/6

v.-diler 30b/3

v.-düm 7a/18

v.-dügi 12b/17

v.-dükde 8b/11

v.-irdi 13b/15

v.-irse 30b/18

v.-mek 13a/2-4-5-10-11, 13b/2, 50a/14, 58b/1

v.-mekdür 12b/19

v.-mek gerekdür 13a/16-18, 13b/2

v.-memiş 36a/7

v.-mese 47b/8	v.-ür 3b/2, 7b/16
v.-meseler 46b/8	vitr (Ar.) Vitir namazı.
v.-mez 4a/18, 4b/3-7, 21b/3, 28b/18, 34a/16, 36a/15, 39a/14, 43a/12, 43b/19	v. 14b/16
v.-mezler idi 13a/15	vuḳū' (Ar.) Meydana gelen.
v.-mişdür 4a/6, 30b/4, 39a/14	nādirü'l-v "az vuku bulunan" 2a/1
v.-mişler 22b/17, 36a/7	vuḳū (Ar.) Abdest.
v.-se 9b/14, 13b/3, 68b/7	v. 24a/7
v.-seler 8b/12-15-16	v.+da 22a/14, 25b/13
v.-ür 4a/19, 4b/3, 16b/3, 28b/19, 53b/13, 53a/15	v.+dan 22b/4
v.-ürler 54a/19, 57b/10	āyet-i v. "abdest ayeti" 10a/9-10
v.-ürüz 37b/9	ḥadīṣ-i v. "abdest ile ilgili hadis" 10a/11-12
v.-eyüm 47b/8, 61b/16-17-18-19	naḳḳ-ı n. "abdesti bozmak" 20a/15
<i>cevāb vir-, ere vir-, fetvā vir-, fā'ide vir-, ḥaber vir-, izin vir-, şadaḳa vir-, selām vir-, şifā vir-, ṭalāḳ vi-, zarar vir-, vd.</i>	tecdīd-i v. "yeniden abdest almak" 20a/19, 40b/14, 41b/4
viril- Verilmek.	vücūd (Ar.) 1. İnsan ve heyvanın gövdesi, beden.
v.-di 4b/18-19, 7b/10, 12b/15	v. 48a/6
v.-diler 32a/14	v.+ı (iy.) 42b/6
v.-dükde 5a/2	v.+ında 27a/3, 38a/9
v.-se 8b/8	v.+ınuñ 46b/16
v.-üp 4b/17	v.-ı şerī "mübarek beden" +lerine 37a/4
	v.+a gel- "doğmak, var olmak"

-ür 3b/15	y. 19b/9, 38b/8-8, 39b/3
2. Var olma, bulunma.	yağ- Yağmur yağmak.
v.+ı-la 48a/5	y.-a 48b/17
vücūh (Ar.) Sebepler.	y-up 21b/4
v. 53b/12	yağmūr Yağmur.
Y	y. 41b/9, 48b/17
yā (Far.) Ya (bağlaç).	Yahyā (ka.) Yahya adlı herhangi biri.
y. 2b/15, 9a/19, 54b/15	Y. 54b/14-15
y. 68a/18	yāhūd (Far.) Yahut, veya.
yā... yā... 6a/15	y. 2b/15-15, 9a/18, 12a/12, 13a/2,
yā (Ar.) Ey, hey, harf-i nidâ.	19a/13, 20b/12, 22a/3-3, 24b/12,
y. 5a/2, 5b/3, 6b/9, 7a/17, 7b/6,	25b/12, 26a/11, 26b/2-17, 27a/16,
14a/1-2-14, 14b/1-2-14-17, 15a/19,	27b/13, 29a/1, 30b/11-12, 31b/5-6-
15b/1, 18a/3, 19a/2, 28a/6, 34a/12,	6, 34b/6, 35a/8, 38a/16, 38b/15-15-
36b/7, 41a/10, 44b/12-14, 45b/3-4-	18-19-19, 39b/3-13-15, 40b/2-2-4-
10-12-14, 46a/6, 54b/3, 55b/1,	5-10-11, 42b/5, 43b/17-17-18,
62a/2, 64b/15, 66a/14-14-16	44a/12-13, 45a/13, 46b/18, 47a/16,
yāb (Far.) Bulan, bulucu.	47b/9, 48b/17, 49b/7-8, 53b/16,
y. 66b/18-18	55a/15-16, 55b/1-8-10, 56a/13-17-
Ya'fūr (Ar.) Peygamber Efendimizin	18, 58b/11, 59a/11-12, 60a/9-10,
eşeginin adı.	60b/19, 61a/2, 63b/5, 64a/1-12,
Y. 37a/10-13	68a/1-1-7-7-17
Y.+a 37a/12	Yahūd (Ar.) Hz. Yakub'un oğlu
yağ Yağ.	Yahuda'nın soyundan gelenlere
	verilen isim.
	Y. 56b/16, 65a/2
	Yahūdiyye (Ar.) Hz. Musā'nın dinine
	mensup olan kimse.

Y. 24b/12	y.+larında 37a/12, 54a/16
yağ- Yakmak, ateşe vermek.	2. Görüş.
y.-alum 57a/4	y.+ında 9b/8-8, 28a/11
y.-mağ 25a/8	y.+larında 12a/1, 30a/17
y-salar 49a/14	3. Kat, huzur, nezd.
yağa Yaka, giyeceklerin boyunun etrafına gelen kısmı.	y.+ına 5a/13
y.+sı 18b/5-5	y.+ında 5a/16, 9b/8, 14b/9
yakın Uzak olmayan.	4. Taraf, yön, cihet.
y. gel- “yakın olmak”	y.+a 27b/13
-e 4b/18-18	ya‘nī (Ar.) Yani, demek ki.
yakīnen (Ar.) Şüphesiz.	y. 4b/11, 6a/1, 8a/10, 18b/15, 21a/17, 22a/5-10-12, 30a/19, 31b/6, 34b/5, 36a/9, 36b/16-17, 38b/1, 40a/14, 53b/18, 54b/19, 57b/7
y. 56a/6	
Ya‘kūb (ka.) Ebu Hanīfe'nin öğrencisi.	yapış- Ele almak, dökünmak.
Y. 7a/1	y.-mağla 27a/13
yalan Yalan, gerçeği olmayan.	y.-mağ 24b/18, 25b/12, 31b/19, 51a/3-5
y. söyle- “yalan konuşmak” 4a/13	y.-maya 26a/3
yalnız Yalnız, ancak.	y.-up 39b/18
y. 7b/19, 40a/10, 46a/7, 66b/12	
yan 1. Yakın.	yapışdur- Yapışmak, ellemek.
y.+ına 31b/2, 56b/3, 64b/5	y.-mağ 26a/12
y.+ında 56a/18, 64b/1-5	yaprağ Yaprak.
y.+ından 41b/8	y.(ğ)+ı (iy.) 14b/13

yapuş- Sıkı sıkı tutmak.

y.+ı (iy.) 37b/5

y.-up 57b/12

y. iken 21b/12

yar- Kesip açmak.

y. ol- “ıslanmak”

y.-up 7b/1

-dı 37a/18

yara Hastalıktan dolayı vücutta çıkan
çıban.

-mış 37b/1

-sa 21b/4, 37b/15

y.+dan 38a/10

3. Göz yaşı.

y.+sına 40b/5

y.+la 45a/4

y. ol- “çıban çıkmak”

yaşlık Yaş olma durumu, ıslaklık.

-up 38a/10

y. 21b/7, 27a/13-16

Yāsir (ka.) Hz. Ammar bin Yasir.

yaşmak Yüz örtüsü.

Y. 45b/3-4

y. 51a/11

yaşşı Basık ve yayvan.

y.(ğ)+ı (bl.) 50b/7

y. ol- “basık ve yayvan olmak”

yat- Yatmak.

-sa 36a/4

y.-a 28a/5

yaş 1. Yaş, hayatın çeşitli
dönemlerinden her biri.

y.-arlarken 23a/19

y.+ına 8a/13-15, 24b/7

y.-asın 27b/13

y.+ında 8a/14, 9b/6-7-8-9-11,
29b/15, 30b/17-18, 32a/10-12-14-
15-15-18, 50b/17

y.-up 20b/12

2. Islak, nem.

yatsu namāzı Yatsı namazı.

y 53a/13

y. 21a/17, 26a/3, 33a/17-18-19,
39a/2-13-14, 39b/1-2-11-17

y.+nı 6b/5-10-11, 7a/3, 28a/3,
33a/16

y.+nuñ 11a/2, 13a/3

y. farzı “yatsı farz namazı”	y.-mağla 43b/18-19, 48a/12
+ndan 53a/14	y.-mağ lāzımdur 2b1/17
yay Ok atma āleti.	yaz- 1. Yazmak, kaleme almak.
y. 56a/9	y.-ar 41b/5-19
yayıl- Etrafa dağılmak.	y.-mışdur 18b/4
y.-mayup 29a/3	2. (Sevap) Vermek.
yayka- Yıkamak, temizlemek.	y.-up 35b/2
y.-dılar 48a/18	yazıl- 1. Yazılmak.
y.-duğı 42a/8	y.-an 55a/7
y.-duqları 42a/10	y.-mağ gerekdür 38a/6
y.-madın 24b/18	y.-mışdur 12b/7, 16b/9
y.-mağla 43b/16, 48a/16-17	y.-mış ola 25b/11
y.-mağ 20b/18, 21a/5, 21b/14-16, 26b/13	y.-ur 13b/5
y.-mağ lāzım 51b/3	2. Kaydetilmek.
y.-mağ lāzımdur 26b/12-14-19	y.-mayup 35b/6
y.-r 46b/15	y.-ur 15a/1
y.-rken 19b/3, 21a/19, 39a/8	yed (Ar.) El.
y.-sa 24b/18, 41b/18	y.+inde 2a/3
y.-salar 41b/15	yedi Yedi (7).
y.-ya 26a/2-6-8-9, 51b/4	y. 8a/13-14, 9b/11, 12b/13, 16a/18-19, 16b/1-2-3-3, 17a/4, 34b/6, 42b/2
y.-yup 38b/6	y.+si 10a/5
yaykan- Yıkanmak, temizlenmek.	

yek (Far.)	Tek.	y.+dur 3a/10
	y. 62b/15	yılan Yılan.
yemîn (Ar.)	Ant, kasem.	y. 55b/14-18
	y. it- “ant etmek”	y.+1 (bl.) 55b/19, 56a/1
	(d)-üp 64a/14	yıldız Yıldız.
	-se 9b/15, 55a/10, 64a/8-17	y.+a 20a/9-12
yeñ	Giyecek şeylerin kol kısmı.	yıllık Senelik, yıllık.
	y.+ini 56a/16-16	y. 14b/18-19-19
yerhamükellâh (Ar.)	Hapşırın birinin “elhamdülillah” demesi altında orada bulunanların da hapşırın kişiye “yerhamükellâh” dediği dua cümlesi. 54b/2-13	yi- Yemek yemek. y.-mek 4a/13, 18a/19, 20a/8-9, 24b/17, 38b/4 y.-mekden 18a/18
ye’s (Ar.)	Ümitsizlik.	yigirmi Yirmi (20).
	y.+dür 4a/18	y. 13b/5, 33a/8-10-12-13, 33b/14, 35a/6-13-16, 42b/9-13-16, 44a/11, 44b/3-5
	îmân-ı y “umutsuzluk veren iman” 4b/6	yigirmi bir Yirmi bir (21).
yeşil	Yaprak rengi.	y. 33b/15
	y. 30a/18, 30b/2	yine Yine, tekrar.
yevm (Ar.)	Gün.	y. 7a/11, 11b/17, 13a/9, 23b/13, 24a/15, 28a/2, 32a/19, 32b/3-5-8-12, 36b/9, 39b/3, 40b/14, 42a/17, 64a/16, 66b/6
	y-i âhîret “kıyamet günü” +e 5a/4	yir 1. Yer, mekan.
yıl	Yıl, sene.	y. 47a/1-15-16
	y. 3a/11-11-11-12	

y.+de 9a/5-8, 23a/18, 25a/19, 27b/6,
35b/17, 41b/4, 46b/17, 47a/5, 58a/5,
58b/2, 59b/16, 60b/15, 63b/16,
64b/10

y.+den 23a/2, 25a/2, 40a/15,
53b/19, 67b/11-14

y.+e 25a/13-14, 34a/18, 37a/15,
45b/8, 46a/8-10

y.+i (iy.) 18b/6-8, 27b/11, 51b/10,
58b/4

y.+inde 21b/15, 26a/14, 39b/12,
40b/15, 49b/17, 50b/14

y.+inden 40a/16

y.+ine 8b/1-4 27a/13, 29a/1,
51b/15-19, 61b/3-4-11-14, 64a/10,
67b/2

y.+ler 16b/3

y.+lerden 20b/17

y.+lere 26a/12

y.+lerine 62b/9

y.+üñ 42b/3

y.+inde ol- “uygun olmak, isabetli
olmak.

-ur 21b/13

2. Taraf.

y.+in (bl.) 46b/15

yitiş- 1. Bir devirde yaşamış olmak, bir
kimse veya zamānı görmüş olmak.

y.-mişdür 6b/17

2. Yetişmek, vaktinde bulmak.

y.-mese 52b/13

y.-ürse 41a/8

yog Yok, mevcut olmayan *bk. yok*

y. ken 2b/2, 9a/17

y. ısa 17b/17, 25b/2, 26a/6, 26b/19,
28b/3, 36b/19, 46a/5, 46b/13, 47a/1,
50b/13, 52a/13, 66b/9-10

y. idi 5a/17

y. iken 9a/17

Yoğur- Yoğurmak, hamur haline
getirmek.

y.-mağ 42b/19

yohsa Yoksa.

y. 16a/2, 19a/9, 24b/2, 45a/9,
46a/16, 57b/13, 61a/6

yok Mevcut olmayan, var olmayan *bk.*
yog.

y. 2a/19-19, 44b/18

y.+dur 2a/17-19, 2b/10-19, 3a/7-10,
4a/8-15, 5b/17, 13a/13, 15b/13,
18b/5-7, 19b/17-19, 20a/3-6-8-10,
23b/12-17, 25a/18, 25b/10, 26a/19,

	27a/7-15, 32a/4, 34a/9, 34b/4-9, 36a/17, 37b/4-10, 41a/6, 41b/1, 42b/15, 43a/4, 44b/12, 47a/4, 48b/16, 49b/1-7-18-19, 50a/1-2-7-8, 50b/11-12-14-15-18, 51a/15-16, 51b/16, 62a/10-10-15, 64b/3, 67a/4-6-8, 67b/19	
	y. 15a 25b/2, 26a/6, 26b/19, 27b/3, 36b/19, 46a/5-13, 47a/1, 50b/13, 52a/8, 66b/9-10	
yol	Yol.	
	y. 25a/17, 63a/10, 63b/12	
	y.+a 13b/1, 54a/2	
	y.+da 44a/8, 51a/13	
	y.+ında 55b/7	
yolun-	Çekilip yerinden çıkarmak.	
	y.-mağa 48b/15	
yu-	Yıkamak.	
	y.-madukça 38a/4	
	y.-mağa 37b/19	
	y.-mak 19b/6-7, 22a/9-18-18-19	
	y.-mak lâzımdur 27a/4-5	
	y.-mayınca 37b/15	
yudum	Bir içişte yutulan içecek miktarı.	
	y. 22b/3-5	
yuğarı	Yukarı, üst taraf <i>bk. yuğaru</i> .	
	y. 14a/10	
yuğaru	Yukarı <i>bk. yuğarı</i> .	
	y. 15a/13, 17a/8, 17b/3, 19b/5	
yumuşak	Yumuşak, sert olmayan.	
	y. 48a/19	
	y.(ğ)+ı (iy.) 14b/3	
	y.(ğ)+ına 42b/3	
	y.+larına 14a/14	
yun-	Yıkanmak, temizlenmek.	
	y.-mağa 37b/17	
	y.-mayınca 37b/13	
yuvarlan-	Kendi üzerinde döne döne hareket etme.	
	y.-ur 45b/3	
	y.-ursın 45b/4	
yük	Yük.	
	y. 23a/2	
yükli	Üstünde yük bulunan, yüklü.	
	y. 63b/13	
yüksek	Yüksek, üstün.	
	y. 17b/4, 23a/2, 64b/10	
yüz	1. Çehre, surat.	

y. 53b/15

y.+e 45a/19, 45b/5

y.+i (iy.) 50a/17

y.+in (bl.) 19b/3, 39a/8

y.+ine 18a/5-6, 46a/9

y.+ini 50a/1, 67a/16

y.+leri 3a/18, 17b/15

y.+üñ 20b/16

y.+ünde 50a/3-4

2. Öz.

y.+idür 6a/7

y.+ini 6a/7

yüzük Yüzük.

y. 19a/13, 19b/17-19, 20a/1, 22b/2

Ź/Ž/Ẓ/Ẕ

ẓa'f (Ar.) Zayıflık.

ẓ.-ı başar “uzağı görmeme”

+a 39a/1

ẓafer (Ar.) Başarma, üstüne gelme.

ẓ. bul- “başarmak”

-sa 20b/4

zāhib (Ar.) Bir düşünceye inanan, kapılan kimse.

ẓ.+dür 18b/3

ẓ. ol- “kabul etmek”

-mışdur 36b/14, 64a/4

zāhid (Ar.) Çok ibadet eden, takvā sahibi.

z. ise 44a/6-7

Zāhid Zondusti (ka.) Bir kişi adı.

Z. 49a/16-17

ẓa'īf (Ar.) Güçsüz.

ẓ. 60b/1

ẓ. ol- “güçsüz olmak”

-ur 60b/1

ẓāhir (Ar.) Açık ve belli olan

ẓ. 1b/7, 8b/18, 10b/17, 12b/9, 15b/19, 19b/14, 26a/14, 26b/11, 36b/5, 36b/13, 37b/4, 40b/12, 45a/17, 47a/4, 48b/12-16, 49a/1, 50b/1, 55a/4-11, 56a/2, 57b/6, 58b/13-18, 59b/13, 60b/3, 63a/1-11, 63b/3, 64a/4-7, 64b/2, 65a/6, 66a/9, 66b/15, 67a/16, 68a/3, 68b/2

ẓ.+dür 2b/1, 8b/8, 31b/8

ẓ. ise 65a/6

ẓ. ol- “belli olmak”

-dı 57a/15	zā'il (Ar.)	Yok olma, kaybolma.
-dığı 31a/5	z. ol-	“yok olmak”
-duğdan 34a/19	-a 25a/12	
-masa 23a/15, 40a/18, 60a/10	-sa 20b/13	
-maya 39a/15	-ur 4a/10, 20a/18	
-mayup 35a/8	zālim (Ar.)	Haksızlık yapan, zulüm eden kimse.
-mış ise 34b/17	z. 19b/2	
-sa 51b/15-17, 60a/9-11-18	z.+üñ 55a/1	
-ur 4a/17, 31b/5, 64a/5	zam (Ar.)	Ekleme, katma.
-ursa 60a/19, 60b/14	z. olun-	“eklenmek”
eşhāb-ı kemāl-i z. “zahiri mükemmelliğin sahipleri” 2a/5-6	-ur 33a/12	
zāhiren (Ar.)	zamān (Ar.)	Vakit, zaman.
Görünüşe göre.	z. 35a/5, 44b/17, 48b/18, 66a/19	
z. 34a/9	z.+a dek 24b/16	
zāhiri (Ar.)	z.+da 13a/19, 32b/3	Görünen, meydana olan.
z. 1b/6	z.+ı (iy.) 62a/7	
zahr (Ar.)	z.-ı hilāfet “hilafet zamanı”	Arka, sırt.
z.+ından 3b/2	+leri 3a/10	
z.+ısı 66a/15	z.-ı sa'ādet “mutlu ve mesut zaman”	
zaḥmet (Ar.)	+inde 3a/7, 68b/12	Sıkıntı.
z.+inden 38b/18	+lerinde 25b/7	
z.-i müştēd “şiddetlenmiş bir sıkıntı, eziyet” 55b/1	zan (<Ar. zann)	Zannetme, düşünme.

z.+i-le 47b/14, 51b/14, 53b/15	-dılar 3b/6
z. gel- “düşünmek”	zāt (Ar.) 1. Allah.
-se 56a/7	z.-1 şe'nehu'llāhu ta'ālā “yüce Allah” 6a/4
z. it- “zannetmek”	z.-1 şerîf “mübarek zat Allah Te'âlâ”
(d)-er 29b/11	+ine 2a/18, 2b/3
(d)-üp 13a/3, 40a/17, 51b/12	
zarar (Ar.) Faydası olmayan.	2. Saygıdeğer kimse.
z.+dur 9b/12	z.-1 muhterem “değerli zat”
z.+ı (iy.) 37b/4	+e 6b/16
z. ise 46b/11-11-12-15	z.-1 şerîf “yüce peygamber”
z. gel- “bozmak”	+ini 2b/4
-mez 41a/13	ze'm (Ar.) İddia, zan.
z. it- “bozmak”	z.+le 51b/17
-mez 27b/2, 43b/19	
z. vir- “zarar vermek”	zāyi' (Ar.) 1. Kaybetme, yok olma.
-mez 21b/3, 28b/18, 34a/16, 36a/15, 39a/13, 43a/1	z. it- “kaybetmek”
-ür 28b/19	(d)-er 4a/15
zarf (Ar.) Kılıf, zarf.	z'.ol- “yok olmak”
z.+ile 25b/12-13	-dığı 4a/16
zārī (Far.) Ağlama, inleme.	2. Boşa gitme.
z.+ile 45a/5	z. ol- “boşa gitmek”
z. kıl- “ağlamak”	-maz 9a/7
	3. Unutma.

z. eyle- “unutmak”	z.+ine 39a/13
-düm 34a/13	z.+ini 38b/3
z. it- “unutmak”	ze‘m (Ar.) Zan, iddia.
(d)-üp 34a/10	z.+ile 51b/17
zebān (Far.) Dil.	zemzem (Ar.) Kabe’de bulunan meşhur kuyudan çıkan kutsal su.
ma‘şiyet-i z. “dil ile yapılan günah”	z.+i (bl.) 22b/4
4a/9	
zehre (Far.) Safra, öd.	zemīn (Ar.) Toprak.
z.+si 38b/9	z. 47a/14, 48a/12-19, 48b/14
zekāt (Ar.) Belli bir miktarı aşan mal ve paranın kırkta biri yoksullara dağıtılma işi.	z.+e 17b/1, 48b/15, 4a/11
z. 6b/2, 9b/17-18	cümle-i z. “yeryüzü” 10a/15
z.+ı (iy.) 20a/4	zen (Far.) Kadın.
z. vir- “zekat vermek”	z.+lere 13a/12
-e 6a/15	zevāl (Ar.) Güneşin baş ucunda bulunma zamānı, öğle.
ītā’-i z. “zekat verme” 5a/6	z.+inden 10b/16
zeker (Ar.) Erkeklik organı.	vaqt-i z. “öğle vakti” 59a/12
z. 50a/16	+de 11a/3, 30b/11-12
z.+den 38b/16	zevc (Ar.) Koca, eş.
z.+i (bl.) 39a/15	z. 24a/2-4-7, 24b/12-13, 29b/9, 51a/7
z.+i (iy.) 39b/8	z.+i (iy.) 20b/11, 29b/11, 30b/18, 34a/6
z.+inde 39b/17	z.-i āḥir “başka evlilik”
z.+inden 39b/5	

+e 30b/19

z. 19a/13

zevce (Ar.) Bir erkeğin nikahlı eşi,
karısı.

zıkr (Ar.) 1. Allah'ın ismini anma *bk.*
zıkir.

z. 23b/11, 24a/3-6, 24b/12, 27a/15,
51a/7

z. 57b/4

z.+den 9a/14, 29b/9

z.+ine 35b/1

z.+nün 24a/6

'ibâdet-i *zıkr* "Allah'ın isimlerini
söylemek sûretiyle yapılan ibâdet"
5b/17

z.+si 9b/5, 39a/16, 56b/3-8

2. Belli bir konu üzerine konuşmak,
bahsetmek.

z.+sine 9b/14, 56b/2

z. it- "söz etmek, bahsetmek"

z.+sini 39b/15, 56b/7

z.+sinün 51a/7

(d)-er 6a/2

z.+ye 24a/8, 24b/13

-miş 6a/3

zeyrek (Far.) Zeki, anlayışlı.

-mişdür 6a/13

z. 6b/13

z. olın- "zikredilmek"

z. ol- "zeki olmak"

-an 11b/7

-ur 6b/13

z.-i hâzret-i Mūsā 'alyehi's-selām
"Hz. Musa alyehisselām'dan söz
etme"

zihār (Ar.) Bir kocanın karısına "sen
annem gibisin" ya da kendisiyle
evlenmesi haram olan birine
benzetmesi.

+ile 5b/18-19

z. 31a/19

z.-i şalât "namaz hakkında
konuşmak" 5b/19

ziyā' (Ar.) Kayıp, yitim.

zimm (Ar.) Bir kimsenin üzerine
geçirdiği ve ödemeye mecbur
olduğu borç.

z.+ında 23b/14

zihgır (Far.) Sağ elin başparmağına
takılan atış yüzüğü, şast.

ehl-i z. “İslam hukukuna göre yönetilen devletlerinde yaşayan gayrimüslimler” 20a/7

zimmī (Ar.) İslam devletind Müslüman olmayan, vergi verip canını koruyan kime.

z. 6a/14

zinā (Ar.) Nikahsız cinsel ilişki.

z.+dur 23b/8

z. it- “zina etmek”

-mek 4a/14

zincifre (Ar.) Kırmızı renkli tabiî cıva. sülfür, sincerf.

z.+leri 19b/12

zīnet (Ar.) Süs.

z. 20a/1, 51a/1

zīrā (Far.) Zira, çünkü.

z. 4b/9, 5a/12, 6b/2, 7b/19, 8a/4-16, 8b/18, 9a/4, 9b/1, 12a/8, 13b/17, 18b/3, 19a/9, 20a/19, 20b/2, 24a/5-6, 26a/3-10, 27a/8, 28b/2, 30a/14, 31b/8-9-16, 32b/6-9-10, 33b/3-5-16, 34a/9-16, 36b/5, 37a/9, 37b/10-19, 38a/13, 39b/1-14, 41b/1, 42a/1, 45a/14, 46a/1-2, 47b/17, 48a/2, 49a/10-13, 49b/5, 50a/2-6-12, 50b/3-5, 52b/2, 53a/9, 54a/8, 55a/5-12, 57b/17, 58a/2, 59b/5, 60a/19,

60b/14, 61a/3, 62a/10, 62b/2, 64b/3, 66b/15

zīrāʿ (Ar.) Dirsekten orta parmaklarına kadar uzunluk ölçüsü.

z. 36a/10, 41b/12-12, 42a/15, 43a/14-14-17-17

z.+da 42b/2

z.+dur 42b/1

zīrāʿat (Ar.) Çiftçilik.

z. it- “çiftçilik yapmak”

-mek 62a/5

zirnīḥ (Far.) Bir şeyin çok ufak, çok önemsiz parçası,bk zırnık.

z. 45b/17

Ziyādāt (ea.) Bir kitabı içerik veya kronoloji açısından eksiklerini gidermek ve ilâveler yapmak amacıyla yazılan eser türü.

Z. 10b/15

ziyāde (Ar.) 1. Fazla, Aşırı.

z. 4a/2, 7b/4-9, 28b/9, 29b/16, 30a/8, 40b/9, 51a/8, 5a/10, 62b/13-14, 65a/4

z.+dur 57a/10

z. ise 35b/19, 46b/5

z.+si 17a/4, 19b/13-17, 33a/1-2

z.+si-le 36b/3	(d)-er 40b/4-5
z. it- “ilave etmek”	(d)-erse 20a/16, 40a/16
(d)-en 19b/2	-di 40a/17
(d)-erse 67a/4	zulm (Ar.) Haksızlık, adaletsizlik.
z. ol- “fazla olmak”	z. it- “zulüm etmek”
-mak 16b/7	-mek4a/14
-sa 29b/17	-mez 3a/16
-ursa 46b/14, 67b/14	zulmet (Ar.) Karanlık.
2. Tercih.	z.+de 60b/16
z. 11b/8	z.+den 51b/10
zuhr (Ar.) Öğle vakti.	Zübeyr (ka.) Hayattayken Cennet ile müjdelenmiş on sahābīden biri.
z.+dan10b/18	Z. 3a/4
şalāt-ı z. “öğle namazı”	Zühd (Ar.) Takva, perhizkarlık.
+ı (bl.) 13a/1	Z.-i İmām A‘zam “İmam Azam’ın takvası” 7b/3
vaqt-i z. “öğle namazı” 10b/16	
zuhūr (Ar.) Çıkma, meydana gelme.	
z. it- “görünmek, meydana gelmek”	

2. EKLER DİZİNİ

+A- (isimden fiil yapım eki): beñzer 20a/5 (3), diledi 4b/17 (4), dilerse 3a/15 (5), düzelmek 22a/12, gözedüp 66b/6, kanayup 40b/8, oynamak 17b/19

-a (fiilden isim yapım eki): yakası 18b/5 (2)

+A (yönelme hâli eki): âbdeste 27b/2 (9), ‘abdına 8b/15, âdāba 20b/1 (2), adama 37a/8, ağaca 62a/10, ağzına 18a/15 (3), ağızlarına 42b/12, ağzumuza 65a/13, âhire 30b/19, âhirine 35b/5 (3), aḥşāma dek 25a/12 (2), ‘ākile 24b/11, aḵmağa 38a/10, alana 13b/5, ‘ālem-i bālāya 57a/18, ‘Alīye 5b/2, almağa 43a/2, alnına 19b/3, altına 7b/5 (9), ‘amele 2b/10 (2), ‘ameline 56a/5, anlara 13b/2 (3), A‘rābīye 48a/14, arasına 66b/11, arḵasına 17a/5 (7), ‘Arş-ı a‘lāya 21a/2, ‘arza 36a/10 (2), aşlına 45b/19, āsmāna 16b/16, aşağıya dek 46a/12, āşināya 13a/16 (2), ata 59b/17 (2), āteşe 50a/5 (3), ‘avdete 14a/17, ‘avrata 23b/2, ‘avret-i ġalīze 50a/15, ayağa 65b/16, ayağına 66a/9, ayaklarına 51a/2 (2), a‘zā’sına 51a/5, ‘azīze 7a/15, bāb-ı mecscide 4b/16, bālīge 24b/10, başa 14a/11 (5), başına 21a/19 (6), başlamağa 39a/9, bāzāra 18b/10 (2), bedene 39b/18, beden-i insāna 38a/3, bedenine 39b/18, berāberine dek 14b/3, berātine 35b/2, bezine 31a/4, bī-ġāneye 13a/19, Bilāle 57a/15, bilmege 2b/19, bināya 41a/1, birine 5a/9 (3), birbirine 11b/7 (3), bir kimesneye 13b/3, bize 2b/8 (4), boynuna 21b/12, bunlara 20a/5 (3), bülūğa 50b/4, bülūğa dek 8a/17, bülūğına dek 8a/16, cānibine 7a/3 (3), cehenneme 14a/16, cemā‘ate 14a/3 (3), cemā‘atine 65b/4 (2), Cenāb-ı Hāḵḵa 61a/4, cenāze bābına 38a/6, cennete 3b/10 (4), cerāḥate 46b/15 (2), cevāza 25b/7, cihete 60a/6 (10), cihetine 61a/5, cihet-i uḥrāya 60b/8, cimā‘a 34a/16 (2), civār-ı msecide 63a/14, cum‘aya dek 53b/4, cümleñüze 47b/16, cümlesine 44a/9 (2), çerāğa 50a/7, çıkarmağa 42b/5, çıkıya 33a/16, dāḥiline 39a/19, damına 32a/2, defter-i ‘amāline 15a/1, dellāka 12, derse 7a/5, deryālara 37a/7, diblerine 20b/17, dirseklere 21a/6, dirseklerine dek 46a/8, dīvāneye 8a/11 (2), dīvārına 18a/9, dīyārına 25b/18, dizlere 50a/15, dizlerine 51a/4 (2), dökmege 36a/3 (2), du‘āya 17b/17, edebe 49a/13, eḥādīs-i şerīfeye 7a/8, ekmege 24b/18, eline 14b/12 (3), ellere 45a/19, ellerine 26a/5 (3), enbiyā-yı kirāmına 2b/9, ere 23b/1, eşḥāba 13a/14 (3), eşḥāb-ı güzīne 19a/16 (3), eṭrāfına 29a/2 (2), ezāna 57b/16, ezān-ı farza 34a/14 (3), ezān-ı şerīfe 57b/14, farzına 52a/12 (2), faẓl-ı Hāḵḵa 15b/2, faẓl-ı Hāḵḵ ile 3b/11, ferceye 66b/8, fercine 33a/14 (5), ferc-i ḥāricine 39b/7, ferīştelere 2b/5, fıḵh-ı şerīfe 1b/9, ġazāya 6a/15, geçmege 44b/17, gelene 8b/18, gelmesine 44b/17, gibilere 63a/4,

gitmege 5a/8, göbeline 50b/10, göbeline dek 50b/13, göğüse 15a/15, gurûba dek 11a/7, gusle 40a/11 (2), güşesine 48a/14, günâhlarına 4b/8, güne 34a/1 (2), güne dek 24a/16 (4), gününe 34a/5 (2), hâb-ı 'ibâdete 28a/4, hadîş-i şerîfe 53a/12, hadîş-i şerîfine 15b/5 (2), hâk-i pâke 11b/12, Hâk sübhânehû ve ta'âlâya 5a/7, halîfeye 41a/8, hammâma 25b/15 (4), hammâmına 50b/18 (2), hanefîye 65a/1, harâbına 62a/11, hârice 33a/19, hâtırına 64a/15, hatuna 23b/19, hatunlara 13a/11 (4), havâya 18a/12, hayvâna 23b/4 (2), hayza 30a/14, Hâzret 'aleyhi's-selâma 61a/15, hâzrete 5a/18, hâzret-i 'aleyhi's-selâma 49b/13, hâzret-i 'Alîye 5b/2, hâzret-i Cembrâ'îl 'aleyhi's-selâma 16b/17, hâzret-i Hâlîka 22a/7, hâzret-i İmâma 7a/14 (2), hâzret-i İmâm-ı A'zama 7a/16 (2), hâzretlerine 12b/1 (10), Hâzret şalla'llâhu 'aleyhi ve selleme 49b/10, helâya 21b/19, her birine 47b/19 (2), hilâf-ı Kibleye 61a/14, hilâfına 60a/13, hilâfetine 41a/3, huzûrına 30b/8, hükmüne 24b/7 (2), 'Irâka 68a/5, 'ibādâta 2a/1, içerüye 41a/16, içine 38b/3 (3), içmege 44a/9, idene 7b/15 (3), idenlere 11b/16, ikâmete 65b/13, ikisine 23b/3, imâma 16a/3 (15), İmâm Buḥârîye 64a/7, imâmete 62b/11 (3), İmâmeyne 8b/5 (6), İmâm-ı A'zama 8b/4 (3), İmâm-ı Ebû Yûsufa 6b/13 (2), İmâm-ı Muḥammede 29a/19 (6), imâm-ı nisvâna 64a/19, İmâm-ı Şâfi'îye 9a/13, imânına 4a/7, İslâmına 6a/15 (4), istiḥsâna 59b/2, istimrâr-ı deme 33b/11 (2), işe 62b/8, itmege 8a/12, Kâ'beye 21b/14 (4), kabîlesine 65b/4, ka'de-i aḥîre 12a/14, ka'deye 11a/11 (4), kâfire 9a/2 (2), kâfirlere 3b/1, kalbe 55a/13, kana 34b/9, kâra 25b/10, kaẓâya 52b/19, Kavle 53a/12, kavline 8b/7, kavme 45b/9, kendiyeye 18b/8, kendüye 25b/8 (3), Kibleye 10a/6 (5), kılana 65a/19 (2), kılmağa 17b/16 (2), kıyâma 11a/13, kıza 8b/11, kiliseye 62a/5, kime 18a/3, kimesnelere 19b/19, kimesneye 46b/10 (7), kitâblarına 5a/4, (2), kıyâsa 59a/19 (2), kollarına 17b/2, köpriye 63b/15, Kûfe Câmîi şerîfine 7a/5, kulağına 57b/12, kulaklarına 21b/11, Kur'an-ı 'azîmu's-şâna 7a/8, kuyusına 42b/1(7), kuyuya 44a/18, küffâra 3a/14, küllîsine 12a/13, libâsına 28b/9 (3), ma'bûda 61a/4, maḥalle 49b/12, maḥallerine 51a/1, maḥall-i secdeye 16b/19, maḥalline 16b/16 (3), mâ'-i ṭahûra 43a/12, (2), maḳâmına 21b/5 (5), ma'nâsına 15b/13, ma'nâsınadır 12a/8 (4), ma'şiyete 61a/19, maşlahate 59a/2, Medîneye 57b/10, mef'ûle 23b/9, mekşeye 45a/1, melâ'ikelerine 5a/3, melâ'ikeye 18a/5, meleklerine 21b/19, menîye 23a/19 (2), menziline 9b/18, mertebeye 5a/8, mescide 25b/5 (4), mescid-i Akşâya dek 57a/17, mescid-i şerîfe 4b/17 (9), mescid-i şerîfine 6b/6, mes'eleye 55a/8 (3), meshine 21b/3, meyvesine 62a/7, mihrâba 65b/15 (3), mihter-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve selleme 12b/14 (3), mîzâne 14a/15, muḳtedîlere 59b/4, muḳtedîye 68b/18, mûma 50a/5 (2), muşhaf-ı şerîfe 31b/19, mü'minlere 3b/1, mü'minîne 3b/14, münâcâta 14b/1, münâfiḳlara 3b/1, müslime 8b/3 (2), müteṭavvî'a 65b/6, müteyemmime 47a/11, nâ-

bālîge 24b/10, nafaḳaya 24a/1 (2), namāza 8a/12 (19), namāzına 52a/11 (2), namāzlarına 41a/12, nāsa 13a/5 (2), nefsine 29b/9, nisā-i t̤ā'ifesine 20a/2, nisāya 2a/6 (3), nisvāna 64b/3, nüfesāya 12b/8, oğlanlara 50b/16, oğlıña 5a/19, oḳumağa 68b/4 (2), oḳumamağa 55a/9, olana 5a/6, olanlara 5b/7, olduḡına 5a/5 (2), olmağa 6b/4 (6), olmasına 18b/2 (5), omuzlarına 17a/2, olına 18a/5 (2), olınmağa 14a/17, oturmağa 4b/19, öḳçesine 66a/9, öñine 17a/2 (2), öpmesine 56b/9, parmaḡına 38b/13, pederine 5a/16, rek'ate 52b/18 (8), resüllerine 5a/4, re'y-i cihet-i uḡrāya 60b/6, ricāla 14a/7 (2), rivāyete 64a/7, rücū'a 8b/13 (2), rükū'a 56a/15 (2), rüknine 12a/11 (2), şabāḥa 6b/5 (3), şabāḥ namāzına 52a/11, şafa 65b/16, şaflara 41a/14, şaḡa 17b/19 (4), şaḡına 66a/15, şaḡırlara 13a/13, şāḥibe 4b/18, şāḥib-i sa'ādete 4b/18, şahrāya 67b/16, sâ ile 5b/5, saña 18a/3 (4), şariya 23b/1, şavma 34a/16, sāyesine 7b/6, secdeye 17a/19 (2), sefīneye 11b/15, şevāba 13b/4 (2), şıfatına 2b/3, şıfatlarına 2b/4, şıḡara 8a/17, size 5a/12 (2), şola 17b/19 (3), söylemege 28a/14, su'āle 60b/15, şufūfa 64b/9 (3), şulamağa 62a/10, şuya 26a/7 (8), sünnete 52a/12 (2), sünnetine 52b/13, sünnetlerine 53a/16, şāfi'īye 65a/2, şān-ı şerīfine 2b/5, şeye 25b/12, şeylere 20a/5, ta'āma 46a/2, t̤ā'ata 61a/18, ta'dīl-i erkāna 11a/19 (2), taḡayyüre 68b/15, taḡārete 45a/10 (2), taḡārete mi 45a/9, taḡāretine 34a/9, t̤ā'ifesine 30b/10, tamāmına dek 32a/11 (2), tarafa 2a/1 (4), tarafına 7a/4 (8), tarafına dek 21b/10, taşdıḡe 4a/8, taşrasına 54b/17, tekḡire 50b/1, teveccühe 61a/5 (3), teyemmüme 47a/11 (2), topraḡa 11b/17 (3), topuḡına dek 40a/5, ta'yīnine 41a/6, ucına 17a/1, 'ulemā-i Ḥanefiyyeye 9a/14, 'uḡva 22b/7, üstine 15a/16 (4), üstinine 21b/12, üzerine 2a/15 (37), üzerindedür 7b/18 (9), üzerlerine 8a/9 (2), üzerüme 13b/15, vaktine 51b/9 (2), vaktine dekdür 10b/19, veled 35a/11, virene 13b/4, vücūd-ı şerīflerine 37a/4, Ya'fūra 37a/12, yana 27b/13, yanına 5a/13 (4), yaşına 8a/13 (3), yevm-i āḡirete 5a/4, yıldıza 20a/9-12, yire 25a/13 (7), yirine 8b/1 (12), yirlere 26a/12, yirlerine 62b/9, yola 13b/1 (2), yolunmağa 48b/15, yumağa 37b/19, yumuşaḡına 42b/3, yumuşaḡlarına 14a/14, yunmağa 37b/17, yüze 45a/19 (2), yüzine 18a/5 (3), za'f-ı başara 39a/1, zamāna dek 24b/16, zāt-ı muḡtereme 6b/16, zāt-ı şerīfine 2a/18, zekerine 39a/13, zemīne 17b/1 (3), zenlere 13a/12, zevcesine 9b/14 (2), zevceye 24a/8 (2), zevc-i āḡire 30b/19, zikrine 35b/1

-A (teklik üçüncü şahıs istek eki): açılmaya 41b/15, aḡa 48b/17, bilmeye 4b/14, bula 39b/17, bulına 41a/2, çıḡa 22a/7 (3), diye 57b/17, döne 67b/3, dura 66a/15 (3), duta 4b/10 (2), dutına 26a/10, eyleye 20a/19 (7), geḡe 24b/17 (4), gele 4b/18 (6), gelmeye 25a/13, getüre 4b/12 (4), gide 51a/11, gire 25b/2 (3), göre 8b/4 (30), görünmeye 51a/12, ide 5a/1

(16), idine 8a/16, itmeye 22a/4 (3), kıla 23a/18, kaldura 30b/13, kalka 65b/17, kıla 50b/3 (4), kıya 22a/1, okuya 59a/2, ola 2a/16 (47), olası 18a/7, olına 18a/5 (2), olmaya 13a/19 (14), örte 50b/2, örtmeye 21a/5, söylemeye 22a/2 (2), söyleye 4b/12, vara 6a/15, vire 6a/15 (2), virmeye 51a/14 (2), yağa 48b/17, yapışmaya 26a/3, yata 28a/5, yaykaya 26a/2 (5)

-A (zarf-fiil eki): bilemedi 61a/12, bulamayup 39a/10 (3), idemez 32b/7 (4), kılamaz 29b/4, kılamazlar 8a/10, olamaz 30a/14, varamaz 31b/2

A-sIn (teklik ikinci şahıs istek eki): bulasın 14b/15, idesin 7a/18, yatasın 27b/13 *bk. -sIn (teklik ikinci şahıs istek eki)*

a-sIn (teklik ikinci şahıs istek eki): oturasIn 27b/12 *bk. -sIn (teklik ikinci şahıs istek eki)*

-acak (gelecek zaman üçüncü şahıs eki): idecekdür 11b/18

-AcAK (sıfat-fiil eki): diyecek (kadar) 67a/19, düşecek (meretebe) 27b/7, geçecek (yol) 25a/17, gelecek (cum'aya dek) 53b/3 (2), gelecek (hâli) 49b/17, gelecek (mağalde) 49a/9, gelecek var ise 66b/9, idecek (kadar) 48a/1 (2), idecek (şevb) 36a/9, idecek (yir) 47a/14 (2), idecek (yirden) 67b/13, kılacak (kadar) 29a/7, kılacak (vakt) 32a/5, olacak (iş) 56a/9 (2), olacak (meretebe) 40a/10, varacak (mağalde) 56a/15

-ak (fiilden isim yapım eki): dudağı 18a/16, dudağını 21a/5, dudakda 51a/10, kurağdur 62a/9, yumuşağı 14b/3, yumuşağına 42b/3, yumuşak 48a/19, yumuşaklarına 14a/14

-A-lAr (çokluk üçüncü şahıs istek eki): götüreler 48b/3, ideler idi 28a/5, ideler idi 5a/14, koyalar 62b/9, tapalar 50a/6, uralar 18a/6

-AlUm (çokluk birinci şahıs emir eki): dutalum 6a/3, gidelüm 44b/13, idelüm 62a/2, yağalum 57a/4

-an (fiilden isim yapım eki): yalan 4a/13

+an (isimden isim yapım eki): oğlan 34b/15 (2), oğlanlara 50b/16, oğlancuk 50b/17, oğlanların 20b/18

-An (sıfat-fiil eki): akan 26b/8 (9), ağıandan 26b/4, alana 13b/5, alınan 42b/7, biten 20b/17, çıkan 43b/2, diyen 7b/19, doğandan 34b/13, gelen 8b/3 (4), gelene 8b/18, geleni 8a/17, gelenler 5a/13, gören 29b/12 (4), iden 7b/11 (16), idendür 13a/9, idene 7b/15 (3),

idenlerdür 13a/9, idenlere 11b/16, idenüñ 14b/5, itmeyen 14a/2, kalduran 14b/8, kesen 26a/11, kılan 59b/10 (2), kılan 65a/19 (2), kılanuñ 65a/19, kılınan 14a/3 (3), kurandan 43a/9, okınan 2b/11, olan 3a/3 (76), olana 5a/6, olanda 46a/3 (2), olandur 30a/12 (6), olanlara 5b/7, olanların 63a/4 (4), olmayan 2a/6 (8), olmayandır 30a/9, olmayanı 14a/1, olınan 11b/7 (4), oturan 58b/10, tapan 20a/12, tapanların 20a/9, tayandığı 20b/12, toğandan 34b/14, toğuran 34b/13, viren 8b/4, virene 13b/4, yazılan 55a/7

+ar (isimden isim yapım eki): birer 19a/16 (5), üçer 17a/4 (4), on beşer 31a/11 (2), *bk. +şar*

-ar- (fiilden fiil yapım eki): çıkar 50b/7, çıkardı 7a/5, çıkardıkda 39b/2, çıkarmağa 42b/5, çıkarsa 28b/16 (4), çıkarup 25b/3 (2), kızardı 38b/1, kızarsa 29a/4, koparmak lâzım 27a/5, koparılmış çiçek 27a/3

+ar- (isimden fiil yapım eki): ağardığı 51b/10

-Ar (geniş zaman teklik üçüncü şahıs eki): açar 16b/2, açar 40b/6, açarken 29a/9 (2), bağlar 15b/13, bakarsa 18a/3 (2), batarken 59a/12, biterken 31a/8, bozar 27b/4 (12), bozardı 38b/1, bozarsa 64a/13, çıkar 39b/1, doğarken 11a/3 (4), geçerdı 17b/6, geçerse 34a/1 (3), gider 20b/4, giderken 13b/1 (6), gider misiñiz 18b/10, giderse 28b/12 (2), girer 24b/7, içerse 29a/4, ider 3a/16 (89), iderdi 7a/5 (10), iderdüñ 14b/4, iderken 11a/3 (8), ider mi 46a/16, iderse 11b/9 (28), kıpar 16b/1, kılar 29a/9 (18), kılardı 11b/2 (3), kılarırken 31a/3 (8), kılar mısın 19a/2, sıvarken 18a/12, silerken 18a/11, şokardı 37a/14, yazar 41b/5 (2) *bk. -r.-Ir, Ur (geniş zaman eki)*

-Ar (sıfat-fiil eki): açar şu 44a/5, açar şudan 44a/7, açar şuya 41b/7, gezer maķülesi 23b/17, kılar gördı 49a/18, tıpar yokdur 50a/7

-ArAK (zarf-fiil eki): iderek 64a/10 (3), olarak 1b/11

+arı (yön gösterme hâli eki): yukarı 14a/10 *bk. +aru*

-ar-um (geniş zaman birinci teklik şahıs eki): bakarum 18a/3, iderüm 62a/3

-Ar-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): içerlerse 22b/5, dönerlerdi 67b/1, giderler 4a/19, giderlerse 62b/9, iderler 6b/7 (5), iderlerdi 19a/5 (2), iderler idi 11b/16 (3), iderlerse 46b/7 (2), kılarlar idi 37a/2 (2), öperler idi 50a/14

-ar-sın (geniş zaman teklik ikinci şahıs eki): ararsın 18a/4, bakarsın 18a/3

+ArU (yön gösterme hâli eki): içerü 49b/10 (2), içerüsünde 5a/7, içerüye 41a/16, yukarı 15a/13 (4) *bk. +arı*

-AyUm (teklik birinci şahıs emir eki): itmeyeyüm 64a/8 (2), kılayum 61b/5, kılmayayum 64a/17, vireyüm 47b/8 (5)

+cA (eşitlik eki): ardınca 5a/10, kavlince 18b/8 (27), kavllerince 52a/2 (2)

+cak (isimden isim yapım eki): ısıcağ 46b/10 (2)

+cık (isimden isim yapım eki): azacığ 43a/8 *bk. +cuk*

+cuk (isimden isim yapım eki): oğlancuk 50b/17 *bk. +cık*

+dA (bulunma hâli eki): âbdestde 19b/3 (4), ‘âdet-i hayzında 30b/10, âhirde 53a/16, ahîrede 10a/9 (3), âhîretde 4a/18 (9), âhîrinde 30a/15, ‘ağabinde 27b/17, alçağda 64b/11, amânda 53b/4, arasında 26b/17 (4), ardlarında 16a/13, ardında 47a/3 (12), ardında ise 67a/13, arzda 46a/1, arz-ı mağşûbda 11a/8, âşârda 21a/1, aşlında 43a/10, ‘aşrında 3a/9, ayda 32a/13 (2), ayaklarında 37a/16, âyetde 55a/15 (3), bâbta 45b/6, bâğda 64a/1, balçıkda 47a/17, balğamda 28b/17 (2), başında 18a/14 (2), bâzârda 23b/17, bedende 35b/14, bedeninde 46b/14, belde-i İslâmda 56b/14, beyninde 44b/4 (4), beynindedür 7b/10, bezde 31a/5, birinde 44b/10 (2), bölükde 19b/14 (6), bunlarda 40b/3 (3), buyurduklarında 45a/2 (2), cānibinde 63b/15 (2), cebhelerinde 11b/13, cehriyyede 16a/14, cenāze namāzında 15b/12 (4), cennetde 3b/12 (3), cevābında 48b/14 cihānda 14b/15, cimā‘da 23b/11 (2), çıkuğlarında 5a/16, çıkıda 33a/17, çoğında 46b/17, dāhîlindedür 10a/5, dāhîl-i şalātda 10a/8, dāhîl-i şalavātdadur 10a/7 (2), dalında 58b/14 (2), dār-ı harbde 8b/1 (3), dār-ı İslamda 8b/17 (2), demde 30b/5, destārda 19b/13, devletde 5b/6, didüklerinde 44b/13 (2), dirhemde 19b/18, dīvārda 45b/14, dīvārda ise 49b/15 (2), dördüncide 53b/8 (2), du‘āda 14b/10, du‘ā-ı künūtda 12b/4, dudağda 51a/10, dūzağda 4a/11, dünyāda 4a/19 (3), ehl-i ‘Irākda 68a/5 (2), ehl-i sünnet ve cemā‘atde 5a/14, elinde 37b/2, emşālda 18a/17, enbiyāda 18a/17, eşerde 22b/11 (6), eşnāsında 10a/1, etlerinde ise 27a/1, evvelinde 30a/15 (3), eyyām-ı bülūğda 29b/15, ezān-ı şerîfde 57b/3, farzda 12a/7, ferşinde 26b/11, Fetvā-i Kā‘idiyyede 43a/5, fevķānīde 64b/13 (2), ğayr-i maħalde 8a/5 (2), ğazāda 19a/5, ğılāfında 39b/6, ğicede 61a/12, ğicelerde 27a/10, ğirdüklerinde 11b/15, ğirüde 63b/8, ğözinde 39a/1, ğurūbda 30b/12, ğuslde 19b/8 (4), ğünde 24a/10 (7), ğüninde 34a/7, ğünlerinde 30b/4, ħābda idiler 52b/2, ħaberde 27a/10, ħacda 24a/18, ħadīs-i şerîfde 13b/2 (10), ħalde 9a/7 (4),

hâlinde 31b/16 (2), hâl-i niza'da 4/16, hâl-i şîgarumda 6b/4, halkda7a/6, hammâmda 26a/13 (4), hânede 58b/7 (2), hanefiyyede 65a/4, harbde 8b/1 (3), harâret-i havâda 42b/5, hâricinde 10a/5(2) havâda 7b/4, havâlînde 7b/4, havfdayım 7a/18, 7b/2, hayzda ise 31b/13, hażerâtından 37a/11, her birinde 59a/19, hicretde 57b/11, Hidâyede 19b/16, hikmetinden 5b/19, hilâfda ise 49b/19, hizmet-i fetvâda 1b/10, hulâşada 41b/19, huşuşında 11a/4, hükmda 48a/10, hükminde 58b/4 (2), hükmindedür 37b/13 (10) ibtidâda 25b/10, ibtidâ-i hayzda ise 31b/12, ibtidâ-i İslâmda 15a/14 (4), ibtidâ-i İslâmda idi 54a/19 (2), ibtidâ'-i İslâmda ise 16b/16, ibtidâ-yı namâzda 7b/16, içinde 10a/5(42), içinde iken 60a/16, ikide 13a/2 (2), ikincide 57a/14, ikisinde 40a/11, iltikâ-i hatneynde 22b/15, imâmda 67a/10, imâmetinde 62b/14, isti'âbda 46a/14, istibrâda 31b/2, itdüklerinde 5b/16 (2), kabza-ı kudret-i İlâhiyyede 3a/15, ka'dede 17a/1 (6), ka'dede ise 68a/18, ka'de-i âhîrde 10a/9 (5), kad kâmeti's-şalâtda 66a/2, kapusunda 65b/14, Qarârdadda 21a/16, kâselerinde 20a/9, katında 8b/2 (138), kavlinde 15a/2 (4), kavli-i Mâlikde 14a/11, kavli-i Şâfi'îde 14a/11, kavli-i Tâvûsda 14a/10, kavllerinde 8b/2 (8), kavme-i rükû'da 15b/11, Qâzîhânda 42a/14, kelime-i şehadetde 15a/9, kenârda 19b/15 kenârından 26a/7, kenefde 20a/1, Kıblede 60a/5 (3), kılduklarında 11b/16, kılletde 5b/6, kırâ'atında 15b/11, kıyâmda 66b/7 (2), kıyâmda iken 16b/12, kıyâmetde 29b/8 (2), kitâbda 42b/17, kitâbında 36b/12 (3), Qur'ân ı Kerîmde 2a/12 (6), Qur'ân-ı Mecîdde 7b/19, konağda 44b /15, kudretde 5b/6, kunût du'a'sında 15b/11 (2), kurnada 26b/2 (3), kuşluğda 18b/3, külhanda 49a/14, leyl-i mi'râcda 12b/14 (2), libâsda 35b/14 (3), libâslarında 63b/4, mâ-beyninde 30a/3 (5), mâ-beynlerinde 23a/19, maḥalde 5b/10 (24), maḥallerde 63a/13, maḥall-i mestde 40a/8, maḥall-i sünnetinde 52b/9, mâ'-i cârîde 42a/12, maḳâmda 3b/2, maḳâmında 3b/2 (2), maḳşûrede 63a/12, meclisde 58a/16, meclis-i faḥr-ı 'âlemde idiler 5a/15 (2), mekânda 40b/17 (2), mekânlarında 63b/5, Mekkedde 57b/10, menzilde 49b/7 (3), menziline 5a/4, menzillerinden 62a/4, mertebesinde 20b/13, mertebede idi 7b/3, meşâbesindedür 6a/8, mescidde 18a/15 (3), mescid-i şerîfde 4b/15 (6), mescid-i şerîde idi 4b/15, mescid-i Resûlü'llâh şalla'llâhu 'alyehi ve sellemde 27b/8 (2), mes'elede 7a/18 (5), meshde 21b/8, mezâristânda 49a/18, mezhebinde 62a/19, mezheb ehl-i sünnetde 5a/14, mezheb-i hanefîde 20b/4, mezheb-i şâfi'îde 9b/2 (2), miḥrâbda 41a/18 (3), miḳdârında 35b/13, miyân-ı halkada7a/6, mu'ayyende 30b/11 (2), muḥâkemedde 1b/10, muḥâzısında 64b/9, muşḥaf-ı şerîfde 12b/7, nâmında 2a/4, namâzda 10a/4 (49), namâzdadur 41b/2, namâzda iken 54b/2 (6), namâzgâhda 32a/3, namâzında 52b/9, namâzlarda 46b/1, nâsîde 13a/5, nâşiyesinde 11b/12, nazarda 50b/11 (3), necâset-i ḥafîfede 36a/5, nefsinde 43b/2, nidâ-yı namâzda

57b/5, nifâsda 35a/19, nisâda 15a/14 (2), nizâmıda 66a/6, olanda 46a/3 (2), olmasında 42a/9, oluqlarda 43b/18, ortada 63b/7, ortasında 52a/9 (2), öñinde 47a/2 (4), öyle namâzında 52b/9, selâm-ı nisyanda 13a/4, şef'-i ahîrde 12a/19, şef'-i ahîrinde 12a/16, şef'-i evvelinde 12b/19, pālânında 47a/16, parmağında 22b/2, perdede 49a/13, rahminde 23a/17, rek'atde 11b/19 (5), rek'atinde 40b/19 (3), renginden 23b/2, ricâlde 15a/13, rivâyetde 10b/17 (18), rivâyetinde 40b/12, rükû'da 12a/12 (8), rükû'da iken 17a/7 (2), rükû'da ise 68a/17, rüknde 55b/19, şafda 5a/9 (4), şaf-ı ahîrde 66b/10, şaf-ı evvelde 66b/7 (4), şağında 64b/6, şāhiblerinde 30a/13, şahninde 58b/6, şahrâda 7b/4 (12), şalâtıda 35b/10 (2), şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellemde 11a/18, sāye-i şecerinde 7b/7, secdede 12a/12 (2), secdede iken 17b/5, secdesinde 28a/6, selâmıda 13a/13, (6), selâm-ı nāsıde 13a/5, selâm-ı nāsidedür 13a/1, selâm-ı nisyānda 13a/4, şoķaķda 51a/10, şuda 26b/5 (4), su'ālinde 2a/2, şuffesinde 58b/5 şufûf-ı ahîrinde 66b/12, şûretde 37a/5, şuyında 43b/5, sümükde 28b/1, sünnetde 53b/7, sünnetlerde 53b/5, Şāfi'ide 20b/6, Şehristānda 46a/19 (2), şeydeki 25b/11, şürû'da 60b/6, şürû'dadur 15a/6, tekbîr-i evvelinde 14b/2, tekbîr-i iftihtāhda 14a/9 (2), tekbîrāt-ı 'iddede 15b/12, taħassürinde iken 2a/3, tā kıyāmetde 6a/3, tāmında 63a/19, tamāmında 22b/3 (4), tārāfda ise 67a/11 (2), tārāfında 48b/19 (4), tārāfında 64a/2-2, tāsda 26b/9, tāsrađa 25b/1 (5), tāsrađan 41a/16 (3), tāsrasında 52a/8, tetāvvu'da 12a/5, teyemmümde 45a/8, tūhrda 30a/4, tūhr-yı vāķtinde 31a/3, tuzda 46a/3, ucında 28a/5 (2), 'umķda 41b/13, 'ulemā-i Hānefiyyede 58a/6, 'Üyüni'l-Mesā'ildedür 36a/17 (2), üçincide 53b/8 (2), üstinde 17a/1 (5), üzerinde 36a/13 (14), üzerindedür 7b/18 (9), üzerümde 18b/19, vādî-i şeytānda 52b/2, vāķı'alarında 57a/6, vāķtde 5a/12 (13), vāķtinde 32a/5 (2), vāķt-i ahîrde 47a/6, vāķt-i evvelde 47a/5, vāķt-i mekrūhda 59a/13 (4), vāķt-i mu'ayyende 30b/11 (2), vāķt-i müsteħabda 59a/12 (5), vāķt-i niza'da 4a/17 (3), vāķt-i zevāldede 11a/3 (3), vuzūda 22a/14 (2), vücūdında 27a/3 (2), yanında 5a/16 (9), yanlarında 12a/1 (4), yaşında 8a/14 (16), yedinde 2a/3, yirde 9a/5 (15), yirinde 21b/15 (6), yola da 44a/8 (2), yolında 55b/7, yüzünde 50a/3 (2), zamānda 13a/19 (2), zamān-ı sa'ādetinde 3a/7 (2), zamān-ı sa'ādetlerinde 25b/7, zekerinde 39b/17, zevālınden 10b/16, vāķt-i zevāldede 11a/3 (2), zıyā'ında 23b/14, zirā'da 42b/2, zulmetde 60b/16

+dAn (ayrılma hāli eki): 'adl-i Hāķdan 11b/10, 'adüvvden 61a/2, āfetden 53b/4, āğzından 21a/2 (5), āğrısından 53b/10, āķirden 4b/11, āķirinden 48a/3, āķandan 26b/4, alduķdan 39a/5 (2), almaķdan 42a/1, alnından 3b/4, altından 17b/6, āķandan 26b/4, 'amelümdendür 14b/2, anadan 22b/12, andan 37b/8 (5), 'Arafātdan 9b/3, ardından

47a/12 (3), arslandan 61a/2, aşağıdan 19b/5, atadan 59b/15, âteşden 16b/2, âteşinden 25a/3, 'avāmdan ise 44a/7, ayağından 40a/4, âyât-ı şalavâtiyyeden 5b/17, a'zâ'dan 27a/15, a'zâ'sından 35a/8, a'zâ'-ı vuzûdan 42a/8, 'azâbından 35b/2, başdan 14a/10, başından 18a/12 (2), bedenden 18a/4 (2), belâdan 52b/9, bevlden 22b/19, bid'atdan 20b/7, Bin el-İmām ve'l-Ananîdede 43a/19, birinden 30a/19, birbirinden 2b/10 (2), boğazından 28b/12, bundan 19b/2, bunlardan 36b/16 (2), burnından 39b/4 (2), cānib-i ğaybından 2b/15, cemā'atden 41a/4 (5), cenābetden 20b/9, Cenāb-ı 'izzetden 18a/2, cerāhatdan 29a/7 (3), cevābdan 7b/1 (2), cihetden 2a/2 (3), cihet-i kerāmetinden 3a/13, ciht-i 'uķūbetinden 3a/14, cimā'dan 23a/11, cümleden 27a/12, çeşmeden 40b/10, derinden 37a/8 (3), dilinden 5b/4, dirhemden 19b/17 (4), dirsekden 46a/12, dizlerinden 17b/3, doğduķdan 33b/4 (2), dulbenden 21b/7, dünyā ve māfihādan 7b/16 (2), Ebu'l-Hasen Rustegfenīden 25b/15, Ebū Bekir bin el-Faẓl el-Buħārīden 43a/16 (2), Ebū Eşmādan 41a/3, Ebū'l-leyīs Kebīrden 37b/3, Ebū Naşr Belhīden 30b/1 (2), eclden 2a/7, eczā-i arzdan 56a/2, ehl-i İslāmdan 13a/17, ehlinden 60b/15, elden 14b/15, elinden 3b/1 (2), eşhābdan 5a/9 (8), eşhāb-ı güzīnden 57a/6 (5), eşhāb-ı kirāmından 3a/2, ettehiyyātdan 17b/13, evinden 51a/9, evlādından 62b/5, evveliden 4b/7 (2), evvelinden 10b/16 (2), evvelkiden 19a/19, eyyām-ı şabādan 1b/9, farzdan 17b/15 (2), farz-ı cuma'dan 53a/6 (2), farzından 53a/11 (3), fātiħadan 16a/18, fātiħa sūresindendir 16a/16 (2), faẓlından 3a/15, ferc-i dāhilinden 39b/7, ferc-i nisvāndan 38b/16, geçduķden 47b/5, geçmekden 67b/11, giceden 32a/18 (2), giydüķden 40a/2, göbekden 50/14 (2), gökden 57a/7, gördüķden 59a/4, gözden 39a/2, ğurūbdan 10b/19 (2), ğümüşden 20a/4, ğünāhlardan 2b/7 (2), ğünden 24a/4 (13), ħadımdan 31b/6, ħadīş-i şerīfden 11b/6, ħaķdan 3a/14, ħānesinden 63a/15, ħarāmdan 15b/1 (2), ħareketden 46b/13, ħaşıyyeden 31b/6, ħātırdan 64a/15, ħatundan 31b/5, ħavzdan 44a/6, ħavz-ı kebīrden 41b/19 (2), Ħayber ğazasından 37a/9, ħayzdan 23b/19 (3), ħazretlerinden 12a/17 (12), ħazret şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden 18b/13, her birinden 30a/19, ħurūc-ı bevlden 39a/12, 'ırķdan 34a/17, ibrāmdan 66a/13, imāmdan 62b/1 (3), ibriķden 44a/7, ibtidādan 39a/9 'iddetinden 30b/19, iħlāşdan 10b/4, ikinci namāzından 28a/1, İmām-ı A'zamdan 9b/13 (3), İmām-ı Ebū Yūsufdan 21a/10 (3), İmām-ı Faħrdan 20a/16 (2), İmām-ı Faħr Zāhidden 53a/19 (2), İmām-ı Muħammedden 59b/12 (2), İmāndan 9a/4, insāndan 22/17, istimrārdan 33a/6 (2), itdüķden 40a/4 (6), itmāmdan 59b/11, itmekden 6a/7 (2), ķabrdan 3a/17, ķadardan 19b/13, ķanĝısından 44a/5, ķapusından 66b/17, ķāselerinden 20a/7, kebā'irden 2b/14, kebīreden 18a/19, kendüden 3a/7 (2), kerāmetinden 13a/13, keşret-i cemā'atdan 68b/14, Kıbleden 61a/2, kılduķdan 9a/12,

kılduklarından 11a/5, kıyāmdan 56a/15, kimesneden 31b/6 (2), komağdan 18a/16, kopduktan 23a/9, kulağından 39b/3, kulağdan 36b/4, kurandan 43a/9, Kur'āndan 12b/5 (2), Kur'ān-ı 'Azīmdendür 16b/10, Kur'ān ı Kerīmden 53b/5, kurnadan 26b/6, kuruduğdan 38b/7, kuyudan 42b/7 (2), lüleden 26b/4 (2), maḥalden 67b/17, maḥallinden 15a/13 (6), maḥārimden 5b/5, maḳ'addan 20b/14 (2), māl-ı ğazādan 54b/10, mālından 9b/17, mālikinden 35a/7, ma'şiyetden 20b/8, mekāndan 2b/2, menzilden 8b/8, mesāfeden 67b/16, mesā'ilinden 1b/13, mescidden 40b/10 (2), mescid-i Aḳşādan 57a/18, mescid-i Resūlū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden 11a/18 (2), mescidūnden 62a/1, mevzi'den 60a/3, meyveden 43b/2, mezāristāndan 49a/19, mi'deden 28b/2, mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden 5b/16 (13), miḳdārından 35b/11, Minhācdan 18b/16, müslimlerden 57b/11, müşkilāt-ı dīniyyeden 7a/3 (2), namāzdan 8a/5 (7), namāzından 26a/4 (3), Naşārādan 56b/16, Necāşīden 49b/14, nefāis-i fevā'idī Fārisīden 2a/6, nefer-i 'azīzden 65a/13, nehirden 42a/1, olduğundan 11a/2, olduğdan 13a/17 (5), öñinden 67b/6 (5), pāzārdan 51b/1, penceresinden 37a/13, öyleden 28a/2, öyle namāzından 27b/19 (2), 'özrden 39a/4, rahmden 34a/17, rażıya'llāhu 'anhādan 16a/10 (8), rażıya'llāhu 'anhudan 27a/14 (3), rażıya'llāhu 'anhümādan 12a/18 (4), rüknden 41a/1 (2), rükū'dan 11a/11 (4), sā'atden 32a/19, şabāḥdan 68a/13, şaçından 36a/13, şaġīrden 31b/7, şāhibindedür 30a/11, saḳfdan 41b/9, saḳf-ı mescid-i şerīfden 55b/17, sākklarından 17b/4, şalavātından 32a/7, şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden 18b/13, şavmdan 30b/16, secdeden 11a/11 (3), şıfatlardan 2a/18 (2), şıḳātdan 37a/10, sīmāsında 62b/13, şoldan 3b/1, şolında 64b/7, şoñradan 49b/1, şudan 26b/7 (6), şufūfdan 41a/14, sūre-i fātiḥadan 65a/8, sünnetlerden 51b/5, şe'ā'ir-i İslāmiyedendür 6a/17, şübheden 2b/1, taḥtānīden 64b/14 (2), ṭahūrdan 43a/6 (2), tamāmından 35b/3, ṭarafdan 13a/12 (2), ṭarafından 21b/10 (7), ṭaraf-ı şarḳdan 62a/3, ṭasdan 26b/8, ṭaşradan 41a/16 (3), tekḃīrden 15b/15 (2), terinden 37a/8 (3), ṭoġandan 34b/14, ṭopraḳdan 11b/17 (2), ṭuhrdan 33a/7, ṭulū'-ı fecrden 11a/6, 'ulemādan ise 44a/6, 'ulemā-i Ḥanefiyyeden 24a/2, 'użvdan 56a/14, üzerinden 48b/17 (2), vaḳtden 31a/7 (2), vaḳtdendür 30b/15, vaḳt-i 'aşrdan 11a/6, vuzūdan 22b/4, yanından 41b/8, yaradan 38a/10, yatsu farzından 53a/14, yimekden 18a/18, yirden 23a/2 (6), yirinden 40a/16, yirlerden 20b/17, zaḥmetinden 38b/18, zahrından 3b/2, zekerden 38b/16, zekerinden 39b/5, zevceden 9a/14 (2), zuhrdan 10b/18, zulmetden 51b/10

+daş (isimden isim yapım eki): ḳarındaşum 5a/19, ḳarındaşınıñ 50b/19

-dI (görülen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki): aşırdı 54b/2, aldı 5a/9, aldısı 47b/12, ay mıydı 67b/9, başladı 68b/4, başlamadı ise 68b/4, bozardı 38b/1, bozıldı mı 27b/10, bu idi 48a/16, buldı 66b/17, bulındı 7b/4, buyurdu 6b/1 (4), buyurmazlar idi 11b/1 (3), buyururlardı 66a/6 (2), buyururlar idi 38b/13, Cebrā'îl idi 5a/19, derledi 37a/18, derlerdi 37a/3, didi 5a/17 (9), diledi 4b/17 (4), dirlerdi 7a/11, doğdı 52b/3, dökülmez idi 17a/8, düşdi 55b/18, esenleşdi 51a/19, eyledi 5a/2 (6), eytdi 27b/10 (2), geldi 5a/12 (7), gelürdi 16b/7 (2), gelürler idi 25b/8, getürdi 45a/6, getürürler idi 7a/10, girdi 4b/17 (2), girmede 25b/17 (2), gitdi 5a/9, gördi 49a/18 (2), gördise 30b/4, görürlerdi 36b/10, hāzır idi 38b/2, ıslanurdu 37a/1, ibtidā-i İslāmda idi 54a/19 (2), iderdi 7a/5 (10), iderlerdi 19a/5 (2), iderler idi 11b/16 (3), itdi 4b/5 (19), itdi mi 60a/4, itdise 47b/11 (4), itmedi 7b/9 (3), itmedi mi 60a/4, itmedise 68b/8, itmezlerdi 36b/10, kaldı 44b/15 (2), karīb idi 44b/18, kıları 11b/2 (3), kılarılar idi 37a/2 (2), kıldı 11b/2, kılındı 2a/9, kılurlar idi 19a/7, kızardı 38b/1, kim idi 5a/17, kodı 15a/11 (4), kopdı 18a/11, kurudısa 37b/15, lāzım mıydı 46a/17, ma'lūmları idi 48a/17 (2), Manşūr Davātķī idi 7b/11, mertebede idi 7b/3, mescid-i şerīfde idi 4b/15, muḳarrer idi 45b/13, muntazır idi 16b/17, mü'ezzın idi 57b/10, müsłim idi 48a/16, nice idi 45b/10, okudı 57a/7 (2), okudı ise 56b/18, okumazlardı 16a/9, okumazlar idi 16a/12, okurlardı 12b/1 (3), oldı 3b/5 (23), oldı mı 7a/17, oldısa 3a/19 (5), olmadı 51b/14 (2), olmaz idi 2a/2 (2), olmış idi 2b/12, olındı 7b/8 (9), olındısa 49b/2 olınmazlar idi 37a/2, olurdu 12a/4 (5), oturdu 5a/1, öldürdi 56a/1, öpdı 7b/2, öperler idi 50a/14, şabī idi 54b/9, şıvadı 46a/8, silkdı 46a/9 (2), şokardı 37a/14, şokdı 57b/12, şovuk idi 45b/13 (3), söylerler idi 37a/13, sürdi 46a/9 (2), şübhem idi 64b/18, uçdı 18a/12, ulaşırdı 66b/18, urdı 18a/10 (4), vardı 51a/18, vardısa 31b/12, var idi 2b/2 (8), varmadı 7b/5, virdi 4b/16 (4), virirdi 13b/15, virildi 4b/18 (4), virmezler idi 13a/15, yoğ ıdı 5a/17

-dI-lAr (görülen geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): bağladılar 38b/13, başladılar 44b/19, buyurdılar 5a/3 (66), buyurmadılar 38b/2, eylediler 45a/8 (3), didiler 18b/11 (3), dimediler 57b/14, dökdiler 48a/18, düşdiler 5a/17, geldiler 4b/4, girdiler 4b/5, gönderdiler 44b/16, gördiler 45b/2 (3), indiler 44b/11, itdiler 7b/6 (19), itmediler 54a/19, kıldılar 3b/6 (3), kılmadılar 8a/7, komadılar 57a/5, korḳutdılar 62a/1, meclis-i faḫr-ı 'ālemde idiler 5a/15 (2), okudılar 57a/14, okumazlar idi 16a/12, oldılar 3b/6 (6), uyandurdılar 27b/9, virdiler 30b/2 (2), virildiler 32a/14, virmediler 75a/5, yayḳadılar 48a/18

-dU-k (görülen geçmiş zaman birinci çokluk şahıs eki): getürdük 2b/4, itdük 61a/15, kılduk 61a/13, olduk 61a/6

-dUK (sıfat-fiil eki): ağardığı 51b/10, aldığı 41b/16, aldıktan 39a/5 (2), bildürdüğü 3b/19, buyurduklarında 45a/2 (2), çıkduklarında 5a/16, didüğü 54a/17, didüğünü 4b/14, didükleri 29a/5 (2), didüklerinde 44b/13 (2), doğduğı 38a/8, doğduktan 33b/4 (2), dökdüğü 25a/13 (2), durduğı 64b/5, düşürdüğü 35a/11, geçdükden 47b/5, getürdükleri 37a/10, girdüklerinde 11b/15, giydükden 40a/2, gönderdüğü 2b/9, gördüğü 32b/14 (2), gördükden 59a/4, görmedüğü 32b/6, itdüğü 2b/4 (4), itdüğini 4b/10, itdükden 40a/4 (6), itdüklerinde 5b/16 (2), kaldüğü 40a/14 (2), kaldurduğı 30b/15, kıldüğü 6b/10 (3), kıldukdan 9a/12, kılduklarında 11b/16, kılduklarından 11a/5, koduğı 30b/14 (2), kodukları 46a/2, kopduktan 23a/9, kuruduktan 38b/7, okuduğunu 59b/10, olduğı 1b/7 (24), olduğuna 5a/5, olduğunu 8b/15 (4), aldıktan 13a/17 (5), olduklarını 54b/19, olduğuna 11a/17 olduğundan 11a/2, olmadüğü 13a/12 (2), oturduğı 27b/6, öğrendüğü 65b/8, sevdüklerini 6a/1, söyledüğü 63a/8, tayandüğü 20b/12, virdüğü 12b/17, yaykadığı 42a/8, yaykadukları 42a/10

-dUkçA (zarf-fiil eki): itmedükçe 4a/6 (3), olmadukça 8a/10 (4), yumadukça 38a/4

-dUkdA (zarf-fiil eki): açdukdA 26b/2, aksırdukda 40b/4, bakdukdA 56a/5, bozdukdA 40a/17, çıkdukdA 22a/7, çıkardukda 39b/2, derledükde 36b/17 (2), didükde 6b/12 (12), doğdukdA 29a/16, doğurdukdA 34b/8 (2), dökdükde 26b/6 (2), geçdükde 34a/3 (2), geldükde 22b/19 (10), getürdükde 23b/16, girdükde 26a/5, gitdükde 47b/14 (3), gösterdükde 30b/9, ısırdukda 39b/12, istedükde 40b/14 (3), itdükde 4b/7 (18), itmedükde 40/15 (2), kaldurdukdA 14b/6 (3), kalkdukdA 33a/15, kılındukda 11b/19, kurudukdA 37b/16 (2), okudukdA 55a/14, oldukdA 3b/8 (26), olındukda 9a/2 (7), oturdukdA 22a/2 (3), taşdukdA 26b/9, toğurdukdA 35a/4, vardukda 8a/14 (7), virdükde 8b/11, virildükde 5a/2

-dU-m (görülen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki): bağışladum 47b/17, bırağdum 31b/18, didüm 7b/1 (2), eyledüm 34a/13, gördüm 6b/6 (2), işitdüm 64b/17, itdüm 6b/8 (5), itmedüm 65b/10, kâfir idüm 63a/8, kıldum 6b/5 (2), oldum 6b/5 (6), pişürdüm 38a/19, uyurdum 27b/9, virdüm 7a/18

-dU-ñ (görülen geçmiş zaman teklik ikinci şahıs eki): eyledün 18a/7, iderdün 14b/4, istemedün 18a/13, itdün 45b/12 (4), olduñ 45a/1

-dUr- (fiilden fiil yapım eki): aldurup 65a/2, bildürdüğü 3b/19, döndürmek 17b/15 (2), döndürüp 49a/4, kaldura 30b/13, kalduran 14b/8, kaldurduğu 30b/15, kaldurdunda 14b/6 (3), kaldurmağıla 23a/2, kaldurmağ 14a/10 (4), kaldurmağdur 14a/11 (2), kaldurmağ gerekdür 15a/3, kaldursa 21a/11, kaldurup 14b/3 (3), karışdurup 39b/13, kıldurmağ 62b/4, öldürdi 56a/1, öldürse 55b/15 ulaşırdı 66b/18, uyandurdılar 27b/9, yapışdurmağ 26a/12 *bk. -tUr-*

+dUr (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme-ihhtimal eki): ‘ādet-i Cuhūddur 31b/16, ‘ādetidür 57a/4, ‘ādetiledür 8a/17, ‘afvdur 26b/19 (4), āhirdür 2a/19, ‘aleyhi’l-la‘ nedür 57b/1, ‘amelīdür 43b/4, ‘amel-i keşīrdür 40b/13 ‘amelümdendür 14b/2, ‘amelüñdür 14b/4, āmirdür 4a/1, aşıldur 9a/5, āşikārdur 1b/7, ‘avretdür 50b/1, ‘avret-i ğālīzedür 50a/17, ‘avret-i hafīfedür 50a/14, ‘aybdur 29b/13, āyetdür 16a/17 (7), başkadur 19a/3, bātıldur 4a/12 (2), bātındur 2b/1, bedeldür 45a/14, berāberdür 4a/4 (3), beyānındadır 5b/9 (3), beynindedür 7b/10, bid‘atdur 14a/9 (4), birdür 1b/17, böyledür 32a/10 (3), budur 10b/17 (5), bunlardur 4a/7, buyurmuşdur 8a/3 (3), buyurmuşlardur 2a/14 (2), buyurulmuşdur 8a/1 (3), cā’izdür 5a/15 (84), cā’iz midür 18b/10 (4), cefādur 18b/17, çıplağdur 19a/12, çokdur 5b/15 (3), cüzdür 9a/4, dāhıldür 48a/10, dāhīlindedür 10a/5, dāhīl-i şalavātdadır 10a/7 (2), dāirdür 8a/19, đarbdur 45a/19 (2), def‘-i cefādur 18b/18, degıldür 2b/9 (126), delīldür 34a/9 (2), dem-i nifāsdur 34b/1, dimekdür 17a/4 (3), dimişlerdür 10b/5 (3), dirhemdür 36a/4, dördür 2a/15 (4), dürlüdür 43a/5, efđaldur 2b/17 (3), efđalıdur 3a/2, ehldür 8a/12, ehl-i nifāğdur 68a/9, eksikdür 32b/6, elzemdür 33b/11, emānetdür 46a/2, erkāndür 10a/8, eşitdür 9a/1, evlādur 18a/17 (8), ezān-ı namāzdur 57b/7, fā‘il-i muhtārdur 3b/16, farzdur 2a/17 (17), fāsiddür 29b/14 (5), fātiha süresindendür 16a/16 (2), fer‘dür 9a/5, ğālībdür 43b/11 (3), ğālībüñdür 35b/19 (4), ğaybūbet-i şafağa dekdür 10b/19, gelmişdür 37a/14, gerekdür 13a/16 (30), gibidür 23b/15 (11), gicedür 30a/2 (3), göredür 42b/4 (3), görmekdür 24/19, ğünedür 22b/18 (2), ğündür 29b/16 (3), ğün midür 67b/9, ğaddidür 20b/18, ğadīşdür 16a/8, ğadīş-i şerīfdür 65a/10, ğağdur 2b/9 (10), Ħağğ-ı münācātdur 57b/4, ğağğındadır 8a/4 (3), ğalīfe bi’l-ğağğdur 3a/9, ğālīğdür 3b/19, ğāne-i Ħudādur 18a/10, ğağñıñuzdur 6b/8, ğarāmdur 18a/19 (15), ğaşıldur 33b/6, ğavz-ı kebīrdür 42a/15, ğayrludur 7b/17 (5), ğayzdur 30b/1 (25), ğazretleridür 3a/5, ğazret-i Ebū Bekir şiddīğdür 3a/6 (3), ğazret-i Ħavvādur 29b/12, ğelāldur 31b/10, ğilāf-ı sünnetdür 19b/5 (2), ğocalarıdur 58a/13, ğükmi 34a/15 (2), ğükmindendür 37b/13 (10), ‘ıyālīdür 7a/13, ‘ibādetdür 20b/5 (3), iğtilāfīdür 8b/16 (2), idecekdür 11b/18, idendür 13a/9, idenlerdür 13a/9, ikidür 30a/16

(2), 'ilm-i hayz dur 2a/16, ĩmāndur 4a/5 (2), inanmakdur 5a/5, işbātdur 15a/8 (2), işm-i 'azĩmdür 67b/6, istiḥāzadur 32b/18 (5), itmekdür 5a/7 (4), itmişdür 6a/13 (8), itmişlerdür 13b/19 (11), qadardur 3b/19 (4), qādirdür 2b/2 (2), kāfĩdür 46a/18, qahqahadur 27b/4, qaldurmakdur 14a/11 (2), qal'asıdur 20b/2 (2), qaradur 3a/18, qavlidür 53a/7 (2), kel'ademdür 60b/16, kelām-ı ḥaḳdur 2b/12, kelām-ı tāmdu 54b/12, kemiklerdür 21b/16, kesbdür 56b/1, kılamakdur 11a/6, kıyāmdur 10b/7, kıızıldur 30a/17, kibrdür 19a/14, kimesnedür 62b/15, koyudur 30a/17, kulıñdur 3b/15, kuraḳdur 62a/9, Qur'ān-ı 'Azĩmdendür 16b/10, küfrdür 13b/19, laḡvdur 52b/8, lāyıḳdur 2b/3, lāzımdur 6b/12 (43), ma'füvvdür 35b/11, maḥlūḳdur 2b/12 (3), maḥlūḳıdur 2b/6 (2), mā'-i müsta'meldür 41b/17 (3), maḳbūldur 62a/17, ma'lūmdur 63a/14, ma'nāsınadur 12a/8 (4), ma'sūmlardur 2b/7 (3), medyūnumdur 7b/7, mekrūhdur 11a/8 (27), me'mūrıdur 2b/13, me'mūrlardur 2b/16, merdüddur 68a/10, mervīdür 37a/10, meşābesindedür 6a/8, meşūrdur 42a/14, mevkūfdur 8a/13, muḥabbirdür 40b/17, Muḥammeddur 3a/1, muḥayyerdür 67a/9, muḥtācdur 26b/4 (6), muḳarrerdür 3a/14 (3), muḳayyeddür 43b/2, mu'teberdür 9b/12 (3), mübtedi'dür 13b/16 (2), mü'ekkededür 51b/5, mülḥaḳdür 24a/7, mü'mindür 4b/10, mü'minlerdür 4a/19, münācātdur 57b/6, münāfidür 63a/11 (2), münezzehdür 2a/18, mürseldür 2b/14, müsāvīdür 11a/5, müsteḥabdur 8a/14 (9), müsta'meldür 44a/2, müşkildür 7b/9, mütefāvitdür 4a/3, nā-bāliḡdür 32a/17, nāḥīdür 4a/1, namāzıdadur 41b/2, namāzıdur 6a/11 (2), nā-pāḳdur 48b/7 (2), nāsīdür 13a/1, necisdür 37b/6 (5), nedür 5a/2 (3), nef'dür 9b/12, nev'dür 12b/13 (9), nicedür 25b/15, nidā-ı ḥaḳdur 57b/4, nifāsdur 35a/2 (4), niyyetdür 10b/4, niyyeti-ledür 44a/3, olandur 30a/12 (6), oldur 2a/19 (27), olmakdur 33b/16 (3), olmamışdur 32a/17, olmayandur 30a/9, olmuşdur 2b/11 (15), olıncadur 10b/17 (3), olınmışdur 31b/2 (5), ökçedür 21b/14, öyledür 55b/5, pāḳdur 35a/3 (13), ra'yyetidür 29b/8, rāzıḳdur 3b/19, rek'atdür 3 (2), rivāyetdür 27b/8 (2), rivāyeti-ledür 38a/3, sā'at mudur 67b/9, sābitdür 48a/8 (5), şadaḳadur 5b/3, şāḥibidür 62b/13, şāḥibindedür 30a/11, şāḥīḥdür 9b/10 (19), terk-i şalātdur 7b/14, selāmıdur 12b/18, selām iledür 58a/9, selām-ı nāsīdedür 13a/1, sene midür 67b/9, Şevbāndur 18b/15, siyāhdur 30a/16, şoñradur 68a/12, şulardur 43b/3, süredür 12b/5, süresindendür 16a/17, sünnetdür 12a/7 (54), sünnet midür 16a/2 (2), sünnetleridür 19b/2, sünnet-i mü'ekkededür 22a/10 (3), şāmildür 10a/15, şartdur 21b/1 (9), şe'ā'ir-i İslāmiyyedendür 6a/17, şeytāndur 25b/19, şürū'dadur 15a/6, ta'dīl-i erkāndur 11a/14, tāt-ı ri'āyetdür 19a/14, ṭahāretidür 20b/9, ṭāhirdür 42b/17 (3), ṭaḥrīmesidür 68b/18, tamāmdur 33b/5 taşdıḳdür 4a/4 tebessümdür 27b/2, terkdür 15a/7, teṭavvu'dur 6b/11, ṭuhrdur 30b/14 (5), ṭuhrı-ladur 33b/17, ṭuhr-ı muḥtelifdür 30a/10,

tulū‘-ı fecre dekdür 11a/3, tulū‘-ı şemse dekdür 10b/16, virmişdür 4a/5 (3), uykusıdur 28a/8, ‘Ūyūnu’l-Mesā’ ildedür 36a/17 (2), üçdür 9b/5, üzeredür 21a/7 (7), üzerindedür 7b/18 (9), üzerinedür 24a/2 (6), vācibdür 2a/15 (9), vāki‘dür 54a/17, vāki‘ midür 54a/17, vaqtdendür 30b/15, vaqtine dekdür 10b/19, vardur 2b/3 (32), varıncadur 21a/6, virmekdür 12b/19, virmişdür 4a/6 (3), yazmışdur 18b/4, yazılmışdur 12b/7 (2), ye’sdür 4a/18, yıldur 3a/10, yitişmişdür 6b/17, yokdur 2a/17 (64), yüzidür 6a/7, zāhibdür 18b/3, zāhirdür 2b/1 (3), zararadur 9b/12, zinādur 23b/8, zirā‘dur 42b/1, ziyādedur 57a/10

-gü (fiilden isim yapım eki): örgülerini 36a/16

-I (fiilden isim yapım eki): çıkıda 33a/17, çıkıya 33a/16, çıkıyı 33a/18, derisini 38b/11, kırı 39a/11, şarı 30a/18 (2), şarıya 23b/1, takı 20a/1 bk. -U

+ı- (isimden fiil yapım eki): kaşımağla 56a/2

-ı (zarf-fiil eki): alıvırececek 25b/1, dağı 6a/7 (47) bk. -u

+I (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): ābdesti 27a/17 (36), ‘abdına 8b/15, ‘adedi 2b/17 (2), ‘ademi 48a/6, ‘ādeti 31b/17 (13), ‘ādetidür 57a/4, ‘ādet-i hayzı 24a/4 (2), ‘ādet-i hayzında 30b/10, ‘ādetini 34a/5, ‘adlı-la 3a/16, āfātı 7b/13, āfeti 7b/14, ağacı 62a/6, ağardığı 51b/10, ağzın 24b/18 (2), ağzına 18a/15 (3), ağzından 21a/2 (5), ağzını 26a/7, āhiri 3a/1 (2), āhirinde 30a/15, āhirinden 48a/3, āhirine 35b/5 (3), aḥvālini 44a/16, ‘aḳabinde 27b/17, ‘arāyis-i mesā’ili 2a/5, ‘aḳlı 9a/19 (3), ‘alāmeti 5b/4 (3), aldığı 41b/16, alnı 21b/10, alnını 17b/1 (2), alnına 19b/3, alnından 3b/4, altına 7b/5 (9), altından 17b/6, altını 26b/18 (3), a‘māli 9a/10 (2), ‘ameli 2b/11 (5), ‘amel-i keşiri 56a/3, ‘ameline 56a/5, ‘araḳı 36b/17, ardında 47a/3 (12), ardında ise 67a/13, ardından 47a/12 (3), ‘āriyeti 36a/16, ‘arzı 41b/12 (3), ‘askeri 62a/3, aşı 8b/6 (2), aşına 45b/19, aşında 43a/10, aşlını 13b/16, ‘aşrında 3a/9, astarı 49a/6, āteşinden 25a/3, ayağı 17a/1 (4), ayağına 66a/9, ayağından 40a/4, ayağını 21b/19 (2), ayağınıñ 17b/10 (4), ayakyolu 42b/1, ‘ayāli-le 53b/3, āyeti 43b/8 (5), āyetini 45a/6 (3), ‘azābından 35b/2, azı 17a/4, ‘azlini 8b/15, baḫīli 13a/9, balçığı 47a/19, başı 28a/5 (6), başına 21a/19 (6), başından 18a/12 (2), başını 17a/8 (4), başınıñ 21b/2 (3), bayram namāzınıñ 29b/4, bedeli 46b/1, bedeninde 46b/14, bedenine 39b/18, berāberine dek 14b/3, berātine 35b/2, beşi 10a/5, beyānındadır 5b/9 (3), beyninde 44b/4 (4), beynindedür 7b/10, beynini 32b/7, bezine 31a/4, bidāyeti 2a/19, bildürdüğü 3b/19, biri 3a/9 (48), biri-le 40b/8, birinde 44b/10 (2), birinden 30a/19, birine 5a/9 (3), birini 17a/18 (8), birinüñ 14a/15 (3), birbirinden 2b/10

(2), birbirine 11b/7 (3), boğazından 28b/12, bölüğü 19b/15 (5), Buḥāra arzı 62a/9, bulaşduğu 38b/11, bulaşığı 43b/17, burnın 39a/8, burnından 39b/4 (2), burnını 17b/1 (2), burunu 17a/1 (2), bülūḡına dek 8a/16, cānīb-ı ḡaybından 2b/15, cānibin 7b/1, cānibinde 63b/15 (2), cānibine 7a/3 (3), cemā'atine 65b/4 (2), cenāze bābına 38a/6, cenāze namāzında 15b/12 (4), cevābını 5a/8, cevāzını 64b/17, ciğerinüñ 38a/17, cihetine 61a/5, cihet-i kerāmetinden 3a/13, cihet-i 'uḡūbetinden 3a/14, cimā'ı 24a/5, çoḡı 40a/7, çoḡında 46b/17, dāḡilindedür 10a/5, dāḡiline 39a/19, dalında 58b/14 (2), damına 32a/2, defter-i 'amāline 15a/1, delīli 12a/3 (4), dem-i 'ādeti 30b/1, deri 37a/3 (2), derinden 37a/8 (3), destārı 56a/10, destārını 56a/8, dibi 41b/14, didüğü 54a/17, didüğünü 4b/14, dilinden 5b/4, dirseğine 46a/11, dişi 26b/17 (5), dīvārına 18a/9, dīyārına 25b/18, doğduğu 38a/8, dökdüğü 25a/13 (2), dördü 53a/3 (2), dudağı 18a/16, dudağını 21a/5, durduğu 64b/5, düşü 23a/15, düşürdüğü 35a/11, ecri 3b/12, ef'ālī 9b/16, efḡalıdır 3a/2, ehlinden 60b/15, eḡallı 30a/3 (2), ekşeri 30a/1 (3), eli 46a/16, elin7b/2 (8), elinde 37b/2, elinden 3b/1 (2), eline 14b/12 (3), elini 14b/14 (3), eli-le 22a/16 (6), elinüñ 21b/9 (7), endāmını 16b/2, emri 7b/9, emşālī 58b/3 (3), eti 42b/11, etegiñi 58b/2, eṡrāfı 42a/15 (2), eṡrāfına 29a/2 (2), etinüñ 38a/17, evinden 51a/9, evlādından 62b/5, eşeri11b/13, eşer-i ḡāki11b/12, eşḡāb-ı ḡüz'ininden 6b/16, eşvābını 17b/18 (2), evveli 2b/19 (2), evvelinde 30a/15 (3), evvelinden 10b/16 (2), eyyām-ı beyzi 14b/17, farḡı 2b/10 (3), farzına 52a/12 (2), farzından 53a/11 (3), faẓīleti 2b/7, faẓlından 3a/15, ferc-i dāḡilinden 39b/7, ferc-i ḡāricine 39b/7, fercine 33a/14 (5), fercinüñ 39a/19, ferşinde 26b/11, fevti 55a/1, ḡılāfında 39b/6, göbegi 50a/12, göbegine 50b/10, göbegine dek 50b/13, göbegini 15b/1, gönderdüğü 2b/9, gördüğü 32b/14 (2), görmediği 32b/6, gözinde 39a/1, gözinden 39a/2, ḡusli 24a/18 (2), ḡünāhı 14a/16, ḡünü 24b/1 (14), ḡüninde 34a/7, ḡünine 34a/5 (2), ḡusl-i mü'ennesi 24a/8, ḡāberi 4a/15, ḡāceti 51a/10, ḡāddi 20b/16 (4), ḡāddidür 20b/18, ḡālī 63a/12 (4), ḡādīs-i şerīfine 15b/5, ḡālinde 31b/16 (2), ḡāmīri 42b/19, ḡāmlı 34a/19, ḡāmmāmına 50b/18 (2) ḡārābına 62a/11, ḡāricinde 10a/5 (2), ḡāṡarı 50b/13, ḡāṡırına 64a/15, ḡāvfı 46b/18 (3), ḡāyrı 14a/16, ḡāyzı 35b/3 (2), ḡāzerātı 18a/19 (2), ḡāzerātından 37a/11, ḡāzerātınüñ 2b/17 (2), her biri 3a/9 (3), her birinde 59a/19, her birinden 30a/19, her birine 47b/19 (2), ḡesābı 6a/18, ḡeybetine 51a/13, ḡikmetinden 5b/19, ḡilāfına 60a/13, ḡilāfetine 41a/3, ḡurūcı-la 29a/13, ḡuşuşında 11a/4, ḡuşyetini 38b/3, ḡuzūrına 30b/8, ḡükminde 58b/4 (2), ḡükmindedür 37b/13 (10), ḡükmine 24b/7 (2), ḡürmeti 31a/16 (2), 'ıyālīdür 7a/13, 'ibādeti midür 59a/6, içinde 10a/5 (42), içinde iken 60a/16, içine 38b/3 (3), 'iddeti 30b/19 (3), 'iddetinden 30b/19, ihtimālī 48a/17 (3), işābeti 60a/9(3), ihtiyārı 17(2), ikinci namāzından 28a/1, ikinci namāzını 9b/2, 'ilm-i

hayzı 29b/5, ‘ilmi 62b/14, imāmeti 63a/5, ĩmānı 4a/3 (4), ĩmānına 4a/7, ĩmānını 4a/15, imāmetinde 62b/14, inkāri 13b/19, ĩslāmı 9b/9, ĩslāmına 6a/15 (4), isti‘dādı 6b/14, isti‘mālî 20a/7 (2), işi 3b/16 (2), itdüğü 2b/4 (4), itdüğünü 4b/10, i‘tibārı 45a/15, ‘iyādeti 24a/6, kabarcığı 27a/3, kaldığı 40a/14 (2), kaldırdığı 30b/15, kalîli 27b/5, kanı 35a/5 (11), kanını 29a/4 (2), kararını 15a/16 (2), kararını 17b/3, kaşdı 9a/16, kaşı 19b/19 (2), katı 49a/3, katında 8b/2 (138), kavli 24b/5 (10), kavlidür 53a/7 (2), kavli-ledür 29b/2, kavlinde 15a/2 (4), kavline 8b/7, kavlini 59b/9, kavuğı 38b/10, kelāmı 57b/17, kelāmı-le 62/1, kelime-i küfri 9a/16, kemāl-i ‘azîmetiyle 6a/2, kenārından 26a/7, kerāmetinden 13a/13, keşîri 27b/5, keyfiyyeti 2b/19, kıldığı 6b/10 (3), kıyāmı 6a/9, kıızı 32a/12 (2), kızını 8b/11, kilîdi 3b/9, kitābında 36b/12 (3), koduğı 30b/14 (2), kudreti 46b/13, Kūfe Cāmii şerîfine 7a/5, kulağı 39b/3, kulağına 57b/12, kulağından 39b/3, kurbına 5a/1, kurdunuñ 36b/15, kulu 2b/6 (2), kulıñdur 3b/15, kulını 9b/14, kuşağını 56a/12, kuvveti 38a/11, kuyruğıla 6b/13, küfri 9a/2 (5), libāsı 19b/11 (3), libāsını 56a/13, levni 42a/13, levnini 38a/19, mā-beyni 16b/15 (2), mā-beyninde 30a/3 (5), māderi 8a/18, maḥali 49a/9, maḥali-le 49a/8, maḥallinden 15a/13 (6), maḥalline 16b/16 (3), maḥallini 56a/2, maḥall-i sünnetinde 52b/9, maḥall-i zîneti 51a/3, maḥlūkı 2b/13, maḥlūkıdur 2b/6 (2), maḥāmına 21b/5 (5), maḥāmında 3b/2 (2), mālî 6b/2, mālını 54b/9, mālından 9b/17, mālîkinden 35a/7, ma‘lûmı (4), marazı 46b/13, mektûbını 55a/9, me‘mûrıdur 2b/13, menziline 5a/4, menziline 9b/18, mesā’ilinden 1b/13, mescid-i şerîfine 6b/6, meshî 40a/6 (2), meshîne 21b/3, mesti 40a/10, meşâyîhi 36a/8, mezhebi 4a/12, mezhebinde 62a/19, miḥdārı 35b/15 (3), miḥdārında 35b/13, miḥdārını 2b/8, miḥdārından 35b/11, mişli 2a/19 (2), miyānını 17b/4, mu‘ayyenî 29b/4, mu‘cizāt-ıla 7a/16, murdārını 18a/11, muḥbiri 8b/6 (2), mülki ise 49b/6, münkiri 57a/17 (2), namāzınıñ 52b/10 (4), nāmında 2a/4, naẓîri 2a/17, nefesi 57a/10, nev‘i 14a/1 (4), nışfı 50a/11, nihāyeti 2a/1, niyyeti 4b/14 (2), niyyeti-le 4b/12 (5), noḥşān-ı ‘ādeti 24a/12 (2), nüzûli 23a/1, namāzı 9a/18 (61), namāzına 52a/11 (2), namāzında 52b/9, namāzından 26a/4 (3), namāzını 9a/11 (23), niyyeti-ledür 44a/3, oğlıña 5a/19, okuduğunu 59b/10, olduğı 1b/7 (24), olduğına 5a/5, olduğıni 8b/15 (4), olduğından 11a/2, olmaduğı 13a/12 (2), onı 32b/18, oturduğı 27b/6, öğrenduğı 65b/8, öli 37a/6, öñinde 47a/2 (4), öñinden 67b/6 (5), öñine 17a/2 (2), öyle namāzında 52b/9, öyle namāzından 27b/19 (2), öyle namāzını 9a/11 (7), öyle namāzınıñ 52b/10 (2), pālānı 37a/15, pālānında 47a/16, parmağı 38b/12, parmağı-la 46a/12 (2), parmağın 21a/12, parmağına 38b/13, parmağında 22b/2, parmağını 39a/18 (2), pederi 5a/17 (2), pederiyle 5a/15, pederine 5a/16, pekligi 42b/3, postinüñ 48b/18, raḥminde 23a/17, rek‘ati 51b/19, rek‘atinde 40b/19 (3), rengi 30a/16 (2),

renginden 23b/2, re'si 6a/8, rivāyeti 9b/13 (8), rivāyeti-ledür 38a/3, rivāyetinde 40b/12, rüknine 12a/11 (2), şabāḥ namāzına 52a/11, şabāḥ namāzını 28a/10 (3), şabāḥ namāzınıñ 51b/5 (3), şabrı 34a/2, saçından 36a/13, sağı-la 22a/7, sağına 66a/15, sağında 64b/6, sağını 22a/1, şāḥibi 6b/15, şāḥibidür 62b/13, şāḥibindedür 30a/11, şāḥibinüñ 66b/11, şaḥninde 58b/6, sâ'iri 50a/18, şaḳalı 18b/6, şaḳalını 20b/18, şalâtı 6a/8 (2), şalât-ı mağribi 11a/7, şalâtını 34a/2, şalavâtından 32a/7, şavmı 14b/18 (5), sâye-i şecerinde 7b/7, sebebi 40b/3, sebebi-le 66a/17, selāmıdur 12b/18, Semerḳand arzı 62a/8, şevābı 7b/16 (6), şevbi 18b/16, şevābına 35b/7 (3), seyelānı 19b/8, şıfatına 2b/3, şolında 64b/7, şöyledügi 63a/8, su'ālinde 2a/2, şufûf-ı āḥirinde 66b/12, şūreti 50a/3(2), şuyı 24a/7 (10), şuyı-la 41b/5, şuyını 44a/16, şuyında 43b/5, sünneti 13a/3 (13), sünnetine 52b/13, sünnetini 51b/5 (3), sürme ṯaşı 45b/17, şākirdi 6b/18, şefā'ati 3b/3, şef'-i āḥirinde 12a/16, şef'-i evvelinde 12b/19, şerīfine 7a/5, şerīki 2a/17, şürūṭı 58a/6, ṭabanı 26b/16, ṭahāretidür 20b/9, ṭahāretine 34a/9, ṭahassürinde iken 2a/3, ṭa'mı 42a/12, ṭamında 63a/19, ṯarik-i farzı 11a/15, tekbīr-i evvelinde 14b/2, tamāmına dek 32a/11 (2), tamāmında 22b/3 (4), tamāmından 35b/3, ṭarafı 33a/18 (7), ṭarafına 7a/4 (8), ṭarafına dek 21b/10, ṭarafında 48b/19 (4), ṭarafından 21b/10 (7), ṭarafından ise 31a/17, ṭarafını 21a/15 (2), ṭaraf-ı āḥiri 43a/16, ṭaraf-ı dāḥili 33a/19, ṯarik-i farzı 11a/15, ṭayandügi 20b/12, ta'yīnine 41a/6, teri 36b/17 (6), terinden 37a/8 (3), tevellüdi 2a/18, teyemmümi 45a/13 (4), tibri 45b/19, ṭopuḳḳına dek 40a/5, ṭuhrını 34a/10, ṭuhr-yı vaḳtinde 31a/3, ṭülü 41b/12 (2), ucına 17a/1, ucında 28a/5 (2), 'uḳvı 42a/8, üci 20b/15, üsti 27a/4, üstinde 17a/1 (5), üstine 15a/16 (4), üstinine 21b/12, üstinüñ 40a/7, üzeri 29a/11, üzerinde 36a/13 (14), üzerindedür 7b/18 (9), üzerinden 48b/17 (2), üzerine 2a/15 (37), üzerinedür 24a/2 (6), vaḳti 11a/2 (6), vaḳtinde 32a/5 (2), vaḳtini 34a/10, vaḳt-i mu'ayyeni 29b/4, vechi 6a/8, vezni 36a/4, virdügi 12b/17, vüçüdı 42b/6, vüçüdü-la 48a/5, vüçüdında 27a/3 (2), vüçüdınıñ 46b/16, yanına 5a/13 (4), yanında 5a/16 (9), yanından 41b/8, yaprağı 14b/13, yaşı 37b/5, yaşına 8a/13 (3), yaşında 8a/14 (16), yatsu namāzı 53a/13, yatsu namāzını 6b/5 (6), yatsu namāzınıñ 11a/2 (2), yatsu farzından 53a/14, yayḳaduğı 42a/8, yedinde 2a/3, yeñini 56a/16 (2), yiri 18b/6 (5), yirinde 21b/15 (6), yirinden 40a/16, yirine 8b/1 (12), yirin 46b/15, yolında 55b/7, yumuşağı 14b/3, yumuşağına 42b/3, yüzi 50a/17, yüzidür 6a/7, yüzin 19b/3 (2), yüzine 18a/5 (3), yüzini 6a/7 (3), zahmetinden 38b/18, zāhrından 3b/2, zāhrısı 66a/15, zamānı 62a/7, zamān-ı sa'ādetinde 3a/7 (2), zānni-le 47b/14 (3), zararı 37b/4, zāt-ı şerīfini 2b/4, zekātı 20a/4, zekeri 39b/8, zekerinde 39b/17, zekerinden 39b/5, zekerine 39a/13, zekerini 38b/3, zevālinden 10b/16, zevci 20b/11 (4), zıyā'ında 23b/14, zikrine 35b/1

+I (belirtme hâli eki): ābdesti 27b/4 (7), ‘Abdu’llāh ibni Mektūmı 62b/11, ‘Abdu’r-raḥmān ibni ‘Avfi 62b/10, adamı 46b/8, ‘ādetini 34a/5, ‘Adnān bin Mālīkī 62b/10, ağzı 22a/9, ağzını 26a/7, aḥvālını 44a/16, aḳçasını 46b/6, Allāhı 5a/3, almağı 42a/2, alnını 17b/1 (2), altını 26b/18 (3), ‘Amr bin ‘Āsī 45b/8, anasını 25a/5 (2), anı 5a/18, anları 4b/5 (3), arasını 22b/1, aşlını 13b/16, ‘avratı 50b/11, ayağı 40a/10, ayağını 21b/19 (2), āyetini 45a/6 (3), āyet-i kerīmesini 15b/15, āyet-i secdeyi 59a/18 (3), ‘azābı 4b/6 (2), ‘azīzi 44b/16, ‘azlini 8b/15, babasını 25a/5, baķisini 65b/15, başı 22a/9, başını 17a/8 (4), beni 18a/7 (3), besmeleyi 16a/9 (2), beynini 32b/7, bezi 30b/15, bir kimseneyi 9b/16, bıyıkları 20b/19, birini 17a/18 (8), bizi 3b/19 (2), bizlerini 30b/8, boyunu 22a/13 (2), bunları 9a/2 (2), burnı 22a/9, burnını 17b/1 (2), cāriyesini 50b/6, cemā‘ati 66b/7, cemā‘at-ı müsłimi 13b/1, Cenāb-ı Hāķķı 15a/8, cevābını 5a/8, cevāzını 64b/17, ciheti 60b/12, cimā‘ı 34b/10, çıkıyı 33a/18, cümlesini 25a/9 (3), dā‘iresini 49b/3, derisini 38b/11, dersini 46a/6, destārını 56a/8, didüğünü 4b/14, dizlerini 17a/19 (2), dönmeyi 67b/1, dördü 52b/17, döşegi 31b/16, du‘āyı 22b/11, dudağını 21a/5, ekmeğı 24b/19, eli 21b/12 (2), elini 14b/14 (3), elleri 15a/2 (6), ellerini 17b/2, endāmını 16b/2 (2), eşvābını 17b/18 (2), eşyāyı 4b/9, etegiñi 58b/2, eteklerini 48b/11, etinüñ 38a/17, etüñ 38a/19 (2), evāmır-i İslāmı 8b/1 (2), ezānı 57b/13, farzı 52a/17 (2), farziyet-i şalātı 6a/12, fātihayı 16a/15, fıķralarını 65b/15, geleni 8a/17, göbegini 15b/1, göbeklerini 50a/13, gögisini 39b/16, günü 33a/1 (2), ḥadīş-i şerīfi 43b/8 (2), ḥamrı 50b/15, ḥaremi 50b/7, ḥazret ‘alyehi’s-selāmı 66b/16, ḥazret-i İmāmı 6b/9, ḥurdesini 25a/1 (2), ḥuşyetini 38b/3, ‘ışāyı 9b/3, ‘ibādeti 5a/7, ikindi namāzını 9b/2, ikisini 17a/12 (2), ikiyi 52b/17, iķtidāsını 63b/8, iķtidāyı 63a/11, ‘ilm-i tevḥīdi 2a/16, imāmı 52a/16 (2), ĩmānını 4a/15, ĩmānumı 15a/19, insāndan 22/17, irsāli 15a/12, isimlerini 2b/8, istibrāyı 22a/19 (2), istimtā‘ı 34b/10, istincāyı 22a/2, işi 56a/10, itdüğünü 4b/10, kāfirleri 19a/5, kāmeti 65b/12, kápularını 16b/2, kápusını 16b/1, kanını 29a/4 (2), karnumı 15b/1, kázāsını 7b/12, kavlî 12b/3 (3), kavlîni 59b/9, kelbi 18a/10, kelime-i şehadeti 4b/11 (3), keyfiyyetlerini 2b/8, Kıbleyi 61a/12, kızını 8b/11, kimesneyi 55b/9 (3), kimseyi 66b/11, kitābıyyeyi 20a/11, kendüyi 66b/18, kılını 9b/14, küllīsini 44a/14, kuşagını 56a/12, levnini 38a/19, libāsını 56a/13, lüleyi 26b/1 (2), maḥalı 48a/18, maḥallini 56a/2, maḥremlerini 39b/17, mālını 54b/9, ma‘nāsını 5b/15, māsiva’llāhı 15a/7, maşlaḥatlerini 59a/4, Mecūsīyi 20a/11, mektübünü 55a/9, melā‘ikeyi 5a/14 (2), memesini 39b/15, menīniyi 23b/11, mesbūkānasını 68b/17, mescid-i şerīfi 68b/13 (2), meshi 21a/19, mestlerini 40a/2, meyveyi 39b/12, mezkūrātı 12b/11, miķdārını 2b/8, mi‘rācı 57a/19, miyānını 17b/4, mu‘cize-i Mūsā ‘aleyhi’s-selāmı 4b/4, muḥaddere-i düşizeyi 2a/7,

muḥālefetlerini 60b/18, murdārını 18a/11, na'leyini 26b/14 (2), namāzı 4a/14 (38), namāzını 9a/11 (23), namāzuñı 54b/4, namāzuñuzu 63a/6, nezri 61b/3 (2), okuduğini 59b/10, olduğunu 8b/15 (4), olduklarını 54b/19, olmasını 28a/18 (2), olmayanı 14a/1, ödi 38b/12, örgülerini 36a/16, öyle namāzını 9a/11 (7), Parçalarını 45b/15, parmağı 21a/15, parmağını 39a/18 (2), parmaklarını 17b/9 (3), rek'ati 52b/15 (10), rü'yalarını 57a/9, şabāḥ namāzını 28a/10 (3), sağını 22a/1, sağiri 9b/18, şakalı 22a/12 (2), şakalını 20b/18, şalātı 34b/11, şalātını 34a/2, şalāt-ı zuhrı 13a/1, şavmı 34b/10 (2), secdeyi 48b/7, āyet-i secdeyi 59a/18 (3), selāmı 13a/9 (2), sevdüklerini 6a/1, şevbi 41b/15, şevābı 14a/18 (2), şoğan kabuğı 25a/8, süreyi 16b/9, şuyı 19b/3 (13), şuyını 44a/16, sümüklerini 36b/9, sünneti 12a/6 (5), sünnetini 51b/5 (3), sünnetlerini 13b/13, şeyi 55b/4, şikembesini 38b/3 (2), şikembeyi 38b/7, sücüdü 64a/10, tahāreti 53b/17, tarafını 21a/15 (2), tesbīḥātı 20a/13, teṭavvū'vātı 52a/5, teyemmümi 45a/18 (2), tesbīḥi 67a/4, tuhrını 34a/10, tuhrumı 34a/13, tükürüklerini 36b/9, 'uzvı 22a/18, üstlerini 50b/2, vācibi 11a/16 (2), vaktini 34a/10, yaşmağı 50b/7, yatsu namāzını 6b/5 (6), yeñini 56a/16 (2), yılanı 55b/19 (2), yüzini 6a/7 (3), zāt-ı şerīfine 2a/18, 2b/3, zāt-ı şerīfini 2b/4, zekeri 39a/15, zekerini 38b/3, zemzemi 22b/4, zevcesini 39b/15 (2), *bk +n*

+II (isimden isim yapım eki): kızıldur 30a/17, yeşil 30a/18 (2)

+IIA (vasıta hālî eki): ābdest ile 28a/4 (3), 'acele ile 48b/2, ādāb ile 5a/1, 'adl ile 3a/16, a'māl-i şālīḥ-i dīniyye ile 1b/5 (2), 'aşā ile 51a/12, āyet ile 51b/1, āyet-i kerīme ile 54b/7 (2), 'āriyet-i saç ile 36a/16 (2), 'aẓamet ile 28a/6, berekāt ile 6b/15, besmele ile 25a/2, bez ile 22a/4, bülend āvāz ile 5a/13, cehr ile 16a/15, cāriye ile 23b/15, cāriyesi ile 27a/16, cemā'at ile 6a/16 (3), cennet ile 3a/3, çomak ile 56a/18, darb ile 8a/15, def' ile 23a/5, def'a ile 33b/8, dem ile 33a/4 (2), dem-i istiḥāza ile 34a/18, diş ile 18a/16, Ebū Bekir ile 57b/2, Ebū Cehl ile 57b/3, ef'āl ile 7b/18, eḥādīs-i şaḥīḥa ile 57a/18, eḥādīs-i şerīfe ile 48a/7 (2), emānet-i fetvā ile 1b/11, emr-i Ḥaḳ ile 3b/2, eyyām ile 30b/19, ezān ile 62a/16, fāre ile 44b/2, faẓl-ı Ḥaḳ ile 3b/11, fi'l-i ḳalīl ile 58a/18 (2), ğalīze ile 36a/2, ğılāf ile 32a/1, ğusl ile 19a/18 (3), ğün ile 33a/6, ḥadīs ile 29b/5 (2), ḥadīs-i şerīf ile 11b/8 (2), ḥā'iz ile 31b/9 (2), ḥallele-i Fārisīyye ile 2a/5, ḥarāret ile 38a/1, ḥatun ile 34b/3, ḥayz ile 31a/10, ḥilāl ile 39b/13, ḥürmet ile 32b/10, i'āde ile 67a/1, icmā' ile 5b/10 (2), iḥbār ile 54b/16, iḥfā ile 59a/2, iḳāmet ile 52b/3, iḳtidā ile 64a/17, 'ilm-i şer'ī ile 50b/11, imām ile 47a/11 (7), İmām-ı A'ẓam ile 11b/1, imān ile 4a/19, ḳa'de ile 12a/5 (2), ḳahḳaha ile 20b/11 (2), ḳalb ile 4a/3, ḳan ile 39a/19, ḳar ile 39a/10, kebīre ile 4a/10, kemik ile 22a/3, ḳıyās ile 38a/3 (2), Ḳur'ān ile 57a/17, Ḳur'ān ı Kerīm ile 2b/10, libās

ile 19a/8, mā'-i tahūr ile 43b/10, mağrib ile 9b/2, mehrisi ile 9a/15, mertebe ile 46b/4 (2), mes ile 39a/17, mescid ile 49a/14, mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ile 61a/11 (2), miḳdār ile 54b/19, na'leyn ile 26b/13, necāset-i ġalīze ile 35b/18, niyyet ile 15a/18, nuşret ile 44b/10, oḳ ile 56a/19, oluḳ ile 41b/9, ovmaḳ ile 37b/7 (3), öyle ile 9b/2, raḳıya'llāhu 'anhümā ile 66a/11, renk ile 30a/19, rızā-yı Hāḳ ile 3b/17, rū'yā ile 2b/16, sāde ile 19a/1, şadaḳa ile 31b/14, şalāt ile 34a/3, şadā ile 2b/15, sefīne ile 59b/19, selām ile 12b/11, (5), selām iledür 58a/9, şevb ile 18b/9 (5), söz ile 54a/12, şu ile 26b/3 (9), şehvet ile 23a/6, t̃ā'at ile 3b/11, tahāret-i kāmīle ile 41a/2, taḥarri ile 60b/17, taḳdīr-i İllāhī ile 3b/15, taḳlīd ile 4b/13, talāḳ-ı ric'ī ile 56b/2 (3), tavuḳ ile 44b/4, tekbīr ile 15a/3, terci' ile 57b/14, terk ile 12b/11 (2), teyemmüm ile 45a/17 (2), toprak ile 41b/6, tuhr ile 32b/9, t̃ul-ı kavme ile 17a/7, ücret ile 62b/16, üç ile 18b/18, vāv ile 17b/11 (2), zarf ile 25b/12 (2), zārī ile 45a/5, zıkr-i Hāzret-ı Mūsā 'alyehi's-selām ile 5b/18 (2) *bk.* -IA

+ın (fiilden isim yapım eki): yakın 4b/18 (2)

+ın (ilgi hāli eki): şahşın 7b/10 *bk. Uñ~-nUñ*

(u)ñ (çokluk ikinci emir şahıs eki): uruñ 18a/5

-IncA (zarf-fiil eki): bilince 50b/11, bulınca 20b/4 (2), dökince 44a/11, dökülince 62a/11, gelmeyince 8a/11, görince 45a/13, görmeyince 31b/1 (2), idince 22a/1, kalınca 51a/11, olmayınca 6b/2 (3), olınca 21b/13 (5), olıncadur 10b/17 (3), varınca 20b/17 (17), varıncadur 21a/6, yumayınca 37b/15, yummayınca 37b/13

-Ir (geniş zaman eki): varırsañz 125b/19, virirdi 13b/15, virirse 30b/18, irişirse 50b/4 *bk. -Ar*
-r, -Ur (geniş zaman eki)

+um (teklik birinci şahıs bildirme eki): havfdayum 7a/18 (2)

+um (teklik birinci şahıs iyelik eki): karındaşum 5a/19

+Uz (bildirme birinci çokluk şahıs eki): 'ācizlerüz 4a/2, bīzāruz 2b/5

+uz (çokluk birinci şahıs iyelik eki): ma'lūmumuz 61a/14, me'mūruz 2b/10

-üz (öğrenilen geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki): itmişüz 61a/15

-(I)K / -(U)K (fiilden isim yapım eki): açık 14b/7 (7), bölükde 19b/14 (6), bölügi 19b/15 (5), bulaşık 25a/13, bulaşığı 43b/17, büyük 18b/3 (3), büyük ise 29b/6 (2), eksik 32a/19 (7), eksikdür 32b/6, eksik ise 24a/4 (2), otlakla 22a/4, oynak 21b/16, sarık 25a/6, şovuk idi 45b/13 (3), tükürüklerini 36b/9, yüksek 17b/4 (3)

+ka (isimden isim yapım eki): başka 19a/3, başkadur 19a/3

+kak (isimden isim yapım eki): erkek 24b/8 (2)

-ken (zarf-fiil eki): aķarken 29a/9 (2), baķī iken 9a/12, batarken 59a/12, biterken 31a/8, boğazlarken 38b/8, cünüb iken 26a/3, doğarken 11a/3 (4), dökülürken 42a/4, giderken 13b/1 (6), hā`iz iken 37a/3, içinde iken 60a/16, iderken 11a/3 (8), işerken 18a/9, kâ`im iken 57b/15, kılarken 31a/3 (8), kılınurken 32a/4, kılurken 18b/3, kıyāmda iken 16b/12, münkaṭi` iken 39a/5, namāzda iken 54b/2 (6), okurken 66b/2 (3), olınmışken 14a/17, otururken 25a/5 (5), rükū`da iken 17a/7 (2), secdede iken 17b/5, sıvarken 18a/12, silerken 18a/11, tamlarken 34a/18, uyurken 36b/11 (3), üzere. iken 41a/18, var iken 4a/9 (3), yaş iken 21b/12, yatarlarken 23a/19, yayķarken 19b/3 (3), yoğken 2b/2, yoğ- iken 9a/17

+ki (aitlik eki): evvelki 14b/18 (12), evvelkiden 19a/19, şeydeki 25b/11

+ku (fiilden isim yapım eki): uykusıdur 28a/8, uykunuñ 27b/5

+kür (isimden fiil yapım eki): sümkürmek 18a/8, tükürmek 18a/8, tükürüklerini 36b/9

-(I)l / -(U)I- (fiilden fiil yapım eki): açılmaya 41b/15, bozıldı mı 27b/10, bozulup 47b/15, bozulur 13a/5 (27), bozulmak 40a/19, bozulmaz 13a/4 (29), bozulmuş olur 39b/2, bozulur 27b/13 (2), buyurulmuşdur 8a/1 (3), buyurulsa 9b/19, çekilmek 56a/9, çekilse 44a/18 (2), dökilür 14b/13, dökülmez idi 17a/8, dökülince 62a/11, dökülürken 42a/4, görilse 30b/6, görilür 6a/18, görülmüşdür 27a/8, katılsa 43a/8 (3), kesilmese 29a/8 (2), kesilse 34a/5, kılurken 18b/3, koyulup 14a/19, virildi 4b/18 (4), virildiler 32a/14, virildükde 5a/2, virilse 8b/8, virilür 3b/2 (2), yayılmayup 29a/3, yazılan 55a/7, yazılmak gerekdür 38a/6, yazılmayup 35b/6, yazılmışdur 12b/7 (2), yazılmış ola 25b/11

+la- (isimden fiil yapım eki): atlamak 63b/14, ayırtlamak lâzımdur 27a/6 (2), bağışlayup 35b/5, bağışladum 47b/17, bağladılar 38b/13, bağlamak 15a/14 (3), bağlamayup 15a/12, başladılar 44b/19, başladısa 68b/4, başlamadı ise 68b/4, başlamağa 39a/9, başlayup 14b/1, boğazlarken 38b/8, bulaşduğı 38b/11, derledi 37a/18, derlerdi 37a/3,

derledükde 36b/17 (2), derleyüp 37a/1 (2), eglenmek 67a/2, gölgelensem 7b/7, hilâllamak 22a/12 (2), ısladup 21a/11 (4), ıslansa 21b/8 (3), ıslanurdi 37a/1, (4), otlamış ola 30b/3, söylemege 28a/14, söylemek 4a/13 (2), söylerler idi 37a/13, söylemeye 22a/2 (2), söylemeyüp 55a/7, söyleyüp 8b/3, söyleye 4b/12, söyleşmege 44b/19, şulamağa 62a/10, tamlarken 34a/18, tozlanursa 47a/17, yuvarlanur 45b/3, yuvarlanursın 45b/4

+IA (vasıta hâli eki): ‘âdetiledür 8a/17, adıla 25a/5, ‘adlı-la 3a/16, anuñla 19a/7 (9), avuçla 41b/14, ‘ayâli-le 53b/3, bilmezlikle 48a/13, biri-le 40b/8, cehrî-le 54b/18 (2), çekmekle 44a/17 (2), cemâ‘atle 7b/15 (5), dellâklarla 26a/16 (2), doxinmağla 39a/17, dökmekle 42b/16 (3), eli-le 22a/16 (6), elleri-le 27b/9, esenleşdi 51a/19, gelmekle 14a/16 (2), gitmekle 64a/15, gömlekle 18b/4, haberleri-le 44a/17, harfle 55a/17, havl ile 9b/8, hil‘atlerle 2a/8, hurûcî-la 29a/13, itmekle 4a/13 (2), kaşımağla 56a/2, kanla 39b/4, kavli-ledür 29b/2, kelâmı-le 62/1, kemâl-i ‘azîmetiyle 6a/2, kisvetlerle 2a/8, kocaşarılara 51a/16 (2), kurumağla 48b/3 (3), kuşûrumuzla 6a/3, libâsı-ıla 19a/12, lisânla 4a/3, lutf-ıla 57b/12, maḥali-le 49a/8, menkûḥasıla 23b/10, mu‘cizât-ıla 7a/16, mülâḥazasıyla 67b/19, münâcâtı-la 15a/19, niyyeti-le 4b/12 (5), niyyeti-ledür 44a/3, olmağla 1b/11 (9), olmamağla 37a/15 (3), otlağla 22a/4, ovmağla 37b/12, Parçasıyla 22a/3, pâresiyle 22a/4, parmağla 46a/12 (2), parmağla 20a/14, parmağları 17b/19 (2), pederiyle 5a/15, peştemâlla 26a/3, rivâyeti-ledür 38a/3, sağî-la 22a/7, sebebi-le 66a/17, sebebümle 45a/4, seyl-i şuyı-la 41b/5, şuyı-la 41b/5, süm‘le 46a/7, şehvetle 23a/9, şeyle 42b/5, taḳâzâsıla 20a/15, taḳdîriyle 5a/4, taş ile 18a/10 (3), terki-le 13b/6, va‘d-i kerîmiyle 5b/8, va‘d-i kerîmeleri-le 6a/3, tesmiyesiyle 2a/12, teyemmümle 47b/15, tırnağla 21a/4 (2), tıhrı-ladur 33b/17, tume’nînetle 11a/10, vücûdı-la 48a/5, yapışmağla 27a/13, yaşla 45a/4, yaykamağla 43b/16 (3), yaykanmağla 43b/18 (3), zannı-le 47b/14 (3), ze‘mi-le 51b/17, ziyâdesi-le 36b/3 bk. -IIA

+IAr (çokluk eki): anlara 13b/2 (3), anları (bl.) 4b/5 (4), anlarıñ 2b/8 (3), anlarsuz 10a/4, ‘avratlar 19a/7 (2), ayaklar 19b/5, ba‘zılar 12b/5 (28), bıyıkları (bl.) 20b/19, bıyıklarıñ 21a/3, bizler 4a/1, bizlerini 30b/8, bunlara 20a/5 (3), bunlarda 40b/3 (3), bunlardan 36b/16 (2), bunlardur 4a/7, bunları (bl.) 9a/2 (2), bunlarıñ 25a/9 (5), câriyeler 50b/4, cevâblar 7a/4, dallar 58b/15, deryâlara 37a/7, dellâklarla 26a/16 (2), dirsekler 21a/6, dirseklere 21a/6, dîvârlar 63a/13, dizlere 50a/15, eller 26b/3, ellere 45a/19, elleri (bl.) 15a/2 (6), ellerüñ 14b/3, emsâllar 57a/12, ezânlar 8b/19, ferîştelere 2b/5, gibilere 63a/4, gibileriñ 63a/3, gicelerde 27a/10, gökler 16b/3, günâh-ı kebâ’irler 4a/13, günlerümi 34a/1, günleriñ 32b/9, ḥatunlar 30b/16, ḥatunlara 13a/11 (4), ḥatunlarıñ 36a/16,

ihtidālar 65a/1, kāfirler 4b/6, kāfirlere 3b/1, kāfirleri 19a/5, karılar 50b/18, kavllerince 52a/2 (2), kebīrlər 13a/13, kemiklerdür 21b/16, kıllar 26a/11, kızlar 50b/18, kimesneler 18b/3 (2), kimesnelere 19b/19, kisvetlerle 2a/8, kitāblar 2b/9, kocaşarılarla 51a/16 (2), kolların 17b/2 (2), kollaruñ 14a/14, kulaqlaruñ 14a/14, kuşlar 42b/12, maħallerde 63a/13, maħalleruñ 50a/15, ma'sūmlardur 2b/7 (3), me'mūrlardur 2b/16, mestler 40a/3, mezhebleriñ 4a/11, muḳtedīler 63a/12 (2), muḳtedīlere 59b/4, müjdeler 5b/8, mülhidler 62b/4, mü'minlerdür 4a/19, mü'minlere 3b/1, münāfıklara 3b/1, münāfıqlaruñ 4b/1, müttakīler 11b/12, namāzlar 32a/2, namāzlarda 46b/1, oğlanlara 50b/16, oğlanlaruñ 20b/18, oluqlarda 43b/18, otlar 48b/13 (2), parmaqlar 14b/6, şaflar 53b/16 (4), şaflara 41a/14, şaflaruñ 5a/9, şağırlere 13a/13, sâ'irleriñ 2b/11, şaḳallılarınuñ 20b/18, şıfatlardan 2a/18 (2), şırmalar 19b/13, şular 36b/5 (2), şulardur 43b/3, su'āller 7a/4, şüretler 49b/7, sünnetler 13b/5 (2), sünnetlerde 53b/5, sünnetlerden 51b/5, şeyler 55a/13, şeylere 20a/5, yirler 16b/3, yirlerden 20b/17, yirlere 26a/12, zenlere 13a/12

-IAr (çokluk üçüncü şahıs eki): bağladılar 38b/13, başladılar 44b/19, bilmezler ise 55b/13, bilmezlerse 60b/18, bilürler ise 55b/12, bozsalar 50a/1, bulmuşlar 49a/16, buyurdılar 5a/3 (66), buyurmadılar 38b/2, buyurmazlar idi 11b/1 (3), buyurmuşlar 18a/2 (5), buyurmuşlardur 2a/14 (2), buyururlar 7b/15 (20), buyururlardı 66a/6 (2), buyururlar idi 38b/13, çekseler 44a/14, derlerdi 37a/3, didiler 18b/11 (3), dimediler 57b/14, dimişler 12b/5 (4), dimişlerdür 10b/5 (3), dirler 11b/1 (41), dirlerdi 7a/11, dirler idi 11b/18, diseler 44a/17, dökdiler 48a/18, düşdiler 5a/17, eylediler 45a/8 (3), eyleseler 64a/9, geldiler 4b/4, gelürler 4b/7 (2), gelürler idi 25b/8, giderlerse 62b/9, girdiler 4b/5, görürlerdi 36b/10, götürürler idi 7a/10, gönderdiler 44b/16, gördiler 45b/2 (3), görmezler 42a/2, götürseler 55b/4, içerlerse 22b/5, idenlerdür 13a/9, iderlerse 46b/7 (2), indiler 44b/11, istelerse 46b/7, itdiler 7b/6 (19), itmediler 54a/19, itmişler ise 61a/1, itmezler 9b/4 (4), itmezlerdi 36b/10, itmişler 12b/5 (14), itmişlerdür 13b/19 (11), itseler 41a/19 (4), kılamazlar 8a/10 (2), kıldılar 3b/6 (3), kılmadılar 8a/7, kılsalar 18b/4 (2), kıılurlar idi 19a/7, komadılar 57a/5, korḳutdılar 62a/1, kosalar 38b/8 (3), okudılar 57a/14, okumazlardı 16a/9, okumazlar idi 16a/12, okurlardı 12b/1 (3), oldılar 3b/6 (6), olmuşlar 6b/7 (2), olınmazlar idi 37a/2, olurlar 8a/18, silmezler 11b/13, söylerler idi 37a/13, pişürseler 38b/6, uyandurdılar 27b/9, virdiler 30b/2 (2), virildiler 32a/14, virmediler 75a/5, virmeseler 46b/8, virmezler idi 13a/15, virmişler 22b/16 (3), virseler 8b/11 (3), virürler 54a/19 (2), yaḳsalar 49a/14, yayḳadılar 48a/18, yayḳasalar 41b/15

+IARİ (çokluk üçüncü şahıs iyelik eki): âbdestleri 54a/6, ağızlarına 42b/12, ardlarında 16a/13, arşaları 17a/7, ayaları 50a/18, ayakları 21b/14 (7), ayakların 21a/19 (2), ayaklarına 51a/2 (2), ayaklarında 37a/16, âyetleri 55a/14, bahşleri 11b/5, ba'zıları 24a/2, bıyıkları 21a/1, buyurdıklarında 45a/2 (2), cebhelerinde 11b/13, çıktıklarında 5a/16, delilleri 11a/17 (2), diblerine 20b/17, didükleri 29a/5 (2), didüklerinde 44b/13 (2), dirseklerine dek 46a/8, dişleri 56b/11, dizleri 5a/1, dizlerin 17b/3, dizlerinden 17b/3, dizlerine 51a/4 (2), dizlerini 17a/19 (2), du'âların 22b/7, elleri-le 27b/9, ellerin 26a/2 (4), ellerine 26a/5 (3), ellerini 17b/2, eteklerin 56a/11, eteklerini 48b/11, etlerinde ise 27a/1, fıkralarını 65b/15, getirdükleri 37a/10, girdüklerinde 11b/15, göbeklerini 50a/13, gözleri 45a/3, günleri 24a/13, günlerinde 30b/4, günâhları 14b/12, günâhların 35b/5, günâhlarına 4b/8, haberleri-le 44a/17, hakları 49b/5, Hâzretleri 4a/5 (154), hâzretleridür 3a/5, hâzretlerinden 12a/17 (12), hâzretlerine 12b/1 (10), hâzretlerinüñ 12a/3, hocalarıdır 58a/13, isimlerini 2b/8, itdüklerinde 5b/16 (2), itdüklerinde 5b/16 (2), ittifâkları 13b/19, kademleri 37a/17, kapularını 16b/2, karınları 17b/5, kâselerinde 20a/9, kâselerinden 20a/7, kavlleri 53a/5, kavllerinde 8b/2 (8), keyfiyyetlerini 2b/8, kılları 21b/7 (2), kılduklarından 11a/5, kitâblarına 5a/4, kodukları 46a/2, kollarına 17b/2, kulaqları 22a/13, kulaqlarına 21b/11, kurnaları 42a/3, libâsları 37a/1, libâslarında 63b/4, mâbeynlerinde 23a/19, maḥremlerini 39b/17, maḥallerine 51a/1, maḥûleleri 38b/4, ma'lûmları idi 48a/17 (2), maşlahatleri 59a/1, maşlahatlerini 59a/4, mekânları 4b/1, mekânlarında 63b/5, melâ'ikelerine 5a/3, meleklerine 21b/19, menzillerinden 62a/4, mestleri 40a/3 (2), mestlerini 40a/2, muḥâlefetlerini 60b/18, murâdları 36a/8, murâd şerîfleri 37a/12 (2), müşkillerin 5a/13, namâzları 41a/11 (3), zamân-ı hilâfetleri 3a/10, namâzlarına 41a/12, olduklarını 54b/19, omuzlarına 17a/2, örgülerini 36a/16, Parçalarını 45b/15, parmakları 22b/1 (3), parmakları 17b/19 (2), parmakların 19b/6 (3), parmaklarını 17b/9 (3), resûllerine 5a/4, rivâyetleri 14a/13, rü'yâlarını 57a/9, şâhiblerinde 30a/13, sâḳlarından 17b/4, şalavât parmakların 21b/11, sevdüklerini 6a/1, şîfatlarına 2b/4, sözleri 68a/10, şuları 36b/7 (2), sümüklerini 36b/9, sünnetleri 22a/8 (4), sünnetleridür 19b/2, sünnetlerini 13b/13, sünnetlerine 53a/16, şâkirdleri 6b/7, tırnakları 27a/8 (2), tükürüklerini 36b/9, üstlerini 50b/2, üzerlerine 8a/9, 9b/1, vâkı'alarında 57a/6, va'd-i kerîmeleri-le 6a/3, vücûd-i şerîflerine 37a/4, yanlarında 12a/1 (4), yaykâdukları 42a/10, yerlerine 62b/9, yumuşaklarına 14a/14, yüzleri 3a/18 (2), zamân-ı sa'âdetlerinde 25b/7, zincifreleri 19b/12

+II (isimden isim yapım eki): ābdestli iken 27a/12, etli 38a/19, ħarfli 54b/5 (2), kıymetli 55b/6, kirli ise 51b/4, şaķallıların 20b/18, şevāblı 19a/19, şübhelı 26b/7, yüklı 63b/13 *bk. +IU*

+IHK (isimden isim yapım eki): ābdestlik 47b/16, cennetlikdür 5a/19, karanlık 19a/8, kekeligi 63a/3, pekligi 42b/3, şādılık 55a/15, yaşlık 21b/7 (3), yıllık 14b/18 (3) *bk. +IUK*

+IU (isimden isim yapım eki): adlu 54b/14, dürlü 27b/2, dürlüdür 43a/5, ħayrludur 7b/17 (5), kapaļu 26b/1, köylü 27a/6, kumlu 48a/19, örtlü 50b/3 (2), şehirli ise 27a/6 (2) *bk. +II*

+IUK (isimden isim yapım eki): kuşluk 18b/1, kuşlukda 18b/3, sarĥoşluk 20b/11 *bk. +IHK*

-m (teklik birinci şahıs eki): itmem 43a/19, kılmam 19a/3

+m (teklik birinci şahıs iyelik eki): ābdestüm 27b/10, ‘amelümdendür 14b/2, birāder-i emcedüm 5a/11, günlerümi 34a/1, ĥāl-i şıgarumda 6b/4, ĥānemde 18a/13, iktidārum 61b/17, ĩmānumı 15a/19, kulum 14b/2 (2), kadrüm 61b/16 (3), karnumı 15b/1, nezrüm 61b/2, sebebümle 45a/4, şuyum 43b/10 (2), sünnetüm 14b/14 (2), şübhem idi 64b/18, tuhrumı 34a/13, ‘özrüm 63a/6, üzerümde 18b/19, üzerüme 13b/15, vālidümün 44b/15

-mA (fiilden isim yapım eki): olmada 62a/15, olmasına 18b/2 (5), olmasında 42a/9, olmasını 28a/18 (2), doğma 22b/12, dönmeyi 67b/1, gelmesine 44b/17, olması 46a/16, öpmesine 56b/9, kılınmada 53a/11

-mA- (fiilden fiil yapım eki, olumsuzluk eki): açılmaya 41b/15, aķmasa 41b/8, bağlamayup 15a/12, başlamadı ise 68b/4, bilmeye 4b/14, bilmeyup 41a/18, bozmayup 55b/19, bulamayup 39a/10 (3), bulunmasa 37a/12, bulmasa 46b/3 (2), buyurmadılar 38b/2, çıkmasa 39b/6 (3), dimediler 57b/14, dökme 42b/14, gelmeye 25a/13, gelmeyince 8a/11, getürme 8b/1 (2), girmede 25b/17 (2), görünmeye 51a/12, görmediği 32b/6, görmem 18a/14, görmemek 29b/13, görmese 32b/3 (9), görmesün 19a/9, görmeyince 31b/1 (2), itmedi 7b/9 (3), itmedi mi 60a/4, itmediler 54a/19, itmediñ 18a/13, itmedise 68b/8, itmedükçe 4a/6 (3), itmedükde 40b/15 (2), itmedüm 65b/10, istemedüñ 18a/13, itmem 43a/19, itmemek 4a/14 (2), itmemiş olur 49a/13 (2), itmese 11b/10 (4), itmeyen 14a/2, itmeyeyüm 64a/8 (2), itmeyüp 24a/14 (4), karışmamış ola 39b/5, kesilmese 29a/8 (2), kılmadılar 8a/7, kılmam 19a/3, kılmamak 3a/14 (3), olmadı 67b/10, olmasa 8b/12 (19), olmayup 28a/16 (14), kılmayayum 64a/17, kılınmamak gerekdür 51b/8, komadılar 57a/5, komayup 64a/2, okumamağa 55a/9, okunmasa 56b/15, olmadı

13a/12 (2), olmamak 12a/5 (3), olmañ 62a/2, olmadı 51b/14 (2), olmamış 51b/13, olmamışdur 32a/17, olmamış olur 66b/5, olmayan 2a/6 (8), olmayanı 14a/1, olmayınca 6b/2 (3), olmayandır 30a/9, oturmayup 27b/12, örtmeye 21a/5, söylemeye 22a/2 (2), söylemeyüp 55a/7, varmadı 7b/5, virmediler 75a/5, virmem 68b/15, virmemiş 36a/7, virmese 47b/8, virmeseler 46b/8, virmeye 51a/14 (2), uyumamak 14b/16, yapışmaya 26a/3, yayılmayup 29a/3, yazılmayup 35b/6, yitişmese 52b/13, yumadukça 38a/4, yumayınca 37b/15, yunmayınca 37b/13

-mAdAn (zarf-fiil eki): dökmeden 42a/10, gitmeden 42b/12, kılmadan 28a/1, okumadan 65a/14 bk. -mAdIn

-mAdIn (zarf-fiil eki): almadın 65a/3, çıkmadın 28b/13, dokınmadın 26a/7, görmedin 35b/9, itmedin 23a/11 (9), kalmadın 32a/6, kılmadın 14b/16, olmadın 22b/14 (2), yaykamadın 24b/18 bk. -mAdAn

-mAK (fiilden isim yapım eki): akıtmak 19b/4, akmaga 38a/10, almağa 43a/2, almağı 42a/2, almak 20b/9 (28), almakdan 42a/1, atlamak 63b/14, ayırmak 31b/16, azmak 22b/14 bağlamak 15a/14 (3), bakmak 17a/2, başlamağa 39a/9, bırakmak 63b/6, bilmege 2b/19, bilmek 29b/5 (2), bozmak 55b/5 (3), bozulmak 40a/19, çağırmağ 25a/5, çekmekle 44a/17 (2), çekilmek 56a/9, çıkmak 20b/15 (7), çıkarmağa 42b/5, dimek 16b/11 (7), dimekdür 17a/4 (3), dokınmağla 39a/17, dokınmak 46a/16 (4), dökinmek 50b/16, dökmege 36a/3 (2), dökmek 25a/4, dökmekle 42b/16 (3), döndürmek 17b/15 (2), döşenmek 19b/11, durmak 52b/5 (2), dutmak 17b/14 (4), düşmekle 23a/2, düşürmek 58b/2, düzelmek 22a/12, egmek 17a/8, eglenmek 67a/2, esnemek 18a/15 (3), eylemek 48b/11, geçmege 44b/17, geçmek 67b/6 (4), geçmekden 67b/11, gelmekle 14a/16 (2), gezmek 51a/10, girmek 25a/16 (4), gitmege 5a/8, gitmek 37a/15 (2), gitmekle 64a/15, giymek 25a/6 (3), görmek 5a/14 (4), görmekdür 24/19, görmemek 29b/13, gülmek 20b/11 (2), hilâllamak 22a/12 (2), içmege 44a/9, içmek 22b/3 (5), inanmakdur 5a/5, itmege 8a/12, itmek 4a/14 (65), itmekde 21b/17 (3), itmekden 6a/7 (2), itmekdür 5a/7 (4), itmekle 4a/13 (2), itmemek 4a/14 (2), kaçmak 57a/3, kaldurmağıla 23a/2, kalmak 30b/17, kaldurmak 14a/10 (4), kaldurmakdur 14a/11, kalkmak 17b/16, kaşımağla 56a/2, kesmek 27a/11 (2), kıldurmak 62b/4, kılmağa 17b/16 (2), kılmak 9a/13 (26), kılmakdur 11a/6, kılmamak 3a/14 (3), (2), kılınmak 9a/18 (2), kırkmak 20b/19, komak 17b/1, komakdan 18a/16, kullanmak 22a/15, kurumağla 48b/3 (3), kusmak 28a/11 (3), okumağa 68b/4 (2), okumak 12a/17 (13), okumamağa 55a/9, olmağa 6b/4 (6), olmağla

1b/11 (9), olmamağla 37a/15 (3), olmak 2a/3 (38), olmakdur 33b/16 (3), olmamak 12a/5 (3), olınmağa 14a/17, olınmak 19a/14, olınmamak 19a/14, oturmağa 4b/19, oturmak 10a/9 (5), ovmağla 37b/12, ovmak ile 37b/7 (3), oynamak 17b/19, öğrenmek 29b/5 (2), öğretmek 29b/8, örtmek 19a/9, şarmak 56a/8, şarınmak 25a/6, söylemege 28a/14, söylemek 4a/13 (2), söyleşmege 44b/19, şulamağa 62a/10, sümkürmek 18a/8, süpürmek 25a/7, sürmek 21a/15 (3), taramak 22a/13, tayanmak 58b/2, tükürmek 18a/8, urmak 56b/1, uyumak 20b/12 (14), uyumamak 14b/16, uzatmak 20b/19, virmek 13a/2 (8), virmekdür 12b/19, yakmak 25a/8, yapışmağla 27a/13, yapışmak 24b/18 (5), yapışdurmak 26a/12, yaykamağla 43b/16 (3), yaykamak 20b/18 (5), yaykanmağla 43b/18 (3), yimek 4a/13 (6), yoğurmak 42b/19, yolunmağa 48b/15, yumağa 37b/19, yumak 19b/6 (6), yunmağa 37b/17

-mAKdA (zarf-fiil eki): bağlamakda 15a/10, durmakda 66b/12, geçmekde 25a/17 (2), girmekde 25/16 (4), görmekde 50b/10, itmekde 21b/17 (3), kesmekde 27a/10, kılmakda 26a/13 (4), olınmakda 56b/17, soruşmakda 51a/19, taşınmakda 20a/3

-mAK gerek(dür) (gereklik eki): almak gerekdür 42b/10, demek gerekdür 17a/12 (4), dönmek gerek 67a/17 (2), dönmek gerekdür 67a/16, dutmak gerekdür 18b/11, içmek gerekdür 22b/6, itmek gerek 65b/13 (2), itmek gerekdür 15a/5 (8), kaldurmak gerekdür 15a/3, kalmak gerekdür 50b/5, kılmak gerekdür 51b/11 (2), kılınmamak gerekdür 51b/8, olmak gerek 66a/9, dutmak gerekdür 18b/11, virmek gerekdür 13a/16 (3), yazılmak gerekdür 38a/6

-mAK lâzım(dur) (gereklik eki): ayırmak lâzım 31b/16, ayırtlamak lâzımdur 27a/6 (2), bilmek lâzım 2b/8 (2), dokunmak lâzımdur 21a/17, döşemek lâzım 49a/11, ıslanmak lâzımdur 21a/14, kılmak lâzım 53a/13, kılmak lâzımdur 51b/13, koparmak lâzım 27a/5, okumak lâzım 15b/17 (5), okumak lâzımdur 16a/5, okutmak lâzımdur 56b/15, olmak lâzım 16b/7 (2), olmak lâzımdur 14b/7 (3), yaykamak lâzım 51b/3, yaykamak lâzımdur 26b/12 (3), yaykanmak lâzımdur 21b/17, yumak lâzımdur 27a/4 (2)

-mAz (geniş zamanın olumsuzu): bağlamaz 15b/14, bilmez misin 45b/5, bilmezse 22b/7 (2), bozmaz 27b/7 (13), bozmazsa 64a/13, bozulmaz 13a/4 (29), çıkmaz 45a/17, çıkmazsa 23a/18 (2), dökülmez idi 17a/8, dönmezse 28b/11 (2), düşmez 48a/1, geçmezse 48b/2, gelmez 4a/10 (7), gelmezse 19a/6, girmezsin 49b/11, gelmezsiñiz 7b/6, girmezüz 49b/12, gitmez 21a/2, gitmezüz 18b/10, görmez 5a/8, görmezse 30b/13, idemez 32b/7 (4), itmez 3a/16 (24), olmaz 3b/11 (126), olmaz idi 2a/2 (2), olmaz mı 35b/15, kılmaz

26b/7 (2), kılmaz 33a/9, kılınmaz 38a/7 (3), kıpalmazsa 27a/5, okumaz 68a/17, okunmaz 68a/19, okumazsa 66b/6, olmazsa 6a/19, olunmaz 4a/7 (12), olunmazsa 48b/3, virmez 4a/18 (10)

-mAz (sıfat-fiil eki): akmaz havzuñ 41b/12, bilmez bizi 3b/19, bilmezlikle 48a/13, olmaz her yir 58b/4

-mazdan (zarf-fiil eki): doğmazdan evvelce 33b/2

-mAz-lAr (olumsuz geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): bilmezler ise 55b/13, bilmezlerse 60b/18, buyurmazlar idi 11b/1 (3), görmezler 42a/2, itmezler 9b/4 (4), itmezlerdi 36b/10, kılamazlar 8a/10 (2), okumazlardı 16a/9, olunmazlar idi 37a/2, silmezler 11b/13, virmezler idi 13a/15

-mez-sin (olumsuz geniş zaman teklik ikinci şahıs eki): bilmez misin 45b/5, girmezsın 49b/11

-mez-siñiz (olumsuz geniş zaman çokluk şahıs eki): gelmezsıñiz 7b/6

-mez-üz (olumsuz geniş zaman birinci çokluk şahıs eki): girmezüz 49b/12, gitmezüz 18b/10

-mİş (öğrenilen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki): buyurmuşdur 8a/3 (3), buyurulmuşdur 8a/1 (3), cā'iz imiş 5b/1 (2), değil imiş 11b/4, değilmiş ise 49a/6, dikilmiş ise 49a/7, dikmişdi 49b/13, dimiş 12a/8 (4), gelmişdi 49b/15, gelmişdür 37a/14, görmüş mi 5a/18, görmüşdi 35a/2, görülmişdür 27a/8, itmiş 6a/3 (4), itmişdür 6a/13 (8), olmamış 51b/13, olmamışdur 32a/17, olmuş 1b/12 (5), olmuşdur 2b/11 (15), olmuş idi 2b/12, olmuş ise 34b/17, olunmuş 45a/16, olunmuşdur 31b/2 (6), olunmuş ise 49b/1, oturmuş 13b/1, virmemiş 36a/7, virmişdür 4a/5 (3), yazmışdur 18b/4, yazılmışdur 12b/7 (2)

-mİş (sıfat-fiil eki): bozulmuş olur 39b/2, çıkmış (kemiklerdür) 21b/16, çıkmış ola 36a/18, getürmüş olmaz 61b/3 (3), getürmüş olur 61b/4, itmiş kadar 13b/4 (2), itmiş olmaz 59b/14, itmemiş olur 49a/13 (2), itmiş olur 13b/17 (2), karışmamış ola 39b/5, kıparmış çiçek 27a/3, olmamış olur 66b/5, olmuş buldı 51a/18, olunmışken 14a/17, olunmuş maħal 43a/2 (2), otlamış ola 30b/3, yazılmış ola 25b/11

-mİş-lAr (öğrenilen geçmiş zaman üçüncü çokluk şahıs eki): bulmuşlar 49a/16, buyurmuşlar 18a/2 (5), buyurmuşlardur 2a/14 (2), dimişler 12b/5 (4), dimişlerdür 10b/5 (3),

göndermişler idi 45b/8, itmişler 12b/5 (14), itmişlerdür 13b/19 (11), itmişler ise 61a/1, olmuşlar 6b/7 (2), virmişler 22b/16 (3)

-mış-sın (öğrenilen geçmiş zaman üçüncü teklik şahıs eki): olmuşsın 45b/14

-mİ (soru eki): bilmez misin 45b/5, bozıldı mı 27b/10, cā'iz midür 18b/10 (4), gün midür 67b/9, 'ibādeti midür 59a/6, içün mi 16a/2 (3), itmedi mü 60a/4, olmaz mı 35b/15, olunur mı 9a/3, olur mı 7a/15 (11), şalāta mı 45a/9, sâ'at midür 67b/9, sene midür 67b/9, şöñra mı 67a/9, sünnet midür 16a/2 (2), tahārete mi 45a/9, vāki' midür 54a/17

-mur (fiilden isim yapım eki): yağmur 41b/9 (2)

+(U)mUz (teklik birinci çokluk iyelik eki): ağzumuza 65a/13, delīlümüz 9b/11 (2), e'immemüz 65a/10, hālümüz 44b/18, her birimiz 61a/13, imānumuz 2b/3 (3), kuşurumuzla 6a/3, 'ulemāmuz 14a/13 (7), melā'iketimiz 62a/2

+n (belirtme hâli eki): ahvālin 66b/6, ayakların 21a/19 (2), ağzın 24b/18 (2), a'zā'ların 19a/15, burnın 39a/8, cānibin 7b/1, dizlerin 17b/3, du'āların 22b/7, elin7b/2 (8), ellerin 26a/2 (4), eteklerin 56a/11, günāhların 35b/5, kolların 17b/2 (2), müşkillerin 5a/13, ökçesin 19b/6 (2), parmağın 21a/12, parmakların 19b/6 (3), şalavāt parmakların 21b/11, yirin 46b/15, yüzün 19b/3 (2)

+ñ (teklik ikinci şahıs iyelik eki) 'amelüñdür 14b/4, hālüñ 45a/2, mescidüñden 62a/1 namāzuñı 54b/4

-ñ (çokluk ikinci şahıs emir eki): olmañ 62a/2

+n (vasıta hâli eki): içün 5a/12 (43), içündür 16a/3 (7), içün mi 16a/2 (3)

+(u)n (isimden isim yapım eki): boyunu 22a/13 (2)

-(I)n- / -n- (fiilden fiil yapım eki): alınan 42b/7, alınup 53b/18, bulına 41a/2, bulındı 7b/4, bulunmasa 37a/12, bulınsa 23a/19 (4), bulunursa 25b/1 (2), doxinmadın 26a/7, doxinmağla 39a/17, doxinmak 46a/16 (4), doxınsa 39a/16, dökinmek 50b/16, döşenmek 19b/11, dutına 26a/10, dutınsa 33a/14, dutınup 26a/10 (2), dutınursa 26a/9, gölgelense 7b/7, görünce 45a/13, görünmeye 51a/12, görünse 18b/6 (2), görünüp 38a/10, görünür 45b/19, ıslansa 21b/8 (3), ıslanurdu 37a/1, kılındı 2a/9, kılınan 14a/3 (3), kılındukda 11b/19, kılınmak 9a/18 (2), kılınmamak gerekdür 51b/8, kılınmaz 38a/7 (3), kılınsa 12a/3 (2), kılınur 8b/19 (2), kılınurken 32a/4, konup 29a/4 (2), okınan 2b/11, okınup 52b/3, okınur 8b/19 (2), okunmasa

56b/15, okunsa 53b/5 (6), okunmaz 68a/19, okunur 68a/18, olına 18a/5 (2), olunan 11b/7 (4), olınca 21b/13 (5), olındı 7b/8 (9), olındısa 49b/2, olunduğda 9a/2 (7), olincadır 10b/17 (3), olunmağa 14a/17, olunmak 19a/14, olunmamak 19a/14, olunmaz 4a/7 (12), olunmazlar idi 37a/2, olunmazsa 48b/3, olunmuşdur 31b/2 (6), olunmuş ise 49b/1, olunmuşken 14a/17, olunmuş maħal 43a/2 (2), olınsa 10a/2 (8), olunup 58a/15, olunur 6a/16 (43), olunur mı 9a/3 (2), örtinüp 26a/18 (2), şarınmak 25a/6, taşınmakda 20a/3, tayandığı 20b/12, tayanmak 58b/2, tayanup 7a/3 (2), tozlanursa 47a/17, yaykanmağla 43b/18 (3), yaykanmak lâzımdur 21b/17, yuvarlanur 45b/3, yuvarlanursın 45b/4

+(I)ncI (isimden isim yapım eki): altıncı 33b/18, birinci 34a/1, dördüncü 20b/9 (3), dördüncide 53b/8 (2), ikinci 14b/16 (7), ikincide 57a/14, on birinci 33b/19 (2) üçüncü 14b/17 (6), üçüncide 53b/8 (2)

+(U)ñUz (çokluk ikinci şahıs iyelik eki): birbiriñüzüñ 68b/15, cümleñüze 47b/16, dīniñüzüñ 6a/7, emīrūñüz 45b/9, kademlerūñüz 37a/19, kañğıñuzdur 6b/8, namāzuñuzu 63a/6, şalātuñuz 61a/16

-r (geniş zaman eki): boğazlarken 38b/8, der 24a/3, derlerdi 37a/3, dilerse 3a/15 (5), dir 4a/8 (66), eyler 53b/4, isterse 40b/17, istersen 50b/7, işerken 18a/9, okur 12b/2 (5), okur ise 16b/1, okurken 66b/2 (3), okursa 59b/18, söylerler idi 37a/13, tamlarken 34a/18, uyurdum 27b/9, uyurken 36b/11 (3), uyursan 27b/11, yaykar 46b/15, yaykarken 19b/3 (3) bk. -Ar.-Ir, Ur (geniş zaman eki)

+ra (yön gösterme hâli eki): şöñra 7a/3 (89), şöñradan 49b/1, şöñradur 68a/12, şöñra mı 67a/9, taşra 5a/16 (24), taşrada 25b/1 (5), taşradan 41a/16 (3), taşrası 52a/8, taşrasına 54b/17, taşrasında 52a/8 bk. +arı +ArU

-r-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): dirler 11b/1 (41), dirlerdi 7a/11, dirler idi 11b/18, okurlardı 12b/1 (3)

-(ı)r (fiilden isim yapım eki): ağır 14a/16 (3)

-sa (şart eki): adam ise 63a/7, ‘adl ise 8b/4 (5), ağlasa 38a/8, aksa 29a/7 (6), akmasa 41b/8, aksırsa 54b/13, aldısı 47b/12, alsa 29a/19 (9), ardında ise 67a/13, ‘avāmdan ise 44a/7, ba‘īd ise 25b/5, bakarsa 18a/3 (2), başladısı 68b/4, başlamadı ise 68b/4, berāber ise 28b/19 (6), beyāz ise 23b/1 (2), bilmezse 22b/7 (2), bilmezler ise 55b/13, bilmezlerse 60b/18, bilürler ise 55b/12, boşsa 56b/8, bozarsa 64a/13, bozmazsa 64a/13, bozsa

64a/16, bulmasa 46b/3 (2), bulsa 20b/4, bulsa 33a/16 (8), bulaşsa 36b/16 (4), bulaşursa 28b/9, bulunmasa 37a/12, bulınsa 23a/19 (4), bulunursa 25b/1 (2), buyurulsa 9b/19, büyük ise 39a/19, cehriyye ise 68a/17, çekilse 44a/18 (2), çıkarsa 28b/16 (4), çıkmasa 39b/6 (3), çıkmazsa 23a/18 (2), çıkısa 28b/3 (8), çözse 56a/12 (2), değil ise 8b/5 (7), değilse 8b/10 (4), değilmiş ise 49a/6, dikilmiş ise 49a/7, dış ise 36b/2, dīvārda ise 49b/15 (2), dise 3b/10 (15), dilerse 3a/15 (5), doğursa 38a/5, doğınsa 39a/16, dolsa 39b/19, dökmeise 42b/14, dönmezse 28b/11 (2), dövse 58b/11, dursa 60a/13, durursa 19b/10 (2), dutınsa 33a/14, dutınursa 26a/9, düşse 38a/16 (2), düşürse 34b/15 (3), eksik ise 24a/4 (2), emse 39b/19, etlerinde ise 27a/1, eylese 4b/8 (44), farz ise 55b/11 (2), ğālib ise 28b/18 (4), ğarż-ı mebnī ise 63a/7, ğayrı ise 65a/8, geçerse 34a/1 (3), geçmezse 48b/2, geçse 67b/19 (3), gelmezse 19a/6, gelse 8b/1 (11), getürmeise 8b/1 (2), gibi ise 62a/10, giderlerse 62b/9, giderse 28b/12 (2), girse 26b/15 (2), gitse 60a/3, giyse 56a/17, göğse 15a/14, gördise 30b/4, görmese 32b/39, görmezse 30b/13, görilse 30b/6, görse 24a/15 (39), görünse 18b/6 (2), görürse 30b/13 (2), gülse 27a/18, gün ise 24a/5, ħavż ise 25b/2 (2), ħayżada ise 31b/13, ħilāfda ise 49b/19, ıslansa 21b/8 (3), ibtidā-i ħayżda ise 31b/12, ibtidā-i İslāmda ise 16b/16, içerse 29a/4, içerlerse 22b/5, iderse 11b/9 (28), iderlerse 46b/7 (2), irişirse 50b/4, istelerse 46b/7, isterse 40b/17, istese 35a/19, itdise 47b/11 (4), itmedise 68b/8, itmişler ise 61a/1, itmese 11b/10 (4), itse 4a/8 (24), ka'dede ise 68a/18, kalsa 37b/3, kaldursa 21a/11, kalkısa 68b/1, katılısa 43a/8 (3), kesilmeise 29a/8 (2), kesilse 34a/5, kılsa 6a/16 (16), kılınsa 12a/3 (2), kızarsa 29a/4, kosa 21a/13 (3), kopsa 27a/4, kurudısa 37b/15, kussa 28b/10, küçük ise 29a/6 (2), lāzım ise 48b/2, mā'il ise 23b/1 (2), mu'aḥḥar ise 64b/11 (2), muḥtāc ise 62a/8, mu'temedün 'aleyh ise 42a/19, mülki ise 49b/6, mümkün ise 25b/3, müte'ayyin ise 35a/10 (2), oḥşasa 39b/16, okudı ise 56b/18, okumazsa 66b/6, okunmasa 56b/15, okur ise 16b/1, okursa 59b/18, okusa 35b/4 (19), okunsa 53b/5 (6), oldısa 3a/19 (5), olmasa 8b/12 (19), olmazsa 6a/19 (4), olmuş ise 34b/17, olsa 3b/16 (150), olındısa 49b/2, olunmazsa 48b/3, olınmış ise 49b/1, olınsa 10a/2 (8), olursa 18b/5 (46), otursa 68b/3, ölse 44b/1, öldürse 55b/15, öpse 27a/16 (3), rāzī ise 56b/10, rek'at ise 52a/12 (2), rençber ise 27a/6 (2), rükū'da ise 68a/17, şaġir ise 56b/13 (3), şā'im ise 23b/5 (2), şāime ise 31a/8, sehl ise 46b/6, semīne ise 30a/2, seyelān ise 39a/6, sünnet ise 65b/10, şey ise 55b/6, şokısa 29a/5 (2), taraıfda ise 67a/11 (2), taraıfından ise 31a/17, tolusı ise 28b/8, tozlanursa 47a/17, unutsa 21a/19 (2), ursa 56a/18 (2), uyansa 47b/5, ümmü veled ise 23b/13, vardısa 31b/12, var ise 17b/16 (13), varsa 31b/11, virirse 30b/18, virmese 47b/8, virse 9b/14 (3), virilse 8b/8,

yaykasa 24b/18 (2), yitişmese 52b/13, yitişürse 41a/8, yoğ ısa 17b/17 (13), yoğsa 16a/2 (7), zāhid ise 44a/6 (2), zāhir ise 65a/6, zarar ise 46b/11 (4)

-sA-lAr (çokluk üçüncü şahıs şart eki): berāber iseler 64b/12, bozsalar 50a/1, çekseler 44a/14, diseler 44a/17, eyleseler 64a/9, götürseler 55b/4, itseler 41a/19 (4), kılsalar 18b/4 (2), kitābī iseler 20a/8, kosalara 38b/8 (3), meşgūl iseler 59a/2, olsalar 64b/11, pişürseler 38b/6, virmeseler 46b/8, virseler 8b/11 (3), yakşalar 49a/14, yaykasa 41b/15

-sa-m (birinci şahıs şart eki): gölgelensem 7b/7, itsem 45b/13

-sa-n (teklik ikinci şahıs şart eki): istersen 50b/7, uyursan 27b/11

-sa-ñ (teklik ikinci şahıs şart eki): alsañ 41b/14 (2), kosañ 17a/8

-sa-ñız (çokluk ikinci şahıs şart eki): varırsañız 125b/19

-se-k (çokluk birinci şahıs şart eki): disek 37b/8

+sI (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): ağrısı 53b/10, ağrısından 53b/10, akçası 24a/1 (3), akçasını 46b/6, altısı 32b/9, anası 55b/10, anasını 25a/5 (2), anasının 50b/19, arasına 66b/11, arasında 26b/17 (4), arasını 22b/1, arkasına 17a/5 (7), ayası 14b/7 (3), āyet-i kerīmesi 5b/15 (6), āyet-i kerīmesini 15b/15, a'zā'sına 51a/5, a'zā'sından 35a/8, babası 55b/10, babasını 25a/5, bahāsı 3b/9, baķīsini 65b/15, bināsı 7b/18, cāriyesi 23b/12 (2), cāriyesi ile 27a/16, cāriyesini 50b/6, çeñesine 19b/4 (2), cizyesi 6a/15 (2), cümlesi 2b/6 (7), cümlesine 44a/9 (2), cümlesini 25a/9 (3), cümlesinüñ 48a/2, dā'iresini 49b/3, derisini 38b/11, dersini 46a/6, irtesi 25a/12, esāmisi 2b/19, eşnāsında 10a/1, fātiha sūresindendür 16a/16 (2), ğayrısı 57b/4, gelmesine 44b/17, gicesi 25a/9 (2), gögisini 39b/16, göğsine 15a/11 (2), gölgesi 10b/17, gūşesine 48a/14, ħalasınun 51a/1, ħānesinden 63a/15, Ħayber ğazasından 37a/9, ħaymesine 45a/1, hibesi 47b/18, ħurdesi 45b/18, ħurdesini 25a/1 (2), ħücreci 37a/13 (2), ibtidāsında 33a/15, iķerüsünde 5a/7, ikisi 9b/10 (11), ikisinde 40a/11, ikisine 23b/3, ikisini 17a/12 (2), ikisinün 14b/12, iķtidāsı 47a/9 (8), iķtidāsını 63b/8, izālesi 37b/3, kabīlesine 65b/4, kal'asıdur 20b/2 (2), kapusunda 65b/14, kapusından 66b/17, kapusunu 16b/1, kañısı 35b/18 (2), kañısından 44a/5, kaťresi 39b/5, kaźāsını 7b/12, küllīsine 12a/13, küllīsini 44a/14, kunūt du'ā'sında 15b/11 (2), kurası 37b/5 (2), kurasını 37b/6 kuyusuna 42b/1 (7), libāsı-ıla 19a/12, libāsına 28b/9 (3), mā-'adāsı 57b/6, olmasına 18b/2 (5), mehrisi ile 9a/15, maķūlesi

23b/17 (2), ma'kûlesinde 49b/18, ma'nāsına 15b/13, ma'nāsını 5b/15, ma'nāsınadır 12a/8 (4), memesini 39b/15, menkûhasıla 23b/10, mertebesinde 20b/13, meşābesindedür 6a/8, mesbûkânasını 68b/17, mes'elesi 6b/4 (2), meyvesine 62a/7, muhâzısında 64b/9, muşallâsı 67b/17, mülâhazasıyla 67b/19, nâşiyesinde 11b/12, nefsinde 43b/2, nefesine 29b/9, nisâ-i tã'ifesi 21b/5 (2), nisâ-i tã'ifesine 20a/2, olması 46a/16, olmasında 42a/9, olmasını 28a/18 (2), ortasında 52a/9 (2), ökçesin 19b/6 (2), ökçesine 66a/9, öpmesine 56b/9, parçasıyla 22a/3, pâresi 38a/16, pâresiyle 22a/4, penceresinden 37a/13, rā'ihâsı 42a/13, rızâsı 23b/13 (2), sâyesine 7b/6, secdesi 59a/5, secdesinde 28a/6, şemeresi 9a/11, şıvası 18a/11, sîmâsında 62b/13, sînesi 51a/4, şuffesinde 58b/5, sûresindendür 16a/17, şapkası 18a/12, şikembesini 38b/3 (2), tahrîmesi 68b/18, tahrîmesidür 68b/18, tã'ifesine 30b/10, takâzâsıla 20a/15, taşrası 52a/8, taşrasına 54b/17, taşrasında 52a/8, tesmiyesiyle 2a/12, tevbesi 4b/8 (2) tolusu 28a/13 (8), tolusu ise 28b/8, uykusudur 28a/8, yakası 18b/5 (2), yarasına 40b/5, yedisi 10a/5, velîsi 9b/19 (3), zehresi 38b/9, zahrısı 66a/15, zevcesi 9b/5 (4), zevcesine 9b/14 (2), zevcesini 39b/15 (2), zevcesinüñ 51a/7, ziyâdesi 17a/4 (5), ziyâdesi-le 36b/3

-sır (isimden fiil yapım eki): aksırdukda 40b/4

-su (fiilden isim yapım eki): yatsu namâzı 53a/13, yatsu namâzını 6b/5 (6), yatsu namâzınıñ 11a/2 (2)

-sun (emir üçüncü teklik şahıs eki): görmesün 19a/9, kalmasun 45a/5, olmasun 46a/7, olsun 23a/10 (7)

+sUz (isimden isim yapım eki): âbdestsüz 19a/17, anlarsuz 10a/4, başsuz 6a/9, izinsüz 9b/19 (2), kaşdsuz 40a/15, kılsuz 48b/18, meyvesüz 62a/7

-(I)ş / -(U)ş- (fiilden fiil yapım eki): bulaşduğı 38b/11, bulaşsa 36b/16 (4), bulaşursa 28b/9, dokušup 40b/8, dolaşur 38b/19, esenleşdi 51a/19, irişirse 50b/4, şoruşmakda 51a/19, karışmamış ola 39b/5, karışdurup 39b/13, söyleşmege 44b/19, ulaşdurdı 66b/18, yapışdurmak 26a/12, yapışmağla 27a/13, yapışmak 24b/18 (5), yapışmaya 26a/3, yapışup 39b/18, yapuşup 57b/12, yitişmişdür 6b/17, yitişmese 52b/13, yitişürse 41a/8

+şar (isimden isim yapım eki): ikişer 19a/18 bk. +ar

-(I)t- (fiilden fiil yapım eki): ağıdub 26b/6 (2), ağıtmak 19b/4, boşaldub 38b/7 (2), eytdi 27b/10 (2), gözedub 66b/6, ısladub 21a/11 (4), işitdüm 64b/17, korkutdılar 62a/1, okutmak lâzımdur 56b/15, öğretmek 29b/8, uzatmak 20b/19

+te- (isimden fiil yapım eki): istedikde 40b/14 (3), istelerse 46b/7, istemedün 18a/13, istese 35a/19, isterse 40b/17, istersen 50b/7

-tUr- (fiilden fiil yapım eki): getir 2b/16 (3), getürdi 45a/6, getürdük 2b/4, getürdükde 23b/16, getürdükleri 37a/10, getüre 4b/12 (3), getürürler idi 7a/10, getürme 8b/1 (2), getürmiş olmaz 61b/3 (3), getürmiş olur 61b/4, getürüp 30b/9 (2), götürüp 9b/19 (3), götüreler 48b/3, oturan 58b/10, oturdu 5a/1, oturduğı 27b/6, oturdukda 22a/2 (3), oturmağa 4b/19, oturmak 10a/9 (5), oturmayup 27b/12, otursa 68b/3, oturup 7a/7 (3), otururken 25a/5 (5) bk. -dUr-

-U (fiilden isim yapım eki): kapularını 16b/2, kapusunda 65b/14, kapusından 66b/17, kapusını 16b/1, koyudur 30a/17, kuru 37b/11, kurusu 37b/5 (2), kurusını 37b/6, örtü 51a/11

-u (zarf-fiil eki): diyü 4a/5 (56) bk. -ı (zarf-fiil eki)

+Uñ / +nUñ (ilgi hâli eki): âbdestün 22a/8 (3), adamuñ 36a/13 (4), ağacuñ 58b/14, âhirün 23b/13, Allāhuñ 2b/6 (4), anasınun 50b/19, anlaruñ 2b/8 (3), anuñla 19a/7 (9), arşunuñ 19b/14, ayağınun 17b/10 (4), ayağun 16b/15 (3), âyet-i kerîmenün 44b/9, başınun 21b/2 (3), başun 21a/16, ba'zınun 2b/7, bedelün 45a/14, bıyıklarun 21a/3, birinün 14a/15 (3), birbirinizün 68b/15, bir kimesnenün 29a/1 (3), bir kimsenün 38a/9 bir kimesnenün 29a/1, bunlarun 25a/9 (5), cāriyenün 51a/3, cemā'atun 41a/11 (6), cennetün 3b/9, 6a/9, cesedün 6a/9, cigerinün 38a/17, cihetün 60a/13, cimā'uñ 31a/16, cümleñün 64b/2, cümlesinün 48a/2, cünübün 26b/17 (3), dem-i istiḥāzanun 34a/14, dīn-i mübeyyinün 7b/14, dīnün 6a/7, dīniñüzün 6a/7, dirhemün 35b/12, dīvārun 18a/11, dördün 20b/5, Ebū Mutī'nuñ 32a/12, efendinün 23b/14, ehl-i insānuñ 29b/8, e'imme-i Ḥanefiyyenün 25b/6, elinün 21b/9 (7), elün 14b/7 (2), ellerün 14b/3, enbiyā-ı kirāmuñ 19b/1, erkān-ı şalātuñ 12a/11, eşyāñun 65a/5, etinün 38a/17, etün 38a/19 (2), eyyām-ı beyzün 14b/17, farzün 12a/16 (2), fercinün 39a/19, ġālibüñdür 35b/19 (4), ġazevātuñ 44b/10, gibilerün 63a/3, gicenün 33a/15, günlerün 32b/9, günün 32a/6 (2), Ḥā'izün 37a/5, Ḥaḳ ta'ālānuñ 4b/9, ḥalasınun 51a/1, ḥaḷkuñ 52a/10, ḥanefīñun 65a/2, ḥatunlarun 36a/16, ḥatunuñ 23a/15 (7), ḥayyāle's-şalātün 66a/4, ḥayzün 30a/3 (4), ḥazerātınun 2b/17 (2), ḥazretlerinün 12a/3, Ḥazretün 5a/13 (3), ḥavż-ı mezbūrun 41b/13, ḥavzün 41b/12 (2),

her birimizüñ 61a/13, herkesüñ 29b/8, hîç birinüñ 47b/17, ħimāruñ 37a/17 (2), ırmağüñ 63b/15, idenüñ 14b/5, ikisinüñ 14b/12, imāmuñ 41a/6 (18), İmām-ı A'zamüñ 7a/12 (3), İmām-ı Hüseyinüñ 58a/13, İmām-ı Muhammedüñ 11b/2 (2), ĩmānuñ 4a/16 (2), insānuñ 36a/18 (4), kāfirüñ 36b/18, karındaşınüñ 50b/19, kārüñ 7b/13, kavmüñ 45b/7, kelbüñ 18a/10, kendinüñ 27a/12, kendünüñ 4a/15, kılanuñ 65a/19, kiminüñ 3a/18 (2), kimüñ 66a/14, kimesnenüñ 21a/2 (11), kollaruñ 14a/14, koyunuñ 38b/3, kulağüñ 14b/3, kurdinuñ 36b/15, kulaklarıñ 14a/14, kuyunuñ 44a/16, küfrüñ 49b/5, külhanuñ 49a/14, lağabuñ 18b/1, libāsuñ 49a/5, maħallerüñ 50a/15, maħall-i 'avretüñ 50a/8, meclisüñ 28a/19, men'inüñ 38a/1, mesbūkuñ 68b/17, mescidüñ 52a/8 (2), mescid-i Res'ulü'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemüñ 48a/13, mescid-i şerifüñ 43a/2, meyyitüñ 7a/19, mezhebleriñ 4a/11, mihter-i 'ālemüñ 4b/19, mihter-i 'ālem 'aleyhi's-selāmuñ 3b/2 (2), mihter-i 'ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemüñ 13b/13 (5), muħsinüñ 5b/4, muṭallağanuñ 31a/9, müftarizüñ 65b/1 (2), münāfiqlarıñ 4b/1, müslimuñ 49b/6, mütevaḍḍinüñ 47a/8, nā'imüñ 36b/14, namāzınüñ 52b/10 (4), namāzuñ 7b/18 (8), nāsuñ 13a/8 (2), necāsetüñ 35b/14, nefsiñ 8a/17, nisānuñ 20b/17 (2), nisvānuñ 50a/17 (2), nüfesānuñ 36b/18, oğluñ 5a/18, olanlarıñ 63a/4 (4), ödüñ 38b/10, öyle namāzınüñ 52b/10 (2), pamuğun 39a/13, postinüñ 48b/18, rażıya'llāhu 'anhunuñ 14b/14 (5), rażıya'llāhu 'anhümānuñ 50a/13, rek'atüñ 59a/19, ricāluñ 39b/8 (4), rüsuluñ 3a/2, şabāḥ namāzınüñ 51b/5 (3), şaflarıñ 5a/9, şaf-ı ahīrüñ 63b/11, şafuñ 63b/8, şağīrüñ 9b/9 (3), şāhibinüñ 66b/11, şāhib-i 'özrüñ 29a/12, sā'irleriñ 2b/11, sā'irüñ 63b/8, şağallılarıñ 20b/18, şalātuñ 6a/18 (2), sebebüñ 28a/18, seccādenüñ 49a/8, senüñ 18a/14 (3), sulṭān-ı enbiyānuñ 66a/15, şunuñ 19b/8, (3), şüretüñ 50a/1, sünnetüñ 20b/2, Şāfi'inüñ 65a/1, şahsuñ 55a/9, şehādeteynüñ 57b/7, şeyüñ 10b/16 (2), şorbanuñ 38a/19, t̃a'atuñ 3b/12, tapanlarıñ 20a/9, taşuñ 26a/6, teṭavvū'vātuñ 45a/12, tuħruñ 33a/5, uyğunuñ 27b/5, 'özr-i mezbūruñ 39a/6, 'özrüñ 39a/5, 'użvuñ 20b/16, üstinüñ 40a/7, vācibüñ 20b/2, vaḳtūñ 29a/12, vālidümüñ 44b/15, vekīlūñ 8b/14, vücūdınüñ 46b/16, yatsu namāzınüñ 11a/2 (2), yirüñ 42b/3, yüzüñ 20b/16, yüzünde 50a/3 (2), zālimüñ 55a/1, zevcenüñ 24a/6, zevcesinüñ 51a/7 bk. -in

-Up (zarf-fiil eki): açup 17b/3 (3), akıdup 26b/6 (2), aḳsırup 55a/4, aḳup 26b/2 (3), aldurup 65a/2, alınıp 53b/18, alup 5a/8 (19), atup 40b/4, ayırup 17b/3, azup 23a/15, bağışlayup 35b/5, bağlamayup 15a/12, bağlayup 21b/6 (2), bakup 6b/13 (2), başlayup 14b/1, batup 29a/2, bilmeyup 41a/18, bilüp 5a/3 (2), binüp 25a/12, (5), boşaldup 38b/7 (2), bozmayup 55b/19, bozup 20a/19 (3), bozılup 47b/15, bulamayup 39a/10 (3), bulup

47b/10 (2), buyurup 2a/13 (4), çeküp 48b/11, çıkup 21a/2 (6), çıkarup 25b/3 (2), derleyüp 37a/1 (2), diyüp 5a/17 (6), dikükp 17b/10, dokunup 40b/4 (2), doğuşup 40b/8, dolup 45a/4, döküp 38a/6 (4), dönüp 7a/4 (3), döndürüp 49a/4, durup 22b/8 (2), dutup 14b/4 (5), dutınup 26a/10 (10), düşüp 42b/7 (7), egüp 51a/13, geçüp 21b/7, gelüp 4b/16 (15), getirüp 30b/9 (2), gidüp 28b/11, girüp 42b/6 (3), giyüp 19a/6 (2), görünüp 38a/10, görüp 4b/4 (7), götürüp 9b/19 (3), gözedüp 66b/6, ısladup 21a/11 (4), içüp 28b/7 (2), idüp 2a/8 (86), inüp 58b/16 (2), indirüp 46a/12, işidüp 7a/11, itmeyüp 24a/14 (4), kabarıp 29a/33, kalup 39b/6 (2), kaldurup 14b/3 (3), kalkup 7b/2 (3), kanayup 40b/8, karışdurup 39b/13, kazup 48b/2, kesüp 19a/6, kesilüp 32b/2, kılup 6b/10 (10), komayup 64a/2, konup 29a/4 (2), kopup 23a/7, koyulup 14a/19, koyup 11b/17 (8), kuşanup 26a/18, okınup 52b/3, okuyup 21b/18 (7), olmayup 28a/16 (14), olup 1b/6 (57), olınup 58a/15, oturmeyup 27b/12, oturup 7a/7 (3), örtinüp 26a/18 (2), şarup 38a/6, sevüp 6a/2, silüp 36b/9, şokup 39a/19 (2), şoyup 19a/6, söylemeyüp 55a/7, söyleyüp 8b/3, sürüp 21b/11 (2), tayanup 7a/3 (2), urup 55b/14, uyanup 28a/9, uyuyup 28a/10, varup 6b/6 (9), virilüp 4b/17, yağup 21b/4, yapışup 39b/18, yapuşup 57b/12, yarup 7b/1, yatup 20b/12, yayılmayup 29a/3, yaykayup 38b/6, yazılmayup 35b/6, yazup 35b/2

-Ur- (fiilden fiil yapım eki): doğurdı 32a/13, doğurdukdı 34b/8 (2), doğursa 38a/5, dutınursa 26a/9, düşürdügi 35a/11, düşürmek 58b/2, düşürse 34b/15 (3), pişürdüm 38a/19, pişürseler 38b/6, toğuran 34b/13, toğurdukdı 35a/4

-Ur (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki): bilür 13b/13 (2), bozılır 13a/5 (27), bozulur 27b/13 (2), bulaşursa 28b/9, bulınursa 25b/1 (2), buyurur 3b/9 (11), dolaşur 38b/19, dökilür 14b/13, dökülürken 42a/4, durur 51b/16 (3), dururdı 66a/12, durursa 19b/10 (2), gelür 3b/15 (14), gelürdi 16b/7 (2), görilür 6a/18, görünür 45b/19, görür 5a/8, görür gibi 5a/7, görürse 30b/13 (2), idür 4a/11, kalur 4a/11 (3), kılur 17a/17 (3), kılınur 8b/19 (2), kılurken 18b/3, kılınurken 32a/4, okınur 8b/19 (2), okunur 68a/18, olınur 57b/3, olur 3b/10 (238), olurdı 12a/4 (5), olur mı 7a/15 (11), olursa 18b/5 (46), olursa 23a/10 (2), olınur 6a/16 (43), olınur mı 9a/3 (2), otururken 25a/5 (5), süpürmek 25a/7, tozlanursa 47a/17, virilür 3b/2 (2), virür 4a/19 (6), yazılır 13b/5 (2), yitişürse 41a/8, yuvarlanur 45b/3, yuvarlanursın 45b/4 bk. -Ar, -Ir, r (geniş zaman eki)

-Ur-IAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki): bilürler ise 55b/12, buyururlar 7b/15 (20), buyururlardı 66a/6 (2), buyururlar idi 38b/13, gelürler 4b/7 (2), gelürler idi 25b/8,

getürürler idi 7a/10, görürlerdi 36b/10, kııurlar idi 19a/7, olurlar 8a/18, virürler 54a/19
(2)

-ur-sın (geniş zaman teklik ikinci şahıs eki): yuvarlanursın 45b/4

-ür-üz (çokluk birinci şahıs geniş zaman eki): virürüz 37b/9

+üm (ilgi hâli eki): benüm 7b3 (7), bizüm 9b/11 (10)

-y- (fiilden fiil yapım eki): koyup 11b/17 (6), koyulup 14a/19

+z (isimden isim yapım eki): beñzer 20a/5 (3), yalnız 7b/19 (4)

V. BÖLÜM

SONUÇ

Üzerinde çalıştığımız eser *Nefīse-i Uhreviyye, İbrāhīm Gülşenī* tarafından Salat-ı Mesudī adlı Farsça eserden Türkçeye tercüme edilmiştir. Yazma, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerindendir. İlm-i tevhīd, ilm-i namāz, ilm-i savm, ilm-i hayz gibi İslam dininin meseleleri üzerinde durulan bu yazmada fıkıh terimlerinin dışında Arapça-Farsça kelimeler ağırlıklı kullanılmıştır.

Yazma, hem Uygur imla özelliği hem de Arap-Fars imla özelliği taşımaktadır. Eserde Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki özelliklerin dışında dönemden farklılık gösteren kullanımlar da mevcuttur. Metinde dikkati çeken belli başlı özellikler aşağıda gösterilmiştir.

Metnin imlasında aynı kelimenin iki farklı yazılışı görülmektedir.

1) *karşu* 50a/5-5 (فرشو), *çıplak* 14b/6-8, 39a/15 (جیلاق), *çıplakdur* 19a/12 (4) *kapuların* 16b/2 (قبولرین), *kapusından* 66b/17 (قبوسندن), *parmaklarını* 17b/10 (پارماقلارینی), *parmaklar* 14b/6 (پارماقلر)

2) Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi metnimizde dudak uyumunun tam oturmamış olduğu görülmektedir. *görülür* 6a/18 (کوریلور), *görünür* 45b/19 (کورینور)

3) İsimden isim yapım eki *-IU* ekinin büyük oranda Eski Anadolu Türkçesindeki gibi yuvarlak ünlülü kullanıldığı tespit edilmiştir. Metnimizde hem yuvarlak hem düz ünlü şekilleri kullanılmıştır. *adlu* 54b/14 (آدلو), *kapalu* 26b/1 (قبالو), *şehirli ise* 27a/6 (شهرلی ایسه) (2).

4) Metinde ilgi hâli ekinin +Uñ +nUñ ünlüleri harf ya da hareke ile gösterilmemiştir. Bundan dolayı ek, geldiği kelime tabanının ünlülülerine bakmadan Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü okunmuştur. *hazretlerinüñ delili* (حضرتلرینک دلیلی) 12a/3, *libāsuñ bir taraftı* (لباسک بر طرفی) 49a/5

5) Öğrenilen geçmiş zaman ve sıfat-fiil olarak metinde tespit edilen *-mİş*, EAT’de olduğu gibi metnimizde düz ünlülü okunmuştur: bozulmuş olur 39b/2, çıkmış ola 36a/18, göndermişler idi 45b/8, itmişler 12b/5

6) Sıfat-fiil eki görevinde birçok kullanımı görülen *-AcAK* ekinin gelecek zaman kipi olarak kullanıma dair bir örnek tespit edilmiştir: *idecekdür* 11b/18

Özet olarak şunu söyleyebiliriz eser, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş sürecinin dil hususiyetlerini yansıtmaları bakımından Türk diline ve bu alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacak niteliktedir.

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali (2005), *Türk Dili Tarihi, -Deneme -Eser -Bibliyografya* 1. Basım. Ankara: Ötüken Yayınları.
- AKPINAR, Hüseyin (2004), *Gülşenilik'te Musiki ve Musikişinas*, Şanlıurfa: Doktora Tezi, s. 29-35
- BANGUOĞLU, Tahsin (2011), *Türkçe'nin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- BAYRAKTAR, Nesrin (2004), *Türkçede Fiilimsiler*, Ankara: TDK Yayınları.
- BOZKURT, Fuat (1995), *Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Cem Yayınları.
- ÇAĞATAY, Saadet (1978), *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*, Ankara: DTCF Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1993), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- DEVELİ, Hayati (1995), *Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumları*, Ankara: TDK Yayınları.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2010), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıl Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERCİYAS, Osman, *Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Metni Olarak Ferec Ba'de 'ş-şidde IV. Uluslar arası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu*, Niğde, 2017
- ERGİN, Muharrem (2013), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.
- EYUBOĞLU, İsmet Zeki (2017), *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, Ankara: Say Yayınları.
- GÜLSEVİN, Gürer- BOZ, Erdoğan (2004), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- GÜLSEVİN, Gürer (2017), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: TDK Yayınları.
- GÜLENSOY, (2007), *Tuncer Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- KANAR, Mehmet (2011), *Eski Anadolu Türkçesi sözlüğü*, İstanbul: Say Yayınları.
- KARAAĞAÇ, Günay (2012), *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

KONUR, Himmet (1998), İbrahim Gülşenî (hayatı, eserleri, görüşleri), İzmir: Doktora Tezi, s. 176-179

KORKMAZ, Zeynep (2011), *Türkçede Eklerin kullanılış şekilleri ve ek kalıplaşması olayları*, Ankara: TDK Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep (2017), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları.

MERHAN, Aziz - ŞAN, Funda (2016), *Eski Anadolu Türkçesi Notlar ve Metinler*, Ankara: BilgeSu Yayınları.

ÖZKAN, Abdurrahman (2009), *Mehekkü'l-İlim ve'l-Ulemā, Giriş - İnceleme - Metin - izinler - Tıpkıbasım*, Isparta: Fakülte Kitabevi.

ÖZKAN, Abdurrahman (2015), *Netāyicü'l- A'māl ve Menāhicü'l- Ebrār, Giriş - İnceleme - Metin- Dizinler - Tıpkıbasım*, Konya: Palet Yayınları.

ÖZKAN, Abdurrahman - AŞÇI, - Ufuk Deniz -, TÖKER, Mustafa (2018), *Türk Dili Dil ve Anlatım* Konya: Palet Yayınları.

ÖZKAN, Mustafa (2009), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz kitabevi.

ŞAHİN, Hatice (2018), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ yayımlar.

ŞEMSEDDİN, Sami, (2007), *Kamūs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2005), *Eski Türkiye Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1995), *Osmnalı Türkçesi Grameri III*, İstanbul: Alfa Yayınları.

TOKER, Mustafa (2011), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi I (İnceleme - Metin - Tıpkıbasım Örnekleri)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

TOKER, Mustafa (2012), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi II (dizin)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

TOKER, Mustafa - UYGUN, Muhsin (2017), *Çağatayca Cümcümenāme*, Konya: Palet Yayınları.

TÜRK DİL KURUMU, *Tarama Sözlüğü* (2009), 4. Baskı, Ankara.

TÜRK DİL KURUMU, *Türkçe Sözlük*, (2010), 11. Baskı, Ankara.

TÜRK DİL KURUMU, *Yazım Kılavuzu*, (2012), 27. Baskı, Ankara.

TÜRK, Vahit (2006), *İsimden Fiil Yapan –al-/ -el-; -l- ve –ar- / -er-; -r- Eklerin Kökeni*, İlmi Araştırmalar: s. 183-191.

VURAL, Hanifi - Böler Tuncay (2011), *Ses ve Şekil Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları:

YASTI, Mehmet (2010), *Esraru'l-Arefin (İmla-Metin-Dizin)*, Doktora Tezi.

YASTI, Mehmet (2016), *Kitab-ı Tasil-i Tarihi'l-Mukarrebîn ve Sebili'l-Müttebiin (Rodos Nüshası) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.

YASTI, Mehmet (2016), *Okçuluğun İlkeleri - Umdetü'l-Mütenazilin*, Konya: Palet Yayınları.

YASTI, Mehmet (2005) *Nişancı Mehmed Paşa Tevârih-i Alî Osman, Metin - Dil Özellikleri - Sözlük*, Yüksek Lisans Tezi.

YAVUZ, Orhan (2006), *Anadolu Türkçesiyle Yazılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri, İnceleme - Gramer - Metin* Konya: Tablet Yayınları.

YAVUZ, Orhan (2015), *Manzum İlk Ashâb-ı Kehef Kıssası, İncelem - Metin - Dizin - Tıpkıbasım*, Konya: Palet Yayınları.

YELTEN, Muhammet (1998), *Şirvanlı Mahmud, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (Giriş - İnceleme - Metin - Sözlük)*, Ankara TDK Yayınları.

İnternet Kaynakçası:

<https://kuran.diyaret.gov.tr/Tefsir/>

<https://hadis.diyaret.gov.tr/>

<http://www.lugatim.com/>

<https://www.luggat.com/>

<http://www.osmanlicaturkce.com/>

<https://www.osmanlicasozlukler.com/>

TIPKIBASIM

Bulunduğu yer: Catalog of Turkish Manuscripts, Rampur Raza Library, Ministry of Culture,
Government of India

باب السجدة للسجدة	باب شروط الصلاة	باب الصلاة	مقدمة كتاب
١١	٩	٥	١
باب الطهارة	باب في الأفعال المكروهة في الصلاة	باب السنن	باب السجود
١٢	١٧	١٣	١٢
باب في سنن الغسل	باب الغسل للحض	باب في لزوم الغسل	باب السنن في الوضوء
٢٣	٢٣	٢٢	٢١
باب الجماع والملاعبة	باب الحيض	باب المعذور	باب القيء
٣٠	٢٩	٢٨	٢٧
			باب أحكام الحيض
			٣١

اول طرفه توجه نظر دارد و الوقوع اولوب فرضا عباداته متعلقه مسأله
 سؤالاته بلا ملاجه جواب منقول از ایضی اول جهندن عباداته محصور
 بر تالیف شریف و معقول و لائق تحسین است لیکن بوجز بر محترم بدین
 نامند عباداته متکفل بر کتاب جلیل القدره ناثل اولوب
 عرین سائل حل فارسیه ایله پوشیده اولغده حسن جمال اصحاب
 کمال ظاهر و هویدا و تقابیر فواید فارسیه دان اولیان رجاله و نسیایه
 ناپیدا اولدیغی مقرر اولدیغی اجلد عبد فقیر اول تحدره دوشیزه
 است خلعت اولوسته و رومی کسوت اوله پیراسته ایدوب
 تلمیسیله بنام قلندی و کنت اسئل الله انه یوفقکم
 انه قریب عجیب علیه توفیق و الیمایب منزه کتاب حق سبحانه
 و تعالی قرآن کریمده هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون
 یورب منزه عالم صلی الله علیه و سلم مدح عالم و ذمه جاهل صمد
 الناس صیقان عالم و متعلم و سائر الناس همج لا خیر فیهم بیرون
 و ترغیباً اطلبوا العلم و لو بالصدینه یوم مشلور ربین للیب علم
 شریف مسلم و مسلمه اوزرینه واجید و علم نافعه رتدر علم
 توحید و علم قان و علم صوم و علم حیض و متکون اولاد که علم و عباد
 تعلم فرصد که حق سبحانه و تعالی بر در شریک و نظیری یوقدر
 ات شریفه لایق او عیال صفا تلورن منظر مدر تولید و تولدی
 کفو و ثلث یوقدر اولاد که بر ایتم یوق آخرد که نهایی یوق

ظاهر در که شك و شبهه دین بری باطن در که چون و چرا در عالم
 و مکان در منزله عالم یو غنک اول و ادایدی قدیم و قادر در و همد
 صفت که ذات شریفه لا یقدر بر اول صفت ایمانز و ادر و انبیا
 و رسل ذات شریفه تو صیف اندیکه صفت لرینه کذلک ایمان کتورک
 و شان شریفه لایق اولیان مقلودن بزار در و جمله فرشته لوه
 ایمانز و ادر جمله اللهک قول و مخلوقیدر و صغیره و کبیره
 کناهلردن معصوملردر و بعضنک بعضا آخر از رینه فضیله
 وارد و روزه انلرک مقدار نبی و کیفیت لرینی و اسم لرینی بملک
 لازم دکلدر و حق تعالی انبیا کرانه گوندردیکه کتابا حقه
 و کلام قدیم اولدینی جهندن بریرندن فرقی یوقدر الحق برقران
 کریم ایاله عمل مأمور و سائل لک علی منسوخ اولمشدر اوقنان
 قرآن کلام حقدر مخلوق دکلدر و مصحف و خط و کاغذ مخلوق
 و جمله یغیر ان اللهک مخلوق و قول و مطیع و مأموریدر و
 صغایر و کناثردن معصوملردر بعضی نبی و بعضی مرسلدر نبی
 اولدر که وحی یا الهام یا خود جانب غیبی برصد ایله یا خود
 رو یا ایله مأمورلردر مرسل اولدر که حضرت جبرائیل وحی کتوردر
 و بعضی بعضی از رینه افضلدر کما قال الله تعالی تلك الرسل
 فضلنا بعضهم على بعض الآية و انبیا و رسل حضرت اولدر
 و کیفیت و اساسی بانکه احتیاج یوقدر و اوله حضرت آدم

یا آخری فخر عالم محمد و صواب الله علیهم اجمعین و فخر عالم محمد
 صلی الله علیه و تسلم جمله انبیاء و مرسلات افضلید و فاضحان کرامند
 بهشت الله موعود اولان عشره مبشره که حضرت ابوبکر و عمر و عثمان
 و علی و سید جراح و عبد الرحمن و سعد و سعید و طلحه و زبیر
 جعفر و تیریز رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و بعد وفات حضرت
 علم صلی الله علیه و سلم حق ائمه خلیفه حضرت ابوبکر صدیق
 زمان سعادتند که در دن افضل کسی بود که بعد از پیغمبر
 حضرت عمر در بعد حضرت عثمان و بعد حضرت علی رضوان
 الله تعالی علیهم اجمعین و در عصر نبوت خلیفه با حق در
 گذرد و افضل کسی بود که بعد از خلیفه اولی و نور سید
 یکی میل حضرت ابوبکر و نیکو میل حضرت عمر و نیکو میل حضرت
 عثمان و نیکو میل حضرت علی و نیکو میل خلیفه ابومسلم و رضوان
 الله تعالی علیهم اجمعین و قبر حقد و مؤمنان و جنت کرامت
 و کفار جنت عقوبت و عذاب قبر کفار و التبتة مقبر در
 عاصیان قبضه و ذریت الهیه در دیار و فصلندن عفوایه
 معامله ایدر دیار و عدلیه عقوبت ایدر حاشا ظلم امت
 و قبر دن قیام حقد و کما قال الله تعالی اقلایعه از انچه
 ما فی القبور و یوزلری کیمتک آق و کیمتک قوه در و میران
 حقد و کفوله تعالی فاما من نقلت موازینه الیه

و برات اعمال حق در مؤمنان صاع الذن کافور و عواید و منافقات
 ظاهر شدن و پیریلور و شفاعت مقامند امر حق ایلده مرتز علم
 علیه السلام شفاعت حق در و همراط و محوض کوش و
 جنت و جهنم حق در حق آیت جهم که قوله تعالی و اولی منکم
 الا وادها کان علی ربک حتما مقضیا الایه نازل و لدی مرت
 عالم و اصحاب محترم معنوم اولدی و کوبه و زاری قلد و بعد
 ایت کریمه ثم ینجی الذین اتقوا و نذر الظالمین فیها جعلا الایه
 نازل و لدی مرتز علم و مرتز عالم صلی الله علیه و سلم
 بجز و جنت و کلبه و لا اله الا الله و لا اله الا الله
 و مخلصا لا اله الا الله محمد رسول الله دیسه جنته داخل اولور
 و جنته دخول فضل حق ایلده اولور طاعت ایلده اولور لکن
 طاعتک اجر جنته اولور بقدره کفوله کما جزاء بما کانوا
 یعملون و جنته درجات مقرر در و دیدار حق تعالی جون
 و نیکو جکونه جنته مؤمنین بطریق کرامه میسر و لوق مقرر در
 و نیک و بد تقدر بر الهی ایلده وجوده کلور لکن اختیار قول کدر
 قول فاعل مختلدر در مجبور و کدر ایشی طاعت و لسه تقدیر
 حق و کندی اختیاری و رضای حق ایلده اولور ایشی معصیت
 اولسه تقدیر حق و کندی اختیاری و بلا رضای حق اولور و حق تعالی
 بلنیز بلدر یکی قدر در که خالق قدر مخلوقه و کدر در از قدر

ایدر آخرتده آمنو منا فقللک ایمانی کی آخرتده مکاندی درک
 اسفل ولور کما قال الله تعالی ان المنافقین فی الدارک الاسفل
 من النار لایه وبعضی دنیا دی مواتده ویرمز آخرتده فائده ویر ایمان
 سمح فرعون کی حجر موسی علیه السلامی کورب ایمانه کلدیس
 فرعون انلوی هلاک ایندی جنته کیویدار و بعضی نه دنیا دی ونه
 آخرتده فائده ایدر ایمان یاس کی کافور وقت نبعده علی مشاهد
 ایند کی ایمانه کلور لر فائده ویر مزما اولدن مؤمن اولوب وقت
 بخدا فی مشاهد ایند کی کنا هلمینه توبه الیسه توبه مقبوله اولوب
 زیر اولدن ایمانه وادور هر کسه که حق تعالی دیک حرام ایند کی تیب
 حرام دوت و حلال ایند و کینه حال آن توبه اول کشته مؤمندر اول
 کسنه که مقلد اوله یعنی اخذن مسموعی اولاکه هر کس کلمه شهادت
 سوبلیه مسلم اولور دیو و مسلم اولق یتتله کلمه شهادتی کتور
 اول مقلد مسلم اولور امان بر کسنه که تقلید الیه کلمه شهادتی
 کتور و یتقی اولیه ونه دید و کینه بلیه ایمان اولماز لطیفه جلیله
 بر کون مه تر عالم صلی الله علیه وسلم مسجد شریفه ایدی بر جون
 خوب روی ارای باب مسجد کلوت سلام ووردی و دخوله دستور
 دیلدن ویریلوب مسجد شریفه کیوردی و تکرار دستور دیلدنیکه
 صاحب سعاده یقین کلمه تکرار دن ویرلای یقین کلمه تکرار
 او توفقه دستور دیلدن ویرلایکه مه تر عالمک مبارک

ویزیری قریب آداب یله او توردی کورده ستور دیلمه یکه بر سوال الید
 اذن ویرلدکه سوال یاللمه یکه یلمه تر عالم ایمان ندر اسلام ندر
 احسان ندر بیوردیلرکه ایمان اللهی بریلوب مالانکه لرینه
 وکتا بارینه ورسول لرینه و یوم آخره و خیر و شر اللهک تقدیر
 اولدیمنا ناهم قدر و سلام کلین شهادتین و اقامت
 صلوة و اتیان زکوة و صوم شهر رمضان و استطاعت اولانه
 حج و تکرار و احسان حق سبحانه و تقاضای عبادتی کورده کی تمکد
 اگر عبادت کورده ترسه اول کورده اول جوان جوابی الوب کتمکده ستور
 اللهی و کلدی تر عالم صلی الله علیه و سلم اصحابین برینه
 بیوردیلرکه سائلی کیر و جاغره عجا که او و حجت جنت و جواد لدی
 نابود و نابید اولدی بیوردیلرکه اول سائل برادر مجرم جبریل بدی
 مروه آداب سوال تحلیم اتمک ایچون کلدی زین اول وقتده اسلامه
 کلتلر یله بیله حضرتک یانده کیروب و بلند اواز یله مشکله لرین
 سوال یله یلایدی و مذهب هل سنتده مالانکه تی کورماک
 جاشور در بوگون عبدالله ابن عباس رضی الله عنهما پدربله مجلس
 فخر عالمده ایدیلر طشده جقد قلرند پدربنه حضرتک یاننده اولان
 کیم ایدی ویدی بدیری گسته یوغیدی دیوب نزاعده و شدیلر
 بالاحظه عجب حضرتک کیروب سوال تکرار او عذاک انی کورشی
 ایمدی و عذاکه مرده ایلد جنتا کدر اول قرنداشم جبریل بدی

در پیورد پاره علوم اولدکه ملائکه فی انسان کوربان جانش
 ایمن هر صلواتی علیه وسلم حضرت علی خطابی پور
 یا علی علامت سلام نماز و صوم و صدقه در و پیورده یکره سلم
 اولدکه النذن و دیندن مسلمین سالم اوله و محسنان علامتی
 طلعت و محارم دن اجتناب و سائله احسان صدقه و پیور
 عند الله افضل اعمال دولته تواضع و قدرته عفو و قلته شی
 اولوق و عطا بغیر الله و نصیحت بین العداوة و محسن اولدله
 قرآن کریمه ان رحمة الله قریب من المحسنین و عد کریمیه مژده
 اولستدر باب اول صلوة بیا شده در صلوة آیت
 می حدیث و اجماع ایله فرضه آیات کریمیه بر محله الله فی صلوة
 الغیب و یقیمون الصلوة و بر محله اقیمو الصلوة و اتوا الزکوة
 و بر محله اقیمو الصلوة و لا تکنونوا من المشرکین و بر محله اقم
 الصلوة لدلوت الشمس و بر محله اقم الصلوة طرفی النهار و زلفا
 سن الليل و بر محله اقم الصلوة لذكری آیات نماز قرآن کریمیه
 غایت حق قدرتی اقم الصلوة لذكری آیات کریمیه و عناینه
 صبر عالم صلی الله علیه و سلم دن سؤال یتدکرند پیورده یکره
 قرآن کریمیه آیات صائیه دن حقوق بر عبادت ذکر ی یوقد
 حضرت عایشه رضی الله عنهما ذکر حضرت موسی علیه السلام
 ایله ذکر صلوة قرآن کریمیه کثیر اولدی حکمتدن سؤال یتدکرند

حضرت تکی بیوردی که بر صغیر بالغ او بس و از او بیرون فرستاد
 نماز رزیر اما به او بجه زکوة و حج فرستاد و اما از شهر رمضان
 کلمینجه صوم فرض و اما از امام محمد بن حسن بن یحیی که ابتدا
 فقیه و لغه سب بر نماز مسئله به اولدی حال که غور مدبر کجه
 یسونا زینی قالدیم صباحه قریب بالغ اولدم و غسلی ایوب
 امام اعظم حضرت تکی مسجد شریفه و اربوب کوردم امام ابویوسف
 و سائر نشان کوری خلقه و لشکر اجتهاد مسیائل ایدر لغه و حقیقه
 قتیغ کز در دیو سوال اندم امام ابویوسف زارید و بجه ادبک
 ایتمه دیو حضرت امامی اشارت یتدی بندخی پلا امام بر صغیر
 یسونا زینی قیلوب صباحه قریب بالغ اولسه قالدیمی یسونا
 نمازینی قضا لازم اولور می بیوردی لکه اول قالدیمی تطوعه
 قضا لازم درید که بندخی قضا ایتمه حضرت امام کوز
 قوی و غیله باقوب امام ابویوسف بوقازمه ذیرک اولور مقتدی
 یافان و لغه استعدادی وارد میو یا که حسن نظر بیوردی و اول
 بر کائیله مناصب عالییه صاحب اولدم دیو افتخار ایتمدی
 حضرت امام اعظم اصحاب کهنیدن اوج ذات کهنه
 یسونا زینی حضرت اسبق بن مالک و رافع بن خلیج و عبدالله
 بن جری رضوان الله علیه اجمعین و او بن شاگردی وارد
 امام ابویوسف القاضی و محمد بن الحسن الشیبانی و اول الطائفة

و قاضی و روحانی و سید بن محمد و یوسف و حسن بن
 زبیر و امام رفیع و مالک و محمد الله علیه السلام حضرت امام
 اعظم علیه السلام باری ندان صکره صاع جانبدار تو مشکلا
 دینیه دن سواد و ادب و جل و صول طرفه و نور و نور و نور
 ابودریغ صاع کوفه صاع شریفه و دست و دست و دست و دست
 اصحاب و شیرو و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 عز و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 نفیر قرآن عظیم الشان تطبیق و ابواب حدیث و اجاریت و نور
 و کبرای شاکردن اجتهاد و نور و نور و نور و نور و نور
 حضرت امام متشابه و وضع و نور و نور و نور و نور و نور
 اهل کوفه و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 حضرت شیخ معی زحمة الله یقین و نور و نور و نور و نور و نور
 اعظم و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 ملا و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 اید و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 حجت الله و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 اعظمه سوال و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 مسئله و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور
 بر حاکم و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور و نور

سنت جامع و نور

بجانبه يا ربه اخراج ايدك ديدم پيغم نبیہ اولوی اول جوابدہ
 خوفندہ ہم دید کده اول کستہ قالقوب التا ویدی و هیچ خوف
 ابغیہ اول چینی بنم دیدی زهد امام اعظم اولیہ تبحر
 بر کون صحرا مذیادہ کر میت هوادہ بولیدی اول حوالیدہ بر شجر
 سایہ دار و ایدیکہ هر کس اندہ مکت ایدردی التتہ و ایددی
 سؤال ایتدی بیکہ یا امام بنجون شجر سایہ سنہ کلز سکر بیور بیکہ
 صاحب شجر مدیونند سایہ شجر زردہ کو لکہ لشم رب اولوہ بیور
 سؤال اولندیکہ ابو حنیفہ حضرت بولی اجتهاد مسأله ایتدی
 قضای قبول ایتدی مع هذا اجتهاد امری زیادہ مشکلا قضای
 عمل اولو قضای شخص بیور پشندہ در جواب و بولیدیکہ
 حضرت امامہ قضای تکلیف ایدن منصوب و اتقی ایدی خلیفہ
 بر حق دکلردیو قضای قبول ایتدی فضائل صلوة
 معترع عالم صلی اللہ علیہ وسلم بیور دیتدی کہ هر کارک افانہ
 و اودہ دین مبینک اغنیہ بر صلوة در السنین مالک حق
 بیور بر لیکہ بشر وقت نمازی جماعتیاد ایدنہ هر کون بیک
 شکر دتولی وریور و ایتدی نمازہ تکبیر افتتاح منیا
 و ما فیہا دن خیر بودر مسئلہ مذہب اهل سنت و
 جماعت اولدیکہ نمازک بناسیہ افعال ایلہ آفکرا و ایتدی
 یا لکرا افعال ویندینہ در دین مذہب باطلدین بر اقران

محبده و برك فكثر و تقوا فالح من تركي و ذكر اسم ربك في صلي
 و سجد و ستر عالم صلي الله عليه وسلم لا صلوة الا بالقرآن
 بغير مسند و قوله تعالى فما تقولوا ما تقولون القرآن و لا
 مفسرين اتفاق آوردن بواقر قراءت صلوة حقیقت در رید
 نماز در غیر محله قراءت قرآن فرض دکلدر و احادیث
 کثیرین رضوان الله علیهما جمعین تکبیر ستر بقرآن ستر نماز
 قیل بل میدی قرآن و حریت و اجماع ایله بنا و نماز همه
 افعال و همه از کار و در زینة قدر مسند نماز مومن و عاقل
 و بالغ و بات و در زینة قدر مسند و نفس و نایاک و در زینة
 کاذب یعنی حائض و نفس و حیات بایک اولد بجه غایب و یله
 و دیوانه عقلی کلمینه فرض و نماز و حائض و نفس و اولد
 وضا لازم و نماز عجب نماز اهلدر لکن غسل اشک
 موقوف در صفار او و زینة فرض دکلدر لکن بدعه باشند
 وارد قد مستحب در حدیث شریف وارد اولد بجه که یدی
 یا مشند نماز امر ایست او یا مشند وارد قد ضرب ایله
 تهدید ایست که بمرغنه دك عداوت ایست زینة و شمر
 نفسان عالم یله در اگر چه بوجه دك ترك صلوة ایست و
 عذاب و نماز لکن بیدر و ماوری کما هکذا و اولو و اولو
 احکام شرع اوج فقیه اوند و صلوة و عاقل و عاقل اسلام

اگر کافر در حریده اسلامه کلمه او امر اسلامی برینه کنوایه
 ائمه ثلث قولگرنده قضا لازم کلز امام زفر قاتنده لازمدر اگر
 کلمه در حریده اسلامه کلان بمسلمه او امر اسلامی سوبایدوب
 اول برینه کنور مسه امام اعظمه کوره اول خبر و برینه عدل
 ایسه قضا لازم اولور دکل ایسه اولماز اما امامینه کور عدل
 غیر عدل قضا لازم اولور امام اعظمک اصلی شاهد و مخبر
 عدل و لدغه قولنه اعتبار او تیز فائده خلاف بر قاج مسئله
 ظاهر در مثلاً شفیعه بیع منزلدن خبر و برست شفیع سکوت
 ایدوب بعده دعوی ایسه مخبر عدل ایسه بالائهاق مسموعه
 اولماز عدل کلمه امام اعظمه قاتنده مسموعه و امامین قاتنده
 مسموعه اولماز و بر کسمه بالغه قرینی ارد و پرد کده قره خبر و
 و بر سقر سکوت ایدوب بعده راضیه و لماسه مخبر عدل ایسه
 بالائفاق در جموعه قاده اولماز عدل دکل کلمه امام اعظمه قاتنده
 رجوعه قاده اولور امامین قولگرنده اولماز کذلک و کیمک
 عمر لیه خبر و بر سقر لو و یا خود عبده ارش لازم اولد یغنه
 خبر و بر سقر لیده ازاد ایسه بونلورخی اختلا فیدر حسن
 بن زیاد رحمه الله دار اسلامه کلمه در حریده اسلامه
 کلمه قیاس یتیمش لکن ظاهر روایت و زده قیاس اولماز زیرا
 دار اسلامه اذ انظر اوقنور و جماعته نماز قلنور و صوم

وجج وجهاد و بود چندی اشید پس قضای او امر و زینیه
 لازم و نور و ... بر کافره آن خنده کفر و چون عقوبت و اند
 ترک او امر و چون بدی عقوبت و نور می امام شافعی قاتله
 و نور را عملی بخندن جز در دیر اما علمه خفیه اما علمه
 اصله تحمل فرجه و اصل او این بوده فرع مستصونه کادر
 مستم و علمه و الحیات با الله مرتد و لسه امام شافعی حضرت
 قاتله عملی محیط و ضایع او اما از مکر او ل حاله فوت و لسه
 کفوله تعلی و من یرتد که عن دینہ فمیت و صیقا فاولاد
 حبطت علمه فی الدنیا و الاخرة اما علمه خفیه قاتله
 مرتد و لیه کی علمه محیط و نور کفوله و من یکفر الا
 فقد حبطت علمه الیه فاشاء و خلاف تکریم اولاد که او یله
 نمازی قله قدره سکون مرتد و لسه هنوز وقت نماز باقی ایکن
 اسلامه کسه امام شافعی به کون او یله نماز تکرار قله لازم
 او مان و علمه خفیه به کون لازم و نور مستم اگر و وجه
 کله کفر صادر و لسه تجدید ایمان و لسه به و یسمی الیه تجدید
 کاحه جیوا و لیه اگر بر کسه کلمه کفری جلوب و قصیدی
 یو عین نا کاهیه و انکلم الیه کفر و مان مستم خفیه و
 او یله نمازی قاتله ممکن و لیه و قیده بالی و لسه عیاض
 محبی بالغ و لسه یا مجنون قله کلمه و یا کافر اول وقت و لسه

کلسه او بر لرینه قضایه لازم اولماز خلافا للشافعی زیر
 مذهب شافعی ده او یله ایله یکنیزی نمازنی جمع و مغرب یله
 عشا نی جمع جائز داما علما حنفیه عرفات دن عری محله مجوز
 اتمولر مسئله علامت بلوغ نسوان درتدر حیض احتلام
 حمل حول و علامت بلوغ رجال اوچدر احتلام و زوجیه
 حامل و متق و حول صغیره طقوز یاشنده بالغه اولم دیوقرار
 ایلسه تصدیق اولور صغیر اوون ایکی یاشنده تصدیق اولور
 امام اعظم یاشنده حول ایله اون سکزی یاشنده و امامین یاشنده
 اوون بش یاشنده بلوغ ثابت اولور مسئله صغیر کاسلامی
 صحیح د کفری صحیح د کلد ر امام شافعی قاتنده ایکسیده صحیح
 اولماز بزم دلیل حضرت علی رضی الله عنه یای یاشنده اسلام
 کلدی اسلام صغیر حقه نفع در معتبر د کفر ضرر در معتبر
 د کلد ر امام اعظم دن امام ابو یوسف روایتی اوزره کفر نیکو
 اکو صغیر زوجیه طلاق و یرسه صحیح اولماز و قولی آزاد
 انچه صحیح اولماز و اگر یمن اشه و حانت و اسه کفارت لازم
 اولماز اما افعاله معتبر د اگر برکسته می ضرب و قتل الله دیت
 لازم اولور و صغیر کتورب مال مند زکوة اولماز
 اما امام شافعی قاتنده زکوة لازم اولور و صغیری منولنه
 کتورب ولیسی اذ نسراستخدام جائزه کلد بر حلهت بیور لسه

قوله تعالى قول وجهك شطر المسجد الحرام وقال النبي عليه
 السلام طهر نفسك، كما امر الله تعالى واستقبل القبلة وآيت
 نيت قوله تعالى وما أمروا الا ليعبد الله مخلصين له الدين
 مفسرين اخلاصا من مراد نيت در تانيه وليه خلاص و لما
 ديشمارد رو آيت تكبير قوله تعالى وربك فكبر وقوله تعالى
 وذكر اسم ربه فصلی وقال عليه السلام تكبيرة الاولى خير
 من الدنيا وما فيها وراى عن ابي رزق بن اركان كه اولي قيامد آية
 كريمة سه قوله تعالى وقوموا لله قانتين وآيت قرأت قوله تعالى
 فاقرؤا ما تيسر من القرآن وقال النبي عليه السلام لا صلوة
 الا بقراءة وآيت ركوع وسجود قوله تعالى يا ايها الذين آمنوا
 اركعوا واسجدوا واعبدوا ربكم وقال عليه السلام اذا سجد للمؤمن
 سجد كل عضو منه فليوجه فيه اعضائه نحو القبلة ما استطاع
 فعدا اخرين قوله تعالى وقيل افتعدوا مع المقاعدين وقال
 عليه السلام اذا رفعت رأسك من السجدة الاخيرة وقعت
 قدر الشاهد فقلت صلواتك زيارات وقت نماز فجر صبحي
 اولندن طلوع شمس كدر و وقت ظهر روزانندن هر شمسك
 كوكبه سه ايكي كندی قدر اولنجه در ظاهر روایت بود و بر روایت
 الحق مشلي قدر اولنجه در و وقت عصر اخر ظهر من غروب غص
 وقتنه دكر و وقت مغرب غروب من غيبوبة شفق كدر اولنجه

امام اعظمه قاتله بياض شفق و امامين قاتله قرمزى شفق غايى
 اول سجده رو بيلسو نماز نيك و قى قرمزى شفق غايى و ليد غيبت
 طلوع فجره كدر و كوشش در و غركن و وقت زواله و غروب يدكن
 نماز قايى جائز كادر و اوقات صلوة مخصوصه رجاى
 مساويدر لكن نسايه مستحب و لان رجاى جماعتك قلدرين
 ضركه قلدر و طلوع فجر در طلوع شمس لك و وقت عصر در
 غروب لك و غروب در صلوة و غرت ارابه لك ناقله نماز قايى
 مكروه و در و ارض مقصوده نماز قايى مكروه و در و ازاد سرقول
 امام اولسنه اقتدا ايدى نماز قايى مكروه و در و ايدى امام
 شافعى و امام يوسف قاتله طمانيتله اولور و در و فرضه طمانيت
 ركوع در قيام تام ايدى مكث و كذلك سجده در قعوديه مكث
 ايتكن امامين مذكورين قاتله فرضه رجاى امام اعظم و امام
 محمد حنبليرى قاتله تعديل اركان و ركوع در قيامه قريب
 بالامكث و سجده در قعوديه قريب بالامكث تعديل اركان در
 امام شافعى و امام يوسف قاتله ناركه فرضه قريب بالامكث اولور
 و امام اعظم و امام محمد قاتله واجبى قايى و ايدى اولور
 امام شافعى و امام يوسف قاتله تعديل اركان فرضه و در غنبد تليلى
 بكون براعزى مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم نماز قايى
 تعديل اركان رعايت ايتدى حنبليرى و ايدى قايى فصل

میورد یلوا کر فرض و لما سبیه میورد میزایدی دیور و امام اعظم ایله
 امام محمدک دلیله برکون براعرا میورسمه نماز قیله
 اصحابدی بری دخل ایته حضرت علیه السلام نماز طعن
 ایتمک دیو میورد یلوا معلوم اولدیکه فرض دکل ایمش فاعده
 اصولیه امام اعظم و امام محمدک اصول و زده بختلی ولدکه
 رکوع و سجود آیت ایله فرضدر تعدیل رکان حدیث شریفین اخذ
 اولور ذکر اولنان ایکی حدیث شریف بر برینه مناقض واقع اولدی
 حدیث شریف ایله آیت کریمه اوزرینه زیاده لازم کلور ایله
 تعدیل رکان واجبدر هرکم تعدیل رکانه رعایت ایدرسه
 آخرته عدل حقه ف امین اولور و هرکه رعایت اتماسه
 امین اولماز معلوم اوله که خاک اوزرینه سجده افصد ر
 و متقیلر خاک بکه سجده ایدوب ناصیه نده اولان اثر خاکه
 سلزلر تبرکات جهه لنده اثری باقی قالور حتی اصحابدن عبدالله
 ابن عمر و فقیه امت عبدالله بن مسعود رضوان الله علیهم اجمعین
 سفر دیلایدب سفینه یه کرد کلرنده بر مقدار طبراق الوب نماز
 قلندرینه اول طبراق اوزرینه سجده ایدر لرایدی سوال ایله
 حق تعالی نری طبراقدن خلق ایدوب عو آخر طبراقه قیوب وینه
 طبراقدن اخراج ایده جاکدر دیور لرایدی فی القعدة الاولی
 درت رکعت سنت و یا خود تطوع قلندر قده ایکی رکعتده

و قد عرفت ان ابيك امام اعظم و امام ابو يوسف يانقونيه و اجيبك
 و امام محمد و امام زفر و امام شافعي رحمهم الله قائلين ان فرضك
 امام اعظم حضرت تلوينك دليلي اكر درت ركعت فرض قلته
 و بر قعد اولنسه نماز دوريت اولورد و بايدى سنت و
 تطوعه قعد اولن فرض اولن بر قعد اولن دهرت و لما دق
 لازم كلور و سنتي فرض و زرينه ترجم لا و هم كلور حضرت
 امام كرخي رحمه الله درت ركعت فرض و قعد اولن سنتك
 دهرت بوسنت واجب جناينه در بير اقدم واجب ديوب
 فرض را ديدر لم مثالا صغير بالغ اولسه و زرينه نماز واجب
 اولورد و بر فرض جناينه در بايدى بوسنت و واجب مضانه
 في سجدة الله هر سنت كذا و كان صلاتك بر كننه مضاف
 اولورد ركوعه يا خور سجده اولن تشيحات كبي ترك اولن
 سجده سهو لازم كمن اما صلاتك كمينه مضاف اولسه
 قعد اولن كبر ترك اولنسه سجده سهو لازم اولورد ابو جهيم
 رحمه الله بيور ركعة قعد اخير فرض در لازم كلور كبر قعد
 اولن واجب اولن درت ركعت فرضك شفع اخيريه فائجه
 اولن امام اعظم حضرت تلوين در روايت و واجب ديوب و زرينه
 مستدر و حضرت امام علي و عبدا الله ابن مسعود رضي الله
 عنهم اذن روايت اولن كبر انك تشفع اخيره فائجه بطريق

التسبیح او قورلردی بوردایت امام اعظم حضرتلرینه واصل
 اولدقدی یوردیلرکه مصلی دیرسه فاتحه او قوب دیرسه
 تسبیح او قور دیرسه سکوت ایدرو امام محمد دخی بوقولے
 اخذ ایتشدرو سجده تلاوت واجیدرو دعاء قنوتده
 اصحاب اختلاف اتمشدر بعضیلر قرائدن ایکی سوره درت^{میشلر}
 حضرت عمر وابن کعب رضی الله عنهما قرائدن ایکی سوره^{اولق}
 اوزره عبداللہ ابن مسعود حضرتلری مصحف شریفده یازمشدر
 معنی امام محمد حضرتلری حائض و نفسایه او قومق جائز دکلد
 دیو بیورمشلر اما ظاهر دلمیتده قران دکلدو تکبیرات
 عید واجیدرو التحیات او قومق قحده اخیره واجیدر
 وسلام ایله نمازدن خروج واجیدر بومزکورالحه ترک
 ایله سجده سهولارم کلور باب السلام
 سلام یدی نوعدر سلام قراءت کقوله بکاسلام قولامن
 رب الرحیم سلام کرامت لیله معراجده سرته عالم صلی الله
 علیه وسلم ویرلدی که السلام علیک ایها النبی ورحمة الله
 وبرکاته سلام تحیت السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین
 اما سلام سنت اولد که اهل اسلام بربرینه ویردو که سلام
 وسلام واجب نمازدن خروج سلامیدر وسلام نسیاء که
 درت رکعت نمازک شفع اولنده نسیاء سلام ویرمکدر

بركة سلام ناسيد وركه صلوة ظهرى ادايدكن جميع نمازى
 قیاس ایدوب قصد ايكيد سلام ویرمك كى يا خور صلوة
 مغرب ادايدكن يا نشو نمازىك صوك سينتظن ایدوب قصد
 سلام ویرمك كى سلام نسیانده عمل كینرا و لمد قجه نماز بون
 بجا سلام ناسيد بون بلور و ناس سلام ویرمك حقند
 صبر و صبر على الله عليه و سلام یور وركه اطعموا الطعام
 و افشوا السلام و صلوا الاحیاء و صلوا باللیل والناس
 یقام تدخل الجنة بسلام و بر محالده یور دیركه ناسك
 كن یخیلى سلامى بجل ایدوب وینت بیور وركه السلام ثم الكلام
 ثم الايق ثم الطريق كافه سلام ویرمك لايق دكلدر
 و ناسك نامحرم خاتوند سلام ویرمك لايق دكلدر اما
 بیور زلوه ايكى طرفدن مشهور متصون اولد یغی تقابیرجه
 سلام ناسد بون یوقدر و سنت اولدركه کسیر لدر صغیر لوه
 سلام ویرمك صبر على الله عليه و سلام اصحابه سلام
 ویرمك اصحاب نادب ایدوب مقدم سلام ویرمك لولدر
 و کلان توقف ید خیر سلام ویرمك کرکدر و سلام شنایه
 مخصوص دكلدر اهل اسلامدن اولد قدین صکر کرکدر
 و کرکدر بیکانه سلام ویرمك کرکدر حدیث شریف وازر
 اولمشد کرکدر آخر زمانه سلام شنایه اولد بیکانه اولمیه

و بر کسنه بر یوله کیده کن بر جماعت مسلیه او توش
 کوره انلره سلام و یرمک کرکدر و بر حدیث شریفده
 دهخی بر مؤمن صباح قالقوب بر کسنه به سلام و بر سه
 بر قول زاد ایتش قدر ثوابه نائل اولور و سلام و یرنه
 یکر می ثواب و آلاءه اون ثواب یازیلور یا یزید
 معلوم اوله که سنت ترکیله سجده سهو واجب و لما ن
 اما قصد ترک ایلسه کتله کار اولور مهر علی صلی الله
 علیه و سلم تیورر لکه من اجاب سنتی فهو عند الله
 من الفاترین و من ترک سنتی فهو عند الله من الخاسرین
 و قوله علیه السلام من اظهر علی سنتی اکرهه الله تعالی
 باریع کرامات المجتهد فی قلوب البررة و الریبه من قلوب
 الفجرة و السعة فی العیش و الشفقه فی الدین مهر علی صلی
 الله علیه و سلم سنتلری هر کیم بیلور و عمل ایدر مؤمن
 و سنتی اولور و هر کیم ایمان کچورر لکن عمل ایتیم مؤمن
 عاصی اولور و هر کیم سنتدر لکن عملی بتم اوزریمه لایم
 دکلدردیر مبتدعدر و هر کیم اصلین انکا رایدر کاتر
 اولور زیر حضرت اوزرینه حاشا خطا اسناد ایتش
 اولور و هر کیم سنت که اختاب کزین رضوان الله تعالی
 علیهم اجمعین اتفاق ایتش لور انکاری کفرد و اتفاقا

اولیای کار آیدن مبتدا عذر سنت یکی نوعی بر نوعی
عالمه ثواب عظیمه نائل اولور و عمل اتمین کنه کار اولور
از ان موافقت و جماعت حضور یکی و روزمره قلنان
سنتی یکی و بر نوعی عمل آیدن ثوابه نائل اولور توك
آیدن کنه کار اولیان نماز ضعیف و یکندی سنتی و مغرب
نماز دن صکره قیلتان و سائر تطوعا صلوٰة و صوم
و صدقه یکی و رجاله مخصوص اولان افعال صلوٰة
نسا حقتند بدعت اولور کذلک انسابه مخصوص افعال
صلوٰة رجال حقتند بدعت اولور نماز و تکبیر افتتاح
الرحمن قلدر متی مستند قول طاعتی باشند یوقاری
و قول اکره باشد برابر و قول شافعیده کتفه برابر قلدر
امامه علم صلی الله علیه و سلمدن حضرت عایشه
و انس بن مالک رضی الله عنهما روایتلری اوزیه بر علمان
قائده قول قارک یوم شقارینه برابر قلدر مقدره و حدیث
شرفیده وارد اولمشدر که روز قیامت برینک عمل میزان
قول یوب خیری ناقص و کنایه آخر کلمه جسته مر
اوله ششیا کن تکرار خود شمر و تکرار اعمال و زن اولمغه
فرمان اولند قدح مانده کوه بر بیاض بولوت ثواب طریقه
قول یوب ثوابی آخر کلمه جسته امر اولند قدح اوله بولوت

مناجاته با شلیوب یا ارحم الراحمین بومرحت با که قنخی
 عملند در دید که ندا کالدیکه یا قولم سن نمازک تکبیر اولند
 الذک قول غک یومشغی برابینه ذک قال درب نماز
 شروع ایدرد لک اول بیاض بولوت اول عملکدر شیخ
 الاسلام برهان الدین بیور که هرام معروف ایدنک
 توانی اولقدر دره وال قال در دقه جبالق و باو مقلد
 آبق والک یا سه قبله طرفنه اولق لادن دره وحدیث
 شریفه واقع اولشدر که اوج محله جبالق ال قال درن
 حق تعالی یاننده غرزا ولور اول تکبیر افتتحد
 ثانیاً دعاده ثالثاً مسافحه اتمکله و مسافحه حقه
 شریف وارد اولشدر ایکی مؤمن بر برینه راست کلوب
 والک الله الوب تحریک اند که ایکسنت دخی کنه لک
 خزان یا براخی کی دو کلورده متهر عالم صلی الله علیه وسلم
 ابوهریره رضی الله عنه دو توب یا اباهریره اوج سنتم
 وارد راندی لدن قوم تار ایکی جهانده سعادت بولاس
 اول نماز صبحی ایکنجی و تر نمازینی قلما دین او یوما مق
 اوچنچی ایام بیضی صائم اولق یا اباهریره ایام بیضک
 اولکه صومی بیک ییللق عبادت قدر و ایکنجی صومی ایکی
 بیک ییللق عبادت قدر و اوچنچی صومی اوج بیک ییللق

عبادت ایتش قدس قلوبی وادریه فتر اعماله یازیلوردیو
 بیوردیلر مسندلر امام ابو یوسف بن رحمته الله قولنده الله
 تکبیر ایلله برابرو معاقالد رفق ککر کردی حضرت
 امام اعظم و محمد رحمته الله قوللرنده اول الترتین
 قالد رعب بعده تکبیر اتمک ککر کردی امام ابو یوسف
 چونکه ایکسیده ثمان شروعه در برابر ککر کردی
 امامین حضرت قری الی قالد رفق ما شوی الله نغی و ترکده
 و تکبیر جناب حق ایتاد در اول نغی صکره اثبات
 ککر کردی تنکیم کله شهادت لاله نغی لا اله الا الله
 اثبات در اول بعد التکبیر الی بخلقه اختلاف
 واقع اولدی امام شافعی کو کسبه قودی و امام اوزاعی
 بخلیوب ارمی الی اختیار ایتدی امام مالک کو بک
 محاسبان یوقار و قودی اما علماء حنفیه رحله کو بک
 التمه و التمامه کو کسبه یا خلق اختیار ایتدی یازیلوردی
 امامیه حضرت ابو بکر رضی الله عنه کو کسبه و حضرت
 عمر فاروق اوستنه و حضرت عثمان کو بک اوستنه
 حضرت علی رضی الله علیه احنافین ارمی الی اختیار
 ایتشله و هروی بر نیت ایلله ایتشله و حضرت
 ابو بکر ایمانی حفظ ایلله یازتی مناجات ایلله کو کسبه و

عمر یار زنی قار نمی حرامدن حفظ ایلده دیور و حضرت عثمان
 کو بکنه حرامدن حفظ نیتیلده و حضرت علی فضل
 حقه توکل معنا سنه ارسال ایلدی ایتمه حنفیه رحمهم
 الله مهر عالم صلی الله علیه وسلمدن ثلاث من
 سنن المرسلین تعجیل الا فطار و تأخیر السجود و وضع
 الیمین علی الشمال تحت الشرة فی الصلوة حدیث ثریفه
 امثال تحت الشرة با غلق اختیار ایتیشلورد
 مسئله نمازده مال با غلق امام اعظم و ابویوسف
 قولر ندره قیام ایجون سننند و امام محمد قائلنده
 قراءت ایجون سننند ربین امامین حضرت تلمیذ
 سبحانک قرائتده و قومه رکوعده و قنوت
 دعا سینده و جنازه نمازنده و تکبیرات عیدده
 ال با غلق امام محمد قراءت قران یوقلد دیور
 با غلق مسئله نمازده قوله تعالی فی وجهت
 وحجی آیت کریمه سنی امام شافعی تکبیردن صکره
 اوقور امام ابویوسف تکبیردن اول اوقور امام
 اعظم و امام محمداه قومق لازم دکرله ردیرلر
 اما سبحانک اما سبحانک اوقور حق اجماعا
 سننندر ظاهر روایت اوزره و جل ثنا و کلام لازم

د کلدن مسجده اعون او قومق سنند لیکن نماز ایوان
 سنند یو خسته قرابت ایچون یی اختلاف اولندی
 امامین حضرتلری قرآن شایخوند حتی ایمامه قتلایدن
 او قومق لازم د کلدن دیرلر اما امام ابو یوسف حضرتلری
 او قومق لازم دیر مسجده بسمله نمازده اما امام
 شافعی قاتنده فرزند و امام مالک قاتنده مستحب
 و حقیقه قاتنده سنند دلیل شافعی بن جوزی ولایت
 ایندی کی حدیثه منبر عالم صلی الله علیه وسلم نماز
 بسمله فی جهرا و قورلردی اگر فرض اولماس او قومق
 دین امام مالک حضرت عایشه رضی الله عنهما دین
 بیور کر که منبر عالم صلی الله علیه وسلم نمازده بسمله
 او قومق لایدی و نرم نه لیکن انس بن مالک حضرتلری بیور
 منبر عالم صلی الله علیه وسلم و اصحاب کزین آر لوند
 بن خوف نماز قیادم جمله بی جهریه ده بسمله بی خفه
 و فاتحه بی جهرا بی او قورلردی بی سنند
 امام شافعی رحم الله قاتنده بسمله شریف فاتحه
 سور سنند فاتحه سکر آیتد اما علی حقیقه قاتنده
 فاتحه دین د کلدن و فاتحه بی آیتد منبر عالم صلی الله
 علیه وسلم دین ولایت اولندیکه فاتحه بی آیتد و نرم

او قول الله خضر و حویری جنت قبولی و ازین قبیل
 و بدانند از آتش شدن حفظ اید و جنت قبولی
 ویدی کر کل ویدی بر لوقدر ثواب و برین امامت
 فائز و بسند هر سوره و اولی و بر این در و برین علمای
 بتون آیت دکل در بلکه اند من سلیمان و انچه ایله تمام
 بر آید را کر بتون بر آیت اولی و هر سوره بر آیت زیاده
 اولی لازم کلور دی مثلاً سوره کوثر و جنت اید در دت
 اولی لازم کلور دی و سوره فلق بر آیت را لای و بر
 هر سوره بر برین فضل الیون یا زار شد و ما لا نقاق
 قرآن عظیم درین مسئله ولا الضالین و در حکم
 امین دیک سنند در امام هم قوم دیک لازم
 قول علیه السلام اذا قال الامام ولا الضالین قولوا
 آمین فان الامام یقولها و الملائكة یقولون فمن وافق
 تأمینه یتامین الملائكة غفر له مسئله قیامت لیکن
 ایکی یاغک عابینی بیت بلوق اولی سنند در
 محله نظر سنند بر ابتدای اسلامه فخر کائنات علیه السلام
 آسمان ناظر و حضرت جبریل علیه السلام و
 بعده قلا فلیح المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون
 آیت کریمه سی تا اول ولد قد محل سجده ناظر اول دیار

و رکوعه با یا غی و مستند و سجده و بپوشیدن او بجه و قنوت
 او کعبه یا قنوت مستند و وسایل آمده او و اولیه نظر کذلک
 مستند و کبیرات رکوع و سجود مستند و تسبیحات
 مستند و زیاده می یزدی کره یک نوی و حرکه دیمکدر
 و رکوعه ارقه سنه دو و اتمک مستند حضرت حایشه
 و طبع الله عز و جل و ابیتاید و منیر عالم صلی الله علیه و سلم
 رکوعه ایکین مبارک ارقه نوی و زره طلو و کعبه ایلله صلو
 قوسان دو کلوا لیدی و رکوعه با شتی آشتی اکبر و بیور و
 قالد و سحر و همد و رکوعه دن قالقد و سحر الله طن
 حمد و ربنا الله الحمد و یک مستند و امام سمع الله لمن
 حمد و یدکده جماعت و بقالک الحمد یک امام اعظم
 حضرت قادی و قائم و لارند و امام حسین امام یکسری دخی دیمک
 رکود و نور امام اعظم حضرت قادی بیور و رکوعه منیر عالم
 صلی الله علیه و سلم از کاری صمت بیور و شلور قال
 علیه السلام اذا کبر الامام فکبروا و اذا قرأ فانصتوا
 و اذا قال الامام و لا اله الا الله فقولوا آمین و اذا قال
 الامام سمع الله لمن حمد فقولوا ربنا الله الحمد و انما یقول
 امام محمد قاسم برقی و امام حسین قاسم یکسری و یک
 رکود و سحر و سجد و سجده و سوار و قد ابدا و برلوزینه

زمينه وضع بعده اللزني بعده بورني بعده اللزني فوق
 مستند واللي في القلبي براب قلوب وقول القلبي
 اجوب وقارني ته خلودن يوقار وايوب ويدلر من
 ساقلندن آيروب وميلني يوكسك دوتق شويله كه
 مخر عالم صلي الله عليه وسلم سجده ايكن مبارك قانلي
 التندن قوزي كجدي وبوصفات وزينه سجد ايتمك
 مستند وسجده دن باشن قالدر رقه ابتدا اللزني بعده
 بورني بعده اللزني بعده ديزلرني قالدر مق مستند
 مسئله قعه ده صول اياغي اوزرينه او توروب وصاغ
 ايتمك بارمقلري بيكوب وتورمق مستند مسئله
 التحيات لله والصلوات الى آخره ايكي واوليله وقومق
 علماء حنفية قاتنه مستند امام مالك قاتنه بروا
 ايله وقنور التحيات دن صكره صلوات رعليه اسلام
 شافعي قاتنه فرض وعلماء حنفية قاتنه مستند مسئله
 سلام ابتدا صاغ طرفه يوزد ونورمك مستند
 صكره سنت واراليسه عجله سنتي قاتنه مستند
 يوعينه دعائم شروع مستند باب في الافعال الكروية
 في الصلوة نماز ده عجله وصاغ واوليله دورمك مستند
 ولحيه وبارمقلريه واوليله وصاغ واوليله

ما کو خدا میسر عالم علی الله علیه و سلم در روایت اولی که
 سوره منسوره که بر کشته شده و در صبح و صوره نظر این جناب غرتن
 ندان که با قولم بر سکا بقدم من گیمه لغزش بعد از ردی بقدر
 مکرر خطاب کلام که شدن چیزی تکرری تکرری و اگر بدی
 بقدر سکا کیمه امر و لکه که نماند بی نورینه اورک دیوانه
 اسکی بر کبی نورینه اورک و اول نماز بد دعا اید که خور و
 محروم اوله سن که بنی خور و محروم اوله سن که بنی خور و
 سر به کورم و سو مکرر مکرر و هدر حکایت
 اوله نور بر مسجد شریف دیوانه بر کاب و شکرین بر کافور رب
 کلبه طاش بلور و دیوانه و دیوانه خدای دیوانه و محلیک
 در رفته سید لکن دیوانه و صوره قوی دیوانه کافور رب
 بنی اید ب صوار کن باشند و شقه و هوا و دیوانه و دیوانه
 کلامی سن بن خاند و در دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه
 سنک باشند و شقه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه
 کلامی سنک باشند و شقه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه
 اگر دیوانه و شقه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه
 دیوانه و معلوم اوله که آید از او جوشی و طمان بری سنک
 و بری و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه
 و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه و دیوانه

مسئله اور نه قوسلق نماز قيلمق بعضيلر قاتنه مكر وهدا
 اما شيخ الاسلام بهر بن الدين المروغيتاني كراهت اولمسا
 زاهد رزيرليق بيوك كمنه لور نه قوشقلم نماز قيلمق
 كوردم ديور يازمستدر مسئله كو ملكله نماز قيلمق لور اگر
 ياقه سه دار اولور سه كراهت يوقدر اما ياقه سه يول اولوب
 ركوعده عورت پري كورلنه مكر وهدا مكر وهدا قيلمق
 اولوب ستر ايد سه كراهت يوقدر شيخ الاسلام بهر بن
 الدين قولنجه كندى عورت پري كندى نظري عورت دكله
 مسئله عبدالله بن عمر حضرت بنو سؤال اليتديلكه بر ثوب ايله
 نماز جانر ميدي بيورد يلكه بر ثوب ايله بازاره كيدى مكر
 انلو كيمتر زديد يلكه ايمدى نمازى بازار اور زينه عنبر دوتوق
 كوكدر بيورد يلكه لطيفه اصحابدن ثوبان رضى الله عنه
 حضرت مصلى الله عليه وسلم دن سؤال ايتديكيه بر ثوب
 ايله نماز جانر ميدي لطيف ايدوب بيورد يلكه سياكه ثوبان
 كوكدر يغمه سائو جانور لکن سنك لقبك ثوب ايله
 ايكي ثوب كوكدر خواجه امام منه جده بيورد كه ايكي ثوب
 اولان بر ثوب ايله نماز قيلمق جفا دارايكي ثوب ايله قيلمق
 دفع جفا دارا وح ايله قيلمق فصل كرامدر مسئله امام
 اعظم حضرت بنو سؤال ايتديكيه بنم اور زنده اولان

بر قات ساهایله نماز جا نمیدرسورد بگویم چنانچه در ساهای
 دید که با سه نوبله توب ایله نماز قیام سنین دیدی سوره
 بن قیام سینه علوم اولدیکه فتوی با مشقه فتوی با مشقه
 مسنده روایت اولمور که اصحاب کتین رضوان الله علیهم
 جعفر بن غزازه کافر لری و توب سلام عذر یادر لری
 کافر سوره صوب بعد با شنی کیوب صکره اثواب کیوب
 حکم نماز قیام لری مسنده عورت لری ایچیه و بر قات
 ایله بن یله نماز قیام جا نزه کلدیتنها و قرآنق برده اولور
 نماز قیام نماز ایچیه و حسیه کسسه کور و صیون دین
 کلدیت حدیث شریفه لعن الله اعدایه یوریشند
 کچه بر قات دارو ایچیه لباس صورتا وارد راما مقبل
 چماق قدره سدر بر شیم لباسیله نماز مکر و هده و الهول
 نور کیشا خود التون فریکیر و قطره فافوق نمازده ترک
 و بحق صاعقه رعایت در ترک او نمائید کیرد مسئله
 میرزا عالم صلی الله علیه و سید بر کیه ابدیت توب اعضا
 بر کیه غسل یتدیر و اصحاب کتین سوره یوریه یوریه بحق
 سجانه و تحالی توب ایله ابدیت بر نماز قیام و توب
 نماز کثیره غسل ایله ابدیت توب سوره یوریه یوریه
 ابدیت اولکیدن توب ایله و بر دفعه دخی حرکت غسل

ابتدا یلر و سیور دیلرکه بوا بدست بنم سنتم و انبیاء کرام
 سنتریدر بوندن زیاده ایدن ظالم و کناهکار اولور
 مسئله ابدستایه یوزین یا یقراکن صوتی ابتدا السنقویوب
 آکندن آشفه آفتق سنتردر جکه سنه قویوب الیل
 آشغدن یوقرو کو نورمک خلاف سنتردر و یا قلد
 سنت ابتدا یارمقلین بعد اوکجه سن یومق سنتردر
 اول اوکجه سن بعد یارمقلین یومق خلاف سنتردر
 و ابدستده صونک سیالانی لارمدر غسلده کذلک
 اما ابو یوسف حضرتلری اگر تن اوزرینه صوبه کی
 دور رسه سیالان لازم دکلددر مسئله ~~بجای~~ رجاء
 لباس حرامدر اما دوشمنک حرام دکلددر انجق ابو یوسف
 حضرتلرندن بر روایت اولدخی حرامدر فرجی و نجفلی
 وجیه و ستارده صرمه لردرت یارمق قدردن زیاده
 حرامدر ظاهر روایتده آچی یارمق که آرشونک درت یل
 بریلوکه اولور ذاقیه کنارنده انجواولسه آنکله نماز
 مکروهدر اما شیخ الاسلام برهان الدین عواید
 یأس یوقدر دیمش و کومش یوزیش برهرمدن زیاده
 حرامدر بردهمده خلیفه و سلطان و قاضی و سایر
 مهر محتاج اولان کسنه لوه یأس یوقدر لکن یوزک قایشه

كنهه كه است كه نيتايجون اوليه يوزك قاشه عقيق
 كركه آهين و برج و قلای و باقر مكر و تهدر لستنا طافه سه
 المتون بلزك و خلكا طاقمقه باس يوقدر لکن حول
 كمل اولادقه زكوتی واجب ولور مسئل المتون و كوشه
 طبق و غداره و شمعدان و بونلو بگذر شيله مال الله و الله
 انظر بار نعمت يچون اولور سه باس يوقدر اگر تفلح يچون
 و مودعه است عماله حرامدر و اهل نقت كاسه لرندين
 طحام يك اگر كتابی ايسه لرن باس يوقدر و اگر كتابی كلای
 جاززه كدر بلذنه طافه لستنا كاسه لرندين طحام يك
 امام اعظم حضرت تلي قاتنده باس يوقدر اماين جائز
 و كدر ديزلر و كتابیه می تزوج جائزه در شجره جائز
 و كدر لکن يلدزه طيان امام اعظم حضرت تلي قاتنده
 جائز اماين قاتنده جائزه كدر نمازه شيعه
 ياد مقام حساب يك امام اعظم قاتنده مكر و هد اماين
 قاتنده مكر و هد كدر مكر و هد و وضوء و اضاسيه
 مكر و هد مكر و هد اگر نمازه ظهور ايد سه امام
 فخر دين روايت و انور اخود بالله من الشيطان الرجيم
 خاطر كوتون زعل اولور شيخ الاسلام ~~عبدالله بن~~
 روايت ايد كه نمازي يوزب تجديد وضوء اليه زير لا

الا بحضور القلب وارد اولمشدره سئله ادا به رعایت
 لازمدر زیر ادا ب سننك قلعه سے در و سنت واجبك
 و واجب فرضك و فرض ايمانك قلعه سے در شیطان ادا به
 ظفر بولسه ایمانه بولنجه کیدر مذهب خنقیده ادا ب
 و سنت و واجب و فرض بودردك جمله سے عبارتدر
 اما شافعیه عبارت انحق فرض و سنتدر باب
 فی اظهار طهارت درت نودر اول کفر و بدعتدر
 طهارت ایکنی فساد و معصیتدر طهارت اوجنی
 جنابتدر طهارت دردیکنی ابدست املق طهارت
 مسئله حدث ایکی نودر حکمی و حقیقی حکمی و املق
 مست و سرخوشلق و بیهوش و املق و قرقره بایله کولمك
 و یا توب او یومق یا خورد طیانوب او یومق شوبله که
 طیاندیغی زائل اولسه ساقط املق مرتبه سنده او یومق
 و حدث حقیقی بول و غائط و خون و قی مفرط و مقدره
 ریج جفتق مسئله ابدسته فرضدرتدر اوجنی غسل
 بری مسیح و هر عضوك حدی وارد ریوزك حدی قیل
 بشن یرلردن چکه التنه و قولق دیبلرینه و ارنجه نسانك
 و تاز و غلغللرك حدیدر اما صفا لله ك صفا لله ك یا یومق
 کفایت ایدر و بیقلری قرقرق سنندر و اوزا تمق

مسیح پشه جانزد راجا امام شافعی قاتله ترین شخص
 جانز او نماز بدست الووب بعده تراش و لسه باشند
 مسیح ضرر و بر خرو باشند مسیح غصب او نوشته بعد
 بغیر و یا غوب باشند یرت بلو کدیو بیلو کیم یا ش و لسه
 مسیح مقامه قائم اولور مذهب شافعیده اولماز نسای
 طائفه س باشند دول بند با غلیوب دول بند اوزرینه
 مسیح الله اگر دول بندن یا شلق کچوب باشند قیلای
 ایصاله جانزد دو مسیحده سنت اولد که صایغ
 کینک اوج یار مقاری و صول المنک اوج یار مقاری
 ایصالدب و الکی طرفندن باشند وضع و اکس طیفه
 سورمک و صلوات یار مقارین قولقاریتیه سوب
 و یا ش ایکن الی اوستی بوینه سورمک سبتی رول
 اولنجه هم فرض مسیح و هم سنتلر یرند اولور مسئله
 ایا قاری یا یقین فرضه کعبه و اریجه که او کچه در لکن
 اری کچه طریوق معافیه در که ایا غلک اویناق یرند طریوق
 چغتش ککلرد رانلر دخی یا یقین صیح قول و زره انلر
 یا یقینی لار مدر مسئله قضای حاجت یمکده سنت
 اولد که ابتدا عود و بسمله اوقیوب بعده کراما کلین
 ملک کونیه و داع ایدوب بعده صول یا غنی اول خلا به

قویوت صاعنی صکوفویه و قضای حاجت یغیه سوز
 سوبلیه و او تورد قد صول یاغنی یک یاصه و استخالیه
 طاشن یاخود طیارق بارجه سیله ایدیه کک لیلک یاخود
 او تالمله یغیه و یاخود بز باره سیله ایدیه امام شافعی
 حضرت نوری قایتده عدد شرطدر یعنی اوج طاشن لیلک
 بزم علما مر قاشده پاک اولق شرطدر عدد دکلدر و طشره
 جود قد صاع غیلک جرقه و حضرت خالقه حید و نالیه
 باب فی السیر و ضوع ابد ستک ستندری بسماله
 و نیت و ترتیب و ایستقون مسیح و اغزی و بور فخر
 و ایستقون مسیح و مسواک استعمالی سنت
 مؤکده در مسواک حضرت عیسی مسیح و جود
 صفای خالک یعنی بار مقارنله صفتی دوز ملک
 و طرامق مستدر و قولقاری و بونی مسیح مستدر و
 بر و ایستد بونی مسیح مستدر و وضوء صاع الی
 قولقاری مستدر و ایستد الی و مسواک یعنی و اغزی و برون
 و صفای خالک ایتمک کبیر حمله صاع الیلک ایتمک
 مستدر و نیشاطافه سنه ساقه جیمک مسواک
 اولی و هر عضو بر د فعدریق فرض و اوج دفعه
 سفید و ایستد و ایستد و ایستد و ایستد و ایستد

مستند به الك وایاغت بارما قلمی ارانی حلالی
 مستند و بارمغنده یوزك واریسه تحریك اتمك مستند
 وابدست تمامنده شفا ایچون اوج یودم صوایچك مستند
 حدیث شریف وارد اولمستند که زمزمی و وضو و
 صکره اوج یودم صوهرنه نیت ایله ایچپرسه حاصل
 اولور لکن ایاغ اوستنده ایچك كركدر وابدست
 عالمین اوقومق مستند را کر بلنزه هر عضو کلیه
 شهادت کفایت ایدر و بعد الفراع قبله یه دور
 سبحانک اللهم و بحمدك اشهدان لا اله الا الله
 وحده لا شریک له اوقومق مستند آتیه وار
 اولمستند که هر کیم بود غایب اول وقتده اوقورسه ناز
 طوغه کنا هلدن پاك اولور باب فی لزوم
 الغسل بشر محله غسل ایتمك فرضدر جماع و دوش
 آرمق و انزال اولمق و حیض و نفاس انزال اولمق
 التقاء ختانیه ده اصحاب اختلاف اتمشدر حضرت
 عمر و حضرت عایشه رضی الله عنهما واجب اولمستند قوی
 ویرمشدر مسئله انساندن نازل اولان صو
 اوج کونه در مذی و ذی منی مذی اولدر که جماع
 خاطر کلدکه نازل اولور و ذی بولدن صکره

نازل اولور یونلر ایچون غسل لازم اولماز اما منی نزل
 اگر آغریوک قالدر معمله و بر یو گیسک یورن دوشمکله
 نازل اولور سه علماء حنفیه قاتنده غسل لازم اولماز
 امام شافعی حضرت تری قاتنده اولور و امام ابو یوسف
 حضرت تری یورر لکه اگر منی شهوت و دفع ایله نازل
 اولور سه غسل فرض اولور اگر شهوت ایله
 کاندن قویوب شهوت قطع اولدقده صکره یاراق
 نازل اولور سه اولماز دیو اما امام اعظم و امام
 محمد حضرت تری شهوت کاندن قویقدن صکره
 خروج نه شکل اولور سه اولماز غسل واجب اولور
 دیر سه جماعتدن صکره یقول ایتمک غسل
 ایروب بعد بقیه منی نازل اولسه امام ابو یوسف
 حضرت تری قاتنده تکرار غسل لازم اولماز اما منی
 حضرت تری قاتنده تکرار غسل لازمدور سه
 بر حاکموند و شتی آروب لکن منی ظاهر اولما سه
 امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت تری قاتنده غسل
 لازم اولماز امام محمد حضرت تری مجائزدر که بر حنفیه
 قاله غسل لازمدور دیر سه امر و عورت یورر
 یا تر لکن، ایینلرنده منی بولنسه منی به نظر اولور

اگر بیاض ایسه امر غسل لازم و لو و اگر حصار و حیض
 ایسه عورت لازم او لو و اگر حیض نکند معلوم
 اولاً ایسه امام فخر زاهد قولند ایکنه لازم
 و لو و مسند اگر بر حیوانه او خال بدوب انزال
 و ایسه غسل لازم او لو و صائم ایسه قضا لازم و لو
 شافعی حضرت ابی قضا و کفارت لازم او لو و در
 امام شافعی حضرت ابی قاتله حیوان و طی ایتمک
 زنا و احکام زنا اجرا و لو و اگر لواط ایسه
 فاعل و مفعول غسل واجب و لو و صائم ایسه
 هم قضا هم کفارت لازم او لو و مسئله منکوحه
 جماعه منی طشه دویمک جائز دکلدره کمر و وجه
 راضیه اوله اما اگر جاریه سه او لو و سه باس یوقدر
 اگر ام ولد ایسه یندر ضای لازمدر اگر آخرک
 جاریه سه ایسه منی ضیا عنده افندیکنک ضای سه کک
 بعضیدر اولدخی سائر حره کبیدر دیشلر جاریه سید
 جمیع اولوب جاریه ولد کتوردکده نفی ولدا یتیمک
 اگر جاریه بازارده کنز بقوله سه او لو و سه باس یوقدر
 اما طشه جقر سه جائز دکلدر باب الغسل للحيض
 حیضند انک اولان خاتونه غسل یتیمک فرضدر

لکن حمام اچھے سما بواللیت حضرت تری قاتندہ بقیہ یہ
 قیاساً و وجہ او زینہ در علماء خفیدین بعضی
 زوجہ و زینہ دیر ایچو سن مسقفی درکتا اگر
 خاتونک عمارت حیض او کوندن نکسک ایسہ زوج
 او زینہ در زیر اکیدی جماعی ایچون لازمدر اکراون کو
 ایسہ زوجہ او زینہ در زیر لزوجہ نک عیادت ایچوند
 بعضی و خصوصیت نفقہ ایچو در زوج او زینہ
 غسل موتی زوجہ لازمدر دیروست لخلوتیک
 حیض عادت او کوندن نقصان اولوب بیا اول
 علی ایتم جماع ایتمک او ازا کراون کوندیدک
 اولسہ قبل الغسل جماع ایتمک جائزدر لکن مستحب
 اول غسل ایتمک در متنا او کوندن نقصان
 عامت و اولان خاتون عادت کوندی تمامندہ با اولسہ
 غسلدر عجله ایوب ایکندی نمازی قریب و بلند غسل
 ایوب اولیکه نماز ایتمک ایدہ اگر نماز دن حکم کوند
 اول کوندیک حیضدر با آب فی سنن الغسل روز
 عید غسل ایتمک ششدر و غسل عرفہ و روز عاشورا
 و حجہ احرام ایچون غسل سنتی و جمعہ غسل ایماجم
 مالک حضرت تری قاتندہ و بعدر خفید قاتندہ مستحب

چون غسله اختلاف است در رکه غسل جمعه کوفه ای
 سنت در یوحیه جمعه نمازی ایچونعی امام ابو یوسف
 حضرت توری قاتله جمعه نمازی ایچون سنت در حسن
 بن زیاد روایتی اوزه جمعه کوفه ایچوندر مسئله جمعه
 غسله خاقونلره ده سنتیدر حسن بن زیاد قولة اوزه
 سنتدر مسئله غسل مستحب ولد رکه بر صغیر اون
 بشو یا شند وار قد بلوغ حکمنه کیر غسل اتمک مستحب
 ایکی صغیر بری ارکک و بری دیشی نکاح ایله دخول
 واقع اولسه ایکیه مسئله غسل اتمک اگر بری بالغ اولسه
 بالغ غسل فرض و نابالغه مستحبدر اگر بری عاقل
 و بری دیوانه اولسه عاقله فرض دیوانه بر غسل لازم
 دکل اگر غرق مسلم زوجه نصرانی یا خودیه یهودیه اولسه
 مسئله فرض زوجه به لازم دکلدر لکن زوج غسل
 ایله دیوانه یهود و برات کجه سنه غسل اتمک و غسل
 میت دجه غسل اتمک و حمامت ایدن غسل اتمک
 مستحبدر مسئله جنب تأخیر غسل نشه بر زمانه دکه
 وقت نماز کجه کناه کا و اولور جنب طعام بیک الدین
 و اغزین یا یقه سه جائزدر الدین یا یقما دین اکماکه یا بشمق
 اکماکی خور کورما کدر لقوله علیه السلام اکرموا الخیر

فان الخبز بركة السماء والارض من كسبه كه اكمل خبز
يردك قاله رب وبسم الله الملك يسه حق تعالى جهنم
آتشندن امين ايدرد يون حديث شريف واره سر شاه
اكمل خبز واره بنی اياغ الشنه دو كرك و نمازی فی وقت
قیلق وانا عی با یاسی آیدله چاغ مق و او تور بر كن
صارق صار مق و یاغ او ستمه دون كرك و اشك
او ستمه او تور مق و كجه عقلت سپر ملك و صارق
و صوغار قیوی یا مق و كجه خیارق طشره جلق
خضره سا چهار شنه كجه بی نون كرك جمله انساق
فیر برت و ستمه و ستمه و ستمه و ستمه و ستمه
چهار شنه كجه س جبارق طشره خیردار قد ستمه
نردیو بنوب ستمه عقلم زاعل اوله كطوبه و ستمه
عقلی باشنه كاهیه اید ستمه ستمه و ستمه و ستمه
صوفی دو كدی بی بره قبول یمك فقر سرات ایدرد دیو
انروارد و خنوز و لا رمدن ستمه جنب مسجد شریفه
كرمك جائز و كلذ را ما شافعی قوم طورز اگر مسجد
شریفه مكر كجه جاك یول واریینه كجه كد و با ستمه
یوقدر دیر ككن حنفیه قاتند جائز و كلذ و ستمه
مسجد شریفه ایچنده صوا و لوب غیری برده و لما سه

اگر صوتی البیور جاک آدم بولنور سه طشره غسل
 اید اگر یو غیسه یتیم اید ب کیره اما اگر حوض ایسه صوتی
 طشره جقر مق ممکن ایسه جیقاروب غسل اید مسئله
 اگر مسجد شریفه اختلام اولسه طشره قریب ایسه حقیقه
 بر مقدار بعید ایسه یتیم ایدوب بعده حقیقه کافر مسجد
 کیر مک شافعی قاتله جائز دکلد رانمه خفیه نیک
 جوازه دلیاری متر عالم صلی الله علیه وسلم زمان سعا
 کفر مسجد شریفه کندویه کلور لرایدی منی بیور مراد
 ایدی مسئله جنب بسمله او قومی قران نیست چا نوز
 دکلد رانما هر کاره ابتداء دعا و تبرک یتیمه باش بودک
 هر شیعه ده که بسمله و یا خود بر آیت یا زلمش اوله جنب
 اول شیشه یا بشمق چا نوز دکلد ر مکرع لاف یا خود بر طرف
 اید اوله مسئله غسل ده وضو ده صوتی سرفا یتیم
 چا نوز دکلد ر اگر فرات و دجله صوتی اولور سه ده
 فائده خواجه ابو الحسن رتقی فی دن سوال ایدیلر که حمله
 کیر مکله سنت نیجه در بیان ایدک بیور دیلر که مهر عالم
 صلی الله علیه وسلم حمله کیر مادی سنت نیجه بیان
 اولنور حتی بر کون اصحابه بیور دیلر که عجم دیار نه
 وار سکن آنده حمام در بر بر بیت وارد راول بیت شیطان

که در کشف عورت امکان داشتن از آب که غسل
 حمامه کرده است از آب ولدر که از زمین طاهر و یا بقیه که
 جنب است یا شستن با شستن یا شستن با شستن یا شستن با شستن
 و صباغ نمائیدن اول که در صباغ یا در آب ولدر یا در آب ولدر
 حمامه کرده است اگر در لاک و یا ریشه و لاک از زمین صوبه
 یا بقیه بعد که کندی غسلیده و لاک و غیسه طاهر
 که از جنس دو تنوب صوبه دو قندین الوب اخونی اول
 یا لک ایده بعد از شستن الوب دو کوب الوب یا بقیه بعد
 از شستن یا بقیه اگر او سه دو تنوب سه اول غسلیده
 دو تنوب زیر آینه و ولدر و شستن که جناب است و سه دو
 یا بخود طریقی کس که سه اول قبل از و طریقی خضم
 اول رود لاک نظری حرام اولان بر لکه یا بستند حق حرام
 و حمامه قران او قومی و نماز قبله بعد صید تر درین
 اما ظاهر تر و اینده ستر عورت ایدوب و پاک برونه
 قران و نماز بخواند در حواجه امام استماع از اهل حمامه
 از لاکر له جماعت اولوب نماز قبله از روی اختیار
 شستن الاسلام برهان الدین اولدر که بر پاک شستن
 فی مشاوب و بر پاک شستن اولور تنوب حمامه نماز قبله
 هماندر که اهدت یوقدر دیر است اما حمامه قور نه

طلعو بالك صواولسه اما لوله قيا لوالولسه اكر لوله تے
 اجد قدہ آزا قوب يا خود منتظر كسه اولسه قورندہ لولہ
 بالك صوايله طهارت جائز در كن الملو و طاس بالك
 اولخه محتاج در بويله اولم لولہ دن آقندن طهارت
 اوله در اكر قورندہ اولان صوفه شيبه اولسه بويله
 اقيدوب و اوج طاس صوفى قورندہ در طاس و كد كد
 شيبه قلماز اما قورندہ اولان شيبه صودن بر طاس
 الحوب لولہ التبه دو توب لولہ دن آقن صوطاس دن
 طاس قدہ طاسده اولان صوبالك اولور محي احتلا
 ايتستلردر فقيه ابو جعفر حضرت لوى بالك اولور دیر اما
 ظاهر روایت اوزره بالك اولماز مسئله حمام فرشته
 آب مستعمل و ارايسه ايا قلوى طشرده يا يقيمق لا زمده
 نعلين ايله اولد قدہ حمام ايجنده يا يقيمق جائز در
 اما ابتدا نعلينى يا يقيمق لا زمدر نعلينى بالك ايتمدن
 كيرسه اوزريه صود و كد كده ايا قلوى تحريك ايه كه
 طبائى التبه صوب كيره اول زمان بالك اولور صاعله
 جنبك ديشى ارسندات سهارجه يله خود بخيرى بختى
 اولسه شيدار بن حكم قوليجه خود قدر اولور سه التبه
 يا يقيمق لا زمدر اول قدر بوعيسه عفو در اما حسام الدين

قهرقه ایسه نمازی بوزیلور ابدست بوزلماز کولک اوج
 دورلو اولور بری تبسمدن نه نمازونه ایدستنه ضرر ایتد
 و بری ضحاک در نماز بوزیلور ابدست بوزلماز و بری
 قهرقه در هم نمازی و هم آبدست بوزر مسئله ایما نم
 مالک حضرت لری قاتده او یقونک قلیل و کثیری ابدست
 بوزر علماء حنفیه قاتده او تور دیغی یرده او یومق ابدست
 بوزر مکرر و شجک مرتبه اولور سه بوزر حنفیه حضرت
 رضی الله عنه دن روایتد که بر کون مسجد رسول الله صلی
 علیه وسلم اولور دم مبارک التریله و یاندر دیلور
 رسول الله آیتدیکه ابدستم بوزلیم یی پیور دیلر که ما یلکه
 او توراق یری اوستنده او تورب او یورسن ابدستک
 بوزلماز و اگر بر اید او تور سیوب بر طرفه مائل او تورک
 یا خود بر یا نکه یتاسن ابدستک بوزولور فائده او یخو
 اون بر نوعدر خواب فقر خواب سنت خواب بدعت
 خواب غفلت و خواب عقوبت خواب عادت خواب
 عبادت خواب کرامت خواب غرامت خواب رحمت خواب
 نعامت پس خواب فقر صباح نمازی عقبنده او یومق
 و خواب سنت قبل الزوال او یومق که قیلور بود در خواب
 بدعت و یله نمازندن صیکو او یومق و خواب غفلت

ایکندی نمازیدن صبرن او یومق و خواب عقوبت نمازی
 قلمدن او یومق و خواب عبادت ینه او یله دن صکره ها
 ایدوب او یومق که بد عتدر خواب عبادت یسوع نمازی
 قیلوب اندست آیلله او یومق هر کینه که خواب عبادت
 یاتله ملائکه باشه او جنده عبادت ایدله خواب کرامت
 نماز سجده سنده او یومق حق جل و علی عظیمیله یلمدن
 نظر و الی عبدی جسد فی خدمت و روحه عندی خواب
 رحمت هسته لرت او یومق سیدر خواب عبادت جوق
 او یومق خواب ندامت صباح قریب او یانوب تکرار
 او یومق صباح نماز قلاماق باب انقی امام
 زفر جمعه یاشده قوسق کرک آت و کرک جوق ایدینه بوزر
 امام شافعی حضرتلری از جوق بوزر بزم علما مر فائده
 اعظم طلوع بوزر آری بوزر اغر طلوع اولدر که سور
 سوبکه قدرته اولیه اما از از جوق جمع اولسه اکبر
 سب بر و مجلس بر ایه بوزر کر با شوق با شوق اولور
 بوزر کر سب بر اولیوب مجلس بر اولسه امام یوب
 حضرتلری فائده بوزر و امام محمد حضرتلری فائده
 بوزر بر امام محمد حضرتلری سبیل بر اولیوب عباد
 ایدر امام ایدر بوزر حضرتلری مجلس بر اولیوب عباد

مسئلہ اگر بورژوازی سو مکہ فان علامتے اولسہ
 شیخ الاسلام برهان الدین بوزمرزیر عفو دردیرومختہ
 بلغہ حقسہ اگر اغرطلوسے یوغنیسہ بالاتفاق بوزمرزیر
 اغرطلوسے اولورسہ امام ابو یوسف حضرتلری قولچہ
 بوزرامامین حضرتلری بوزمرزیرلو و اگر فان علامتے اولسہ
 امام محمد حضرتلری عفو دردیرومختہ بوزمرزیر امامین بوزمرزیر
 شراب ایچوب قی السہ امام فخر زاہد قولے اوزرہ اگر
 اغرطلوسے ایسہ ابدستے بوزمرزیر کسک ایسہ یوزمرزیر لکن
 لباسنہ درہمدن زیادہ بولاشورسہ نماز جائز اولمان
 مسئلہ اگر صائم توسسہ اغرطلوسے اولورسہ ہمان
 طشرہ کیدوب کیرو و نموسہ صوم فاسد اولما زامان
 بعضے طشرہ و بعضے بوغازندن آشخہ کیدرسہ بالاتفاق
 صومی فاسد اولور و اگر اغرتہ کلوب طشرہ چقا دین
 کیر و کیدرسہ امام ابو یوسف حضرتلری قولچہ صومی
 فاسد اولور امام محمد حضرتلری طشرہ چقا رسہ فاسد
 اولما زامان اغرطلوسے اولما یوسید طشرہ چقا رسہ
 صوم بالاتفاق فاسد اولما زامان اگر بلغمدہ جمرت کورسہ
 غالب ایچوندور حکم بلغم غالب ایسہ ابدستہ ضرر ویرم
 فان غالب ایسہ ضرر ویرم اگر برا ایسہ ایسہ

ابدستے پوزیلور ستره بر کسبنک بر پیتہ دیکن یا خو
 اکنہ یا توپ قار جقسہ اطرافہ سرایت پوزیلور ستره
 پوزیلور اطرافہ یا یلمیوب قیارت دوزر ستره پوزیلور
 اگر ستره قوتوب قاتنے اچرسه ستره قار ستره پوزیلور
 پوزیلور اما کتہ پوزیلور حیوان صوقسه اگر بیول
 السه پوزیلور کوجک السه ستره کتہ پوزیلور
 بر چمر احسن دایما قان افسه که بر وقت نماز قبل جوقدر
 وقت کلسه صاحب غدر اولور هر وقت ابدستے
 آقاوکن نماز قار امام ستره و امام شافعی فاشده ابد
 پوزیلور اگر چرحت اور ستره بر قات بر بغلیوب اول
 پوزیلور ایضا ستره ابدستے پوزیلور اما ایک قات پز
 اولسه پوزیلور و صاحب غدر ستره ابدستے وقتک
 خر و حید پوزیلور امام اعظم و امام محمد حضرت
 خروج وقت اعتبار اتم کرد و امام ابو یوسف و امام
 زفر حضرت زحول وقت اعتبار اتم کرد و امام صاحب غدر
 صباح نمازی قلوب کونش زو غدر قده امام اعظم و امام
 محمد حضرت زلی فاشده ابدستے پوزیلور امام ستره
 پوزیلور اول ابدستے حسی نمازی قار و حسی نمازی
 ابدستے امام اعظم و امام محمد کوره اوله نمازی

قیلا را مامینه کوره ابدستی بهزیلور الیوم فتوی امام اعظم
 و امام محمد قولیده در ویرام نمازی همچون ابدست ایله
 اوپله نمازی بی اول ابدست ایله قیلا در بعضی یوقا تندی
 بیرام غلینک وقت معینه وارد قیلدیز دیر لر باب
 الحیض علم حیضی بلك واو کرتمک آیت وحدیث ایله
 فرضدر قوله تعالی قوا انفسکم واهلیکم ناراً حدیث کلمکم
 رابع وکلکم مسئولون عن رعیتهم عیال واهل انسانک
 رعیتیدراو کرتمک لارمدر سائر احوال قیامنده هر کسک
 بقسنه سؤال اولنود اما حیض همزوجیه دن همزوجیه
 سؤال اولنور جوق وقت ولور که حائضه پاک اولدم
 ظن ایدر زوجی وطی لیدر ایکسیده کناه کار اولوب ابتدا
 حیض کورن حضرت خوادرم معلوم اوله که حیض
 نساده کوزلد رعیب دکلدر بلکه کورمک عیبدر اوج
 دم نسا اوج نوعدر ایکه سه صحیح در بری فاسددر برش
 التي یاشنده قز کورسه فاسددر ایام بلوغده کورسه
 صحیحدر اکثر حیض که اون کوندر اون کوندن زیاده
 کورسه فاسددر دم نفاس قرق کوندن زیاده اولسه
 فاسددر حامل کورسه حنفیه قاتنده فاسد شافعی
 قاتنده صحیحدر مسئله اقل حیض امام اعظم و امام محمد

گوئی عادی یجده کور سه حیض در خواجه ابو نصر
 بلخیندن سوال آیتدی که لیصل حیض اولوی اول جواب
 ویردی که مکوا و اخاتون اوت او تلامش اوله صکره
 حیض کونلرنده کور دیسه حیض مددیو جواب ویر
 ضاری دم ده اختلاف آیتشورد را امام خواجه ابو
 منصور ماتریدی بیور مشدر که حیض ایامنده کور دیسه
 حیض مددیو کونلرنده حیض دکلدر حضرت عایشه رضی
 عنها دن روایت اولندیکه نسوان عرب بزرگتر حیض
 کورب کورسترد که الوان کورب جمله نه حیض دیسه
 مسئله نسوان نفه سینه لایفدر که آخر عادت حیض
 بروقت معینده مثلاً کوشش دوغرن یا خود وقت
 نروالده یا خود غرر بده نزد وقت و بروقت معینده
 قالده اگر اشد دم کور سه حیض در کور مرسله
 طهر را اعتبار طهر بزقود بیغی وقتدن و اعتبار
 حیض بزقود بیغی وقتدن دراکا کور نماز
 و صومنده احتیاط ایله به مسئله خاتون کور حیض
 قالمق قاج یا شینده اولور اختلاف آیتشورد را صحیح
 قوالله یا شینده قالور اگر زوجی طلاق ویر
 عدت ایام ایله اولور اگر عدتدن صکره زوج آخره ویر

بعد دوم کورسه لکن الوان مختلفه اولسه حیض دکلده
 اگر خالص قات کورده حیضه رسیده بر خاتون
 طهری وقتند نماز قایل کن حیض کورده حین ایسه
 بعد بزده باقیوب اثر کورده امام اعظم و ابویوسف
 حضرت لری بزده اثر ظاهر اولدیغی وقت اعتبار ایله
 بخاری صحیح و میرامام محمد حضرت لری حین
 ایله کی وقتدن اعتبار اید و بنظر اولدی بخاری صحیح دکلده
 ضایعه ایسه کون بتر کن حین ایسه امام محمد کور
 فاسد اما مینه کور صحیح و رسیده و طلقه نیک عد
 حیض ایله اولسه امام اعظم حضرت لری کور القش
 کون لاندلر که ایکی طهر اون بشر کوندن او توز کون
 و حج حیض ک اکثری کوز او توز کوندن او توز کون اولور
 اما امامین حضرت لری کور او توز طقوز کون اولور که
 ایکی طهر اون بشر کوندن او توز کوز و حج اقل حیض و حج
 کوندن طقوز کون اولور یا یا جماع و ملاعبه
 جماعت و ملاعبه قبل الجماعت بیانده در که اگر جماعت
 عباد طهر فتن اولیوب حق طهر فتن ایسه حیض کی
 نفاس کی جماعت حرام ملاعبه جائز و اگر عباد طهر فتن
 حرام اولدینه طهر و صوم و اعتکاف کی ملاعبه حرام

مسئله استبراکه بر آدم جاریه آیه تا بر حیض کور منبجه
یا نه واره من لکن استبراده اختلاف اول نمشد اما
اعظم و امام محمد ثبوت ملک ایچون لازم در دیرو اما
ابو یوسف فراغ رحم ایچون در دیرو ثبوت خلاف اول مسئله
ظاهر اولور که بر کسنه برخا توندن جاریه آیه یا خو
خصه دن یعنی خادمه دن یا خود عین کسندن یا خود
بر صغیر دن آیه امام ابو یوسف حضرت تلزیه کوره استبر
لازم کلمه زیر فراغ رحم ظاهر داما امامین حضرت تلزیه
کوره لازم در زیر ثبوت ملک وارد مسئله حائض
ایله جماع ایدن حالدر دیسه العیاذ بالله کافر اولور
اگر حرام در دیو و ارسه کناه کار اولور اما شافعی حضرت تلزیه
اگر حرام در دیو وارد یسه ابتدا حیضه ایسه ایکی دینار
واخر حیضه ایسه بر دینار صدقه لازم کلور دیر ائمه
حنفیه بو کناه صدقه ایله ساقط اولماز بلکه توبه
واسه تقفار لازم در دیرو مسئله حیض و نفاس
حائنه دوشکی آیرمق اولماز زیرا عادت جبرود در
حضرت عایشه رضی الله عنہا دن روایت اولنوب کون
مهر عالم صلی الله علیه وسلم دن آیر و بر اقدم رضا
بیوردیل مسئله حائض مصحف شریفه یا بشیق جائز

الحائض

دكلد و مكر غلافيله اوله و مسجد شريفه كيرمك و مسجد
 و امنه جقق جائز دكلد و و طشر ما و لانه نماز كاهلده مسجد
 كبد بر امام برهان الدين بيورر لركه نماز كاهلده نماز
 قلنور كن جائز دكلد و بعد باس بوقدر باب احكام الحيض
 برخاتون ايكندي وقتنه درت ركعت نماز قلاجق وقت
 قالمادين حائض اولسه اول كون اوليله نماز بني قضا
 لازم كمار و برخاتون اوقات حمسه صلواتدن برينه
 ادا ايندركن حائض اولسه اول نماز قضا لازم كمن
 اما اگر قضا ايندركن حائض اولسه قضا ايد و نافله
 بويله در قضا ايد مسئله اون ياشنده قز ابتدا دم
 كورسه اگر اوج كون اوج كيجه تمامه دك كور كجه حيض
 حكايت اولنور كه خواجه ابو مطيعات قزى طقوز ياشنده
 حيض كورب اده و بردى التز ايد بر قز و غوردى اول قزى
 طقوز ياشنده اده و پرديدر التز ايد و ليدى كلى و
 طقوز ياشنده جده اولدى بر قز طقوز ياشنده ابتدا
 دم كورسه اوج كونه دك نماز ترك ايد اگر حيض ايسه
 فيها اگر دكل ايسه نابا لغدر اوز ربيته نماز فرض اولما
 طقوز ياشنده قز ابتدا دم كورب اوج كون اوج كيجه
 بر ساعت كمن كورسه بعد بر ساعتدن صكره بينه

بر ساعت دم کورسه حیض در نابالغ قریب ابتدا بر ساعت
 دم کورب بعد کسلوب اوج کون و اوج کیجه دن کسلوب
 زمانده کورماسه بعدینه بر ساعت کورسه اما مویوسف
 حیض در پیرامین حضرت تری دگدر در بر لو ابتدا بر کون
 دم کورسه ایکی کون کورسه وینه بر کون دم کورسه بودت
 کونده حیض در زیر کور مدیکی اوج کوندن اکسلوب ایکی
 حیض بین طهر اوج کون اولد قجه فصل اید من مسئله
 ابتدا بر کون دم کورسه و اوج کون کورماسه وینه ایکی کون
 کورسه بو کونلر التسیده حیض در پذیر طهر ایله حیض
 برابر اولدی حیض اولوق غالب ولور زیر حرمته جل
 برابر اولسه حرمه غالب ولور مسئله اوج کون دم
 کورسه لبش کون کورسه وینه بر کون کورسه اولکه اوج
 کون حیض در اگر بر کون کورسه و لبش کون کورماسه
 صکره اوج کون دخی کورسه صکره کوردیکی اوج کون حیض
 اگر اوج کون کورسه و الیز کون کورماسه و صکره اوج
 کون دخی کورسه اولکی اوج کون حیض در صکره کوردیکی
 استخاضه اولور مسئله برخاقونک عاده او کون
 اولسه اول بر کون دم کورسه او بی حیض وبری استخاضه
 اکثر عاده او کون کوندن اکسلوب اولسه لکن او کون دم

کورسہ زیادہ سے یہ حیض دیر کر اون کوئے تجاوز یلے
 اعلانی حیض دیر زیادہ سے استخاضہ و مسئلہ ابتدا
 اون درت کون دم کورسہ اون درت کون کورسہ صکرہ
 دانیار دم سیلان ایسہ منقطع اولیاسہ بودم ایله
 بوطهرت ایکسیدہ فاسید در اول اون کون حیض دیر
 ماعد اون سکر کون ایله ایکی کون دخی اول استمرار
 اولوب طهر دن عد اول نور بعد اون کوئے حیض
 و بکرمی کوئے طهر اولق اوزر حساب اول نور اول
 ایکی کون دخی نمازی قیلار صکرہ اون کون قیلار
 بکرمی کون قیلار اگر اون بش کون کورسہ اون درت
 کون کورسہ اون کوئے حیض اون طهر کون طهر در
 بر کون دخی استمرار دن ضم اول نور بکرمی کون طهر اول نور
 بعد اول کون حیض و بکرمی کون طهر اولق اوزر حساب
 اول نور مشالہ حیض خانقہ داخلہ جیقی دو بولسہ
 یکجہ نک ابتدا اسندہ صکرہ نامہ اولوب صباح و اول
 جیقی یہ نظر اولوب بیاض بولسہ یا قسوم نماز قضا
 ایدر اما جیقیدہ یا ش بولسہ حیض در قضا نماز اگر
 جیقی نہ داخلہ قوسہ خارج طرف یا ش بولسہ حیض
 دکلار اگر خارج قوسہ طرف داخل یا ش بولسہ حیض

مسئله برخاتون کونش دو غرکین دم کورسه صکره دخی
 کون کونش دو غرکین اولجه دم کورسه بواج کون حیض
 زیر اطهر اسک اولمضله قاصد ولوب جمله حیض حساب
 اولنور اما در دخی کون کونش دو غرکین صکره دم کور
 جمله سه طهر در حیض کلد زیر اطهر بواج کون تمامه
 فاضل اولمضله صالح در مسئله امام اعظم و امام
 محمد حضرت تری قاتنده ابتداء دم کورن خاتون حقتنه
 نصب عادت برد فعه ایله اولماز تکرار بردخی اولمضه
 محتاج در بعضی قاتنده برد فعه نصب عادت اولور
 نصب عادت بلمک لازم در خصوص استمرار دم
 مبتلا اولان خاتونلره بلمک الزم مسئله خاتون
 ابتدا بر کون کورسه و بر کون کور ماسه برای تمامه
 بحالت اوزره اولسه امام ابو یوسف حضرت تری قاتنده
 اون کون حیض در و یکری کون طهر در امام محمد حضرت
 قاتنده طهر کون حیض در یکری بر کون طهر در
 زیر امام محمد قاتنده حیض ایکی طرفیده دم ایله اولق
 امام یوسف حضرت تری طهر ایله در دیر مسئله عادت
 بن کون کورمک اولان التبی کون دم کورسه اون
 کون دیکر بر ایون کون کور کور حیض در اکراون

برنجی کوفه کچر سه حیض و کل استیاضه در بش کونک
 صلواتی قضا ایدر انمه بله رحیم الله صبری بخور انمزلو
 همان بش کون عادت کچر کده اغتسال و صلواتیله
 ایدر لو مسیله عادتی اون کوندن اکساک اولان خلل
 عادتتی تمام ایتمدین دم کسلسیه عادت کوننه وار بجه
 آخر وقتیه نمازنی قیلور لکن زوجه احتیاطا جماعت
 ایتا عادت کوننده دم منقطع اولسه غسل ایدر هر
 آخر وقتیه اون کوننه رک نمازنی قیلار و جماعده
 باس یوقد زمر اعارتیه طهارتیه ظاهر دلیله دستنه
 بر خاتون حیض و قتی و طهری صایع ایدوب استمر اولوب
 لایم اولوب حتی اصحابدن حینه بنت جحش منبر عام صلی
 علیه وسلمدن سوال ایتدی که یا رسول الله کورمه کونلوی
 و طهری صایع ایدم و استمر ایدم میتالاه اولدم
 یوردیلور که هر فرصه غسل ایدوب نماز قیل مسئله دم استیاضه
 حکمی سائر صاحب عذر حکمی کبیده هر وقت ایدست لوب
 نمازنی قیلار و صوم ضرر ویرمز و جماعه مانع اولماز
 حیض کچر تمدن کلمر بلکه عرقدن حاصل اولور اقوب
 یوردیلور که دم استیاضه ایله نماز قیلما و جائزدر صاحب عذر
 کبیده مسئله بر خاتون ای حیا طاهر اولدمدن صکر دم

کورسه حضرت شافعی حیض دیر اما ائمه حنفی قائلند
 حیض بکل در استحاضه در هر وقتند ایست آلوب نماز نه
 قیلا در مسئله اون کون حیض کورن خاتون ایله قبل الفصل
 جماع ایتمکده باش یوقدر اما عادت طقوز کون اولسه سکن
 کونده منقطع اولسه و طئی یعنی جماع مکر و هدر عادت
 کونده و اینجه اگر عادت سکن کون اولسه یدی کونده یا نحو
 الیه کونده منقطع اولسه سکن کونه و اینجه جماع ایتمک
 مکر و هدر باب النفاس نفاس برخاتون دو غردقه
 آقن قانه دیر لهما قلی ایجون حد یوقدر اکثری قری کوند
 بودیم نفاس حیض کی صلو و صومی و جماعی و استتماعی
 منعی ایدر صکره صومی قضا ایدر صلوئی ایتمز قری کوین
 بخا و زایدن قان استحاضه در صلو و صوم و جماعی منعی
 ایتمز مسئله ایکز طوعورن خاتونک ابتداء و غندن حسان
 اولنور اما عادت منقضیه اولق صکره طوعندن حساب
 اولنور برخاتون اوغلان دوستورسه نظر اولنور اکو
 الیری و یا خود ایا قلی و یا خود یاد مقلری و یا خود
 طیفقیری و یا خود قیللری ظاهر اولش ایسه اقان قان
 دم نفاسه در مسئله برخاتون دو غردقه اون بشکوه
 قان آقسه و اون بشر کون منقطع اولسه و اون کون

قان کورسه امام اعظم حضرتلری قاتنده قرق کونده
 نفاسدر مامین حضرتلری اون بش کون که اول کورشی
 نفاسدر و اون بش کون با کدر و اون کون حیضدیر لر
 مسئله برنایا بالغ قنابتد حامل اولوب طوغر قده جوق
 زمان قانی کسلسر مده خفیه قاتنده قرق کون نفاسدا
 بعده یکر می کون طهر در و اون کون حیضدر مسئله
 بر جایه مالکندن حامل اولوب اوغلان دوشور سیه
 اگر الیری یا خود ایا قاری ظاهر اولیوب عضناسندن
 بری متعین د کاسه آقان قان نفاسد کدر و اتم ولد
 اولماز کورستین ایسه نفاسدر و کندی اتم ولد اولور
 اگر اولد و شر دیکه ولده نظر اتمدین دفن ایدوب حلق
 اولماسه و مستمر آقان اقسه اون کون حیض اولق
 اوزر صبر ایدر صکره یکر می کون شک اوزره هر وقت
 آیدست الوب نمازنی قیلار و اون کون ینه حیض اولق
 اوزره صبر ایدر قرق کون تمام اولد قده صکره غسل
 ایدوب یکر می کون نمازنی قیلار و اون کون حیض اولق
 اوزره صبر ایدر تاتقی سبحانه و تعالی شفایربوب قانی
 منقطع اولنجه بونجه اوزره عمل ایدر مسئله حیض
 و نفاسده اولان خاتون عبادت تمام استسه الحمد لله

علی کل حال استغفر الله من کل ذنب ذکرین مشغول اوله
 حق سبحانه و تعالی براتنه عبادت یا زب دوح غذا بدن
 امین اید را کر حیضه تمامدن صکره غسل اید و ایکی رکعت
 نماز قلسه و هر رکعت بر فاتحه و اوج اخلاص و قوسه
 حق تعالی جمله کناهترین با غشلیوب و حیض آخر و آنچه
 اوزینه کناه یا زلیوب را آخر حیر صندن مقسم قوس اوله
 شهید ثوابنه نائل اوله دیوانه وارد ر شیخ الاسلام
 برهان الدین حدیث روایت اید که بر قرینک اولوب رکعت
 کور مدین فوت اولسه شهید اولوب باب الانجاس
 صلوة بدن و جامه با وضو و لمق فرزند لکن درهم
 مقدار بدن از اولسه معفود را ملهم شافعی حضرت
 قائنده از اولوب سه ده نماز جائز اولمانه بر در رحمت
 مقدارنده اختلافی امشلاصح قول الیاسیه قدس
 نجاستک بعضی لباسده و بعضی بدن اولسه درهم
 مقداری اولورقی اولمانی دیوانیکس بریره جمع ایتک ایام
 اعظم و امام ابو یوسف حضرت تری قولکرده لازم دکرده
 بریره درهم مقداری اولمانجه نماز فاسد اولمانا کن
 نجاست غلیظه ایله خفیه اولسه حکم غالب اکر قنیه
 زیاده ایسه آخری اکا تابع اولوراکه برابر ایسه خواجه

امام زاهد غلیظه اصل و حقیقه کا تابع اور دیو اما
 شیخ الاسلام برهان الدین فوق لیجہ غلیظه ایلہ حقیقه
 جمع اولسہ حقیقه اولور مسیله بجا است غلیظه و کمر
 قالین اولسہ وزنی در همد را اما اینجہ یضی اولسہ
 ال ایاسی قدر در اما بجا است حقیقه در اختلاف امثال در
 امام اعظم حضرت تارندن سوال التمثیل را یکی دفعہ جواب
 ویرممش او جہی دفعہ زہ ربع ثوب دیو جواب ویرممش
 عراق مشائخ بو جوابدن مراد ثری حال ضرورت دیکر
 دیکر معنی غیری شتر عورت ابدہ یک ثوب اولسہ
 دیکر اما یوسف حضرت تری طول و عرضا بر ذراع
 دیکر اما محمد حضرت تری طول و عرضا ایاق قدر دیکر
 مسئلہ صاحب حقیقه امام شافعی حضرت تری مشدک
 انسان صاحبیدن بر اہل اور زنده او جہی اولسہ
 نمازی افساد ایدر امام محمد حضرت تری بردہم اولیجہ
 ضرز ویرمزدیر اما امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت
 خانو تری عاریتی اور کولین فیلا حظہ ایدوب عاریت
 صاحب ایلہ نماز قلیقہ یاس یوقدر دیر مسئلہ یعیون
 المسائلہ در مسئلہ انسانک دیشی کہ حقیقہ اولہ امام
 محمد حضرت تری بردہم و ارایسہ نماز جائز دکلہ یعیون

اما امام ابو یوسف حضرت تری فرق ایتمشد رگو کندی
 دیشی ایسه نه مقدار اولور سه اولسون جائرد راکو
 انحرکسته ناک دیشی ایسه بر در همدن زیلو مسیله نماز
 جائز اولماز دیر مسئله اغزو برون و قولقدن آقن
 صولر ظاهر روایت اوزنه پاکدر زیر امته و علم صلی الله علیه
 وسلمدن روایت وارد رکه اصحابدن عمار بن یاسر حضرت تری
 حقهده بیور مشرکه یا عمار اغزو برون و قولق صولر
 پاکدر و هم اصحاب کریم رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
 تکرار کرینی و سموکارینی نماز قیلا رکن سیلوب یسه نماز
 قیلا ریدی و حضرت علیه السلام کور رور و مشع ایتور
 مسئله او یورکن انسانک اغزندن آقن صوحقهده ایچ
 جمع الجوامع کتابنده انحر اولق اوزنه روایت ایتمشد لکن
 ظاهر روایتیه پاکدر احوالیه حضرت تری پاکدر اولسنه
 فاهله و لمشدن حتی تحفه المملوک کتابنده نایمک اغزندن
 آقن صور اییک قور دینک صوتی و بالیق قانیه پاک اولق
 اوزنه دیر یغنه بونلردن لباسنه بولاشغنه رجا نردن
 مسئله جنب دمک عرفه یغنه نرلد کده تری و کذلک
 خاتونک تری و نهسانک تری پاکدر و کافرک تری اگر
 لوز دینک بخسن بو غیسه پاکدر اصحاب کریم رضی الله تعالی

علیهم اجمعین کایچه در لیوب لباسری ایصال نور دی
 و نماز قیلاز لر ایدی شمع اولماز لر ایدی و حضرت عایشه ^{رضی}
 عنها خاتن ایکن در لودی وودی متر عالم صلی الله علیه
 وسلم وجود شرفیاری اصاب و سرایت ایدردی انکله نماز
 قیلاز لر ایدی خائضک دری بایک اولدیغی صورته جیک
 اوعلی بالتطریق که اگر جبت بر مقدار صوابله غسل ایته
 بایک اولور اما خائض حیض حالنده در یالره کیره بایک
 اولماز مسئله اشک در لودکه درندن بر آدمه بولاشه
 بایک در یتر متر عالم صلی الله علیه وسلم خیر غراستند
 کتور کبری یعفور نام چهار که ثقاتدن مروید که حضرت
 علیه اصحاب کریم حضور اتدن برینی دعوت ایتک
 مراد شرفیاری اولسه یا نلرنده کسه بولماسه یعفور
 سویلو لر ایدی یعفور و ابی حمزه سید سجده سندن باشی
 صوقاردی معلوم اولور دیکه دعوت کاستدر بر کوفی
 عجماله بریره کتمک مراد شرفیاری اولوب کن یا لانی اولما
 یا لایسنر نبوب عجماله مروان اولدیار مبارک یا قلمرنده
 نعلین اولما مغاله اول خمارک دیندن مبارک قدماری
 در لودی یا ش اولدی نماز قیلق لازم کلدکده اصحاب
 بیوردیلر که خمارک درندن مبارک قیلقیز در لودی

يانفخ او لمخفق بيورد يلكه ليس شي پس معلوم اولديك
 يلكدر مسئله بر كسنه استجا ايدوب لكن الندم ايمجه
 قالسه ابوليتكبير دن روايت ازاله سي لازم اولمق اوزده
 اما ظاهر روايت اوزده ضرري يوقدر مسئله مني حقتند
 امام شافعي حضرتلري ياشي وقور و سيه باك اولمق اوزده
 اما ائمه حنفيه قاتنده ايكسيه نجسد بالمحق قور و سيه
 اوومق ايله باك اولور امام شافعي حضرتلري سوردن
 اكر مني يه ناك ديسك انبيا و اوليا اندن مخلوقدند
 شلن لازم كلور جواب ويرز كمال و جبره اعتبار
 يوقدر ذير فرعون و نمود و شداد دخی اندن مخلوقدند
 مسئله مني بولاشديغي ثوب ايك قات اولسه و قوري
 اولسه اوومق مغلله اولكه قات باك اولور ايك قات
 همچون خواجه امام زاهد بول حكمنده در يومئذ منجه
 باك اولماز دير امام محمد حضرتلري اكر محبسم اولوب
 قورديسه اوومق ايله باك اولور اما ياش اولسه يلكه
 باك اولماز دير مني قور و قد صكره تكرار ايصلا نفسه
 امام اعظم حضرتلري يومئذ محتاج اولور دير لس
 مسئله اكر انسانك يومئذ مني بولاشسه لباس كچه
 اوومق ايله باك اولماز يومئذ محتاج دير ايدن انسانك

ثوب لی دکل در حرارت ایل خوب بد بر منی نک فور و سے
 له سده اول غله بانه اولدی فی حضرت عایشه رضی الله عنها
 روایتیله در اکبر اول روایت اولماسه له سده بدن السانله
 ایلم یوم مدقه بانه اولماز ایله باب فی نوافض الوضوء
 بر خاتون میت دو غور سه بر آد قوتوب اور دینه بر مقدار
 صود و کوب و بریره صا ووب دفن ائمن کر کدر نمازی
 قلندار و بر کسه اکا وارت اولماز و اول کسه نه وارت اولن
 امتاد و غدری فی وقت نفس اولسه و آغلسه سائر بیوت اوم
 کی در حقیقت اوزره دفن اولنور مستند بر کسه نک و جو
 یاره اولوب اول یاره دن جراحت کورینوب کله کن اقمغه
 قوتی اولسه ابد سیم بوزلمر کن اول جراحت بر توجیه کوشه
 تجسس اعتبار اولنور می اختلاف اولمشد و کن تجسس اولماق
 اختیار اولمشد زیر هر شیه که حدت اوله یتجسس اولماق
 امام ابو یوسف حضرت لوی قولی بویه در اما امام محمد
 که حدت دکلر لکن تجسس و دیر اگر اول جراحت دن
 قوتی تجسس یا خوراف باز سه و شسه ابد سیم بوزلماز
 سنله قیون امتان قانی و جکر نک قانی تجسس کلد ب
 بلکه حضرت عایشه رضی الله عنها دن روایت اولنور
 بر کون ایل شور یا شور دم ائمن قانی شور یا نک شور

حین یابینه مارلق کره

بوزدی یعنی قزردی واکل ایتمدم مهر عالم صلی الله علیه
 وسلم حاضر ایدی بنی مستور مدیدلرم معلوم اولدی که
 قانی پاکدر لکن قیونک ذکرینی و حصینینی و شکستینی
 و بومقوله لری یک مکروه در و روایت اولندی که
 پیغمبر شکسته سنی اکل پیورمه مشلورد اما چونکه بالاصول
 یا پیغمبر سطر پاک اولور شیخ الاسلام برهان الدین
 پیورر که اگر شکسته بوشالدهب قورددین صکر ایچنه
 یاغ قوسه لو اول یاغ شکسته پاک اولور قیونک بوغرلورد
 آقین قلنه نجسدر حرامدر و نه میگوید دیر لرحرامدر
 و قایوخی و او دلچنده اولان صونجسدر حرامدر اما او
 حقوی بوشالدهب درینے استعجال جائزدر حتی حضرت
 شمس رضی الله عنک مبارک بارمغی مجروح اولوقده اودی
 پاک ایدی بارمغنه باغالدیلر و او زریئه شیخ پیورر
 و امام ابوالبیت بو فتوال اوزده عمله فتوی ویرمستدر
 مسئله معتقدین ریج یاخورد قورده یاخورد طلح قسه
 ایدستی بوزدر لکن ریج خرج شسواندن و ذکرده نه چقسه
 بوزده قان اولسه حکم غالبکدر قان غالب اولسه
 یاخورد مساوی اولسه بوزده و صرع زخمسدر نه غشی کلسه
 یاخورد ریج شش اولوب یاغی و لا مشور اولسه یاخورد

جنون کسه ابدیست یوزیلور کوزنده رمد اولوب ضعیف بصره
 مبتلا اولمقله و اما کوزنده یاشل آتسه صلیح عذر اولور
 هر وقت ابدیست محتاج اولور مسئله محتاج عذر اولور
 کسه مبتلا اولدیغی عذر دن غیر حداث چون ابدست
 الحق بر ابدست کده اول عذر کس قایم مسئله ایکن ابدست
 الدوزخ کور عذر خیر نور کانی سیلان ایلسه ابدست
 یوزیلور کور ابدست محتاج اولور مسئله ابدست شروع
 ابدست و بلالترین و بحرین و یوزین و یوزین یا یفر کده ابدست
 یوزلسه کور ابدست یاشل عذر محتاج اولور اولک ابدست
 کمال ابدست اولور مسئله بر کسه صوت یوزوب قار ابدست
 ابدست ابدست اما قار کور اولوب قوری و کسه جائز
 اولما تقاضا ابدست کور اولما مسئله بر کسه خروج ابدست
 اجتران ابدست ذکره باموق صوفیه اول باموق غایب
 یاشل اولوب ضرر و یرمز مادامک طشره هر قندن یاشل طاهر
 اولیه ابدست یوزلما مسئله بر کسه ذکره جبرلاق
 زوجیه فرجه مسئله اولدیغی حالده و قونسه ابدست
 اختیار مسئله بر کسه ابدست عجز و قونصله یوزلما
 یوزلما اصح قول یوزیلور مسئله بر جانور ابدست
 قونصله مسئله صوتوب بعد اخراج ایلسه ابدست

بوزیلور زیر البتده یاش چقر کذلک فرجه برشتی صوقوب
 جقار د قدده یاش اولسه ابدستی بوزلش اولور مسئله
 برکسنه قولای ایچنه یاغ آقیدوب پنه قولای غندلن یاخود
 بوزلندن کلسه ابدستی بوزلماز مکر قانله قارشیش
 اوله برکسنه سنتن اولسه ذکرندن بول قطره سمست
 غلافنده قالوب طشره جقماسه ابدستی بوزیلور نشا
 فرج داخلندن بول فرج خارجه جیقوب طشره جقماسه
 ابدستی بوزیلور لکن رجالک ذکر ایچنه بول نرولایب
 طشره جقماسه ابدستی بوزلماز مسئله برکسنه علاج
 ایچون شاف دو تنوب برطرخ طشره ده قالوب اخراج
 ایتدکه اگر یاش بولورسه ابدستی بوزیلور اگر نود یی
 جقماسه بوزلماز اگر برمیوکل ایصر د قدده دیشورنده قان
 کورسته یاخود دشتی خالال ایله قارشیدرب خالال
 اوچنده قان کورسه ابدستی بوزلماز برادره سائل کلد
 مسئله برکسنه زوجه سنی اولسه یاخود ایله همه سنی
 وکوکسینه اوختاسه ابدستی بوزلماز مکر مندی حاصل اولور
 ذکرنده یاش بوله مکر مندی سنی ایله ابدستی بوزلماز
 مسئله برکسنه ناک بدنه کته دید کلری بوچک یا پشوب
 قننی ایسه وقان ایله دوشه اگر سولایسه ابدستی

بوزیلو دستلوک کبیدر اگر کوچک ایسه بورهان سبک کبیدر
 برکننده ابدست الویب مستلری کید کد نصر
 بعد نوض الوضو بکرا ابدست الویب مستلری اوزرینه
 مسج ابد کد نصره مستلری بول اولمغله ایاغندن
 جفیه امام اعظم قولیه اول کسنة نك ایاغی طبعه
 جفیه مستلری باطل اولور امام ابو یوسف حضرتلری قولیه
 ایاغ نك وشتنك چوغی مستلری بولنده بولنده ابدستی
 بوزلمان امام محمد حضرتلری قولیه نك مستلری ایاغی
 قدر مستلری بولنده مستلری باطل اولمغله اگر بر ایاغ نك
 مستلری باطل اولمغله مستلری جفیه یا لکرا اولمغله
 ایله اولمغله ایکننده جفیه غیارب غسله عینا جدر امام
 زفر بر ایاغ کفایت ایدردین باب الحدیث فی الصلوة
 بکسنة نماز شروع ایدکده حدث واقع اولسه اگر قصد
 واقع اولورسه ابدست الویب بنا اتمک بعده نماز اولدی
 برون تمام اتمک جائز اولمغله اما قصد سرنا که نماز طهر
 بدرسنا ایدر لکن اصل تکلم بکسنة نماز ایدر اگر بر برون
 فان طهر ایدر طهر ایدر نماز بوزدیده اصل اولمغله
 نماز اولسه بنا جازد کدر تکرار شروع کد کد سبکه
 نماز ایکنده ابدست بوزلق ایکی نوزدر بری سبک و بری

سببی سماوی ولد که نماز ایچنده بود نندن قان کلور
 یا خود اغر طلوسه قوسمق یا خود بالا قصد حج ناکهانی
 واقع اولور بونلرده بنا ایتمک جائزده اما سببی که بر عطا
 آتوب باشنده و قنوب قان ظهور ایدر یا خود ایشنده
 ریج ناکهانی ظهور ایدر یا خود بری یاره سنه دو قنوب
 قان آقربونلرده بنا ایتمک اولما زامانم ابو یوسف
 حضرتلری بونلرده ده بنا جائزددیر مسئله برکنده
 برونی قنایوب ایدست کیدر کن بر یله باشد و قنوب
 قان زیاده آقسه بنا جائز اولما زاکر مسجد ایچنده
 وارایکن مسجد دن طشره حوض یا خود چشمه ایدست
 آکسه بنا جائز اولما زاکر استی یا خود استی ایدر
 امام ابو یوسف روایتند بنا جائزده ظاهر روایتده
 عمل کیدر بنا ایدر مسئله نماز ایچنده حدث واقع
 او اوب تجدید وضو و نمازی بنا ایتمک استدرکنه اولکه
 پرنده تمام اتمکده اختلاف ایتمشدر بعضیلر اولکه محله
 کرکر تا کیم بر نماز ایکی محله اولیه بعضیلر خصوصاً
 ابو سلیمان جورجانی مخیرد رنه مکانه استرسه اول
 محله بنا ایدر دیر مسئله نماز ایچنده حدث واقع اول
 بنا ایتمک لازم کلدکه قنغی رکعتده واقع اولد یسه

اول مکردن بنا به ابتدا از مردم بر مکردن بر مکنه انتقال
 طهارت کامله بایله بولنده مسئله امامیه نماز ایچنده حدیث
 واقع اولسه عا که جلیل ابو عصمدن روایت آید که خلافت
 امام جماعتدن برین تعیین اتمک لازمدر دیر امام حسن
 بن زیاد امام اعظم حضرت تارندن روایت آید که
 امامک تعیین نه حاجت یوقده جماعتدن بری بلا
 تعیین خلیفه اولی و امامتک نماز بنی امام ابو امام
 آیدست کوب بنه نماز بهشتور سه خلیفه به مقتدی
 اولوز مسئله امامه حدیث واقع اولدوقده جماعتدن
 برین یافلان کل خلیفه اولدوقده ابو عصمدن روایت آید که
 جمعه جماعتک نماز لری یوز یوز حسن بن زیاد روایت
 آید که امامک یوز یوز بنا آید من جماعتک نماز لری
 ضرر کماز مسئله امامه حدیث واقع ایچنده حدیث
 اولان صحیفه فتن که مسجد ایچنده اولان صحیفه متصل
 برین خلیفه تعیین اولسه امام محمد قری اوزر ایچنده حدیث
 امامین حضرت لری طهر دن ایچو بنه خلیفه اتمک جلیق
 آید کلدن دیو لری مسئله امر آید امامه حدیث واقع اولدوقده
 صکره خلیفه اتمک اوزر ویکدن یوقده کماز لری یوز
 اول خالده امامه اقتدا نسه لری امام زو جائز اولما

زیرا امامك ابدستی یوقدر دیر اما سائر ائمه صحیح
 نماز نمازده در دیر لر مسئله نسوان دخی رجال کی
 نماز ایچنده حدث واقع اولدقده تکلم ایتمدن برتنها
 یرده تجدد و صواب بنارتمک جائزدر باب
 المیاه فوائد ظهیریه ده یازده که سیل صوبیل ابدست
 الموقطراق ایلده مخلوط اولسه صوغالب است جائزدر
 طبراق غالب ایسه دکلدر اگر برکینه اقرصویه تبول
 ایسه الی یا فندن ابدست الموق جائزدر اما قیاسه
 جائزدر کلدرا اگر یغور صوتی سقفدن اولوق ایلدقسه
 لکن سقف اوزرنده قازورات متفرقا ولوب اولوق
 باشنده اولماسه اولصودن ابدست الموق جائزدر
 و اما از حوضك اون ذراع طوله اون ذراع عرض
 اولسه ابدست الموق جائزدر حوض مزبور عمقنده
 اختلاف ایتدیلاصیح قول اوجکله صوالسك دخی
 اجملیه اگر اوزرنده نجاست و لیان ثوئی یا یقسه لر
 اولصومستعمل اولماز و صغیرك ابدست الیدیغی
 اختلاف ایتمشلر صحیح اولدر که ماء مستعملده
 تراش اولان کسبه باشتی یا یقسه اولصومستعمل
 اولیان مسئله خلاصه ده یازده که حوض کبیردن

آبدست الموقر من آبدست المقدن خیر بود و در
 معتز لین حوض کبیر که آبدست الموقر جائز کور و زلزله
 و غما خیر بود حمام قورنه لری بر طرف فندون لوله سنگ
 آقوبه لری بر طرف فندون طشرد و کولر کن با کد را بدست
 و غسین جائز در صوایگی شیشه ماء مستعمل اولور
 حذت از الداولن ان صوماء مستعمل و در بری دخی
 عبادت و تهریب نیست بلکه آبدست الموقر صوماء
 مستعمل در اعضا و صودن غیری عضو یا یقذنی
 صوماء مستعمل و لما شیده اختلاف و نمیشد
 ندندن غیری پاک صحن و پاک ثوب یا یقذ قاری
 صوایله آبدست الموقر جائز در صوماء مستعمل الحاکم
 مکر و مکر ماء جارید بحاجت اولسه ماء داکه طمی
 ولوی و رایجه به مستقیم و لمبه آبدست الموقر جائز در
 مستله قلی خیمخانه مستعمل و در کب حوض مدور و لسه
 اطراف قرق سکر ذراع اولور سه حوض کبیر در بویله
 حوضان بر حلقه دن بر کسنه آبدست الدفین صکر
 ینه اول حلقه دن آخر کسنه دخی آبدست الموقر جائز در
 بر کسنه آبدست الموقر است که بر مسلم الموقر مستعمل
 الموقر جائز کلدرا کراول مسلم عدل و معتد علیه الله

برصوفیوسنه ایاق یولے قریب یسه بعضیلریشتر ذراع
 و بعضیلریدی ذراعده صوفیوسنه کاریز صوفی تائیر
 ایدر دیرلر ایتا اصح قول یرک یکالیکه ویومستقلغه
 کوره درفتوی رخعی بوقول اوزرینه در براد صو
 قیوسنه قوفه جیقمغه کیرسه یا خود حرارت هوا ده
 تبرید ایچون کیروب جیقوب وجودی پاک اولسه اول
 قیودن آبدست المق جائزدر ایتا برقیوت دوشوب
 حیثا جقسه اوزرنده نجاست اولماسه تسکین قلب
 ایچون اول قیودن یکرمی قوفه صود و کوب صکره آبدست
 المق کرکدر و کمدن آبدست المقده جائزدر برصوفیوسنه
 ای اکل اولنان حیوانات دوه و صغیر و قیون و طواق
 و سائر ماکول قوشلردوشوب آغز لیرینه صو کمدن
 حیثا اخراج اولنسه تسکین قلب ایچون یکرمی قوفه
 صود و کوب آبدست المق جائزدر و کمرسه ده باش
 یوقدر برصوفیوسنه فاره دوشوب هلاک اولمش
 اخراج اولنسه یکرمی قوفه صود و کیمکله طاهر اولور
 مسئله محتاج الدرایه کتایده ماء مستعمل ظاهر در
 لکون انکله آبدست المق و غسل تنک جائزدر کلدن ماء
 مستعمل ایچون حرام دکل مکروهدر و انکله خمیر یوق

جائز در امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت تری پور
 بر مسجد شریف ایچنده ایدست المغه تعیین اولمش
 محل اولماسه اول مسجد ایچنده ایدست الموقمکروهد
 امام محمد حضرت تری قویلیچیه جائز در باشویرقد مسئله
 فناوی قاعده ده سالست حاصل ماء طاهر یکی در لواء
 اولور بری طهر وین تنزیل اولنور که بیاک ضوایله
 ایدست آسک اولمه مسئله طاهر و لکن طهر دن
 تنزیل اولمشد یو صور دن جریاک صویه قائلسه از لاج
 اولور سه اوباک صوتی کندی حکمته قوراندن ایدست
 الموق جائز اولماز بریده اصلنده طاهر در طهر و کلید
 سرکه کبی و کل کبی صوتی کبی بر طهر و صویه قائلسه
 غالب اولماسه ماء طهر و ده صور و بیض انکله ایدست
 الموق جائز و مکر غالب اولمه اول وقتیه حکم غالبدر
 مسئله جوض کبر و اون ذراع طول و اون ذراع عرض
 اولمدر ابوجحید اکثری ایقی او زده بر طرفیه تحریک
 یتدکه طرف آخری حرکت انیمه ابوبکر بن الفضل
 البخاری دن جوض کبریک سکن ذریع طول و سکن ذراع
 عین طهر و لسه ایدست الموق جائز میدر بیور مشلو که
 بین المدام و المانیده منع اتم مسئله آب مقیده

ابدست الموق جانزا اولمان اولدخی ایکی نوعدن بر نوعی
 کندی نفسنده مقید در میوه دن چیقان صولر کی
 وقاز بو صوئی و بونلوه بکتر صولر در بر نوعی دخی
 عملیدر شور با و خوشاب صولری کی بونلر پاک صوئی
 قاتلسه حکم غالب کدر خرما صوینده اختلاف اولمشدا
 بر حدیث شریف روایت اولمشدر که التلطیبه و ماءها
 طهور امام ابو یوسف حضرت نوری بیوردی که بو حدیث شریف
 و تخم آیت نازل اولدین وارد اولمش و آیت تتم بو حدیث
 شریف نسخ اتمشدر امام اعظم حضرت نوزدن بری سوال
 ایتدیکه ماء طهور ایله مخلوط خرما صویم وار لکن
 ماء طهور غالبدر بیوردی لکه ابدست آل بری دخی
 سوال ایتدیکه قنصیر غالبدر بلیم بیوردی لکه هم ابدست
 آل هم تیمم ایله بری دخی سوال ایتدیکه مخلوط صویم وار
 لکن خرما صوئی غالبدر بیوردی لکه تیمم ایله اما اگر
 خرما صوئی مکر اولدیه بالاجماع حرامدر مسئله
 بالاتفاق پاک و طهور اولان صوا یله پاک ثوب یا یقمنخله
 یا خود میوه اوزرینه د و کلمه یا خود طحام بولاشقی
 یا یقمنخله یا خود اولوقلورده اولان پاک طبراق
 یا یقمنخله ضرر و مومن پاکدر ابدست الموق جانزده بر آدم

ابدستی و اراکین تکرار ابدست اسه اول صوده اختلاف
 ایشملر بزم علم از اولدی مستعمل در اگر چه اسقاط فرض
 ایچون دکلدر لکن حبادت قربت نیتیه در ماه مستعمل
 اولور اول صو ایلله ابدست الملق جائز اولماز مسئله
 بر حوض کبیر و برابر یق باک صو و بر آق صو اولسه قنغند
 ابدست الملق اولدی در اگر علمادن ایه حوصندن عابد و زاهد
 ایه ابریقندن عواهدن ایه آق صودن ابدست الملق اولدی
 مسئله بر قاج کسته یولده کیدر کن بر صویه راست کلوب
 اول صو جملینه ابدسته کفایت ایشملر ایچون کفایت
 ایدر ایچون ایتمک کرکدر مسئله بر صو قیوسنه فان
 دوشوب هلاک اولسه یکرمی قوفه صود و کینه باک
 اولور اکر بری صو قیوسنه تبوی ایلشه یا خود ختم
 و کسه یا خود قان د کسه امام اعظمین ایکی روایت
 وارد در بری او حیوز قوفه صو چکسه لریاک اولور کلسه
 اخراج لازم د لکن او حیوز قوفه کل ختمنده در اصح روایت
 اولدی که ایکی صو احوالنی بیلو و کسته قیونک صو بی تخمین
 ایدوب اول مقدار صو چکمه باک اولور و یو خبر لریله
 اول مقدار صو چکسه باک اولور اکر کو کرجن قیویه
 دوشوب هلاک اولسه او توز قوفه صو چکسه باک اولور

اگر کدی روشوب اولسه قرق قوفه صوجا کمله پالت اولور
 مسئله طاق کو کرین کبیر ر فاره ایله کو کرین مابینده
 اولان حیوان فاره کبیر یکر می قوفه اوق قوفه استجاب
 اونوز قوفه اولور طاق ایله قیون بیننده اولان طاق
 کبیر قرق قوفه واجب یکر می قوفه استجاب التمش قوفه اولور
 باب التیمیم تیمم قرآن وحدیت ایله مشروع اولمشدر قرآن
 کریم قوله تعالی اولمستم النساء فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا
 طيبا الاية وحديث شريف جعلت لي الارض مسجدا
 طهورا اينما ادركتني الصلوة تيممت وصليت بوايه كريمة
 سبب نزول غزواتك برنده فتح وبصرت ايله عودت بيور
 برصوسر صحرا ده اينديلر اصحاب كرين رضوان الله تعالى
 عليهم اجمعين بيورد يلكه يار رسول الله بو صحرا ده صويوقدا
 صوا اولان محله كيدلم ديد كلرنده كوچ ايتك فرمان بيورد يلكه
 اول وقتده حضرت عايشه رضي الله عنها يار رسول الله
 والذمك فلان شئ اولك قونا قد قالدی ديك كده متهرلم
 صلي الله عليه وسلم اصحاب دن ايكي غزوي كوندرد يلكه
 وانلرك كلمسه توقف بيورد يلكه كن وقت صلوة كچمكه ازما
 قالدی حتى اصحاب نجه اولور حالم صويوق وقت قريب
 ردي ديوسو يلكه باشلد يلكه حضرت ابا بكر رضي الله عنه

حضرت عایشه خیمه بسنه کپروب بومکنه سن سبب ولد
 وقت کچمه قیامده حالک بنجه اولور دیو ستم سورنقلر
 حضرت عایشه رضی الله عنهما مضطربه اولوب کوزلری
 یاشده دولوب الهاسن بر سبب خلق ایله بنم سبجه نماز کیر
 قالمسون دیو کوبه وزاری ایله مناجات ایتدکه جبریل امین
 علیه السلام کلوب تیمم آتقی کتوردی مہتر عالم صلی الله علیه
 وسلم اصحابه اوقیوب جمله اصحاب کرین شاذ اولوب حال
 تیمم ایدب نمازی دارا ایلدیلر مسئله تیمم نیت شرط و لکن
 اختلاف اتمشدر که طهارتہ می نیت کرک یوخسه صلوتہ می
 امام ابو یوسف حضرتلری طهارتہ نیت کرکدر دیر امام عظم
 و امام محمد حضرتلری نمازہ نیت کرکدر دیر و صلوتہ نیت تیمم
 ایقسه فرض و سنت و تطوعا تک جمله سنه قبل از صوبولنجه
 یا خود حدث واقع اولنجه تیمم ایدن کمنه صوتی کوبنجه تیمم یا اطل
 اولور زیر تیمم صودن بلدی دلدرا اصل موجود اولدقد بیدلک
 اعتباری قالماز مسئله جنابت حقنہ تیمم اتمکده اختلاف
 اولمش حضرت عمر و عبد الله بن مسعود رضی الله عنهما جنابت
 تیمم جفازدیمشدر اما ظاهر روایت اوزره جنابت ایچوندر
 تیمم و کورنه هر عالم صلی الله علیه وسلم اصحاب کرینہ تیمم
 نفایم یوردیلرکه ایکی ضربدر بری یوزه و بری ایکی لوزه

و بیوردیلر که هم حدیث ایچون و هم جنابت ایچون و بر حدیث
 شریفده دخی اصحابدن عمار ابن یاسر رضی الله عنه کوردیلر که
 طبر اغه یو و النور یا یاسر سکا نه حال اولدی که خمار کی طبر اغه
 یو و النور سن یاسر دیدیکه یار رسول الله جنابت اولدم بیوردیلر
 بلمز میسن که یتیم ایکی ضربه در بری یوزه بری ایکی له هم حدیث
 ایچون هم جنابت ایچون و یو باید احادیث صحیحه جو قدر
 مسئله سر بر عالم صلی الله علیه و سلم بر قومک اوزرینه عمو بن
 عاصی امیر نصیب دیوب بریر کوند ر مشلر ایدی وار بکلده
 حضرت علیه السلام اول قوم سوال بیوردیلر که امیر کن
 عمر و نجه ایدی اول قوم شکایت کونه یار رسول الله بر کون بزه
 جنابت امامت ایلدی حضرت علیه السلام دعوت ایدب
 نیچون بویله قباحت ایتدک دید که یار رسول الله هوا غایتده
 صوق ایدی یتیم ایلدم اگر غسل ایتسم هلاک مقرر ایدی دید که
 یا عمر و فقیه اولمش سن دیو بیوردیلر مسئله دیوارده یتیم
 اکر توز و رایسه جائزدر اکر سقییه پارچه لوی دو کوب یتیم
 اتسه لرجائزدر امام اعظم حضرتلر دن روایتدر که اجزاء
 ارض هر نه اولور سه جائزدر کسج و الجی و زرنخ و سرمه طاشه
 خرد و سبزه بونله بکرنه و رایسه یتیم جائزدر التون و کومش
 تیری امام اعظم حضرتلری اصلنه کور جائز اولق کورینور

اما امام اجل سرخس جازر دكلند زير النون و كوشا رنده
 ما نيد و انجرا امار صندن دكلد زير غمك كه طهارت قود قلدري
 قوزده اختلاف ايتسار صود حاصل اولانده جازر دكل
 كوهي اولانده جازر دز ديولر عايشه و زرينه قوز و زرينه
 جازر دز يوغيسه دكلد زير غمك كه طهارت قود قلدري
 تيمم در سني نقل ايدر ترايدى امام ابو يوسف حضرت قلدري يا امام
 بزه كوستري بالكر سمله اولما سوي ديوسورد يار حضرت
 امام ايكي قوللرين در سكرينه دك صوادى و اللرين يره
 اوردى و سلگدى و جورينه سورى بعد بر دفع دخی
 اللرين يره اوردى و سلگدى و مبارك صول لك اوج
 بار مغن صاغ الكاف ارقسه وضع و در سكه و ارنجه سور
 و در سكدن دو ثوب ليكي بار ما غيله تا اشغى بيرك اندر
 بعد صاغ لليله صول الله دخی اوليله ايدوب سنت اوز
 تيمم بويله دز يوز ديلر استعايده اخبارى و قلمشود امام
 اعظم حضرت قلدن شرط اولما سوي روايت و قلمشود و كند
 ال دو قفق كفايت ايدر يي يوغيسه طبراق دخی دو قفق ايد
 لا زميد امام شافعي حضرت قلدري قلمشود طبراق دو قفق
 لا زمدر علماء حنفيه قوللرينده ال دو قفق كفايتد بيشده
 امام شافعي حضرت قلدري قلمشود شهر ستانده تيمم جازر و طاف

اما بزم علما مرتقا نزد رخصت صابده اولمیان نماز
 صلوٰۃ جنازه کی و صلوٰۃ عید کی اگر شهر ستانده قیصر کون
 جنایت اولسه و حمام اچمه سی بولا ماسه امام اعظم
 حضرت تری قولنجه تیمم جائز اولور اما امامین حضرت تری بوی
 ایله تجویز ایتنر بعض مشایخ اگر حمام اچمه سی زیاده ایسه
 تجویز ایدر سهیل ایسه ایتنر بعض مشایخ اگر حمام اچمه
 بشین استر لسه تیمم ایدر اگر صکره طلب ایدر لسه تیمم
 ایتنر مسئله اگر برادی جبر ایتسار و صو ویرمه مدر
 تیمم ایدوب نماز قلسه خلاص اولدقد اول نمازی قیاسا
 قضا ایتنر اسحسانا قضا ایدر خسته اولان کسینه اسبق
 صو ضرر ایسه صو صو ایله ابدست اله اگر صو ضرر ایسه
 اسبق صو ایله ابدست اله اگر ایکسیده ضرر ایسه تیمم ایدر
 اگر خسته حرکت طهارت قدرته یوغیسه و حرکتن مرض
 زیاده اولور سه تیمم ایدر اگر بدنده جراحت اولسه غسل
 ایتنر ایتد که صو جراحت ضرر ایسه صاغ یرین یا یقر
 و جراحت صیح ایدر اگر مسح قابل اولوب جراحت و چونک
 چوغنده اولسه تیمم ایدر مسئله صحرا ده نه مقدار پرد
 صو اولسه تیمم جائز اولور اگر جان خوفی و یلخورد مال خوفی
 اولور سه هر نه قدر قریب اولسه تیمم جائز در اگر جان و مال

خورخو غلبه بر میل قدر بر او بلغ محتاجه که تیمم جائز
 اوله حسن بن زیاد حضرت تلو نمزدن روایت وار که صوا وکنده
 اولور سه ایکی میل واردنده اولور سه بر میل برده تیمم جائز
 اولور اما ظاهر بر روایتی که فرق یوقدر اوکنده اولسون آردنده
 اولسون بر میل برده تیمم جائز و وقت اولده صوا
 بولامیوب تیمم بیکه نمازی را اتمد کیم من صکر وقت آخره صوا
 بولسه علمه مستحب قاتند نماز را عاده تیمم امام مالک
 حضرت تلو قاتند انکار لا وند و منینله متوضینک تیمم
 کمنه به انکار امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت تلو
 قاتند جاف و امام محمد حضرت تلو قاتند مدکلدر اگر
 متوضی منینه اتمد ایدر امام ایله نماز قارکن امامک
 آردندن صو کورسه امام اعظم و امام ابو یوسف قاتند نمازی
 فاسد و کوننم زفر حله قاتند اولماز مسئله اگر
 صحرا و صوبه یلیوب وزمین بالحق اولسه شویله تیمم ایدر جاک
 بر یولاسه حضرت عمر رضی الله عنه حضرت تلو نمزدن روایت
 کندی لها منده یا خود بار کدی یا لاسنده بر قوری بر اولوب
 نور لا نور سه اتمد تیمم ایله امام اعظم حضرت تلو بالحقده
 تیمم بیکه نماز امام ابو یوسف و امام محمد حضرت تلو بر بار
 بالحقنی او زینه سوریه قوریدر قده تیمم ایله دیر لر و بر کرچی

اوزرنده بر فاج کرة یتیم ایتمک جائز در صوبی د کالد کن
 مستعمل اوله و یتیم ایدر کن حدث واقع اولسه تکرار یتیمه
 محتاج در مسئله اگر یتیم ایدوب صحرا ده دایه اوزرنده
 کدر کن نوم غلبه ایدوب او یوزر کن بر صوبه راست کلوب
 کج دکن صکره او یا نشه امام اعظم و امام محمد حضرتلری
 قاتنده یتیمی باطل اولور امام ابو یوسف حضرتلری قلنده باطل
 اولماز مسئله اگر یتیم ایدوب نماز شروع ایتد کده برکنه
 کل سا که صو ویره یم آبدست دیوب اولدخی وارد قده ویرسه
 یا خود صو و کسه نگران یتیم ایدوب نمازی ادا ایدر اگر یتیم بر
 مقدار صوبو لوب آبدست الموق ایستد کده بر سهیل محله
 صو و فایتماسه اگر فرض اولد یغی اوزره آبدست خرج ایتد
 یتیمی باطل اولماز اگر سنت اوزرینه الدیسه باطل اولور
 مسئله اگر یتیم ایدوب نماز شروع ایتد کده سراب
 کورب صوظنیه کتد کده سراب اولد یغی متعین اولسه
 نمازی بوزیلوب لکن یتیمی بوزلماز و بر جماعت یتیمه نماز
 قیلا رکن برکنه بر ایدستک قدر صو کتورب جمله کوزه
 بقشلام دیسه هیچ برینک نمازی بوزلماز زیرا امام اعظم
 حضرتلری کوره مشاع اولان شیشک مبهیه صحیح کدر
 امامین نه کور اگر چه صحیح در لکن هر برینه آبدسته

کفایت آید چک قدر و شتمنا متاهینه در محبوب بود و سوتی
 سن با حاتم دم در لیس جملہ ستمک غازی بر خیزد و زهر اجماع
 بری آفریدن ترجیح اولیاد ستم اگر چنینه اولسبه و انجق
 ابد ستم کفایت آید چک صوبو لنسه ائمه حنفیه قاتلہ اول
 صونک وجود یله ستم اتمک جائز و در غسل کفایت اتمک به
 اول صونک وجود و عدمی برابر در باب فی طہارۃ الارض
 نملزاد اولیاد نخل بالہ اولیاد کرم و قرآن کرم و احادیث
 شریفہ ایدہ ثابت در قرآن کریم و ان طہرہا بقولہ لا تقربوا
 العاکفین و انزل کعبہ بنحو اکر چه بوایت کریمہ کعبہ مکہ مقدسہ
 لکن جملہ مساجد و حکامہ در بخالد در حدیث شریفہ قوله
 علیہ السلام جعلت لے الارض مسجدا و طہورا و انہا رکعتی
 الصلوۃ تیمت و صلیت مسئلہ زمین یا یقیمتہ یا لا یقیمتہ
 برا عربی بلزاکل مسجد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم است
 بر کوشمنہ قبول شدی اصحاب کرمین کورین عربی یہ
 مسجد است یا بلز حضرت صلی اللہ علیہ وسلم مسجد اید و
 یا یقیمتہ امر اید سبب بواید کی عربی نو مسلمین
 و دت احتمالے و ارایدی و یا یقیمتہ یا لا و لدیہ جملہ
 ایدی و اول محکمہ اوج دفعہ یا یقیمتہ یا لا و کد یا
 مسئلہ اگر زمین یومین و قولے اولوب صونکے جذب

ایله رسته او بیخ دفعه صود و ککله پاک اولور اگر سخت
 اولوب صوبه کج رسته عجله ایله لازم ایسه قازب آلتی
 اوستنه کتوره لرا اگر عجله اولتمسه قورومخله پاک
 اولور اگر محل قصه و محل سجده پاک اولوب اطرافه
 نجاست اولسه او یله محله نماز مکر و هدر مسئله
 برآمد صحرا نماز قیلا رکن سجده ایتدکه معلوم اولسه
 محل سجده ناپاک در اول سجده ناپاک برده قضا ایتد
 امام ابو یوسف حضرت تری قاتند جائز در امام اعظم
 و امام محمد حضرت تری قاتند جائز در کلد مسئله اگر
 سجده به وارد قد معلوم اولسه که محل سجده ناپاک در
 انکارینی سجده محالنه چکوب او زرنیه سجده ایتد امام
 علی اسپجانی قولے اوزر جائز اولور لکن ظاهر روایت
 اوزر جائز در کلدرا کهر زمین اوزرنده اولور ناپاک اولسه
 زمین کی قورومخله پاک اولور می امام اسپجانی جوایده
 لکر او تریو لنمضه قابل دکل ایسه زمینه تابع اولوب
 قورومخله پاک اولور اما ظاهر روایت اوزر نرفی یو قدر
 پاک اولماز مکریمور یغه یا خود اوزر نرفی صواقه اول
 زمان پاک اولور مسئله بوستکینک قفسه طرفی ناپاک
 اولسه بوست طرفنده نماز قلمق امام ابو الحسن رستغفر

قولند جانزد را مظاهر بر قیامت از هر شیئی که ایستاد
 اولیسه جانزد کلد و مثلاً بر سجده که ایستاد و اولیسه
 اولیسه بر قیامت ناپاک اولیسه پاک طرفند نماز قیامت جانزد
 اهل قیامت اولوب بر طرفین آن اولیسه و و تدریس پاک
 طرفند نماز جانزد کلد اگر بر لباسک بر طرفین ناپاک
 اولیسه اگر استلای دیکش اولیسه بر قیامت حکمند در پاک
 طرفند نماز جانزد اولیسه از کردیم اولیسه جانزد و ایستاد
 حکمند در مسجده اگر سجده است مسجد محلیته قعد
 محلی پاک اولوب الحق قاری کله جان محلیته مقدور در
 نجاست اولیسه او زرنده نماز قیامت جانزد در بر قیامت
 زمین و دوشمن لازم کلد محلی سجده و قصد و ایستاد
 نماز جانزد در مسکن نماز کعبه مکرر و قیامت
 نماز قیامت مکرر و هدیه زیر آیه به رحمت از قیامت و اولیسه
 بر کوه خنده بجای یافسه لراول کلخند مسجد ایستاد
 ایکی دیوار اولیسه نماز جانزد بر دیوار ایستاد مکرر و هدیه
 حمام ایستاد نماز به بعضی کراحت بولستد نماز اهد
 نهد و کتی حمام ایستاد لاکلیله جماعت ولوب نماز
 قیامت ایستاد بر ایستاد قیامت قیامت کراحت
 وارد و اگر نماز ایستاد مسجد اولیسه اگر نماز ایستاد

مقدم بنا اوله منور ایسه گواهیست یوقد صکره دن فرار است
ایچندین سال اولند ایسه گواهیست وارده رسیب بودر که
مطلوبه بود فرارستان یا نیل علیه السلام رائه سین
قبله الحاق ایدر لر مسئله طریق عام اوزرله غایب
گواهیست وارد رزیرا جمله مؤمنیت و کفره ناک حقاری تعلو
ایچمشد با کو طریق خاص و لوب بر مسلمانان ملاک ایسه
باس یوقدر بر منورله که کلب و له یا خود صورتلر اوله
یا خود شراب و آلاتلر اوله اول منورله نماز قلمق
مکروه و در اثره وارد اولمشکه بر کون حضرت شجیر
امین حضرت صلی الله علیه وسلم کلدی و ایچر کیمدی
بیوردیلر که نیچون کیچرین بیوردیلر سر وقت کوفه صورت
وار بر صورت و کلب اولان محله کیمز مکر غرا خمشد
حضرت علیه السلام بر پرده دکشیدی اول پرده
صوت و اریدی بر وایند انجاشیدن بر قلقلان مدیه
ککشیدی ند صورت و لوب ایکی انلری بر طرف ایلدیلر
اندن صکره کیمدی اما هم سر خیمه بیوردیلر که صوت
برنده اولم یوب ایاغ التله کله جاک خاییم و کلیم و در و شمه
مقبوله سند اولسه باس یوقدر اگر صوت دیوار ده
ایسه قبله طرفند اولم یوب خلافتده ایسه باس یوقدر

اکر

اکر

اگر صورتك يوزيني بوزسه لکاس بوقدر واکر سینه قدر
 وادی قدر کوجان اولسته باده بوقدر واکر برابری
 عنبرك يوز وکجه برنگس شود واکر ایدی ولسین مالک
 بوقدر الله عنبرك يوز وکجه بوقدر صورته واکر ایدی
 بوقدر فرشتو غار قلمی وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه
 وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه
 وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه وکجه
 اولسته بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 نه بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 در بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 حضرت یاری نصی بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 کوکی عورت دکلدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 امام حسن و امام حسین رضی الله عنهما بوقدر بوقدر
 آجور بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 ناعور بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 در بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 وخص بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 انک بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر
 خنای بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر بوقدر

لكن ظاهر روایتہ عورت درایمندی نسوان تکبیرہ اقل قدر
 کو کرد کہ النک وایاغٹک اوستلوینی اور تہ مسئلہ مراہقہ
 اولان قزو مناسبا ولان باشد اور تلو نماز قیلہ زیر نماز
 ایستندہ بلوغہ ایریشہ نمازی فاسد اولیہ آزاد سر جاری
 باشد بحق قلمی کرد ز پیر حضرت عمر رضی اللہ عنہ کنزی
 جاری سنی کوردیکہ باشدی اور تلو نماز قیلہ رسیوردیلکہ
 یا شمی جعفر حری و لقا استرسن بر جاریہ بر قاج نمازی
 باشد بحق قیلوب صکرہ معلومی اولور کہ بش کون مقدم
 آزاد اولمش اصح قول اولور کہ بش کونک نمازینی قضاید
 مسئلہ نسوان کو بکنہ واربخہ کور مکدہ بلا شہوت باس
 یوقدر و شاہد اولدیغی عورتی علم شرعی ایلہ بلنجہ نظردہ
 باس یوقدر شہوت احتمال اولو ایسہ جائز دکلدر رجال
 رجالک شہوت خطری یوغیسہ کو بکنہ دکل نظردہ باس
 یوقدر اگر عورت یرندہ جراححت اولسہ قدر جاجت
 نظردہ باس یوقدر نیمی ایچمک حرام اولدیغی کی حقیقہ
 ایدوب دو کتمک حرام در نور سیدہ تازہ اوغلا نلوہ نظر
 ایتمک جائز اولماز مگر ایکی وج یا شندہ اولہ کو جک اوغلا
 قاریلوجماندہ کیر مکدہ باس یوقدر لکن کو جک قزار لوجماندہ
 کومک جائز دکلدر مسئلہ کشتی اناسنک و قز قزدا شنک

و عتبه و حلاله سینک زینت محالریکه باش و سینه و اللری
 و ایاقلرینه نظر ایملک جائزدر و معلوم اولد که نظر جائز
 اولان محالرینه یا بشفقه جائزدر جائزیه نیک محالرینی باش
 و سینه و اللری و ایاقلری دیرلرینه و ایچله بالاشه و
 نظر جائزدر سائر اعضا سینه نه نظر و نه بالاشه جائزدر کادر
 و لاکلر انسیانک کو بکند دیرلرینه و ایچله کسب سورمک
 جائزدر کادر زوج زجه نیک و زوج و وجه و وجهک هریرینه نظر
 جائزدر لکن ادب دکادر مکر جماعه حرطه زیاده و رعیت
 اکثر اولسون دیر نظر ایدر سه جائزدر سه نسوان اولد
 طشره دو قاقاقه کیمیک لایق دکادر مکر حاجتی اولد اول
 وقت قالجه اورتو و یا شوق اورتوب کید و ایاقلرینه
 مست کیوب ایاقلری کورنیه و الله بر عصا الله و باش
 اشغه اکوب قوجه قاری هیبت کیره و یولد نامحرم
 کسینه به سلام و بر صوبه و کسج خاتونلر سلام و بر صوبه
 جائزدر کادر مکر قوجه قاری اولور سه باش یوقدر
 مسئله قوجه قاریلرله جمال و خاطر صبور شفقده باش یوقدر
 حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه کند ی هیبت سینه
 وارد ی ناسینه فوت اولمش یوردی قومش قوجه قاریلرله
 استنشیدی فسیلی و الله اسر بالک لیام کیمک فرضه

آیت ایله ثابت در کفوت تعیلا و شیا بان فطر هر اگر باران
 بر لباس السه باکیدر دیو سوال الملک قیاسا شرط راستی
 و کلدر اگر بیاض ایسه یا یقین لازم دکلدر اگر
 کیر ایسه یا یقین بعد انکله نماز قیه باب فی السنی
 صباح نمازینک ایکی رکعت سنتی سائر سنتی کردن مؤکده
 حدیث شریف وارد در رکعت الفجر خیر من الدنیا و ما فیها
 و سائر سنتی او تودر کن قلمق جائز در اها صباح
 سنتی بلا عذر قلمق کرکر قائما قلمق کرکر و فرض
 وقتنه قریب قلمق مستحبد قاضی امام زاهد بیور
 صباح پری آنغریغی کتبه قلمق ظلمتین خلاصه شکره
 اولوز همان قلمق کرکر مسئله فجر طالع اولمق ظن
 ایدوب سنتی قلسه صکره متعین اولسه که هنوز طالع
 اولماش تکرار قلمق لازمدر مقدم قلدیغی کفایت یمن
 ما فجر طالع اولمق طایفه تطوعا تحب سجده قلسه
 صکره ظاهر اولسه که فجر طالع اولمش صباح سنتی برینه
 دورر تکرار قلمق حاجت یوقدر اگر فجر طالع اولماق
 زعمیله درت رکعت تطوعا قلسه صکره ظاهر اولسه
 فجر طالع اولمشدر اگر هر ایکی رکعتده ده قعه ایستد
 ایکی رکعت صباح سنتی برینه دورر اگر بر قعه اید

قلديسه امام محمد حضرت تلي قولنج چانرا و لما انا امام اعظم
 و امام ابو يوسف حضرت تلي قولنج چانرا و لور كن صبح
 سنتي مقامنه قائم اولما في مسئله صباح نمازنيك سنتي
 كندی منزلنده قلق اولي در شيخ الاسلام برهان الدين
 بيورر كنه جمله حضرت تلي و تطوعا في منزلنده قلق اولي در
 لقوله عليه السلام لا صلوة في المسجد الا المكتوبة اگر مسجد
 قلق اقتضا اچورسه فرض مسجد اچورسند ار اوينورسه
 اول سنتي طشره بيسند قيلم اگر مسجد طشره بيو عيسه
 آخر صغده بر درك آردنده قيلم صغده بيو ريه بسند قلمق
 زيلده مكوهد و خلاق نمازني مستوشن تيمكه رعايت حد
 لا رمدن مسئله صباح نمازني مسجد وارد قده جماعت
 فرضنه قائم اولمشا اگر اولكه ركعت ايسه سنتي شروع
 ايد اگر ايكيني ركعت ايسه فرضنه شروع ايد بعد الفرض
 ائمه حنفية قائنده سنتي قلنا زكوش و وعد قدن صكر
 و قما ايد رسد اولور امام محمد حضرت تلي قائنده صباح
 سنتي مقامنه قائم اولور امامين قائنده اولما اگر امامي
 فحد و د بولسته امام محمد كوره سنتي قيا لور و فرضه صغده
 قيا لور امام اعظم و ابو يوسف حضرت تلي كود فرضه
 اقتدا ايدر جماعت ثواني ايجون سنتي قوما ايترا امام

محمد حضرت نوری صباح نمازینک سنتی قضا اول نور دیر زیر
 مشر عالم صلی الله علیه وسلم وادی شیطانند و جوابده ایدیلر
 کونش و غدی بیور دیر اذان او قنوب اقامت بیله صبح
 نمازینی و سنتی قضا ایتدیلر مسئله او یله نمازینک مقدم
 رکعت تطوع قلسه او یله سنتی مقامنه دور مقده اختلا
 ایتدیلر امام صدر در دیر خواجه امام سرخی بیور در که
 هر سنت وقتی که تطوع قلمق جائز او یلیه اول محله قلنا
 نماز تطوع دیمک لغودر صباح نمازی کی و سنتی
 اما او یله نمازنده محل سنتی تطوع قلمق جائز در سنت
 مقامنه قائم اولور اگر او یله نمازینک سنتی شروع
 ایتدکه فرضه قیامت ولسه امام محمده کوره سنتی تمام
 ایدر قطع ایتد امام ابو یوسفه کوره ایکسده سلام
 ویر مسئله اگر او یله نمازی سنتی یتشماسه فرضه
 ادا ایتدکن صکره جامع الصغیر روایتی اور زن اولاد در
 رکعتی صکره ایکی رکعتی قیلار امام ابو یوسفدن ایکی
 روایت بری اول ایکی رکعتی بعد درت رکعتی قیلار
 ویر روایتی اول دردی بعد ایکی یی قیلار اگر اول
 ایکی رکعتی قیلسه صکره درت رکعتی همان او یله نمازی
 سنتی دیونیت ایدر بعضیلر قضا یه نیت ایدر دیرلر

لکن صحیح قول اول کیدر سید محمد سقاری عبدالحق
 مسعود حضرت نوری رضی اللہ عنہ قوی اور بے شمار رکعتیں
 دروی قول دردی صکرہ و بوقوی امام اعظم و امام محمد
 حضرت نوری خدا بخشند را میرالمومنین حضرت عمر و حضرت
 علی رضی عنہما قول نوری او زہ او ن رکعتیں دردی قول نوری
 صکرہ امام ابو یوسف بوقوی اخذ نمشد لکن فرض جمع
 صکرہ اول یکی رکعت حضرت عمر رضی اللہ عنہ قولیدر بعد
 درت رکعت قلمو فرض جمع دن صکرہ درت رکعت
 بعد ایک قلمی حضرت علی رضی اللہ عنہ قولیدر درت
 حدیث شریف وارد اول شد رکعت فرض دن صکرہ فرض یک
 نطوع قلمو اگر جمعہ فرض دن صکرہ اول یکی رکعت
 قلمو حدیث شریف مخالف اولور و بوقوی گویانند
 نمازی فرض دن صکرہ ایک رکعت قلمو لازم کلوز لکن
 حدیث شریف وار کہ هرکیم یا تسو فرض دن صکرہ درت رکعت
 سنت قلمو حق تعالی لیلہ قدر ثوابے و پرہ سنند جمعہ
 نماز نیک اول و آخر درت رکعت سنت نیک جمعہ سنت
 دیونیت و لنور لکن ایک رکعت امام ابو یوسف قولیدر
 سنت جمعہ دیونیت و لنور لکن صحیح قولی سنت و قیہ
 دیونیت اول و امام محمد درت روایت اول نور کہ هرکیم

یوایکی رکعت نماز که هر رکعت ده بر سوره فاتحه و اوج
 اخلاص شریف و بر هر رکعت نین او قوسه حق سبحانه
 و نعت اول که نسبت اهل و اولاد و عیال لیلہ کلہ جک
 جمعیه رک کند حفظ و امانندہ هر آفتدن امین ایلر
 مسئلہ سننلیدہ قرآن کریمدن هر نه او قوسه اولور لکن
 اثرده واد اولمشد که بر آدم او بیله نمازینک درت رکعت
 سننلیدہ قل یا ایها الکافرون و بر رکعتندہ قل هو الله و
 او مجیدہ قل اعوذ برب الفلق و در پنجیدہ قل اعوذ برب
 الفلق سوره لرین او قوسه درت بلادن امین اولور
 قولنج و شقیقہ و دیشل آغریه و ارقه اغریسندن امین اوله
 باب مفسدات الصلوة صلوة فاسد اولان و اولیان
 وجوه درتدر اولکه هم صلوة فاسد اولور و هم طهارت
 فترقه و صلوة ایجنده احتلام و عمد احدث ایکنی نه
 نماز فاسد اولور نه طهارت تبسم و نسیان اسلام و عمل
 سهل و حدث ظنیلہ یوزد و ندریمک بونلر قیادامکه
 مسجد ایجنده اوله یا خود صحرا ده صفر ییننده اوله
 نماز و طهارت افساد ایتمز و او جینی وجه طهارت قائل
 اولور نماز فاسد اولماز یعنی ابدست النوب قائلدیغی
 برون پنا اولنور برون قانے و اغرطلوسیه قوسمق و ناکرکن

اسلام ده ایدی صکره نمازده تکلم حوام اولدی و حضرت
 معاویه نمازده ایکن بری آق سیدی بخیر حمد الله دیم بعد
 الصلوة حضرت علیه السلام بیوردیلرکه یا معاویه
 نمازیکه اعاده ایلده حق تعالی نمازده کلام انسانه حرام
 ایشدر مسئله اوج حرفله کلام ناسر امام اعظم و امام
 محمد حضرتلری قائنده نمازی افساد ایدر امام ابو یوسف
 حضرتلری ایشدر دیر ایکی حرفله کلام رخنی تام اولدیغی آیت
 کریمه ایلده ثابتدر کفوله تعالی فلاتقل لهما آف و برکون
 غزما لنی قسمت ایدر لرکن حضرت امام حسین صلی
 مال غزادن بزخرما الوپ اغرنه قودی حضرت علیه
 السلام مبارک بار مغیله اغزندن جقارب کچ کچ دیو
 بیوردیلر ایمی دی ایکی حرفده کلام تامدر مسئله اکر بری
 خطیب ^{نسخه} خطبه او قورکن نمازا یجنده بری بر حمد الله
 نمازی فاسد اولور اکر نمازا یجنده یحیی آد لوکسنه یه
 قصد ایدوب یا یحیی خذ الکتاب آیتنی او قوسه نمازی
 فاسد اولور نمازده اولدیغی اخبار ایلده صلوة فاسد
 اولماز برکون حضرت ^{علیه} مسجد رسول الله طشره سنه کلا
 حضرت علیه السلام جهریله قرآن کریم تلاوت اید
 یعنی صلوتده اولد قلمینی اخبار ایشدر بو مقدار ایلده

نماز فاسد اولماز اگر بر ظالمك فوئے اخبار اولند فده نماز
 اولان كسنه الحمد لله عليه السلام اعظم وامام محمد بن
 قاسم نمازى قائم اولور امام ابو يوسف حضرت زكريا قائم
 اولان نماز ايجنده افسريه الحمد لله عليه السلام ظاهر اولور
 نمازى فاسد اولماز زير جواب دكدر بعضي قضايد طور
 ديرلر مسيله اكر نماز ايجنده او كنه بر مكنون فوئد
 لسانا برشي سويليويب الحق يازيان معلوم اولسه
 بعضيلر نمازى فاسد اولور ديرلر اول مسيله يه قياس
 ايديرلر كه بر كسنه فلان شخص مكنون فوئد او قوم مكنون
 افسه او كنه قوشه نماز ايجنده اولان معلوم اولد فده
 حاشا اولور ديرلر اما ظاهر رويت اولد كه بومسلة
 قياس و نجات و نمازى بومرته ايله فاسد اولماز زير
 قلبه لا يبيخ اولان شيار نمازى افسا افسه نماز قلب
 متعسر اولور دى او اكر امام رحمت ايملى او فوئد
 مقتدى شاد يلق اظهراييدوب يا خور عذرايت ايتد
 تا سفت اظهرايتمه يا خور كره ايتسه اما اظهرا
 اتمسه نمازى فاسد اولماز اما اظهرا ايتد كره اولسه
 امام اعظم وامام محمد قائم نمازى فاسد اولور امام
 ابو يوسف حضرت زكريا قائم اولماز مسيله خمسة اولوب

نمازده رحمتی مستند اولد و ده یارب یا خود یا ربنا دیسه
 امام اعظم و امام محمد قوللرینه نمازی فاسد اولور
 امام ابو یوسف حضرتلری قولنده اولماز مسئله برکسه
 نمازده ایکن بر شیعی الموب کو توره لر اولشی ایچون
 نمازی بوزمق جائز اولور می بوم مسئله فتوی اوله در که
 اگر بیدرهم قیمتی شی ایسه بوزمق جائز در اما تقوی
 یولنده دنیا شی ایچون نماز بوزمق جائز اولماز اما برکسه
 صوبه یا خود آتشه دوشوب هلاک اولمق احتمالی
 غالب و ایسه نمازی بوزوب اول کسه نه نه تخلیص اولور
 مسئله اگر برکسه نمازده ایکن انا سه یا خود بلایسه
 دعوت ایته اگر فرض ایسه بالاتفاق نمازی بوزمن
 اگر نمازده اید و کن بیلور لر سه تطوع نمازی نه بوزمن
 اگر بلز لر ایسه تطوع بوزوب فی الحال اجابت اید صکره
 اعاده اید مسئله نماز ایچنده بیلان کورسه اورب
 اولد رسه نمازی فاسد اولماز اقتلوا الا سودین ولو
 کنتم فی الصلوة حدیث شریفی دلیلدر حقی امام اعظم
 حضرتلری جماعتله نماز قیلا رکن سقف مسجد شریفدن
 بویوک بیلان دوشدی جماعت جمله فرار ایدیلر حضرت
 امام علیه الرحمة نمازی بوزمیوب هر رکنده بیلان زور

نماز تمام اولیجه بیلائی اولند لایق و نمازده اوج دفعه
 برحالیه قاضی فله نماز فاسد اولور و تظاهر وایت
 و زور و نماز سلسله نمازی افسار دایم عمل کثیری
 امام زاهد خرمشوله تعریف ایدر که نمازده اولمیان برام
 عملنه باقد قد براده نمازده دکلدر دیو حکم ایله شیخ
 لاسلام برهان الدین بیورده که یقینا حکم لازم دکلدر
 بلکه ظن کلسه نمازی فاسد اولور و اگر برال ایله عمل ایدر
 فاسد اولماز ایکی ال ایله عمل ایدر سینه دستار بی صاف
 و قوشق قوشق و یای چکک کبی و اگر برال ایله اولیجه
 ایکی ال ایله ایله ایله مثلا باشند دستار بی دوشه
 ایکی ال ایله ایله بایسته قوشق و ایکی ال ایله انکارین دوشه
 و قوشا غنی جویسه نمازی فاسد اولماز سلسله اگر نماز
 ایچنده برلینا سی جعفری یا خود کیمت مراد ایله ایله امام محمد
 حضرت تری بیورده که هر عضو بدن بررکن تمامنده ایدر
 نمازی فاسد اولماز مثلا قیامتد ز رکوعه و ارجق محارمه
 بررکنی و رکوع تمامید بررکنی و سجده مجلد بررکنی جعفری
 یا خود کیسه نمازی فاسد اولماز اگر نمازده بر حیدر کلسه
 ملاک ایله یا خود یا سنده اولان جو ساق ایله اوردسه نمازی
 فاسد اولماز اگر او ایله اوردسه فاسد اولور و متا شیخ لایق

برهان الکونین لحتیاط ایدوب نمازده هید او رفق کسبدر
 جائزده کلدردیر مسئله بر کمنسه بر وجه سنی طلاق رجعی
 ایله تطلیق ایسه نمازده ایکن زوجه سه جی طلاق بیانده
 کلوب فرجه نظر ایسه امام بکون فضل بخاری قولین
 رجعت ثابث اولوب نماز فاسد اولور شیخ الاسلام
 علی سیبجانی مبسوط کتابنده رجعت ثابت اولور اقامت
 فاسد اولماز دیر مسئله اگر زوجه سنی طلاق رجعی ایله
 بو شاسه نمازده ایکن زوجه سه کلوب اول کمنسه حق اولسه
 رجعت ثابت اولور اما اگر او کمنسه اول کمنسه راضی د کل
 ایسه نمازی فاسد اولماز راضی ایسه فاسد اولور مسئله
 نمازده برشی کل ایسه نمازی فاسد اولور اما دیشلری ایسه
 اولان شیئی اکل ایسه اگر خود قدر اولور سه نمازی فاسد
 اولور اگر صغیر ایسه فاسد اولماز باب الاذان اذان
 شریف شهاد اسلام و سنت مؤکده در بر بیده اسلامده اذان
 او قونما سه سلطان اسلام اور زینه او قونمق لازمدر عناد
 و مخالفت ایدر و لسه قتال ایتک جائزدر اگر یهود و نصاری
 بوی اذان او قوسه اسلامنه حکم اولنمقده تحری اولنور اگر
 اذان وقتی اولوب قبله به قارشود و رب او قودی ایسه سلام
 حکم اولنور اگر اذان وقتی اولوب و قبله به قارشود کلسه حکم

او کینا ز فامده افان ابتدا عاصی الله و توبه کردی و ان وقت
 اصحاب کریم و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 تا قوس عالمی و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 کفره خادید در دیو و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 آتش برستانه توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 اول کینه اصحاب کریم و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 گوگردن ایکی ملک نازل و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 صباح مشهور عالم صلی الله علیه و سلم و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 صادق حی الله و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 جبریل امین ازان و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 علیه السلام امامت اید و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 سور الم نشرح و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 و حی و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 سنت مؤکده اولدی و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 علیه و سلم مسجداً قصداً لقوان ایله ثابت و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 اولور مسجداً قصداً لعالم بالایعروج احادیث صحیح و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند و توبه کردند
 منکر مبتدع اولور و معراجی ابتدا تصدیق ایدن حضرت

ابو محمد بن محمد وابتدا نكذیبیدن ابو جعفر علیه الله ذر
 هر کیم تصدیق اید رسد ابو محمد علیه الله ذر و نكذیب اید الخ
 بالله ابو جعفر علیه الله ذر و نكذیب اید الخ
 و کریم منا جاندرو غیر کسی ندای خلقید شیخ ابو القاسم
 صفار بیوهر که حتی علی الصلوة و حتی علی الفلاح ندای نمازگاه
 مساعدت مناجاتند اما ظاهر روایت اولی من آخره و الخ
 اذان نماز اذان ترجیع اتمک یعنی شهادتینک برین بست
 و برین نكذیب اتمک علماء خفیه قاتله جائز دکلہ را تمام شای
 حضرت یاری ابو محمد و ترجیع ایدردی جائز ردیر علماء خفیه
 جواب و بریر لیک ابو محمد و مکه دعوت دین ایدی مدینه
 هجرتد و نكذیب ایدردی حجاب ایدوب ترجیع ایدردی صکره
 حضرت علیه السلام قولا غنه یا پشتوب لطیفه صدق
 و بیوردی لیک یا ابا محمد و مواذانی بلند اوقی یوحسه ترجیع
 اید و یمدیلر مسئله اذان شریفه تعظیم لازم را و نور کن
 ایشیدن قیام اتمک و قائم ایکن او نور مقکی و حدیث شریف
 وارد اولمشد که اذانه جواب مؤذن الله اکبر دید که اول
 و نكذیب الله اکبر دید و دنیا کلامی سویلیه زیر و عبید و هر در
 که علیه السلام من تکلم عندا لاذان حیف علیه من و ال
 الا یحان چون مؤذن حتی علی الصلوة و یدیعوا به لاجول و لا قو

لازم اولماز كلام حقيقي دكلدر سجد تلاوت تحفیه
 قاتنده واجب و حضرت شافعی قاتنده مشك در ذیل امام
 شافعی حضرت یاری قاتنده عبادت اکیدر قصد و مستند
 اما علما حنفیه قاتنده در تدریض واجب و شفت تطوع اما
 شافعی قاتنده اون بشر آیتده امام مالک قاتنده اون برین
 علما حنفیه اونه درت آیتده و نمازینک شروطی سجده
 تلاوتده شرطدار و لاطهارت و پاک تویست و پاک مکان
 و استقبالی قبله و نیت مسجله سجده تلاوت امام شافعی
 قاتنده قیام و تکبیر و نیت و سجده و قعد و نماز اول
 قول مالک نیت و سجده و قعد و سلام الله حنفیه قاتنده
 نیت و سجده ایما قیام مستحیدر مسجله لکرات بر و مکان
 بر اولسه ده بر قاج کبر او قونسه بر سجده لازم اولور و سجده
 سلمی که حضرت عیسیٰ امام حسین امام حسین خواجه تبریدر
 علیم سجده ایتمی بر قاج کبر تکرار ابتدا کبر بر سجده ایدر
 اکرایت سجده قراوت اولینوب سجده اولد قیلن ذکر اول
 مجلسده اول آیت کبریه تکرار تلاوت اولنسه تکرار سجده
 لازم اولماز اما مجلس مستبدل اولور سه تکرار سجده واجب
 اولور مستناه مجلس مستبدل و لوق فعل قلیل ایلم اولور قیام
 کبی و بر خطوه کبی و ایکی خطوه کبی و بر خطوه کل نماز کبی

وصوابك كى وسلام ويرمك وسلام المق وكلامه
 واورمق وبرينه طيانمق واتكنه دوشرمك واورومق و
 بونلرهم امثالهم فعل قليل ايله مجلس متبدل ولمان مسئله
 مثل برمكان حكمنده او لمان هريرى برمكان حكمنده در
 مثلاً خانه ايكنده او قوسه بعده صنفه سنده او قوسه
 بعد محسنده او قوسه باشقه باشقه سجده لازم اولور
 اگر بر كسته برخانه او تور ركن آخر كسنه كلوب سجده
 آيت او قوسه وحشره جقوب تكرار او قوسه و آخر و كبر
 تكرار او قوسه تلاوت ايدنه هر برى ايچون سجده واجب
 اولور اما خانه او توران كسنه يه بر سجده واجب اولور
 مسئله صحرا ده بزار بر چورسه يا خود ايگني حرم دو ك
 آيت سجده او قوسه بعضي بر مكان واحد حكمنده در دير
 اما ظاهر روايتده صحرا بر مكان حكمنده او لمان هر بر قرات
 ايچون بر سجده واجب اولور اگر برا غلجك برده لندبر
 او قوسه هكه اخرد الله بر دخی او قوسه اگر د الله صغیر
 ايسه بردال حكمنده در اگر كبر اولوب بنوده او قوسه بيب
 آخرينه بنوب تكرار او قوسه تكرار سجده واجب اولور
 اما ظاهر روايت احتاج بر اولدقه بر مكان حكمنده در
 مسئله بر جماعت او تور ركن برى قران تلاوت ايدوب

سجده ایست که اگر جماعتی بر مصلحتی اولوب
 اول سجده مشغول ایسه لر سجده آیتنی اخفا ایله اوقو
 اگر چه اولوب قریوب جمله سینه سجده واجب و لدقد اولوب
 مصلحتی کورد کدر صکره سجده ایسه لمار اولوب
 قضا اولماره سینه نماز سجده سی و سجده سهو و سجده
 تلاوت و سجده عبادت را متاثر نکر عبادت عمید و امام اعظم
 قول و وزن عبادت دکلر امام محمد قول و وزن عبادت
 امام ابو یوسف و دیگر روایت و اربری امام اعظم کون
 بری امام محمد کون اگر بر کسینه سجده شکر مواد ایسه
 برایت سجده او قریوب سجده ایده اولوقت بالاشفاق عبا
 اولور مستنده وقت مکرره کونش طوعا رکن یا خود
 وقت زوال یا خود کونش بتارکن سجده آیت او قوسه وقت
 مستحبه سجده ایده اما وقت مستحبه او قوسه وقت
 مکرره سجده جانش اولمار وقت مکرره ده او قریوب وقت
 مستحبه سجده اشیوب بر وقت مکرره وخی کد کده سجده
 ایسه امام زفر قاتند و اولوب اولوب اولوب اولوب
 قاتند اولوب مستنده نماز و درت رکعت آیت سجده
 مختلفه او قوسه درت سجده واجب و نور اما بر آیت
 سجده بی درت رکعت هر چند مکرر ایسه قیاس کون

امام ابو یوسف حضرت تری قاتنده بر سجد کفایت ایمرامحا
 استخوانه کور امام محمد حضرت تری قاتنده درت سجد
 واجب ولور مسئله مقتدی امامک اردنده آیت سجد
 او قوسه امامه و سائر مقتدیله سجد امام محمد کور واجب
 اولور امام اعظم حضرت تری قولنجه واجب ولما زیر
 مقتدی آیت او قومق بدعتدر امام محمد حضرت تری استماع
 مقرر اولنجه سجد لازم اولور لکن نماز ایچنده اولماز نماز
 صکره واجب اولور ویر امام ابو یوسف حضرت تری بومسئله
 امام اعظم حضرت تری قولنج اختیار ائشدر مسئله نماز
 امام آیت سجد او قومق یغیر تنها منقذ نماز قبلان استماع
 ایلسه سجد واجب اولور لکن غلای تمامدله صکره ایدر
 اگر مسئله یه عالم اولما مخرله نماز ایچنده سجد ایچینه امام
 محمد روایت اولور که نمازی فاسد اوله اما ظاهر وایت
 اوزره فاسد اولماز اما واجب ایتمیشی ولما ز نماز صکره
 سجد ایدر مسئله آت وورنده آیت سجد او قوسه آت
 اینوب سجد ایلسه جائز اولور اما تیرده او قوسه بعده
 آت بنوب سجد ایلسه جائز ولما ز آت بنوب کیدر کز آت
 سجد او قوسه قاج کق او قوسه اولقدر سجد واجب
 اولور اما سفینه ایله کیدر کن بر آت سجد بی قاج کق او قوسه

در سجده کفایت اید و راه اعلیٰ بجهت محل بآب استبانه
 و قیاسی که در نماز قیلا از تحریر تمیوب قبله
 دیویشک نمازی را ایستاده و اول موضع در کشه خطا
 ایتدی تمدی معلوم اولیاسه نمازی جائز اولور اما قبله
 اولیوب خطایست متعین اولیاسه عاید لازم اولور اگر قبله
 شک ایستاده و تحریر تمدی بر جهت قیاسی خطایست
 قولی اکثر راوی قبله اولیاسه ده نمازی فاسد اولور اگر
 قبله اولدی متعین اولور سه جائز اولور اما تحریر
 ایستاده و قیاسی اصابتی ظاهر اولیاسه وجود اکثر نمازی
 اولیاسه یا خود بر شی ظاهر اولیاسه بالاتفاق نمازی صحیح
 اولور بوضوح خطایست ظاهر اولیاسه اتمه حقیقه
 فاسد نمازی صحیح و اگر تحریر بدوب کند و بر جهت
 متعین اولور قدح صکن اول جهت خطایست دور سه
 صکن اصابتی متعین اولیاسه ده نمازی فاسد اولور اما
 اعظم حضرت علی علیه السلام فرمود بیرون از نماز
 ایستاده ایکن قبله مشهور اولور سه اول جهت قیاسی
 لازم اولور سه خطایست قبله ده شکاید و سه تحریر تمدی
 بر جهت شروع بدوب نماز ایستاده خطایست ظاهر اولیاسه
 نمازی غایب اید اگر صحنه ظاهر اولیاسه در جهت

ضعیف اولور ضعیف اور زینہ قوی بنا اول نماز اما نمازی
تمام ایتد کدن صکن اصابته متعین اولسه اعاده لازم
اولمازا اگر تحریک ایدوب شروع ایتد کده خطایه ظاهر
وقبله متعین اولسه قبله یه نماز ایچنده دونوب تمام اید
مسئله قبله ده شک ایدوب بعد التحری بر رکعتی قیلوب
ایکینجی رکعتی فرغده راجح جهت اخرا یه متحول اولوب واجبه
ایکی رکعتی قیلوب او یحیی ده یینه متحول اولوب
جهت اخرا یه دونوب و جنبی رکعتی قیلوب بعده
در پنجیده یینه متحول اولوب حاصله ذرت رکعتی
درت چهره قلسه امام محمد حضرت ناری قاشده نمازی صحیح
اولور مسئله اگر صحرا ده اولما یوب بر مسجده داخل
اولسه لکن مسجده محراب ولما مغله تحریک ایدوب جهت
قیاسیه اگر اصابته ایتد یسه نمازی صحیح اولور خطایه
ظاهر اولور سه اعاده لازم اولور تحری فائده اتتموزیرا
اهلندین سؤاله قادر رسوائی ممکن اولان یرده تحری
کالعدم در و فی کتاب الدر رکبجه ظلمتده امام برجهت
تحری ایدوب جماعت باشقه باشقه بر جهت تحری ایدوب قایل
اکر امامیه تقدم اتمیوب امامه مخالفه لینی بلر لسه نماز
صحیح اولور اگر مخالفت معلوم اولور سه یا خود امام

و اما تمثيل ايسه صحيح اوليان في معراج الدرايه بر كنه
 حدودن يا خوار سالاندين خوفنايد و ب قبله دن غيري
 جهت متوجه اولوب نماز قيسه نمازي جائز در اصيلي
 جناب حق عبادت ايد و حيوة اقبال لازم معبود چيست
 منزله اولوب توجه محال و بطلان كعبه مكرمة چيست
 مسلم و اولديق بوجبه كعبه عبادت ايجون دكل حتى
 بر كنه كعبه عبادت ايجون سجده ايسله تا قرآن و نور
 امدى خوف طاري اولد قل كعبه به توجه چيست مستحق اولد
 قتي چيست توجه به قلاد اولون سده اول چيست توجه ايد
 مسئله احتجاب كنه في عامين سده بر روايت عبادت
 ابن عمر رضي الله عنهما بيوردلر كعبه تر علم صلى الله عليه وسلم
 ايله مظلم كعبه ده بر محابه ايدك قبله كعبه بلوى هر
 بر يميز بر طرف نماز قايده هر بر يميز او كنده بر خطا هر وار
 ايدى صياح اولد قتي معلوم عمن اولد يك جله خاللى قبله
 توجه اتمشلى حضرت عليه السلامه اعلام ايندك معلول
 اوقت فاجباتر اولد كعبه سى نازل اولد قايده و صلا
 تمام اولدى بيوز قيلم و بيروايتده لا اعمار عبادت
 اسه اعلمى باب التذر طلعاه تذر انتمك بالانفاق
 صحيح در عصيته نذر قايده بالانفاق صحيح اوليان بر كنه

فلان محله فلان کون فلان کسنه یه فلان قدر اچیه
 نذریم اولسون دیوب یونلزدن برینه مخالفت اینسه
 امام زفر قولنج نذری برینه کتور مشا و لما ز سائر علما
 حنفیه قاتنده برینه کتور مشا و لور مسئله بر رکعت
 نماز قلایم دیونذرا یلسه امام زفر قاتنده صحیح اولماز
 سائر علما حنفیه قاتنده صحیح اولور اچق ایکی رکعت
 لازم اولور اکبر اوج رکعت نماز نذرا یلسه امام زفر
 قاتنده ایکی رکعت واجب اولور سائر ائمه قاتنده درت
 رکعت واجب اولور مسئله اکو ایکی قعد و بر سلام
 ایله درت رکعت نذرا دیوب ایکی قعد و ایکی سلام
 ایله درت رکعت قلسه یا لاتفاق نذری برینه
 کتور مشا و لما ز اگر ایکی قعد و ایکی سلام ایله درت
 رکعت نذرا یلسه ایکی قعد و بر سلام ایله درت رکعت
 نماز قلسه نذری برینه کتور مشا و لما ز مسئله خسته
 اولان کسنه نذرا یلسه که اگر قیاما بر رکعت نماز
 قتر تم اولور بودر هم صدقه ویره کم اگر ایکی رکعت
 اچق بر اولور سه ایکی درهم صدقه ویره کم اگر اوج
 رکعت قدر تم اولور سه اوج درهم صدقه ویره کم اگر
 درت رکعت قدر تم اولور سه درت درهم صدقه ویره کم

کلامیه فوقوندیلر دور مدق امار اولورسه بونلری مسجد
 طرف ایدلم ندا کلودر که یاملا نکتی منر مستطرب اولمک بونلر
 اوزرینه طرف شرفدن ترک و تاتار عسکری مسلط ایدر
 کدی منر لردن اخراج ایدر مسیله مسجد شرف عاج
 دیکک و ذراعت ایشک جائزد کلد و کلبه سینه شرف لایم
 کلودر بعضیلر میوه اغاجی دیکک جائزد کلدن میوه
 زمانه میوه سینه کلودر حرمت مسجد اتقونلر اما میوه سن
 اولورسه اگر صوم و کک که محتاج اینسه جائزد کلد و حقیقه
 ارضی که کفورا قدر صوم عاج اولماز اما اگر بخار الویه
 کوی ایسه باش یوقدر زیر اصولا حجت یوقدر اغاجه
 حصر و کتجه مسجد شرف و من کلودر حجاب سبب اولور
 مسجد شرف که هر وقت لوجنده جماعت یله نماز اولور
 بیع و شرا و جنب و حائض و نفسا کرینک جائزد کلد و نما مسجد
 رباط و مسجد مدرسه و خانقاه و بونلر امتی که ایچنده
 جماعت یله هر وقت نماز قیامت بونلر اولور بونلر یوقدر فائده
 اثره وارد اولمشدن که اذان یله اقامت بیند اولور و عایشه
 قبوله لایق اولور علیه السلام یلع علی عاریان باله علی لایق
 و الاقامه فائده لاتر و اقامه عظیم یار شریف الامامه لعل
 سنت و جماعت مندره اما شرف و من قیامت قیامت

شرط دکلدر امام محمد حضرت تری مامدن مراد خلیفه و سلطان
 اولقدر دیر زیر تنقید احکام و اقامت حدود و حفظ سرحد
 و رضایت اسلام لاؤمدر علی الخصوص صلوة جمعه و عیدین و
 تراویح و غیره ایچون امام لاؤمدر ملحد لر دیر لکه امام معصوم
 کر که روح حضرت علی رضی الله عنه او لاؤشدن کر که امام مذهب
 اهل سنت و جماعت اولدر که امام معصوم شرط دکلدر صلوات
 خلف کل بر وفاجر حدیث صحیح در مسئله سنت اولدر که امام
 برایشه کشد که مؤذین خلیفه اوله و مؤذن کشد که امام خلیفه
 اوله آکیمه کیدر لیسسه بر لرینه بر خلیفه قوی لر مضر عالم صلوات
 علیه و سلم بر دفعه عدنان بن مالک و بر دفعه عبد الرحمن بن عوف
 و بر دفعه عبد الله بن امام مکتومی خلیفه ایتدیلر مسئله امامت
 اهل قراء اولدر اگر برابریه اسن اولدر اگر برابریه
 حسن خلق صاحبیدر اگر برابریه سیماسنده اثر صالح زیاده
 اولدر اگر برابریه علمی زیاده اولدر و امامتنده کراهت اولدر
 مسکن کشته در عبد و اعی و ولد زنا و عرب جاهل و بیگ دست
 و اجرت ایله امامت ایدن و مبتدع و فاسق بونلرک اردنده نماز
 جائز لکن کراهت وارا امام اعظم حضرت یزید لر روایت اولندیکه
 رافضیه و مجسمه اردنده نماز جائز دکلدر و امام محمد حضرت تری
 مجبوری و قدری اردنده نماز جائز دکلدر امام مالک حضرت تری

فاسق اردنده نماز جائز اولیای دین لکن ظاهر روایت فاسقانه
نماز جائز در بقوله علیه السلام صلاتی حق است بر وفاء و عهده
پلنگ و کلاه آردند و کندی کبیر لکن نماز در وقایع و احوال
قیامی رکوع کبی اولیای دین و صاحب بخند را و لکن کندی کبیر
امامی جائز در کبر بر قاج کون نایب امامت ایدوب ایدوب
صکر نماز نیکوی اعاده ایدلش هم عذر و ارایدی دیوسه اگر
صالح آدم ایضا علیه او انور غرض می ایست او نماز که
کافر ایدم دیوسه هیچ عمل او نماز کفری سر لیلی و قتل دن
ثابت او و حور و ایله و حج شی قایلیند اولسه اقتدا صحیح
اولان ایزمق و قول وصف نسوان اما دیوار حسن بن زیاد
روایت او و اقتدا می نافید اما مظاهر روایت او و زه امامک
تعالی متعین ایست مانع او نماز امام مقصور در مقتدر پلر آخر
مجالرده مایچند و در اول اولسه مادامک امامک حاله
و کفر و حد و اقتدا جائز در بر کسینه جوار مسجد و اولوب
حالت سندن مسجد و حج و خوب اقتدا ایست امام شافعی
نسخه شریعی محمودی است امام ایله مقتدی بر مکانه و منق
لازمه در بر امامیه حنفیه قائلند جائز در اتحاد مکان لازم
دکله امامک حاله متعین اولد و در جائز در دیو و مله سینه
اگر امام مسجد ایچند و مقتدی مسجدک طامنه اولسه

برخانون كلوب امامك ياننده اقتدا ايلسه امام زوقون
 جمله نكته فاسداو لور امانا ظاهر روایت اوزن برکت
 نغوی فاسداو لور امانا امامك نسوان امامت نیتی یوقد
 اما امام نیت ایلسه و برخانون كلوب جماعتدن برینك
 یاننده اقتدا ایلسه همان یاننده ووردیغی كسنه نك صلبه
 فلسفه لور اكر صفوف ورتة سنده اقتدا ایدرسه صحنه
 وصولنده واردنده اولان اوج كسنه نك نمازی فاسد
 اولور و امام اعظم و امام محمد حضرت یلرندن بر روایت اخی
 وار كذا آخر صفوف وارتجه محاذیسند اولان اوجرادك
 نمازی فاسد اوله مسئله اكر نسوان یوكسك یوده و رجال
 الحقة اولسه لور اكر رجال مقدم و نسوان مؤخر ایلسه جائز
 اكر برابر ایلسه لور یا خود رجال مؤخر ایلسه رجالك نماز لری
 فاسد اولور مسئله اصحاب كزیندن حذیفه الیمان فوقانده
 امامت یدردی سلمان فارسی رضی الله عنهما تحتانیدن
 اقتدا ایتدی تمام اولدقه حذیفه حضرت لری یا سلم
 تحتانیدن یچون اقتدا ایتدك دیدكده بیوردیلر كبن مشر
 عالم صلی الله علیه وسلم دن جوازی ایشتم حذیفه الیمان
 حضرت لری وافر دعا ایتدك شبرهم ایدی حل ایتدك دیدی
 اكر فوقانده امام ایله بیلده اوج آدم اولسه تحتان جماعتك

بالاتفاق اقتداري صحیح در مسئلہ شافعیان حنفی یہ اقتدار
 صحیح رہا حنفیہ شافعی یہ اقتدار ہے اگر قان الدین یا نحو
 جماعت یہ دوب اولیٰ است لہذا دین اقامت اید رہے و یا خود
 در ہند زیادہ اوزرند منی قرار ہے ہونہر امثال حنفیہ
 نماز جائز اولیان و شافعیہ جائز اولیٰ اشیا نیک بری
 ظاہر ہے اقتدار جائز اولیٰ امانت ظاہر ہر کس ہے غالب حال
 او تمام قی در اقتدار جائز در مسئلہ امامت ایدند جماعت
 قیون او قوم قی سورہ فاتحہ دن غیر یسے یا اتفاق جائز
 ہر کس امام شافعی فاتحہ شریفہ او قوم قی جائز در دین دلیل
 الاصلوہ الاہلۃ الکتاب حدیث شریفہ اکثر برہنہ منہ
 قاتند جائز دیکلہ کہ من کان لہ امام فقہاء الامام لہ قی
 حدیث شریفہ و شمس الائمہ الشریعہ اصحاب کریمین قرنی
 نفعہن یزدن مرویات اولیٰ کہ بیور مشہد کہ لغزیمہ الشیخ
 الموقوئے در امام ایدند قرآن او قوم قی و شیخ الاسلام
 خواہر زانہ بیور ہر کہ اصحاب کریمین ساکسان نفر کسہ
 روایت صحیحہ وارد کہ امام ایدند قرآن او قیوب مصر
 اولیٰ انشم اولیٰ و سجدہ و قیاب روایت اوزر و حضرت
 عایشہ رضی اللہ عنہا مذکور روایت اولیٰ یعنی اوزر نماز جائز
 اولیٰ از مسئلہ فرض قی لانہ تطوع قی لانہ قی بالاتفاق

محمد راما تطوع قلانه مفترضك اقتدا سے امام شافعی
 رحمہ اللہ قاتندہ جائز رکہ معاذ ابن مجبل حضرت علی رسول اکرم
 صلی اللہ علیہ وسلم اردندہ نماز نیادا ایتد کدن صکر کندی
 قبیلہ سنہ واروب جماعتنہ امام اولوردی اگر جائز اولما
 حضرت علیہ السلام منع ایدردی اما علماء حنفیہ قاتندہ
 متطوعہ مفترضك اقتدا سے صحیح دکلدرہ عاز رضی اللہ عنہ
 ول حضرت علیہ السلام اردندہ تطوعا وارب صلوتے
 اوکرمک ایجون قیلوب بعدہ جماعتنہ وارب اوکندی کی
 امامت ایدردی مسئلہ امام نماز دہ ایکن بر آدم کلوب
 اگر فرض ایسہ امامہ اقتدا ایتدم سنت ایسہ ایتدم دیسہ
 بعدہ فرض ولدیغی معلوم اولسہ اقتدا سے صحیح اولما
 اگر مؤذن کلبوب امام مؤذنک ایلسہ قامتہ نہ محالہ
 ایتمک کرک محمد بن سلیم البخاری یورکہ امام طبرہ دین قاتندہ
 شروع ایدوب مسجد شریف قبوسندہ حتی علی الصلوۃ و حتی
 علی الفلاح فقرہ یورنہ تمام ایدوب باقیسینہ محرابہ وارنجہ تمام
 ایدہ و امام اقامت ایدرک ہر صفہ کلدرکہ اول صفہ ایاغہ
 قالقہ تا محرابہ وارمینی صفہ اول قیام ایتیمہ حتی حدیث
 شریف وارد اولشد را صحاب کرینہ خطا باتا بنہ محرابہ
 کورمینیجہ قیام ایتمک دیو یور دیلر مسئلہ مؤذن قامت

ایدرکن امام نه وقتده قیام ایتمک کرکدر امام اعظم و امام محمد
 حضرتلری قوللرنجه حتی علی الصلوة ده قیام و قد قامت
 الصلوة ده شروع ایتمک کرکدر امام ابو یوسف حضرتلری
 قوللرنجه حتی علی الصلواتک اولنده قیام و توقف ایدوب قامت
 تمام اولدقده شروع ایتمک کرکدر که حضرت علی رضی الله عنہ
 بویله ایدردی و بیوردی لر دیکه صفلر بر خوش نظامنده اولوش
 دیوب بعد تکییر ایدرلردی مسئله امامدن غیر جماعت
 الحق برکسنه اولسه امامک صباغ جانبنه دور مق کرک و ایاق
 بر مققری امامک ایاغنه و اوجنه سنه بزا بر اولمق کرک ظاهر
 روایت همان بر ابر کرکدر مضر عالم صلی الله علیه و سلم عبد الله بن
 عباس رضی الله عنهما ایله نمازده حضرت عبد الله صباغ طرفنه
 اشارت بیوردی اول صول طرفنه دوزردی اوج دفعه
 ابرامدن صکوة صباغ دوردی بعد الصلوة حضرت علیه السلام
 یا عبد الله بیجون مخالفت ایتدک دیکه یارسول الله یمک
 زهره سے واید که سنک کی سلطان انبیایک صباغنه دور
 دید که حضرت علیه السلام دعا ایدوب یا عبد الله فقیه
 فی الدین اول دیدی اول دعا سبیلہ افقہ عصر ولدی و اوج
 دفعه تفسیر قرآن حضرت علیہ السلام اوکند ختم ایلدی
 مهله مقتدی تکییرفت مسح نه زمان ایتمک کرکدر که ثوابنه

نائل اوله امام اعظم حضرت لری امام ایله برابر دیو امامین
 حضرت لری امام بجانک او قورکن دیر لر بو جعفر اشتر وشته
 امام سورۃ فاتحه او قورکن دیو شیخ الاسلام علامه
 اول رکعتد تکییر قول ثوابنه نائل اولور دیر اگر امامتد اول
 تکبیر بیدر سه امامک نماز نه داخل اولما مشر اولور اگر اول حاله
 بینه اقتدا احوال کوزدب او قورسه نمازی غاسد اولور
 مسئله مسجد شریف واروب جماعت قیامده یولسه اگر صف
 اولده فرجه وارایسه اول فرجه یه دوز اول فرجه ایچون
 بعد کریم وارد بر اگر فرجه یو غیسه طشره دن کلک وارایسه
 سهل توفیق لیدوب آنکله صف خیرده اقتدا اید اگر یو غیسه
 بر حسن خلق صاحبک اراسنه دوز کسنه یی ریجید ایتیه
 یالکز صفی آخیزنده دور مقدمه کراحت وارد رحید شریف
 وارد اولمشغله الصلوة للمفره مطلق الصفوف بو حدیث شریفی
 امام مالک و امام احمد حنبل و احمد الله تمسک ایدوب نمازی
 صحیح اولماز دیر لکن ظاهر برایت اوزن حیحد سردیر حضرت
 ابوبکر صلی الله عنه مسجد شریفه کلرکده حضرت علیه السلامی
 رکوعده بولدی همان مسجد شریف قبوسندک رکوعه واروب
 بعد یاب یاب کند و فی صفوفه اولاشدردی بعد الاتمام
 حضرت علیه السلام پیور دیر که زادک الله حرصا اگر نمازی

صحیح اولماسه اعطاف ايله امر ایدر لول ایدی مسئله اگر امام
 رکوعده ایکن مقتدی کتسه امام رکوعده اکلنک جائز
 اولماز امام اعظم حضرت تری خشیت کفر وارد دیمش امام
 متبعی شیعی زیاده ایدر سه یاش یوقدر دیر امام هشام امام
 محمد حضرت نیدن روایت ایدر که تسبیحاته تعظیم اوزن مکث
 ایدر **مسئله** یاش یوقدر دیر فقیه ابواللیث اگر کیم ایدر کن
 بیلو **مسئله** ایچون مکث ایدر سه جائز اولماز اگر بفرسه یاش
 یوقدر دیر مسئله سلامی مقتدی امام ايله برابر میاید
 صکره می اتمک کر کرد و امام اعظم حضرت تری بخیرود دیر
 امامین حضرت تری صکره کر کرد دیر لر سلامده اسلامده
 نیت لازمدر اگر امام صاغ طرفده ایسه صاغده سلامده
 امامه نیت کر کرد رسول طرفده ایسه صوله سلامده نیت
 کر کرد اگر امامک اردنده ایسه امام محمد حضرت تری طرف
 نیت کر کرد دیر امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت تری
 صاغه نیت کفایت ایدر دیر لر مسئله چون امام نمازی
 ادا ایدر محرابده یوز یخی جماعته دونک کر کرد ظاهر روایت
 همان عقب سلامده دونک کرک حضرت عایشه خنیتم
 عنہا دن روایت وار که حضرت علیه السلام همان نیت
 است السلام ومنک السلام دیه جک قدر مکث بیورب

صکره دونروردی اگر امام دونمکی فراموش ایدر سه جماعت
 امامه قریب ولان اعلام ایتمک کرک که سنت یرینه کله
 امام سرخسی حضرتلری قولنجه امام محرابه ارقه سنی دونه
 شیخ الاسلام خواهرزاده قولنجه منخرف دونمک کرک
 والله اعلم بالصلوات باب المحذورات نماز ده
 اولان کسنه نک اوکندن کچمک اشم عظیمدر لقول علیه السلام
 لیو علم النار بین یدی المصلی ما علیه من الوزر یوقف أربعین
 ابویوب نصاری حنی الله عنه بوحدیث شریفه اولان
 أربعین سنه میدرای میدی هفته میدی کو نمید ساعت میدی
 معلوم اولدی دیدکده ابی بن کعب حنی الله عنه بیوردیلر
 نماز ده اولان کسنه نک اوکندن کچمکدن همان یرالتکچمک
 خیرلوردیلر مسئله نماز ده اولان لکمک اوکند کچمک
 نه مرتبه مسافه کرکد رابو بکریخاری حضرتلری مسجد ایدر کچمک
 یوزدن کچمک منظر و عید اولور اکو مسلف زیاده اولور سه
 اولمان فقیه ابواللیث بیورر لکه اگر احتیاط ایدر سه ایکی صنف
 قدر مسافه دن کچه بواقوال صحابه کویه در اما مسجد شریفه
 هر نه محلدن کچسه کنه کار اولور جمعه مصلاته مسجد
 شریف حکمنده در لکن اگر صف اولده فرجه اولوب تواجی
 ملاحظه سیله کچسب باس یوقدر مسئله نماز ده اولان

نفا قدس

گسسته نك او كندن حمار يا خود كلب يا خود برخا تون
 كجسه ابوهريره رضي الله عنه دن روايت وار كه نماز فاسد
 اوله لکن ظاهر روايت فاسد اولحق اوزنه در بقوله عليه السلام
 لا يقطع الصلوة مرور شي حضرت ابوهريره رضي الله عنه
 عراقه فلو يب كله كده حضرت عايشه رضي الله عنها اهل
 عراقه نه سوئوال ديور سوال بيور بقلند جواب و پرديكه
 نماز به اولان گسسته نك او كندن حمار يا خود كلب يا خود
 خاتون كجسه نماز فاسد اولور ديرلر ديكو حضرت
 عايشه رضي الله عنها بيور ديلر كه اهل عراق اهل عراق
 سوزلوي مردود و فائده جمعه كونده بر ساعت وارد كه
 مرنه همچون دعا و نعته مستجاب وله اما قنعي ساعت و لدغي
 محالوم بكندر بعضيلر جمعه نماز دن صكره در ديرلر
 بعضيلر صباحدن اخشام درك ساعت ساعت دعا كرگدر
 راست كله مسئله امام حال شروع ايتمه كدن صكره مقتدي
 تكبير يادوب شروع ايتمه كده سبحانك او قومق لازم اولور
 نش وجه اوزره در تمام قيامده اوله و نماز جهر تير اوليه
 سبحانك او قوم جهر تير ايله يا خود ركوعده ايسه وقتور
 اگر سجده يا قعدده ايسه اختلافيدي بعضيلر وقتور
 دير بعضيلر وقتور نماز ديرلر اگر امام ركوعده اولسه كلا

تكبير واقتدايدوب سبحانك او قوركن امام ركوعدن قالقه
 ظاهر روایت اوزره اول ركعت ادراك اتمش اولور امامی قعد
 بولوب تكبير ايدوب اوتورسه التحیات او قومق لازم اولور
 اكر او قومغه بشلدى ايسه امام ايله قیام ايدرا كر باشلايه
 امام فخر زاهد قولنجه تمام اتمدين امام ايله قیام ايدر شيخ
 الاسلام برهان الدين قولنجه تمام ايدر مسئله اكر امامی قعد
 اخبرده بولسه تكبير ايدوب اوتوردقه امام سلام ويرسه
 اكر التحیات او قومغه شروع ايتديسه او قومق لازم دكله شروع
 ايتدیه اختلاف مذکور اوزره در مسئله اكر جماعت كنبر اولور
 مسجدك اولسه صف اولده اولنرك ارقه سته صف ثانى مسجد
 ايتك وصف ثانى ارقه سته صف ثالث تا آخر صفوفه وارنجيه
 بوييله ايتك جائز دو حضرت عمر رضی الله عنه زمان سعادت
 واقع اولوب اصحاب كنبرين مراد ايلدیلر كه مسجد شریفی توسیع ايد
 كثرت جماعتدن اوتورى حضرت عمر رضی الله عنه حضرت بك بن
 ايتديكى مسجد شریفی تغییره رضا و برحم بوب كرك اوقه سنه
 ايتك ديدى مسئله اكر مسبوق كندى مسبقانه سنی ائمه
 ايتدكه بر غزی كلوب مسبوقه اقتدا ايتسه جائز اولماز مسبوق
 تحريمه سے مقتدى تحريمه سیدر ومقتدى يماقتدا جائز دكله
 والله تعالى اعلم باب الشروع مشروعه راما اختلاف

ÖZ GEÇMİŞ

Mohd MANZİR

1993 yılında Hindistan'ın Bihar eyaletinde doğdu. İlk ve orta öğretiminin yanında hafızlığını tamamladı.

2013'te Daru'l-Uloom Nadwatul-Ulema (Lucknow) medresesinde âlimiyetini bitirdi. 2017'de Jamia Millia İslamia Üniversitesi (Delhi)'de Beşeri Bilimler ve Yabancı Diller Fakültesi çatısı altında devam eden Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu.

2017'de Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans'a başladı.

Çalışmaları:

Hindistan Kütüphanelerinde Bulunan Türkçe Yazma Eserler, Yüksek Lisans Semineri, Konya 2018.

Hindistan'da Türkçe öğretimi, Türk Dili ve Edebiyatı programı, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (Ö6), 530-544. DOI: 10.29000/rumelide.619032